

T.C.
Fırat Üniversitesi
Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı
Eğitim Programları ve Öğretim Bilim Dalı

UZAKTAN EĞİTİM SÜRECİNDE ORTAOKUL
ÖĞRENCİLERİNİN OKUL BAĞLILIKLARINA İLİŞKİN OKUL
YÖNETİCİSİ, REHBER ÖĞRETMEN, ÖĞRETMEN, VELİ VE
ÖĞRENCİ GÖRÜŞLERİ (İZMİR İLİ ÖRNEĞİ)
DOKTORA TEZİ
Elif CÜRO
Danışman: Prof. Dr. Mehmet Nuri GÖMLEKSİZ
ELAZIĞ-2023

T.C.
Fırat Üniversitesi
Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü
Doktora Tezi

Tez Başlığı: Uzaktan Eğitim Sürecinde Ortaokul Öğrencilerinin Okul Bağlılıklarına İlişkin Okul Yöneticisi, Rehber Öğretmen, Öğretmen, Veli ve Öğrenci Görüşleri (İzmir İli Örneği)

KABUL VE ONAY

Tez Yazarı: Elif CÜRO

İlk Teslim Tarihi:

Savunma Tarihi: 02.08.2023

Fırat Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü tez yazım kurallarına göre hazırlanan bu tez, Eğitim Bilimleri Enstitüsünün Yönetim Kurulunun .../.../ 20.... tarih ve ... sayılı kararı ile oluşturulan jüri üyeleri tarafından değerlendirilmiş ve akademik dinleyicilere açık olarak yapılan tez savunma sınavı sonucunda oy birliği ile kabul edilmiştir.

İmza

Danışman: Prof. Dr. Mehmet Nuri GÖMLEKSİZ

Jüri Başkanı: Prof. Dr. Mehmet Nuri GÖMLEKSİZ

Üye: Doç. Dr. Ayşe Ülkü KAN

Üye: Doç. Dr. Birsen SERHATLIOĞLU

Üye: Doç. Dr. Hasan Hüseyin KILINÇ

Üye: Doç. Dr. Alpaslan GÖZLER

O N A Y

Bu tez, Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yönetim Kurulunun .../.../ 20.... tarih ve ... sayılı kararıyla tescillenmiştir.

Prof. Dr. Ahmet TEKİN
Enstitü Müdürü

BEYANNAME

Fırat Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü tez yazım kurallarına uygun olarak hazırladığım “Uzaktan Eğitim Sürecinde Ortaokul Öğrencilerinin Okul Bağlılıklarına İlişkin Okul Yöneticisi, Rehber Öğretmen, Öğretmen, Veli ve Öğrenci Görüşleri (İzmir İli Örneği)” başlıklı doktora tezimin içindeki bütün bilgilerin doğru olduğunu, bilgilerin üretilmesi ve sunulmasında bilimsel etik kurallarına uygun davrandığımı, kullandığım bütün kaynakları atıf yaparak belirttiğimi, maddi ve manevi desteği olan tüm kurum/kuruluş ve kişileri belirttiğimi, burada sunduğum veri ve bilgileri unvan almak amacıyla daha önce hiçbir şekilde kullanmadığımı, aksinin tespit edilmesi halinde her türlü yasal yaptırımını kabul edeceğimi beyan ederim

.../.../...20

Elif CÜRO

İmza

Canım Kızım Zeynep Deniz'e
ve
Canım oğlum Mehmet Baran'a

ÖN SÖZ

Bu çalışmanın gerçekleşmesine katkı sağlayan, kişisel ve akademik gelişimimde çok önemli rolü olan birçok kişi bulunmaktadır.

Araştırmanın her aşamasında tecrübesinden yararlandığım, desteğini esirgemeyen, yoluma ışık tutan, çalışmanın tamamlanmasında emeğini benden esirgemeyen, her konuda bana yol gösteren ve her zaman değerli vakitlerini ayıran danışman hocam Prof. Dr. Mehmet Nuri GÖMLEKSİZ'e çok teşekkür ederim.

Araştırma sürecinde kıymetli bilgileriyle tezime katkı sunan ve desteklerini her zaman hissettiğim Dr. Öğr. Üyesi Ayşe Ülkü KAN'a ve Dr. Öğr. Üyesi Birsen SERHATLIOĞLU'na teşekkür ederim.

Araştırmanın ölçek ve formlarını büyük bir titizlikle yanıtlayan öğrencilere, velilere, öğretmenlere, okul yöneticilerine ve yardıma ihtiyacım olduğu her zaman bana değerli vakitlerini ayıran çalışma arkadaşlarıma çok teşekkür ederim.

Benim bu günlere gelmemde çok büyük emekleri olan, benden maddi manevi desteğini hiçbir zaman esirgemeyen, verdiğim kararlarda daima arkamda duran, bana her zaman destek olan sevgili babam Mehmet GÜLCAN'a, sevgili annem Fatma GÜLCAN'a, sevgili abim Binali GÜLCAN'a, sevgili ablam Zeynep GÜLCAN'a ve sevgili kardeşim Perihan NACAR'a en içten ve sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Son olarak çalışmamın her aşamasında bana destek olan ve sabrını esirgemeyen eşim Yalçın CÜRO'ya ve hayat enerjileriyle bana ilham kaynağı olan, iyi kötü her anımda yanımda olan, vazgeçmeyi düşündüğüm zor anlarımda yeniden bana güç ve ilham veren canım kızım Zeynep Deniz CÜRO'ya ve canım oğlum Mehmet Baran CÜRO'ya sonsuz sevgilerimi sunarım.

Elif CÜRO

ELAZIĞ, Ağustos-2023

ÖZ

Uzaktan Eğitim Sürecinde Ortaokul Öğrencilerinin Okul Bağlılıklarına İlişkin Okul Yöneticisi, Rehber Öğretmen, Öğretmen, Veli ve Öğrenci Görüşleri (İzmir İli Örneği)

Elif CÜRO

Doktora Tezi

FIRAT ÜNİVERSİTESİ

Eğitim Bilimleri Enstitüsü

**Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı
Eğitim Programları ve Öğretim Bilim Dalı
2023, Sayfa:XXV+288**

Bu araştırmanın temel amacı, Uzaktan Eğitim sürecinde ortaokul öğrencilerinin okula bağlılık durumlarına ilişkin okul yöneticisi, rehber öğretmen, öğretmen, veli ve öğrenci görüşlerini belirlemek, bu alanda yaşanan sorunları ortaya koymak ve bu sorunlara ilişkin çözüm önerileri geliştirmektir. Çalışma nitel boyutta gerçekleştirilmiştir. Araştırmada alt amaçları; eğitim programının öğrencilerin okula bağlılığını etkilemedeki yeri, önemi ve etkisi, uzaktan eğitim sürecinde öğrencilerin okula bağlılık durumları, uzaktan eğitim sürecinde uygulanan öğretim programında öğrencilerin okula bağlılığını etkileyen olumlu ve olumsuz etmenlerin neler olduğu, uzaktan eğitim sürecinde öğrencilerin öğrenmeye istekli olma durumları, uzaktan eğitim sürecinde öğrencilerin okula karşı sorumluluklarını yerine getirip getirmediği, uzaktan eğitim sürecinde öğrencilerin okula bağlılıklarını arttırmak için neler yaptıklarına ve uzaktan eğitim sürecinde öğrencilerin okula bağlılıklarını arttırmak için yapılması gerekenlere ilişkin okul yöneticisi, rehber öğretmen, öğretmen, öğrenci velisi ve öğrenci görüşlerini belirlemektir.

Araştırmanın çalışma grubunu İzmir ili Bornova ilçesinde sosyoekonomik açıdan üç iyi, üç orta, üç de alt düzey olmak üzere belirlenen 9 ortaokulda görev yapan okul yöneticileri, öğretmenler, rehber öğretmenler, ile 5., 6., 7. ve 8. sınıflarda öğrenim gören öğrenciler ve öğrencilerin velileri oluşturmaktadır. Araştırma nitel araştırma olup olgubilim (fenomenoloji) deseni kullanılmıştır. Katılımcılar gönüllülük esasına göre belirlenmiştir. Araştırma kapsamında 18 okul yöneticisi, 9 rehber öğretmen, 27 öğretmen, 36 öğrenci velisi ve 36 öğrenci ile görüşme yapıldı. Katılımcılara yarı yapılandırılmış görüşme formu uygulanmıştır. Verilerin analizinde içerik analizi yöntemi kullanılmıştır.

Araştırmanın sonucunda eğitim programlarının öğrenci merkezli olması, işlevsel olması durumunda öğrencilerin okula bağlılık durumuna olumlu etkilediği sonucuna ulaşıldı. Uzaktan eğitim süreci öğrencilerin okula bağlılık durumunu azalmasına neden olduğu sonucuna ulaşıldı. Ulaşılan bir diğer sonuç ise uzaktan eğitim sürecinde öğrencilerin okula bağlılık durumunu hem olumsuz etkileyen hem de olumlu etkenlerin olduğu sonucuna ulaşıldı. Uzaktan eğitim sürecinde öğrencilerin öğrenmeye istekli olma durumuna ilişkin sonuçlar iki farklı kategoriye ayrıldı. Birinci kategoride uzaktan eğitim sürecinde öğrencilerin öğrenme isteğinin arttığı, ikinci kategoride uzaktan eğitim sürecinde öğrencilerin öğrenme isteğinin azaldığı sonucuna ulaşıldı. Uzaktan eğitim sürecinde öğrencilerin okula karşı sorumluluklarını yerine getirmelerine ilişkin görüşler iki farklı kategoriye ayrıldığı görülmektedir. Birinci kategoride bazı öğrencilerin okula karşı sorumluluklarını yerine getirdiklerini ve buna göre bu öğrencilerin okula bağlılık durumunun yüksek olacağı sonucuna ulaşıldı. İkinci kategoride bazı öğrencilerin okula karşı sorumluluklarını yerine getirmediğini ve buna göre bu öğrencilerin okula bağlılık durumunun az olacağı sonucuna ulaşıldı. Uzaktan eğitim sürecinde okul yöneticisi, rehber öğretmen, öğretmen, veli ve öğrencilerin görüşleri doğrultusunda öğrencilerin okula bağlılığını arttırmak için çalışmalar ve etkinlikler yaptıkları sonucuna ulaşıldı. Uzaktan eğitim sürecinde öğrencilerin okula bağlılığını artırmak için yapılması gerekenlere ilişkin okul yöneticisi, rehber öğretmen, öğretmen, veli ve öğrenciler birbirine yakın öneriler sunduğu sonucuna ulaşıldı. Elde edilen bu sonuçlar ışığında uzaktan eğitim sürecinde öğrencilerin sahip olduğu imkanlar bakımından var olan eşitsizlikler giderilmesi, uzaktan eğitim sürecinde veli-öğretmen işbirliği sağlanarak öğrencilere sorumluluk, öz denetim, öğrenme sorumluluğu gibi unsurların kazandırılmasına yönelik etkinlikler düzenlemesi, uzaktan eğitim sürecinde okul kültürünü yansıtırıcı etkinlikler çevrimiçi düzenlemesi gibi öneriler sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Uzaktan Eğitim, Eğitim Programı, Okula Bağlılık, Öğrenme Sorumluluğu,

ABSTRACT

School Administrators, Guidance Teachers, Teachers, Parents and Students Opinions on Secondary School Students' School Engagement in the Distance Education Process (Izmir Province Example)

Elif CÜRO

Ph.D.Thesis

FIRAT UNIVERSITY

Institute of Educational Science

**Department of Educational Sciences
Curriculum and Instruction Division
2023, Pages: XXV+288**

The main purpose of this research is to determine the opinions of school administrators, counselors, teachers, parents and students regarding the school engagement status of secondary school students in the Distance Education process, to reveal the problems experienced in this field and to develop solutions for these problems. The study was carried out in a qualitative dimension. The sub-objectives of the research; The place, importance and effect of the education program in influencing students' school engagement, students' school engagement in the distance education process, the positive and negative factors that affect students' school engagement in the distance education process, the students' willingness to learn in the distance education process, whether the students fulfill their responsibilities towards the school in the distance education process, what they do to increase the students' commitment to the school in the distance education process, and the school administrators, students' opinions, and teachers' opinions on what should be done to increase the students' commitment to the school in the distance education process.

The study group of the research consisted of school administrators, teachers, guidance counselors, 5th, 6th graders, working in 9 secondary schools, which were determined as three good, three middle and three low level socioeconomically in Bornova district of Izmir province. It consists of students studying in 7th and 8th grades and their parents. The research is a qualitative research and phenomenology design was used. Participants were determined on a voluntary basis. Within the scope of the research, interviews were conducted with 18 school administrators, 9 guidance teachers, 27 teachers, 36 students' parents and 36 students. A semi-structured interview form was applied to the participants. Content analysis method was used in the analysis of the data.

As a result of the research, it was concluded that if the education programs are student-centered and functional, it positively affects the students' school engagement. It was concluded that the distance education process caused a decrease in students' school engagement. Another result is that there are both negative and positive factors affecting students' school engagement in the distance education process. The results of students' willingness to learn in the distance education process were divided into two different categories. In the first category, it was concluded that the students' desire to learn increased during the distance education process, and the students' desire to learn decreased in the second category during the distance education process. It is seen that the opinions regarding the fulfillment of the responsibilities of the students towards the school in the distance education process are divided into two different categories. In the first category, it was concluded that some students fulfill their responsibilities towards the school and accordingly, these students will have a high level of commitment to the school. In the second category, it was concluded that some students did not fulfill their responsibilities towards the school and accordingly, these students would have less commitment to the school. It was concluded that in the distance education process, in line with the opinions of school administrators, guidance teachers, teachers, parents and students, they carried out studies and activities to increase students' commitment to the school. It was concluded that school administrators, guidance counselors, teachers, parents and students offered close suggestions regarding what should be done to increase students' commitment to the school in the distance education process. In the light of these results, suggestions were made such as eliminating the inequalities in terms of opportunities that students have in the distance education process, organizing activities for students to gain responsibility, self-control and learning responsibility by providing parent-teacher cooperation in the distance education process, and organizing online activities reflecting the school culture in the distance education process.

Key words: Distance Education, Education Program, School Engagement, Learning Responsibility.

İÇİNDEKİLER

O N A Y.....	i
BEYANNAME	ii
ÖN SÖZ	iv
ÖZ	v
ABSTRACT.....	vii
İÇİNDEKİLER	ix
TABLolar LİSTESİ	xviii
ŞEKİLLER LİSTESİ	xxii
KISALTMALAR LİSTESİ.....	xxiv
EKLER LİSTESİ.....	xxv
BİRİNCİ BÖLÜM	1
1. GİRİŞ.....	1
1.1. Araştırmanın Problemi.....	4
1.2. Araştırmanın Amacı.....	8
1.3. Araştırmanın Önemi	11
1.4. Araştırmanın Sayıtları	12
1.5. Araştırmanın Sınırlılıkları.....	12
1.6. Araştırmanın Tanımları	12
İKİNCİ BÖLÜM.....	14
2. ALANYAZIN VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR	14
2.1. Eğitimin Tanımı ve Amacı	14
2.2. Eğitim Programının Tanımı ve Öğeleri	16
2.3. Uzaktan Eğitim	20
2.3.1. Uzaktan Eğitimin Tanımı ve Kapsamı.....	20
2.3.2. Uzaktan Eğitimin Yöntemleri	22
2.3.2.1. Senkron Modelin Avantajları ve Dezavantajları	23
2.3.2.2. Asenkron Modelin Avantajları ve Dezavantajları.....	24
2.3.3. Uzaktan Eğitimin Ülkemizdeki Tarihsel Gelişimi.....	25
2.3.4. Uzaktan Eğitimin Yararları ve Sınırlılıkları.....	29
2.4. Fatih Projesi	32

2.4.1. Uzaktan Eğitim Sürecinde Çevrimiçi Öğrenme Uygulamaları.....	36
2.4.2. Uzaktan Eğitim Sürecinde Karma Öğrenme Yöntemi.....	39
2.4.3. Uzaktan Eğitim Sürecinde Öğrencinin Öğrenme Sorumlulukları	39
2.5. Okulun Önemi	41
2.5.1. Okulun Temel İşlevleri	43
2.5.2. Geleneksel ve Çağdaş Okul Anlayışı.....	47
2.5.3. Okul İklimi.....	49
2.6. Okul Bağlılık	51
2.6.1. Okula Bağlılığın Boyutları.....	54
2.6.2. Öğrencilerin Okula Bağlılığının Önemi.....	56
2.6.3. Öğrencilerin Okula Bağlılığını Artırmak için Neler Yapılabilir?	57
2.6.3.1. Öğrencilerin Okula Bağlılığını Artırmak İçin Yöneticiler Ne Yapmalı	58
2.6.3.2. Öğrencilerin Okula Bağlılığını Artırmak İçin Öğretmenler Ne Yapmalı	59
2.6.4. Öğrencilerin Okula Bağlılığının Az Olmasının Nedenleri	59
2.7. İlgili Araştırmalar	60
2.7.1. Uzaktan Eğitim Sürecine İlişkin Araştırmalar	60
2.7.2. Okul Bağlılığı ile İlgili Araştırmalar.....	68
2.7.3. Yurt Dışında Yapılan Araştırmalar	75
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	78
3. YÖNTEM	78
3.1. Araştırmanın Modeli.....	78
3.2. Çalışma Grubu	79
3.3. Veri Toplama Aracının Geliştirilmesi	80
3.4. Verilerin Toplanması ve Çözümlemesi	81
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM	84
4. BULGULAR ve YORUMLANMASI	84
4.1. Araştırmaya Katılanların Kişisel Bilgilerine İlişkin Bulgular ve Yorumlar.....	84
4.2. Uzaktan Eğitim Sürecinde Ortaokula Devam Eden Öğrencilerin Okula Bağlılık Durumlarına İlişkin Elde Edilen Bulgular ve Yorumlar.....	94
4.2.1. Okul Yöneticilerinin Görüşlerine Ait Bulgular	94

4.2.1.1. Bir Eğitim Programının Öğrencilerin Okula Bağlılığını Etkilemedeki Yeri, Önemi ve Etkisine İlişkin Okul Yöneticilerinin Görüşlerinden Elde Edilen Bulgular ve Yorumlar	94
4.2.1.2. Uzaktan Eğitim Sürecinde Öğrencilerin Okula Bağlılık Durumuna İlişkin Okul Yöneticilerinin Görüşlerinden Elde Edilen Bulgular ve Yorumlar	96
4.2.1.3. Uzaktan Eğitim Süre İçinde Uygulanan Öğretim Programında Öğrencilerin Okula Bağlılığını Etkileyen Olumlu ve Olumsuz Etmenlere/Faktörlere İlişkin Okul Yöneticilerinin Görüşlerinden Elde Edilen Bulgular ve Yorumlar	100
4.2.1.4. Uzaktan Eğitim Sürecinde Öğrencilerin Öğrenmeye İstekli Olma Durumuna İlişkin Okul Yöneticilerinin Görüşlerinden Elde Edilen Bulgular ve Yorumlar ...	107
4.2.1.5. Uzaktan Eğitim Sürecinde Öğrencilerin Okula Karşı Sorumluluklarını Yerine Getirmelerine İlişkin Okul Yöneticilerinin Görüşlerinden Elde Edilen Bulgular ve Yorumlar	112
4.2.1.6. Uzaktan Eğitim Sürecinde Öğrencilerin Okula Bağlılığını Arttırmak İçin Neler Yaptıklarına İlişkin Okul Yöneticilerinin Görüşlerinden Elde Edilen Bulgular ve Yorumlar	117
4.2.1.7. Uzaktan Eğitim Sürecinde Öğrencilerin Okula Bağlılığını Arttırmak İçin Yapılması Gerekenlere İlişkin Okul Yöneticilerinin Görüşlerinden Elde Edilen Bulgular ve Yorumlar	121
4.2.2. Rehber Öğretmenin Görüşlerine Ait Bulgular	125
4.2.2.1. Bir Eğitim Programının Öğrencilerin Okula Bağlılığını Etkilemedeki Yeri, Önemi ve Etkisine İlişkin Rehber Öğretmenlerin Görüşlerinden Elde Edilen Bulgular ve Yorumlar	125
4.2.2.2. Uzaktan Eğitim Sürecinde Öğrencilerin Okula Bağlılık Durumuna İlişkin Rehber Öğretmenlerin Görüşlerinden Elde Edilen Bulgular ve Yorumlar	127
4.2.2.3. Uzaktan Eğitim Sürecinde Uygulanan Öğretim Programında Öğrencilerin Okula Bağlılığını Etkileyen Olumlu ve Olumsuz Etmenlere/Faktörlere İlişkin Rehber Öğretmenlerin Görüşlerinden Elde Edilen Bulgular ve Yorumlar	130
4.2.2.4. Uzaktan Eğitim Sürecinde Öğrencilerin Öğrenmeye İstekli Olma Durumuna İlişkin Rehber Öğretmenlerin Görüşlerinden Elde Edilen Bulgular ve Yorumlar	133

4.2.2.5. Uzaktan Eğitim Sürecinde Öğrencilerin Okula Karşı Sorumluluklarını Yerine Getirmelerine İlişkin Rehber Öğretmenlerin Görüşlerinden Elde Edilen Bulgular ve Yorumlar.....	137
4.2.2.6. Uzaktan Eğitim Sürecinde Öğrencilerin Okula Bağlılığını Arttırmak İçin Neler Yaptıklarına İlişkin Rehber Öğretmenlerin Görüşlerinden Elde Edilen Bulgular ve Yorumlar.....	139
4.2.2.7. Uzaktan Eğitim Sürecinde Öğrencilerin Okula Bağlılığını Arttırmak İçin Yapılması Gerekenlere İlişkin Rehber Öğretmenlerin Görüşlerinden Elde Edilen Bulgular ve Yorumlar	141
4.2.3. Öğretmenlerin Görüşlerine Ait Bulgular	144
4.2.3.1. Bir Eğitim Programının Öğrencilerin Okula Bağlılığını Etkilemedeki Yeri, Önemi ve Etkisine İlişkin Öğretmenlerin Görüşlerinden Elde Edilen Bulgular ve Yorumlar.....	144
4.2.3.2. Uzaktan Eğitim Sürecinde Öğrencilerin Okula Bağlılık Durumuna İlişkin Öğretmenlerin Görüşlerinden Elde Edilen Bulgular ve Yorumlar	147
4.2.3.3. Uzaktan Eğitim Sürecinde Uygulanan Öğretim Programında Öğrencilerin Okula Bağlılığını Etkileyen Olumlu Ve Olumsuz Etmenlere/Faktörlere İlişkin Öğretmenlerin Görüşlerinden Elde Edilen Bulgular ve Yorumlar	152
4.2.3.4. Uzaktan Eğitim Sürecinde Öğrencilerin Öğrenmeye İstekli Olma Durumuna İlişkin Öğretmenlerin Görüşlerinden Elde Edilen Bulgular ve Yorumlar.....	158
4.2.3.5. Uzaktan Eğitim Sürecinde Öğrencilerin Okula Karşı Sorumluluklarını Yerine Getirmesine İlişkin Öğretmenlerin Görüşlerinden Elde Edilen Bulgular ve Yorumlar.....	164
4.2.3.6. Uzaktan Eğitim Sürecinde Öğrencilerin Okula Bağlılığını Arttırmak İçin Neler Yaptıklarına İlişkin Öğretmenlerin Görüşlerinden Elde Edilen Bulgular ve Yorumlar.....	167
4.2.3.7. Uzaktan Eğitim Sürecinde Öğrencilerin Okula Bağlılığını Arttırmak İçin Yapılması Gerekenlere İlişkin Öğretmenlerin Görüşlerinden Elde Edilen Bulgular ve Yorumlar.....	171
4.2.4. Veli Görüşlerine Ait Bulgular	175

4.2.4.1. Bir Eğitim Programının Öğrencilerin Okula Bağlılığını Etkilemedeki Yeri, Önemi ve Etkisine İlişkin Görüşlerine İlişkin Velilerin Görüşlerinden Elde Edilen Bulgular ve Yorumlar	175
4.2.4.2. Uzaktan Eğitim Sürecinde Öğrencilerin Okula Bağlılık Durumuna İlişkin Velilerin Görüşlerinden Elde Edilen Bulgular ve Yorumlar	177
4.2.4.3. Uzaktan Eğitim Sürecinde Uygulanan Öğretim Programında Öğrencilerin Okula Bağlılığını Etkileyen Olumlu ve Olumsuz Etmenlere/Faktörlere İlişkin Velilerin Görüşlerinden Elde Edilen Bulgular ve Yorumlar	182
4.2.4.4. Uzaktan Eğitim Sürecinde Öğrencilerin Öğrenmeye İstekli Olma Durumuna İlişkin Velilerin Görüşlerinden Elde Edilen Bulgular ve Yorumlar	188
4.2.4.5. Uzaktan Eğitim Sürecinde Öğrencilerin Okula Karşı Sorumluluklarını Yerine Getirmelerine İlişkin Velilerin Görüşlerinden Elde Edilen Bulgular ve Yorumlar	194
4.2.4.6. Uzaktan Eğitim Sürecinde Öğrencilerin Okula Bağlılığını Arttırmak İçin Neler Yaptıklarına İlişkin Velilerin Görüşlerinden Elde Edilen Bulgular ve Yorumlar	197
4.2.4.7. Uzaktan Eğitim Sürecinde Öğrencilerin Okula Bağlılığını Arttırmak İçin Yapılması Gerekenlere İlişkin Velilerin Görüşlerinden Elde Edilen Bulgular ve Yorumlar	200
4.2.5. Öğrenci Görüşlerine İlişkin Bulgular	204
4.2.5.1. Bir Eğitim Programının Öğrencilerin Okula Bağlılığını Etkilemedeki Yeri, Önemi ve Etkisine İlişkin Öğrencilerin Görüşlerinden Elde Edilen Bulgular ve Yorumlar	204
4.2.5.2. Uzaktan Eğitim Sürecinde Okula Bağlılık Durumunuza İlişkin Öğrencilerin Görüşlerinden Elde Edilen Bulgular ve Yorumlar	206
4.2.5.3. Uzaktan Eğitim Sürecinde Uygulanan Öğretim Programında Okula Bağlılığınızı Etkileyen Olumlu ve Olumsuz Etmenlere/Faktörlere İlişkin Öğrencilerin Görüşlerinden Elde Edilen Bulgular ve Yorumlar	209
4.2.5.4. Uzaktan Eğitim Sürecinde Öğrenmeye İstekli Olma Durumunuza İlişkin Öğrencilerin Görüşlerinden Elde Edilen Bulgular ve Yorumlar	213
4.2.5.5. Uzaktan Eğitim Sürecinde Okula Karşı Sorumluluklarınızı Yerine Getirmenize İlişkin Öğrencilerin Görüşlerinden Elde Edilen Bulgular ve Yorumlar	216

4.2.5.6. Uzaktan Eğitim Sürecinde Okula Bağlılığınızı Arttırmak İçin Neler Yaptıklarına İlişkin Öğrencilerin Görüşlerinden Elde Edilen Bulgular ve Yorumlar.....	219
4.2.5.7. Uzaktan Eğitim Sürecinde Okula Bağlılığınızı Arttırmak İçin Yapılması Gerekenlere İlişkin Öğrencilerin Görüşlerinden Elde Edilen Bulgular ve Yorumlar.....	221
BEŞİNCİ BÖLÜM.....	225
5. SONUÇLAR VE ÖNERİLER.....	225
5.1. Sonuçlar	225
5.1.1. Araştırma Kapsamındaki Öğretmenlerin Kişisel Bilgilerine İlişkin Sonuçlar..	225
5.1.2. Araştırmanın Alt Amaçlarına İlişkin Sonuçlar	226
5.1.2.1. Bir Eğitim Programının Öğrencilerin Okula Bağlılığını Etkilemedeki Yeri, Önemi ve Etkisine İlişkin Okul Yöneticilerinin Görüşlerine Ait Sonuçlar	226
5.1.2.2. Bir Eğitim Programının Öğrencilerin Okula Bağlılığını Etkilemedeki Yeri, Önemi ve Etkisine İlişkin Rehber Öğretmenlerin Görüşlerine Ait Sonuçlar	226
5.1.2.3. Bir Eğitim Programının Öğrencilerin Okula Bağlılığını Etkilemedeki Yeri, Önemi ve Etkisine İlişkin Öğretmenlerin Görüşlerine Ait Sonuçlar	227
5.1.2.4. Bir Eğitim Programının Öğrencilerin Okula Bağlılığını Etkilemedeki Yeri, Önemi ve Etkisine İlişkin Velilerin Görüşlerine Ait Sonuçlar	228
5.1.2.5. Bir Eğitim Programının Öğrencilerin Okula Bağlılığını Etkilemedeki Yeri, Önemi ve Etkisine İlişkin Öğrencilerin Görüşlerine Ait Sonuçlar	228
5.1.2.6. Bir Eğitim Programının Öğrencilerin Okula Bağlılığını Etkilemedeki Yeri, Önemi Ve Etkisine İlişkin Okul Yöneticisi, Rehber Öğretmen, Öğretmen, Veli ve Öğrenci Görüşlerinin Tümüne Ait Sonuçlar.....	229
5.1.2.7. Uzaktan Eğitim Sürecinde Öğrencilerin Okula Bağlılık Durumlarına İlişkin Okul Yöneticilerinin Görüşlerine Ait Sonuçlar	229
5.1.2.8. Uzaktan Eğitim Sürecinde Öğrencilerin Okula Bağlılık Durumlarına İlişkin Rehber Öğretmenlerin Görüşlerine Ait Sonuçlar	230
5.1.2.9. Uzaktan Eğitim Sürecinde Öğrencilerin Okula Bağlılık Durumlarına İlişkin Öğretmenlerin Görüşlerine Ait Sonuçlar	230
5.1.2.10. Uzaktan Eğitim Sürecinde Öğrencilerin Okula Bağlılık Durumlarına İlişkin Velilerin Görüşlerine Ait Sonuçlar	231

5.1.2.11. Uzaktan Eğitim Sürecinde Okula Bağlılık Durumunuza İlişkin Öğrenci Görüşlerine Ait Sonuçlar	231
5.1.2.12. Uzaktan Eğitim Sürecinde Öğrencilerin Okula Bağlılık Durumlarına İlişkin Okul Yöneticisi, Rehber Öğretmen, Öğretmen, Veli ve Öğrenci Görüşlerinin Tümüne Ait Sonuçlar.....	231
5.1.2.13. Uzaktan Eğitim Süre İçinde Uygulanan Öğretim Programında Öğrencilerin Okula Bağlılığını Etkileyen Olumlu ve Olumsuz Etmenlere/Faktörlere İlişkin Okul Yöneticilerinin Görüşlerine Ait Sonuçlar	232
5.1.2.14. Uzaktan Eğitim Süre İçinde Uygulanan Öğretim Programında Öğrencilerin Okula Bağlılığını Etkileyen Olumlu ve Olumsuz Etmenlere/Faktörlere İlişkin Rehber Öğretmenlerin Görüşlerine Ait Sonuçlar	233
5.1.2.15. Uzaktan Eğitim Süre İçinde Uygulanan Öğretim Programında Öğrencilerin Okula Bağlılığını Etkileyen Olumlu ve Olumsuz Etmenlere/Faktörlere İlişkin Öğretmenlerin Görüşlerine Ait Sonuçlar	233
5.1.2.16. Uzaktan Eğitim Süre İçinde Uygulanan Öğretim Programında Öğrencilerin Okula Bağlılığını Etkileyen Olumlu ve Olumsuz Etmenlere/Faktörlere İlişkin Velilerin Görüşlerine Ait Sonuçlar	234
5.1.2.17. Uzaktan Eğitim Süre İçinde Uygulanan Öğretim Programında Öğrencilerin Okula Bağlılığını Etkileyen Olumlu ve Olumsuz Etmenlere/Faktörlere İlişkin Öğrencilerin Görüşlerine Ait Sonuçlar	234
5.1.2.18. Uzaktan Eğitim Süre İçinde Uygulanan Öğretim Programında Öğrencilerin Okula Bağlılığını Etkileyen Olumlu ve Olumsuz Etmenlere/Faktörlere İlişkin Okul Yöneticisi, Rehber Öğretmen, Öğretmen, Veli Ve Öğrenci Görüşlerinin Tümüne Ait Sonuçlar	235
5.1.2.19. Uzaktan Eğitim Sürecinde Öğrencilerin Öğrenmeye İstekli Olma Durumuna İlişkin Okul Yöneticilerinin Görüşlerine Ait Sonuçlar.....	236
5.1.2.20. Uzaktan Eğitim Sürecinde Öğrencilerin Öğrenmeye İstekli Olma Durumuna İlişkin Rehber Öğretmenlerin Görüşlerine Ait Sonuçlar	237
5.1.2.21. Uzaktan Eğitim Sürecinde Öğrencilerin Öğrenmeye İstekli Olma Durumuna İlişkin Öğretmenlerin Görüşlerine Ait Sonuçlar.....	237
5.1.2.22. Uzaktan Eğitim Sürecinde Öğrencilerin Öğrenmeye İstekli Olma Durumuna İlişkin Velilerin Görüşlerine Ait Sonuçlar.....	238

5.1.2.23. Uzaktan Eğitim Sürecinde Öğrenmeye İstekli Olma Durumuna İlişkin Öğrencilerin Görüşlerine Ait Sonuçlar	238
5.1.2.24. Uzaktan Eğitim Sürecinde Öğrencilerin Öğrenmeye İstekli Olma Durumuna İlişkin Okul Yöneticisi, Rehber Öğretmen, Öğretmen, Veli ve Öğrenci Görüşlerinin Tümüne Ait Sonuçlar.....	239
5.1.2.25. Uzaktan Eğitim Sürecinde Öğrencilerin Okula Karşı Sorumluluklarını Yerine Getirmelerine İlişkin Okul Yönetici Görüşlerine Ait Sonuçlar	240
5.1.2.26. Uzaktan Eğitim Sürecinde Öğrencilerin Okula Karşı Sorumluluklarını Yerine Getirmelerine İlişkin Rehber Öğretmenlerin Görüşlerine Ait Sonuçlar	240
5.1.2.27. Uzaktan Eğitim Sürecinde Öğrencilerin Okula Karşı Sorumluluklarını Yerine Getirmelerine İlişkin Öğretmenlerin Görüşlerine Ait Sonuçlar	241
5.1.2.28. Uzaktan Eğitim Sürecinde Öğrencilerin Okula Karşı Sorumluluklarını Yerine Getirmelerine İlişkin Velilerin Görüşlerine Ait Sonuçlar	241
5.1.2.29. Uzaktan Eğitim Sürecinde Okula Karşı Sorumluluklarınızı Yerine Getirmelerine İlişkin Öğrencilerin Görüşlerine Ait Sonuçlar	241
5.1.2.30. Uzaktan Eğitim Sürecinde Öğrencilerin Okula Karşı Sorumluluklarını Yerine Getirmelerine İlişkin Okul Yöneticisi, Rehber Öğretmen, Öğretmen, Veli ve Öğrenci Görüşlerinin Tümüne Ait Sonuçlar	242
5.1.2.31. Uzaktan Eğitim Sürecinde Öğrencilerin Okula Bağlılığını Arttırmak İçin Neler Yaptıklarına İlişkin Okul Yöneticilerinin Görüşlerine Ait Sonuçlar.....	243
5.1.2.32. Uzaktan Eğitim Sürecinde Öğrencilerin Okula Bağlılığını Arttırmak İçin Neler Yaptıklarına İlişkin Rehber Öğretmenlerin Görüşlerine Ait Sonuçlar	243
5.1.2.33. Uzaktan Eğitim Sürecinde Öğrencilerin Okula Bağlılığını Arttırmak İçin Neler Yaptıklarına İlişkin Öğretmenlerin Görüşlerine Ait Sonuçlar.....	243
5.1.2.34. Uzaktan Eğitim Sürecinde Öğrencilerin Okula Bağlılığını Arttırmak İçin Neler Yaptıklarına İlişkin Velilerin Görüşlerine Ait Sonuçlar.....	244
5.1.2.35. Uzaktan Eğitim Sürecinde Okula Bağlılığınızı Arttırmak İçin Neler Yaptıklarına İlişkin Öğrencilerin Görüşlerine Ait Sonuçlar.....	244
5.1.2.36. Uzaktan Eğitim Sürecinde Öğrencilerin Okula Bağlılığını Arttırmak İçin Neler Yaptıklarına İlişkin Okul Yöneticisi, Rehber Öğretmen, Öğretmen, Veli ve Öğrenci Görüşlerinin Tümüne Ait Sonuçlar	245

5.1.2.37. Uzaktan Eğitim Sürecinde Öğrencilerin Okula Bağlılığını Artırmak İçin Yapılması Gerekenlere İlişkin Okul Yöneticilerinin Görüşlerine Ait Sonuçlar....	245
5.1.2.38. Uzaktan Eğitim Sürecinde Öğrencilerin Okula Bağlılığını Artırmak İçin Yapılması Gerekenlere İlişkin Rehber Öğretmenlerin Görüşlerine Ait Sonuçlar .	245
5.1.2.39. Uzaktan Eğitim Sürecinde Öğrencilerin Okula Bağlılığını Artırmak İçin Yapılması Gerekenlere İlişkin Öğretmenlerin Görüşlerine Ait Sonuçlar.....	246
5.1.2.40. Uzaktan Eğitim Sürecinde Öğrencilerin Okula Bağlılığını Artırmak İçin Yapılması Gerekenlere İlişkin Velilerin Görüşlerine Ait Sonuçlar.....	246
5.1.2.41. Uzaktan Eğitim Sürecinde Okula Bağlılığını Artırmak İçin Yapılması Gerekenlere İlişkin Öğrencilerin Görüşlerine Ait Sonuçlar	247
5.1.2.42. Uzaktan Eğitim Sürecinde Öğrencilerin Okula Bağlılığını Artırmak İçin Yapılması Gerekenlere İlişkin Okul Yöneticisi, Rehber Öğretmen, Öğretmen, Veli ve Öğrenci Görüşlerinin Tümüne Ait Sonuçlar.....	247
5.1.2.43. Uzaktan Eğitim Sürecinde Ortaokul Öğrencilerinin Okul Bağlılıklarına İlişkin Okul Yöneticisi, Öğretmen, Veli ve Öğrenci Görüşlerin Tümüne Yönelik Sonuçlar	248
5.2. Öneriler	249
5.2.1. Araştırmacılara Öneriler	250
KAYNAKLAR	252
EKLER	270
İZİN BELGELERİ	284
ÖZ GEÇMİŞ	288

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1	Eğitim ve Okulun İşlevleri	46
Tablo 2	Araştırmaya Kapsamında Bulunan Okulların Sosyo-Ekonomik Düzeyine Göre Dağılımı	84
Tablo 3	Araştırmaya Katılan Okul Yöneticilerinin Cinsiyete Göre Dağılımı	85
Tablo 4	Araştırmaya Katılan Okul Yöneticilerinin Mesleki Kıdemlerine Göre Dağılımı	85
Tablo 5	Araştırmaya Katılan Okul Yöneticilerinin Eğitim Durumuna Göre Dağılımı	86
Tablo 6	Araştırmaya Katılan Rehber Öğretmenlerin Cinsiyete Göre Dağılımı.....	87
Tablo 7	Araştırmaya Katılan Rehber Öğretmenlerin Mesleki Kıdemlerine Göre Dağılımı	87
Tablo 8	Araştırmaya Katılan Rehber Öğretmenlerin Eğitim Durumuna Göre Dağılımı	88
Tablo 9	Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Cinsiyete Göre Dağılımı	88
Tablo 10	Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Branşlarına Göre Dağılımı	89
Tablo 11	Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Eğitim Durumuna Göre Dağılımı	90
Tablo 12	Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Mesleki Kıdemlerine Göre Dağılımı	90
Tablo 13	Araştırmaya Katılan Velilerin Sınıf Düzeyine Göre Dağılımı	91
Tablo 14	Araştırmaya Katılan Velilerin Cinsiyete Göre Dağılımı	92
Tablo 15	Araştırmaya Katılan Velilerin Eğitim Durumuna Göre Dağılımı.....	92
Tablo 16	Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Sınıf Düzeyine Göre Dağılımı	93
Tablo 17	Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Cinsiyete Göre Dağılımı	93
Tablo 18	Bir Eğitim Programının Öğrencilerin Okula Bağlılığını Etkilemedeki Yeri, Önemi ve Etkisine İlişkin Okul Yöneticilerinin Görüşlerine Ait Frekans Dağılımı	94
Tablo 19	Uzaktan Eğitim Sürecinde Öğrencilerin Okula Bağlılık Durumuna İlişkin Okul Yöneticilerinin Görüşlerine Ait Frekans Dağılımı	97
Tablo 20	Uzaktan Eğitim Sürecinde Uygulanan Öğretim Programında Öğrencilerin Okula Bağlılığını Etkileyen Olumlu ve Olumsuz Etmenler/Faktörlere İlişkin Okul Yöneticilerinin Görüşlerine Ait Frekans Dağılımı	101

Tablo 21	Uzaktan Eğitim Sürecinde Öğrencilerin Öğrenmeye İstekli Olma Durumuna İlişkin Okul Yöneticilerini Görüşlerine Ait Frekans Dağılımı	108
Tablo 22	Uzaktan Eğitim Sürecinde Öğrencilerin Okula Karşı Sorumluluklarını Yerine Getirmesine İlişkin Okul Yöneticilerinin Görüşlerine Ait Frekans Dağılımı	112
Tablo 23	Uzaktan Eğitim Sürecinde Öğrencilerin Okula Bağlılığı Artırmak İçin Neler Yaptıklarına İlişkin Okul Yöneticilerinin Görüşlerine Ait Frekans Dağılımı	117
Tablo 24	Uzaktan Eğitim Sürecinde Öğrencilerin Okula Bağlılığını Artırmak İçin Yapılması Gerekenlere İlişkin Okul Yöneticilerinin Görüşlerine Ait Frekans Dağılımı	121
Tablo 25	Bir Eğitim Programının Öğrencilerin Okula Bağlılığını Etkilemedeki Yeri, Önemi ve Etkisine İlişkin Rehber Öğretmen Görüşlerine Ait Frekans Dağılımı	125
Tablo 26	Uzaktan Eğitim Sürecinde Öğrencilerin Okula Bağlılık Durumuna İlişkin Rehber Öğretmen Görüşlerine Ait Frekans Dağılımı	127
Tablo 27	Uzaktan Eğitim Sürecinde Uygulanan Öğretim Programında Öğrencilerin Okula Bağlılığını Etkileyen Olumlu ve Olumsuz Etmenler/Faktörlere İlişkin Rehber Öğretmen Görüşlerine Ait Frekans Dağılımı	130
Tablo 28	Uzaktan Eğitim Sürecinde Öğrencilerin Öğrenmeye İstekli Olma Durumuna İlişkin Rehber Öğretmen Görüşlerine Ait Frekans Dağılımı	134
Tablo 29	Uzaktan Eğitim Sürecinde Öğrencilerin Okula Karşı Sorumluluklarını Yerine Getirmelerine İlişkin Rehber Öğretmen Görüşlerine Ait Frekans Dağılımı	137
Tablo 30	Uzaktan Eğitim Sürecinde Öğrencilerin Okula Bağlılığı Artırmak İçin Neler Yaptıklarına İlişkin Rehber Öğretmen Görüşlerine Ait Frekans Dağılımı	139
Tablo 31	Uzaktan Eğitim Sürecinde Öğrencilerin Okula Bağlılığını Artırmak İçin Yapılması Gerekenlere İlişkin Rehber Öğretmen Görüşlerine Göre Frekans Dağılımı	142
Tablo 32	Bir Eğitim Programının Öğrencilerin Okula Bağlılığını Etkilemedeki Yeri, Önemi ve Etkisine İlişkin Öğretmen Görüşlerine Ait Frekans Dağılımı...	144

Tablo 33	Uzaktan Eğitim Sürecinde Öğrencilerin Okula Bağlılık Durumuna İlişkin Öğretmenin Görüşlerine Ait Frekans Dağılımı.....	147
Tablo 34	Uzaktan Eğitim Sürecinde Uygulanan Öğretim Programında Öğrencilerin Okula Bağlılığını Etkileyen Olumlu ve Olumsuz Etmenler/Faktörlere İlişkin Öğretmen Görüşlerine Ait Frekans Dağılımı.....	152
Tablo 35	Uzaktan Eğitim Sürecinde Öğrencilerin Öğrenmeye İstekli Olma Durumuna İlişkin Öğretmen Görüşlerine Ait Frekans Dağılımı	158
Tablo 37	Uzaktan Eğitim Sürecinde Öğrencilerin Okula Bağlılığı Artırmak İçin Neler Yaptıklarına İlişkin Öğretmen Görüşlerine Ait Frekans Dağılımı	168
Tablo 38	Uzaktan Eğitim Sürecinde Öğrencilerin Okula Bağlılığını Artırmak İçin Yapılması Gerekenlere İlişkin Öğretmen Görüşlerine Ait Frekans Dağılımı	171
Tablo 39	Bir Eğitim Programının Öğrencilerin Okula Bağlılığını Etkilemedeki Yeri, Önemi ve Etkisine İlişkin Veli Görüşlerine Ait Frekans Dağılımı.....	175
Tablo 40	Uzaktan Eğitim Sürecinde Öğrencilerin Okula Bağlılık Durumuna İlişkin Veli Görüşlerine Ait Frekans Dağılımı.....	177
Tablo 41	Uzaktan Eğitim Sürecinde Uygulanan Öğretim Programında Öğrencilerin Okula Bağlılığını Etkileyen Olumlu ve Olumsuz Etmenler/Faktörlere İlişkin Veli Görüşlerine Ait Frekans Dağılımı.....	182
Tablo 42	Uzaktan Eğitim Sürecinde Öğrencilerin Öğrenmeye İstekli Olma Durumuna İlişkin Veli Görüşlerine Ait Frekans Dağılımı.....	189
Tablo 43	Uzaktan Eğitim Sürecinde Öğrencilerin Okula Karşı Sorumluluklarını Yerine Getirmelerine İlişkin Veli Görüşlerine Ait Frekans Dağılımı	194
Tablo 44	Uzaktan Eğitim Sürecinde Öğrencilerin Okula Bağlılığı Artırmak İçin Neler Yaptıklarına İlişkin Veli Görüşlerine Ait Frekans Dağılımı.....	197
Tablo 47	Uzaktan Eğitim Sürecinde Öğrencilerin Okula Bağlılık Durumuna İlişkin Öğrenci Görüşlerine Ait Frekans Dağılımı.....	206
Tablo 48	Uzaktan Eğitim Sürecinde Uygulanan Öğretim Programında Öğrencilerin Okula Bağlılığını Etkileyen Olumlu ve Olumsuz Etmenler/Faktörlere İlişkin Öğrenci Görüşlerine Ait Frekans Dağılımı.....	209
Tablo 49	Uzaktan Eğitim Sürecinde Öğrencilerin Öğrenmeye İstekli Olma Durumuna İlişkin Öğrenci Görüşlerine Ait Frekans Dağılımı.....	214

Tablo 50	Uzaktan Eğitim Sürecinde Öğrencilerin Okula Karşı Sorumluluklarını Yerine Getirmelerine İlişkin Öğrenci Görüşlerine Ait Frekans Dağılımı .	217
Tablo 51	Uzaktan Eğitim Sürecinde Öğrencilerin Okula Bağlılığını Artırmak İçin Neler Yaptıklarına İlişkin Öğrenci Görüşlerine Ait Frekans Dağılımı.....	219
Tablo 52	Uzaktan Eğitim Sürecinde Öğrencilerin Okula Bağlılığını Artırmak İçin Yapılması Gerekenlere İlişkin Öğrenci Görüşlerine Ait Frekans Dağılımı	222

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1	EBA Portalında Bulunan Modüller.....	3
Şekil 2	Uzaktan Öğretimin Kapsadığı Öğrenme Yöntemleri	22
Şekil 3	Uzaktan Eğitimden Açık ve Uzaktan Öğrenmeye Doğru Dönem ve Evreler.....	25
Şekil 4	Uzaktan Eğitimin Türkiye Bağlamında Dönem ve Evreleri.....	27
Şekil 5	Okul Yöneticilerine Göre Uzaktan Eğitim Sürecinde Öğrencilerin Okula Bağlılık Durumunun Azaltan Nedenler	97
Şekil 6	Okul Yöneticilerine Göre Uzaktan Eğitim Sürecinde Uygulanan Öğretim Programında Öğrencilerin Okula Bağlılığını Etkileyen Olumlu Etmenler	102
Şekil 7	Okul Yöneticilerine Göre Uzaktan Eğitim Sürecinde Uygulanan Öğretim Programında Öğrencilerin Okula Bağlılığını Etkileyen Olumsuz Etmenler.....	104
Şekil 8	Okul Yöneticilerine Göre Uzaktan Eğitim Sürecinde Öğrencilerin Öğrenmeye İstekli Olma Durumunu Artıran Faktörler	108
Şekil 9	Okul Yöneticilerine Göre Uzaktan Eğitim Sürecinde Öğrencilerin Öğrenmeye İstekli Olma Durumunu Azaltan Faktörler.....	110
Şekil 10	Okul Yöneticilerine Göre Uzaktan Eğitim Sürecinde Öğrencilerin Okula Karşı Sorumluluklarını Yerine Getirmelerinde Etkili Olan Faktörler	113
Şekil 11	Okul Yöneticilerine Göre Uzaktan Eğitim Sürecinde Öğrencilerin Okula Karşı Sorumluluklarını Yerine Getirmemelerinde Etkili Olan Faktörler ..	115
Şekil 12	Rehber Öğretmenlerine Göre Uzaktan Eğitim Sürecinde Öğrencilerin Okula Bağlılık Durumunu Azaltan Nedenler	127
Şekil 14	Rehber Öğretmenlerine Göre Uzaktan Eğitim Sürecinde Uygulanan Öğretim Programında Öğrencilerin Okula Bağlılığını Etkileyen Olumsuz Etmenler.....	132
Şekil 15	Rehber Öğretmenlerine Göre Uzaktan Eğitim Sürecinde Öğrencilerin Öğrenmeye İstekli Olma Durumunu Azaltan Faktörler.....	134
Şekil 16	Rehber Öğretmenlerine Göre Uzaktan Eğitim Sürecinde Öğrencilerin Öğrenmeye İstekli Olma Durumunu Artıran Faktörler	136
Şekil 17	148Öğretmenlere Göre Uzaktan Eğitim Sürecinde Öğrencilerin Okula Bağlılık Durumunu Azaltan Nedenler	148

Şekil 18	Öğretmenlere Göre Uzaktan Eğitim Sürecinde Öğrencilerin Okula Bağlılık Durumunu Artıran Faktörler	150
Şekil 19	Öğretmenlere Göre Uzaktan Eğitim Sürecinde Uygulanan Öğretim Programında Öğrencilerin Okula Bağlılığını Etkileyen Olumlu Etmenler	153
Şekil 20	Öğretmenlere Göre Uzaktan Eğitim Sürecinde Uygulanan Öğretim Programında Öğrencilerin Okula Bağlılığını Etkileyen Olumsuz Etmenler	155
Şekil 21	Öğretmenlere Göre Uzaktan Eğitim Sürecinde Öğrencilerin Öğrenmeye İstekli Olma Durumunu Azaltan Faktörler	159
Şekil 22	162Öğretmenlere Göre Uzaktan Eğitim Sürecinde Öğrencilerin Öğrenmeye İstekli Olma Durumunu Artıran Faktörler	162
Şekil 23	Öğretmenlere Göre Uzaktan Eğitim Sürecinde Öğrencilerin Okula Karşı Sorumluluklarını Yerine Getirmemelerinde Etkili Olan Faktörler	165
Şekil 24	Velilere Göre Uzaktan Eğitim Programında Öğrencilerin Okula Bağlılık Durumunu Azaltan Nedenler	178
Şekil 25	Velilere Göre Uzaktan Eğitim Sürecinde Uygulanan Öğretim Programında Öğrencilerin Okula Bağlılığını Etkileyen Olumlu Etmenler	183
Şekil 26	Velilere Göre Uzaktan Eğitim Sürecinde Öğrencilerin Öğrenmeye İstekli Olma Durumunu Artıran Faktörler	189
Şekil 27	Velilere Göre Uzaktan Eğitim Sürecinde Öğrencilerin Öğrenmeye İstekli Olma Durumunu Zamanla Azaltan Faktörler	191
Şekil 28	Velilere Göre Uzaktan Eğitim Sürecinde Öğrencilerin Öğrenmeye İstekli Olma Durumunu Azaltan Faktörler	192
Şekil 29	Öğrencilere Göre Uzaktan Eğitim Sürecinde Okula Bağlılık Durumunu Azaltan Nedenler	207

KISALTMALAR LİSTESİ

MEB:	Milli Eğitim Bakanlığı
EBA:	Eğitim Bilişim Ağı
FATİH:	Fırsatları Artırma ve Teknolojiyi İyileştirme Hareketi
TRT:	Türkiye Radyo Televizyon Kurumu
DPT:	Devlet Planlama Teşkilatı
Akt.:	Aktaran
Edt:	Editör

EKLER LİSTESİ

Ek 1.	Görüşme Formu	270
Ek 2.	Etik Kurulu Kararı	284
Ek 3.	Araştırma İzin Belgeleri.....	285
Ek 4.	Orijinallik Raporu	287

BİRİNCİ BÖLÜM

1. GİRİŞ

Covid-19 salgını Çin'in Wuhan kentinde ortaya çıktı ve dünya genelinde birçok ülkeyi ve ülkemizi önemli ölçüde etkiledi. Hızla çevreye yayılan bu virüsün toplumsal sağlığı ve küresel ekonomiyi etkilemesi sonucu dünya genelindeki ülkelerin farklı önlemler almalarına neden oldu (Yamamoto Telli ve Altun, 2020:25). Covid-19 virüsün bulaşmasını önlemek amacıyla imzalanan sağlık protokolleri uygulanması zorunlu hale geldi. Bireylerin temiz ve sağlıklı bir yaşam tarzı benimsemesi, evden çıkarken maske takması ve sık sık ellerini yıkaması gibi yeni alışkanlıkları edinmeye yönlendirdi. Tüm toplu etkinliklerden, diğer insanlardan ve kalabalık ortamlardan uzak durulması gerekliliği ortaya çıktı. Fiziksel teması azaltmak için evden çalışılmaya başlandı (Suranı ve Hamidah, 2019: 84). Bir başka ifade ile Covid-19 salgını, dünyada özellikle insan yaşamını doğrudan ilgilendiren sağlık, eğitim, ekonomi, turizm gibi birçok alanı etkiledi (Hebebe, Bertiz ve Alan, 2020: 267).

Covid-19 birçok alan etkilediği gibi eğitim alanı da çok etkiledi. Dünya Sağlık Örgütü (WHO), pandemi ilanını duyurmasından sonra virüsün toplum içinde bulaşma hızını azaltmak için birçok ülke okulları geçici olarak kapatarak yüz yüze sistemi bilgi teknolojisini kullanarak uzaktan eğitime (çevrimiçi eğitime) geçildi. Normal süreçte yapılan tüm çalışmalar ve faaliyetler evde yapılmaya başlandı (Fauzi ve Khusuma, 2020: 59). Birleşmiş Milletlerden elde edinilen verilere göre virüsten dolayı okulların ve üniversitelerin kapanmasından sonra dünyada 770 milyon kişilik öğrenci grubu derinden etkilendi (Zhong, 2020; Aktaran, Yamamoto Telli ve Altun, 2020:25).

Covid-19 salgınının bulaşıcılığın önlenmesi amacı ile sosyal mesafeye yönelik kuralların belirlendi. Eğitimin devam edebilmesi açısından en iyi yönteminde uzaktan eğitim olacağı konusunda virüsün etkilerini çok yoğun yaşayan tüm ülkelerde kabul gördü ve tercih edildi (Yamamoto ve Altun, 2020: 30). UNESCO'ya (2020) göre, okulların ve üniversitelerin kapatılması ve kesintiye uğraması öğrencilerin büyüme ve gelişme fırsatlarından yoksun bırakılmasına ve öğrenme süreçleri üzerinde çeşitli olumsuz sonuçlar oluşmasına neden oldu. Bu nedenle

çevrim içi dijital öğrenme sistemleri bu sorunun azalmasında yararlı olacağı düşünülmektedir (Akt: Almaiah vd. 2020: 5262).

Uzaktan eğitim, bireylere eğitsel içeriklerin elektronik ortamda hazırlayabilme, güncelleyebilme, farklı teknolojilerle öğrenme sürecini destekleyebilme, günün her saatinde kullanabilme, ortam ve zamanda esnek olması gibi özellikleri içeren bir öğrenme yöntemi olarak tanımlanabilir (Yamamoto ve Altun, 2020: 30). Öğretmenler ile öğrencilerin ayrı yerlerde olduğu, ve iletişim teknolojileriyle birbirleriyle iletişim içinde oldukları kurum temelli eğitim biçimi olarak ifade edilen uzaktan eğitimin başlıca dört unsuru vardır:

Kurumlar vasıtasıyla uzaktan eğitime devam edilir.

- Zaman ve mekân olarak eğitimcilerin ve öğrencilerin birbirinden bağımsız ve farklı ortamlarda bulunmasıdır.
- Öğrenme grubu üyelerinin birbirleriyle iletişim kurmalarına etkileşimli iletişim araçları olanak sağlar.
- Uzaktan eğitim de öğrenme platformları, örgün eğitimdeki gibi öğrenci ve öğretmenlerin birlikte erişebildikleri kitap, ses, video gibi eğitim içeriklerinden oluşur (Simonson, 2009; Akt Yılmaz, Güner, Mutlu, Yılmaz Arın, 2020:479).

Uzaktan eğitimin bazı sınırlılıkları da vardır: Bu sınırlılıklar şu şekilde belirtilebilir (Sadeghi, 2019: 84);

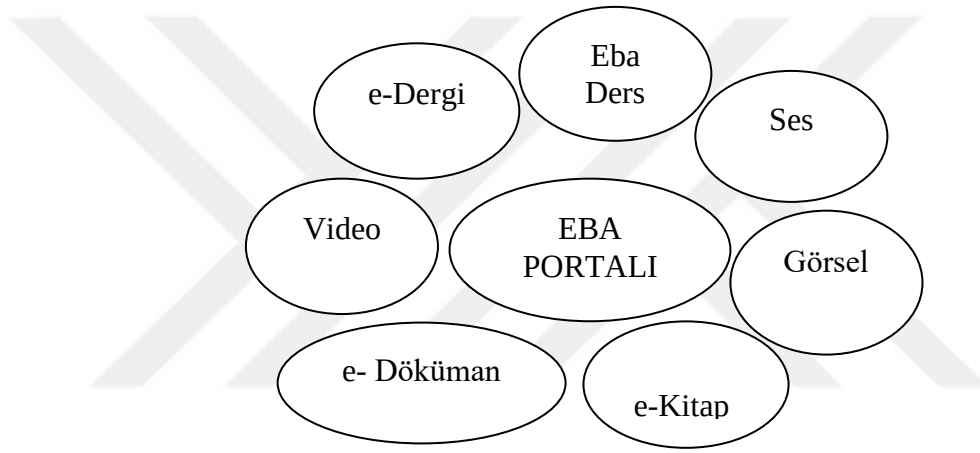
- Öğrenme sorumluluğunu üstlenmeyen öğrencilerde kendinin motive etmede dikkatini toplamada zorluk yaşamaktadır.
- Teknolojik imkanları olmadığı zaman ve eksikliğinde uzaktan eğitimde sorun yaşanmaktadır.
- Uzaktan eğitim esnasında karşılaştıkları sorunların çözümü için teknolojik okuryazar becerisi olmalıdır.
- Sosyal etkileşim olmadığından öğrencilere kendilerini yalnız hissedebilirler. Bu durum sosyalleşmelerini engeleyebilir.
- Uzaktan eğitim esnasında gerekli desteği almakta zorluk yaşanabilir.

Ülkemizde uzaktan eğitimde, Eğitim Bilişim Ağı (EBA), Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) tarafından geliştirilen Fırsatları Artırma ve Teknolojiyi İyileştirme Hareketinin

(FATİH Projesinin) önemli unsurlarından biri olan e-İçerik kullanılmaktadır. EBA e- içerik, öğretmen ve öğrencilere yardımcı olmak amacı ile Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü tarafından hazırlanan FATİH projesinin en önemli bölümüdür. Farklı ve zengin içeriklere, öğretmen ve öğrenciler ulaşabilmektedir. Şekil 2’de EBA portalın içinde yer alan modüller gösterilmektedir (Bal ve Boz, 2017).

Şekil 1

EBA Portalında Bulunan Modüller

Millî Eğitim Bakanlığı, pandemi sürecinde yüz yüze eğitime ara verip uzaktan eğitime geçti. Uzaktan eğitime geçiş ile birlikte EBA’da yenilendi. Uzaktan eğitimde kullanılmak amacıyla MEB, Türkiye Radyo Televizyon Kurumu (TRT) ile yapılan anlaşma sonucu üç EBA TV kanalı (EBA TV İlkokul, EBA TV Ortaokul ve EBA TV Lise) açıldı. Bir televizyon kanalı olan EBA TV, Millî Eğitim Bakanlığının sınıf düzeyi müfredatına göre ders anlatım videolarını yayınlamaktadır. EBA TV ilkokul, ortaokul ve lise olmak üzere üç farklı kanaldan yayınlanmaktadır. EBA TV yayın akışı önceden belirlenerek öğrenciler sınıflarına ait ders sunumlarını, haftanın hangi gün ve saatte olacağını bilmekte ve kendi sınıf düzeyi programını belirlenen saatte izleyebilmektedir. Ders tekrarları gün içinde bir veya iki kez yapılmaktadır (MEB,2020a).

Covid-19 vakası ülkemiz de 11 Mart 2020 tarihinde görüldü. 23 Mart 2020 tarihinden itibaren öğrenciler eğitim öğretim sürecine EBA üzerinden uzaktan eğitimle devam

edileceği belirtildi. Yükseköğretim ve Millî Eğitim Bakanlığı'na bağlı 20 milyon yakın öğrenci uzaktan eğitimle öğrenim görmeye başladı. Uzaktan eğitimin başlamasıyla öğrenciler okul ortamlarından uzaklaştılar ve evde eğitim almaya başladılar (Erol ve Erol.2020:531).

1.1. Araştırmanın Problemi

Korona virüs salgınından dolayı bir çok ülkede çok karışıklık yaşanmaktadır. Korona virüs insanlar için endişe verici ve tehlikeli olarak görülmektedir. Virüsün yayılma hızını kesmek için bir çok ülke farklı sistemler geliştirdiler (Hutaya Yan, 2021: 695). Karantina, sıkıyönetim, uçuş yasakları, seyahat kısıtlaması, sosyal mesafenin korunmasına yönelik gibi uygulamalar ve düzenlemeler yapılmaya başlandı. Salgına karşı koruma tedbirleri almadan yayılmasına izin vererek toplum bağışıklığı oluşturmaya yönelik yaklaşımı birçok ülke tarafından kabul görmedi. Bunun yerine birçok ülke salgının yavaşlatılması için, kitlelerin bir süre evde kalmasını ve toplumsal hareketliğin kısıtlanarak virüsü baskılama yaklaşımının genel geçer uygulamalarını kabul ettiler (Yamamoto Telli ve Altun, 2020: 25).

Covid-19 salgını, karantina ve izolasyon düzenlemelerinden dolayı, eğitim kurumlarını uzaktan öğrenme ve e-öğrenme teknolojilerini kullanıma teşvik etti. Uzaktan eğitime geçişle birlikte, eğitim sisteminde yeni bir duruma geçilmesi, sistemin belli unsurların ortadan kalkması ve var olan sistemin özelliklerinde değişiklikler yaşanması bir krize neden oldu. Eğitim sistemin uzaktan eğitime dönüşümü ve salgının koşullarına uygun bir şekilde uyarlanması hızla yapılmaya çalışıldı. Eğitim sürecinde öğrenen ile öğretmen arasında fiziksel temas ortadan kalktığı için herhangi bir belge, yazılı döküman vb. paylaşımı yapılma imkanı da ortadan kalktı. İnternet ortamında e- posta, messenger, sosyal ağlar üzerinden birçok bilgi alışverişi yapılmaya başladı. Ayrıca öğrenme süreçleri zoom, teams, mirapolis, moodle, skype vb. yollarla izolasyon sürecinde yeniden yapılandırarak eğitime devam edildi (Korollov, Germonow, Langueva, Shevyakova ve Poskrebysheva, 2020).

Uzaktan öğrenme araçları bu salgın sırasında çok önemli bir rol oynadı. Uzaktan eğitim sistemleri, öğretmenlerin öğrenmeyi yönetmesine, planlamasına, yürütülmesine ve izlemesine olanak sağladı. Uzaktan eğitim sistemi üniversitelerin ve okulların kapalı

olduğu dönemde öğrencilerin öğrenme süreçlerinin devam etmesini sağladı. Bu sistemlerin çoğu ücretsizdir ve bu yolla öğrencilerin öğrenmesine yardımcı olmaktadır. Covid-19 salgınında uzaktan eğitim, ulaşılabilirliği, düşük maliyetli oluşu, kullanımda kolay ve etkileşimli olması nedeniyle önemli bir bilgi kaynağı haline geldi (Almaiah vd. 2020: 5262).

Millî Eğitim Bakanlığı, uzaktan eğitimin faaliyetlerinde, öğrenen ve öğretene arasındaki iletişim ve etkileşimi en üst düzeyde sağlanabilmek için yüz yüze eğitim koşullarına yakın bir ortam hazırlayarak “EBA Canlı Sınıf” uygulamasını başlattı. Millî Eğitim Bakanlığı, EBA Canlı Sınıf ile sanal ortamda senkronize bir şekilde öğretmen ve öğrencileri bir araya getirdi (Türker ve Dündar, 2020:326). Canlı ders; bireyler arası sosyal etkileşimin sağlandığı ve öğrenenlere örgün eğitime yakın bir öğrenme ortamı sunan eş zamanlı çevrimiçi öğrenme modelidir. İnternet üzerinden eş zamanlı olarak birden fazla kullanıcının birbirleriyle toplantı düzenleme, tartışma, soru-cevap etkinlikleri düzenleme, sunumlar yapma, iş birlikçi veya bireysel etkinlikler düzenlemelere imkan sağlamaktadır. Ayrıca yüz yüze eğitim ortamında uygulanan diğer etkinliklerin uygulanmasına olanak sağlayan canlı dersler en güçlü uzaktan eğitim uygulamalarından biri olarak kabul edilmektedir. Eş zamanlı uzaktan eğitim uygulamaları; sanal sınıflar, elektronik toplantılar, eş zamanlı çevrim içi öğrenme ortamları, video/web konferanslar, canlı dersler şeklinde farklı isimlerle ifade edilmektedir (Karaman ve Karabey, 2020:4).

EBA canlı sınıf uygulaması öğrencilerin ve öğretmenlerin etkileşimli ders yapabilmesine imkan sağladı. Ayrıca EBA canlı sınıf ile öğretmen ve öğrencilerin farklı ortamda olmalarına rağmen sanal ortamda bir araya gelme şansı buldu. Başlangıçta 8. ve 12. sınıfa devam eden öğrencilere yönelik yapılan EBA canlı sınıf daha sonra kademeli olarak tüm sınıflarda uygulanmaya başladı. EBA canlı sınıf başlaması ile uzaktan eğitim, herkesin yaşamında önemli unsur oldu (Demir ve Özdaş, 2020: 276). EBA canlı sınıf uygulamasında öğretmenler ders programına göre ders ataması yapabilmekte ve bununla ilgili öğrencilere bildirim sağladı.

Uzaktan eğitim sürecinin etkili olabilmesi için öğrenme içeriklerinin sadece öğrencilere anlatılması yeterli değildir. Bunun yanında öğrencilerin gereksinim hissettikleri, anlayış, empati ve ilgi hislerine cevap bulabilecekleri olumlu öğrenme

iklimi oluşturulmalıdır. Olumlu öğrenme iklimi oluşturabilmek için öğrencilerle açık etkileşim ve iletişim içinde olmak, önemsendiklerini ve anlaşıldıklarını hissettirmek, okulda sadece öğrenci kimliğinin yanında bir birey olarak değerli olduklarını göstermek gerekir (Bozkurt, 2020:127).

Uzaktan eğitim ile eğitimin sürekliliği sağlanmaya çalışılsa bile eğitim ile ilgili birçok sorunları da gündeme getirdi. Uzaktan eğitim sürecinde öğrenenler öğrenme sorumluluklarını üslenmedikleri zaman zorluk çektiler (Bozkurt, 2020:122). Thomson'ın (2020) belirttiği gibi salgın döneminde öğrencilerin psikolojileri olumsuz etkilendi ve yaşamlarında önemli farklılıklar (sokağa çıkma yasaklarının getirilmesi, okulların kapatılması, vb.) oluşmasından kaynaklı günlük yaşamları bozuldu. Bu durum da öğrencilerde olumsuz duyguların (korku, endişe, üzüntü, öfke vb.) ortaya çıkmasına sebep oldu (Akt: Yılmaz, Güner, Mutlu, Yılmaz Arın, 2020: 479). Uzaktan eğitim sürecinde dikkat edilmesi gereken diğer bir konu da eğitimin kalitesinin sadece öğrenenlerin akademik başarıları değil bunun yanında sosyal ve duyuşsal olarak da başarılı olmasıdır (Zhu ve Liu, 2020; Akt: Bozkurt, 2020: 126). Bu durumdaki öğrenenlerin yaşadıkları travmatik ve kaygı dolu süreçler ve olumsuz psikolojik durumlarla başedebilmesi için sadece eğitsel değil bunun yanın da duyuşsal olarak da desteklenmesi gerekir (Bozkurt, 2020:126).

Toplumda oluşan sosyal ve ekonomik değişimler okulda bulunanların düşünüş ve davranış biçimlerinin değiştirmesine neden oldu. Eğitim sistemi içerisinde okulların esas amacı, belirli öğrenme yaşantıları aracılığıyla önceden belirlenen istendik davranışları öğrencilere kazandırmaktır (Gökyer ve Namlı, 2015: 711). Öğrencilerin sosyal yaşamı ve geleceklerini şekillendirme de okullardan edindikleri yaşam deneyimleri çok önemli yer tutar. Bu nedenle öğrencilerin kendilerini iyi hissetmeleri ve mutlu olmaları açısından okul yaşam deneyimlerinin olumlu olmalıdır. Bu nedenle okulda bulunan bütün kişilerin öğrencileri destekleyici bir tutum ve davranış sergilemelidir (Dönmez ve Taylı,2018:2). Uzaktan eğitim sürecinde öğrenenler fiziksel ve sosyal olarak okul ve çevresinden uzaktadır. Bu durum öğrenenlerin okula ilişkin duygu ve düşüncelerini etkilemektedir. Okula ilişkin olumsuz duygular, akademik başarıda düşüklük, devamsızlık yapma, okulu bırakma, okula ait hissetmeme, okulu sevmeme gibi etkenler okula bağlı olmadığını

göstermektedir. Okul bağlılığı, olumsuz davranışları olan öğrenciler için önleyici bir unsur olabilir (Doğan, 2014).

Hirschi tarafından geliştirilen sosyal bağ teorisinde okullarda yaşanan şiddet olaylarının öğrencilerin okula bağlılık durumunun azalması sonucu ortaya çıktığı belirtilmektedir. Hirschi, okula bağlılığın unsurları şu şekilde açıklamaktadır (Hirschi, 1969 Akt: Kızmaz, 2006).

- a) Bağlılık: Bu kavram öğrencilerin okula karşı hissettikleri bağlılığı ifade eder.
- b) Taahhüt: Bu kavram akademik değer oluşturmaya ve akademik başarılarına/heflere olan bağlılığı ifade eder.
- c) Katılma: Okulda yapılan sportif ve kültürel etkinliklere gönüllü katılımını ifade eder.
- d) İnanç. Okul kurallarını, öğretmenlerini ve okul yönetimini kabul etme olarak ifade eder (Hirschi, 1969; Akt: Kızmaz, 2006: 51).

Blum (2005) okula bağlılığın yedi özelliğinden bahsetmektedir. Bunlar (Blum, 2005: 12).

- Okula kendinin ait hissetmesi ve bir parçası olarak görmesi,
- Okulu sevmesi,
- Öğretmenlerini destekleyici ve ilgili olduğunu hissetmesi,
- Okulda kendini yalnız hissetmemesi ve iyi arkadaşları olması,
- Akademik çalışmalara istekli olması,
- Akademik hedefi olması ve bu yönde çaba harcaması,
- Okulda uygulanan disiplin yöntemlerinin adil olduğuna inanması,
- Okulda yapılan sosyal etkinliklere istekli katılması.

Okullarda yaşanan zorbalık davranışları, psikolojik gelişimlerinin ve ihtiyaçlarının dikkate alınmaması gibi durumlar onların fiziksel, psikolojik, sosyal ve akademik gelişimleri üzerinde önemli problemlerin oluşmasına neden olmakta ve kişilik gelişimini olumsuz etkilemektedir. Birey, gelişim sürecinde kritik bir dönem olarak kabul edilen ergenlikte bu tür olumsuz davranışlarla karşılaşır daha ciddi problemler yaşamasına neden olur. Bu çerçevede bu tür olumsuzlukları tüm eğitim kademelerinde özellikle kimlik oluşturma sürecinin yaşandığı ergenlik döneminde mücadele edilmesi önemlidir. Okullar bireylerin akademik, psikolojik, sosyal ve fiziksel gelişimlerinin de desteklediği olumlu

ortamlar oluşturmalıdır (Durmaz, 2008:3). Bu pozitif ortamlar aynı zamanda ergenlerde okula karşı olumlu duyguların gelişmesini sağlar. Ergenlerin sahip olduğu bu olumlu duygular onların okula bağlılık durumlarını etkilemektedir. Ergenlerin okula bağlılıklarını sorunsuz bir şekilde devam ettirebilmesi için sevgi, güven, ümit gibi olumlu duygular ön plana çıkmaktadır. Bu olumlu duygular okula bağlılığın temel yapı taşları olduğu söylenebilir (Akgül, 2021: 11). Fakat 2020 yılında tüm dünya da ve ölkemizde etkisini gösteren pandemi, örgün eğitime ara verilmesine neden oldu. Öğrencilerin zorunlu sosyal izolasyon sürecinden dolayı, eğitim faaliyetleri “uzaktan eğitim” yoluyla yapılmaya başlandı. Pandemi sürecinde öğrenciler okul ortamından uzak olduklarından dolayı bu olumlu duyguların gelişmine de etkilendiği düşünölmektedir.

Salgın döneminde gerçekleştirilen uzaktan eğitim, öğrencilerin okula bağlılık durumunu nasıl etkilediği konusunda bir deneyim oldu. Bu bağlamda öğrencilerin uzaktan eğitim sürecinde okula bağlılık durumunun değerlendirilmesi ve sonraki kuşaklara aktarılması bu araştırmayı önemli kılmaktadır. Uzaktan eğitimde okul bağlılığı ve yordayıcılarına ilişkin alanyazında araştırmaya rastlanmadı. Araştırma uzaktan eğitim sürecinde okula bağlılık durumlarının belirlenmesinin yanında uzaktan eğitim sürecinde okula bağlılık durumlarının artırılmasına yönelik uygulamalara da ışık tutması açısından önemli olabilir. Bu nedenle uzaktan eğitim sürecinde öğrencilerin okula bağlılık düzeylerini belirlemek bu tezin konusunu oluşturmaktadır.

1.2. Araştırmanın Amacı

Araştırmanın genel amacı, uzaktan eğitim sürecinde ortaokula devam eden öğrencilerin okula bağlılık durumlarına ilişkin okul yöneticisi, öğretmen, veli ve öğrenci görüşlerini belirlemek, bu alanda yaşanan sorunları ortaya koymak ve bu sorunlara ilişkin çözüm önerileri geliştirmektir. Bu genel amaca dayalı olarak şu alt amaçlar belirlenmiştir.

Alt Amaçlar

1. Bir eğitim programının öğrencilerin okula bağlılığını etkilemedeki yeri, önemi ve etkisine ilişkin okul yöneticilerinin görüşleri nedir?
2. Bir eğitim programının öğrencilerin okula bağlılığını etkilemedeki yeri, önemi ve etkisine ilişkin öğretmenlerin görüşleri nedir?

3. Bir eğitim programının öğrencilerin okula bağlılığını etkilemedeki yeri, önemi ve etkisine ilişkin rehber öğretmenlerin görüşleri nedir?
4. Bir eğitim programının öğrencilerin okula bağlılığını etkilemedeki yeri, önemi ve etkisine ilişkin velilerin görüşleri nedir?
5. Bir eğitim programının öğrencilerin okula bağlılığını etkilemedeki yeri, önemi ve etkisine ilişkin öğrencilerin görüşleri nedir?
6. Uzaktan eğitim sürecinde öğrencilerin okula bağlılık durumlarına ilişkin okul yöneticilerinin görüşleri nedir?
7. Uzaktan eğitim sürecinde öğrencilerin okula bağlılık durumlarına ilişkin öğretmenlerin görüşleri nedir?
8. Uzaktan eğitim sürecinde öğrencilerin okula bağlılık durumlarına ilişkin rehber öğretmenlerin görüşleri nedir?
9. Uzaktan eğitim sürecinde öğrencilerin okula bağlılık durumlarına ilişkin velilerin görüşleri nedir?
10. Uzaktan eğitim sürecinde okula bağlılık durumlarına ilişkin öğrencilerin görüşleri nedir?
11. Uzaktan eğitim sürecinde uygulanan öğretim programında öğrencilerin okula bağlılığını etkileyen olumlu ve olumsuz etmenlere/faktörlere ilişkin okul yöneticilerinin görüşleri nedir?
12. Uzaktan eğitim sürecinde uygulanan öğretim programında öğrencilerin okula bağlılığını etkileyen olumlu ve olumsuz etmenlere/faktörlere ilişkin öğretmenlerin görüşleri nedir?
13. Uzaktan eğitim sürecinde uygulanan öğretim programında öğrencilerin okula bağlılığını etkileyen olumlu ve olumsuz etmenlere/faktörlere ilişkin rehber öğretmenlerin görüşleri nedir?
14. Uzaktan eğitim sürecinde uygulanan öğretim programında öğrencilerin okula bağlılığını etkileyen olumlu ve olumsuz etmenlere/faktörlere ilişkin velilerin görüşleri nedir?
15. Uzaktan eğitim sürecinde uygulanan öğretim programında öğrencilerin okula bağlılığını etkileyen olumlu ve olumsuz etmenlere/faktörlere ilişkin öğrenci görüşleri nedir?

16. Uzaktan eğitim sürecinde öğrencilerin öğrenmeye istekli olma durumlarına ilişkin okul yöneticilerinin görüşleri nedir?
17. Uzaktan eğitim sürecinde öğrencilerin öğrenmeye istekli olma durumlarına ilişkin öğretmenlerin görüşleri nedir?
18. Uzaktan eğitim sürecinde öğrencilerin öğrenmeye istekli olma durumlarına ilişkin rehber öğretmenlerin görüşleri nedir?
19. Uzaktan eğitim sürecinde öğrencilerin öğrenmeye istekli olma durumlarına ilişkin velilerin görüşleri nedir?
20. Uzaktan eğitim sürecinde öğrencilerin öğrenmeye istekli olma durumlarına ilişkin öğrencilerin görüşleri nedir?
21. Uzaktan eğitim sürecinde öğrencilerin okula karşı sorumluluklarını yerine getirmelerine ilişkin okul yöneticilerinin görüşleri nedir?
22. Uzaktan eğitim sürecinde öğrencilerin okula karşı sorumluluklarını yerine getirmelerine ilişkin öğretmenlerin görüşleri nedir?
23. Uzaktan eğitim sürecinde öğrencilerin okula karşı sorumluluklarını yerine getirmelerine ilişkin rehber öğretmenlerin görüşleri nedir?
24. Uzaktan eğitim sürecinde öğrencilerin okula karşı sorumluluklarını yerine getirmelerine ilişkin velilerin görüşleri nedir?
25. Uzaktan eğitim sürecinde öğrencilerin okula karşı sorumluluklarını yerine getirmelerine ilişkin öğrencilerin görüşleri nedir?
26. Uzaktan eğitim sürecinde öğrencilerin okula bağlılıklarını arttırmak için neler yaptıklarına ilişkin okul yöneticilerinin görüşleri nedir?
27. Uzaktan eğitim sürecinde öğrencilerin okula bağlılıklarını arttırmak için neler yaptıklarına ilişkin öğretmenlerin görüşleri nedir?
28. Uzaktan eğitim sürecine öğrencilerin okula bağlılıklarını arttırmak için neler yaptıklarına ilişkin rehber öğretmenlerin görüşleri nedir?
29. Uzaktan eğitim sürecinde öğrencilerin okula bağlılıklarını arttırmak için neler yaptıklarına ilişkin velilerin görüşleri nedir?
30. Uzaktan eğitim sürecinde öğrencilerin okula bağlılıklarını arttırmak için neler yaptıklarına ilişkin öğrencilerin görüşleri nedir?
31. Uzaktan eğitim sürecinde öğrencilerin okula bağlılıklarını arttırmak için yapılması gerekenlere ilişkin okul yöneticilerinin görüşleri nedir?

32. Uzaktan eğitim sürecinde öğrencilerin okula bağlılıklarını artırmak için yapılması gerekenlere ilişkin öğretmenlerin görüşleri nedir?
33. Uzaktan eğitim sürecinde öğrencilerin okula bağlılıklarını artırmak için yapılması gerekenlere ilişkin rehber öğretmenlerin görüşleri nedir?
34. Uzaktan eğitim sürecinde öğrencilerin okula bağlılıklarını artırmak için yapılması gerekenlere ilişkin velilerin görüşleri nedir?
35. Uzaktan eğitim sürecinde öğrencilerin okula bağlılıklarını artırmak için yapılması gerekenlere ilişkin öğrencilerin görüşleri nedir?

1.3. Araştırmanın Önemi

Önemli eğitim kademelerinden bir olan ilköğretim kademesi toplumda bulunan bireylerin asgari düzeyde sahip olması gereken bilgi beceri ve değerler kazandırılmaktadır. Bu kademedeki temel amaç, bireylerin karşılaşılabileceği sorunlara çözüm bulmaları, toplumsal değerleri benimsemeleri ve toplumsal kuralara uyum sağlamaları için gerekli becerileri kazandırmaktır. Bir başka ifade ile ilköğretimin kademesinin temel işlevi, bireylerin yaşadığı çevreyi öğrenmeleri, çevreye uyum sağlamaları, vatandaşlık hak ve sorumluluklarını yerine getirebilecek bilgi ve becerileri sahip olmaları, yaşamı devam ettirebilmeleri için temel yeterlikleri kazanmaları olarak ifade edilmektedir (Çubukçu ve Gültekin, 2006: 155)

Okulların genel amacı, birey ve toplumun ihtiyaç ve beklentilerine uygun bir şekilde, bireylere bilgi, beceri, yetenek ve tutum kazandırmaktır (Erden, 2004: 54). Bu genel amaca ulaşmada bazı sıkıntılar yaşanılmaktadır. Okullarda yaşanan sıkıntıların temel nedenlerinden biri de öğrencilerin okula karşı ilgisiz olmaları ve olumsuz tutumlarıdır. Bundan dolayı okullarımızda okulu bırakma, devamsızlık yapma, suç ve şiddete karışma vb. gibi olumsuz olaylarla karşılaşmaktadır. Okulların en önemli görevlerinden biri yaşanan bu olumsuzlukları en aza indirerek eğitim programlarında belirtilen hedeflere ulaşmaktır. Eğitim programlarının hedefine ulaşması için öğrencilerin okula bağlılık düzeyleri oldukça önemlidir. Covid-19 salgını sonrasında çoğu ülkelerin eğitim süreçlerinde yaşanan değişimler sonucunda eğitim öğretim ortamında ve uygulamalarında farklılıklar meydana geldi. 16 Mart 2020 tarihinde okullarda yüz yüze eğitime verildi ve 23 Mart 2020 tarihinden itibaren ise uzaktan eğitim süreci başladı.

Uzaktan eğitime geçişle birlikte öğretmen ve öğrencilerin birbirleriyle kurdukları etkileşimleri, iletişimleri ile öğretmenlerin derslerini uygulama yöntem ve teknikleri değişti. Bu durum, öğrencilerin okula bağlılıkları ve okula ilişkin duyguların da değişime neden oldu. Yapılan bu araştırma ile uzaktan eğitim sürecinin öğrencilerin okul bağlılık durumlarına ilişkin okul yöneticisi, öğretmen, veli ve öğrenci görüşlerini belirlemek, bu alanda yaşanan sorunları ortaya koymak ve bu sorunlara ilişkin çözüm önerileri geliştirmektir.

1.4. Araştırmanın Sayıtları

1. Araştırma kapsamında bulunan katılımcılar, kendileri için hazırlanan sorulara yansız cevap vermişlerdir.
2. Araştırmada kullanılacak veri toplama aracı, araştırmanın amacını gerçekleştirmeyi sağlayacak yeterli ve geçerli bilgileri yansıtacak biçimdedir.
3. Araştırmacı tarafından hazırlanan yarı yapılandırılmış soru formundan elde edilen sonuçların gerçeği yansıtacağı varsayılmıştır.
4. Uygulama sırasında kullanılan yarı yapılandırılmış soru formu konusunda başvuru uzman kanıları yeterlidir.

1.5. Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu araştırma,

1. İzmir ili Bornova İlçe merkezinde bulunan ve tabakalı örnekleme yoluyla seçilen dokuz ortaokulda öğrenim gören öğrenciler, bu okullarda görev yapan okul yöneticileri, rehber öğretmenler, branş öğretmenleri ve öğrenci velileri ile
2. Katılımcılara yöneltilen yarı yapılandırılmış görüşme soruları ve
3. Ulaşılabilen yerli ve yabancı kaynaklarla sınırlıdır.

1.6. Araştırmanın Tanımları

Uzaktan Eğitim: Uzaktan eğitim, öğrenci ve öğretmenlerin yüz yüze olma zorunluluğunu ortadan kaldıran öğrenci ve öğretmenlere zaman, mekân, öğrenci hızı, yaş vb. konularda esneklik sağlayan ve farklı eğitim araçlarıyla yürütülebilen bir sistem olarak tanımlanabilir (Aydın, 2020: 878).

Senkron Uzaktan Eğitim Modeli: Eş zamanlı uzaktan eğitim modeli olarak da belirtilen Senkron Eğitim, öğrenci ve öğretmenin farklı yerlerde bulunmalarına rağmen aynı anda karşılıklı etkileşim ve iletişim içinde olunmasına imkan veren modele denir (Yorgancı, 1403:2015).

Asenkron Uzaktan Eğitim Modeli: Eş zamansız uzaktan eğitim modeli olarak da belirtilen Asenkron Uzaktan Eğitim Modeli, öğrenci ve öğretmenin zaman ve mekan ve bakımından esnek olması ve ders içeriğinin önceden hazırlanıp internet aracılığıyla öğrenciye ulaştırılması olarak tanımlanabilir (Yorgancı, 1403:2015).

Çevrimiçi öğrenme: Okulların, bir bilgisayar, akıllı telefon veya başka bir cihaz aracılığıyla internet üzerinden öğrencilere beceri ve bilgilerin öğretilmesine denir (<https://egesem.org/egitim/cevrimici-egitim-ne-demek.html>).

Canlı ders: Bireyler arası sosyal etkileşimin sağlandığı ve öğrenenlere eş zamanlı ve örgün eğitime yakın bir öğrenme ortamı sunan eş zamanlı çevrimiçi öğrenme modelidir (Karaman ve Karabey, 2020:4).

Hibrit Eğitim: Yüz yüze eğitim ile uzaktan eğitim modellerini birleştirerek her türlü teknolojiyi kullanmaya olanak sağlayan bir eğitim yaklaşımı olarak tanımlanabilir (Köse, 2010: 2795).

Okula Bağlılık: Okula bağlılık kavramı ile çocukların, öğrenmeye ilişkin olumlu şeyler hissetmesi, okul ortamına ait hissetmesi, okula devam etmeyi önemsemesi, sosyal ve sportif faaliyetlere katılmada isteklilik göstermesi, okulla ilgili yapılan etkinliklere gönüllü zaman ayırması, sınıf ve okul içinde alınan kararlara katılması, öğrenme hedeflerini belirlemesi, kendi düşüncelerini sınıfta ifade etmesi, okuldaki arkadaşları, öğretmenleri, yöneticileri ve diğer personelle olumlu ilişki içinde olması olarak belirtilebilir (Mengi, 2011: 6).

Zoom: Çevrimiçi olarak bir toplantı atmosferi sunmaya olanak sağlayan video konferans hizmetidir (Suranı ve Hamidah, 2019: 85).

İKİNCİ BÖLÜM

2. ALANYAZIN VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Bu bölümde araştırma konusunun kuramsal çerçevesini oluşturmak amacıyla ilgili kaynaklardan yararlanılarak elde edilen bilgilere ve ayrıca araştırmayı destekleyen çalışmalara yer verilmiştir.

2.1. Eğitimin Tanımı ve Amacı

Bilgi ve teknoloji alanlarında yaşanan değişim ve gelişmelere bireylerin uyum sağlamasında eğitimin önemli rolü bulunmaktadır. Bulunduğu toplumun özelliklerini kazanan bireyler, mutlu ve sağlıklı yaşabilirler. Ayrıca toplumlar, ihtiyaç duyduğu bireyleri yetiştirmek için de eğitim sistemlerinde düzenlemeler yapmaktadır (Özkan, 2009: 114). Çağdaş, demokratik ve bilimsel düşünceyi benimsemiş bireyler yetiştirilmesi eğitim sisteminin etkili ve verimli çalışmasına bağlıdır. Eğitim sistemi aracılığıyla her toplum sahip olduğu kültürel değerleri ve yeni gelişmeleri bireylere kazandırmaktadır (Gökçe, 2001: 1442). Bireylerin kendi varlığını, toplumunun ve diğer toplumların varlıklarını sağlıklı, rahat ve güvenli bir biçimde devam ettirmelerine '*kültürlere*' veya '*kültürler süreci*' (Uzunboylu, 2001: 1058) olarak tanımlanan eğitim, toplumların kalkınmasında önemli bir yatırım aracıdır. Eğitimin, bireylere bilgi ve beceri kazandırmasının yanında toplumun devamını sağlamaya ve gelişimine katkı sunabilecek düzeyde yeni değer üretmek, var olan değerleri korumak, eski ve yeni değerler arasında uyum sağlaması gibi sorumlulukları bulunmaktadır (Varış, 1991:5). Bireylerin içinde bulunduğu dönemi algıyabilmeleri ve bulunduğu döneme uyum sağlayabilecek şekilde becerilere sahip olmaları, eğitimin temel görevlerinden biri olduğu ifade edilebilir.

Eğitimin alanda birçok tanımı vardır. Eğitim, önceden belirlenmiş hedeflere ulaşmak için bireylerin davranışlarında olumlu gelişmeler sağlamaya yarayan planlı çalışmalar sistemi olarak tanımlanmaktadır (Oğuzkan, 1993: 46). Bir başka tanıma göre eğitim, bireyleri belli amaçlar doğrultusunda geliştirme süreci olarak belirtilmektedir (Fidan ve Erden, 1993: 12). Geleceğimizin aynası olarak da ifade edilen eğitim, bireyin ve toplumun geleceğini şekillendirmektedir. Toplumun gelişmesi ve kalkınması için bireylerin sağlıklı ve donanımlı yetişmesi gerekmektedir. Eğitim, bireyleri bir bütün

olarak (bilişsel-duyuşsaş-devinişsel) gelişimini desteklemekte ve onların edindiği değerleri yaşamına yansıtarak toplumun gelişimine katkı sunmasını sağlamaktadır (Şahin, 2012; 134). Yeşilyaprak (2002:2) ise eğitimi; kendisi ve toplum için bireyin fiziksel, duyuşsal ve sosyal becerilerinin her yönüyle bir bütün olarak en uygun düzeyde geliştirilmesi süreci olarak tanımlamaktadır. Ertürk (1972) eğitimi; *“bireyin davranışlarında kendi yaşantısı yoluyla ve kasıtlı olarak istendik değişme meydana getirme süreci olarak”* ifade eder. Bu tanımda öne çıkan dört durum bulunmaktadır:

- Eğitim bireyde istenilen davranışı oluşturma veya geliştirme sürecidir,
- Eğitilen bireylerde istenilen davranışlar yaşantı sonucu oluşur,
- Bireylere önceden belirlenmiş amaçlara uygun istendik davranışlar kazandırılmalıdır,
- Eğitilen bireyler planlı eğitim sürecinden geçmesinin sonucunda eski davranışını yenisiyle değiştirir veya yeni bir davranış edinir (Başaran, 2013: 34)

Eğitim kavramı ile ilgili yapılan tanımların ortak özelliği davranış değiştirme, davranış oluşturma ve amaçlı etkinlikleri içermektedir. Eğitim sürecine başlamadan önce ve eğitim sürecine başladıktan sonra ölçülebilir, izlenebilir bir değişimin oluşması ve bu değişimin bireyin yaşamında yer alması eğitimin temel amacıdır. Bir başka ifade ile eğitimin temel amacı çeşitli sosyal ve kültürel topluluklardan gelen bireylerde davranış değiştirme ve yeni davranış kazandırarak yaşantısını geliştirmesini sağlamaktır. Bir değişim süreci olan eğitim aynı zamanda amaçlı bir süreç ya da kasıtlı bir süreç olarak da ifade edilmektedir. Eğitim sürecinin bir plan içerisinde yapılması amaçlı ya da kasıtlı olması manasını taşımaktadır. Eğitimde istenilen değişime ulaşabilmek için planlı bir başka ifade ile kasıtlı olması gerekmektedir (Şahin, 2006: 22).

Eğitimin bilgi aktarma anlayışı günümüz eğitim sisteminde geçerliliğini yitirmekte bunun yerine; değişim ve gelişim içinde bulunan topluma uyum sağlayabilen, hızlı ve reel kararlar alabilen, çevresinde bulunan diğer bireylerle etkili iletişim kurabilen bireyler yetiştirilmesi anlayışı gelişmiştir (Deveci, 2005). Eğitimin amacı, bireyin yaşamı boyunca karşılaşılabileceği problemleri çözebilmesi için gereksinim duyacağı becerileri kazandırarak etkin vatandaş olarak yetiştirmektir (Şahinel, 2015: 149). Bir başka anlatımla toplumda bulunan bireylerin aktif bir yaşama devam edebilmeleri için;

edindikleri bilgiler arasındaki ilişkiyi fark etmeleri, yeniden yapılandırarak yeni bilgiler oluşturmayı, oluşturduğu yeni bilgileri diğer insanların faydalanmasını sağlayabilecek nitelikte bireyler olarak yetiştirilmesidir (Erdem ve Akkoyunlu, 2002). Toplumsal yaşam içinde informal yollarla ve eğitim kurumlarında formal biçimde yapılan eğitim faaliyetleri ile çeşitli bilgi, beceri ve kültürel öğelerini bireylere kazandırmak toplumların geleceği açısından önemlidir (Ayten Yüksel ve Hayırsever, 2019: 291).

Bir ülkenin çağdaş devletlerarasında yer alması ve ilerleyebilmesini sağlayan en önemli öğelerden biri eğitimidir. Eğitimin temel görevi, bireylerin içinde yaşadığı topluma sağlıklı bir şekilde uyum göstermelerine destek olmaktır. Ayrıca toplumsal, çevresel koşulları olduğu gibi kabul eden ve bunları devam ettiren bireyler yerine toplumun ilerlemesini ve geliştirilmesini sağlayacak bireyler yetiştirmektir. Kısaca bedence, ruhça sağlıklı, topluma etkin şekilde uyabilen bireyler yetiştirme olarak ifade edilmektedir (Yeşilyaprak, 2002: 2). Bir başka ifade ile eğitimin temel amacı; toplumsal değişime ve gelişime uyum sağlayabilen, hızlı ve gerçekçi kararlar alabilen, çevresindeki diğer kişilerle etkili iletişim geliştirebilen bireyler yetiştirilmesi görüşü etkin olduğu görülmektedir (Deveci, 2005).

İstenilen düzeyde bir toplum haline gelmek için her toplum kendisini oluşturan bireyleri önceden belirlenen nitelik ve becerilere sahip bir şekilde yetiştirmek zorundadır (Büyükkaragöz, 1997: 21). Planlı ve programlı bir eğitim ile ancak bireylerden en üst düzeyde verim alınabilir ve toplumsal amaçları doğrultusunda yetiştirilebilir. Toplumlar, menfaatlerine uygun olarak bireyleri toplumsal yapıya özgü eğitim sistemi içinde yetiştirilmesini sağlar. Bu nedenle eğitim süreci devletler tarafından geliş güzellikten kurtarılarak kurumlaştırılarak kontrol altına alınmıştır (Hoşgörür ve Taştan, 2007:286).

2.2. Eğitim Programının Tanımı ve Öğeleri

Her toplum, kendi yapısına ve ihtiyacına uygun eğitim programları geliştirerek toplumun ihtiyaç duyduğu nitelikte bireyleri yetiştirme yönünde faaliyet planları hazırlar. Program geliştirme çalışmaları sürekli yapılarak eğitim sistemlerinin belirledikleri amaçlara ulaşmaları amaçlanır (Özkan, 2009: 114). Sürekli olarak geliştirilen ve düzenlenen eğitim programları aracılığı ile eğitim kurumları faaliyetlerini düzenler.

Dünyadaki değişimleri dikkate alarak birey ve toplumun ihtiyaçlarını giderebilecek, planlı, sistemli ve uygulanabilir eğitim programları hazırlanarak eğitimin verimliliği ve etkililiği artırılabilir (Rençber, 2008: 3).

Eğitim programları, bireylere kazandırılması istenen davranış- bilgi, beceri ve tutumlar, öğretilecek içerik, öğretme-öğrenme etkinliklerini ve değerlendirme süreçlerini içermektedir. Eğitim programı, “*Öğrenene okulda ve okul dışında planlanmış etkinlikler yoluyla sağlanan öğrenme yaşantıları düzeneği*” olarak tanımlanmaktadır (Demirel, 2010: 4). Toplumun ihtiyaçlarına, özelliklerine ve bilgideki gelişmelere göre düzenlenen eğitim ve öğretim programları aracılığı ile bireylere istendik davranışları kazandırılmaktadır (Ayten Yüksel ve Hayırsever,2019:291).

Eğitim programı, milli eğitim ve okulların hedeflerine ulaşabilmesi amacıyla okullarda çocuklara, gençlere ve yetişkinlere yönelik yapılacak etkinlikleri içerir (Varış, 1996: 14). Eğitim programları vasıtasıyla eğitim sisteminde meydana gelen ve değişim ve gelişmeler okullara (öğrenci/bireylere) ulaştırılmaktadır. Eğitim programlarının düzenlenmesinde hedefler, belirlenen bu hedeflere ulaşmak için belli kurallara göre düzenlenen içerik, eğitim durumları ve bu hedeflere ulaşıp ulaşılmadığını gösteren değerlendirme ölçütleri yer almaktadır (Koçak, 2002: 135). Kısaca eğitim programının öğeleri hedef, içerik, eğitim durumları ve değerlendirme boyutlarından oluşmaktadır.

Eğitim programında “*bireylere niçin eğitiyoruz?*” sorusunun cevabı hedefler boyutunu belirlemektedir. Eğitim programında öğrenciye kazandırılmak istenen bilgi, beceri ve tutumlar hedefleri oluşturmaktadır. Eğitim programında hedefler, eğitilen bireyde bulunması istenilen özellikler olarak da ifade edilmektedir. Öğrenme- öğretme sürecinde içeriğin belirlenmesinde, öğrenme- öğretme yöntemlerinin seçilmesinde ve ölçme- değerlendirmeyi yönlendirilmesinde belirlenen hedefler önemli ölçüde etkilidir (Demirel, 2010:105). Eğitim hedefleri belirlenirken ülkenin eğitim felsefesi dikkate alınarak birey, toplum ve konu alanı kaynakları incelenmelidir. Toplumun gerçeklerini, bireylerin ihtiyaçlarını ve konu alanındaki yeni bilgi birikimlerini içerecek hedefler oluşturulmalıdır. Toplumu ve bireyi geliştirici nitelikte hedefler belirlenmelidir. Birey,belirlenen hedeflerdeki özellikleri kazandığında toplumun gelişmesine de katkı sağlayabilecek yeterlilikte olmalıdır.

Eğitim programının içerik boyutunda, belirlenen hedeflere ulaşmak için “*ne öğretilim?*” sorusuna cevap aranarak öğretilecek konuların düzenlenmektedir. Bilgi disiplinleri, içeriğin oluşturulmasını sağlar. Bilgi kategorilerinden belirlenen içerik, hedefe ulaşmasını desteklemelidir. İçerik düzenlenirken bilgi disiplinlerden faydalanılması, öğrenme ilkelerine uygun olması ve sistematik bir biçimde düzenlenmesine dikkat edilmelidir (Demirel, 2010:138).

Eğitim programlarının kaynaklarından biri olan bilgi, sürekli olarak derinlemesine artmakta ve buna bağlı olarak programların sürekli geliştirilmelidir. Bunun yanında bireylerin eğitim düzeyi ve süresinin artmasına, bilginin olduğu gibi kabul edilmesinin yerine düşünme becerilerinin yoğun olduğu süreçlerin yer alması, yaşam boyu eğitim ön plana çıkmaktadır. Fakat program geliştirme süreklilik taşımadığı zaman eğitimin süre ve düzeyinin başlangıcı ve bitişi olan belli dönemlerle sınırlı; öğrenme- öğretme yöntemlerinin ise, bilginin olduğu gibi kazandırılması yönünde bir süreç içerdiği, bilgi bölümler şeklinde düzenlenen dersler ya da konular listesi olarak algılanır (Yurdakul, 2015:271).

Eğitim programlarının süreç boyutu olarak da ifade edilen eğitim durumları ögesinde, belirlenen hedefleri öğrencilere kazandırmak için öğrenme yaşantılarını etkili bir şekilde düzenlenmektedir (Demirel, 2010:151). Eğitim programlarının geliştirilme ve uygulanma amacı, öğrenenlerin öğrenme yaşamlarına yön vermek, gerekli bilgi, değer ve becerileri kazanmaları ve bütüncül bir şekilde gelişimlerini sağlamaktır. Bu uygulamanın planlanmış biçimine öğretim denir. Öğretimin planlamasında farklı özellikleri bulunan bireylerin ihtiyaç duyduğu ve kazanması gereken bilgi-beceri-tutum dikkat alınarak hazırlanır. Öğretim sürecinin geçerliliğini koruması için bireysel farklılıklara göre düzenlenmesi gerekir. Eğitim-öğretim süreçlerinin verimli, işlevsel ve etkili olmasında öğrenen merkezli ve öğrenenlerin yaşamlarında kullanabilecekleri deneyimler sunan süreçler yer almalıdır (Yakar,2016).

Öğrencilerin konu alanlarını öğrenmeleri ve kültürel gelişimlerini sağlayabilmeleri için eğitim ortamları hem bilişsel hem de duyuşsal öğrenmeye uygun hazırlanmalıdır. Böylece öğrenenlerin öğrenmeye karşı ilgileri artar ve öğrenme sürecine kendileri için daha anlamlı bulacaklardır (Ayten Yüksel ve Hayırsever, 2019:292). Newmann’a göre (1991) sınıf içinde öğretilen içerik; gerçeği yansıtıyorsa, öğrenen bu içeriği öğrendikten

sonra değerlendirip uygulayabiliyorsa, kabuledabiliyorsa, yeterlilik kazandırıyor bu durum öğrencilerde öğrenmeye karşı olumlu tutum geliştirebileceği ve böylece okula da bağlılıkları da artabilir (Akt. Arastaman, 2006: 34).

Eğitim programlarının değerlendirme boyutunda ise, belirlenen hedeflere ulaşılp ulaşılmadığına ilişkin karar verme sürecidir (Demirel, 2010:171). Eğitim programının da belirlenen hedeflere ulaşmak için uygulanan eğitimin başarılı olup olmadığı ve öğrencilerin ne düzeyde başarıya ulaştığını belirlemek için çeşitli araçlarla ölçmeler yapılmaktadır. Ölçmeler sonucu elde edilen veriler ışığında hedefler, içerik, öğrenme-öğretme yaşıntılarında yeniden düzenlemeler yapılır. Ölçme değerlendirme işlemleri sistemli ve düzenli olarak yapılması program geliştirme de önemli yer tutar (Bümen, 2002:120). Eğitim programlarının niteliğini artırmak için program sürekli geliştirilmelidir. Program geliştirmede, eğitim programlarında yaşılan sorunların çözölmesi ve bilimde yaşılan gelişmeler doğrultusunda programın yeniden düzenlenmesi yer alır (Erden, 1998:2).

Eğitim programları geliştirme sürecinde bu öğelerin herhangi birinde yapılan değişiklik diğer öğelerde de değişiklik yapılmasına neden olmaktadır. Bu duruma örnek olarak hedefler de yapılan bir değişiklik eğitim programlarının diğer öğeleri olan içerik, eğitim durumu, ölçme-değerlendirme boyutlarında da değişime neden olacaktır. (Şahin, 2006:2). Bu durum Demirel'in (2010:104) belirttiği gibi program geliştirme süreci öğeler arasında "*dinamik ilişkiler bütünüdür*" olarak ifade edilmektedir.

Okullar uygulanan eğitim programları aracılığıyla bireylere hem toplumsal değerleri aktarılmakta, hem de yerel ve küresel düzeyde bilimde, teknolojide, ekonomide, sporda, sanatta, edebiyatta vb. alanlarda oluşın gelişim ve değişimlere uyum göstermesine destek sunulmaktadır. Ayrıca yaşılan gelişim ve değişmeler sonucu ortaya çıkan evrensel değer ve anlayışları benimsemelerini amaçlamaktadır (Özdemir, 2011: 94). Bilimsel, sosyal ve bireysel olgularda yaşılan hızlı değişimler ve bu hızlı değişimlere bireylerin uyum sağlayabilmesinde eğitime olan talebi ve eğitimin önemi arttığı gözlenmektedir. Fakat eğitim sistemleri, eğitim yapısının yeniden şekillendirmelerinde yapısal ve işlevsel değişimler oluşturarak uyum sağlamalarında gösterdiği yetersizlik ve direnç sebebiyle birçok problem yaşılanmakta ve bu açılardan geleneksel olmak eleştirilmektedirler (Yurdakul, 2015:271).

Bireylerin gelişimi sağlayabilmek için eğitim programının etkin bir şekilde uygulanmalıdır. Dönüşüm içinde olan topluma bireylerin sağlıklı bir biçimde uyum sağlamaları ve toplumun gelişimine katkı sağlamak için eğitim programlarında sürekli araştırma ve geliştirme çalışmaları yapılmalıdır. Eğitim programları sürekli olarak uyumlu bir gelişmeye katkı sağlaması gerekir. Toplumlar ideal olarak kabul ettikleri eğitimsel hedeflere eğitim programları ile ulaşır. Bireyin içinde bulunduğu topluma uyum sağlaması ve etkin bir vatandaş olarak yetiştirilmesi eğitim programlarının genel amacıdır. Bu bağlamda birey toplum içinde yaşanan değişim ve gelişmeleri izleyebilecek ve karşılaştığı sorunları çözebilecek becerilere sahip olacaktır (Kan, 2006: 537).

Eğitim belirli yaş ya da gelişim dönemi ile sınırlandırılma yapılmadan ömür boyu sürmesi gereken bir süreç olarak devam etmektedir. Bireyler yetenekleri doğrultusunda ihtiyaç duyduğu eğitim olanaklarından yararlanma hakkına sahiptirler. Sunulacak eğitim hizmetleri yer, zaman, yaş, amaç, yöntem ve benzeri yönlerden esnek olmalıdır. Başka bir anlatımla hem bireyde istenilen yönde gelişimini sağlama hem de bireyin içinde bulunduğu koşullara, ihtiyaç, ilgi ve özelliklerine uygun, esnek ve farklı seçenekleri olmalıdır (Yurdakul, 2015:273).

2.3. Uzaktan Eğitim

2.3.1. Uzaktan Eğitimin Tanımı ve Kapsamı

İletişim ve bilişim teknolojisindeki baş döndürücü hızlı gelişmeler eğitim sistemlerinin yapısını değiştirmeye zorlamaktadır. Eğitim sistemlerinde meydana gelen değişimler yeni eğitim programları ve farklı öğrenme-öğretme modelleri oluşturulmasını zorunlu kılmaktadır. Bu yeni uygulamalardan biri de uzaktan eğitimidir. Uzaktan eğitim, ilk önce posta yoluyla 1728 yılında başladı. Günümüzde ise gelişen bilişim teknolojileri sayesinde farklı mekanlarda olan öğrenen ve öğretenlerin, birbirleriyle görüntülü ve sesli olarak etkili iletişim kurmaları, telekonferans ve internet uygulamaları biçiminde gerçekleşmektedir (İşman, 2011: 3).

Eğitim sistemlerinde teknolojiye yararlanarak kitle eğitimi ve öğrenme- öğretme etkinliklerinin bireyselleştirilmesi dikkat çekmektedir. Bu iki özelliği içerisinde barındıran uzaktan eğitim bireylerin eğitim gereksinimlerini karşılamak için farklı çözümler sunmaktadır. Uzaktan eğitim ile farklı ilgi ve becerilere sahip, farklı yaşam ve

çalışma şartları içerisinde yer alan bireylere kendi kendine öğrenmeye olanak sağlamaktadır (Yurdakul, 2015:273)

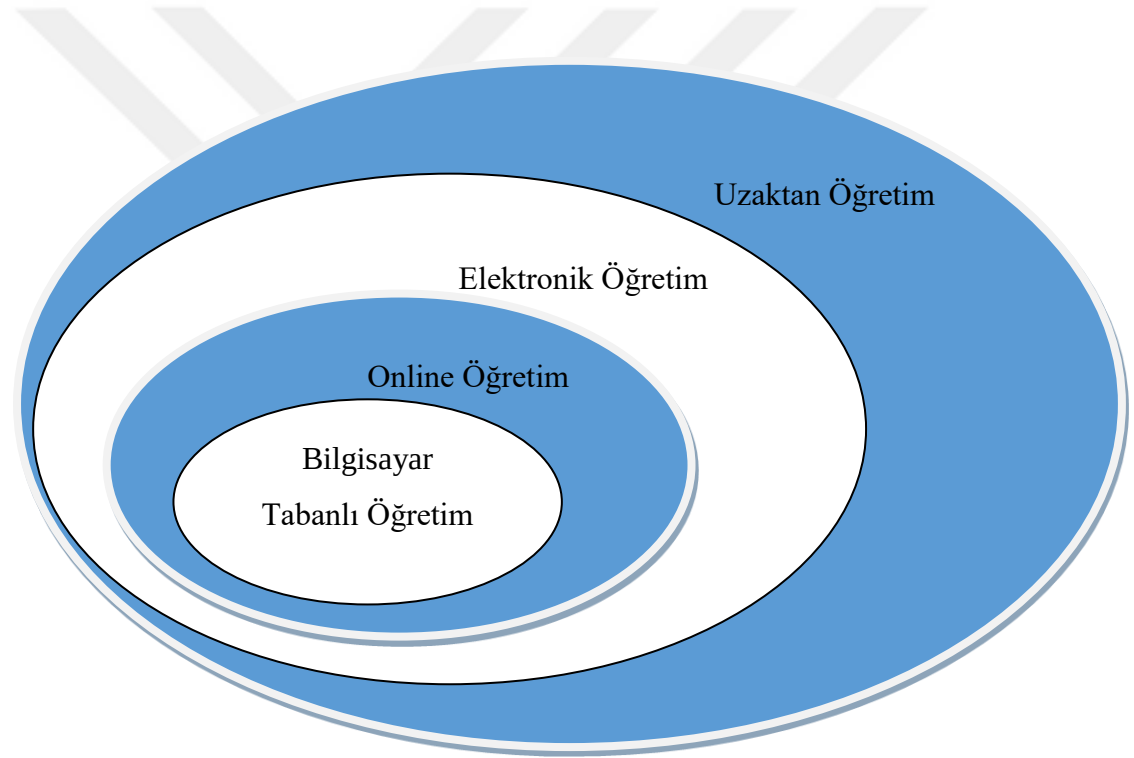
Küreselleşmenin etkileri toplum üzerinde daha çok hissedilmesinin nedenleri arasında bilgisayar ve iletişim teknolojisinin sosyal yaşamın içine hızlı ve yoğun olarak girmesidir. Dünyada yaşanan her türlü gelişme ve yenilikten anında bilgi sahibi olunmakta fakat olgu ve olayın çok hızlı yayıldığı bu dönemde bilgi de çok hızlı bir şekilde geçerliliğini kaybetmektedir. Bireyler ihtiyaçtan fazla bilgiye ulaşmanın yanında her alanda yeni bilgiyi ulaşmayı daha çok istemektedir. Bireylerin özellikle çalışanların, bulundukları ortamdan ayrılmadan kendi alanları ile ilgili öğrenim görmeleri ve yeni bilgilere ulaşılmasını gerektirmektedir. Uzaktan eğitim, bireylerin farklı bir bölüme yönelmelerine, yeni bir beceri alanında belge almalarına veya becerilerini geliştirmelerine imkan veren bir eğitim modeli olarak karşımıza çıkmaktadır (Odabaş, 2004: 2).

Uzaktan eğitim; eğitim hizmetinden yararlanan bireylerin, öğretim hizmetini verenlerle aynı anda ve aynı mekanda olmalarına ihtiyaç kalmadan uzakta olan bir öğretim kurumunun öğretim içeriklerini tasarılanmasını, uygulamasını, değerlendirilmesini ve geliştirmesini; öğrencilerin ise etkileşimsel ya da etkileşimsel özellikleri olmayan öğretim içeriklerinden bireysel özellikleri (öğrenme hızı, motivasyonu, öğrenme stratejileri, hedefleri vb.) ya da içinde bulunduğu koşullara (çalışma, zaman, yer, sosya-ekonomik durum vb.) göre yararlanmasını sağlayan bir sistem olarak tanımlanabilir (Yurdakul, 2015:274). Uzaktan eğitim yöntemi, var olan teknolojileri pragmatist bir anlayışa göre düzenleyerek öğrenci, öğretmen ve öğrenme içerikleri arasındaki oluşan sınırlılıkları azaltmaya çalışan disiplinler arası bir yaklaşımdır (Bozkurt, 2017: 87). Uzaktan eğitim, öğrenci ve öğretmenlerin bir arada olma mecburiyetini ortadan kaldıran öğrenen ve öğretilen zaman, mekân, öğrenci hızı, yaş vb. konularda esneklik sağlayan ve farklı eğitim araçlarıyla yürütülebilen bir sistem olarak tanımlanabilir (Aydın,2020:878). Genel olarak uzaktan eğitim, iletişim teknolojisi araçları kullanılarak farklı mekânlarda bulunan öğretmen, öğrenci ve öğretim materyallerinin bir araya getirilmesi olarak belirtilebilir (Kurnaz, Kaynar, Barışık Şentürk ve Doğrukök, 2020: 295).

Uzaktan eğitimin genel hedefi farklı ortamlarda bulunan öğrenen ve öğretmeni bir araya getirerek öğrenme- öğretme sürecini oluşturmaktır. Bir başka ifade ile zaman ve ortamdan etkilenmeden eğitim- öğretim faaliyetlerini gerçekleştirmesine olanak sağlayarak bireylerin gelişimine katkı sağlamaktır (Kaçan ve Gelen,2020:3). Uzaktan öğretimin kapsadığı öğrenme yöntemleri Şekil 2’de gösterilmektedir.

Şekil 2

Uzaktan Öğretimin Kapsadığı Öğrenme Yöntemleri (WR Hambrecht Co’dan Akt: Urdan ve Weggen, 2000: 9).

2.3.2. Uzaktan Eğitimin Yöntemleri

Uzaktan eğitim sürecinde iki yöntem vardır. Bunlar; aynı zamanlı (senkron) ve eş zamanlı olmayan (asenkron) olarak belirtilmektedir. Aynı zamanlı öğretim modeli, aynı zamanda çevrimiçi/canlı olarak öğretmen ve öğrencinin etkileşim kurarak öğretim ortamlarında bulunmasıyla gerçekleştirilir. Asenkron (eşzamansız) öğretim modeli ise ayrı zamanlarda etkileşim olmadan öğretmen ve öğrencinin öğrenme ortamlarında

bulunması olarak ifade edilir (Balta ve Türel, 2013: 39). Senkron (eş zamanlı) yapılan derslerde online sınıf içinde, öğrenenler ve öğretmenler birbirleriyle aynı anda iletişime geçmekte ve öğrenciler, aynı anda soru sorabilmekte, anlaşılmayan konularla ilgili isteklerini öğretmene söyleyebilmekte ve birbirlerine görüş sunma olanağı bulmaktadırlar. Eş zamanlı olmayan asenkron biçiminde yapılan derste ise öğrenen ile öğretmen anında iletişim sağlayamamakta ve öğrenciler anlaşılmayan konularla ilgili soruları soramamaktadır. Asenkron şeklinde yapılan derste öğrenen, uygun olduğu zaman ve bulunduğu mekandan internet yoluyla derslere giriş yaparak sisteme eklenen video ve ses kaydı gibi öğrenme kaynakları sayesinde dersleri izleyebilmektedir (Serçemeli ve Kurnaz, 2020: 42).

Geleneksel eğitimde, öğretmen ve öğrenciler için “*aynı zaman, aynı yer*” olarak nitelendirilen tek bir sınıfta aynı anda yer almaktadır. Senkronize uzaktan eğitimde öğretmen ve öğrencilerin hepsi eş zamanda sınıf için bir araya gelir, ancak farklı yerlerde olabilir. Eşzamansız olarak veya “*farklı zaman, farklı yer*” öğrenme, öğretmen ve öğrenciler aynı zamanlı değil, uzaktan etkileşim kurarlar. Hem eş zamanlı hem de eşzamansız modellerle yapılan uzaktan eğitime oldukça ilgi duyulmaktadır. Tek ve iki yönlü ses ve video, uydu sistemleri, asenkron mod aktarım ağları ve senkron sınıflar için uygun şekilde yapılandırılmış İnternet Protokolü ağları üzerinden yapılmaktadır. Asenkron sınıflar, içeriği ve görsel uygulamaları World Wide Web ve daha fazlasını kullanarak internet üzerinden gönderilmektedir (Midkiff ve DaSilva, 2012). Uzaktan eğitimde kullanılan bu modellerin bazı avantajları ve dezavantajları bulunmaktadır.

2.3.2.1. Senkron Modelin Avantajları ve Dezavantajları

Uzaktan Eğitim süreci modellerinden bir olan senkron modelin avantajları şunlardır (Midkiff ve DaSilva, 2011; Taylor, 2002; Akt: Demir, 2014):

- Öğrenme sürecinde beyin fırtınası ve tartışma ortamı yaratılabilir.
- Öğrenme sürecinde karşılaşılan problemlere anında geri dönüt yapılabilir.
- Öğrenme sürecinde mekanla ilgili sorunlar ortadan kaldırılır.
- Grup içinde öğrenciler izole edilmiş duygusu daha az hissederler.

Uzaktan Eğitim süreci modellerinden bir olan senkron modelin dezavantajları şunlardır (Midkiff ve DaSilva, 2011; Taylor, 2002; Akt: Demir, 2014):

- Belirlenen ders zamanı ve aralıklar öğrenenlere uymayabilir.
- Yapılacak sınavlarda gözetmenlik sorunu yaşanabilir.
- Yapılacak grup çalışmalarında gereksinin duyulan teknolojik araçlara ulaşılmayabilir.
- Kalabalık gruplarda öğrenenlerin sadece dinleyici rolü olabilir.
- Öğrenme sürecinde tartışmalara istediği zaman katılamaz.
- Teknolojik araçları kullanmayı çok az bilen veya hakim olmayan öğrenciler pasif konumda olurlar.

2.3.2.2. Asenkron Modelin Avantajları ve Dezavantajları

Uzaktan Eğitim süreci modellerinden bir Asenkron Modelin Avantajları şunlardır (Midkiff ve DaSilva, 2011; Taylor, 2002; Akt: Demir, 2014):

- Öğrenenler öğrenme sürecinin ne zaman ve nerede olacağını kendi belirler. Yani mekan ve zamanı ilgili sorun yaşanmaz.
- Herkes eğitime katılabilir.
- Eğitim sınırları da aşarak uluslararası yapılabilir.
- Sosyal yönden içe kapanık ve çekingen öğrenciler öğrenme sürecine daha çok katılırlar.
- Öğrenciler istediği zaman derse başlayabilir

Uzaktan Eğitim süreci modellerinden bir Asenkron Modelin Dezavantajları şunlardır (Midkiff ve DaSilva, 2011; Taylor, 2002; Akt: Demir, 2014):

- Yer ve zaman kısıtlaması olmadığı için sanal ve dağınık bir öğrenen kitlesi vardır.
- Beceri ve uygulama derslerin öğretiminde etkili değildir.
- Sınavlarda gözetmelik konusunda dışarıya bağımlıdır.

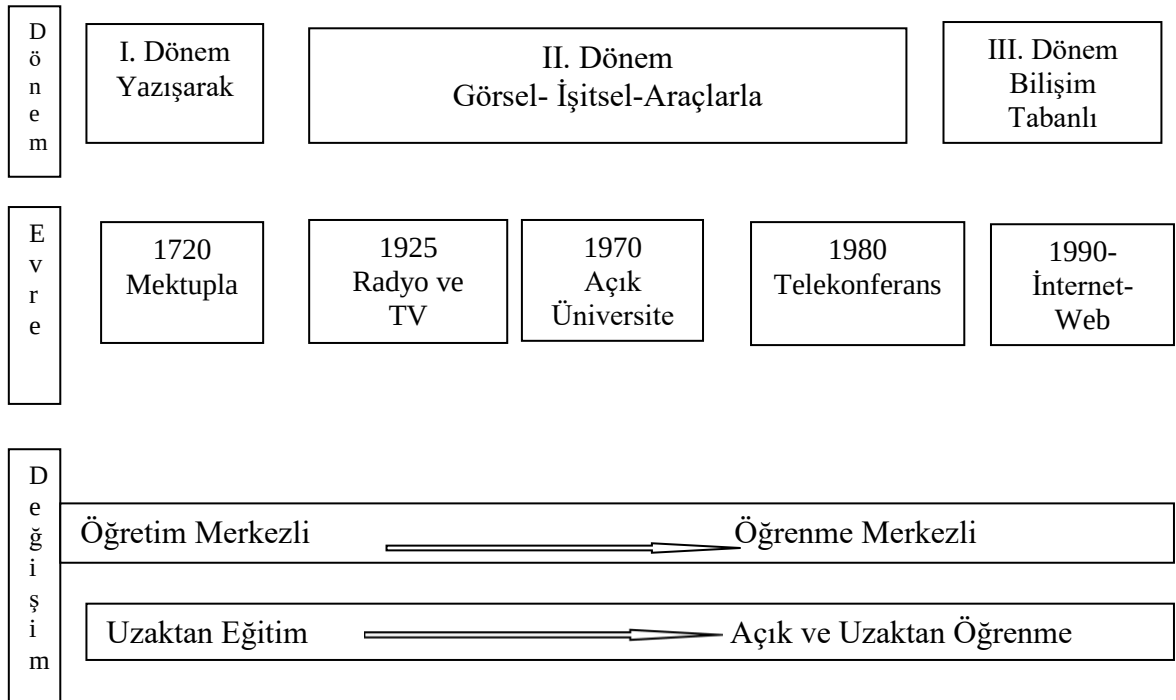
- Sosyal yönden öğrenenler izole edilmiş duygusu yaşabilirler.
- Öğrenme süreci ile ilgili anında geri dönüt olmaz.

2.3.3. Uzaktan Eğitimin Ülkemizdeki Tarihsel Gelişimi

Disiplinler arası bir yaklaşım olan uzaktan eğitim, bilişim ve iletişim alanındaki gelişmeler kullanılarak öğrenen, öğretene ve öğrenme kaynakları arasındaki sınırlılıkları ortadan kaldırmaktadır. Uzaktan eğitimin alanının dönem ve evrelerine baktığımızda ilk önce mektup, daha sonra görsel-ışitsel araçlarla yapıldığı görülmektedir. Günümüzde ise bilişim tabanlı yani internet ve Web yaygın kullanılarak uzaktan eğitim faaliyetleri sürdürülmektedir. Uzaktan eğitim gelişim dönemlerine baktığımızda öğretimden öğrenmeye doğru değişim göstermekte ve buna bağlı olarak açık ve uzaktan öğrenmeye geçiş yapılmaktadır (Bozkurt, 2016: 13). Öğreneni ve öğrenmeyi merkeze alan ve bu nedenle uzaktan eğitim kavramı uzaktan öğrenme olarak belirtilmektedir. Uzaktan eğitim mektupla ile başlayıp günümüzde bilişim ve iletişim teknolojilerinin gelişimi ile internet destekli öğrenme veya e-öğrenme olarak da ifade edilmektedir (Balaban,2012:3).

Şekil 3

Uzaktan Eğitimden Açık ve Uzaktan Öğrenmeye Doğru Dönem ve Evreler (Bozkurt, 2016: 13).

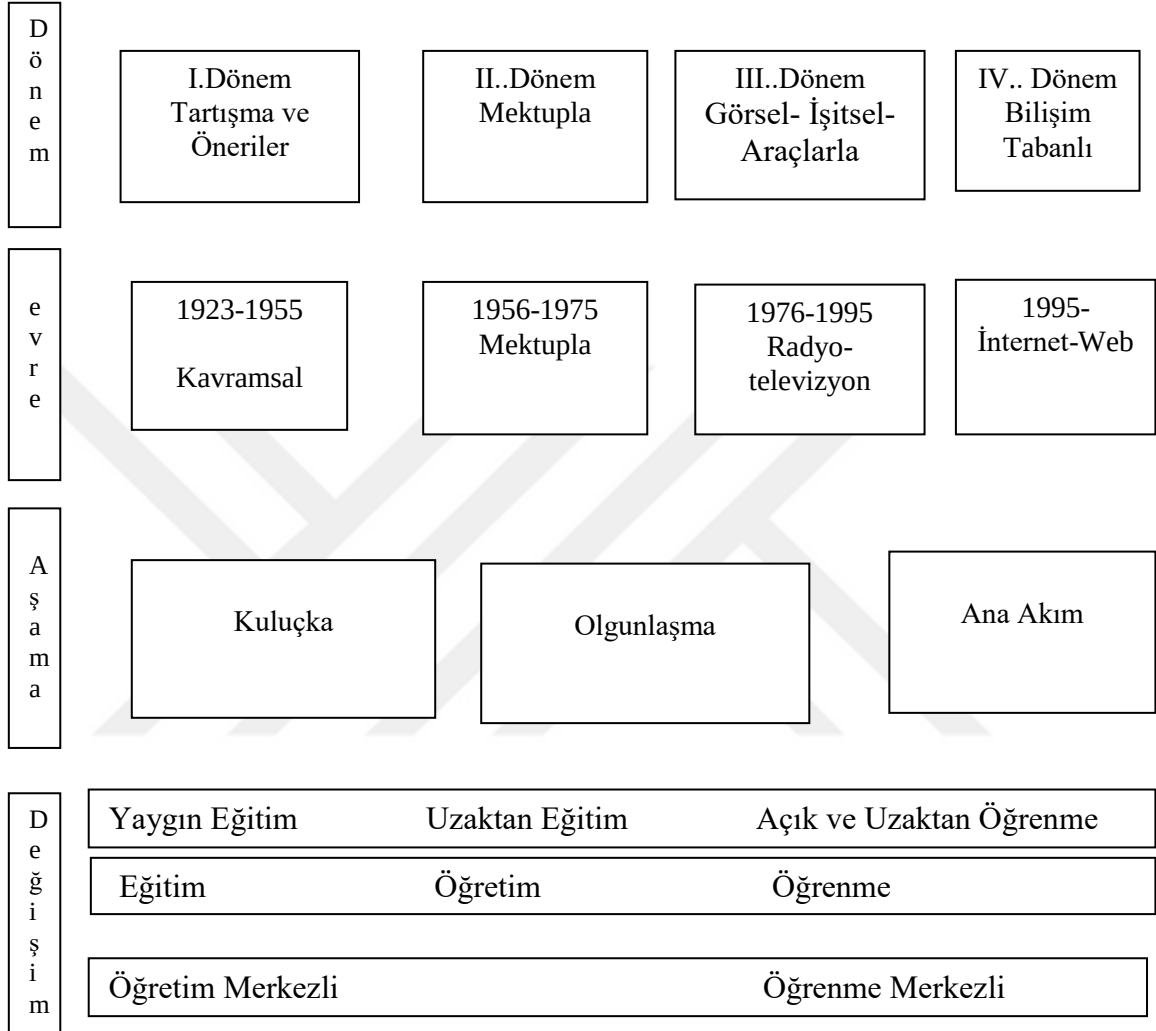

Yazılı öğrenme materyallerin uzakta bulunan öğrenenlere gönderilmesiyle başlayan uzaktan eğitim, iletişim ve bilişim teknolojilerindeki gelişmelere bağlı olarak eş zamanlı ve eş zamansız olarak yaygınlaşmaktadır. Son zamanlarda uzaktan eğitim alanı hızlı değişim ve gelişim göstermekte ve eğitimde bireysel farkların ön plana çıkması ile birlikte önemi de gittikçe artmaktadır. Uzaktan eğitim uygulamalarına yönelik yatırımlar dünyanın birçok ülkesinde yapıldığı gibi ülkemizde de ciddi anlamda yapılmaktadır. Özellikle MEB ve üniversiteler uzaktan eğitim uygulamalarını kullanmaktadır. Öğrenilecek bilgilerin sürekli artması, değişmesinden dolayı uzaktan eğitim uygulamalarını gerektirmektedir (Kaçan ve Gelen,2020:2).

Bilişim ve iletişim teknolojileri alanındaki gelişmeler uzaktan eğitimi etkilemekte olup başlangıçta mektup yoluyla öğretimden, basılı materyal, radyo, televizyon, audio ve videokasetler, çoklu ortam, bilgisayar destekli eğitim, elektronik posta, internet, veritabanları, uydu teknolojileri ve video konferanstan sanal gerçeklik olarak çeşitli teknolojik araçlar kullanılarak eğitim faaliyetleri yapılmaktadır (Balaban, 2012: 15). Avrupa ülkelerine göre çok geç uygulamamıza rağmen ülkemiz de iletişim alt yapısını sürekli güçlendirilmesi ve teknolojik yatırım miktarını artırılması uzaktan eğitimin sürecinin hızlı gelişim içerisinde olmasını ve yaygınlaşmasını sağlamaktadır. Web tabanlı uygulamaların uzaktan kullanılması ve internetin sürekli gelişim göstermesi bilinçli bir öğretim politikası geliştirmesini sağlamaktadır (Kırık,2014: 85). Uzaktan eğitim süreçlerinde kullanılan yaygın teknolojiler ve alanı etkileyen önemli olaylar dikkate alınarak ülkemizdeki uzaktan eğitimin tarihsel gelişim dönemleri dört ana bölümden oluştuğu Şekil 4’te görülmektedir (Bozkurt,2017: 88).

Şekil 4

Uzaktan Eğitimin Türkiye Bağlamında Dönem ve Evreleri (Bozkurt,2017: 88).

a) I. Dönem -Tartışma ve Öneriler: Kavramsal (1923-1955):

Ülkemizde uzaktan eğitimin ilk gündeme geldiği dönemdir. Kuluçka dönemi olarak belirtilen bu süreçte, fikir ve tartışma düzeyinden ileri gidemeyen uzaktan eğitim sadece yaygın eğitimde gündeme geldi. Ülke ekonomisi için önemli katkıları olan çiftçilere ve eğitim olanakları kısıtlı olan kırsal kesime yönelik ufak çapta çalışmalar yapıldı (Bozkurt, 2017:115).

b) II. Dönem -Yazışarak: Mektupla (1956-1975):

Fikir ve tartışma düzeyinin ötesine geçip uygulamaların yapıldığı bir dönemdir. Bir başka ifade ile uzaktan eğitim ile ilgili düşüncelerin olgunlaştığı bir dönemdir. Deneme-yanılma yoluyla yapılan birçok uygulamada başarısızlık yaşanmıştır. Yaşanılan başarısızlıkların temelinde uzaktan eğitim için alt yapının oluşturulmaması, planlama çalışmalarının eksikliği, strateji geliştirememeye, bilgi eksikliği, gibi birçok neden bulunmaktadır. Yaşanan bu olumsuzluklar uzaktan eğitim sürecini gelişimini ve kabul görmesini uzun süre engelledi (Bozkurt,2017:116).

Yaşanılan olumsuzluklara rağmen uzaktan eğitim alanında çalışmalar yapıldı. Bu dönemde ülke genelinde yeteri kadar fiziksel imkanların olmaması ve eğitim verecek öğretmenlerin yeteri kadar bulunmaması nedeniyle mektupla veya yazışarak eğitim yapıldı. Yazışarak yürütüldüğü bu dönemde uzaktan eğitim çalışmalarında basılı teknoloji kullanıldı. Öğrenme sorumluluğu tamamen öğrenenlere verildiği ve tek taraflı etkileşimin olduğu bir uygulamadır (Bozkurt,2017:116).

c) III. Dönem - Görsel-İşitsel Araçlarla: Radyo-Televizyon (1976-1995):

Olgunlaşmanın hızla devam ettiği bu dönem de uzaktan eğitim, eğitim alanında yaşanan fırsat eşitsizliğini azaltmak için ilk, orta ve yükseköğretimde de kullanılarak eğitim sisteminin en önemli bir parçası oldu. Uzaktan eğitimin sağlayacağı faydaları, uygulanabilirliğine, kitle iletişim araçlarıyla uzaktan eğitim gibi konularda araştırmalar da yapılmaya ve yayınlanmaya başlandı. Toplumda televizyon ve radyo kullanımının artması ile birlikte uzaktan eğitimin görsel-ışitsel araçlarla yapılmaya başlandı. Basılı teknolojilerin yanı sıra görsel-ışitsel araçlarla uzaktan eğitimin yapıldığı bu dönemde öğrenme içeriği zenginleştirilmesine rağmen tek yönlü iletişim vardı. Ayrıca bu dönemde uzaktan eğitimde ile ilgili öğrenme içeriğinin ve ders malzemelerinin hazırlanması, uygulanması ve tasarımı oluşturulmasında önemli deneyimler kazanıldı. Bu dönemde görsel işitsel araçların uzaktan eğitim de kullanılması bu alana önemli katkılar sağlayarak gelişimini sağladı (Bozkurt,2017:116).

d) IV. Dönem - Bilişim Tabanlı: İnternet-Web (1996-...):

Bu dönemde bilişim ve iletişim teknolojilerini öğrenme içeriklerin hazırlanmasında ve öğrenme ortamlarında kullanılmasında uzaktan eğitimin önemini artırdı. Uzaktan eğitim sürecinin de bilişim ve iletişim teknolojilerinin kullanılması ile birlikte öğrenme

süreçlerinde tek yönlü iletişim yanı sıra çift yönlü etkileşim de kullanılmaya başlandı. Ayrıca basılı ve görsel-işitsel öğrenme içerikleri ve malzemelerinin yanında internete dayalı öğrenme içeriklerinin oluşturulması öğrenme fırsatlarının sunumunda çeşitlilik ve zenginlik sağladı. Uzaktan eğitimde açık ve uzaktan öğrenme ve öğrenme merkezli öğrenme anlayışı etkin oldu Ayrıca yaşam boyu öğrenme, eğitimde fırsat eşitliği gibi anlayışlar önem kazandı. Uzaktan eğitim sürecinde e-öğrenme yaklaşımı başta eğitim kurumları olmak üzere birçok kamu ve özel kuruluşlar tarafından kullanılmaktadır (Bozkurt,2017:117). Günümüzde eğitim kurumları, bir çok kamu ve özel kuruluşlarının Uzaktan Eğitim Merkezi birimleri tarafından yaşam boyu öğrenmeyi imkan sağlayan birçok alanda çeşitli sertifika programları düzenlemektedir (Kaçan ve Gelen,2020:4).

İlk önce mektupla öğretim merkezi olarak başlayan uzaktan eğitim alanında MEB çok önemli gelişmeler sağladı. MEB tarafından “Eğitsel E-içeriğin Sağlanması ve Yönetilmesi Bileşeni” adı altında EBA kurulmuş ve Eğitim Bilişim Ağı ’nın alt yapısını kullanan bir Uzaktan Eğitim Merkezi oluşturuldu. Eğitim Bilişim Ağı öğrencilerin derslerine ve öğretmenlerin meslek gelişimleri destek sunmaktadır (Kaçan ve Gelen,2020:4).

2.3.4. Uzaktan Eğitimin Yararları ve Sınırlılıkları

Öğrenen- öğreten- içerik bileşenleri arasında uyum olması uzaktan eğitim sisteminin etkililiğini artırır. Bu bileşenlerin sahip olması gereken özellikler olmadığı zaman uzaktan eğitimin etkililiği azalır ve istenen hedefe ulaşılmaz. Bu durumda uzaktan eğitimden istenilen fayda sağlanamaz. Uzaktan eğitim de fayda sağlayabilmek için öğrenenlerin öz düzenleme becerisine ve teknoloji okuryazarlığı olması oldukça önemlidir. Bunun yanında uzaktan eğitim için hazırlanan öğrenme materyali ve öğretim tasarımları uygun olmalı ve maliyeti de düşük olmalıdır. Ayrıca öğrenenlere ne öğrendikleri konusunda geri bildirim yapılmalıdır (Altun, 2020: 13).

Günümüzde uzaktan eğitimin uygulamalarının yaygınlaşmasının nedenlerinden biri de bilişim ve iletişim teknolojilerinin hızlı gelişmesine bağlı olarak bireylere sağladığı avantajlardır. Uzaktan eğitimin sistemli ve planlı olması, öğrenci merkezli olması, dezavantajlı gruplara fırsat eşitliği sağlaması, zaman ve yer konusunda esnek olması, maliyet ve verimlilik esas alınması vb. özelliklerinden dolayı hızla yaygınlaşmaktadır

(Altun, 2020: 11). Uzaktan eğitimin en önemli faydası öğrencilere "her yerde" ve "her zaman" eğitim verme imkanı sağlamasıdır. Yüz yüze öğrenme ve eğitim imkanı olmayanlara alternatif bir eğitim sunar (Li, Hongmei, 2002: 4).

Uzaktan eğitimin öğrenci merkezli olması en önemli avantaj olarak görülmekte fakat bu özellik öğrenme sorumluluğunu üstlenmemiş ve kendi kendine öğrenme becerisine sahip olmayan bireyler için dezavantaj olmaktadır (Altun, 2020: 14). Bu nedenle uzaktan eğitim herkes için uygun olmayabilir. Uzaktan eğitimde kendi kendine öğrenme becerine sahip, öz disiplinli ve motivasyonu yüksek bireylerin başarılı olma ihtimali daha yüksektir (Li, Hongmei, 2002: 12). Öğrencilerin ve öğretmenlerin görüşüne göre, uzaktan eğitimin temel dezavantajı, eğitim sürecinde katılımcılar arasında sosyal temasın olmamasıdır. Bu nedenle, uzaktan eğitim yalnızca yüksek derecede öğrenme motivasyonu olan öğrenciler için uygundur. Uzaktan eğitimin önemli bir dezavantajı, bir öğretmenin doğrudan gözetimi altında beceri dersler yürütememesidir. Uygulamaya yönelik derslerde pratik becerilerin gelişimini olumsuz etkilemektedir (Korollov, Germonow, Languева, Shevyakova ve Poskrebysheva 2020).

Vazgeçilmez katkıları bulunan uzaktan eğitimin ekonomik, eğitsel ve teknolojik nedenlerden dolayı bazı sınırlılıkları vardır. Uzaktan eğitimin yapılabilmesi için öğrenenlerin eğitimi gerçekleştirebilecek özelliklerdeki donanım ve çevre birimlerini sahip olmaları ekonomik anlamda; öğretim teknolojilerini kullanabileceği bilgi ve beceri sahip olmaları gerekliliği eğitsel anlamda sınırlılığı neden olmaktadır. İnternetin öğrenmeye yönelik ilgiyi arttırması, öğrenmeye olumlu katkılar getirmesi gibi yararları olduğu gibi alt yapının yetersiz olduğu durumlarda ise olumsuzlukların yaşanmasına neden olur. Web tasarımları ile etkileşimleri sırasında ses, görüntü ya da bağlantının kesilmesi gibi teknolojik sorunlar öğrenmeyi engellemekte ve öğrenenlerin motivasyonunu düşürmektedir (Yurdakul, 2015: 284).

Birkaç yüzyıllık tarihi olan eğitim sistemi içinde örgütlü bir yapı olan uzaktan eğitimin faydalı olması ancak yüz yüze eğitimi destekleyecek karma yöntemin kullanılması ile mümkündür. Çünkü teknolojik alt yapı eksikliğinin eğitimin niteliğini düşürmesi, teknolojik alt yapıya ulaşmada yaşanan eşitsizliklerin öğrencinin düzeyini etki etmesi ve ortamın özellikleri öğrencinin motivasyonunu ve düzenli çalışma olanaklarını etkilemesinden dolayı uzaktan eğitimin tek başına yeterli kılmamaktadır (Can ve

Köroğlu,2020:370). Bu nedenle uzaktan eğitim, eğitimin tek ve son şekli olamaz. Fakat bu konuda önemli çalışması olan Russell (1999/2001) "*Önemli Bir Fark Yok*" başlıklı kitabında 1928 den beri yapılan 300 fazla araştırma sonuçlarını değerlendirmiş ve bunun sonucunda uzaktan eğitim ile geleneksel eğitim arasında bir farkın olmadığı sonucuna ulaşmıştır (Akt: Li, Hongmei, 2002: 9).

Uzaktan eğitimin çok fazla yararları vardır. Bunlar; daha az zaman ve maliyet ile daha çok öğrenciye ulaşmayı imkan vermektedir. Uzaktan eğitim çok fazla eğitim fırsatı sunmaya imkan tanımakta ve böylece daha çok bilgi üretme ve yaymaya olanak sağlamaktadır. Ayrıca uzaktan eğitimle kolay ve hızlı iletişim kurulmakta, çok fazla öğrenme, değer yaratılmaktadır (Balaban,2012:3). Uzaktan eğitimin sağladığı yararları ve sınırlılıkları şu şekilde sıralayabiliriz.

Uzaktan eğitimin sağladığı yararları şunlardır (<http://www.uzaktanegitim.net/?pnum>):

- Öğrenenlere farklı eğitim seçenekleri sunulmasını sağlar.
- İmkani olmayan bireylere eğitim hizmeti vererek fırsat eşitsizliğini ortadan kaldırır.
- Toplulukların eğitimini kolay şekilde yapılmasını imkan verir.
- Eğitimin etkililik oranını yükselmesine katkı sağlar.
- Eğitim için harcanan maliyeti düşürür.
- Öğrenen öğrenme etkinliğinin zamanını ayarlama fırsatı verir.
- Öğrenene çeşitli eğitim içerikleri sunarak zengin eğitim ortamları yaratılır.
- Öğrenene bireysel öğrenme imkanı vererek öğrenme sorumluluğu becerisini geliştirmesini sağlar.
- Öğrenme de zaman ve mekan sınırlılığını ortadan kaldırır.

Uzaktan eğitimin önemli faydalarının yanından bir takım da sınırlılıkları vardır. Uzaktan eğitimin sınırlılıklar ise şunlardır (<http://www.uzaktanegitim.net/?pnum>):

- Uzaktan eğitimde bireyler arası ilişkilerin gelişmesi zordur.
- Uzaktan eğitimde bireylerin diğer bireylerle kaynaşması ve sosyalleşmeleri için fırsatı yoktur.
- Öğrenme sorumluluğu gelişmemiş bireylere gerekli destek sunulamamaktadır.

- Başka bir işi veya çalışan bireylerin dinlenme sürelerinin azalmasına neden olmaktadır.
- Uygulama içeren dersler de etkili öğrenme gerçekleşmez.
- Öğrenenlerde beceri ve tutum geliştirmede etkili değildir.
- Öğrenenler de teknoloji bağımlılığı gelişmesine neden olur.

2.4. Fatih Projesi

Sanayi toplumundan bilgi toplumuna geçiş sürecinde teknolojide yaşanan gelişmeler yaşamın bütün alanlarına etkilemekte ve günlük yaşantıların içerisinde yer almaktadır. Teknolojideki gelişmeler günlük yaşamın içerisinde yer alması toplum içerisinde dijital vatandaşlık veya teknoloji okuryazarlık gibi kavramları ön plana çıkmasına neden oldu. Ülkeler eğitim politikaları aracılığı ile istenilen nitelikte iş gücü yetiştirmek için bilim ve teknolojinin bütünleştirilmesi gerekmektedir. Bu bağlamda bireylerin; bulundukları toplumun gelişimine katkı sağlamaları için birbirlerine destek sunabilecek, bulunduğumuz dönemin girişken ve üretken bireyleri arasında yer alacak ve vatandaşlık hizmetlerinden etkin şekilde faydalanabilecek nitelikte yetiştirilmesi önemlidir (Akgün, Yılmaz, Sefeoğlu,2011:116).

Türkiye'nin bilgi toplumuna dönüşüm vizyonu; *“Bilim ve teknoloji üretiminde odak noktası haline gelmiş, bilgi ve teknolojiyi etkin bir araç olarak kullanan, bilgiye dayalı karar alma süreçleriyle daha fazla değer üreten, küresel rekabette başarılı ve refah düzeyi yüksek bir ülke olmak”* şeklinde belirlenmişti (DPT, 2006: 1). Bu dönüşüm sürecinde ulaşılmak istenen hedef toplumdaki bütün bireylerin bilgi ve iletişim teknolojileri benimsemesi ve günlük yaşamında kullanmalarını sağlamaktır. Bu amaç doğrultusunda yapılan projelerden biri de FATİH projesidir. Bu proje ile eğitim sistemi yeniden yapılandırılarak bilgi ve iletişim teknolojilerini eğitim ile bütünleştirmesini sağlamaktır (Ekici ve Yılmaz,2013:318).

Bilişim ve iletişim teknolojileri alanında yaşanan gelişmeler hayatın her alanında olduğu gibi eğitim sisteminde de önemli değişimlere ve dönüşümlerin yaşanmasını sebep olmaktadır. Bilişim ve iletişim alanında yaşanan teknolojik gelişmelerin ülkemizde eğitime yansması Dyned, Morpa Kampüs ve Vitamin gibi uzaktan eğitim sitelerinin ek olarak MEB'nın en önemli eğitim projesi olan FATİH sistemi yer almaktadır (Maden ve

Önal, 2018:103). Ülkemizde de Temel Eğitim Programı, İntel Öğretmen Eğitimi, İntel Öğrenci Programı, Microsoft Eğitimde İşbirliği Uzaktan Öğretmen Eğitimi Programı MEB tarafından geliştirilmiştir. En son geliştirdiği ise FATİH Projesidir. Bilgi Toplumu Stratejisi Belgesi, Kalkınma Planları, MEB Stratejik Planı ve BT Politika Raporunda bulunan hedefler doğrultusunda geliştirilen Fatih Projesi “Vizyon 2023” kapsamında gerçekleştirilmektedir (Coşkunserçe ve İşçitürk, 2019: 260). 21. yüzyılın becerileri arasında yer alan etkili iletişim, analitik düşünme, problem çözme, birlikte çalışma, işbirliğinin geliştirilmesinde ve ülkenin ekonomik kalkınmasında önemli bir yere sahip olan Fatih projesi aynı zamanda fırsat eşitsizliğini azaltacak ve öğrencilerimizin aktif olmasını sağlayacaktır (MEB, 2020a). Fatih projesi kapsamında sınıflara internetin ulaştırılması ve gerekli donanımın kurulması, tüm derslere ilişkin e-içeriklerin oluşturulması, öğretmenlerin bilgisayar teknolojilerine uyum sağlaması vb. faaliyetlerin gerçekleştirilmesinde gerekli finans desteği sunulacaktır. Fatih projesi beş temel bileşenin oluşmaktadır. Bu beş bileşen aşağıdaki şekildedir (<http://fatihprojesi.meb.gov.tr/about.html>):

1. *Donanım ve yazılım altyapısının sağlanması,*
2. *Eğitsel e-içeriğin sağlanması ve yönetilmesi,*
3. *Öğretim programlarında etkin BT kullanımı,*
4. *Öğretmenlerin hizmet-içi eğitimi,*
5. *Ağ alt yapısı ve geniş bant internet kullanımı ile bilinçli ve güvenli BT kullanımının sağlanması*

Fatih projesinin esas temelleri erişilebilirlik, verimlilik, eşitlik, ölçülebilirlik ve kalite olarak belirlendi (<http://fatihprojesi.meb.gov.tr/about.html>).

- **Erişilebilirlik:** Zaman ve araçlardan bağımsız olarak her zaman ve her yerde hizmet verebilmesidir.
- **Verimlilik:** Amaç odaklı etkili, verimli çalışma ortamları ve gelişim alanları oluşturabilmektir
- **Eşitlik(Fırsat Eşitliği):** Sunulan bütün hizmetlere tüm paydaşların en iyi şekilde ulaşmalarını sağlamaktır.

- **Ölçülebilirlik:** İlerlemenin ve gelişimin doğru ölçülüp ve değerlendirilmesi hedefi ile sürecin ve ulaşılan sonuçların doğru ölçebilmek ve doğru geri bildirim vermesini sağlamaktır.
- **Kalite:** Ölçülebilir şekilde tüm eğitim sisteminin niteliğini artırmaktır.

Etkileşimli (akıllı) tahta, tablet bilgisayar ve EBA, Fatih projesinin somut göstergelerinden olup eğitim ortamlarında en çok yansıyanlardır (Maden ve Önal, 2018:103). Fatih projesinin sınıflarda aktif kullanımı için bütün okullara yüksek hızlı ve güvenli internet sağlanmakta olup okul bilgi sistemi ile okullara kurulan sistemler ve okullara ait donanım değişiklikleri izlenebilmesi sağlanmaktadır. Fatih projesinin hedefleri şu şekilde belirtilebilir (<http://fatihprojesi.meb.gov.tr/about.html>):

- ✓ Tüm paydaşlar arasındaki fırsat eşitliği sağlanarak tüm eğitimin kalitesini artırmak,
- ✓ Öğrenenin ders başarısının yanında ilgi alanları, aktiviteleri ve eğilimlerinin de değerlendirilebilmek,
- ✓ Öğrenenlerin bütün eğitimi sürecinde oluşan her türlü verilerin analizi yapabilmek,
- ✓ Eğitim süreci içerisinde kazanılmayan öğrencilerin bireysel eğitim aracılığı ile kazanılabilir duruma gelmesine sağlamak,
- ✓ İlgi ve başarı alanlarına göre öğrencileri mesleğe yönlendirme de yön vermek,
- ✓ Öğrenenin sınavla değerlendirmenin yanında öğrenme eksikliklerinin neler olduğu belirlemek,
- ✓ Öğrenenin ders dışındaki ilgi alanlarının neler olduğu belirlemek,
- ✓ Öğrenenin özel yeteneklerinin belirlemek,
- ✓ Öğrenenin öğrenme stiline belirlenerek hangi yolla daha kolay öğrendiğinin tespit etmek.

Fatih projesinin temele aldığı esaslar çağdaş eğitimin dönüşümünü (multimedya, e-öğrenme, akıllı sınıf vb.) hedef olarak aldığı görülmektedir. Bu proje ile eğitim sistemindeki yaşanan eksiklik ve aksaklıkları teknoloji yardımı ile çözmek ve eğitim sisteminin kalitesini artırmaktır. Fatih projesinin ana bileşenlerinden biri olan EBA her sınıf düzeyi ve tüm derslere göre ayrı güvenilir ve doğru e-içerik sağlamaktadır. MEB, EBA'nın kurulma amacını, *“okulda, evde, kısacası ihtiyaç duyulan her yerde bilgi*

teknolojileri araçlarını kullanarak etkili materyal kullanımını destekleyip teknolojinin eğitime entegrasyonunu sağlamak” şeklinde açıklamıştır (<https://tr.wikipedia.org/wiki/EBA>).

MEB, eğitim- öğretimde fırsat eşitsizliğini en aza indirmek, okullardaki teknolojiyi iyileştirerek bilişim teknolojilerini öğrenme sürecinde etkin bir şekilde kullanmak amacı ile Fatih projesini geliştirdi. Fatih projesi okul dışında öğrenme sürecinin devam etmesine ve EBA da bulunan yardımcı dokümanlar sayesinde öğrenciler, öğrendiklerini pekiştirme fırsatı sunuldu. Bu proje ile öğrenciler okul dışında ders notlarına, ders içi projelerine, verilen ödevlere ulaşım sağladı. Ayrıca öğrenciler kendi oluşturduğu bilgileri öğretmenleri ve diğer arkadaşları paylaşım yapma imkanı sağladı (MEB, 2020a).

Öğretmenlerin ve öğrencilerin kullanabildiği EBA sisteminde yazı, ses ve resim özelliğindeki kaynakların yanı sıra video anlatımı biçimindeki kaynaklar bulunmaktadır. EBA sistemin de dosya yükleme, dijital alan sağlama, çeşitli alanlarda yarışmalar düzenleme, her sınıf seviyesine uygun tüm derslerin içerikleri, duyurular yapılabilmesi, kullanıcıların paylaşım yapabilme vb. özellikler yer alır. Bu özellikler EBA sistemini zenginleştirmektedir (Aktay ve Keskin, 2016: 28).

Fatih projesinin ana bileşenlerinden biri olan EBA’nın amaçları şu şekilde sıralanabilir (<https://www.iienstitu.com/blog/eba-nedir>):

- Öğrenenlere istediği zaman dijital ortamda farklı, zengin ve eğitici içeriklere ulaşmasını sağlamak.
- İçerik ile ilgili öğretmen ve öğrencilerin ihtiyaçlarını karşılamak.
- İnternet aracılığıyla bilgi alışverişine olanak sağlayarak bilginin paylaşımını sağlamak.
- Zengin ve çeşitli eğitici içerikleriyle eğitimin niteliğini artırmak ve derslere katkı sağlamak.
- Öğrenenlerin edindiği bilgileri yeniden yapılandırılmasına olanak vererek bilgi üretmesine olanak vermek.
- Çeşitli ve zengin içerikleri ile farklı öğrenme stillerine (sözel, görsel, sayısal, sosyal, bireysel, işitsel öğrenme) sahip öğrencilerin faydalanmasını sağlamak.

2.4.1. Uzaktan Eğitim Sürecinde Çevrimiçi Öğrenme Uygulamaları

Uzaktan Eğitim, eğitim imkanı olmayan dezavantajlı gruplara eğitim ihtiyacını karşılamak ve bir çok öğrenene ekonomik eğitim imkanı sağlamak için ortaya çıktı. Günümüzde ise uzaktan eğitim, zengin bireysel ve sosyal öğrenme içerikleriyle üst düzey öğrenme ortamı sunmaktadır. Teknolojideki gelişmelerin desteği ile uzaktan eğitim sürecinde, yüz yüze sınıf ortamlarında yapılan etkinliklerin birçoğunu senkron öğrenme modeli yoluyla çevrimiçi yapılmasına olanak sağlanmaktadır (Karaman ve Karabey, 2020:1).

Çevrimiçi öğrenmenin öğrencilere kişisel, davranışsal ve çevresel öz düzenleme stratejilerini kullanma yollarını düşünmelerini büyük ölçüde gelişmesine yardımcı olmaktadır. Çevrimiçi öğrenme eğitimde etkili bir yöntem olduğu düşünülmekte olup genelde bu yöntemi teknolojiyi etkili biçimde kullanan ortaöğretim ve yüksek öğretim düzeyinde kullanılmaktadır. Fakat acil durumlardaki koşullar nedeniyle ilkokullar ve ortaokullar da dahil olmak üzere tüm kademelerde çevrimiçi öğrenme yapmak zorundan kaldı. Covid-19 pandemisinde başlayan çevrimiçi öğrenme pandemi dönemi bitene kadar yapılmaya devam edilecektir (Fauzi ve Khusuma, 2020: 59).

Gelişen bilgi, iletişim teknolojileri ve internetin yaygınlaşması sonucu disiplinler arası bir alan olan uzaktan eğitim çoğunlukla çevrimiçi ortamlarda yapılmaktadır (Akgun Ozbek, 2015: 120). Çevrimiçi öğrenme süreci, öğrencilerin teknolojiye hakim olma ve onu doğru kullanma becerilerini gerektiren bir sistemdir (Suranı ve Hamidah, 2019: 85). Saifuddin (2017) göre çevrimiçi öğretim, öğrencilerin fiziksel olarak farklı mekanlarda ve internet yoluyla öğrenme kaynaklarına bağlanan, ancak birbirleriyle iletişim kurabilen ve etkileşim kurabilen uzaktan eğitim modeli olduğunu belirtmektedir (Akt: Suranı ve Hamidah, 2019: 84).

Retnoningsih'e (2017) göre çevrimiçi öğrenme, bilgi ve iletişim teknolojisi kullanılarak kolaylaştırılan ve desteklenen bir öğrenme sürecidir (Akt: Suranı ve Hamidah, 2019: 84). Çevrimiçi eğitim ile geleneksel eğitim arasında önemli bir farkın olmadığını ve yüz yüze eğitim benzeri olduğu belirtilmektedir. Çevrimiçi eğitim de öğrencilerin öğrenmeye karşı motivasyonu, ilgisi ve katılımı konusunda geleneksel eğitimle anlamlı bir farkın olmadığı söylenebilir (Li, Hongmei, 2002: 9).

Dünyada yaşanan Covid-19 salgınından dolayı birçok ülkede canlı ders uygulamaları ile eğitim-öğretim faaliyetlerini devam ettirilmektedir. Senkron öğrenme modeli olan canlı ders uygulamaları anlık geri bildirim, anında iletişim, grup içinde iletişim kurma, topluluk içinde bulunma hissi, doğrudan öğretmen-öğrenci etkileşimi ve ilgi çekici etkinliklere olanak vermesinden dolayı öğrencilerde motivasyonu ve katılımı artırmaktadır. Asenkron öğrenme modelin ise anlık geri bildirim, grup içi iletişim olmadığından dolayı öğrencinin motivasyonu ve katılımı düşmektedir (Karaman ve Karabey, 2020:1).

Covid 19 salgını sonrasında eğitimin devam etmesi için çevrim içi canlı eğitim sistemlerine geçiş yapıldı. Google Meet, Google Hangout, Zoom, Cisco Webex, Bigbluebutton gibi çevrimiçi video uygulamaları genellikle kullanıldı. Bu sistemlerde öğretmen ve öğrenciler karşılıklı etkileşim içinde bulunabilmekte ve ekran paylaşımı yapabilmektedirler. Bu sistemlere davet linki veya ID şifreleri oluşturularak giriş yapılmaktadır. Sisteme girişte öğrenciler bazen sorunlarla karşılaştıklarından dolayı katılmadılar ya da bağlantı sağlayamadılar (Yamamoto Telli ve Altun 2020: 32).

Çevrimiçi öğrenme de zoom en çok kullanılanıdır. Zoom, çevrimiçi olarak bir toplantı atmosferi sunmaya olanak sağlayan video konferans hizmetidir (Suranı ve Hamidah, 2019: 85). Zoom ve Skpe gibi popüler web portalları öğretim ve öğrenim amacıyla kullanılmakta ve yaklaşık 100 öğrencinin katılabileceği bir toplantı (sınıf) kaydolup programlayabilmek için ücretsiz bir özellik içeren platformlar sağlamaktadır. Ekrandaki sunumlar, aynı ekranı aynı anda izleyebilen tüm izleyiciler arasında paylaşılabilir. Video konferans ayrıca ileride başvurmak üzere kaydedilebilir. Sınıf yazı tahtası olarak kullanılabilecek bir ekran üstü beyaz tahta özelliği de vardır (Atreya ve Acharya, 2020:419). Bu yöntemle öğrenirken, hem öğrenciler hem de öğretmenler etkileşimi ve öğrenme verimliliğini artırmak için çeşitli kaynaklardan konuyu geniş bir şekilde gönderebilir ve bunlara erişebilir (Suranı ve Hamidah, 2019: 84).

Ancak çevrimiçi öğretim sırasında öğretmenin bir ekranın önünde oturması, öğrencilerin dikkatini ve odaklanmasını sürdürmek açısından dezavantajlı olabilir. Öğrencilerin varlığına ve yokluğuna dayalı olarak derse katılımın kaydedilmesi, kesinlikle daha fazla öğrencinin derslere katılmasını sağlayacaktır; ancak, bazı öğrencilerin derse giriş yapma, mikrofonu sessize alma ve ardından başka aktivitelere

katılma olasılığı vardır. Bu sorun, etkileşimli soru cevap oturumları, kısa sınavlar, beyin fırtınası yapılarak ve öğrencileri konu hakkında daha fazlasını keşfetmeye ve birkaç öğrenciyi bir sunum yapmaya teşvik ederek en aza indirebilir (Atreya ve Acharya,2020:419).

Çevrimiçi derslerin sorunsuz yapılabilmesi için öğrenen ile öğretmen arasında etkili iletişim önemlidir. Çevrimiçi öğrenme öğretmen ve öğrenciler için hem olumlu hem de olumsuz etkileri vardır. Çevrimiçi öğrenmenin olumlu etkileri şunlardır (Hutaya Yan ,2021: 696):

- Çevrimiçi öğrenme de hem öğretmen hem de öğrenciler teknolojiyi kullanmada yetkin hale gelebilirler.
- Çevrimiçi öğrenmede öğretme ve öğrenme etkinlikleri çalışırken sıkılmazlar.
- Öğretim ve öğrenme etkinlikleri daha heyecanlı ve rahat yapılabilir çünkü her yerde yapabilme imkanı var.

Çevrimiçi öğrenmenin olumsuz etkileri şunlardır (Hutaya Yan, 2021: 696):

- Öğretmen –öğrenci, öğrenci-öğrenci arasında doğrudan iletişim engellenir.
- Güçlü internet ağı gerektirir.
- Bilgisayar veya cep telefonu zaman zaman teknik sorunlar ortaya çıkar.

Çevrimiçi eğitimin geleneksel sınıf öğretiminden daha geniş bir erişime sahip olduğu düşünülmektedir. Planlanan sınıfa katılmak için gereken tek şey, internet bağlantısı olan bir bilgisayar veya akıllı telefona sahip olmaktır. Fakat Covid-19 salgınından dolayı tüm aile üyeleri evde olduğundan, bazı öğrencilerin oturumlar için sessiz ve özel bir ortam bulmaları zor olabilir. Ayrıca ailenin tüm üyeleri artık boş zamanlarında ve evde aynı internet erişimini paylaştığından dolayı internetin yavaşlamasına neden olmakta bu durum çevrimiçi öğrenme sırasında bağlantını zayıflamasına ve kopmasına neden olmaktadır. Kuvvetli rüzgarlar, gök gürültülü fırtınalar, beklenmedik şiddetli yağmur ve dolu fırtınaları da sık sık elektrik kesintilerine neden olmaktadır. Bozulmuş ses ve video kalitesi ve beklenmedik elektrik kesintileri, etkili bir çevrimiçi öğretim ve öğrenme süreci için büyük aksaklıklar oluşturur. Çevrimiçi öğretim sırasında hem öğrenciler hem de

öğretmenler için internetin yavaşlaması veya bağlantının kopması ve dijital öğrenme prosedürleri ile ilgili temel bilgi eksikliği, ses kontrolleri ve video arka planı gibi birçok zorlukla karşılaşilmektedir (Atreya ve Acharya, 2020:419). Öte yandan, sınırlı alt yapıya ve dijital uçurumun daha da genişlemesine neden olan diğer destek kapasitelerine sahip uzak bölgelerde ve hatta dağlık alanlarda yaşayan öğrenciler de var (Surani ve Hamidah, 2019: 85). Bu öğrenciler ile de bağlantı kurulamamaktadır.

2.4.2. Uzaktan Eğitim Sürecinde Karma Öğrenme Yöntemi

Karma öğrenme, yüz yüze eğitim ile uzaktan eğitim modellerini birleştirerek her türlü teknolojiyi kullanmaya olanak sağlayan bir eğitim yaklaşımı olarak tanımlanabilir (Köse, 2010: 2795). Karma öğrenmenin öğretmenler ve öğrenciler arasında daha önemli hale getiren birçok avantajı vardır. Bunlardan bazı avantajları aşağıdaki gibi listelenebilir (Köse, 2010: 2796):

- Farklı eğitim tekniklerinin ve teknolojilerinin bir kombinasyonunu kullanarak, karma öğrenme öğrencilerin becerilerini ve başarılarını geliştirebilir.
- Harmanlanmış öğrenme, farklı öğrenme stilleri ve seviyeleri olan öğrencilere uygulanabilir.
- Harmanlanmış öğrenme maliyet tasarrufu sağlar ve genel eğitim giderlerini düşürür.
- Çeşitli eğitim tekniklerinin kullanılması, öğrencilerin ders konusuna daha fazla dikkat çekmektedir.

Uzaktan eğitim sistemi, yüz yüze eğitim ortamında güvence altına alınamayan esnekliği sağlayabilir. Ayrıca uzaktan eğitim teknolojileri, öğretmenlerin ve öğrencilerin eğitim faaliyetlerini etkili bir şekilde gerçekleştirmelerini sağlar. Öte yandan, yüz yüze eğitim süreci, öğrencilerin rehberlik için ihtiyaç duyacakları sosyalleşmeyi sağlar. Diğer sınıf üyeleriyle daha iyi öğrenme ve etkileşim kurmalarına imkan tanır (Köse, 2010: 2796).

2.4.3. Uzaktan Eğitim Sürecinde Öğrencinin Öğrenme Sorumlulukları

Bilişim ve iletişim alanında yaşanan gelişmeler sonucu, gelecekteki okullar mekandan bağımsız ve uzaktan eğitim teknolojilerini kullanarak sanal eğitim

ortamlarında eğitim faaliyetlerini sürdürecektir. Sanal eğitim ortamlarında öğrenmenin ilk şartı öğrenenlerin öğrenme sorumluluğunu kazanmış olmaları gerekir. Yani bireylerin öğrenmeyi öğrenme becerisine sahip olmalıdır. Öğrenmeyi öğrenme becerisi gelişen bireylerle uzaktan öğrenme süreci etkili bir şekilde devam eder. Bu beceri ortaokul ve lisede kazandırılması gerekir. Öğrenme yaşam boyu devam etmekte olup öğrenmeyi öğrenme becerisine sahip bireyler sürdürebilir (Balaban,2012:2).

Yaşamın belirli gelişim dönemlerinde alınan ve daha sonra ki yaşamında kullanılabileceği, sınırlı bir takım kazanımlar ve bireyin yaşamından kopuk eğitim anlayışı günümüzde artık değişmiştir. Eğitimin yaşam boyu devam ettiği anlayışı ve bireye kazandırılmak istenen özellikleri temele almak şartı ile birden fazla seçenekli, esnek, bireyin içinde bulunduğu koşullara, ilgi, istek, ihtiyaç, beklenti ve özelliklerine göre gerçekleştirilmeye gayret edilmektedir. Eğitim anlayışındaki bu değişimle birlikte bireylerin öğrenme sorumluluklarını alması gerektiği, bilgiyi yeniden yapılandırması, üst düzey öğrenme becerilerinin kullanması gereklidir (Yurdakul, 2015:271-272). Ayrıca eğitimdeki, bilgidaki ve iletişim teknolojisindeki yaşanan gelişme ve değişimlere bağlı olarak aktif (etkin) öğrenme, öğrenmeyi öğrenme, elektronik öğrenme, yaşamda kullanılabilir bilgiyi öğrenme, bilgisayar destekli öğretim ve uzaktan eğitim program geliştirme çalışmalarında ön plana çıkmaktadır (Karacaoğlu, 2014: 95).

Öğrenenlere yaşamlarında kullanabileceği deneyimler kazandırmak önemlidir. Bunun için öğrenme-öğretme sürecinde, öğrenci merkezli yöntem ve tekniklerin kullanılması, demokratik bir ortam oluşturularak bireysel farklılıklara dikkat edilmesi ve günlük yaşamında karşılaşılabileceği problemlerin çözümünde kullanabileceği etkinlikler yer almalıdır (Adıgüzel, 2009: 94). Böylece öğrenen kendi öğrenmesinden sorumlu, problem çözme becerilerine sahip, yaşamsal becerileri gerçekleştirebilecek düzeyde olacaktır. Kısaca öğrenenler yaşam boyu öğrenme yeterliliklerini kazanacaklardır (Yakar, 2016).

Öğrenmeyi öğrenme, etkin öğrenme, yaşam boyu öğrenme gibi yaklaşımlar ve öğrenciye kazandırılmak istenen bilgi-beceri-değerlerin değişmesi okulların işlevinde değişimler oluşturdu. Geleneksel eğitim anlayışında öğrenmenin tek merkezi okul görünüyordu. Bilginin bireylere kazandırılmasında önemli kurum olmasına rağmen okullar, bilgiyi bireylere ulaştırmada tek kaynak görülmemeye başlandı. Bir başka ifade

ile eğitimdeki yeni yaklaşımlar ve yaşam boyu öğrenmenin öneminin artması ile okulların öğrenme için tek kaynak olmadığı yönünde görüşü ortaya çıktı. Bu nedenle okulların toplumla bütünleşmesi önemlidir (Karacaoğlu, 2014: 94).

Öğrenen merkezli eğitim yaklaşımı olan öğrenmeyi öğrenme, bireyin kendi öğrenme özelliklerini ve öğrenme stratejilerini farkına varması ve kullanması olarak tanımlanmaktadır. Öğrenmeyi öğrenme ile birlikte öğrenci de, bir problemi derinlemesine araştırmaya, probleme ilişkin veriler toplamaya, analiz etmeye ve çözüm önerileri sunma becerileri gelişecektir. Öğrenmeyi öğrenme de, öğrenen öğrenme sürecinde niçin öğrendiği farkına varması, kendine özgü hatırlama yöntemlerini geliştirmesi, bilgiyi daha önceki öğrenmeleri ile ilişkilendirmesi, analiz, sentez ve yorumlama becerilerin gelişmesi rol oynar. Günümüz toplumlarında yaşam boyu öğrenmenin geçerli olduğundan dolayı bireylerde öğrenmeyi öğrenme becerisi gelişmesi önemlidir (Karacaoğlu, 2014: 97).

Öğrenme ortamında üst düzey düşünme becerilerini kullanmasını sağlayan öğrenmeyi öğrenme yaklaşımını öğrenenin bazı görevleri yerine getirmesi beklenir. Bunlar;

- Öğrenen kendi isteği ve iradesi ile öğrenme etkinliklerini seçmelidir.
- Problemin ne olduğunu belirlerken gerekli araştırmaları yapma ve çözüme ulaşma isteği olmalıdır.
- Amaca ulaşmak için süreç içerisinde yapacağı işlemlere karar vermelidir.
- Araştırmanın sonucunda ulaştığı sonuçları analiz ve sentez ederek yorumlamalıdır.
- Ulaştığı sonuçlardan yola çıkarak yeni problemler ve araştırmalar belirlemelidir (Karacaoğlu, 2014: 97).

2.5. Okulun Önemi

Çocukların ve gençlerin topluma sağlıklı ve etkili bir biçimde uyum göstermesi, çocuklara bilgi, beceri ve tutum kazandırma ve toplumun devam etmesine ve gelişim göstermesine katkı sağlayacak nitelikte değer üretmek, var olan değerlerin dağılmasını önlemek, yeni ve eski değerleri bağdaştırmak eğitimi sisteminin sorumluluğudur (Varış, 1991: 5). Bireylerin küçük yaşlardan itibaren aldıkları eğitim kişiliğini ve karakterini belirleyen en önemli unsurdur. Sunulan eğitimin nitelikli olması ve bilimsel temellere

dayanması bireylerin üzerinde olumlu etkiler oluşturmaktadır. Bu nedenle, toplumdaki bireylerin eğitimi oldukça önemlidir (Özdemir, 2002: 39).

Bir toplum, içinde bulunan bireyleri toplumun istediği nitelik ve yeterliliklere sahip bir biçimde yetiştirdiği zaman istenilen seviyede bir toplum olacağından her toplum kendi bireylerini eğitmesi gerekmektedir. Bundan dolayı her toplum kendisini oluşturan bireylerde hangi nitelik ve yeterlilikleri neler olacağını belirlemektedir (Büyükkaragöz, 1997: 21). Bireylerin yetiştirilmesinde en çok sorumluluğu üstlenen aile ve okul kurumudur. Bireylerin yetiştirilmesinde ailenin çok önemli görevi olmasına rağmen günümüz koşullarında bunu yerine getirmede yetersiz kaldığından dolayı bu görevi yerine getirmede büyük sorumluluk okullara düşmektedir (Özdemir, 2002: 39).

Eğitimin temel amacı bireyleri her yönüyle bir bütün olarak geliştirmek ve yaşama hazırlamaktır. Bu amaca ulaşmak için eğitim sistemi içinde çok sayıda farklı eğitim ortamları bulunmaktadır. Eğitim sistemi içerisinde yer alan eğitim ortamlarından en çok etkili ve sahip oldukları her türlü donanımla en kapsamlı olan okullardır (Özmen, 2002:170). Okul, toplumdaki bireylerin yetiştirilmesi görevini üstlenen kurumların ortak adıdır (Erden, 2004: 50).

Eğitimin birincil mekanı olarak kabul edilen okul kurumu toplum tarafından belirli amaçlara ulaşılması amacıyla oluşturulmuştur (Özdemir, 2013:281). Toplumdaki bireylerin eğitilmesi işlevini üstlenen okullar, önceden belirlenen nitelikleri öğrencilere kazandırma yönünde etkinlikleri uygular. Eğitim sisteminin en önemli unsurlarından bir olan okullar, bir toplumun sosyal ve ekonomik çevresinin eğitimsel gereksinimlerinin karşılanmasında önemli rolü vardır. (Boydak Özkan, 2002: 12). Okullar, kontrollü bir ortamda ve tüm olumsuzluklardan arındırılmış bir biçimde bireye ve topluma en iyi şekilde hizmet vermektedir. Belli bir plan ve program dahilinde eğitim ve öğretim hizmetleri sunulmaktadır (Hoşgörür ve Taştan, 2007:286).

Okul, önceden hedeflenen eğitsel amaçlara ulaşılmasına yönelik etkinliklerin planlanıp ve uygulandığı kurum olarak tanımlanabilir (Özdemir, 2013: 281). Toplumun ve bireyin gereksinimleri dikkate alınarak önceden hazırlanmış eğitim programları doğrultusunda bireylere bilgi, beceri, yetenek, tutum ve değer kazandırmaya çalışan kurumların başında okullar gelmektedir (Erden, 2004: 54). Okullar içinde yer alan

sınıflarda öğretmenlerle öğrencilerin bir araya gelip etkileşim içinde oldukları ve öğrenmenin gerçekleşmesi açısından vazgeçilmez eğitim ortamı olarak belirtilmektedir. Okul ve sınıfın özellikleri, gelişen bilim ve teknoloji doğrultusunda sürekli bir değişmektedir (Özmen, 2002:170).

Okul, eğitim aracılığıyla bireyi hem kendisi hem de toplum için yetiştirmeye amaçlamaktadır. Yani, eğitim aracılığıyla bireyi kendisi için gerekli bilgi-beceri kazandırırken aynı zaman da içinde yaşadığı topluma ve tüm insanlığa faydalı ve toplumsala bilinci gelişmiş bir birey yetiştirmeyi hedefler. Bunun yanında okulların, insanlara saygılı demokratik, öğrenmeyi öğrenen, üretici, eleştirel, çok yönlü düşünebilen, yaratıcı problem çözebilen, ve düşüncelere hoşgörü ile bakabilen sorumlu vatandaşlar yetiştirmesi de beklenmektedir (Aybek, 2006: 1).

Okulun temel görevi, öğrencilere istenilen bilgi-beceri-değerleri kazandırma ve belli öğrenme yaşantılarının öğrencilerle yaşanmasını sağlamak için çevreyi düzenlenmek olarak belirtilmektedir. Öğretmenlik mesleğini yerine getiren bireyler görev yaptığı ve önceden belirlenmiş program ve hedefler doğrultusunda belli yaş aralığında bulunan öğrencileri yetiştirdikleri kendileri ve toplum için faydalı bireyler olarak yetiştirmeye çalıştıkları ortam olarak tanımlanan okulların ayrıca kuramların uygulamaya geçirildiği ve aynı zamanda kuramlara kaynaklık eden alanlar olarak da nitelendirilmektedir (Özmen, 2002:170).

Okullar, toplumun ihtiyaç ve beklentilerini de dikkate alarak önceden hazırlanan eğitim programları doğrultusunda bireylere bilgi, yetenek ve tutum kazandırmaya çalışır (Erden, 2004: 54). Okulun öğeleri ise; eğitim programları, yönetici, öğretmen, öğrenci, okuldaki eğitim ve öğretime yardımcı personel, bina, araç-gereçler ve çevre, aile vb. oluşturmaktadır. Bu öğeler sürekli olarak birbirleri ile ilişki ve iş birliği içindedirler. Okulun niteliğini bu öğeler arasındaki ilişkinin güçlü olup olmadığına bağlıdır (Hoşgörür ve Taştan, 2007:286).

2.5.1. Okulun Temel İşlevleri

Okulun sosyal, politik ve ekonomik görevleri vardır. Okulun sosyal görevi çocuğun topluma uyum sağlaması sağlamaktır. Okulun politik görevi toplumun ve devletin devamını sağlayacak bireyleri yetiştirmektir. Okulun ekonomik görevi ise toplumun

ihtiyaç duyduğu insan gücünü yetiştirmektir. Genel olarak eğitimin işlevleri şunlardır (Şişman ve Turan, 2004:114).

➤ **Eğitimin Sosyal-Kültürel İşlevi**

Toplumsal bir girişim olan eğitimin bireylerin sosyal becerilerini geliştirmesi, toplumun kültürel değerlerini aktararak toplumsal birleşmeyi desteklemesi, kişilerin toplumun aktif bir üyesi olabilmesini ve sosyal rollere hazırlamalıdır. Ayrıca kültür üreten ve aktaran yerler olarak görülen okullardan da toplumsal bütünleşmeyi sağlaması ve farklı yaşantılardan gelen bireylerin birbirleri ile etkileşim içinde olmalarına sağlayacak ortam hazırlaması beklenmektedir (Şişman ve Turan, 2004:114).

➤ **Eğitimin-Siyasal-Politik İşlevi**

Eğitimin politik işlevi ise bireylerin yer aldığı siyasal-politik sistemin kişilere yüklediği vatandaşlık rollerinin farkında olmalarını sağlamaktır. Bu bağlamda okulun görevi de var olan siyasal etik ve kurallara göre öğrencilerin topluma uyum sağlaması, siyasal sistemin devamına katkı sağlaması, var olan yönetim erkinin meşrulaştırmasıdır. Ayrıca okullardan, demokratik yaşamın gerektirdiği ilke ve değerleri benimseyen insanları yetiştirmesi istenilir (Şişman ve Turan, 2004:114).

➤ **Eğitimin Ekonomik İşlevi**

Eğitimin ekonomik işlevi kişinin ve bulunduğu toplumun ekonomik kalkınmasına ve teknik açıdan gelişebilmesi için eğitim kurumlarının yapması gerekenleri içermektedir. Ekonomik açıdan okul, bireylere yaşamını devam ettirebilmek için ekonomik yaşamla ilgili temel bilgi ve yetenekleri kazandırarak bireyin ekonomik davranışlarını etkilemelidir. Dolayısıyla okullar bireylere bazı mesleki yetenekler kazandırarak meslek edinmeleri ve farkıdalığı yüksek üretici ve tüketici özelliklerine sahip olmalarını sağlamalıdır. Kısaca okullar bireyleri toplum içinde ekonomik yaşama hazırlamak için ekonomik beceriler kazandırmalıdır. Bir başka ifade ile toplum içinde üreten, emek veren, bulunduğu yaşam koşullarını artıran kişiler yetiştirerek hem bireyin hem de toplumun yaşam koşullarını yükselmesini sağlamaktır (Şişman ve Turan, 2004:114).

➤ **Eğitimin Bireysel İşlevi**

Eğitimin ekonomik işlevi bireyin çeşitli yönlerden (bilişsel, sosyal, duygusal) gelişimini desteklemektir. Ayrıca öğrenme becerilerini geliştirmesine katkıda

bulunmasıdır (Şişman ve Turan, 2004:114). Kızmaz'da (2006: 51), okulun önde gelen işlevleri genel olarak üç ana grupta belirtmektedir. Bunlar;

1. Okul kurumu bir sosyal denetim unsurudur. Okul bireylerde sosyal denetim duygusunu geliştirmektedir. Bu nedenle okul bağlılığı yüksek olan ve okula devam eden öğrencilerin yasalara aykırı davranışlara ve eylemlere yönelme olasılığı oldukça düşüktür. Fakat okul bağlılığı düşük olan ve okula devamsızlık yapan bireylerin hukuk dışı davranış ve eylemlere yönelme eğilimleri oldukça yüksektir. Aynı zamanda okula devamsızlık yapma ve okul bağlılığının düşük olması okul başarısını da düşüren etkenler arasında yer almaktadır (Kızmaz, 2006: 51).
2. Okul kurumu bir kültürlenme mekanıdır. Okulun bir diğer temel işlevlerinden biri de bireyin sosyalleşmesini sağlamaktadır. Bireyin sosyalleşmesinin de aileden sonra etkili olan kurumların başında okullar gelmektedir. Okulların temel işlevlerinden biri bireyin sosyalleşmesini sağlamaktır. Toplumun genel yapısına uygun okulların da kendilerine has kültürel özelliklere sahip oldukları ve bireyleri bu kültür yapılarına uygun sosyalleşmesini sağlamalıdır. Okulların kendilerine özgü kültürel yapıya bireylerin uyum sağlaması ve birlikteliklerinin artırılması ile onların toplumuna uyumunu olumsuz etkileyen düşünceleri ve özellikleri ortadan kaldıracığı söylenebilir. Bu çerçevede okulun amacı ve kültürünün bireylere aktarılması önemlidir. Bireylerin sosyalleşmesinde, okul yöneticilerinin öğrencileri ile olan ilişkinin düzeyi, biçimi, niteliği ve okul ikliminin özelliği (öğrenci sayısı, başarı motivasyonu, akademik ilgi düzeyi v.b) gibi unsurlar oldukça önemlidir (Kızmaz, 2006: 51).
3. Okul kurumu bireylere geleceğe yönelik olarak kişilere amaç ve iş kazandırmaktadır. Bireylerde mesleklere ilişkin bilgi, beceri ve ilgi geliştirmek okulun temel işlevlerinden biri olarak görülmektedir. Bu çerçevede okul kurumu bireylere mesleksi beceri ve misyon kazandırarak onları geleceğe hazırlamaktadır. Bireylerin gelecekteki hedefine ulaşmaları okul başarısı ile yakından ilişkilidir. Gelecekteki mesleki hedefi yüksek olan bireyin okul başarısı da yüksek olabilir. Bireylerin gelecekle ilgili hedef ve amaçları olması bireyler çoğunlukla şiddet, anti sosyal davranışlardan uzak durmaktadırlar. Aynı zamanda

okula devam eden ve okul bağılılığı yüksek olan bireyler de gelecekle ilgili mesleki hedefleri olmakta ve bu mesleki hedeflere ulaşmak için okul başarısını yüksek tutmaya gayret etmektedirler (Kızmaz, 2006: 51).

Toplumlar kendi ihtiyaç ve beklentilerine göre eğitim ve okulun işlevlerin neler olduğuna farklı anlamlar yüklemektedir. Cheng (1996) eğitim ve okulun ekonomik, sosyal, politik, kültürel ve eğitsel olmak üzere beş işlevinin olduğunu belirtmektedir. Belirtilen bu işlevlerin bireysel, kurumsal, okulun yakın çevresi, toplum ve uluslararası alanlar olmak üzere etki ve sonuçların olduğunu ifade etmektedir. Cheng (1996) tarafından geliştirilen eğitim ve okulun işlevleri Tablo 1’de yer almaktadır (Akt: Turan, 2008: 5).

Tablo 1

Eğitim ve Okulun İşlevleri (Cheng, 1996; Akt: Turan, 2008: 5).

	Ekonomik İşlevler	Sosyal İşlevler	Politik İşlevler	Kültürel İşlevler	Eğitsel İşlevler
Bireysel Yönden	• Bilgi ve beceri eğitimi • Mesleki eğitim	• Psikolojik gelişim • Sosyal gelişim • Potansiyel gelişim	• Vatandaşlık tutum ve becerilerinin geliştirilmesi	• Kültürlenme • Değerler, normlar ve inançlar içinde sosyalleştirme	• Nasıl öğrenileceğini ve gelişileceğini öğrenme • Nasıl öğretileceğini ve yardım edileceğini öğrenme • Mesleki gelişim • Öğrenme ve öğretim yeri • Bilgiyi paylaşma yeri • Eğitimsel değişme ve gelişme yeri
Kurumsal Yönden	• Ortak yaşama alanı • Ortak çalışma alanı • Ortak bir hizmet örgütü olarak okul	• Ortak sosyal birim/sistem • Ortak insan ilişkileri sistemi, topluluk	• Politik sosyalleştirme yeri • Politik koalisyon • Politik söylem ya da eleştirisi yeri	• Kültürü aktarma ve yeniden üretme yeri • Kültürel yenilenme ve bütünleşme yeri	
Okulun Çevresi Yöntünden	• Okul çevresinin ekonomik ihtiyaçlarını karşılama işlevi	• Okul çevresinin sosyal ihtiyaçlarını karşılama işlevi	• Okul çevresinin politik ihtiyaçlarını karşılama işlevi	• Okul çevresinin kültürel ihtiyaçlarını karşılama işlevi	• Okul çevresinin eğitsel ihtiyaçlarını karşılama işlevi
Toplum Yöntünden	• Nitelikli işgücünün yetiştirilmesi • Ekonomik davranışların değiştirilmesi • İnsan gücü yapısına katkı	• Sosyal bütünleşme • Sosyal hareketlilik • Sosyal eşitlik • İnsan kaynaklarının seçilmesi • Sosyal değişme ve gelişme	• Politik meşrulaştırma • Politik yapıyı koruma ve sürdürme • Demokrasiyi güçlendirme • Politik gelişme ve reformları destekleme	• Kültürel bütünleşme ve süreklilik • Kültürel yeniden üretim • Kültürel sermayenin üretimi • Kültürel yenilenme	• Eğitim uzmanlarının geliştirilmesi • Eğitim yapılarının geliştirilmesi • Bilginin paylaşılması • Öğrenen toplum oluşturulması
Uluslararası Yönden	• Uluslararası yarışma • Ekonomik işbirliği • Uluslararası teknoloji değişimi • Çevrenin korunması • Bilginin paylaşılması	• Küresel köy • Uluslar arası dostluk • Sosyal işbirliği • Uluslararası değişim • Ulusal, etnik, dinsel ve cinsiyete dayalı ayrımcılıkların ortadan kaldırılması	• Uluslararası koalisyon • Uluslararası anlayış • Savaş karşı barışı savunma • Ortak ilgiler geliştirme • Çatışmaların giderilmesi	• Kültürel farklılıkları takdir etme • Ülkeler/dinler arası kültürel farklılıkları kabullenme • Küresel kültürün geliştirilmesi	• Küresel eğitimin gelişimi • Uluslar arasında eğitsel değişim ve işbirliği • Bütün dünya ve herkes için eğitim

Okullar, fiziki koşulların eğitim öğretime uygun olması, nitelikli ve etkili öğretmenin olması ve öğrencinin okula devamı sağlandığı zaman işlevlerini etkili şekilde yerine getirebilirler. Okulun donanımlı olması ve nitelikli öğretmen yönetici çalışmasının yeterli olmadığı, bunun yanında mutlaka öğrencinin okula devamı sağlanması gerekir. Öğrencinin okula devamı sağlanmadıkça herhangi bir işleve ulaşamaz (Gökçe Toker & Bülbül, 2014: 64). Bundan dolayı çocukların okula devam etmesi için onların okula bağlı olması gerekir. Okula bağlılık gösteren çocuk okuldan kaçma ve devamsızlık vb. gibi olumsuz davranışlardan uzak durur.

Okul üstlendiği görevleri yerine getirdiği zaman, eğitimin amaçları için gerekli yetenekleri kazandırma, bilgilerin öğrenilmesi, dünya standartlarında bir işgücü yaratma, demokratik bir vatandaşlık geliştirme, nedensellik ilişkisi kurdurarak düşündürme ve zihnini doğru kullandırma sonuçlarına ulaşılabilir. Bu sonuçlara ulaşmak için okullar, öğrencilerinin okula bağlılığını sağlayacak yaşantı, ödev ve çalışmalar sunmalıdır. Okulların temel görevi, öğrencilerin aktif ve katılımcı olmasına olanak sağlaması, doyurucu ve başarı duygusu uyandıracak nitelikte çalışmalar yapması, farklı sorunlarla karşılaştıklarında çözüm yaratabilecek beceriler kazandıracak nitelikte eğitim vermektir. Ayrıca okullar, öğrencilerin daha iyi öğrenmeleri için neler yapılabilir konusunun üzerine yoğunlaşmalıdır (Schlechty, 2005, 218-219 Akt: Ilgar ve Parlak, 2014: 214).

2.5.2. Geleneksel ve Çağdaş Okul Anlayışı

Günümüz toplumu bilgi toplumu olarak ifade edilmektedir. Bireysel ve toplumsal yaşamda bilgiyi üretme, bilgiye ulaşma ve bilgiyi kullanma becerilerinin geliştiği, üretilen bu bilginin teknoloji gelişmeleri sağlamaktadır. Bu şekilde toplumsal değişimin ve gelişimin sağlanmakta olan toplum tipine bilgi toplumu olarak belirtilmektedir. Dünyada birçok alanda hızlı değişimler ve yenilikler yaşanmaktadır. Yaşanan bu değişim ve gelişmeler bireysel, toplumsal, kurumsal yaşam ilişkilerin yanında eğitim ve okulu da etkilemektedir (Şişman ve Turan, 2004:115).

Geleneksel eğitim anlayışında okullar önceden üretilen bilginin öğrenciye kazandırıldığı ortamlar olarak belirtilmekte ve öğrenen, öğretenden tarafından kendisine bilgiyi kazandırılan bir nesne olarak gösterilmektedir. Bu eğitim anlayışında öğretmen ise bilgiyi bilen, bilgiyi bilmedikleri öngörülen öğrencilere bilgiyi kazandıran kişi olarak

belirtilmektedir. Ayrıca öğretmen, öğrencilere aktardığı ve öğrettiği bilgilerin onlar tarafından ne kadar öğrenildiğini çeşitli yollarla test eden kişi olarak belirtilmektedir (Şişman ve Turan, 2004:117). Bu anlayışta öğretmenler tarafından aktarılan bilgilerin ne kadarının hafızada kaldığının ölçülmesi yoluyla akademik başarı belirlenmektedir (İlmen, 2010: 17).

Çocukların ve gençlerin eğitimini doğrudan okula havale eden klasik eğitim anlayışı ve tüm sorumluluğu öğretmenlere yüklemiştir. Bu anlayışla öğretmenler; öğrencilerin öğrenmelerini zorlamayla gerçekleştirmeye çalışmaktadır. Aynı zamanda çok zorlandıklarında psikolojik ve fiziksel şiddete başvurmaktadır. Bu durum öğrencilerin okula bağlanmalarını zorlaştırdığı görüldü (İlgar ve Parlak, 2014: 213).

Ailelerin ve okulların da bilim ve teknolojide yaşanan hızlı değişim ve gelişmelere uyum sağlaması gerekmektedir. Klasik eğitim görüşünün kabul gördüğü ezberci ve itaat eden bireyler yetiştirmenin yerine çağdaş eğitim eleştirel düşünebilen, problem çözebilen, girişken, yenilikçi, yaratıcı, yeni bilgilerin sentezini ve değerlendirmesini yapan ve bireyler yetiştirmeyi amaçlamaktadır. Bu amaca ulaşmak için eğitim kurumlarının, öğrenenlerin ilgi ve dikkatlerini toplayacak nitelikte farklı içerik ve etkinlikler sunması, ödev, çalışma ve faaliyetler planlaması, öğrencilerin kendilerini okulda mutlu, güvenli ve huzurlu olmalarını destekleyecek biçimde yeniden düzenlemeleri oldukça önemlidir (İlgar ve Parlak, 2014: 213).

Gelişen bilgi toplumunun gereklerine göre okul ve eğitim de düzenlenmelidir. Eğitim kurumu ve öğretmenin temel görevi bilgiyi olduğu gibi kazandırmak olarak kabul edilen geleneksel anlayışın aksine günümüz bilgi toplumunda okul, bilgiye ulaşma yollarının öğretildiği, bilginin sürekli yeniden oluşturulduğu bir kurum olarak ifade edilmektedir. Eğitim kurumları ve öğretmenin bilginin tek kaynağı olmadığı görülmektedir (Şişman ve Turan, 2004:116). Okulda aktarılan bilgilerin bireye yaşamı boyunca yeterli gelmeyeceği düşünces hareketle, bilgiyi aktarmak yerine öğrenmeyi öğrenme becerisi ön planda yer almaya başladı (Şahin, 2012: 142). Bu bağlamda okul, öğrencilerine yaratıcı düşünme, problem çözme, karar verme, araştırma yapma ve nasıl öğrenileceğini öğrenme becerilerini geliştirmelidir.

2.5.3. Okul İklimi

Okulların bireyi geleceğe hazırlama işlevini öğretim yoluyla ulaşmak için çaba harcar. Okulun bu işlevini gerçekleştirmek için öğretmen, yönetici, öğretmen, veli ve diğer çalışanlarla birlikte ulaşılmaya çalışır. Okul bu işleve ulaşır ulaşmadığı ölçmek için öğrencinin okuldaki başarısına bakılır. Okulun sahip özellikler sadece veliler, öğretmenler ve diğer çalışanlar üzerinde değil aynı zamanda öğrencinin başarısını da etkilemektedir (İlmen, 2010: 2). Okul iklimi olumlu ise okul belirlediği amaçlara etkili şekilde ulaşır ve kendi yapısına uygun değer sistemi oluşturur. Sağlıklı bir okulun özellikleri arasında öğrencilere yönelik yüksek başarı beklentisi, öğretmenlerin yeni düşüncelere açık olmaları ve okulda çalışanlar arasında güven duygusunun gelişmiş olması belirtilmektedir (Özdemir, Şirin, Karip, Erkan.2010:215).

Okulda bulunan yöneticiler, öğretmenler, öğrenciler ve yardımcı personel arasında iletişimin niteliği okul iklimini belirlenmektedir. Okullar bireylerin eğitilmesi, yeteneklerini geliştirmesi ve toplumsal değerlerin kazandırılması gibi işlevlerini etkili bir şekilde yerine getirebilmesi için olumlu bir okul iklimine ihtiyaç duyar. Olumlu bir okul ikliminde, öğrencilerin okulda kendini güvende hissetmesi, huzurlu olması, mutlu olması, çalışma isteğinin olması ve buna bağlı akademik başarısının artması beklenilir (Oymak ve Tulunay Ateş, 2019: 169).

Sağlıklı bir okul ikliminde, öğrencilerin akademik başarısı, öğrenmeleri, öğrenciler ve öğretmenler arasında etkili iletişim olması, aile katılımı, okulda bulunan herkesin birbirlerine karşı saygı duyması, adil ve tutarlı bir disiplin politikası uygulanması önemsenmektedir. Bu bağlamda sağlıklı okul ikliminin olması sonucu öğrencilerin okuldan memnun olması ve onların okula bağlılık göstermesini destekler. Bu bağlamda öğrencilerin öğrenme, güvenlik duygusu ve risk alma gibi özelliklerini olumlu ya da olumsuz olarak etkilenmesinde okul ikliminin yapısı büyük önem taşımaktadır (Özdemir, Şirin, Karip, Erkan.2010:214).

Okul iklimi okula bağlılığı etkilemektedir. Okul iklimi destekleyici ve güven verici olmadığı zaman öğrenciler olumlu ilişki geliştiremezler ve kendilerini yalnız hissetmelerine neden olur. Ayrıca olumsuz okul ikliminde öğrenciler riskli davranışlara yönelebilirler (Blum, 2005. Bunun için öğrencilerin okula bağlılık durumunu artırmak

için destekleyici ve güven verici iyi yapılandırılmış öğrenme ortamları sunmak, öğretmen ve yöneticilerin anlayışlı olması gerekir.

Okulda bulunan bireylerin ortak duygu ve düşüncelerine göre gelişen, okulda bulunan herkesi etkileyen ve onların davranışlarından etkilenen ve sürekliliği göreceli olarak tanımlanan okul iklimi sunulan eğitimin başarılı olmasını etkilemektedir (Bayram ve Aypay: 2012: 50). Başarılı okul ve eğitim sistemlerinin bazı ortak özellikleri şunlardır:

- Açık ve şeffaf amaç ve eğitim politikaları okulda bulunan herkes tarafından benimsenmiştir.
- Okul ortamında akademik başarıyı artırma, eğitimsel liderlik ve gelecek merkezli düşünce yer almaktadır.
- Okulda mesleğine kendini adanmış, nitelikli ve kendini geliştiren, yaşam boyu öğrenmeyi benimsemiş yönetici ve öğretmenler bulunmaktadır,
- Bütün öğrencilerin başarılı olacaklarına yönelik bir düşünceye sahiptirler ve bunun gerçekleşmesi için önlemler alınır.
- Okulda öğrencinin çok yönlü gelişimini merkeze alınan eğitimsel etkinlikler yer almaktadır.
- Okulda çalışan tüm personel görevlerine ve okula fazla zaman harcarlar.
- Bütün öğrencilerin kişisel ve akademik gelişimleri düzenli olarak takip edilir. Öğrencilerin yaşadığı kişisel ve akademik sorunlarını çözmelerine yardımcı olunur.
- Akademik açıdan öğrencilerin öğrenme güçlükleri belirlenir ve gerekli önlemler alınarak eğitim stratejileri belirlenir.
- Okulda olumlu okul iklimi oluşturulmuştur.
- Okul-aile ilişkileri olumludur. Okul ve veli birbirlerini desteklemektedir.
- Kararlar okul merkezli alınır. Öğretmenler etkinliklere katılır ve sorumluluk alması sağlanır. Aynı şekilde öğrenci katılımına ve sorumluluk almasına imkan tanınır (Turan, 2008: 13).

Okullar içinde yer alan sınıflarda öğretmenlerle öğrencilerin bir araya gelip etkileşim içinde oldukları ve öğrenmenin gerçekleşmesi açısından vazgeçilmez eğitim ortamı olarak belirtilmektedir. Okul ve sınıfın özellikleri, gelişen bilim ve teknoloji doğrultusunda sürekli bir değişmektedir (Özmen, 2002:170). Son yıllarda eğitim alanında

yapılan değişikliklerine rağmen eğitimin kalitesinde istenilen düzeye ulaşılamadı. Bu konuda alınması gereken önlemlerden biri de öğrencilerin okula bağlılık düzeyin artırmaktır (İlgar ve Parlak, 2014: 213). Her ğrenci okulu farklı şekilde algılar ve yaşar. Bazı ğrenciler için okul zevkli, öğretmenlerini motive edici, sınıf arkadaşlarını cesaretlendirici, destekleyici, okul çalışmalarını geliştirici bulurken bazıları da okulu monoton, öğretmenleri adaletsiz, sınıf arkadaşlarını moral bozucu ve okul günlerini sıkıcı görmektedir. Okulla ilgili bu düşünce ve yaşantılar oldukça önemlidir. Çünkü okul ortamı ile ilgili yaşantıları ve düşünceleri onların bir st eğitime devam edip etmeme kararları üzerinde etkilidir (Durmaz, 2008:1).

2.6. Okul Bağlılık

Çocukların ve gençlerin günlük yaşamının çoğu zamanı okullarda geçmektedir. Bu nedenle bireylerin, toplumun beklentilerine uygun tutum ve beceri geliştirmede okulun önemli bir rolü vardır. Bir başka ifade ile okullar, bireylerin sosyalleşmesinde önemli işlevi vardır. Okul bireylere yetenek ve ilgileri doğrultusunda mesleki beceri kazandırırken bir yandan da toplumsal değerleri kazandırarak onlarda yasalara ve değer yargılarına uygun davranış geliştirmeye çalışmaktadır. Ayrıca bireylerde geleceğe yönelik hedef belirleme ve hedefe ulaşmak için çalışmaya yönlendirerek onları yasal olmayan yönelimlere yönelmesini engellemek için uğraşmaktadır. ocuk ve gençlere öğrenim süreci boyunca yaşama ilişkin sorumluluk duygusunun kazandırılması, sosyo-kültürel değerler ve okulun ngrleri doğrultusunda sosyalleşmelerin sağlanmaya çalışılmaktadır. Böylece bireyler toplumun yapısına ve okulun öngörülerine uygun bir yaşam tarzı geliştireceklerdir (Kızmaz, 2006: 50).

Okulların bu özellikleri öğrencilere kazandırabilmesi için, onların ilgi ve dikkatlerini çekecek etkinlik ve çalışmaları yapması gerekmektedir. Ayrıca ğrencilerin okulda mutlu ve güvende hissetmeleri de sağlanmalıdır (Arastaman,2006:1) Bir başka ifade ile öğrencilere bu yeterlilikleri kazandırmak için öğrencilerin okula bağlılık göstermesi ön plana çıkmaktadır. Çünkü ğrencilerin okula bağlılık derecesi yükseldikçe okulun etkinliklerine katılma, öğrenmeye istekli olma, okulda mutlu ve güvende hissetmeleri de sağlanmış olacaktır. Okula bağlılık kavram ile öğrencilerin öğrenmeye istekli olma, okula aidiyet duygusu hissetme, akranları, ğretmen, diğer personelle iyi ilişkiler geliştirebilme, ders-ders dışı etkinliklere katılım gösterme, okulda alınan kararlara katılma, kendi

öğrenme hedeflerini ulaşmak için çaba göstermesi olarak ifade edilmektedir (İlgar ve Parlak, 2014: 214).

Okullar, öğrencilerin kendilerini mutlu ve güvende hissettikleri, en üst düzeyde öğrenmelerinin sağlandığı ve edindikleri kazanımlardan tatmin oldukları yerler olması konusunda aileler, öğretmenler ve yöneticiler arasında ortak bir anlayış bulunmaktadır. Çünkü mutlu ve güvenli bir okul ortamı çocukların akademik başarısını (Durmaz, 2008: 3) ve okula olan bağlılıklarını yükseltmektedir. Okul bağlı hissettiklerinde başarılı olma oranı daha yüksektir. Okul bağlılığı artan öğrencilerde devamsızlık, kavga, zorbalık oranları azalırken öğrenmedeki motivasyonu, akademik performansı, sınıf içi aktif katılım ve okulu devam oranını yükseltmektedir.

Bireylerin yaşamında özellikle kişilik gelişimlerinde önemli bir yer olan okullarda yaşanan zorbalık davranışları, psikolojik gelişimlerinin ve ihtiyaçlarının önemsenmemesi gibi durumlar onların fiziksel, psikolojik, sosyal ve akademik gelişimleri üzerinde önemli problemler oluşmasına neden olmaktadır. Bireyin gelişim süreçlerin de yer alan ve kritik bir süreç olarak görülen ergenlikte bu tür olumsuz davranışlarda karşılaşırsa daha ciddi problemler yaşanmasına neden olur. Bu çerçevede bu tür olumsuzlukları tüm eğitim kademelerinde özellikle kimlik oluşturma sürecinin yaşandığı ergenlik döneminde mücadele edilmesi önemlidir. Okullar bireyler için sadece akademik gelişimlerinin değil aynı zamanda onların psikolojik, sosyal ve fiziksel gelişimlerinin de dikkate alındığı pozitif ortamlar sunmalıdır (Durmaz, 2008:3) Bunun yolu da öğrencilerin okula bağlılık düzeylerini artırmaktır. Okul bağlılığı kavramı, düşük akademik başarı düzeyini yükseltmesi ve okula devamsızlığı azaltarak okula devamı arttırdığından dolayı ilgi çeken bir konu olmaktadır (Fredricks, Blumenfeld, & Paris, 2004). Okula bağlılık duygusu, okul paydaşları tarafından birey olarak kabul edildiğini hissetmesi, saygı görmesi ve desteklenmesi olarak ifade edilebilir. Okula bağlılık duygusu ile birey, okula aidiyet hissini duyumsar. Aile, akran ve okul ile kurulan bağlılık duygusu bireyin yaşamını önemli ölçüde etkileyecektir (Alparslan,2016: 2)).

Okulun günlük yaşama etkisi ve okulda geçirilen sürenin uzun olması dikkate alındığında öğrenenin okul ile olan duyguları oldukça önemlidir. Öğrenenin okulda öğrendiği bilgi ve beceriler, dersler de aktif olması, sosyal aktivitelere katılım, arkadaş, öğretmen ve okulda bulunan diğer kişilerle kurduğu iletişim öğrenenin yaşamına önemli

bir şekilde etkilemektedir. Bu bağlamda bireyin gelişimi açısından okula bağlılığı oldukça büyük bir öneme sahiptir (Karababa, Oral, Dilmaç, 2018: 269). Okula bağlılık kavramı, öğrenenin okula devamı, katılım göstermesi, çaba harcaması gibi olumlu davranışlarda bulunması ve okul çevresi ile psikolojik bağlantılarını içeren bir yapı olarak ifade edilmektedir (Önen, 2014:221). Yapılan araştırmalara göre öğrencilerin okula bağlılığını belirtmek için katılım terimi de kullanılmaktadır. Okul ortamında akademik veya akademik olmayan etkinliklere katılım gösterir ve bunlara değer verir. Okula bağlılık kavramı okula aidiyet duygusuyla ilgili psikolojik bir bileşendir. Okula bağlılık okul değerlerinin kabul etmesi ve okula faaliyetlerine katılımı ile ilgili davranışsal bir boyut bulunmaktadır (Willms, 2003: 8).

Bireyin, bilişsel duyuşsal ve sosyal becerilerin gelişimin de okullar temel ortam ve bağlam oldukları için önemlidir (Karababa , Oral , Dilmaç, 2018: 269). Ergenler için önemli yaşam dönemlerinden biri olan okul hayatında yaptıkları tercihler sonraki yaşamında belirleyici rol oynamaktadır. Ergenin okul döneminin sağlıklı ve verimli geçmesi bu yüzden önemlidir. Okul bağlılığı, ergenin okul hayatının verimli ve sağlıklı geçmesinde önemli unsurlardan biridir (Bilgin ve Taş, 2018:16).

Okula bağlılık, öğrencilerin kendilerini okula ait hissetmeleri ve okulun amaçlarını benimsemesi olarak ifade edilmektedir (Açıkan ve Özgenel,2021:2) Finn (1989), okula bağlılık kavramını davranışsal ve duygusal boyutta ele almaktadır. Okula bağlılık, bir gencin sınıf ve okul etkinliklerine düzenli katılım derecesidir. Ergenler sınıflarda ilerledikçe bağlılık düzeyleri de değişebilir. Bağlılık en temel düzeyde gencin okula ve derse devam etmesini, öğretmene dikkatini vermesini ve yönergelere, sorulara ve ödevlere uygun şekilde yanıt vererek müfredat etkinliklerine katılmasını içerir. Katılım aynı zamanda okula bağlılık olarak adlandırılır (Akt: Finn ve Voelkl, 1993:249). Katılımın bileşeni okula ve derse devam, derse hazırlık yapmak, ödev yapmak, derslere katılmak, sosyal etkinliklere katılmak, ders tamamlama gibi faktörlerle ifade edilir (Willms, 2003: 8).

Okula bağlılık, öğrencilerin okulda bulunan tüm personeli ve okulun belirlediği hedefleri benimsemelerini içermektedir (Maddox ve Prinz, 2003: 31). Okul bağlılığı kavramı, öğrencilerin okul içi yaşantıları, okulda bulunan öğretmenler ve yöneticiler tarafından ne ölçüde saygı hissettikleri, önemsendikleri, katılım düzeylerine ve okulun

değerlerine ve inançlarına bağlılıkları ile ifade edilmektedir (Oelsner , Lippold ve Greenberg, 2011: 464). Okulu bağlılık kavramı ile çocukların, öğrenmeye ilişkin olumlu şeyler hissetmesi, okul ortamına ait olma duygusu, okulu devamsızlık yapmama, sosyal etkinliklere katılmada isteklilik göstermesi, okulla ilgili çalışmalara fazladan zaman ayırması, sınıf ve okul içinde alınan kararlara katılması, öğrenme amaçlarını belirlemesi, kendi fikirlerini sınıfta ifade etmeleri, okuldaki arkadaşları, öğretmenleri, yöneticileri ve diğer personelle olumlu ilişki içinde olması olarak belirtilebilir (Mengi, 2011: 6).

2.6.1. Okula Bağlılığın Boyutları

Okula bağlılık, öğrencilerin okullarına, okuldaki tüm çalışanlarına ve okullar aracılığı ile öğrencilerde geliştirilen akademik hedeflere olan ilişkilerini kapsamaktadır (Maddox ve Prinz, 2003: 31). Okula bağlılık gösteren gençlerin akademik başarısı ve motivasyonu oldukça yüksektir ve bu gençler de davranış bozukluğu, madde kullanımı, şiddet ve suça karışma gibi olumsuz davranışların gözlenmesi oldukça düşüktür (Oelsner, Lippold ve Greenberg, 2010: 464). Yapılan araştırma sonuçlarına göre, zayıf ya da düşük okul bağlılığı olan öğrenciler olumsuz yaşam biçimlerine yöneldikleri belirlenmiştir. Özellikle de, zayıf ya da düşük okul bağlılığı olan öğrencilerde suç işleme, madde kullanımı okuldan ayrılma ve genç kızlarda düşük yapma oranı oldukça yüksektir (Maddox ve Prinz, 2003: 31).Ergenlerin olumsuz davranışlarını azaltmak ve müdahale etmek için okula bağlılık önemli bir yol olabilir (Oelsner, Lippold ve Greenberg, 2011: 465).

Okul birçok bireyin günlük yaşamının merkezinde yer alır. Bireyler gelecekları için okulu önemsediklerinde bu durum akademik başarı ve tutumlarını da olumlu etkilemektedir. Bu öğrencilerin okula bağlılık duygusu gelişir ve okul personeli ve diğer öğrencilerle iyi ilişkilere sahip olma eğiliminde olurlar. Bazı öğrencilerde de okula bağlılık duygusu gelişmez. Okula bağlılık duygusu gelişmeyen öğrenciler de okul etkinliklerinden uzak dururlar. Bazı durumlar da şiddet içeren davranışlara katılırlar, öğretmenlere ve diğer öğrencilere karşı olumsuz tutumlar sergileyebilir. Öğretmen ve okul yöneticilerinin karşılaştığı en büyük zorluklardan biri okula bağlılık duygusu olmayan öğrenciler eğitim ile ilgili ihtiyaçlarını karşılanmasıdır. Kendini okula ait hissetmeyen veya okul değerlerini reddeden öğrenciler, literatürde genellikle yabancılaşmış veya hosnutsuz olarak anılır (Willms, 2003: 8).

Okula bağıllık durumu öğrencilerin yaşamında çok fazla etkiye sahip olduğu görülmektedir. Okula bağıllık durumu literatür de farklı boyutlarla ele alınmaktadır. Öğrencilerin aidiyet duygusu, öğrencilerin okula bağı olma hissini temsil eden okul bağıllığının duygusal bir yönüdür. Okula bağıllığın duyusal boyutu öğrencinin kendini okula ait hissetmesi olarak tanımlanır (Chiu, M. M., Pong, S. L., Mori, I., Chow, B. W. Y. 2012). Okul bağıllığında psikolojik boyut ise, öğrencilerin aidiyet duygusunu belirtir. Psikolojik boyut içerisinde akranları tarafından kabul edilme, değer görme, akademik başarıya değer vermesi ve eğitimin kendilerine kişisel ve ekonomik fayda sağlayacağına inanması yer alır (Johnsson ve diğerleri, 2001; Akt: Willms, 2003: 8). Okula bağıllığın bilişsel boyutunda, öğrencinin okula karşı tutumu gösterilmektedir. Öğrencinin okulun amaç ve değerlerine ilişkin fikirleri bilişsel boyutta yer almaktadır (Chiu, M. M., Pong, S. L., Mori, I., Chow, B. W. Y. 2012).

Willms (2003: 18) okul bağıllığının iki boyutta açıklamıştır. Birincisi duyusal boyuttur. Bu boyutta öğrenenin okula karşı hissettiği aidiyet duygusuna ve akademik başarıya ne kadar önemsediyini ve onlarla ne kadar özdeşleştiği vurgulanmaktadır. İkinci boyut ise davranışsal boyuttur ve bu boyutta ise öğrencinin akademik olan ve olmayan etkinliklere katılımındaki istekliliği belirtilmektedir. Fredricks, Blumenfeld, ve Paris, (2004) okula bağıllığı kavramı altında davranışsal, duygusal ve bilişsel olarak üç boyutta ele almıştır .

- **Davranışsal Bağıllık:** Akademik ve müfredat dışı etkinliklere katılımı içerir. Olumlu akademik sonuçlara ulaşmak ve okulu bırakmayı önlemek için önemlidir. Davranışsal katılım, kurallara uyma, sınıf normlarına uyma gibi olumlu davranışların yanı sıra, okuldan kaçma, olumsuz davranışların olmamasını içerir. Ayrıca öğrenmeye ve akademik sorumluluklarını yerine getirme, öğrenme için çaba, sebat, konsantrasyon, dikkat, soru sorma ve sınıf tartışmalarına katkıda bulunma gibi davranışları içerir. Buna ek olarak sosyal faaliyetlere katılımı içerir. Genel olarak davranışsal katılım akademik ve akademik olmayan katılım gibi çeşitli davranışlar arasında ayrım yapılmaz.
- **Duyusal Bağıllık:** Öğretmenlere, sınıf arkadaşlarına ve okula yönelik olumlu ve olumsuz tepkileri içerir. Okul ile duygusal bağ oluşturduğunda

sorumluluklarını yerine getirme isteğini artırmaktadır. Duygusal katılım, öğrencilerin ilgi, can sıkıntısı, mutluluk ve üzüntü ve kaygı gibi sınıftaki duygusal tepkilerini ifade eder. Öğrencilerin olumlu duygularının akademik içeriğe mi, arkadaşlarına mı yoksa öğretmene mi yöneldiği açık olmayabilir.

- **Bilişsel Bağlılık:** Edinmesi gereken bilgi- becerileri kazanmak için gerekli çabayı gösterme konusunda düşünceliği ve istekliliği içerir. Bilişsel bağlılık, öz-düzenleme- veya stratejik olmayı içeren öğrenme ve öğretimi içermektedir. Öğrenmeyi benimseyen öğrenciler öğrenmeye, anlamaya ve zorlu bir şeyi başarmaya, çalışmaya odaklanırlar. İçsel motive olmuş öğrenciler öğrenmek için çaba harcarlar ve zorluklarla karşılaştıklarında mücadeleci olurlar.

Okul Bağlılık kavramlarının bu bileşenler birbirleriyle ilişkilidir. Örneğin davranışsal katılım, sadece davranışı yapmaktan ve kuralları takip etmekten ve sosyal faaliyetlere katılmaya kadar değişebilir. Duygusal bağlılık, basit hoşlanmadan, okula derinden değer vermeye veya okula özdeşleşmeye kadar değişebilir. Bilişsel bağlılık, basit ezberlemeden daha üst düzey öğrenmeler yönlenip kendi kendini düzenleyen, öğrenme stratejilerini kullanımına kadar değişebilir (Fredricks, Blumenfeld, & Paris, 2004).

Okula bağlılık sosyal ya da akademik olabilir ve okuldaki veya sınıftaki katılım, kişilerarası ilişkiler ve entelektüel gelişim için fırsatlardan kaynaklanabilir. Okul bağlılığında, okul ikliminin iyileştirilmesi veya müfredat ve standartların değiştirilmesi gibi birçok müdahale, açık veya örtük olarak artan öğrenme veya okulu bırakmanın azaltılması için bir yol olarak odaklanmaktadır (Fredricks, Blumenfeld, & Paris, 2004).

2.6.2. Öğrencilerin Okula Bağlılığının Önemi

Okula bağlılık düzeyleri yüksek olan öğrencilerin okula karşı olumlu tutum geliştirmesi, okuldaki değişik etkinliklere aktif olarak katılım göstermesi, okulu bitirme ve bağımsız öğrenebilen bireyler olma gibi birçok faydası vardır (Thomson, 2005). Okula bağlılık düzeyi yüksek öğrencilerin, devamsızlık yapma, okulu bırakma, disiplin suçlarına karışma, madde kullanma ve davranış problemleri gösterme gibi olumsuzlukları göstermeleri daha az olasıdır. Bu tür özellikler genelde okula bağlılık düzeyi düşük olan

öğrencilerin göstermeleri daha yüksek olasılık olarak görülmektedir. Okul bağlılığı artan öğrencide devamsızlık, zorbalık, vandalizm gibi olumsuz davranışlarda azalırken diğer taraftan okula devam, motivasyonun, sınıf içi katılım, akademik performansın artması gibi olumlu davranışlar göstermektedir (Blum,2005: 7).

Okul bağlılığı hedefleyerek okul temelli müdahaleler ergenlerin olumlu değerleri içselleştirmeleri sağlayabilir ve problem davranışların ortaya çıkmasını engellenebilir (Oelsner, Lippold ve Greenberg, 2010: 465). Yüksek düzeyde okula bağlılık durumu olan öğrenciler, okula devamı önemser, öğrenme sorumluluğunu üstlenerek kaliteli öğrenme için çaba harcar ve olumsuz davranışlardan uzak durur (Alparslan, 201: 45). Yapılan araştırma sonuçlarına göre okul bağlılığının önemi; (Lippman and Rivers, 2008).

- Öğrencilerin akademik başarısında okula bağlılık önemlidir. Bağlılığın olması akademik başarısını yükselmektedir.
- Okul faaliyetlerine katılımını sağlar. Okula bağlılığına göre katılım yüksek veya düşük olabilir. Okul bağlılığı olan öğrenciler düşük veya başarısız notlar aldıklarında devamsızlık yapmak veya okuldan vazgeçmek yerine kendilerini geliştirmek için daha çok çalışma eğilimindedir.
- Okul dışı zamanlarında riskli ergenli davranışlarından uzak tutmak akademik eksiklikleri engellemek (akademik suç işleme, uyuşturucu, alkol kullanımı, erken cinsel ilişki gibi).

Okula bağlılık duyan öğrencilerin genelde gösterdiği özellikler şunlardır (Klem ve Connell, 2004, Akt: Alparslan, 201: 46);

- Akademik başarısının yüksek olması,
- Okulda yapılan sosyal etkinliklere katılım göstermede isteklilik,
- Devamsızlık yapmama,
- Okulda bulunan sosyal ilişkiler içerisinde yer almada isteklilik gibi özellikleri içermektedir.

2.6.3. Öğrencilerin Okula Bağlılığını Artırmak için Neler Yapılabilir?

Öğrencilerin okula bağlı hissettiklerinde başarılı olma oranı daha yüksektir. Okul bağlılığı artan öğrencilerde devamsızlık, kavga, zorbalık oranları azalırken öğrenmedeki motivasyonu, akademik performansı, sınıf içi aktif katılım ve okulu devam oranını

yükseltmektedir. Yapılan araştırmalara göre bazı yöntemler uygulanarak öğrencilerin okul bağlılık düzeyi artırılabilir. Bütün öğrencilere akademik destek sağlamak, onların beklenti ve hedeflerini yükseltmelerini sağlamak gerekir. Okul Bağlılığını artırmak için; (Blum, 2005).

- Tüm öğrencilere akademik destek vermek,
- Adil ve tutarlı disiplin politikaları uygulamak,
- Öğrenciler, öğretmenler arasında güvene dayalı ilişkiler kurmak,
- Personel, yöneticiler ve aileler güvene dayalı ilişkiler kurmak,
- Sınıfta uygulanan öğretim teknikleri ve içerik her öğrencinin ihtiyaçlarını karşılayacak biçimde olması,
- Her öğrencinin en az birine yakın hissetmesini sağlamak,
- Okul performansını artıracak yüksek ebeveyn / aile beklentilerini karşılamak.

2.6.3.1. Öğrencilerin Okula Bağlılığını Artırmak İçin Yöneticiler Ne Yapmalı

Okul Yöneticileri okul bağlılığını artırmak için şunları yapabilir (Blum,2005).

- ✓ Baskıcı otoriter yerine demokratik olmalıdır.
- ✓ Demokratik liderlik özelliğine sahip olmalıdır.
- ✓ Adil ve adil olan okul kurallarını ve politikalarını benimser ve uygulamalıdır.
- ✓ Herkese eşit davranmalıdır.
- ✓ Açık bir akademik misyon belirlemelidir.
- ✓ Düzenli bir okul ortamı yaratmalıdır.
- ✓ Bir okul sosyal iklimini değerlendirme aracı kullanmalıdır.
- ✓ Yüksek akademik standartları ve beklentileri teşvik etmelidir.
- ✓ Okul çapında toplum hizmeti projeleri geliştirmelidir.
- ✓ Okuldaki her öğrencinin bir birey olduğunu kabul etmelidir.
- ✓ Öğrenciyi tanımak ve ona “dikkat etmek”le görevlendirildiğini bilmelidir.
- ✓ Küçük öğrenme ortamları yaratmalıdır.
- ✓ Ebeveynlerin iyi bilgilendirilmesini sağlamalıdır.
- ✓ Takım öğretimini teşvik etmelidir.

2.6.3.2. Öğrencilerin Okula Bağlılığını Artırmak İçin Öğretmenler Ne Yapmalı

Öğretmenler okulda eğitim sürecinde yer alan görev ve sorumluluklarını yerine getirirken öğrencilerin hem akademik başarılarını hemde bilişsel, sosyal ve davranışsal gelişimlerini de takip etmektedir. Öğretmenler öğrencilerin gelişimini takip ederken gösterdikleri samimi davranışlar onların okula bağlılık düzeylerine olumlu yönde katkı sağlayacaktır (Açılan ve Özgenel,2021:2). Öğretmenler öğrencilerin okula bağlılıklarını artırmak için şunları yapabilir (Blum,2005: 12):

- ✓ Yüksek akademik beklentiler oluşturmalıdır.
- ✓ Tutarlı sınıf yönetimi sağlamalıdır.
- ✓ Veli-öğretmen ilişkilerini güçlendirmelidir.
- ✓ İşbirlikli öğrenmeyi teşvik etmelidir.
- ✓ Farklı eğitim teknikleri kullanmalıdır.
- ✓ Akran destekli öğretime önem vermelidir.
- ✓ Demokratik sınıflar oluşturmalıdır.
- ✓ Öğrenci davranışlarıyla ilgili olumlu raporları paylaşmalıdır.
- ✓ Ebeveynlerle başarı durumlarını paylaşmalıdır.
- ✓ Sınıf için rutinler ve ritüeller geliştirmelidir.

Öğrencilerin okul deneyimlerinin çoğu ders sırasında gerçekleştiğinden, öğretmenler öğrencilerle olan ilişkileri ve öğrencilerle olan ilişkileri aracılığıyla ya da düzenli bir sınıf disiplin iklimi yaratarak öğrencilerin okul bağlılığını etkileyebilir. Öğretmenler, öğrencilerin okula yönelik görüşlerini ve değerlerini şekillendirerek rol model olarak hizmet edebilirler. Ayrıca, öğretmenler öğrencilerle sevecen ilişkiler kurabilir ve öğrencilerin okul bağlılığını teşvik etmek için karşılıklı saygıya dayalı destekleyici bir sınıf atmosferi yaratabilir (Chiu, M. M., Pong, S. L., Mori, I., & Chow, B. W. Y. (2012).

2.6.4. Öğrencilerin Okula Bağlılığının Az Olmasının Nedenleri

Öğrencilerin okula bağlılığına ilişkin ilginin artmasının birçok nedeni var. Düşük akademik başarı düzeylerini yükseltmek, okulu terk oranlarının azaltılması, öğrencinin hoşnutsuzluğunu azaltmak için okula bağlılık kavramı ön plana çıkmaktadır. Bireylerin, okulun sunduğu imkanlardan faydalanması ve yaşamda başarılı olmaları için ihtiyaç

duyduğu becerileri kazanmaları için okula bağlılık göstermeleri önemlidir. Okul bağlılığı, öğrencilerin olumsuz davranışlarına karşı ve okuldan uzaklaşma belirtilerine karşı panzehir olarak görülmektedir. (Fredricks, Blumenfeld, & Paris, 2004).

Gençler bulundukları sosyal çevrede şiddet, madde bağımlılığı, ekonomik zorluklar nedeniyle okulu terk etme, devamsızlık yapma, anne-baba ilgisizliği gibi birçok olumsuz etkenlerle karşılaşmaktadırlar. Bu durum onların ruhsal ve bedensel sağlığını bozulmasına neden olmaktadır. Bu nedenle okulların çevredeki kurumlardan ve ailelerden destek alarak bu olumsuzlukları önlemeye veya en aza indirmeye çalışmalıdır (Özmen, 2002:182).

Okulda öğrencilerin başarılarını artırmak için; öğrencilerin gelişim düzeylerini takip etmek, gerektiğinde destek sunmak, gösterdiği başarıyı tarafsız değerlendirmek ve onları bireysel grup halinde çalışmaya yönlendirilmesini sağlayacak uygun ortamlar sağlanmalıdır (Özmen, 2002:182). Katı kuralların, olumsuz iletişimin olduğu ve öğrencilerin başarılarının fark edilmediği bir okul ortamı öğrencileri olumsuz etkilemektedir. Sağlıklı iletişimin, düşünselliğin olduğu, öğrenci başarılarının ödüllendirildiği ve onları başarıya yönlendirildiği bir okul ortamı öğrencilerin başarısını artırır ve olumlu etki bırakmaktadır. Ayrıca olumlu ortamların olması öğrencilerin problem çıkarma davranışları azalmakta ve okula olan bağlılık düzeylerini de yükseltmektedir (Bilgiç, 2009:1).

2.7. İlgili Araştırmalar

Bu bölümünde, bu araştırmayı destekleyen ya da araştırmaya ışık tutan araştırmalar sonuçlarıyla birlikte sunulmuştur.

2.7.1. Uzaktan Eğitim Sürecine İlişkin Araştırmalar

Gören, Gök, Yalçın, Göregen ve Çalışkan (2020) yapmış olduğu araştırmada küresel salgın sürecinde uzaktan eğitimin değerlendirme amacıyla yapıldığı belirtilmiştir. Çalışma öğrenci, öğretmen, okul yöneticisi ve velilerden oluşan paydaş katılımı ile yapıldığı görülmüştür. Araştırmada elde edilen veriler doğrultusunda uzaktan eğitimin organizasyon, uzaktan eğitimin niteliği, uzaktan eğitimin geleceğini, uzaktan eğitime erişim ve katılım boyutlarını inceleyerek uzaktan eğitim sürecini değerlendirmişlerdir. Bu

amaçla dört farklı anket formu kullanılmıştır. Araştırma sonucunda, araştırmaya katılanların çoğu uzaktan eğitime rahat ulaştıkları, öğretmenlerin dersleri planlı bir şekilde yaptıkları, okul yöneticilerin öğretmenlerin derslerini düzenli bir şekilde takip ettikleri ve dersler hakkında geri bildirim verdikleri sonucuna ulaşmışlardır. Ayrıca paydaşların çoğu uzaktan eğitimin örgün eğitim kadar fayda sağlamadığı sonucuna da ulaşılmıştır.

Uzaktan eğitim sürecine ilişkin Kaplan, Kul, Bektaş, Öner Armağan (2021) yapmış olduğu araştırmada uzaktan eğitim sürecinde sekizinci sınıf velilerin tutumlarını belirlemek amacıyla yapılmıştır. Çalışma yapılırken nicel araştırma yöntemlerinden biri olan tarama yöntemi kullanılmıştır. 2020-2021 eğitim öğretim yılında Kayseri ilinde sekizinci sınıfta öğrenim gören öğrencilerin ebeveynleri çalışma evrenini oluşturmakta olup örnekleme ise Kayseri ilinin Melikgazi ilçesindeki sekizinci sınıfa devam eden öğrencilerin ebeveynleridir. Araştırma sonucunda uzaktan eğitime yönelik olarak velilerin tutum düzeylerinin düşük olduğu görülmüştür. Cinsiyet, eğitim seviyesi, yaşanan yer ve öğrencinin devam ettiği okulun bulunduğu yere göre de ebeveyn tutumları arasında bir fark olmadığı belirtilmiştir.

Uzaktan eğitim sürecine ilişkin Kaynar, Kurnaz, Doğrukök, Şentürk Barışık, (2020) yapmış olduğu araştırmada öğrencilerin pandemi sürecinde devam ettikleri uzaktan eğitime ilişkin ortaokul öğrencilerinin görüşlerinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Bu çalışmada karma yöntem deseni uygulanmıştır. Hazırlanan Ortaokul Öğrencileri Uzaktan Eğitim Algıları Ölçeği” uygulanarak araştırma verilerine ulaşılmıştır. Araştırma sonucunda elde edilen verilere göre öğrencinin devam ettiği okul türü, okul karşı hissettiği sevgi, uzaktan eğitim sürecine devam ettiği yöntem, uzaktan eğitim sürecinde internette yaşadığı bağlantı sorunları, uzaktan eğitim sistemine girerken yaşanan sorunlar, sahip olduğu teknolojik imkanlar, uzaktan eğitimi takip ettiği ortam ve uzaktan eğitim sürecine düzenli devam etmesine göre uzaktan eğitim sürecine ilişkin olumlu tutum geliştirmede farklılık oluşturduğu görülmüştür. Araştırmada elde edilen nitel verilere göre uzaktan eğitim sürecinde yapılan derslerin düzeylerine göre olduğu, yapılan ders tekrarları sayesinde çok iyi öğrendiklerini, yüz yüze eğitimin uzaktan eğitime göre daha çok faydalı olduğu belirtmişlerdir. Ayrıca sadece EBA TV’nin yeterli gelmeyeceği ve canlı derslerde anında geribildirim aldıkları sonucuna ulaşmışlardır. Araştırma bulgularına göre elde

edilen diğer sonuçlar ise; uzaktan eğitim sürecinde öğrenciler derse katılmadan önce hazırlık yaptıkları, derslere sistemli bir biçimde katıldıkları, dersleri etkili bir biçimde dinledikleri, ders esnasında gerekli notları tuttukları, derse aktif katılım gösterip soru sordukları ve sistem içerisinde yaşadığı/yaşayabileceği problemleri çözüm yollarını bildiklerine ulaşılmıştır.

Uzaktan Eğitim Süreci ile yapılan bir diğer çalışmada Başaran, Doğan, Karaoğlu, Şahin (2020) aittir. Çalışmada öğretmen, öğrenci ve veli görüşlerine göre pandemi sürecinde uzaktan eğitimin verimliliği değerlendirmişlerdir. Bu çalışmada nitel desen oluşturulmuş ve durum modeli uygulanmıştır. Araştırmanın verileri yarı yapılandırılmış görüşme formu uygulanarak elde edilmiştir. Araştırma verileri içerik analizi ile çözümlenmesi yapılmıştır. Gaziantep ilinde yer alan resmi okullarda öğrenime devam eden 80 öğrenci, 80 veli ve resmi okullarında görev yapan 80 öğretmen araştırmanın örneklemini oluşturmuştur. Araştırmada elde edilen veriler doğrultusunda uzaktan eğitimin yararlı yanlarının olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Öte yandan uzaktan eğitim sürecinde bazı eksikliklerin olduğu saptanmış ve bunların da etkileşimin sınırlı olması, dersler de öğrencilerin etkin olamaması, bireysel farklılıkların dikkate alınamaması, derslere girişte teknik sorun yaşanması vb. konular olduğu tespit edilmiş. Ayrıca uzaktan eğitim sürecinde geliştirilmesi ve iyileştirilmesi gereken alanların alt yapı, fırsat eşitsizliği, içerik, materyal olduğu görülmüştür.

Maden (2021) araştırmasında uzaktan eğitim sürecinde işlenen derslere yönelik olarak okul yöneticileri ve öğretmen görüşleri incelemeyi amaç edindiği ve çalışma evrenini 2020-2021 eğitim-öğretim yılında Denizli ilindeki devlet ortaokullarında çalışan ortaokul yöneticileri ve öğretmenlerin oluşturduğu görülmektedir. Araştırmanın örneklemi ise maksimum çeşitlilik yöntemi kullanılarak belirlenen 41 okul yöneticisi ve öğretmenden oluşmaktadır. Elde edilen bulgulara göre, uzaktan eğitim sürecinin başında yaşanan ders planlarının yapılması ve uygulanmaya konulmasında yaşanan sorunların zamanla aşıldığı sonucuna ulaşılmıştır. Ulaşılan bir diğer sonuç uzaktan eğitim sürecinde öğretmen ve öğrencilerin gereksinimlerini karşılamada EBA ve diğer dijital ortamlarda orta düzeyde yeterli olduğu fakat bu konuda eksikliklerin olduğu bulgusuna varılmıştır. Uzaktan eğitim sürecinde yaşanan eksikliklerden biri de sunulan rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinin ve öğrencilerin yönlendirilmesi konusunda eksikliklerin olduğu sonucuna

da ulaşıldığı görülmektedir. Uzaktan eğitim sürecinin olumlu özellikleri arasında ders programlarının düzenlenmesi ve uygulanmasında öğretmene esneklik sağlaması araştırma ile ulaşılan bir diğer sonuç olduğu görülmüştür. Araştırmadan elde edilen bulgular sonucunda uzaktan eğitimin avantaj ve dezavantajları; okul yöneticilerinin uzaktan eğitim sürecinde hoşgörölü davrandıkları, destek sundukları, veliler ise bu süreçte ilgisiz oldukları, canlı derslere katılımın az olduğu, ölçme- değerlendirme- geri bildirim konularında sorun yaşadıkları ve teknik- donanımın yetersiz olduğu sonuçlarına da ulaşılmıştır.

Uzaktan eğitim süreci ile ilgili bir diğer çalışma Külekçi Akyavuz ve Çakın'a (2020) aittir. Çalışmada tüm dünya da yaşanan Covid-19 salgınının eğitimi nasıl etkilediğini okul yöneticilerinin görüşlerine göre değerlendirmişler ve bu süreci nasıl yönettiklerini ortaya koymayı amaçlamışlardır. Elde edilen bulgular ışığında uzaktan eğitim sürecinde okul yöneticileri iletişimin yetersiz olması, teknik alandaki eksiklikler, bilgi konusunda yaşanan yetersizlikler, öğretmenlerin gerekli ilgiyi göstermedikleri ve planlamanın yetersiz olmasından dolayı sorun yaşadığı görülmüştür. Araştırmadan elde edilen bulgular sonucunda okul yöneticileri uzaktan eğitim sürecinde öğrenci ve öğretmene yönelik motivasyonu artırıcı çalışmalar yaptıkları, öğretmenlere, öğrenci velilerine sürekli süreç hakkında bilgilendirme yaptıkları, okula karşı aidiyet hissini artırmak için olumlu görüşler sundukları, öğretmenlerle devamlı iletişim içinde olup onların süreç içerisinde yaşadıkları problemleri dinlediklerini, öğretmenlerin hoşlanacağı etkinlikler düzenledikleri, süreci kolay bir şekilde devam etmesi için seminerler yaptıkları sonucuna ulaşılmıştır. Araştırma ile öğrenci velileri ile öğrencilerin de motivasyonunu yükseltmede okul yöneticilerinin görevlerinin olduğu ve bu görevi yerine getirmek için kendileri ya da öğretmenler aracılığıyla yaptıkları belirlenmiştir.

Taş, (2021) yaptığı çalışmada öğretmen, öğrenci ve veli görüşlerine göre Covid-19 pandemisi sürecinde uygulamaya konan uzaktan eğitim sürecin değerlendirerek çözüm önerileri sunmuştur. Araştırma yöntemi olarak nitel yöntemlerden bir olan olgubilim deseni kullanılmıştır. Ölçüt örnekleme yöntemiyle seçilen 30 sınıf öğretmeni, 26 öğrenci velisi ve 26 ilkokul dördüncü sınıf öğrencisi araştırmanın örneklemini oluşturmuştur. Yarı yapılandırılmış görüşme formu ile araştırma verileri toplanmıştır. İçerik analiz yöntemiyle araştırma ile elde edilen verilerin çözümlenmesi yapılmıştır. Araştırma ile

uzaktan eğitimin olumlu yönlerinin virüsün bulaşma riskinin azaltması, öğretmenlik mesleğinin değerinin anlaşılması, teknolojinin daha aktif kullanılmasına imkan vermesi sonucuna ulaşılmıştır. Öte yandan uzaktan eğitimin olumsuz yönlerinin ise öğrencilerin sosyalleşmesini engellemesi, öğretmen-veli-öğrenci arasındaki iletişim ve işbirliğini azaltması, etkileşimli yaparak-yaşayarak öğrenme ortamının olmaması, teknoloji bağımlılığının artması, derse girişte bağlantı sorunlarının oluşması olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Bıyıklı ve Özgür (2021) öğretmenlerin senkron uzaktan eğitim sürecinde yaşanan sorunlara ilişkin çözüm önerilerini belirlemek amacıyla bu çalışmayı yapmışlardır. Araştırma yöntemi olarak nitel yöntemlerden bir olan olgubilim kullanmış olup 2019-2020 öğretim yılının ikinci döneminde Ankara ilinin Çankaya ilçesinde yer alan özel bir okulda çalışan 84 öğretmen örneklemini oluşturduğu görülmüştür. Çevrimiçi yöntemlerle açık uçlu üç sorunun yer aldığı bir formla veriler elde edilmiştir. Elde edilen bulgular ışığında uzaktan eğitim sürecinde canlı derslerin etkili olabilmesi için 9 alanda önerilerin olduğu görülmüştür. Bu alanlar; farklı öğretim yöntem ve tekniklerin kullanılması, öğrencilerle etkili iletişim geliştirilmesi, öğrencilerin motivasyonunu yükseltecek etkinliklerin düzenlenmesi, teknoloji alanında yaşanan sorunlara çözüm üretilmesi, öğrencilerde oluşan öğrenme eksikliklerin belirlenmesi ve bu eksikliklerin tamamlanması, canlı ders planlarının detaylı bir biçimde yapılması, veliler öğrencisi ile ilgili sorumluluklarını yerine getirmesi, öğretmen ve diğer çalışanların işbirliği içinde olmaları, süreç değerlendirilmesinin yapılması olduğu ifade edilmiştir.

Uzaktan Eğitim süreci ile ilgili bir diğer çalışmada Kumaş'a (2021) aittir. Covid-19 "Uzaktan Eğitim Sürecinde Öğrencilerin Evdeki Öğrenme Ortamlarının Değerlendirilmesi" adlı çalışmada nitel araştırma ve tarama modelinin kullandığı gözlemlenmiştir. 2020-2021 eğitim-öğretim yılı güz döneminde Araklı ilçesinde bulunan iki ortaokul ve iki lisede öğrenim gören 21 öğrenci ve 21 veli, aynı okullarda öğretmenlik yapan 11 öğretmen çalışma grubunun oluşturulduğu görülmüştür. Veri toplama aracı olarak yarı yapılandırılmış görüşme formundan yararlanıldığı belirtilmiştir. İçerik analizi yöntemi ile değerlendirilmesi yapılmıştır. Çalışma sonucunda canlı derslere katılma imkanı olmayan öğrenciler Eba TV'den dersleri izledikleri görülmüştür. Araştırma verilerine göre canlı derslere katılmak için öğrencilerin eşit imkanlara sahip

olmadıklarından dolayı eğitimde fırsat eşitsizliğini artıran en önemli bir problem olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Araştırma ile uzaktan eğitim sürecinde en çok karşılaşılan sosyal ve psikolojik problemlerin nedenleri arasında derse katılma sürecinde ev ortamının uygun olmaması ve arkadaşlarından uzak olması sonucuna ulaşılmıştır. Uzaktan eğitimde öğrencilerin bilgisayar başında çok fazla zaman geçirmesinden dolayı sosyal ve bedensel sorunlarla karşılaşıldığı sonucuna varılmıştır. Ulaşılan bir diğer sonuç ise okuldaki öğretmen denetiminden uzak kalan öğrencilerin denetimini ailelerin üstlenmesinde ortaya çıkan sıkıntılar temel sorunlar içinde yer aldığı görülmüştür.

Bakırcı, Özcan, Kara (2021), yaptıkları araştırmanın pandemi döneminde ortaokulda görev yapan öğretmenlerinin uzaktan eğitime ilişkin görüşlerini değerlendirilmesi amacıyla yapıldığı, araştırmada nitel araştırma desenlerinden özel durum yöntemi kullanıldığı belirtilmiştir. Araştırmanın çalışma grubu 2020-2021 eğitim-öğretim yılında Doğu Anadolu Bölgesi'nde bir ilçe merkezinde bulunan resmi bir ortaokulda farklı alanlarda görev yapan 12 öğretmen katılmıştır. Araştırma verileri yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılarak elde edildiği belirtilmiştir. Araştırma verileri içerik ve betimsel analiz tekniği kullanılarak veriler analiz edilmiştir. Araştırmada elde edilen bulgulara göre uzaktan eğitimin faydaları, birden fazla duyu organını uyarması, öğrenme ortamı ve zamanda esneklik sağlaması, zamandan tasarruf edilmesi, çok hızlı bir biçimde bilgiye ulaşılması, dersleri kayıt etme imkanının olması ve EBA'nın verimli kullanılmasını sağladığı sonucuna ulaşılmıştır. Uzaktan eğitim sürecinde karşılaşılan sorunların ise; canlı derslere katılımın az olması, alt yapı ve teknolojik alanda yaşanan eksiklikler, kardeş sayısının fazla olması, öğrencilerle göz iletişiminin olmaması, imkân ve fırsat eşitsizliği yaratması, örgün eğitimin yerini alamayacağı saptanmıştır.

Canpolat ve Yıldırım (2021) çalışmalarında ortaokulda görev yapan öğretmenlerinin COVID-19 salgın sürecinde uzaktan eğitim sürecinde edindikleri deneyimlerini değerlendirmeyi amaçlamışlardır. Bu çalışma fenomenolojik model ile deseni kullanılmıştır. Çalışmanın çalışma grubu farklı branşlardan 8 ortaokul öğretmen oluşturmaktadır. Araştırma verileri yarı yapılandırılmış açık uçlu soruların yer aldığı görüşme formu ile veriler toplanmış ve içerik analizi yaklaşımıyla veriler elde edilmiştir. Yapılan araştırma ile elde edilen bulgulara göre uzaktan eğitim sürecini öğretmenler

faydalı gördüğü fakat farklı nedenlerden dolayı öğrencilerin derslere katılmalarının yetersiz olması nedeniyle etkili geçmediği sonucuna ulaşmışlardır.

Ergüç Şahan ve Parlar (2021) çalışmalarında, pandemi sürecinde sınıf öğretmenlerinin karşılaştığı sorunlar ve çözüm yollarını belirlemeyi amaçladıkları görülmüştür. Bu çalışmada nitel araştırma modellerinden biri olan betimleyici desen kullanıldığı belirtilmiştir. Amaçsal örnekleme yöntemiyle araştırmanın örneklemini belirlenmiştir. Araştırmanın çalışma grubunda Nisan 2020- Ağustos 2020 döneminde resmi okullarda çalışan 1-4. sınıflarda derse giren 16 sınıf öğretmeni yer aldığı görülmüştür. Veri toplama aracı olarak yarı yapılandırılmış görüşme formundan yararlanıldığı belirtilmiştir. İçerik analizi yöntemi ile veriler çözümlenmiştir. Çalışmada dört grup altında veriler değerlendirilmiştir. Bunlar; sınıf öğretmenlerinin yeni durumlarla baş etme biçimleri ve duyguları, sınıf öğretmenlerinin uzaktan eğitime bakışı, uzaktan eğitimin avantajları, uzaktan eğitimin dezavantajları olduğu görülmüştür. Araştırma sonucunda öğrenci ve öğretmenler için hibrit eğitim modelinin uygulanmasının etkili olmadığını, EBA platformu içerisindeki içerik havuzunun genişletilmesi, gerektiği belirtilmiştir. Öğretmenler, hibrit modelin eğitim sistemimizin içinde yer alması durumunda öğrencilerin derslere devamlarının isteğe bırakılmaması önerisinde bulunduğu saptanmıştır. Ayrıca derslerin devamı ve takibi için öğretmenler tarafından EBA TV yayınları izlenerek verilecek izleme ödevleri ya da izlenen konuyla ilgili derste devam çalışmalar yapılması amacıyla derslere uyum sağlanması önerisi de sunulduğu görülmüştür. Bunun yanında EBA TV derslerinin içeriklerin geliştirilmesini destekleyen gruplar gibi EBA platformu içinde içerik geliştirme gruplarının oluşturulması ve EBA platformunda yer alan içerik bölümünün (konu anlatımı, etkinlikler, soru havuzları vb.) zenginleştirilmesi gibi önerilerin de yer aldığı belirlenmiştir.

Kaplan, Kul, Bektaş, Öner Armağan (2021) yaptıkları çalışmada sekizinci sınıfa devam eden öğrenci velilerinin uzaktan eğitim sürecine yönelik tutumlarını belirlemeyi amaç edindikleri ve çalışma evrenini 2020-2021 eğitim öğretim yılında Kayseri ilindeki Melikgazi ilçesindeki sekizinci sınıf öğrencilerin velilerinin oluşturduğu görülmektedir. Seçkisiz örnekleme ile yoluyla seçilen 140 sekizinci sınıf öğrenci velisi örneklemini oluşturmuştur. Bu çalışmada nicel araştırma modellerinden biri olan tarama yöntemi kullanıldığı belirtilmiştir. Veri toplama aracı olarak öğretmen adayları için Kışla (2016)

tarafından geliştirilen ve güvenilirlik katsayısı 0,89 olan “Uzaktan Eğitime Yönelik Tutum Ölçeği” velilere göre uyarlanarak uygulanmıştır. Araştırma sonucunda öğrenci velilerinin uzaktan eğitime yönelik tutumlarının düşük düzeyde olduğu görülmüştür. Ayrıca cinsiyet, eğitim seviyesi, yaşanan yer ve öğrencinin öğrenim gördüğü okulun konumu değişkenlerine göre velilerin tutum düzeyleri arasında bir farklılık bulunmadığı saptanmıştır.

Arık, Karakaya, Çimen ve Yılmaz (2021), yaptıkları çalışmada, uzaktan eğitim sürecine yönelik olarak öğrenci görüşlerinin değerlendirmesini amaçlamıştır. Araştırmada elde edilen verilere göre, esneklik sağlaması, erişilebilir olması, sabahları erken uyanma zorunluluğunun bulunmaması, ev ortamının sunduğu rahatlık, okul ortamında oluşan disiplin problemlerin oluşmaması, evde derslere katılım sağlandığından dolayı zaman tasarrufu sağlaması, ders sürelerinin kısa olması, dersleri kayıt etme imkanı olduğundan dolayı tekrar izleyebilme imkanının olması, ortamın rahat olması gibi nedenlerle uzaktan eğitimin olumlu olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Saygı (2021) araştırmasında Covid-19 pandemi nedeniyle gerçekleştirilen uzaktan eğitim sürecinde sınıf öğretmenlerin karşılaştığı problemlerin ortaya çıkarmayı amaç edindiği ve Karatay ilçesinde çalışan sınıf öğretmenleri evreni oluşturduğu belirtilmiştir. Basit tesadüfi örnekleme yoluyla seçilen 40 sınıf öğretmeni araştırmanın örneklemini oluşturduğu görülmüştür. Araştırma bulgularına göre elde edilen verilere göre çalıştıkları okulların teknolojik bakımdan yeterli olmadığı, canlı derslere öğrenci katılımının yetersiz olduğu, diğer öğretmenler ile iletişim içinde oldukları, ölçme- değerlendirme süreçlerinde sorun yaşadıkları sonucuna ulaşılmıştır.

Okatan ve Tagay (2021) yaptıkları çalışmada ilkökul velilerinin Covid-19 pandemi dönemindeki uzaktan eğitim sürecine ilişkin görüşlerine dayanarak değerlendirmesini amaçlamışlardır. Araştırmanın çalışma grubunda 2020-2021 eğitim-öğretim yılında 177 ilkökul öğrenci velisi oluşturmuştur. Veri toplama aracı olarak yarı yapılandırılmış görüşme formundan yararlanıldığı belirtilmiştir. İçerik analizi kullanılarak veriler çözümlenmiştir. Araştırma ile elde edilen verilere göre, ilkökul dönemindeki çocuklar ve veliler pandemi döneminde eğitim, sağlık ve teknoloji bağımlılığı konusunda kaygı yaşadıkları ve uzaktan eğitim faaliyetlerini gerekli ama yetersiz buldukları görülmüştür. Velilere göre , aile içindeki iletişim bakımından pandemi döneminin artı ve eksi

yönlerinin bulunduğunu ifade ettikleri belirlenmiştir. Ayrıca veliler, uzaktan eğitim sürecinde öğrencilerine virüsten korunma yöntemlerini ve bu durumun geçici olduğu yönünde söylemler söyledikleri saptanmıştır. Uzaktan eğitim sürecinde velilerin ve öğrencilerin teknoloji kullanımının arttığı ulaşılan bir diğer sonuçtur. Öğrencileri en çok virüsün nasıl olduğunu ve okula ne zaman geri giceceklerini sorguladıkları belirlenmiştir. İlkokul çocuklarının büyük bir bölümü uzaktan eğitim etkinliklerine aktif katıldığı saptanmıştır. Çocukların büyük çoğunluğu okula dönmeye istekli olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Balaman ve Tiryaki Hanbay (2021) pandemi nedeniyle zorunlu yapılan uzaktan eğitim sürecine ilişkin öğretmen görüşleri belirlenmesi amaçlanmıştır. Bu amaçla uzaktan eğitim sürecinde kullanılan Zoom, EBA ve EBA TV sistemlerinin öğrenme üzerindeki etkisi ve uzaktan eğitimin öğrenci-öğretmen-öğrenmeye etkilerini belirlenmeye çalışıldığı görülmüştür. Nitel bir çalışma olan bu araştırmanın verilerini görüşme formu ile toplanmıştır. 2019-2020 eğitim - öğretim yılında Hatay ilinde 7 resmi okulda görev yapan 12 öğretmen katılmıştır. İçerik analizi sonucunda ulaşılan temalar şunlar olduğu saptanmıştır: “Covid-19 süreci özelinde karşılaşılan durumlar”, “Uzaktan eğitimin sağladığı kolaylıklar”, “Uzaktan eğitimde karşılaşılan dezavantajlar”, “Süreç boyunca hissedilen ihtiyaçlar”. Ulaşılan temalara göre; eğitim sistemi bu sürece hazır olduğu, sunulan olanakların yeterli olduğu, canlı dersler için yerli yazılıma ihtiyaç duyulduğu, uzaktan eğitim yüz yüze eğitim kadar yeterli olmadığı, süreçte ölçme-değerlendirme alanında sorun yaşandığı, öğrencilerin eşit imkan ve olanaklara sahip olmamaları, öğrencilerin derse devam durumları hizmet içi eğitim ihtiyacı, sonuçlarına ulaşıldığı saptanmıştır.

2.7.2. Okul Bağlılığı ile İlgili Araştırmalar

Ergün ve Kurnaz (2017) yaptıkları çalışmada çevrim içi öğrenme ortamlarında sınıf topluluğu hissi ve öğrenci bağlılığı arasındaki ilişkiyi değerlendirilmesi amaçlandığı belirtilmiştir. Araştırmada verileri toplamak için Sınıf Topluluğu Ölçeği ve Öğrenci Bağlılığı Ölçeği uygulandığı görülmüştür. Araştırmanın çalışma grubu Karabük’te bulunan devlet üniversitesinde çevrim içi öğrenme yoluyla pedagojik formasyon alan 175 öğrenciden oluştuğu ve bu öğrencilerin görüşleri doğrultusunda araştırmanın verileri oluşturulmuştur. Araştırma sonucunda elde edilen verilere göre öğrencilerin sınıf

topluluğu hisleri yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ulaşılan bir diğer sonuç ise öğrencilerin farklı zamanlarda online derslere girmeleri sınıf topluluğu duygusunu değiştirmediği belirlenmiştir. Araştırmada ulaşılan bir diğer sonuç ise öğrencilerin girdiği online ders katılma sayısının artması öğrenci bağlılığını olumlu olarak etkilediği görülmüştür. Son olarak ulaşılan sonuç ise sınıf topluluğu hissi ve öğrenci bağlılığı arasında orta seviyede olumlu bir ilişki bulunduğu saptanmıştır.

Özdemir (2015) “Ortaokul Öğrencilerinde Okul Tükenmişliği: Ödev, Okula Bağlılık ve Akademik Motivasyonun Rolü” adlı çalışmada okul tükenmişliği, okula bağlılık ve akademik motivasyon arasındaki ilişkiyi değerlendirmeyi amaçlamıştır. Araştırmaya ortaokula devam eden 208 öğrencinin katılım gösterdiği ve araştırmanın örneklemini oluşturmuştur. Araştırmanın verileri “Okul Deneyimleri Ölçeği” ve “Okul Tükenmişlik Ölçeği” uygulanarak elde edilmiştir. Pearson korelasyon katsayısı ve regresyon analizi kullanılarak verilerin analizi yapılmıştır. Araştırma bulgularına göre ödev yapmak için ayrılan zaman ile okul tükenmişliği arasında olumlu yönde bir ilişki olduğu görülmüştür. Araştırma bulgularına göre, okula bağlılık, akademik motivasyon ve okul tükenmişliği arasında ise olumsuz yönde bir ilişki olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ulaşılan bir diğer sonuca göre, okul tükenmişliğinin yordayıcıları arasında cinsiyet, ödevde ayrılan süre, okula bağlılık durumu ve akademik motivasyonu yer aldığı görülmektedir. Araştırma verilerine göre ulaşılan en sonuç ise öğrencilerin okul tükenmişliğini önüne geçmek için öğrencilerin ödev sorumluluklarına, okula bağlılık durumlarına ve motivasyonlarına dikkat edilmesi gerektiği saptanmıştır.

Kalaycı ve Özdemir (2013) yaptıkları çalışmada liseye devam eden öğrencilerin okul yaşamının niteliğine ilişkin algılarının okula olan bağlılıklarına etkisi inceleyerek değerlendirmeyi amaçlamıştır. Bu çalışma nicel yöntemli olup ilişkisel tarama modeli deseni uygulanmıştır. Çankırı ilinde bulunan okullarda öğrenime devam eden 410 lise öğrencisinden alınan görüşler doğrultusunda veriler elde edilmiştir. Elde edilen bulgular ışığında okul yaşamının niteliği ile öğrencilerin okula bağlılık durumu arasında anlamlı bir ilişki olduğu ve bu ilişkinin orta seviyede olduğu görülmüştür. Ulaşılan bir diğer sonuç ise okul yaşamı niteliğine ait olan alt-boyutların aynı zamanda öğrencilerin okula bağlılık durumlarına ilişkin anlamlı bir yordayıcısı olduğu saptanmıştır. Araştırma

verilerine göre ulaşılan en son sonuca göre öğrencilerin okula bağlılık göstermelerinde okul yaşamının niteliğinin önemli bir derecede etkili olduğu görülmüştür.

Arastaman (2006) yapmış olduğu araştırmada, lise birinci sınıf ğrencilerinin okula bağlılık durumlarını ğrenci, ğretmen ve yöneticilerin görüşleri doğrultusunda değerlendirmiştir. Ankara ilinde bulunan liseler arasında 2005-2006 ğretim yılında tabakalı örnekleme yöntemiyle seçilen 17 lisede, lise birinci sınıfa devam eden 408 ğrenci, bu öğrencilerin bulundukları okulda görev yapan öğretmenler ve bu liselerde çalışan müdür ve müdür yardımcıları oluşturmuştur.çalışmada elde edilen bulgular ışığında erkek öğrencilerin okula bağlılık durumlarının kız öğrencilere göre daha az olduğu görülmüştür. Ulaşılan bir diğer sonuç ise öğrencilerin okula bağlılık durumlarında annenin eğitim durumu ve ailenin gelir düzeyi yükseldikçe azaldığı saptanmıştır. Ayrıca ğrencilerin okula bilişsel bağlılık durumunun davranışsal bağlılığa göre az olduğu belirlenmiştir. Araştırmaya göre öğrencilerin okula bağlılık durumunu düşüren sebepler ise okulda öğrencilerin mutlu hissetmemesi, okula karşı aidiyet duygusunun düşük olması ve öz-yeterlik inancının az olmasının etkili olduğu saptanmıştır.

Erdoğdu ve Yüzbaş (2018) yapmış olduğu araştırmada, ise ğrencilerinde okula bağlılık ile genel zyeterlilik düzeyleri arasındaki ilişki ortaya koymaya çalışmışlardır. Çalışma sonucunda erkek öğrencilerin kız öğrencilere göre okula bağlılık durumu daha yüksek olduğu görülmüştür. Ayrıca akademik başarısı yüksek olan, sosyal etkinliklere katılım gösteren, öğretmenlerini yetkin biri olarak gören öğrencilerin okula bağlılık düzeylerinin daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ulaşılan bir diğer sonuç ise anne babası bir arada bulunan öğrencilerin öz yeterlik düzeylerinin daha yüksek olduğu görülmüştür. z yeterliliği yüksek olan öğrencinin akademik başarısının yüksek olduğu belirtilmiştir. Öğrencilerin okul bağlılık düzeyleri ile öz yeterlilik arasında olumlu yönde bir ilişki olduğu saptanmıştır.

Koçak ve Ay (2020) “Lise ğrencilerinin Demokratik Okul Kültürü Algısı İle Akademik İsteklilikleri Arasındaki İlişkide Okul Bağlılığının Aracılık Rolü” adlı çalışmasında Uşak ilinde bulunan liselere devam eden 682 ğrenci katıldığı görülmüştür. Araştırmanın verileri demokratik okul kültürü, okul bağlılığı ve akademik isteklilik ölçekleri kullanılarak elde edildiği belirtilmiştir. Araştırma sonuçlarına göre okul bağlılık

durumlarının demokratik okul kültürü algısı ile akademik isteklilikleri arasındaki ilişkide etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Özgök ve Sarı (2016) yapmış oldukları araştırmada ortaokul öğrencilerinin okula aidiyet duygusu ve arkadaşlara bağlılık düzeyini belirlemeye çalışmışlardır. Adana ilinde bulunan ortaokulların altıncı, yedinci ve sekizinci sınıflarında öğrenim gören 608 öğrenci ile çalışma grubunun oluşturulduğu görülmüştür. Araştırmanın verileri “Okula Aidiyet Duygusu Ölçeği” (OADÖ) ve “Arkadaş Bağlılığı Ölçeği” (ABÖ) uygulanarak elde edilmiştir. Betimsel istatistikler kullanılarak verilerin analizi yapılmıştır. Çalışmanın sonucunda öğrencilerin okula aidiyet duyguları ve arkadaşlara bağlılık düzeyleri ortalamanın üstünde olduğu görülmüş olup, öğrencilerin aidiyet duyguları ve arkadaşlara bağlılıkları arasında olumlu ilişkiler olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Taylı ve Dönmez (2018) yaptıkları çalışmada ortaokul öğrencilerinde okul iklimi, okula bağlılık ve okul yaşam kalitesi algısının birbirleriyle olan ilişkisini öğrenci görüşlerine göre inceleyerek değerlendirmiştir. 2011-2012 eğitim öğretim yılında Aydın ilinin Efeler ilçesinde bulunan üç farklı sosyo-ekonomik düzeyde bulunan ortaokullarda öğrenim gören 568 öğrenci ile çalışma grubunun oluşturulduğu belirtilmiştir. Yapılan analizler sonucunda ortaokula devam eden öğrencilerin okul iklimi algısı, okula bağlılık durumu ve okul yaşam kalitesi algıları arasındaki ilişkinin pozitif olduğu görülmüştür.

Karababa, Oral, Dilmaç (2018) yaptıkları çalışmada ortaokul öğrencilerinin okula bağlılık düzeylerinin yordanmasında sosyal destek ve değerini öğrenci görüşlerine göre değerlendirmişlerdir. Araştırmanın örneklemini 2015-2016 eğitim-öğretim yılında, 317 ortaokul öğrencisi oluşturmaktadır. Araştırma verilerini elde etmek için Çocuk ve Ergenler İçin Okula Bağlanma Ölçeği, Ahlaki Olgunluk Ölçeği ve Çocuk ve Ergenler İçin Sosyal Destek Değerlendirme Ölçeği kullanıldığı belirtilmiştir. Aşamalı doğrusal çoklu regresyon ve korelasyon analizi ile veriler çözümlenmiştir. Araştırma sonucunda öğretmen tarafından sunulan sosyal destek, arkadaşlarının sunduğu sosyal destek ve değerlerin öğrencilerin okula bağlılık durumuna ilişkin yordayıcı olduğu ortaya çıkmıştır.

Öğrencilerin okul bağlılığı ile ilgili yapılan bir diğer çalışma da Açılan ve Özgenel’e (2021) aittir. Çalışmada öğretmenlerin yakınlık gösteren davranışlarının lise ve ortaokul öğrencilerinin okula bağlılık düzeylerine etkisi öğrenci görüşlerine göre değerlendirmeyi

amaçlamışlardır. Çalışmada Beykoz ilçesinde bulunan resmi ortaokullarda öğrenim gören 615 öğrenci ve resmi liselerde öğrenim gören 458 öğrenciden alınan görüşler değerlendirilerek araştırmanın verileri elde edilmiştir. Araştırma sonucunda hem ortaokula devam eden öğrenciler hem de liseye devam eden öğrencilerin algıladıkları öğretmen yakınlık davranışları ile okula bağlılık düzeyleri arasında anlamlı bir şekilde ilişkinin olduğu görülmüştür. Bu ilişkinin orta seviyede ve olumlu olduğu belirtilmiştir. Ayrıca ortaokula devam eden öğrencilerin algıladıkları öğretmen yakınlık davranışları, okula bağlılık düzeylerini liseye devam eden öğrencilere göre daha yüksek etkilediği görülmüştür.

Ceylan ve Özgenel (2022) yaptıkları çalışmada ortaokul ve imam hatip okul kültürünün, öğrencilerin okula bağlılıklarına etkisi değerlendirilerek çeşitli sonuçlara ulaşmıştır. 2019-2020 eğitim-öğretim yılında İstanbul Anadolu Yakasında devlet okullarında öğrenim gören 1053 öğrenci çalışma grubunu oluşturduğu görülmüştür. Araştırmada ulaşılan sonuçlar ise; öğrencilerin okula bağlılık düzeylerinin yüksek olduğu belirlenmiştir. Ayrıca öğrencilerin gelişimsel ve başarı algılarının da yüksek seviyede gözlemlendiği fakat katı kurallara bağlılığın ise orta seviyede bulunduğu görülmüştür. Araştırmada ulaşılan bir diğer sonuç ise erkek öğrencilerin kız öğrencilere göre okula bağlılık düzeylerinin daha düşük olduğu belirlenmiştir. Aynı şekilde gelişimsel ve başarı algısı erkek öğrencilerin kız öğrencilere göre daha düşük seviyede olduğu görülmüştür. Fakat katı kurallara bağlılık durumunda ise erkek öğrenciler kız öğrencilere göre daha yüksek seviyede olduğu görülmüştür. Araştırma verilerinden elde edilen bir diğer sonuç da imam hatip ortaokulunda öğrenim gören öğrencilerin okula bağlılık düzeyleri normal ortaokula devam eden öğrencilere göre daha düşük olduğu belirlenmiştir. Araştırmanın bulgularından elde edilen bir diğer sonuç ise okulların algılanan gelişimsel ve başarı kültürü ile öğrencilerin okula bağlılık düzeyine ilişkin orta seviyede ve olumlu yönde ilişkin olduğu; katı kurallara bağlılık kültürü ile öğrencilerin okula bağlılık düzeyi arasında düşük seviyede olumsuz ve ilişki olduğu görülmüştür.

Kızıldağ, Zorbaz ve Zorbaz, (2017) yaptıkları çalışmada lise öğrencilerinin okula bağlılık düzeylerini çeşitli değişkenler açısından inceleyerek değerlendirmişlerdir. Araştırma betimsel nitelikte gerçekleştirildiği ve 2014-2015 öğretim yılında Ankara’da bulunan liselere devam eden 515 öğrenci ile çalışma grubunun oluşturulduğu

belirtilmiştir. Veri toplama aracı olarak okul bağlılığı, başarısızlık korkusu ve akran ilişkileri ölçekleri kullanıldığı belirtilmiştir. Ölçeklerden elde edilen veriler çoklu hiyerarşik regresyon analizi ile çözümlenmiştir. Araştırma sonucunda öğrencilerin okula bağlılık durumlarının öğrencilerin devamsızlık durumuna ve arkadaş ilişkileri açısından anlamlı bir farklılık olduğu fakat akademik başarı ve başarısızlık korkusu açısından anlamlı bir fark olmadığı görülmüştür.

Okul bağlılığı ile ilgili bir diğer çalışma İhtiyaroğlu ve Demir (2015) aittir. Araştırmada, farklı denetim odağına sahip öğrencilerin okul bağlılık düzeylerini ortaöğretim okullarında eğitim gören öğrenci görüşleri doğrultusunda değerlendirmiştir. İlişkisel tarama modelinin kullanıldığı bu çalışmaya Ankara ilindeki 5 ilçeden liseye devam eden 475 öğrencinin katıldığı görülmektedir. Araştırmanın verileri Rotter'in İç-Dış Denetim Odağı Ölçeği" ve "Okul Bağlılığı Ölçeği" uygulanarak elde edilmiştir. Araştırmadaki değişkenler arasındaki ilişkiler korelasyon ve çoklu regresyon analizi ile çözümlenmiştir. Araştırma sonucunda cinsiyet göre öğrencilerin okula bağlılık durumu ve denetim odağında farklılık olmadığı görülmüştür. Araştırma ile ulaşılan bir diğer sonuç ise iç denetimi olan öğrencilerin okula bağlılık durumu arasında olumlu bir ilişki bulunduğu saptanmıştır. Dış denetim odağı ile okula bağlılık durumu arasında pozitif fakat düşük bir ilişki var olduğu görülmüştür.

Bilgin ve Taş (2018), yaptıkları araştırmada ergenlerde okula bağlılığın yordayıcıları olarak okul iklimi ve sosyal medya bağımlılığı arasında bulunan ilişkiyi inceleyerek değerlendirmişlerdir. 361 lise öğrencisiyle çalışma grubunun oluşturulduğu belirtilmiştir. Araştırmada veriler toplamak amacı ile okula bağlılık, okul iklimi ve sosyal medya bağımlılığı ölçeklerinden faydalandığı görülmüştür. Bu ölçeklerden elde edilen veriler korelasyon analizi ve çoklu regresyon analizi ile çözümlenmiştir. Araştırma sonucunda okul iklimi alt boyutları arasında yer alan güvenli öğrenme ortamı, destek sunan öğretmen davranışları ve başarıya odaklanma ile öğrencilerin okula bağlılık durumlarını olumlu yönde etkilediği görülmüştür. Ulaşılan bir diğer sonuç ise sosyal medya bağımlılığının öğrencilerin okula bağlılık durumlarında anlamlı bir etki oluşturmadığı saptanmıştır. Ayrıca okul ikliminin alt boyutları arasında yer alan güvenli öğrenme ortamı ile sosyal medya bağımlılığı arasında olumsuz ilişki olduğu görülmüştür.

Okula bağıllık durumunu yordayıcıları arasında okul iklimin yer aldığı fakat sosyal medya bağımlılığının yer almadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Baş (2019) yaptığı çalışmada ortaokul öğrencilerinin gelecek beklentilerinin açıklanmasında okula bağıllık durumu, okulun yaşam kalitesi ve akademik başarının rolü incelenerek değerlendirilmiştir. Çalışma yapılırken nicel araştırma yöntemlerinden biri olan korelasyon ve nedensel araştırma kullanıldığı belirtilmiştir. Erzurum ilinin Karaçoban ilçesinde ortaokula devam eden 701 öğrencinin çalışmaya katıldığı görülmektedir. Araştırmada elde edilen veriler ışığında öğrencilerin gelecek beklentilerinin yordayıcıları arasında okul yaşam kalitesi ve okula bağıllık durumu yer aldığı görülmüştür.

Polat (2022) yaptığı araştırmada okul bağıllığı, karakter güçleri, gelişimsel zihniyet, okul iklimi ve güçlü yönlerle dayalı ebeveynlik değişkenleri arasındaki ilişkinin incelemiştir. Araştırmanın çalışma grubu 910 lise öğrencisinden oluşturmuştur. Veri toplama aracı olarak Kişisel Bilgi Formu, Okul Bağıllığı Ölçeği Lise Formu, Üç Boyutlu Karakter Güçleri Envanteri, Örtük Zekâ Teorisi Ölçeği – Benlik Kuramı Formu, Okul İklimi Ölçeği Lise Formu ve Güçlü Yönlerle Dayalı Ebeveynlik Ölçeği kullanılmıştır. Araştırmada ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. Değişkenler arasındaki ilişkiler Yapısal Eşitlik Modellemesi ile analiz edilmiştir. Analiz sonucunda karakter güçleri ve gelişimsel zihniyetin okul bağıllığını pozitif yönde yordadığı belirlenmiştir. Analizlerde okul iklimi ve güçlü yönlerle dayalı ebeveynlik değişkenlerinin kısmi aracılık etkisine sahip olduğu belirlenmiştir. Son aşamada, önerilen dört modelin cinsiyete göre ölçme değişmezliği incelenmiştir. Analizler sonucunda güçlü yönlerle dayalı ebeveynlik değişkeninin aracı değişken olduğu modelin cinsiyete göre ölçme değişmezliğine sahip olduğu belirlenmiştir. Diğer üç modelin ise cinsiyete göre ölçme değişmezliğine sahip olmadığı belirlenmiştir.

Kırbaç (2019) yaptığı araştırmada öğretmenlerin sınıf yönetimi biçimi ile öğrencilerin okula bağıllığı, okula karşı direnci ve akademik başarısı arasındaki ilişkiyi belirlemek amaçlandığı belirtilmiştir. 2017-2018 eğitim-öğretim yılında Malatya ilinde bulunan Battalgazi ve Yeşilyurt ilçelerinde resmi ortaokullarda 8. Sınıfa devam eden 9037 öğrencilerin araştırmanın evrenini oluşturduğu ve bu okullardan seçkisiz örnekleme yöntemi ile belirlenen 985 öğrenci katılımı ile araştırmanın yürütüldüğü görülmüştür.

Çalışma yapılırken nicel araştırma yöntemlerinden biri olan ilişkisel model deseninin kullanıldığı belirtilmiştir. Elde edilen bulgular göre, öğretmenlerin sınıf yönetiminde otoriter yaklaşımları öğrencilerin okula bağlılığını negatif yönde etkilediğini, okul direncine yönelik düşüncelerini ise pozitif etki yaptığı görülmüştür. Araştırmada elde edilen bir diğer sonuç da öğretmenlerin sınıf yönetiminde demokratik yaklaşımları, öğrencilerin okula bağlılığını pozitif yönde etkilediğini okul direncine yönelik düşüncelerini ise negatif etki yaptığı görülmüştür. Araştırmada yapılan analiz sonucunda öğretmenlerin sınıf yönetiminde demokratik yaklaşımları ile öğrencilerin akademik başarısı arasındaki ilişkide, öğrencilerin okula olan bağlılığını doğrudan etkisi olduğu görülmüştür. Ayrıca okula bağlılık durumunun, öğrencilerin akademik başarılarını artırdığı sonucuna ulaşılmıştır.

Özgök (2013), ortaokul öğrencilerin okula aidiyet duygusu, arkadaşlara bağlılık düzeyini araştırmıştır. Farklı sosyo-ekonomik düzeylerden belirlenmiş okullara devam eden 602 öğrenci öğrenci katılımı ile araştırmanın yürütüldüğü görülmüştür. Elde edilen verilere göre, alt ve orta sosyo-ekonomik düzeyde bulunan okullarda öğrenim gören öğrenciler üst sosyo-ekonomik düzeyde bulunan okullarda öğrenim gören öğrencilere göre okula aidiyet hissinin daha düşük olduğu görülmüştür. Araştırmada ulaşılan bir diğer sonuç ise, öğrencilerin okula karşı duydukları aidiyet hissi ile arkadaşlarına bağlılık duyma ve empatik sınıf iklimi arasında anlamlı ilişkilerin olduğu saptanmıştır. Okula karşı aidiyet hissinin yordayıcıları arasında öğrencilerin arkadaşlarına olan bağlılığı ve empatik sınıf atmosferinin yer aldığı görülmüştür. Okula aidiyet duygusunun yordayıcılarının önemine göre birinci sırada arkadaşlara olan bağlılık yer almakta ikinci sırada ise empatik sınıf ortamı bulunmaktadır.

2.7.3. Yurt Dışında Yapılan Araştırmalar

Erlangga (2022) yaptığı araştırmada öğrencilerin çevrimiçi öğrenme sürecindeki karşılaştıkları sorsunlar ve sorunlarına bazı çözümleri ortaya koymaya çalışmıştır. Bu çalışmanın katılımcıları Bandar Lampung'daki özel bir üniversitede İngilizce eğitimi alan 25 öğrencidir. Araştırmacı veri toplamak için Google şeklinde kapalı uçlu 9 soruluk bir anket dağıtmış ve veri bulgularında anket sonuçlarını örneklendirmek için nitel verileri kullanmıştır. Çalışmanın sonucunda, öğrencilerin çevrimiçi öğrenmede karşılaştıkları sorunların tespit edilerek çözüm önerileri sunulmuştur.

Seilkhan, Abdrassulova, Erkaebaeva, Soltan, Makhambetov, veYdyrys, (2022) yaptıkları çalışmada Covid-19 salgınının Kazakistan eğitim sürecine etkisini incelemişlerdir. Çalışmanın metodolojik temeli, güçlü yönler, zayıf yönler, fırsatlar ve tehditler analizi ile Kazakistan'da uzaktan eğitimde bilimin genel durumunu ortaya koymaya çalışmışlardır. Ayrıca, bu makale Kazakistan'ın uzaktan eğitim sisteminin mevcut durumunu belirleyerek sorunların çözümüne yönelik öneriler yer almaktadır.

Sumadi, Hidayat ve Agustina (2022) yaptıkları çalışmada ilkokullarda çevrimiçi öğrenmenin etkililiği üzerine literatürü incelemeyi amaçlamaktadır. Bu çalışmada kullanılan yöntem, Google Scholar aracılığıyla elde edilen 5 makale için tanımlama, tarama ve uygunluk işlemlerinin gerçekleştirildiği bir literatür çalışmasıdır. Bu araştırmanın sonucu, ilkokul düzeyi için daha pratik ve kullanımı kolay olması ve ebeveynlerin öğrenme sürecini denetleyebilmesi nedeniyle en çok tercih edilen ve kullanılan aracın whatsapp olduğu sonucuna ulaşmıştır.

Oelsner, Lippold ve Greenberg (2010) yaptıkları araştırmada ortaokul döneminde okula bağlılığın cinsiyet, madde kullanımı, antisosyal kişilik, suçlu davranışlar ve düşük akademik başarı gibi faktörlerin gelişimini nasıl etkilediğini incelemişlerdir. Araştırma sonucunda okula bağlılık 6. Sınıfta 8. Sınıfa doğru sal olmayan bir şekilde azaldığı sonucuna ulaşılmıştır. Okula bağlılık bireysel farklılıklara göre değiştiği saptanmıştır. Erkek öğrencilerin okula bağlılık durumu kızlara göre düşük seviyede ve gittikçe de düştüğü görülmüştür. Madde kullanımı, antisosyal kişilik, suçlu davranışlar ve düşük akademik başarı 6. Sınıfta düşük okul bağlılığı ile ilişkili olduğu saptanmıştır.

Okul bağlılığı ile ilgili bir diğer çalışmada Higgins, Perra, Ürdün, O'Neill, McCann (2020) aittir. Çalışma bireysel ve okul düzeyindeki değişkenlerin ergenlikte rahatsız edici davranış üzerindeki görece etkisini incelemek için çok düzeyli modelleme kullanılarak yapılmıştır. Çalışma grubu 42 normal okuldan 4.049 genç katılımcı oluşturmuştur. Okul bağlılığı yüksek olan gençlerin suç işleme davranışları daha düşük olduğu sonucuna ulaşmışlardır.

Maddox, ve Prinz (2003) yaptıkları araştırmada okula bağlılığın kavramasallaştırılması, ölçülmesi ve teorilerini gözden geçirmiştir. Okula bağlılığın çeşitli sonuçlarla (madde kullanımı, suçluluk ,antisosyal davranış, benlik saygısı) ilişkili

olduğu belirtilmiştir. Çalışma ile okula bağlılığın bu ilişkilerde nasıl etki ettiğini ve diğer değişkenler tarafından nasıl yönlendirildiği ortaya çıkarılmıştır. Okula bağlılığın olumlu gelişime katkı sunduğu belirtilmiştir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın amacı ve alt amaçları çerçevesinde, araştırmanın modeli, evren ve örnekleme, veri toplama aracı, verilerin toplanması ve analizine ilişkin bilgiler sunulmuştur.

3.1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırma uzaktan eğitim sürecinde ortaokul öğrencilerinin okula bağlılık durumlarına ilişkin okul yöneticisi, rehber öğretmen, öğretmen, veli ve öğrenci görüşlerini belirlemek, bu alanda yaşanan sorunları ortaya koymak ve bu sorunlara ilişkin çözüm önerileri geliştirmeye yönelik olup nitel boyutta bir çalışmadır. Nitel araştırma, doğal ortamda reel ve bütüncül bir şekilde algıların ve olayların ortaya çıkmasına yönelik sürecin takip edilmesine denir. Nitel araştırmalarda kullanılan modeller, araştırmacı tarafından incelenen olguyu araştırmaya katılan kişilerin yaklaşımı açısından bakabilmeyi ve bu yaklaşım açılarını meydana getiren sosyal yapı ve süreci açıklar (Yıldırım ve Şimşek, 2006: 39–40).

Araştırma modeli olarak nitel araştırma desenlerinden fenomenoloji (olgu bilim) deseni kullanılmıştır. Olgular çeşitli biçimlerde karşımıza çıkabilir; kavram, durum, deneyim, olay gibi. Olgubilim modelinde amaç hakkında çok fazla bir şey bilmediğimiz olgulara odaklanmaktır. Bizlere çok uzak durmayan fakat gerçek anlamıyla anlayamadığımız olguları incelemeyi amaçlayan araştırmalar için bu model uygun bir araştırma ortamı sağlar. Olgubilim modelinde olguyu birebir yaşayan, onu etkileyen ve ondan etkilenen, olguyu dışı vurabilecek birey veya gruplarla çalışılır. Veri toplama aracı olarak görüşme olgubilim çalışmalarında çok fazla kullanılır. Görüşme araştırmacıya esneklik ve derinlemesine inceleme fırsatı sunar. Araştırmacı bu fırsatı kullanarak olgulara ilişkin yaşantıları ve anlamları ortaya çıkarır. Araştırmacı görüşme sırasında empati ve güven duygusu oluşturmaya özen göstererek iletişim kurarak bireylerin kendilerinin bile farkında olmadığı anlamları ve yaşantıları ortaya çıkarabilir. Olgubilim araştırmalarında veri analizinin amacı yaşantı ve anlamları ortaya çıkararak olguyu tanımlayabilecek temalara ulaşmak ve veriyi kavramsallaştırmaktır. Bu amaçla içerik analizi kullanılır. Sonuçlar betimsel bir anlatım ile anlatılır, çoğunlukla doğrudan

alıntıları aktarır. Ortaya çıkan tema ve örüntülerle elde edilen bulgular yorumlanır (Yıldırım ve Şimşek, 2018).

3.2. Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu İzmir ili Bornova ilçe merkezinde bulunan dokuz ortaokulda görev yapan okul yöneticileri, rehber öğretmenler, öğretmenler, 5., 6., 7. ve 8. sınıflarda öğrenim gören öğrenciler ile öğrencilerin velileri oluşturmaktadır. 2020-2021 eğitim öğretim yılında Bornova merkezinde toplam 29 ortaokul bulunmaktadır. Araştırma için bu okullar arasından dokuz ortaokul seçildi. Okulların belirlenmesinde tabakalı örnekleme türü kullanıldı. Evrende bulunan alt grupların örnekleme yer almasını sağlayan ve evrenin iki ya da daha fazla alt gruba ayrılmasını destekleyen örnekleme türüne tabakalı örnekleme denir (Balcı, 2001). Bu çerçevede çalışma grubundaki okullar sosyoekonomik düzeyleri açısından tabakalandırıldı ve okulların belirlenmesinde sosyo-ekonomik düzeyleri dikkate alındı. Bu doğrultuda okullar iyi, orta ve alt sosyo-ekonomik düzeyler açısından sınıflandırıldı. Bu sınıflama yapılırken İzmir İl Milli Eğitim Müdürlüğündeki yetkililerden bilgisine başvuruldu. Ayrıca okulların içerisinde bulundukları yerleşim yerleri ve öğrenci profili sosyo-ekonomik açıdan ölçüt olarak kabul edildi. Bornova ilçe merkezindeki 29 ortaokuldan sosyo-ekonomik açıdan üç iyi, üç orta, üç de alt düzey olmak üzere toplam 9 ortaokul seçildi.

Araştırmanın çalışma grubunu bu okullarda görev yapan okul yöneticileri öğretmenler, rehber öğretmenler, 5., 6., 7. ve 8. sınıflarda öğrenim gören öğrenciler ile öğrencilerin velileri oluşturmaktadır. Her okuldan bir okul müdürü bir de müdür yardımcısı olmak üzere toplam 18 okul yöneticisi ile görüşme yapıldı. Her okuldan bir rehber öğretmen olmak üzere toplam 9 rehber öğretmen ile görüşüldü. Her okuldan üçer branş öğretmeni olmak üzere toplam 27 öğretmen ile görüşme yapıldı.

Öğretmen, öğrenci ve velilerin seçiminde maksimum çeşitlilik örnekleme kullanıldı. Bu çerçevede her branştan öğretmen seçilerek çeşitlilik sağlanmaya çalışıldı. Öğrencilerin seçiminde de her sınıf düzeyinden birer öğrenci olmak üzere her okuldan dörder, toplamda da 36 öğrenci ulaşılarak görüşme yapıldı. Velilerin seçiminde de benzer yol izlendi her okulun dört sınıf düzeyinden birer veli olmak üzere toplam 36 veli

araştırma kapsamında ulaşıldı. Böylece öğretmen, öğrenci ve veliler açısından çeşitliliğin sağlanması söz konusu olacaktır.

Veri toplamada katılımcıların gönüllü olmaları temel ölçüt olarak alınacaktır. Bu çerçevede araştırma kapsamına araştırmaya gönüllü olan katılımcılar seçildi ve görüşmeler gönüllü olanlarla yapıldı.

3.3. Veri Toplama Aracının Geliştirilmesi

Çalışmada yarı yapılandırılmış görüşme formu veri toplama aracı olarak kullanıldı. Veri toplama tekniği olarak da görüşme kullanılmıştır. Görüşme, gözlem ve yazılı dokümanların incelenmesi nitel araştırmalarda en çok faydalanan veri toplama yöntemleridir (Yıldırım ve Şimşek, 2006: 40). Yarı yapılandırılmış görüşme formu hazırlanırken konuyla ilgili literatür incelenerek sorular oluşturulmuştur. Araştırmada kullanılan yarı yapılandırılmış görüşme formu açık uçlu yedi sorudan oluşmaktadır. Çalışmada kullanılacak sorular önce uzman yargısına sunulmuştur. Araştırmada kullanılması için hazırlanan ölçeklerin kapsam geçerliliğini kontrol etmek için alanda uzman kişilerin görüşlerine başvurmak mantıklı yollardan biridir (Büyüköztürk, 2003: 162). Görüşleri alınan uzmanlar şunlardır: Fırat Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümü'nden üç öğretim üyesi, İzmir ilinde çeşitli ortaokullarında görev yapan iki müdür, iki müdür yardımcısı, iki rehber öğretmen değişik branşlardan 4 öğretmen, 4 veliden oluşmaktadır. Uygulanacak görüşme formları hem kapsam geçerliliği hem de ifade özellikleri bakımından incelenmesi sağlanmıştır. İnceleme sonucunda gelen görüş eleştirilere göre değişiklikler ve düzeltmeler yapılarak uygulamaya hazır duruma getirilmiştir. Her bir soruda eğitim programının öğrencilerin okula bağlılığını etkilemedeki yeri ve önemine, uzaktan eğitim sürecinde öğrencilerin okula bağlılık durumlarına, öğrencilerin okula bağlılığını etkileyen etmenlere/faktörlere, öğrencilerin öğrenmeye istekli olma durumlarına, okula karşı sorumluluklarını yerine getirme durumlarına, okula bağlılıklarını arttırmak için neler yaptıklarına ve okula bağlılıklarını arttırmak için yapılması gerekenlere ilişkin görüşleri ortaya koymayı amaçlayan sorulara yer verildi. Görüşme formunda bulunan sorulara verilen vevaplar araştırmacı tarafından kodlanarak temalar oluşturulmuştur. Bu temaları ortak kategoriler altında bir araya getirilmiştir. Temalar, genel kategoriler, alt kategoriler tablolaştırıldı. Tablolar da frekans değerleri

belirtilerek bulgular bölümünde sunulmuştur. Anketin uygulanması için İzmir İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nden gerekli izin alınmıştır. (EK-2).

3.4. Verilerin Toplanması ve Çözümlemesi

Veriler araştırma kapsamına alınacak katılımcılarla görüşme yoluyla toplandı. Çalışma grubunda yer alan katılımcılar ile bire bir görüşme yapıldı ve yarı yapılandırılmış görüşme formuna kaydedildi. Yarı yapılandırılmış görüşme formuna verilen cevaplar bilgisayara araştırmacı tarafından aktarılmıştır. Görüşme kayıtlarından elde edilen alıntılar bulgular bölümünde doğrudan aktarılmıştır. Toplanan verilerin detaylı bir bir biçimde açıklanması ve sonuçlara nasıl ulaşıldığını ifade edilmesi nitel araştırmalar da geçerliliğin önemli ölçütlerinden biri olarak görülmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2006). Nitel araştırmada güvenilirliğin ölçütlerinden biri de görüşme formunun uzman yargısına başvurularak onay alınması olarak belirtilmektedir. Bu çerçevede konu ile ilgili olarak Fırat Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümü'nden üç öğretim üyesi, İzmir ilinde çeşitli ortaokullarında görev yapan iki müdür, iki müdür yardımcısı, iki rehber öğretmen değişik branşlardan 4 öğretmen, 4 velinin görüşüne başvurulmuştur. Araştırmanın güvenilirliğini teyit eden ölçütlerden biri de bulgular bölümünde araştırmaya katılım gösteren bireylerin görüşleri doğrudan aktarılmasıdır. Bunun için okul yöneticileri, rehber öğretmen, öğretmen, veli, öğrencilerin görüşleri doğrudan sunulmuştur. Soruların katılımcıların yanlış anlamalarına yol açmayacak nitelikte olmasına, anlayabileceği sadelikte olmasına, anlaşılmasının güç olmamasına özen gösterilmiştir. Böylece araştırma sonucunda elde edilen verilerin geçerlik ve güvenilirliğinin olumsuz yönde etkilenmesi önlenmiştir.

Geçerliliği sağlamak için araştırma içinde kullanılan yarı yapılandırılmış görüşme formunu için farklı ölçütler de kullanıldı. Geçerliliği sağlamak için katılımcı teyidi ölçütü kullanılmasıdır. Bu noktada okul yöneticileri, öğretmenler, rehber öğretmenler, veliler ve öğrencilerin araştırmaya katılımında gönüllülük esas alınmıştır. Okul yöneticileri, öğretmenler, rehber öğretmenler, veliler ve öğrencilerin araştırmada isteyerek yer almalarını sağlamak için yapılacak araştırmanın önemi ve kendilerine sağlayacağı faydalar sunulmuştur. Katılımcıların bu şekilde istekli katılmalarına çaba gösterilmiştir. Görüşme formunda yer alan sorulara katılımcıların samimi ve gerçekçi bir şekilde yanıt vermeleri için isimlerinin hiçbir yerde yazılmayacağı, açıklanmayacağı, gizli kalacağı ifade edilmiştir. Araştırmanın geçerliği ve güvenilirliğini sağlama yönünde önemli

unsurlardan biri de katılımcıların gönüllü olmalarıdır (Yıldırım ve Şimşek,2006). Yarı yapılandırılmış görüşme formu ile yapılan görüşmelerin hangi okullarda yapıldığını gizli tutulması amacı ile okul adları sosya ekonomik düzeyine göre (İyi Sosyo-Ekonomik Düzey: İyi Sosyo-Ekonomik Düzey: İSED-1, İSED-2, İSED-3; Orta Sosyo-Ekonomik Düzey OSED-1, OSED-2, OSED-3; Alt Sosyo-Ekonomik Düzey: ASED-1, ASED-2, ASED-3) şeklinde kodla belirtilmiştir. Ayrıca yarı yapılandırılmış görüşme formu ile yapılan görüşme okul yöneticileri, rehber öğretmen, öğretmen, veli, öğrencilerin isimleride gizli tutulmuş ve bulundukları okulun sosyo ekonomik düzeyine göre okul ve Okul Yöneticisi (İD-Y1, OD-Y2, AD-Y3...), rehber öğretmen (İD-RÖ1, OD-RÖ2, AD-RÖ3...), Öğretmen (İD-Ö1, OD-Ö2, AD-Ö3...), Veli (İD-V1, OD-V2, AD-V3...), Öğrenci (İD-ö1, OD-ö2, AD-ö3.....) şeklinde kodlarla belirtilmiştir.

Araştırmada okul yöneticileri, öğretmenler, rehber öğretmenler, öğrenci velileri ve öğrencilerin görüşlerine dayalı olarak elde edilen verilerin değerlendirilmesinde nitel araştırma desenine uygun olarak içerik analizi yönteminden yararlanıldı. Görüşme formunda yer alan cevaplar benzerlik özelliklerine göre temalar çerçevesinde birleştirilerek okuyucunun anlayabileceği bir şekilde düzenlenerek yorum yapılmasına içerik analizi denir (Yıldırım ve Şimşek, 2006). İçerik analizinin ilk aşamasında araştırmacı ulaştığı bulguları inceler, benzerliklerine göre kategorilere böler. Bu kategorileri açıklayabilecek k veri parçacıkları oluşturarak kendi içinde bir bölüm olmasını sağlar. Oluşan bu bölümlere isim verir. Bir başka ifade ile kodlama yapar (McMillan ve Schumacher, 2006; Yıldırım ve Şimşek, 2006). İçerik analizinin ikinci aşamasında, kodlama yapılan verileri, belirlenmiş kategoriler altında birleştirebilen ve bu kategorileri belli temalar adı altında açıklanmasıdır. Bu noktada esas olan oluşturulan temaların iç tutarlılığının olup olmadığı önemlidir. Bir başka anlatımla temaların içerisinde yer alan verilerin anlamlı bir bütün oluşturması iç tutarlılığı göstermektedir. Dış tutarlılık ise temaların bütününde elde edilen verileri anlamlı bir bütün oluşturmasıdır. Dış tutarlılıktan sonra temalardan elde edilen veriler düzenlenerek herkesin anlayabileceği bir açıklıkta yazılmasıdır. En son olarak detaylı bir biçimde tanımlanan ve yazılan veriler araştırmacı tarafından yorumlanması yapılır. Bir başka ifade ile araştırmada elde edilen verilere anlam yüklemeli, ilişkileri açıkça ifade etmeli, neden-sonuç ilişkilerini kurarak açıklamalı, elde ettiği verilerden sonuç oluşturmalı ve oluşturduğu sonuçların önemini anlatmalıdır (Yıldırım ve Şimşek, 2006). Mevcut

araştırmada bu aşamalar doğrultusunda yapılmıştır. Çalışmada birinci olarak elde edilen veriler içerik analizi ile değerlendirilmesi yapılmıştır. İçerik analizin de ilk önce verilerin kodlanması yapıldı. Veriler kodlandıktan sonra sınıflamaları yapıldı. Sınıflamalardan sonra kod ve temalar düzenlenmesi yapıldı. Bu aşamalardan sonra elde edilen bulgular yorumlanması yapıldı. Tablolar, katılımcıların görüşlerine ait frekans değerleri önem derecesi dikkate alınarak düzenlendi. Tabloların yorumlanmasında katılımcılardan direkt alıntılar sunularak görüşleri belirtilmiş ve bu görüşler değerlendirilmiştir. Nitel veri analizi için Lincoln ve Guba (1985'ten akt. Yıldırım ve şimşek, 2018: 276) tarafından geçerliliği ve güvenirliği sağlamak amacıyla geliştirilen; uzun sürekli etkileşim, çeşitlenme, uzman incelemesi ve ayrıntılı betimleme, katılımcı teyidi ile tutarlık incelemesi stratejileri kullanıldı. Son olarak elde edilen bulgular anlaşılacak şekilde düzenlenip yorumlanarak analiz sonlandırıldı.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. BULGULAR ve YORUMLANMASI

Bu bölümde uzaktan eğitim sürecinde ortaokula devam eden öğrencilerin okula bağlılık durumlarına ilişkin okul yöneticisi, öğretmen, veli ve öğrenci görüşlerini belirlemek, bu alanda yaşanan sorunları ortaya koymak ve bu sorunlara ilişkin çözüm önerileri geliştirmek için uygulanan yarı yapılandırılmış görüşme formu ile elde edilen verilere dayalı bulgular ve yorumlaması yer almaktadır. Önce araştırmaya katılan okul yöneticisi, rehber öğretmen, öğretmen, veli ve öğrenciye ilişkin kişisel bilgiler sunulmuş, ardından yarı yapılandırılmış görüşme formu ile elde edilen bulgular yorumlanmıştır.

4.1. Araştırmaya Katılanların Kişisel Bilgilerine İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Bu bölümde araştırma kapsamındaki okul yöneticisi, rehber öğretmen, öğretmen, veli ve öğrencinin kişisel bilgilere ilişkin bulgulara ve bu bulguların yorumlanması yer almıştır. Elde edilen bulgular çizelgeler halinde özetlenmiştir. Araştırma evreninde bulunan 29 ortaokuldan sosyo-ekonomik açıdan üç iyi, üç orta, üç de alt düzey olarak araştırmanın yapıldığı okullar Tablo 2’de sunulmuştur.

Tablo 2

Araştırma Kapsamında Bulunan Okulların Sosyo-Ekonomik Düzeyine Göre Dağılımı

Sıra No	Alt Sosyo-Ekonomik Düzey	Orta Sosyo-Ekonomik Düzey	İyi Düzey Sosyo-Ekonomik Düzey
1.	ASED-1	OSED-1	İSED-1
2.	ASED-2	OSED-2	İSED-2
3.	ADED-3	OSED-3	İSED-3

Tablo 2’de araştırmanın yapıldığı ortaokulların adı belirtildi. 2020-2021 eğitim öğretim yılında Bornova merkezinde toplam 29 ortaokul bulunmaktadır. Okulların seçiminde tabakalı örnekleme türü kullanıldı. Bu çerçevede çalışma grubundaki okullar sosyo-ekonomik düzeyleri açısından tabakalandırıldı ve okulların belirlenmesinde sosyo-ekonomik düzeyleri dikkate alındı. Bu doğrultuda okullar iyi, orta ve alt sosyo-ekonomik düzeyler açısından sınıflandırıldı. Bornova ilçe merkezindeki 29 ortaokuldan sosyo-

ekonomik açıdan üç iyi, üç orta, üç de alt düzey ortaokullar da bulunan okul yöneticisi, öğretmen, rehber öğretmen, veli ve öğrenci araştırmaya katılmıştır. Araştırma kapsamında görüşme yapılan okul yöneticilerinin cinsiyete göre sayısı Tablo 3’de verilmiştir.

Tablo 3

Araştırmaya Katılan Okul Yöneticilerinin Cinsiyete Göre Dağılımı

S.No	Sosyo Ekonomik Düzeyi	Okul Adı	K	E
1	Alt Sosyo-Ekonomik Düzey	ASED-1	1	2
2		ASED-2		1
3		ASED-3		2
4	Orta Sosyo-Ekonomik Düzey	OSD-1	2	2
5		OSD-2		1
6		OSD-3		1
7	İyi Sosyo-Ekonomik Düzey	İSED-1	1	2
8		İSED-2		1
9		İSED-3		2
Toplam			5	13

Tablo 3’den anlaşıldığı gibi araştırmaya katılan 18 okul yöneticisinin 5’i kadın, 13’ü erkektir. Kadın okul yöneticisinin 1’i düşük-sosyo ekonomik düzey okuldan, üçü orta - sosyo ekonomik düzey okullardan, biri de iyi-sosyo ekonomik düzey okuldan katılmıştır. Erkek okul yöneticisinin beşi düşük-sosyo ekonomik düzey okullardan, üçü orta-sosyo ekonomik düzey okullardan, beşi de iyi-sosyo ekonomik düzey okullardan araştırmaya katılmıştır. Araştırma kapsamında mesleki kıdemine göre araştırmaya katılan yönetici sayısı Tablo 4’de verilmiştir.

Tablo 4

Araştırmaya Katılan Okul Yöneticilerinin Mesleki Kıdemlerine Göre Dağılımı

SIRA NO	OKUL ADI	1-5 Yıl Arası	6-10 Yıl Arası	11-15 Yıl Arası	16-20 Yıl Arası	21 Yıl ve Üzeri
1	ASED-1					2
2	ASED-1			1	1	
3	ASED-1				1	1
4	OSD-1			1	1	
5	OSD-1					2
6	OSD-1				1	1
7	İSED-1			1	1	
8	İSED-1					2
9	İSED-1					2
Toplam				3	5	10

Araştırmaya katılan okul yöneticisinin üçü 11-15 yıl arası hizmeti bulunmaktadır. Bu okul yöneticisinin biri düşük-sosyo ekonomik düzey okulda, biri orta-sosyo ekonomik düzey okulda ve biri de iyi-sosyo ekonomik düzey okulda görev yapmaktadır. Araştırmaya katılan okul yöneticisinin beşi 16-20 yıl arası hizmeti bulunmaktadır. Bu okul yöneticisinin ikisi düşük-sosyo ekonomik düzey okulda, ikisi orta-sosyo ekonomik düzey okulda ve biri de iyi-sosyo ekonomik düzey okulda görev yapmaktadır. Araştırmaya katılan okul yöneticisinden onunun 21 yıl ve üzeri hizmeti bulunmaktadır. Bu okul yöneticisinin üçü düşük-sosyo ekonomik düzey okulda, üçü orta-sosyo ekonomik düzey okulda ve dördü de iyi-sosyo ekonomik düzey okulda görev yapmaktadır. Araştırma kapsamında bulunan okul yöneticilerinin eğitim durumları Tablo 5’de verilmiştir.

Tablo 5

Araştırmaya Katılan Okul Yöneticilerinin Eğitim Durumuna Göre Dağılımı

Sıra No	Okul Adı	Lisans	Y. Lisans	Doktora
1	ASED-1	2		
2	ASED-2	2		
3	ASED-3	2		
4	OSD-1	1	1	
5	OSD-2	2		
6	OSD-3	1	1	
7	İSED-1	1		1
8	İSED-2	2		
9	İSED-3	2		
	Toplam	15	2	1

Tablo 5’e göre araştırmaya katılan okul yöneticilerinin 15’i lisans düzeyinde eğitim seviyesine sahiptir. Okul yöneticilerinden ikisi yüksek lisans, biri de doktora seviyesinde eğitim düzeyine sahiptir. Araştırma kapsamında görüşme yapılan rehber öğretmenlerin cinsiyete göre sayısı Tablo 6’da verilmiştir.

Tablo 6*Araştırmaya Katılan Rehber Öğretmenlerin Cinsiyete Göre Dağılımı*

S.No	Sosyo Ekonomik Düzeyi	Okul Adı	K	E
1	Düşük Sosyo-	ASED-1	1	
2	Ekonomik	ASED-2	1	
3	Düzey	ASED-3	1	
4	Orta Sosyo-	OSED-1	1	
5	Ekonomik Düzey	OSED-2	1	
6		OSED-3		1
7	İyi Sosyo-Ekonomik	İSED-1	1	
8	Düzey	İSED-2	1	
9		İSED-3		1
Toplam			7	2

Tablo 6'dan anlaşıldığı gibi araştırmaya katılan 9 rehber öğretmenin 7'si kadın, 2'si de erkektir. Kadın rehber öğretmenlerin 3'i düşük-sosyo ekonomik düzey okuldan, ikisi orta-sosyo ekonomik düzey okullardan, ikisi de iyi-sosyo ekonomik düzey okuldan katılmıştır. Erkek rehber öğretmenin biri orta-sosyo ekonomik düzey okuldan, biri de iyi-sosyo ekonomik düzey okuldan araştırmaya katılmıştır. Araştırma kapsamında araştırmaya katılan rehber öğretmenlerin mesleki kıdemleri Tablo 7'de verilmiştir.

Tablo 7*Araştırmaya Katılan Rehber Öğretmenlerin Mesleki Kıdemlerine Göre Dağılımı*

Sıra No	Okul Adı	1-5 Yıl Arası	6-10 Yıl Arası	11-15 Yıl Arası	16-20 Yıl Arası	21 Yıl ve Üzeri
1	ASED-1			1		
2	ASED-2			1		
3	ASED-3			1		
4	OSED-1			1		
5	OSED-2				1	
6	OSED-3			1		
7	İSED-1			1		
8	İSED-2					1
9	İSED-3					1
Toplam				6	1	2

Araştırmaya katılan rehber öğretmenlerin altısı 11-15 yıl arası hizmeti bulunmaktadır. Bu rehber öğretmenlerin üçü düşük-sosyo ekonomik düzey okulda, ikisi orta-sosyo ekonomik düzey okulda ve biri de iyi-sosyo ekonomik düzey okulda görev

yapmaktadır. Araştırmaya katılan rehber öğretmenin biri 16-20 yıl arası hizmeti bulunmakta ve orta-sosyo ekonomik düzey okulda görev yapmaktadır. Araştırmaya katılan öğretmenlerin ikisinin 20 yıl ve üzeri hizmeti bulunmakta ve iyi-sosyo ekonomik düzey okulda görev yapmaktadır. Araştırma kapsamında bulunan rehber öğretmenlerin eğitim durumları Tablo 8’de verilmiştir.

Tablo 8

Araştırmaya Katılan Rehber Öğretmenlerin Eğitim Durumuna Göre Dağılımı

Sıra No	Okul Adı	Lisans	Y. Lisans	Doktora
1	ASED-1	1		
2	ASED-2	1		
3	ASED-3		1	
4	OSD-1	1		
5	OSD-2	1		
6	OSD-3	1		
7	İSED-1	1		
8	İSED-2	1		
9	İSED-3	1		
	Toplam	8	1	

Tablo 8’e göre araştırmaya katılan rehber öğretmenlerin 8’i lisans düzeyinde eğitim seviyesine sahiptir. Rehber öğretmenlerden biri de yüksek lisans seviyesinde eğitim düzeyine sahiptir. Araştırma kapsamında görüşme yapılan öğretmenlerin cinsiyete göre sayısı Tablo 9’da verilmiştir.

Tablo 9

Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Cinsiyete Göre Dağılımı

S.No	Sosyo Ekonomik Düzeyi	Okul Adı	K	E
1		ASED-1	1	2
2	Düşük Sosyo-Ekonomik	ASED-2	2	1
3	Düzey	ASED-3	3	
4		OSD-1	1	2
5	Orta Sosyo-Ekonomik	OSD-2	1	2
6	Düzey	OSD-3	3	
7		İSED-1	1	2
8	İyi Sosyo-Ekonomik	İSED-2	3	
9	Düzey	İSED-3	1	2
		Toplam	16	11

Araştırmaya katılan 27 öğretmenin 16'sı kadın, 11'i erkektir. Kadın öğretmenlerin 6'sı düşü-sosyo ekonomik düzey okullardan, beşi orta-sosyo ekonomik düzey okullardan, beşi de iyi-sosyo ekonomik düzey okullardan katılmıştır. Erkek öğretmenlerin üçü düşük-sosyo ekonomik düzey okullardan, dördü orta-sosyo ekonomik düzey okullardan, dördü iyi-sosyo ekonomik düzey okullardan araştırmaya katılmıştır. Araştırma kapsamında branşlara göre araştırmaya katılan öğretmen sayısı Tablo 10'da verilmiştir.

Tablo 10

Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Branşlarına Göre Dağılımı

S.No	Okul Adı	Türkçe Öğretmeni	Matematik Ö.	Fen Bilimleri Ö.	İngilizce Öğrt:	Sosyal Bilgiler Ö.	T.Tasarım Ö.
1	ASED-1	1	1	1			
2	ASED-2	1	1		1		
3	ASED-3			1		2	
4	OSD-1	1	1	1			
5	OSD-2		1	1		1	
6	OSD-3			1	1	1	
7	İSED-1	3					
8	İSED-2	1	1	1			
9	İSED-3	1	1				1
	Toplam	8	6	6	2	4	1

Tablo 10'a göre çalışmaya sekiz Türkçe öğretmeni, altı matematik öğretmeni, altı fen bilgisi öğretmeni, iki İngilizce öğretmeni, dört sosyal bilgiler öğretmeni, bir teknoloji tasarım öğretmeni olmak üzere toplam 27 öğretmen katılmıştır. Araştırma kapsamında bulunan öğretmenlerin eğitim durumları Tablo 11'de verilmiştir.

Tablo 11*Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Eğitim Durumuna Göre Dağılımı*

Sıra No	Okul Adı	Lisans	Y. Lisans	Doktora
1	ASED-1	3		
2	ASED-2	3		
3	ASED-3	3		
4	OSD-1	2		1
5	OSD-2	3		
6	OSD-3	3		
7	İSED-1	3		
8	İSED-2	2	1	
9	İSED-3	3		
	Toplam	25	1	1

Tablo 11'e göre araştırmaya katılan öğretmenlerin 25'i lisans düzeyinde eğitim seviyesine sahiptir. Öğretmenlerin biri yüksek lisans, biri de doktora seviyesinde eğitim düzeyine sahiptir. Araştırma kapsamında araştırmaya katılan öğretmenlerin Mesleki Kademeleri Tablo 12'de verilmiştir.

Tablo 12*Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Mesleki Kademelerine Göre Dağılımı*

Sıra No	Okul Adı	1-5 Yıl Arası	6-10 Yıl Arası	11-15 Yıl Arası	16-20 Yıl Arası	21 Yıl ve Üzeri
1	ASED-1			1	1	1
2	ASED-2			1		2
3	ASED-3		1	1		1
4	OSD-1			2	1	
5	OSD-2		1		2	
6	OSD-3			3		
7	İSED-1			1		2
8	İSED-2				2	1
9	İSED-3			1	1	1
	Toplam		2	10	7	8

Araştırmaya katılan öğretmenlerin ikisi 6-10 yıl arası hizmeti bulunmaktadır. Bu öğretmenlerin biri düşük-sosyo ekonomik düzey okulda ve biri de orta-sosyo ekonomik düzey okulda görev yapmaktadır. Araştırmaya katılan öğretmenlerin omu 11-15 yıl arası hizmeti bulunmaktadır. Bu öğretmenlerin üçü düşük-sosyo ekonomik düzey okulda, beşi orta-sosyo ekonomik düzey okulda ve ikisi de iyi-sosyo ekonomik düzey okulda görev

yapmaktadır. Araştırmaya katılan öğretmenin yedisi 16-20 yıl arası hizmeti bulunmaktadır. Bu öğretmenlerin biri düşük-sosyo ekonomik düzey okulda, üçü orta-sosyo ekonomik düzey okulda ve üçü de iyi-sosyo ekonomik düzey okulda görev yapmaktadır. Araştırmaya katılan öğretmenlerin sekizi 20 yıl ve üzeri hizmeti bulunmaktadır. Bu öğretmenlerin dördü düşük-sosyo ekonomik düzey okulda ve dördü de iyi-sosyo ekonomik düzey okulda görev yapmaktadır. Araştırma kapsamında bulunan velilerin sınıf düzeyine göre katılım sayısı Tablo 13’de verilmiştir.

Tablo 13

Araştırmaya Katılan Velilerin Sınıf Düzeyine Göre Dağılımı

S.No	Okul Adı	5.Sınıf	6 sınıf	7. sınıf	8. sınıf
1	ASED-1	1	1	1	1
2	ASED-2	1	1	1	1
3	ASED-3	1	1	1	1
4	OSD-1	1	1	1	1
5	OSD-2	1	1	1	1
6	OSD-3	1	1	1	1
7	İSED-1	1	1	1	1
8	İSED-2	1	1	1	1
9	İSED-3	1	1	1	1
	Toplam	9	9	9	9

Tablo 13’e göre araştırmaya belirlenen ortaokulların her bir sınıf düzeyinde bir veli olmak üzere toplam dört veli ile katılmıştır. Beşinci sınıf düzeyinde öğrencisi bulunan 9 veli araştırmaya katılmıştır. Altıncı sınıf düzeyinde öğrencisi bulunan 9 veli araştırmaya katılmıştır. Yedinci sınıf düzeyinde öğrencisi bulunan 9 veli araştırmaya katılmıştır. Sekizinci sınıf düzeyinde öğrencisi bulunan 9 veli araştırmaya katılmıştır. Toplam da 36 veli ile araştırmaya katılmıştır. Araştırma kapsamında bulunan velilerin cinsiyete göre katılım sayısı Tablo 14’de verilmiştir.

Tablo 14*Araştırmaya Katılan Velilerin Cinsiyete Göre Dağılımı*

S. No	Okul Adı	5. Sınıf		6. sınıf		7. sınıf		8. sınıf	
		K	E	K	E	K	E	K	E
1	ASED-1		1		1		1	1	
2	ASED-2	1		1		1			1
3	ASED-3	1		1			1		1
4	OSD-1	1		1			1	1	
5	OSD-2	1			1	1		1	
6	OSD-3	1		1		1			1
7	İSED-1	1		1		1		1	
8	İSED-2	1		1		1		1	
9	İSED-3		1	1		1			1
	Toplam	7	2	7	2	6	3	5	4

Araştırmaya katılan 36 velinin 25'i kadın, 11'i erkektir. Beşinci sınıf düzeyinde öğrencisi bulunan 7 kadın veli ve 2 erkek veli araştırmaya katılmıştır. Altıncı sınıf düzeyinde öğrencisi bulunan 7 kadın veli ve 2 erkek veli araştırmaya katılmıştır. Yedinci sınıf düzeyinde öğrencisi bulunan 6 kadın veli ve 3 erkek veli araştırmaya katılmıştır. Sekizinci sınıf düzeyinde öğrencisi bulunan 5 kadın veli ve 4 erkek veli araştırmaya katılmıştır. Araştırma kapsamında bulunan velilerin eğitim durumları Tablo 15'de verilmiştir.

Tablo 15*Araştırmaya Katılan Velilerin Eğitim Durumuna Göre Dağılımı*

S. No	Okul Adı	İlkokul	Ortaokul	Lise	Önlisans	Lisans
1	ASED-1		2	1		1
2	ASED-2		2	2		
3	ASED-3		3	1		
4	OSD-1			2		2
5	OSD-2		1	3		
6	OSD-3			2	1	1
7	İSED-1			2		2
8	İSED-2			1	1	2
9	İSED-3			2		2
	Toplam		8	16	2	10

Tablo 15'e göre araştırmaya katılan velilerin sekizi ortaokul düzeyinde eğitim seviyesine sahiptir. Araştırmaya katılan velilerin on altısı lise düzeyinde eğitim seviyesine sahiptir. Velilerin ikisi önlisans ve onu lisans düzeyinde eğitim seviyesine sahiptir. Araştırma kapsamında bulunan öğrencilerin sınıf düzeyine göre katılım sayısı Tablo 16'da verilmiştir.

Tablo 16

Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Sınıf Düzeyine Göre Dağılımı

S.No	Okul Adı	5.Sınıf	6 sınıf	7. sınıf	8. sınıf
1	ASED-1	1	1	1	1
2	ASED-2	1	1	1	1
3	ASED-3	1	1	1	1
4	OSD-1	1	1	1	1
5	OSD-2	1	1	1	1
6	OSD-3	1	1	1	1
7	İSED-1	1	1	1	1
8	İSED-2	1	1	1	1
9	İSED-3	1	1	1	1
	Toplam	9	9	9	9

Tablo 16'ya göre araştırma kapsamında bulunan okulların 5.6.7.8. sınıf düzeylerine devam eden bir öğrenci olmak üzere toplam dört öğrenci katılmıştır. Beşinci sınıf düzeyinde 9 öğrenci araştırmaya katılmıştır. Altıncı sınıf düzeyinde 9 öğrenci araştırmaya katılmıştır. Yedinci 9 öğrenci araştırmaya katılmıştır. Sekizinci 9 öğrenci araştırmaya katılmıştır. Toplam da 36 öğrenci ile araştırmaya katılmıştır. Araştırma kapsamında bulunan öğrenciler cinsiyete göre katılım sayısı Tablo 17'de verilmiştir.

Tablo 17

Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Cinsiyete Göre Dağılımı

S. No	Okul Adı	5.Sınıf		6 sınıf		7. sınıf		8. sınıf	
		K	E	K	E	K	E	K	E
1	ASED-1	1		1		1		1	
2	ASED-2	1		1		1		1	
3	ASED-3	1		1		1			1
4	OSD-1		1		1	1		1	
5	OSD-2		1		1	1		1	
6	OSD-3		1		1	1		1	
7	İSED-1	1		1			1	1	
8	İSED-2	1		1		1		1	
9	İSED-3		1	1			1	1	
	Toplam	5	4	5	4	5	4	8	1

Araştırmaya katılan 36 öğrencinin 23'ü kız, 13'ü erkektir. Beşinci sınıf düzeyinde 5 kız öğrenci ve 4 erkek öğrenci araştırmaya katılmıştır. Altıncı sınıf düzeyinde 5 kız öğrenci ve 4 erkek öğrenci araştırmaya katılmıştır. Yedinci sınıf düzeyinde 5 kız öğrenci ve 4 erkek öğrenci araştırmaya katılmıştır. Sekizinci sınıf düzeyinde 8 kız öğrenci ve 1 erkek öğrenci araştırmaya katılmıştır.

4.2. Uzaktan Eğitim Sürecinde Ortaokula Devam Eden Öğrencilerin Okula Bağlılık Durumlarına İlişkin Elde Edilen Bulgular ve Yorumlar

Bu bölümde uzaktan eğitim sürecinde ortaokula devam eden öğrencilerin okula bağlılık durumlarına ilişkin okul yöneticisi, öğretmen, veli ve öğrenci görüşlerini belirlemek, bu alanda yaşanan sorunları ortaya koymak ve bu sorunlara ilişkin çözüm önerileri geliştirmek için uygulanan yarı yapılandırılmış görüşme formu ile elde edilen verilere dayalı bulgular ve yorumlaması yer almaktadır.

4.2.1. Okul Yöneticilerinin Görüşlerine Ait Bulgular

4.2.1.1. Bir Eğitim Programının Öğrencilerin Okula Bağlılığını Etkilemedeki Yeri, Önemi ve Etkisine İlişkin Okul Yöneticilerinin Görüşlerinden Elde Edilen Bulgular ve Yorumlar

Tablo 18'de bir eğitim programının öğrencilerin okula bağlılığını etkilemedeki yeri, önemi ve etkisine ilişkin okul yöneticilerinin görüşlerinden elde edilen bulgular yer almaktadır.

Tablo 18

Bir Eğitim Programının Öğrencilerin Okula Bağlılığını Etkilemedeki Yeri, Önemi ve Etkisine İlişkin Okul Yöneticilerinin Görüşlerine Ait Frekans Dağılımı

Kategoriler	Görüşler	f
Öğrenciye Görelik	Program Bireyin İlgi, İhtiyaç ve Hazırbulunuşluk Düzeyine Uygun Olması Yönünde Görüşler	15
İşlevsel olması	Program İçeriği Güncel ve Geçerli Bilgilerden Oluşması Yönünde Görüşler	3
Öğrencinin Sosyalleşmesini Desteklemesi	Eğitim Programın Öğrencinin Sosyalleşmesini Desteklemesi Yönünde Görüşler	2
Eğitim Programı	Genel Anlamda Eğitim Programı Etkili Olması Yönünde Görüşler	2
Toplam		24

Eğitim programlarının öğrencilerin okula bağlılık durumuna etkisine ilişkin okul yöneticilerinin görüşleri dört anlamsal kategoriye ayrılmıştır. Okul yöneticilerinden on beşi, öğrencinin ilgi, ihtiyaç ve hazır bulunuşluk düzeyine göre hazırlanan eğitim programlarının öğrencilerin okula bağlılık durumunu olumlu yönde etkileyeceği yönünde ifade etmektedir. Bu durum öğrenciyi merkeze alan programların öğrencilerin okula bağlılık düzeyinde etkili bir faktör olduğunu göstermektedir. Yeşilpınar Uyar ve Doğanay (2018) yaptıkları araştırmada öğrencilerin akademik başarısını artırma da öğretmen merkezli yöntemlere göre öğrenci merkezli strateji yöntem ve tekniklerin daha fazla bir etkili olduğu sonucuna ulaşmıştır. Nitekim Kırbaç'da (2019) yaptığı araştırmada öğrencilerin okul bağlılığına yönelik algıları, akademik başarılarını olumlu yönde etkilediği sonucuna varmıştır. Bu bağlamda öğrenciyi merkeze alan programların öğrencilerin akademik başarısını artırdığı belirtilebilir. Buna bağlı olarak da akademik başarısı yüksek olan öğrencilerin okula bağlılık durumlarının da artacağı söylenebilir. Okul yöneticilerinden üçü de eğitim programının günlük yaşamla ilişkilendirildiğinde öğrencilerin okula bağlılık durumunun olumlu olacağını belirtmektedir. Bir başka ifadeyle eğitim programlarının işlevsel olması öğrencilerin okula bağlılık düzeyi etkileyebileceği düşünülmektedir. Bu konuda Newmann'ın (1991) teorisine göre sınıflarda öğrencilere sunulan konular eğer gerçeğe yakınsa, öğrenci bu konuları değerlendirip, uygulamaya koyup benimseyebiliyorsa, işbirlikçiliğe yol açıyorsa, beceri kazandırıyorsa, öğrenciyi mutlu ediyorsa sınıflarda öğrenmeye bağlılık artar (Akt: Arastaman, 2006: 34). Bir diğer boyutta eğitim programlarının öğrencilerin sosyalleşmesini desteklemesidir. Bu yönde iki okul yöneticisi eğitim programları öğrencilerin sosyalleşmelerin destekleyici olduğu takdirde öğrencilerin okula bağlılık durumu olumlu olacağını ifade etmektedir. Kartal (2017), yaptığı araştırmada sosyal aktivitelerin okul bağlılığını artırdığı sonucuna ulaşmıştır. Okul yöneticilerinden ikisi de eğitim programlarının genel anlamda öğrencilerin okula bağlılık durumunda etkili olduğunu belirtmektedir. Bu sonuçlara göre eğitim programları öğrencilerin okula bağlılık durumlarını etkilediği söylenebilir. Yöneticilerden yapılan alıntılardan bazıları şöyledir;

“Öğrencilerin ihtiyaçlarına yönelik eğitim programı okula bağlılıkta önemli bir yer teşkil eder. Bunun için de okulun sosyo-kültürel çevresini iyi tanımak gerekir.” (OD-Y2)

“Uygulanan eğitim programı öğrenci ihtiyaçlarına uygun ve içerik olarak öğrencinin potansiyelini ortaya çıkarabilecek nitelikteyse öğrencinin okula bağlılığını arttırmak için etkili olabilir. Ayrıca öğrencinin etkileşim içinde olduğu sosyalleşebildiği programlar bağlılık düzeyini olumlu etkilemenin yanı sıra öğrencinin sosyal yönden gelişimini de pozitif yönde etkilemektedir.” (OD-Y3)

“Eğitim programı çocuğun yaş ve seviyesine uygun olarak hazırlanıp uygulanırsa çocuğun başarısını artırır.” (AD-Y6)

“Öğrencilere okulda geçirdikleri süre içerisinde, hayata dair gerçek yaşam önerileri sunulmalıdır. Öğrenci kendisinin farklı öğrenme özelliklerine ve ilgilerine göre oluşturan bir ortamı benimseyecek ve kendinden bir şeyler bulduğunda aidiyet duygusu gelişecektir. Bu anlamda okuldaki müfredatın öğrencinin okula bağlılığını doğrudan etkileyeceği savunulabilir.” (İD-Y7)

“Eğitim programının gerçek yaşamla ilişkili olması, öğrencinin işine yaraması, beklenti ve ihtiyaçlara cevap verebilmesi yani işlevsel bir program daima öğrencilerin okula bağlılığını olumlu yönde etkilemektedir.” (AD-Y9)

“Programın içeriği öğrencinin ilgisini çektiği sürece katılım artar.” (DD-Y11)

“Öğrencilerin ihtiyaçlarına yönelik eğitim programı okula bağlılıkta önemlidir.” (AD-Y12)

“Eğitim programının niteliği veli ve öğrenci bağlamında önemli bir etkidir. Programın teknik yapısı ve uygulanabilirliği okula bağlılığı etkilemektedir.” (İD-Y14)

“Öğrencilerimize uyguladığımız eğitim programları öğrencilerin bilişsel, duyuşsal, bedensel ihtiyaçlarına ilgi ve ihtiyaçlarına cevap veriyor ve uygun olması, günlük yaşam ile ilişkili ve uygulanabilir olması önemlidir. Hazır bulunuşluğuna uygun olması.” (OD-Y17)

4.2.1.2. Uzaktan Eğitim Sürecinde Öğrencilerin Okula Bağlılık Durumuna İlişkin Okul Yöneticilerinin Görüşlerinden Elde Edilen Bulgular ve Yorumlar

Tablo 19’da uzaktan eğitim sürecinde öğrencilerin okula bağlılık durumuna ilişkin okul yöneticilere uygulanan yapılan yarı yapılandırılmış görüşme formundan elde edilen bulgular yer almaktadır.

Tablo 19

Uzaktan Eğitim Sürecinde Öğrencilerin Okula Bağlılık Durumuna İlişkin Okul Yöneticilerinin Görüşlerine Ait Frekans Dağılımı

Kategoriler	Görüşler	f
Öğrencilerin Okula Bağlılık Durumunu Azaldı	Öğrencilerin Okula Bağlılık Durumunun Azaldığına İlişkin Görüşler	14
Öğrencilerin Okula Bağlılık Durumunu Arttı.	Öğrencilerin Okula Bağlılık Durumunun Arttığına İlişkin Görüşler	2
Okul İmgesi	Okul Olmadan da derslerin devam etmesi	1
Toplam		17

Eğitim programlarının okul bağlılığındaki etkisi okul yöneticileri görüşleri üç anlamsal kategoriye ayrıldı. Bu kategorilerden biri uzaktan eğitim sürecinde öğrencilerin okula bağlılık durumlarının azaldığı yönünde okul yöneticileri görüş belirtmektedirler. Şekil 5’de okul yöneticilerine göre uzaktan eğitim programında öğrencilerin okula bağlılık durumlarının azalmasının nedenleri yer almaktadır.

Şekil 5

Okul Yöneticilerine Göre Uzaktan Eğitim Sürecinde Öğrencilerin Okula Bağlılık Durumunun Azaltan Nedenler

Okul yönetici görüşleri incelendiğinde, uzaktan eğitim programında öğrencilerin okula bağlılığını azalmasının nedenleri Şekil 5’de görüldüğü gibi, yaşanan süreç ile ilgili

belirsizlik, alt yapı yetersizliği, eşit imkanların olmaması, okul kültüründen uzak olunması, motivasyon eksikliği, ev ortamından kaynaklı sorunlar, derslere devamin zorunlu olmaması, uzaktan eğitim ile ilgili yaşanan bir deneyimin olmaması, kontrolün yapılamaması, öğretmen ve arkadaşları ile etkileşimin yapılamamasıdır. Germonow, Languageva, Shevyakova ve Poskrebysheva (2020) belirttiği gibi uzaktan eğitime geçişle birlikte varolan sistemin belli unsurların ortadan kalkması sonucu varolan sistemin özelliklerinden değişiklik oluşması ve yeni bir duruma geçilmesi bir belirsizlik oluşturdu. Bu bağlamda uzaktan eğitim sürecinde yaşanan bu belirsizlik sonucu öğrencilerin okula bağlılık durumunun azalttığı söylenebilir. Çağlar ve Kılınç (2020) yaptıkları çalışmada okul yöneticilerine göre uzaktan eğitimin, etkileşim ile sosyalleşmeyi azalttığı, ölçme değerlendirmenin yüz yüze eğitime göre anında yapılamadığı, derse katılım azlığı, alt yapı ve donanım yetersizliği, mevzuat eksikliği ve yönetsel denetim yetersizliği gibi olumsuz yönleri olduğu sonucuna varmıştır. Haskılıç (2021) yaptığı araştırmada uzaktan eğitim sürecinde akran etkileşiminin oluşmaması ve süreç ile ilgili yaşanan stres eğitim öğretimi olumsuz etkilediği sonucuna ulaşmıştır. Ayrıca akran etkileşiminden uzak kalan öğrencilerinin sosyalleşmeleri bakımından problemlerin yaşanması ve teknoloji bağımlılığından uzaklaştırılmaya çalışılan çocuk ve gençlerin bilinçsizce ekran başında konumlandırılması gibi olumsuz etkileri olduğu görülmüştür. Kaplan (2021) yaptığı araştırmada okul yöneticilerine göre pandemi sürecinde öğrencilerin okullarından uzak evlerinde uzaktan derslere katılması onlarda uyum sorunlarına gerilimlere sebep olduğu, öğrenci ve ebeveynlerinde virüse yakalanma kaygısı yaşadıkları, okulların ne zaman açılacağı konusunda yaşanan belirsizlik, EBA da ders programlarında yapılan sık değişiklik yapılması, veli ve öğrencilerde stres ve kaygı artışına sebep olduğu sonucuna varmıştır. Bu sonuçlar ile araştırmamız bulguları tutarlılık göstermektedir. Uzaktan eğitim sürecinde yaşanan olumsuzluklar öğrencilerin okula bağlılık düzeyinde azalttığı söylenebilir. Araştırmaya katılan yöneticilerden bazılarının görüşleri aşağıda verilmiştir.

“Uzaktan eğitim bütün dünyayı da etkileyen bir salgın sonucu öğrenme kayıplarını engellemek için yapılmış çalışmaydı. Maalesef hazırlıksız yakalandık tüm öğretmenler hem de öğrenciler ne yapacağını bilemiyordu. Bu belirsizlikler ve sık sık değişen kararlar öğrencileri okul ciddiyeti ve bağlılıkta uzaklaştırdı. Başlarda bir tatil süreci gibi algılandı. Olağanüstü bir durum olması ve hazırlıksız yakalanma nedeniyle sınav yapılamadı. Her ne kadar sınavlar konusu çok tartışmalı bir konu olsa da öğrencinin

okula ve derse bağıllığını ve yaptığı çalışmaların bir sonucu olduğunu gösterir.” (OD-Y1)

“Öğrencilerin ev ortamında aynı okul ortamını yaratması zor olduğu için okula bağıllık durumları azalmıştır.” (OD-Y2)

“Uzaktan eğitim süreci alt yapı yetersizliği ve içerik olarak yeterli kaynak barındıramadığı için çok etkin olmadı. Bu süreçten çıkartılacak dersler sonucunda ilerleyen dönemlerde çok daha etkin bir sistemin oluşacağını umuyoruz. Fakat hali hazırda kullanılan uzaktan eğitim platformları ve internet alt yapısından kaynaklanan sorunlar sebebiyle öğrencilerin okula bağıllık durumlarının negatif yönde etkilendiğini söylemek mümkün.” (OD-Y3)

“Uzaktan eğitim süreci öğrencilerin fiziksel ortamlarda uzak yürütüldüğünden okul kültürü ve bağıllığı açısından zorlayıcı bir süreçtir. Öğrenciler kendi sınıfları içerisinde oluşturulan gruplarda etkili paylaşımlar yapmaya olanak sağlasa da, okul bağıllığı açısından zayıftır”. (OD-Y4)

“Alt yapı, ekonomik durum, bilinç seviyesi, en etken unsurdur.” (AD-Y5)

“Okula bağıllık konusunda sorunlar yaşanmaktadır”. (AD-Y6)

“Birinci maddede ifade edildiği gibi öğrencilere bu süreçte gerçek hayat hikayeleri oluşturulamayıp eğitim sanal bir kanaldan sunulmuş ve öğrencilerin bu süreçte iletişim kanallarını kapalı tutabilmelerine olanak sağlamıştır. Bu durum da öğrencilerle okul arasındaki dinamik bir bağın oluşmasını engellemiştir.” (İD-Y7)

“Uzaktan eğitim sürecine öğrencilerin okula bağıllık durumları azalmaktadır. Okuldan kopmaktadır.” (İD-Y8)

“Daha az kontrol edilebilir ve altyapı yetersizliği olan uzaktan eğitim programı öğrencilerin okula bağıllığını olumsuz etkilemiştir.” (AD-Y9)

“Öğrenci katılımı ve bağıllığı azalmıştır” (AD-Y11)

“Öğrencilerin okula bağıllık durumları azalmıştır”. (AD-Y12)

“Uzaktan eğitim için benim bir benzetmem var. “Uzaktan davulun sesi hoş gelir” atasözünü ben şu şekilde dönüştürdüm. “uzaktan eğitimin sesi hiç hoş gelmiyor”. Çünkü öğrenci bir ekrana bakarak saatlerce çakılı kalıyor. Etkileşeceği kişiler yok. Okulun ve arkadaşlarının, öğretmenlerinin sıcak bakışları yok. Sürekli ailenle birlikte.” (İD-Y13)

“ Uzaktan eğitim süreci ülkemizde teknik alt yapı eğitimci, veli ve öğrenci açısından bir ilk olduğundan çok fazla sorun yaşanmış, erişebilirlik ve motivasyon açısından okula bağlılıkta olumsuz sonuçlar doğurmuştur.” (İD-Y14)

“Uzaktan eğitim sürecinde herkesin eşit imkanlara sahip olması ve sürecin devamlılığının isteğe bağlı bırakılması öğrencilerin okula bağlılığını olumsuz etkilemiştir.” (İD-Y15)

Okul yöneticileri görüşleri incelendiğinde bir diğer kategori de eğitim programlarının uzaktan eğitim programı öğrencilerin okula bağlılık durumunu olumlu etkilediğini belirtmektedir. Araştırmaya katılan yöneticilerde ikisi öğrencilerin okula bağlılıkları artırıldığı yönünde görüş belirtmektedirler. Bu yönde görüş bildiren yöneticilerin görüşleri şöyledir:

“ Öğrencilerin okula bağlılık durumları bir şekilde sağlanmaya çalışıldı. En önemli faktör canlı dersler öğretmenlerin WhatsApp sisteminden ve EBA'dan bağlantı sağlandı. Tüm öğrencilerin yüz de yüz ulaşıp bağlantı sağlanamadı. Fakat öğrencilerin okula bağlılık durumları büyük ölçüde sağlandı.” (OD-Y17)

“ Uzaktan eğitim sürecinde öğrenci katılımının yüz yüze eğitime göre daha az olduğu görülmüştür. Öğretmen iletişimi ve okul-aile işbirliği ile önlemlerle okula bağlılık arttırılmaya çalışılmıştır.” (OD-Y18).

Araştırmaya katılan yöneticilerden biri de derslere ilişkin bağlılığın azalmadığı sadece okul kavramının olmadığı yönünde görüş belirtmektedir. Bu yönde görüş bildiren yöneticinin görüşü şöyledir;

“Çocukların ders algısında bir değişiklik olmadı. Sadece mekan ve zaman kavramları değişti. Sabah erkenden kalkıp derslerine girdiler. Okul çocuğun hayatından çıktı. Yani okul, ders işlemek için bir araç olmaktan çıktı”(AD-Y10).

4.2.1.3. Uzaktan Eğitim Süre İçinde Uygulanan Öğretim Programında Öğrencilerin Okula Bağlılığını Etkileyen Olumlu ve Olumsuz Etmenlere/Faktörlere İlişkin Okul Yöneticilerinin Görüşlerinden Elde Edilen Bulgular ve Yorumlar

Tablo 20’de uzaktan eğitim sürecinde uygulanan öğretim programında öğrencilerin okula bağlılığını etkileyen olumlu ve olumsuz etmenlere/faktörlere ilişkin okul

yöneticilere uygulanan yarı yapılandırılmış görüşme formundan elde edilen bulgular yer almaktadır.

Tablo 20

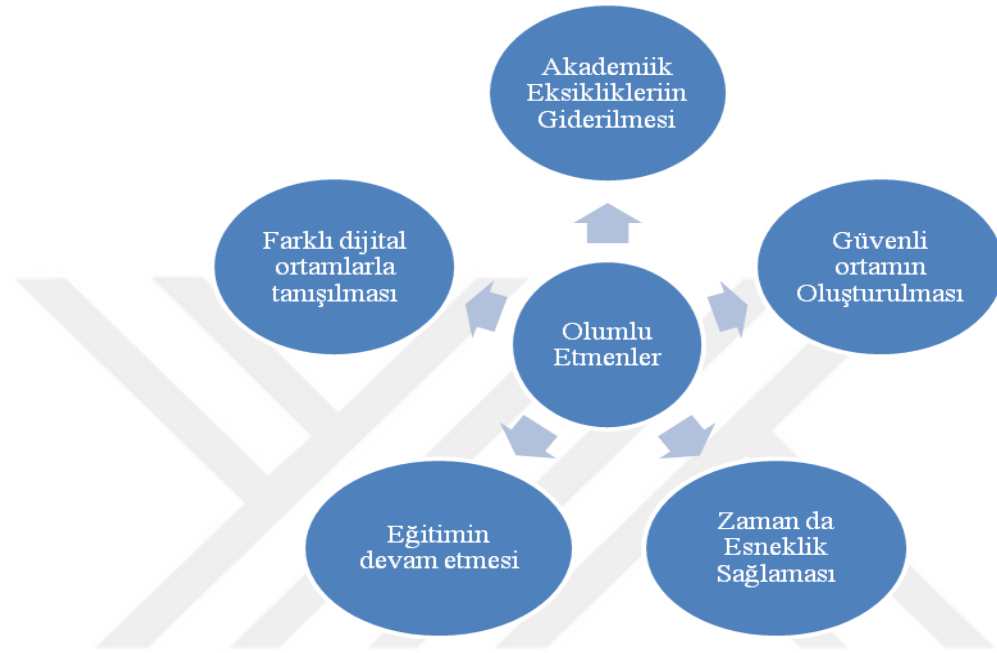
Uzaktan Eğitim Sürecinde Uygulanan Öğretim Programında Öğrencilerin Okula Bağlılığını Etkileyen Olumlu ve Olumsuz Etmenler/Faktörlere İlişkin Okul Yöneticilerinin Görüşlerine Ait Frekans Dağılımı

Kategoriler	Görüşler	f
Olumlu Etkileri	Uzaktan eğitim sürecinde uygulanan öğretim programında öğrencilerin okula bağlılığını etkileyen olumlu görüşler	3
Olumsuz Etkileri	Uzaktan eğitim sürecinde uygulanan öğretim programında öğrencilerin okula bağlılığını etkileyen olumsuz görüşler	16
Toplam		19

Uzaktan eğitim sürecinde uygulanan öğretim programında öğrencilerin okula bağlılığını etkileyen olumlu etmenlerin neler olduğu konusunda okul yöneticileri farklı görüş bildirmektedir. Şekil 6'da okul yöneticilerine göre uzaktan eğitim sürecinde uygulanan öğretim programında öğrencilerin okula bağlılığını etkileyen olumlu etmenler belirtilmektedir.

Şekil 6

Okul Yöneticilerine Göre Uzaktan Eğitim Sürecinde Uygulanan Öğretim Programında Öğrencilerin Okula Bağlılığını Etkileyen Olumlu Etmenler

Okul yöneticilerine göre uzaktan eğitim sürecinde uygulanan öğretim programında öğrencilerin okula bağlılığını etkileyen olumlu etmenlerden biri öğrencilerin farklı teknolojilerle tanışma fırsatı bulduklarını belirtmektedir. Bir diğer yönetici pandemi sürecinde eğitimin devam etmesi ve akademik eksiklerin giderilmesini sağladığı yönünde görüş belirtmektedir. Bir diğer yönetici de zamanda esneklik sağlaması ve salgının kontrol altında tutulması yönünde olumlu görüş bildirmektedir. Bu bağlamda uzaktan eğitim, eğitimde sürekliliğin sağlanması, zamanın esnek olması, akademik eksikliklerin giderilmesi, öğretimde farklı teknolojilerin kullanılması ve salgından dolayı güven verici ortamda bulunmaları öğrencilerin okula bağlılık durumlarını olumlu etkilediği söylenebilir. UNESCO'ya (2020) göre, okulların ve üniversitelerin kapatılması ve kesintiye uğraması öğrencilerin ve gençlerin büyüme ve gelişme fırsatlarından yoksun bırakılmasına ve öğrenme süreçleri üzerinde çeşitli olumsuz sonuçların oluşmasına neden oldu. Bu nedenle, çevrimiçi dijital öğrenme sistemlerinin bu sorunun azaltılmasında yararlı olacağı belirtilmektedir (Akt: Almaiah vd. 2020: 5262). Han, Demirbilek,

Demirtaş, (2021) yaptıkları araştırmanın bulgularına göre, virüs yayılma riskini azaltarak salgının önlenmesine katkı sağlaması, öğrencilerin kalabalık ortamlara girmemesini sağlayarak evlerinde güven içerisinde eğitimlerine devam etmesi, öğrenme sürecinde teknoloji kullanımını artırmak, okul yöneticilerinin, öğretmenlerin, velilerin ve öğrencilerin teknoloji okur yazar yeteneğinin artması, öğrenciler vakit ve yer sınırlaması olmadan esnek bir biçimde öğrenimlerine devam etmesi ve öğretmen ve öğrencilerin eğitim öğretim sürecinden kopmasını engellemesi zorunlu uzaktan eğitimin olumlu yönleri olduğu sonucuna ulaşmıştır. Kaplan'da (2021) yaptığı araştırmada okul yöneticilerine göre, Covid-19 pandemi sürecinde uzaktan eğitimin olumlu yanları; temizlik ve hijyen farkındalığı, teknolojik araç kullanımı gelişimi, okul- öğretmen ve yüz yüze eğitimin önemi görülmüştür. Literatüre uyumlu olarak okul yöneticileri de benzer şekilde olumlu görüş bildirmektedir. Uzaktan eğitim sürecinde uygulanan programın olumlu yönleri öğrencilerin okula bağlılık durumuna olumlu yönde etkilediği belirtilebilir. Okul yöneticilerinden alıntılardan bazıları şöyledir:

“..... Sadece farklı teknolojilerle tanışma şansımız oldu.” (OD-Y2).

Okula bağlılığı etkileyen en olumlu yanı eğitimin devamının sağlaması adına olmuştur. Bunun yanı sıra zamanlama konusunda esneklik sağlaması, salgının kontrol alınabilmesi gibi yararları olmuştur.” (AD-Y9)

“..... Okulun aktif olarak devam ettiği eski öğrenciler için eğitim programları uzaktan eğitim sürecinde akademik alanda kolaylık sağlamış olsa da, ...” (OD-Y4).

Uzaktan eğitim sürecinde uygulanan öğretim programında öğrencilerin okula bağlılığını etkileyen olumsuz etmenler kategorisine ilişkin okul yöneticileri farklı görüş bildirmektedir. Şekil 7’de okul yöneticilerinin uzaktan eğitim sürecinde uygulanan öğretim programında öğrencilerin okula bağlılığını etkileyen olumsuz etmenler belirtilmektedir.

Şekil 7

Okul Yöneticilerine Göre Uzaktan Eğitim Sürecinde Uygulanan Öğretim Programında Öğrencilerin Okula Bağlılığını Etkileyen Olumsuz Etmenler

Okul yöneticilerinin görüşlerine göre uzaktan eğitim sürecinde, öğrencilerin okul ve sınıf ortamından uzaklaşmaları, okula karşı aidiyet duygusunun gelişmemesi onların okula bağlılığını olumsuz etkilediğini belirtmektedir. Okul yöneticilerine göre uzaktan eğitim sürecinde öğrencilerin, eşit imkânlara, gerekli donanım ve internete sahip olmamaları okula bağlılığını etkileyen olumsuz etmenler arasında yer aldığını ifade etmektedirler. Ayrıca bazı okul yöneticilerine göre de öğrencilerin ve öğretmenlerin teknolojiyi kullanmada bilgi eksiliği de öğrencilerin okula bağlılığını etkileyen olumsuz etmen arasında olduğunu belirtmektedir. Yurdakul (2015: 284) göre, uzaktan eğitimin yapılabilmesi için öğreten ve öğrenenlerin eğitimi gerçekleştirebilecek öğretim

teknolojilerini kullanabileceği bilgi ve beceri sahip olmaları gerekliliğini belirtmiştir. Uzaktan eğitim sürecinde uygulanan öğretim programında öğrencilerin okula bağlılığını etkileyen bir diğer olumsuz faktör de eğitim programların da gerekli güncellemelerinin yapılmadan uygulanması ve beceri derslerinde uygulanabilirlik düzeyinin düşük olmasıdır. Korollov, Germonow, Langueva, Shevyakova, Poskrebysheva, (2020) uzaktan eğitimin önemli bir dezavantajının, öğretmenin doğrudan gözetimi altında beceri derslerinin yapılamaması ve bundan dolayı pratik becerilerin gelişimini olumsuz etkilediğini belirtmektedir. Uzaktan eğitim sürecinde uygulanan öğretim programında öğrencilerin okula bağlılığını etkileyen olumsuz etmenlerin bir diğeri de canlı derslere katılımın isteğe bırakılmasıdır. Devam zorunluluğu olmadığı için öğrenciler canlı dersleri düzenli takip etmediler. Devamın veli ve öğrenci isteğine bırakılması öğrencilerin okula bağlılığını olumsuz yönde etkilediği söylenebilir. En son olarak da bilgisayar başında çok zaman geçirdiklerinde bazı öğrencilerde teknoloji bağımlılığı arttığı yönünde okul yöneticileri görüş bildirmektedir. Teknoloji bağımlılığı öğrencilerin okula bağlılık durumunu olumsuz etkilediği ifade edilebilir. Akyavuz ve Çakın(2020:725) yaptıkları araştırmada okul yöneticilerinin Covid-19 pandemi sürecinde uzaktan eğitim sisteminde problemlerle karşılaştıkları ve bu problemlerin bilgi eksikliği, iletişim eksikliği, teknik yetersizlik, öğretmenlerin ilgisizliği ve planlama yetersizliği şeklinde olduğu sonucuna ulaşmıştır. Bu sonuç okul yöneticilerinin ifade ettikleri olumsuz etmenler ile örtüşmektedir. Kaplan (2021) yaptığı araştırmada okul yöneticilerine göre; Covid-19 pandemi sürecinde uzaktan eğitimin olumsuz yanları; teknolojik (tablet, bilgisayar, telefon) araçlara ihtiyaç duyulması sorunu, internet ve alt yapı yetersizliği yaşanılması sorunu, sosyalleşme sorunu, kaygı ve korku artışı, sağlık sorunları, teknoloji bağımlılığı, uzaktan eğitimin verimsizliği, okuldan uzaklaşma ve fırsat eşitsizliği olduğu görülmüştür. Bu bulgular araştırma bulguları ile benzerlik göstermektedir. Bu yöneticilerden bazılarının görüşleri şöyledir;

“Uzaktan eğitim sürecinde öğrencilerin okula aidiyet hissi özellikle ortaokul kademesine il kez başlayan 5. Sınıflar için zorlayıcı bir süreç olmuştur., sosyal iletişim ve okul atmosferinin zayıflamasına sebep olmuştur.” (OD-Y4).

“Öğrencilerin aklında sadece sanal bir okul imgesiyle hareket etmek durumunda kalmıştır. Dolayısıyla öğrencinin aidiyet duygusu geliştirmenin ötesinde daha çok

öğrenci etkileşimden uzaklaşmış, teknolojiye mazur kalmış ve iletişim genel olarak tek yönlü sürdürülmüştür. Bunun da öğrencinin okul algısını olumsuz etkilediği öne sürülebilir”. (İD-Y7).

“Ortam çok etkili olmuştur. Arkadaşları ve öğretmeni ile birlikte oldukları ortam (sınıf) değiştiği için çocuğun okula bağlılığı da değişmiştir.” (AD-Y10).

Uzaktan eğitimde öğretim metodlarının bazıları öğrenenleri ekrana bağlamakta ancak bu da belli bir alışkanlık kazandıktan sonra bu bağımlılık ortadan kalkmaktadır. Olumlu tek tarafı var aile içerisinde zaman geçirmesi olumsuz tarafı ise yüz yüze eğitimde aldığı o ortamı ve düzenleyici disiplinlerin olmayışı. Öğretmenin öğrenciye dokunuşlarının olmaması. (İD-Y13).

“Bilgi ve iletişim teknolojilerinin globalleşmesi, pandeminin katkısıyla zorunlu gerekliliği nedeniyle; okulundan sınıftan, arkadaş ve sevdiklerinden, sosyal ortamdan koparak, izole yalnız teknolojik araçlara bağımlı, sınıf ortamının sinerjisinden uzak, bu sinerjiyi uzaktan eğitimde yakalamak zor. Öğrencinin motivasyonu ve dikkati olumsuz etkileyebilmekte ve okula çok özlem duymaktadırlar.” (İD-Y16).

“Uzaktan eğitim sürecinde bilgisayar ve teknoloji konusunda yetersiz bilgiye sahip olan öğrencilerin derse katılmada ve başarılı olmada daha geride olduğunu düşünüyorum. Ayrıca sosyoekonomik düzeyi düşük olan öğrenciler uzaktan eğitime ya çok az katılmış ya da hiç katılmamıştır. Ayrıca uzaktan eğitimde okul ve sınıf kurallarını uygulamak yüz yüze eğitime göre daha zor, bu nedenle uzaktan eğitim öğrencilerin okul kültürüne uyumunu olumsuz etkilemiştir. Bu durum sınıf yönetimini de zorlaştırmıştır. Öğrenci sayılarının fazla olduğu sınıflarda çocukların hepsinin gelişimini takip etmek yüz yüze eğitime göre daha güç olmuştur. Öğrencilerin birbirleriyle etkileşimleri, bilgi alış veriş, ortak çalışmalar yapma ve işbirlikli çalışması da yüz yüze eğitime göre olumsuz etkilenmiştir.”. (OD-Y18).

“Çok sık karar değişikliği ve metaryal eksikliği öğrencinin derse bağımlılığını olumsuz etkilemiştir. Öğretmenlerin web. Zoom araçlarını etkin kullanamaması, internet sorunları, bilgisayar ve tablet ihtiyacı da öğrencileri dersten soğutmuştur. Bazı derslerde okulda yapılamayan dinleme etkinlikleri için uzaktan eğitim bir fırsat oldu sadece.” (OD-Y1).

Aynı müfredatın devam etmesi, öğretmenlerin farklı öğretmen yollarında eksiklikleri (Uzaktan eğitim için) herkeste aynı şartların olmaması olumsuz etmenler. Bu dönem için olumlu bir yön olduğunu düşünmüyorum.(OD-Y2).

“ Çevresel etkilerden dolayı çoğu olumsuz faktörlerle karşılaştık. Ekonomik durumlarının yetersizliği sosyo- ekonomik düzeyi düşük bölgesinde olmamız, Kalabalık ailelerin olması faktörlerdir. (AD-Y5).

“Uzaktan eğitim bizim okulumuz gibi maddi durumu düşük olan ailelerle ilgili sorunlar yaşanmaktadır. PC olmaması internet ağının olmaması en büyük sorundur.” (AD-Y6).

“ En büyük olumsuzluğu ise eşit eğitim imkanı sağlanmamış olmasıdır” (İD-Y9)

“Uzaktan eğitim süreci ilköğretim ve ortaokul gibi öğrenci yaşlarının düşük olduğu ve daha önceden bu tecrübeyi edinmemiş öğrenciler için zorlayıcı ve problemlidir. Uygulanan öğretim programı önceden detaylı ve kapsamlı bir şekilde hazırlanmadığı için uzaktan eğitim sürecinin verimini olumsuz etkilemiştir.” (OD-Y3).

“Bu süreçte uygulanan programların niteliği yetersiz kalmış, erişebilirlik oranlar düşük ve ifade ve beceri derslerinde uygulanabilirlik çok yetersizdir.” (İD-Y14)

Uygulama derslerinde (beceri gerektiren) olumsuz etkilemekte (OD-Y17).

“; olumsuz ekran bağımlılığı” (AD-Y11)

“Uzaktan eğitim sürecinde uygulanan öğretim programının temelinde teknolojik araçlar olması öğrencilerin bağımlılığını başlarda olumlu etkilese de zaman içerisinde çok uzun süreler geçirmesi dijital bağımlılığa yol açmıştır.” (İD-Y15)

“Not ile değerlendirmek öğrencilerin okula bağımlılığını artırıyor. Devam şartı aranmaması okula bağımlılığı azaltıyor”. (İD-Y8)

4.2.1.4. Uzaktan Eğitim Sürecinde Öğrencilerin Öğrenmeye İstekli Olma Durumuna İlişkin Okul Yöneticilerinin Görüşlerinden Elde Edilen Bulgular ve Yorumlar

Tablo 21’de uzaktan eğitim sürecinde öğrencilerin öğrenmeye istekli olma durumuna ilişkin okul yöneticilere uygulanan yarı yapılandırılmış görüşme formundan elde edilen bulgular yer almaktadır.

Tablo 21

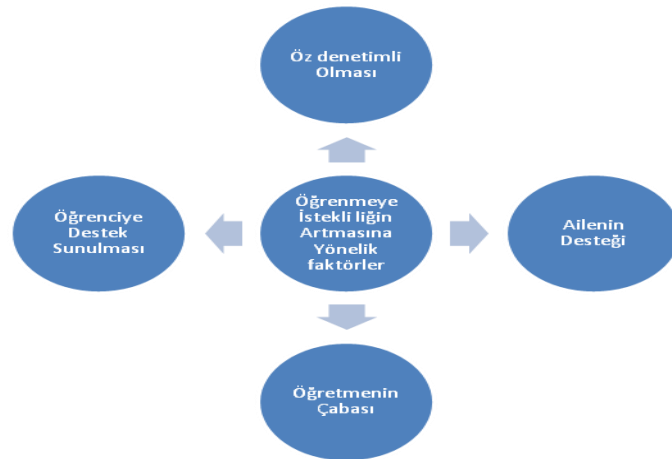
Uzaktan Eğitim Sürecinde Öğrencilerin Öğrenmeye İstekli Olma Durumuna İlişkin Okul Yöneticilerini Görüşlerine Ait Frekans Dağılımı

Kategoriler	Görüşler	f
Öğrencilerin Öğrenmeye İsteklilik Düzeyi Arttı	Uzaktan Eğitim Sürecinde Öğrencilerin Öğrenmeye İstekli Olma Düzeyi Artmasına İlişkin Yönetici Görüşleri.	4
Öğrencilerin Öğrenmeye İsteklilik Düzeyi Azaldı	Uzaktan Eğitim Sürecinde Öğrencilerin Öğrenmeye İstekli Olma Düzeyi Azaldığına İlişkin Yönetici Görüşleri.	13
Toplam		17

Uzaktan eğitim sürecinde öğrenmeye istekli olma durumuna ilişkin okul yönetici görüşleri incelediğinde iki anlamsal kategoriye ayrılmıştır. Yöneticiler uzaktan eğitim sürecinde öğrencilerin öğrenme isteği artışı ve öğrenme isteğinin azaldığı yönünde iki farklı görüş bildirmektedirler. Öğrencinin okul bağlılığı ile öğrenme istekliliği arasında bir bağ olduğu düşünülmektedir. Nitekim Osterman (2000: 359) okul bağlılığı yüksek olan öğrencilerin, akademik performansı, yüksek motivasyon ve öğrenme daha istekli oldukları sonucuna ulaşmıştır. Yönetici görüşleri incelediğinde uzaktan eğitim sürecinde öğrencilerin öğrenmeye istekli olma durumuna artış gözlenmesidir. Şekil 8’de okul yöneticilerine göre uzaktan eğitim sürecinde öğrencilerin öğrenmeye istekli olma durumunun artmasına yönelik faktörler belirtilmektedir.

Şekil 8

Okul Yöneticilerine Göre Uzaktan Eğitim Sürecinde Öğrencilerin Öğrenmeye İstekli Olma Durumunu Artıran Faktörler

Okul yönetici görüşleri incelendiğinde uzaktan eğitim sürecinde, aile-öğretmenlerin çabası, öğrenciye destek sunulması ve özdenetimli öğrencilerde öğrenme isteğinin arttığı yönünde görüş belirtmektedirler. Bozkurt (2020:122) belirttiği gibi uzaktan eğitim sürecinde öğrenenler öğrenme sorumluluklarını üstlenmedikleri zaman zorluk çekeceklerdir (Bozkurt, 2020:122). Ayrıca okul yöneticileri, öğretmenlerin motivasyon artırıcı çalışmaları ve EBA destek noktalar ile öğrencilere destek sunulması da öğrencilerin öğrenme istekliliğini arttırdığı yönünde görüş ifade etmektedirler. Bu bağlamda öğrenme istekliliği artan öğrencilerin okula bağlılık durumunu olumlu yönde etkileyeceği söylenebilir. Bu yönde görüş bildiren okul yöneticilerinden bazılarının görüşleri şöyledir.

“Öğrenciler bu dönem de özellikle uzaktan eğitimin başlangıç sürecinde direnç göstermiş olsa da devam eden süreçte derslere katılım isteği zamanla artmaya başlamıştır.” (OD-Y4).

“Öğrenmenin başlayabilmesi için gereken ilgi, dikkat çekme ve motive etme gibi durumlar sanal bir perde arkasından öğretmen tarafından gerçekleştirilmesi zor bir durumdur. Bu noktada içsel motivasyonu çok yüksek olan öğrenciler dışındakilerin öğrenme için gerekli önkoşulları bireysel olarak sağlayamadığı düşünülmektedir”. (İD-Y7).

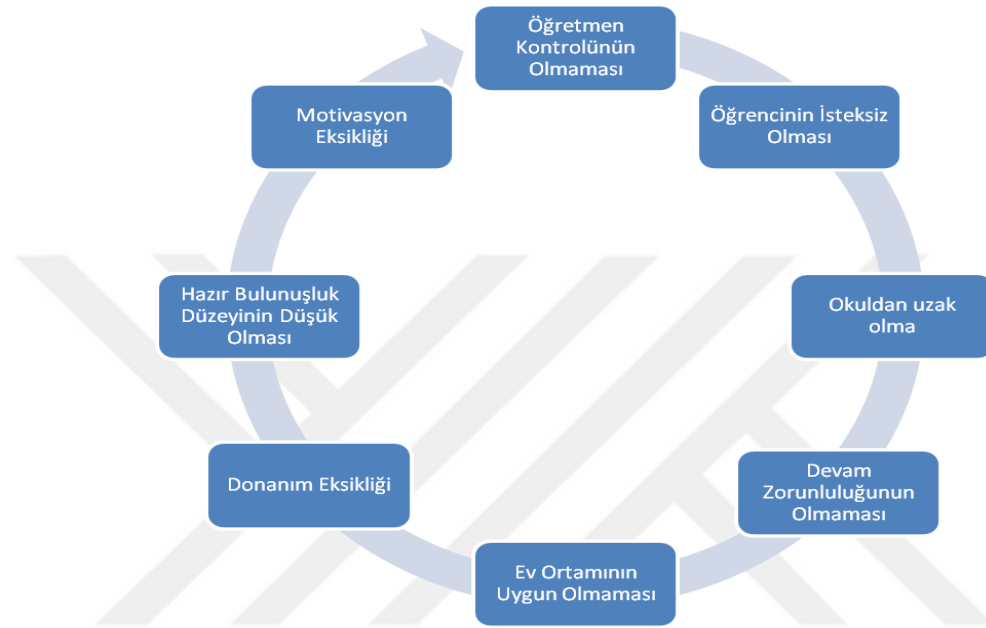
“Bireysel farklılıklar ön plana çıktı. Bunun yanı sıra ailenin etkisi de önemli olmuştur” (OD-Y17).

“.....Ancak okulumuzda EBA Destek noktalarından devamlı olarak faydalanan ve istekli olara okula gelip uzaktan eğitime katılan öğrencilerimiz de mevcuttur.” (OD-Y18).

Yönetici görüşleri incelediğinde bir diğer kategoride uzaktan eğitim sürecinde öğrencilerin öğrenmeye istekli olma durumunun azaldığı yönünde görüş belirtmektedirler. Okul yöneticilerinin uzaktan eğitim sürecinde öğrencilerin öğrenmeye istekli olma durumunun azalmasına ilişkin faktörler Şekil 9’da belirtilmektedir.

Şekil 9

Okul Yöneticilerine Göre Uzaktan Eğitim Sürecinde Öğrencilerin Öğrenmeye İstekli Olma Durumunu Azaltan Faktörler

Şekil 9 incelendiğinde, okul yöneticilerine göre öğrencilerin öğrenmeye istekli olma durumunun azalmasında etkili olan nedenler arasında motivasyon düşüklüğü, hazır bulunuşluk düzeyinin uygun olmaması ve öğrenmeye istekli olmadıklarıdır. Bir başka etkende okul ortamından uzak olduğu belirtilmektedir. Bir diğer etken de internet ve bilgisayara ihtiyaç duyması etkili olduğu gözlenmektedir. Bazı yöneticiler de öğrencilerin ev ortamlarının uygun olmamasından dolayı öğrencilerin öğrenme isteksizliği oluştuğunu belirtmektedir. En son olarak da “devamsızlık dikkate alınmadığı için” öğrencilerin öğrenme isteği azaldığı yönde okul yöneticileri görüş bildirmektedirler. Öğrencilerin öğrenme istekleri azaldığında onların okula bağlılık durumu da olumsuz etkileyeceği ifade edilebilir. Can ve Günbayı (2021) yaptıkları araştırmada uzaktan eğitimde yönetici görüşlerine göre en sık karşılaşılan sorunlar teknolojik alanda yaşanan yetersizlikler, bağlantıda yaşanan kopmalar, maddi yetersizlikten kaynaklı teknolojik donanım eksikliği, herkesin bilgisayar veya tablete sahip olmaması ve materyal eksiklikler, ders

disiplini, sınıf yönetiminin, öğrenci kontrolünün sağlanamaması ve geri dönüt almada etkileşim sorununun yaşandığı sonucuna ulaşmıştır. Bu sonuç okul yöneticilerinin ifade ettikleri öğrenme isteksizliğine neden olan etmenler ile örtüşmektedir. Öğrenme isteksizliği olan öğrencilerin okula bağlılık durumlarında azalacağı söylenebilir. Bu yönde görüş bildiren okul yöneticilerinden bazılarının görüşleri şöyledir:

“İnternet sorunları, bilgisayar ve tablet ihtiyacı öğrenme isteklerini olumsuz etkilemiş. Derse katılan ile katılmayan aynı değerlendirmeye tutulunca da öğrenci olumsuz etkilendi.” (OD-Y1)

“Okuldan uzak olmaları bir çoğunda istekliliği azalttı” (OD-Y2).

“Genelde isteksizler.” (AD-Y5).

“Uzaktan eğitimde öğrencilerin istekleri oldukça azdır.” (AD-Y6).

“Bu süreçte öğrencilerin öğrenmeye isteklilik oranlarının çok düşük yüzdelerde seyrettiği görülmüştür.” (İD-Y14).

“Öğrencilerin uzaktan öğretim sürecinin başında derslere katılım yüksekken geçen süreç içerisinde yaşanan problemler öğrencilerin isteğini olumsuz etkilemiştir.” (OD-Y3).

“Odaklanma ve konsantrasyon düşüklükleri dolayısıyla motivasyon kayıplara neden olmuştur.” (AD-Y9).

“Uzaktan öğrenme sürecinde öğrencileri derse hazırlamak çok zor olmuştur. Çocuklar güdülenme sorunu yaşamış derslere gerekli dikkat sağlanamamıştır. Derslerin bilgisayar, telefon, tablet vb. materyallerden işleniyor olması ve çocukların bu araçları öncelikli olarak oyun aracı olarak görmesi bu araçlarla işlenen derslerde ve öncesinde çocukların akademik olarak derse motive olmaları çok zorlaşmıştır. (AD-Y10).

“Uzaktan eğitimde yaşadığımız en büyük sorun öğrencinin istekli olmaması. Bu nedenle derse bağlamak için yoğun çaba ve zaman gerektirdiği için fazla verimli geçmemektedir.” (İD-Y13).

“Uzaktan eğitim sürecinde öğrencilerin öğrenme isteklerinin yüz yüze eğitime oranla oldukça düşük seviyede kalmıştır. Bunda öğrencilerin hazırbulunuşluk düzeyinin yetersizliği olduğunu düşünüyorum.” (İD-Y15).

“ Evinde bilgisayar ve internet erişimi olmayan öğrencilerden büyük çoğunluğu derse katılmamış ve bu konuyu neden gösterip katılmak için çabalamamıştır. Ayrıca sınıfta kalmayacaklarını, devamsızlık yaparlarsa bir yaptırım

uygulanmayacağını düşünen öğrenciler de uzaktan eğitimin ilerleyen süreçlerinde daha isteksiz davranmışlardır.” (OD-Y18).

“Uzaktan eğitim sürecinde öğrenciler ev ortamlarının uygun olmaması, eğitim ortamlarının uygun olmaması vb. sorunlardan isteği azalmaktadır.” (İD-Y8).

“İstek azaldı. Çünkü okuldaki disiplin ve istikrar evde sağlanmamıştır.” (AD-Y11).

4.2.1.5. Uzaktan Eğitim Sürecinde Öğrencilerin Okula Karşı Sorumluluklarını Yerine Getirmelerine İlişkin Okul Yöneticilerinin Görüşlerinden Elde Edilen Bulgular ve Yorumlar

Tablo 22’de uzaktan eğitim sürecinde öğrencilerin okula karşı sorumluluklarını yerine getirmelerine ilişkin okul yöneticilere uygulanan yarı yapılandırılmış görüşme formundan elde edilen bulgular yer almaktadır.

Tablo 22

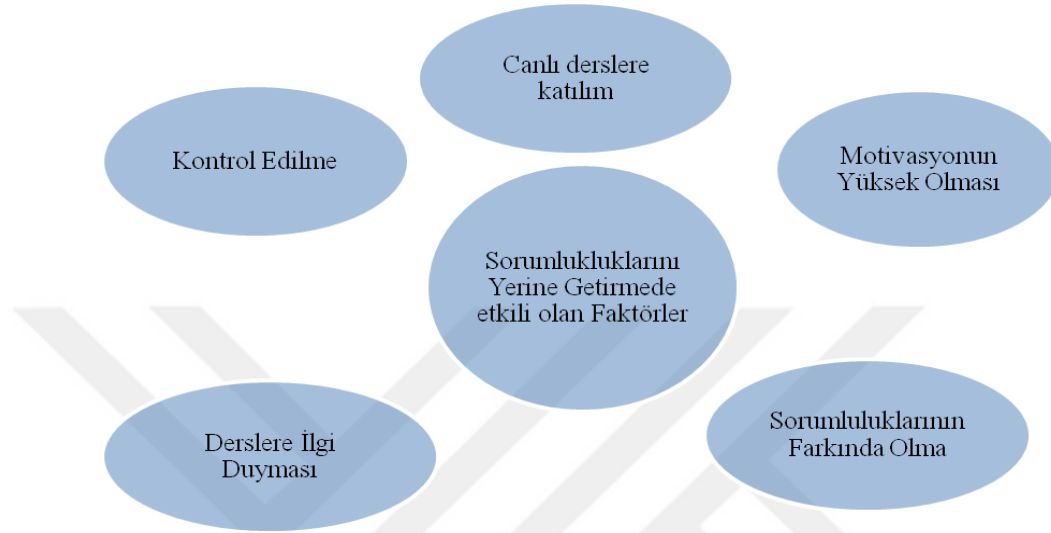
Uzaktan Eğitim Sürecinde Öğrencilerin Okula Karşı Sorumluluklarını Yerine Getirmesine İlişkin Okul Yöneticilerinin Görüşlerine Ait Frekans Dağılımı

Kategoriler	Görüşler	f
Sorumluluklarını Yerine Getirme	Uzaktan Eğitim Sürecinde Öğrencilerin Okula Karşı Sorumluluklarını Yerine Getirdiklerine İlişkin Yönetici Görüşleri	6
Sorumluluklarını Yerine Getirmeme	Uzaktan Eğitim Sürecinde Öğrencilerin Okula Karşı Sorumluluklarını Yerine Getirmediklerine İlişkin Yönetici Görüşleri	11
Toplam		17

Uzaktan eğitim sürecinde okula karşı sorumluluklarınızı yerine getirmesine ilişkin yönetici görüşleri incelediğinde iki anlamsal kategoriye ayrılmıştır. Uzaktan eğitim sürecinde öğrencilerin okula karşı sorumluluklarını yerine getirmeye ilişkin bazı yöneticiler, öğrenciler sorumluluklarını yerine getirdikleri yönünde görüş belirtmektedirler. Şekil 10’da yönetici görüşlerine göre uzaktan eğitim sürecinde öğrencilerin okula karşı sorumluluklarını yerine getirmesinde etkili olan faktörler belirtilmektedir.

Şekil 10

Okul Yöneticilerine Göre Uzaktan Eğitim Sürecinde Öğrencilerin Okula Karşı Sorumluluklarını Yerine Getirmelerinde Etkili Olan Faktörler

Yönetici görüşlerine göre uzaktan eğitim sürecinde öğrencilerin okula karşı sorumluluklarını yerine getirmesinde etkili olan faktörlerden biri öğrencilerin canlı derslere aktif katılım göstermesidir. Bir diğer faktör de okula karşı sorumluluklarının farkında olmasıdır. Motivasyonu yüksek ve derslere karşı ilgili olan öğrenciler de okula karşı sorumluluklarını yerine getirdiği yönünde okul yöneticileri görüş bildirmektedir. Ayrıca okul yöneticilerine göre aile ve öğretmeni tarafından kontrol edilen öğrencilerin uzaktan eğitim sürecinde okula karşı sorumluluklarını yerine getirdikleri ifade edilmektedir. Bu bağlamda okula karşı sorumluluklarını yerine getiren öğrencilerin okula bağlılık düzeylerinin yüksek olduğu söylenebilir. Nitekim Bilge, Tuzgöl Dost ve Çetin (2014) yaptıkları araştırmada çalışma alışkanlıkları yeterli ve yetkinlik inancı yüksek olan öğrencilerin okula bağlılık düzeylerinin de yüksek olduğu görülmüştür. Bu sonuç araştırma sonuçları ile örtüşmektedir. Yöneticilerden bazılarından yapılan alıntılar şöyledir;

“Derse karşı tutum, okula bağlılık gibi sorumlulukları da olumsuz etkiledi. Kontrol mekanizması uzaktan yüz yüze de olduğu gibi işlemediği için isteyen öğrenci ya da ailesi tarafından takip edilen öğrenci yerine getirdi edilmeyen getirmedi. “(OD-Y1).

“Her ne kadar uzaktan eğitim süreci zorlayıcı olsa da öğrencilerin sürece aktif katılımı ve öğrenme isteklerinin motivasyonlarının düşmemesi sorumluluk bilinçlerinin zayıflamadığını göstermiştir.” (OD-Y3).

“Devamsızlık dikkate alınmamış olsa da hatta öğrenciler sınavlarda muaf tutulmasına karşın eğitim süreçlerine aktif katılan öğrenci sayıları oldukça yüksektir. Bu açıdan bakıldığında öğrencilerin okula karşı sorumluluk duygularının yüksek olduğu söylenebilir.” (OD-Y4).

“ Uzaktan eğitimde derslere aktif katılabilenler ile eğitim bir şekilde sürdürüldü. Diğer öğrenciler zorlandı.” (AD-Y11).

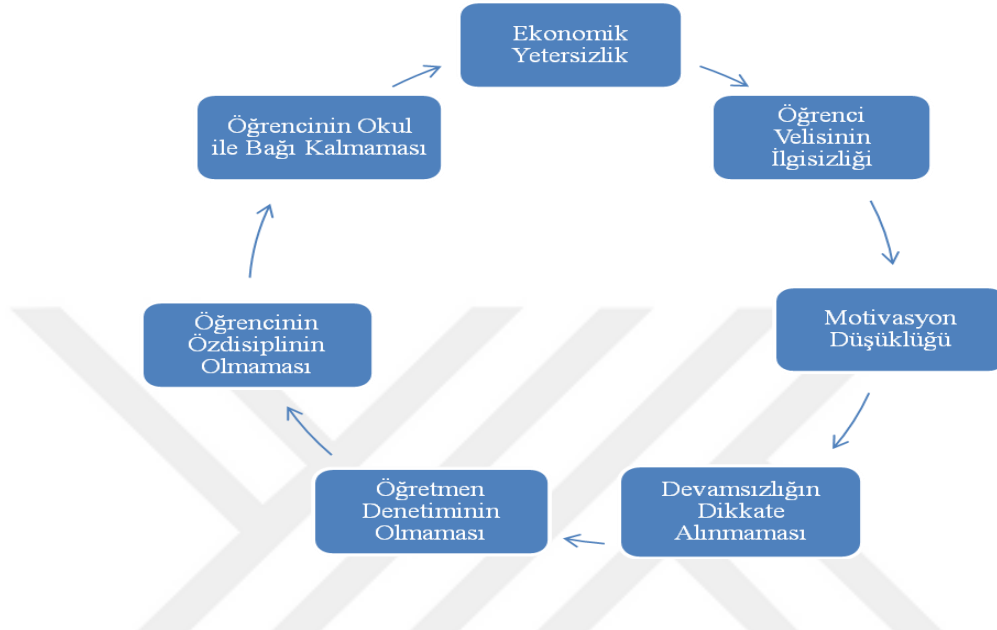
“Uzaktan eğitim sürecinde öğrencilerin bir kısmı sorumluluk duygusu azalırken, denetim ve ulaşılabilme faktörleri de etkili olmuştur.” (OD-Y17).

“..... Bunun yanı sıra okula ve derslere ilgi duyan, sorumluluklarını yerine getiren öğrenciler uzaktan eğitimde de sorumluluklarına uygun davranışlar sergilemişlerdir.” (OD-Y18).

Uzaktan eğitim sürecinde öğrencilerin okula karşı sorumluluklarını yerine getirmelerine ilişkin yönetici görüşleri incelendiğinde bir diğer kategoride “Uzaktan eğitim sürecinde öğrencilerin okula karşı sorumluluklarını yerine getirmedikleridir. Okul yöneticilerin görüşleri incelendiğinde çoğu yönetici bu yönde görüş belirtmektedirler. Şekil 11’de okul yöneticilerine göre uzaktan eğitim sürecinde öğrencilerin okula karşı sorumluluklarını yerine getirmemelerine neden olan faktörler belirtilmektedir.

Şekil 11

Okul Yöneticilerine Göre Uzaktan Eğitim Sürecinde Öğrencilerin Okula Karşı Sorumluluklarını Yerine Getirmemelerinde Etkili Olan Faktörler

Okul yöneticilerinin görüşlerine göre, ekonomik sebepler, öğretmen denetiminin olmaması, motivasyon düşüklüğü, öğrenci velisinin ilgisizliği, öğrencinin okul ile bağı kalmaması ve öğrencinin özdisiplinin olmaması, devamsızlığın dikkate alınmaması, gibi nedenler öğrencilerin okula karşı sorumluluklarını yerine getirmemelerine neden olan faktörler olduğunu ifade etmektedir. Öğrencilerin okula karşı sorumluluklarını yerine getirmediğinde onların okula bağlılık durumu da olumsuz etkileyeceği ifade edilebilir. İhtiyaroğlu ve Demir (2015) yaptıkları çalışmada denetim odağı ile öğrenci okul bağlılığı arasında olumlu yönde anlamlı bir ilişki olduğu saptanmıştır. Bu ilişkinin, öğrenci de iç denetim var ise okul bağlılığının güçlü olduğu fakat dış denetim odaklı ise öğrencinin okul bağlılığının zayıf olduğu sonucuna ulaşmıştır. Haskılıç (2021) yaptığı araştırmada uzaktan eğitim sürecinde karşılaşılan, ana sorunların başında herkeste moral ve motivasyon kaybının yaşanması, teknolojik alanda yaşanan yetersizlikler ve birden çok öğrencinin bulunduğu evlerde yaşanan ders programı çakışmaları olduğunu dile getirmiştir. Kaplan (2021) yaptığı araştırmada okullarda pandemi sürecinde veliler ve öğrencilerle iletişim problemleri yaşandığı saptanmıştır. Şahan (2021) yaptığı araştırmada ergenlik döneminde çocuğu olan velilerin, ev ortamında çocuklarının

öğrenme yaşantısına destek sunmaları ve çocuklarına yönelik davranışlarında duyarlı olmaları, öğrencilerin okul başarılarının artmasında önemli değişken olduğu sonucuna ulaşmıştır. Bu sonuca göre velinin ilgisiz olması öğrencilerin sorumluluklarını yerine getirmede olumsuz etkilediği söylenebilir. Han, Demirbilek, Demirtaş, (2021) araştırma sonuçlarına göre, salgın döneminde yürütülen uzaktan eğitime ilişkin okul yöneticilerine göre yaşanan problemler, internet erişimine ve teknolojiye bağlı yaşanan sorunlar, öğretmen ve öğrenci EBA'ya bağlanmakta yaşanan güçlükler, birçok öğrenci uzaktan eğitim için gerekli olan teknolojik cihazlara sahip olmamasından dolayı oluşan eğitimde fırsat eşitsizliğinin artması, uygulama gerektiren dersler verimsiz geçmesi, motivasyon kaybı yaşayan öğrencilerin uzaktan eğitim derslerine katılım düzeyi düşük olduğu görülmüştür. Bu bağlamda okula karşı sorumluluklarını yerine getiremeyen öğrencilerin okula bağlılık durumunun olumsuz etkileneceği belirtilebilir. Bu yöneticilerden aldığımız birkaç alıntı aşağıdaki gibidir;

“Uzaktan kontrol edilmesinin zor olması sorumlulukları yerine getirmede zorladı.” (OD-Y2).

“Kalabalık ailelerin çocukları olmalarından dolayı katılım az. Öğrencilerin kişisel odaları yok, ekonomik durumları kötü olduğu için yeterli verim alınamadı.” (DD-Y5).

“Uzaktan eğitim sürecinde öğrencilerin okula karşı sorumluluklarını yerine getirmede çok fazla zorluk yaşanmaktadır.” (AD-Y6).

“Sorumluluk öncelikle öğrencinin derse devamı ve derste aktif olarak katılımıyla başlamaktadır. Öğrenciler uzaktan eğitim sürecinde teknik yetersizlikler, maddi imkansızlıklar ya da kişisel tercihlerine bağlı olarak derse devam etmeme seçeneğini ellerinde bulundurmushlardır. Bu da birbirini tetikleyen bir süreç olarak öğrencinin sorumluluktan kaçabilme ihtimalinin olduğu düşüncesini yerleştirmiştir. Mazeret olarak öne sürebilecek bir çok etmenin olduğu bir ortamda da öğrencinin sorumlu davranış göstermesini beklemek hayalci bir yaklaşım olarak görülebilir.” (İD-Y7).

“Öğrenciler okula karşı sorumluluklarını tam olarak yerine getirmemektedirler.” (İD-Y8).

“Yaşanan motivasyon kayıpları da okula karşı sorumlulukların aksatılmasına neden olmuştur.” (AD-Y9).

“Öğrenci sorumlulukları çok azaldı. Bunda velinin de rolü büyük. Normal öğrenimde çocuğunu okula göndermeye mecbur olan veli, kendisinin ufak bir işi olduğunda ve

telefona bilgisayar ihtiyacı olduğunda çocuğun derse girmesini engelleyebildi.” (AD-Y10).

“Kontrol edilemediğinden öğrenciler sorumlulukları yerine getirmediler.”(AD-Y12).

“Öğrenciler okulla ilişkileri pek kalmadığından davranışlarından o derece sorumlu olmaktadır.” (İD-Y13).

“Gösterilen kısmı çabalar çok yetersizdir. Sorumluluk kavramına ket vurmuştur.” (İD-Y14).

“Yüz yüze eğitimde bireysel sorumlulukları az olan öğrenciler uzaktan eğitimde de derse katılmamaya, ders etkinliklerini düzenli yerine getirmemeye, verilen ödevleri yapmamaya devam etmiştir.....Devamsızlığın dikkate alınmaması maalesef diğer öğrencilerin de okul sorumluluklarını yerine getirmelerini olumsuz etkilemiştir.” (OD-Y18).

4.2.1.6. Uzaktan Eğitim Sürecinde Öğrencilerin Okula Bağlılığını Arttırmak İçin Neler Yaptıklarına İlişkin Okul Yöneticilerinin Görüşlerinden Elde Edilen Bulgular ve Yorumlar

Tablo 23’de uzaktan eğitim sürecinde öğrencilerin okula bağlılığını arttırmak için neler yaptıklarına ilişkin okul yöneticilere uygulanan yarı yapılandırılmış görüşme formundan elde edilen bulgular yer almaktadır.

Tablo 23

Uzaktan Eğitim Sürecinde Öğrencilerin Okula Bağlılığı Artırmak İçin Neler Yaptıklarına İlişkin Okul Yöneticilerinin Görüşlerine Ait Frekans Dağılımı

Kategoriler	Görüşler	f
Öğrenci-Veli ile İletişimi Artırma	Uzaktan Eğitim Sürecinde Okula Bağlılığını Arttırmak İçin Öğrenci ve Veliler ile Etkili İletişime Geçme ve Seminer Düzenlendiklerine İlişkin Görüşler	10
Devamsızlığı Takip Etme	Uzaktan Eğitim Sürecinde Öğrencilerin Okula Bağlılığını Arttırmak İçin Devamsızlığı Takip Ettiklerine İlişkin Görüşler	3
Online Resmi Tören Kutlama	Uzaktan Eğitim Sürecinde Okula Bağlılığını Arttırmak İçin Online Resmi Törenleri Kutladıklarına İlişkin Görüşler	4
Bilgisayar-Kitap vb. İhtiyaçları Giderme	Bilgisayar, İnternet, Kitap vb. İhtiyaçları Giderdiklerine İlişkin Görüşler	6
Motivasyonu Artırma	Motivasyon Artırıcı Çalışmalar Yaptıklarına İlişkin Görüşler	5
Süreci Planlama	Uzaktan Eğitim Sürecini Öğrenciye Uygun Olacak Şekilde Planladıklarına İlişkin Görüşler	2
Toplam		30

Okul yöneticileri uzaktan eğitim sürecinde eğitim öğretimin devam etmesini sağlayabilecek önlemler alması gerekmektedir. Okul yöneticileri iyi bir yol gösterici olmalı ve öğrenci-öğretmen-veli motivasyonunun yüksek tutulması için elinden geleni yapmalıdır (Aydın Güngör ve Yılmaz, 2021: 3587). Uzaktan eğitim sürecinde öğrencilerin okula bağlılığını arttırmak için neler yaptıklarına ilişkin okul yöneticilerinin görüşleri incelendiğinde altı anlamsal kategoriye ayrıldığı saptandı. Uzaktan eğitim sürecinde öğrencilerin okula bağlılığını arttırmak için bazı okul yöneticileri, veli-öğrenci-öğretmenle ile iletişimin önemli olduğu bundan dolayı da iletişimi güçlendirmeye çalıştıkları ve iletişim içinde olmak için veli-öğrenci seminerlerini planlı bir şekilde yaptıkları yönünde görüş belirtmektedirler. Bir diğer kategori de uzaktan eğitim sürecinde öğrencilerin okula bağlılığını arttırmak için okul yöneticileri öğrencilerin devam-devamsız durumlarını takip ettiklerini belirtmektedirler. Okul kültürünün bir parçası olan resmi törenler okul bağlılığında önemli bir yere sahiptir. Uzaktan eğitim sürecinde öğrencilerin okula bağlılığını arttırmak için bazı yöneticiler çevrimiçi resmi törenleri yaptıkları yönünde görüş belirtmektedirler. Uzaktan eğitim sistemine erişim için öğrencilerin yeterli donanıma sahip olmaları derse katılımı için önemlidir. Uzaktan eğitim sürecinde öğrencilerin okula bağlılığını arttırmak için bazı yöneticiler okullarında EBA destek noktası ve ihtiyacı olan öğrencilere bilgisayar, kaynak kitap vb. temin ettikleri yönünde görüş belirtmektedirler. Uzaktan eğitim sürecinde öğrenciler de yaşanan motivasyon eksiliğinin gidermek için okul yöneticileri öğrencilerde motivasyon artırıcı çalışmalar yaptıklarını söylemektedirler. Uzaktan eğitim sürecinde öğrencilerin okula bağlılığını arttırmak için iki yönetici uzaktan eğitim programında süreci planladıkları yönünde görüş belirtmektedirler. Bu sonuçlara göre okul yöneticileri öğrencilerin okula bağlılık düzeyini artırıcı çalışmalar yaptığı söylenebilir. Külekçi-Akyavuz ve Çakın (2020) yaptıkları araştırmada okul yöneticileri de uzaktan eğitim sürecinde öğretmen-veli-öğrencilere yönelik sürekli bilgilendirmeler de bulunmuş, okula aidiyet hissini artırmaya yönelik ifadeler söylemiş, öğretmenlerle çevrimiçi iletişim içinde olarak onların yaşadığı problemlerini dinlemiş, bu süreci kolay bir şekilde atlatılması için faaliyetler ve seminerler düzenleyerek öğretmenlerinin motivasyonunu artırmaya çalışmışlardır. Akyavuz ve Çakın' da (2020: 725) yaptıkları araştırmada okul yöneticilerinin veli ve öğrencilerinin motivasyonunu artırmada sorumluluklarının olduğunu bu sorumlulukları yerine getirme de bazen doğrudan yerine getirdikleri bazen

de öğretmenler aracılığı ile yerine getirdikleri sonucuna ulaşılmıştır. Kaplan (2021) yaptığı araştırmada okul yöneticileri pandemi sürecinde, teknoloji kullanımı ile ilgili öğretmenlere- öğrenci velilere yönelik bilgilendirdiklerini, gerekli rehberlik yaptıklarını ve okulda bulunan bilgisayar ve interneti öğrencilerin kullanımına sundukları, öğrencilere ulaşım desteği sundukları sonuçlarına ulaşılmıştır. Ayrıca okul yöneticileri uzaktan eğitim sürecinde öğrencilerin kullanmaları için teknolojik araç gereç sağlamaya yönelik çalışmalar yaptıkları görülmüştür. Bu sonuç araştırma sonuçları ile paralelik göstermektedir. Araştırmaya katılan yöneticilerden bazılarının görüşleri aşağıda verilmiştir.

“İlk olarak sınıf öğretmeni ve ders öğretmenlerinin de içinde bulunduğu en kolay iletişim için whatsapp gruplarını kurduk. Bu gruplarda sürekli öğrenci ve veliyi canlı tutmak için duyurular yaptık. Resmi bayramlarda yüzyüze kutlama yapmaya ya da çevrimiçi olmaya çalıştık. Öğrencilerimize öğretmenlerimiz sık sık video, afiş, resim, gibi sorumluluklar verdi ve bunları okulumuz sosyal medya hesaplarında veli izni alarak paylaştık. Sosyal medyanın herkes üzerindeki etkisi çok aşıkardır”. (OD-Y1)

Online toplantılar ile velilerle sık sık işbirliği halindeyiz. Rehber öğretmenlerimiz gerek velilerle gerek öğrencilerle farklı konularda eğitimler veriyor. Sınıf rehber öğretmenleri birebir takip ediyor. ”. (OD-Y2)

Süreç içerisinde yaptığımız online toplantılar ve online rehberlik faaliyetleri öğrencilerimizim bağlılığını artırmak için yaptığımız çalışmaların başında gelmektedir. Öğretmenlerin sürekli okul gruplarında öğrencilerle yaptıkları etkili iletişimde bu süreçte okul bağlılığını artırmada önemli rol oynamıştır. (OD-Y3)

“Bu süreçte, öğrencilerle özellikle okul rehber öğretmenlerimizin düzenlediği online toplantılar etkili olmuştur. Ayrıca tüm okulun katılımı ile düzenlenen resmi törenler tüm öğrencilerin etkileşimini arttırmış ve okulun bir parçası olarak öğrencilerin aidiyetini arttırmıştır.” (OD-Y4)

“Veli –öğrenci- öğretmen işbirliğini artırmaya çalışıyorum(AD-Y5)

“Öğretmen-öğrenci- veli arasındaki işbirliği artıracak çalışmalar yapılmaktadır. Rehber öğretmen sayesinde zoom üzerinden çalışmaktadır.” (AD-Y6)

“Bu süreçte öğrencileri törenler, kutlamalar, belirli gün ve haftalar kapsamında yapılan çalışmalarla öğrenci sosyal kulüplerinin pandemi koşullarını da göz önünde bulundurarak en üst düzeyde okula çekmeye, küçük ölçekli gruplarla etkinlikleri okulda

yapmaya ve yapılan bu etkinlikleri okulun web sitesinde ve sosyal medyada paylaşılmaya çalışıldı.” (İD-Y7)

“Sürecin iyi planlanması ve plan program değişikliklerinin olmamasını sağlamaya çalışıyoruz.” (İD-Y8)

“ Sürekli öğretmen ve rehberlik servisiyle işbirliği yapılmıştır. Deneme sınavlarıyla motivasyon artırma çalışmaları yapılmıştır. Online derslere katılarak süreç düzenli olarak takip edilmiştir.” (AD-Y9)

“Kitap dağıtımı, yardımlar, cihaz desteği vb. etkinlikler.” (AD-11)

“Öğrencilerin uzaktan eğitim sürecine katkı sağlayabilmek için öğrenci ve velilerle ilgili çalışmalar yapıldı. Özellikle velilerin bu konuda öğretmenlere ve okula ne gibi katkı sağlayabilecekleri hakkında bilgiler paylaşıldı.” (İD-Y13)

“Okul aile birliği ve sınıf rehber öğretmenlerinin çalışmalarını daha fazla teşvik ederek iletişim kanallarını güçlü tutuyoruz. Bilişim teknolojileri konularında velilerimize destek olmaya çalışıyoruz. İsteklilik ,sorumluluk ve motivasyonu artırmak için yöneticiler, ve rehberlik servisini işlevsel kılarak kopuklukları gidermeye çalışıyoruz.” (İD-Y14)

“Uzaktan eğitim sürecinde okul yöneticisi olarak öğrencilerin okula bağlılıklarını artırmak için canlı derslere katılarak (ziyaret ederek) süreci takip ettiğimizi hissettirmeye çalışıyoruz. Sürekli katılım göstermeyen öğrencileri ve velileri de arayarak sürece dahil olmalarını sağlıyoruz(İD-Y15)

“Salgın süresince, eğitim teknolojileri vasıtasıyla yöneticiler olarak müfredatın devamını sağlamayı, öğrencilerin katılımı ve motivasyonunu korumak ve devamı için aile işbirliği içinde olmayı, teknoloji konusunda öğretmenleri mesleki gelişimleri desteklemeyi, ayrıca teknolojik kaynaklara erişimde EBA Destek noktası oluşturulmuş olup, EBA destek açısından destek sağlamaktadır.” (İD-Y16)

“Sınıf öğretmenleri tarafından sürekli olarak oluşturulan mesaj gruplarında bağlantı sağlandı, ulaşamayan öğrencilerin velilerine telefonla aranmış katılmaları için bilgilendirme bulundu. Belirli gün ve haftalar aracılığı ile öğrencilere ulaşılmaya çalışıldı.Evinde internet ve bilgisayar problemi olan öğrencilere okulumuz tarafından imkanlar sunuldu. Devamsızlık takibi yapıldı ve veli bilgilendirildi.” (OD-Y17)

“Veliler ile veli görüşmeleri yapılarak canlı derslere katılmayan öğrencilerin nedenleri araştırılmış, derslere katılımı sağlamak amacıyla okulda bulunan dizüstü

bilgisayarlardan öğrencilere verildi. Evde internet bağlantısı olamayan çocukların uzaktan eğitime katılımı için okulda EBA Destek noktaları oluşturulmuş, sınıflardaki akıllı tahtalardan öğrencilerin bağlantı kurmasına yardımcı olunmuş, ayrıca okulun imkanlarıyla kamera ve ses sistemleri alınarak canlı derslerin daha verimli geçmesi sağlanmıştır.” (OD-Y18)

4.2.1.7. Uzaktan Eğitim Sürecinde Öğrencilerin Okula Bağlılığını Artırmak İçin Yapılması Gerekenlere İlişkin Okul Yöneticilerinin Görüşlerinden Elde Edilen Bulgular ve Yorumlar

Tablo 24’de uzaktan eğitim sürecinde öğrencilerin okula bağlılığını artırmak için yapılması gerekenlere ilişkin okul yöneticilere uygulanan yarı yapılandırılmış görüşme formundan elde edilen bulgular yer almaktadır.

Tablo 24

Uzaktan Eğitim Sürecinde Öğrencilerin Okula Bağlılığını Artırmak İçin Yapılması Gerekenlere İlişkin Okul Yöneticilerinin Görüşlerine Ait Frekans Dağılımı

Kategoriler	Görüşler	f
Öğrenci Merkezli Yöntemlerin Kullanılması	Uzaktan Eğitim Sürecinde Öğrencilerin Okula Bağlılığını Arttırmak İçin Öğrencilerin Canlı Derslerde Aktif Olacağı Yöntemleri Kullanılmasına Yönünde Görüşler	8
İnternet ve Teknolojiye Ulaşım	Her Öğrenciye Eşit Şartlar Ve İnternet Ve Teknolojiye Ulaşılabilirliğe Yönünde Görüşler	6
Sınavların Yapılması ve Devamın Zorunlu Olması	Uzaktan Eğitim Sürecinde Öğrencilerin Okula Bağlılığını Arttırmak İçin Öğrencilerin Sınavla Değerlendirilmesi ve Devamın Zorunlu Olmasına Yönünde Görüşler	4
Rehberlik Servisi İşlevselliği Artırılması	Uzaktan Eğitim Sürecinde Öğrencilerin Okula Bağlılığını Arttırmak İçin Rehberlik Servisi Aracılığı ile Veli ve Öğrencilere Yönelik Çalışma Yapılması Yönünde Görüşler	2
Uzaktan Eğitimin Uygun Olmadığı	Uzaktan Eğitimin Öğrencilerin Okula Bağlılığını Arttırmada Etkili Olmadığı Yönünde Görüşler	2
Okul İmgesi	Uzaktan Eğitim Sürecinde Öğrencilerin Okula Bağlılığını Arttırmak İçin Okul İmgesi ile Etkinlik Yapılması Yönünde Görüşler	1
Hibrit Eğitim	Uzaktan Eğitim Sürecinde Öğrencilerin Okula Bağlılığını Arttırmak İçin Uygulama Derslerinin Okul da Yapılması Yönünde Görüşler	1
Toplam		24

Covid-19 pandemiden dolayı günlük yaşantımızda belirsizlikler ve ani değişimler yaşandı. Bu belirsizlik ve ani değişim eğitim –öğretim sürecinde farklı sorunların ortaya çıkmasına neden oldu. Okul yöneticileri de ortaya çıkan sorunları çözmek için farklı yaklaşımlar sergiledi (Kara ve Bozkurt, 2021:1079). Öğrenci merkezli yaklaşım

öğrenciyi aktif kılan ve farklı öğrenme imkanları sunmaktadır. Uzaktan eğitim sürecinde öğrencilerin okula bağlılığı artırmak için yapılması gerekenlere ilişkin bazı yöneticiler uzaktan eğitimde sürecinde uygun materyaller geliştirip öğrencinin aktif olacağı ve eğleneceği yöntemler geliştirilmesi öğrencilerin okula bağlılık durumunda etkili olduğunu belirtmektedir. Bir diğer kategori de uzaktan eğitim sürecinde öğrencilerin okula bağlılığı artırmak için yapılması gerekenlere ilişkin bazı yöneticiler uzaktan eğitimde sürecinde tüm öğrencilere eşit şartların oluşturulması ve teknoloji ve internet ile ilgili gerekli desteğin sunulması yönünde görüş belirtmektedirler. Öğrencilerin uzaktan eğitim sürecine aktif katılımı için gerekli donanım ve bu durumla ilgili ihtiyaçlarının karşılanması önemli olduğu söylenebilir. Ayrıca özel kurslarla devlet okullarındaki öğrencilere aynı imkanların sunulması da önemlidir. Uzaktan eğitim sürecinde öğrencilerin okula bağlılığı artırmak için yapılması gerekenlere ilişkin bazı yöneticiler de uzaktan eğitimde sürecinde canlı derslere katılımın zorunlu olması, devamın sağlanması ve sınavların yapılması olarak belirtmektedirler. Milli Eğitim Bakanlığı canlı derslere katılımı zorunlu olmadığını isteyen öğrenci EBA TV den kendi sınıf düzeyini de takip edebileceğini belirtti. Ayrıca öğrencileri değerlendirme için katılıma göre yapılacağı belirtildi. Okul yöneticilerin bir kısmı uzaktan eğitimde sürecinde canlı derslere katılımın zorunlu olması, devamın sağlanması ve sınavların yapılması öğrencilerin okula bağlılık durumunda etkili olduğunu savunmaktadır. Uzaktan eğitim sürecinde öğrencilerin okula bağlılığı artırmak için yapılması gerekenlere ilişkin bazı yöneticiler rehberlik servisi aracılığı ile öğrenci ve velilere yönelik çalışmalar yapılmasını belirtmektedirler. Öğrenci ve velilerin okulla sürekli iletişim halinde olması öğrencilerin okula bağlılık durumunda etkili olduğu söylenebilir. Bir diğer kategoride uzaktan eğitim sürecinde öğrencilerin okula bağlılığı artırmak için yapılması gerekenlere ilişkin okul yöneticileri uzaktan eğitimde okul bağlılığının artırılmayacağını ifade etmektedir. Okul yöneticileri, öğrencilerin okul bağlılığını artırmak için yüz yüze eğitime geçilmesi gerektiğini savunmaktadır. Bir okul yöneticisi de uygulama ve beceri derslerinin okulda yapılması gerektiği yönünde görüş bildirmektedir. Uzaktan eğitim sürecinde öğrencilerin okula bağlılığı artırmak için yapılması gerekenlere ilişkin bir yönetici uzaktan eğitimde sürecinde okul imgesi ile ilgili etkinlik yapma yapılması yönünde görüş belirtmektedirler. Öğrencilere okul kültürünü hatırlatıcı etkinlikler yapmak öğrencilerin okula bağlılık durumunun artırılacağını ifade etmektedir. Haskılıç (2021) yaptığı araştırma sonucunda;

okul yöneticileri, pandemi sürecinin eğitim-öğretime olumsuz etkiler oluşturduğunu, olumsuz etkilerin en aza indirebilmesi için teknolojik alt yapının iyileştirilmesi, teknolojik okur- yazarlık bilincinin öğrenci ve öğretmenlerle birlikte velilerin de dâhil edildiği bir süreç içerisinde kazandırılması gerektiğini belirtmişlerdir. Kaplan (2021) yaptığı araştırmada Covid-19 pandemi sürecinde okullarda yaşanan sorunların çözümüne ilişkin olarak okul yöneticileri; MEB tarafından öğrencilere internet, tablet sağlanması, okulların internet alt yapılarının güçlendirilmesi, okullarda örgün eğitime devam edilmesi, okullarda küçük gruplar halinde ders verme, yarı zamanlı okulları açma, veli eğitimleri ve bilgilendirmeleri yapma, öğretmenlerle işbirliği içerisinde alternatifler üretme, ders sürelerini kısaltma, aşılama yaşı düşürülerek öğrenciler ve öğretmenler aşılansak örgün eğitim devam ettirilmesi yönünde öneriler sunduğu görülmektedir. Bu sonuçlar araştırma sonuçları ile örtüşmektedir. Bu yöneticilerden bazılarının görüşleri şöyledir;

“Tabi ki bizim gibi, sosyalleşmeyi, yüzyüze etkinlikleri seven toplumlar için uzaktan eğitim süreci zor geçti. Bundan sonraki zamanlarda uzaktan eğitim tam olarak hayatımızdan çıkmayacağını düşünüyorum. Bu nedenle öğrencilerimizin daha çok sevdiği oyun ile öğretmen modelinin daha çok kullanılması gerektiğini düşünüyorum. Yine uzaktan verilecek görevler onların duyurulması şeklinde devam edebilir. Ders materyallerimizi güncelleyip çeşitlendirmeliyiz. Uzaktan eğitimde öğrenci aktif olmalıdır.” (OD-Y1)

“Öğrencilerin sosyalleşebileceği eğitim uygulamalarına ağırlık verilmelidir. Derslerde oyunlaştırarak öğrenme ve interaktif etkinliklere daha çok yer verilmelidir.” (OD-Y3)

“Uzaktan eğitim sürecinde teknoloji kullanımının yaygınlaştırılması ile oyunlara ağırlık vererek öğrencilerin motivasyonunu artırarak hem okula olan bakış açıları geliştirilir hem de öğretmen-öğrenci- okul ilişkileri olumlu yönde geliştirilebilir.” (OD-Y4)

“Uzaktan eğitim sürecinde çocukların okula bağlılıklarını artırmak oldukça zordur.” (AD-Y6)

“Öğrencilere bağlılık kazandıracak etkinlikler okulun ismiyle özdeşleşmelerini sağlayacak, imgeler ve semboller kullanılarak yapılan ve daha çok sosyal anlamda

birliktelik ifade eden etkinliklerdir. Bu duyguyu pekiştirecek şekilde yapılacak faaliyetler öğrencilerin bağlılığına olumlu katkı sağlayacaktır.” (İD-Y7)

“Ülke genelinde sınavla değerlendirmenin olması ve devamsızlık konusunda velilere tercih hakkı verilmemesi gerekmektedir. Özel eğitim kurumlarında resmi kurumlar kapalıyken kapalı olması, kurslarında kapatılması gerekmektedir. Yoksa veliler kurs merkezlerine yönelmekte okul ikinci plana atmakta, bu da 8. sınıfların başarısını düşürmektedir.” (İD-Y8)

“Tüm öğrencilerin uzaktan eğitime ulaşabilmeleri imkan eşitsizliğinin giderilmesi gerekmektedir. Sınavların yapılması ve yapılan sınavların değerlendirmeye alınması gerekmektedir.” (AD-Y9)

“Bilişim araçlarının, internetlerinin ulaşılabilirliğin artırılması.” (AD-Y11)

“Yüzyüze eğitim olmadan okula bağlılık artırılmaz.” (İD-Y13)

“Uzaktan eğitim sürecinde öğrencilerin okula bağlılıklarını artırmak için öncelikle derslerin öğrencilerin ilgisini ve dikkatini çekecek şekilde işlenmeye çalışılması gerekiyor. Katılım göstermeyen öğrencilerin velileri ile anlık iletişime geçilmeli.” (İD-Y15)

“Beden eğitimi ve spor, müzik, görsel sanatlar, teknoloji tasarım gibi, bedensel, zihinsel duygusal gelişimine yadsınamaz katkısı, sanatsal etkinliklerde yaratıcı yönlerini ortaya koyma ve geliştirme fırsatı sunacağından, okulu yüzyüze eğitimle birlikte okul ikliminde yaparak yaşayarak öğrenmeleri okula bağlılığı artıracaktır ve elzemdir.” (İD-Y16)

“Öğrenci velileri ile telefon ve mesaj sistemi üzerinden iletişim sağlandı. Derslerin eğlenceli geçmesi için çeşitli tedbirler alınabilir. Devamsızlık yapıp derse girmeyen öğrencilerin Rehberlik servisi aracılığı ile yönlendirme yapılabilir. Rehber öğretmenler tarafından motivasyon ve okula bağlılığın önemi anlatan sunumlar düzenlenebilir.” (OD-Y17)

4.2.2. Rehber Öğretmenin Görüşlerine Ait Bulgular

4.2.2.1. Bir Eğitim Programının Öğrencilerin Okula Bağlılığını Etkilemedeki Yeri, Önemi ve Etkisine İlişkin Rehber Öğretmenlerin Görüşlerinden Elde Edilen Bulgular ve Yorumlar

Tablo 25’de bir eğitim programının öğrencilerin okula bağlılığını etkilemedeki yeri, önemi ve etkisine ilişkin rehber öğretmenlere uygulanan yarı yapılandırılmış görüşme formundan elde edilen bulgular yer almaktadır.

Tablo 25

Bir Eğitim Programının Öğrencilerin Okula Bağlılığını Etkilemedeki Yeri, Önemi ve Etkisine İlişkin Rehber Öğretmen Görüşlerine Ait Frekans Dağılımı

Kategoriler	Görüşler	f
Öğrenci Merkezli Olması	Program Bireyin İlgi Ve İhtiyaçlarına Uygun Olması ve Öğrenciyi Aktif Kılacak İçerik ve Öğretim Yöntem ve Tekniklerin Kullanılmasına İlişkin Görüşler	8
İşlevsel Olması	Program İçeriği Güncel ve Geçerli Bilgilerden Oluşması Yönünde Görüşler	1
Toplam		9

Eğitim programlarının öğrencilerin okul bağlılığındaki etkilemedeki yeri ve önemine ilişkin rehber öğretmen görüşlerine göre eğitim programları öğrencilerin okula bağlılığını etkilemektedir. Rehber öğretmenler, öğrencilerin okula bağlılık durumunu artırmak için eğitim programları öğrencinin ilgi, ihtiyaç ve hazır bulunuşluk düzeyine ve öğrencinin aktif katılımını destekleyecek şekilde düzenlenmesi gerektiğini belirtmektedirler. Bu bağlamda öğrenciyi merkeze alan programların öğrencilerin okula bağlılık düzeyinde etkili olduğu söylenebilir. Bir rehber öğretmen, eğitim programları işlevsel ise öğrencilerin okula bağlılık durumu olumlu olacağı söylemektedir. Eğitim programları günlük yaşamla ilişkilendirilirse öğrencinin okula bağlılık durumunda önemli olduğu söylenebilir. Rehber Öğretmenlerden bazılarının ifadeleri şu şekildedir:

“Eğitim programı öğrencinin gelişim düzeyine ve ihtiyaçlarına cevap verebilecek şekilde düzenlenmelidir.” (OD-Y1)

“Eğitim programının öğrencinin ilgi, alaka, yetenekleri doğrultusunda hazırlanması ülkemizde zor olsa da öğrenci merkezli ve ilgi çekici bir programın oluşturulması öğrencilerin okula bağlılığını olumlu yönde etkileyecektir.” (OD-Y12)

“Eğitim programı, öğrencilerin ilgi alanlarına, sosyal duygusal gelişimlerine uygun olması bakımından okula bağlılıklarını yakından etkilemektedir.” (AD-RÖ3)

“Eğitim programları, öğrencilerin, akademik, sosyal, duygusal pek çok yönden ihtiyacını karşılar durumda olduklarında öğrencinin okula ilişkisine olumlu etki yapabilmektedir. Ayrıca eğitim programlarının çok yönlü olarak planlamasının ötesinde, program uygulayıcıları tarafından benimsenmesi, içerik üzerine çalışılması ve uygulayıcılara eğitim desteği ile program etkililiğini artacağı görüşündeyim. Programların yaparak yaşayarak öğrenmeye ortam sağlaması öğretmenin rehber, öğrencinin merkezde olduğu programlar öğrencinin okula bağlılığını arttırmaktadır.” (İD-RÖ4)

“Gerçek yaşamla ilişkili olan eğitim programı öğrencilerin işine yaraması, beklenti ve ihtiyaçlarına cevap verebilmesi, işlevsel olması onların okul bağlılığını olumlu yönde etkilemektedir.” (AD-RÖ5)

“Eğitim programının içeriği, uygulanan yöntem ve teknikleri kati suretle öğrencilerin okula bağlılığını etkilemektedir. Öğretmenin aktif öğrencinin pasif olduğu durumlarda süreç öğrencinin odak süresini kısaltmakta ve programa katılım isteği azalmaktadır. Tam tersi öğrencinin aktif olduğu, görerek –yaşayarak- deneyimleyecek öğrencinin katılımının sağladığı hızı öğrenciden alan programlarda öğrenciler daha istekli olmakta ve öğrencilerin okula bağlılığı da artmaktadır.” (AD-RÖ6)

“Duygusal, davranışsal ve bilişsel bağlılığın etkisini belirler. Bu iyi kurgulanmazsa, sadece öğretim ve ezber ve ödev odaklı olursa bağlılık seviyesi çok düşer. Bu yüzden tartışmak bile yanlış. Eğitimin programını bağlılığı dönük biçimlendiriniz.” (İD-RÖ7)

“Bir eğitim programı öğrencilerin gelişim özellikleri ve ihtiyaçları dikkate alınarak bilimsel esaslar çerçevesinde hazırlandı ise öğrencilerin okula bağlılığını sağlar.” (İD-RÖ8)

“Bir eğitim programının çocukların yaşına, öğrenme düzeyine, yetenek ve ilgi düzeyine uygunluğunun okula bağlılıkları ile doğrudan ilgisi bulunmaktadır. Eğitim programında öğrencilere konular ilgi düzeyleri, yetenekleri göz önünde bulundurularak düzenlenmelidir.” (OD-RÖ9)

4.2.2.2. Uzaktan Eğitim Sürecinde Öğrencilerin Okula Bağlılık Durumuna İlişkin Rehber Öğretmenlerin Görüşlerinden Elde Edilen Bulgular ve Yorumlar

Tablo 26’da uzaktan eğitim sürecinde öğrencilerin okula bağlılık durumuna ilişkin rehber öğretmenlere uygulanan yarı yapılandırılmış görüşme formundan elde edilen bulgular yer almaktadır.

Tablo 26

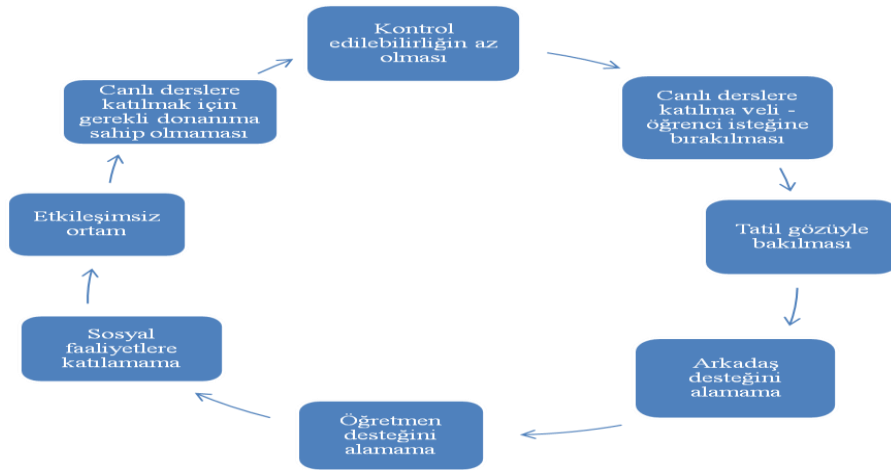
Uzaktan Eğitim Sürecinde Öğrencilerin Okula Bağlılık Durumuna İlişkin Rehber Öğretmen Görüşlerine Ait Frekans Dağılımı

Kategoriler	Görüşler	f
Okula Bağlılık Azaldı	Uzaktan Eğitim Programında Okula Bağlılık Düzeyi Azaldığı Yönünde Görüşler.	6
Okula Bağlılık Arttı	Uzaktan Eğitim Programında Öğrencilerin Okula Özlediklerinden Dolayı Okula Bağlılık Durumu Arttığı Yönünde Görüşler.	3
Toplam		9

Uzaktan eğitim sürecinde öğrencilerin okula bağlılık düzeyine ilişkin rehber öğretmen görüşleri incelendiğinde araştırmaya katılan rehber öğretmenlerin bir kısmı öğrencilerin okula bağlılıkları azaldığı yönünde görüş belirtmektedirler. Rehber öğretmenlerin görüşleri doğrultusunda uzaktan eğitim sürecinde öğrencilerin okula bağlılık durumunun azalmasına ilişkin faktörler Şekil 12’de belirtilmektedir.

Şekil 12

Rehber Öğretmenlerine Göre Uzaktan Eğitim Sürecinde Öğrencilerin Okula Bağlılık Durumunu Azaltan Nedenler

Şekil 12 incelendiğinde, rehber öğretmenlere göre, uzaktan eğitim sürecinde öğrencilerin okula bağlılık durumu, canlı derslere katılmak için gerekli donanımına sahip olmamaları, canlı derslere katılma öğrenci-veli isteğine bırakılması, sosyal faaliyetlere katılamamalarından dolayı azaldığını belirtmektedirler. Bunun yanında öğrencilerin okula bağlılık durumunu olumsuz etkileyen diğer etmenler ise; öğretmen-arkadaş desteğini alamamaları, kontrol edilebilirliğin az olması, etkileşimsiz ortam ve tatil gözüyle bakılmasıdır. Rehber öğretmenler göre uzaktan eğitim sınırlılıklarından dolayı öğrencilerin okula bağlılık düzeyinde düşüş yaşandığı söylenebilir. Uzaktan eğitim dezavantajlarından birisi öğrencilerin arkadaşları ve öğretmenleri ile etkileşim içinde bulunamamaları ve izole olmasıdır (Durak, 2017). Özdoğan ve Berkant,(2020:13), yaptıkları araştırmada uzaktan eğitimin dezavantajları motivasyon kaybı, ölçme ve değerlendirmenin olmaması, internet ve bilgisayar gibi kaynakların yetersizliği, eğitimde fırsat eşitsizliği oluşturması, iletişim ve etkileşim yetersizliği, teknik problemler, sosyalleşme yetersizliği ve uzaktan eğitim sürecine hazırlıksız olma durumları ile ilgili olduğunu belirtmektedir. Yaşar (2021) yaptığı çalışmada okul psikolojik danışmanlarının görüşleri doğrultusunda pandemi sürecinde yaşanan yoğun problemlerin, öğrencilerin canlı derslere girme noktasında isteksiz oldukları, teknoloji bağımlılığının arttığı, öğrencilere ile iletişim kopukluğu yaşanması, veli seminerlerine katılımın oldukça düşük düzeyde olduğu sonucuna ulaşmıştır. Bu sonuçlar olsa araştırma sonucu ile paralellik göstermektedir. Bu yönde görüş bildiren rehber öğretmenlerden bazılarının görüşleri şöyledir.

“Uzaktan eğitim sürecinde öğrenciler okula aidiyet duygusu geliştirememekte ve bu durum okula bağlılık durumunu olumsuz etkilemektedir.” (OD-RÖ1)

“Uzaktan eğitim süreci öğrencilerin okula bağlılık durumlarına olumsuz etkisi olduğunu düşünüyorum. Uzaktan eğitimde gözlemlediğim kadarıyla en başından beri tatil gözüyle bakan öğrenci ve veli var. Ayrıca öğrencilerin sosyo ekonomik durumlarına göre telefon ya da tabletlerinin olmayışı, internet sıkıntısı çekmeleri, kardeşlerin derslerinin çakışmasından dolayı derslere katılamamışlardır. Bu durumda eğitimde eşitsizliği getirmiş ve öğrencilerin okula bağlılığını olumsuz etkilemiştir.” (AD-RÖ3)

“Uzaktan eğitim süreci öğrencilerin okula bağlılığını olumsuz daha çok yönde etkilemiştir. Daha az kontrol edilebilir olması; okuldan giderek uzaklaşmaya sebep olmuştur(AD-RÖ5)

“Uzaktan eğitim özellikle küçük yaş grubu çocukların etkileşimsiz ortamda bulunmalarından dolayı zaten kısa olan odak süresini daha da azalmakta ve zamanla okula bağlılığını da etkileyebilmektedir. (AD-RÖ6)

Çok düşük. Okul faaliyetlerine katılamama, öğretmen desteğinden yararlanamama akran desteğinden yoksun olma, okula, öğretmenlere, arkadaşlarına inanç geliştirememe vb. (İD-RÖ7)

“Zaten pasif oldukları bir sistemden, katılımın veli-öğrenci isteğine bırakıldığı daha da pasif kılındıkları bir sistem içine itildiler. Öğretmen ve aile çabasıyla bir kısım öğrencide okul bağı devam ederken, çoğunlukta okuldan kopmalar gözlenmektedir.” (İD-RÖ4)

Uzaktan eğitim sürecinde öğrencilerin okula bağlılık düzeyine ilişkin rehber öğretmen görüşleri incelendiğinde araştırmaya katılan rehber öğretmenlerin bir kısmı da öğrencilerin okulu özledikleri yönünde görüş belirtmektedirler. Uzaktan eğitim sürecinde okulun yaşamdaki önemini öğrencilerin hissetmelerini bu bağlamda öğrencilerin okula bağlılık düzeylerinin artacağı söylenebilir. Başaran, Doğan, Karaoğlu ve Şahin (2020; 394) yaptıkları araştırma kapsamındaki öğrenciler uzaktan eğitim sürecinde canlı ortam sağlanmadığı için okuldaki yüz yüze eğitimin değerini ve kıymetini daha iyi anladıklarını, arkadaşları ile sohbet etmeyi, oyunlar oynamayı, okuldaki eğlenme ve öğrenme ortamını, öğretmenleriyle rahatlıkla iletişim kurabilmelerini ve okul imkânlarından yararlanabilmeyi özlediklerini ifade etmektedirler. Bu sonuç rehber öğretmenlerin görüşleri ile örtüşmektedir. Rehber öğretmenlerin ifadelerden aktaracak olursak;

“Öğrencilerin büyük bir bölümü okulu özlediklerini (Öğretmenleri, arkadaşlarını, okul bahçesini vb) ifade ederken, öğrencilerin bir kısmı eğitim sürecine verimli bir şekilde katılmamış, pandemi süreci uzadıkça bu öğrenci grubunun anlamlı bir artış gözlemlenmiştir.” (OD-RÖ2)

“Bu süreçte iletişimde bulunduğum öğrencilerin okulu özlediklerini, okulun açılmasını, yüzyüze eğitimi tercih ettiklerini ifade etmişlerdir”. (İD-RÖ8)

“Uzakta eğitim sürecinde öğrencilerin okulu özlediklerini ve okulda olmak istediklerini ifade etmişlerdir. Okulun öğrencilerin hayatında önemli yeri olduğu gözlenmiştir.” (OD-RÖ9)

4.2.2.3. Uzaktan Eğitim Sürecinde Uygulanan Öğretim Programında Öğrencilerin Okula Bağlılığını Etkileyen Olumlu ve Olumsuz Etmenlere/Faktörlere İlişkin Rehber Öğretmenlerin Görüşlerinden Elde Edilen Bulgular ve Yorumlar

Tablo 27’de uzaktan eğitim sürecinde uygulanan öğretim programında öğrencilerin okula bağlılığını etkileyen olumlu ve olumsuz etmenlere/faktörlere ilişkin rehber öğretmenlere uygulanan yarı yapılandırılmış görüşme formundan elde edilen bulgular yer almaktadır.

Tablo 27

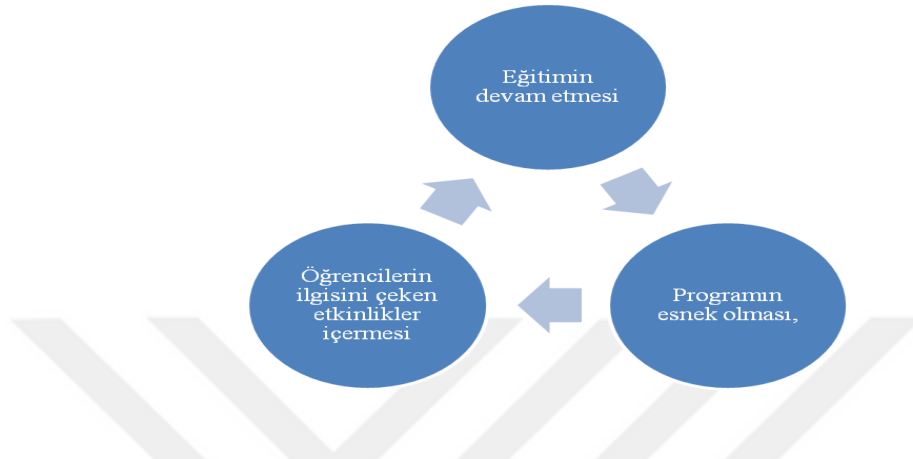
Uzaktan Eğitim Sürecinde Uygulanan Öğretim Programında Öğrencilerin Okula Bağlılığını Etkileyen Olumlu ve Olumsuz Etmenler/Faktörlere İlişkin Rehber Öğretmen Görüşlerine Ait Frekans Dağılımı

Kategoriler	Görüşler	f
Olumlu Etkileri	Uzaktan Eğitim Sürecinde Uygulanan Öğretim Programında Öğrencilerin Okula Bağlılığını Etkileyen Olumlu Görüşler	4
Olumsuz Etkileri	Uzaktan Eğitim Sürecinde Uygulanan Öğretim Programında Okula Bağlılığını Etkileyen Olumsuz Görüşler	7
Toplam		11

Uzaktan eğitimin sınırlılıklarının yanında faydası da çok fazladır. Uzaktan eğitim sürecinde uygulanan öğretim programında öğrencilerin okula bağlılığını etkileyen olumlu etmenlerin neler olduğu konusunda rehber öğretmenler farklı görüş bildirmektedir. Okul rehber öğretmenlerine göre uzaktan eğitim sürecinde uygulanan öğretim programında öğrencilerin okula bağlılığını etkileyen olumlu faktörleri Şekil 13’de belirtilmektedir.

Şekil 13

Rehber Öğretmenlerine Göre Uzaktan Eğitim Sürecinde Uygulanan Öğretim Programında Öğrencilerin Okula Bağlılığını Etkileyen Olumlu Etmenler

Salgın sürecinde öğrencilerin eğitime devam etmesi, programın esnek olması, öğrencilerin ilgisini çeken etkinlikler içermesi açısından öğrencilerin okula bağlılığını olumlu etkilediği yönünde bazı rehber öğretmenler görüş bildirmektedirler. Başaran, Doğan, Karaoğlu, Şahin,(2020: 394) araştırma bulgularından elde edilen verilere göre yaşanan bu zor süreçte uzaktan eğitim; öğrencilerin eğitimi kesintiye uğramaması ve olumsuz etkilenmemeleri için doğru atılan bir adım olduğu fakat bazı yetersiz yanları olduğu belirtmektedir. Bu bulgu rehber öğretmenlerin görüşünü desteklemektedir. Araştırmaya katılan rehber öğretmenlerinden bazılarının görüşleri aşağıda verilmiştir.

“Ancak yaşanan süreçte yüz yüze eğitimin mümkün olmadığı durumda uzaktan eğitim “hiç eğitim” olmamasında daha iyidir. En azından çocukların okul ile bağı bir şekilde devam etmektedir.” (AD-RÖ6)

“Eğitimin devamlılığının sağlanması, zamanlama açısından esnek olması, istenildiği zaman tekrar edilebilmesi, salgının kontrol altına alınabilmesi adına olumlu etkileri olabilmektedir. (AD-RÖ5)

“Uzaktan eğitim sürecinde uygulanan eğitim programının öğrencilerin dikkatini, ilgisini çekebilecek şekilde olması, oyunlarla zenginleştirilmesi pozitif olarak etkileyeceğini düşünüyorum.” (AD-RÖ3)

“Olumlu yönler; bireysel baz da okul ve öğretmen çabasıyla yaratılabildi. telefon ile takipler, online yada izinler ölçüsünde bireysel görüşmeler, öğrenci aktif kılacak bireysel ödevlendirmeler, online ulaşılan eğitimler.” (İD-RÖ4)

Uzaktan eğitim sürecinde uygulanan öğretim programında öğrencilerin okula bağlılığını etkileyen olumlu-olumsuz etmenlere ilişkin rehber öğretmenler bir kısmı olumsuz görüş belirttikleri gözlemlendi. Okul rehber öğretmenlerine göre uzaktan eğitim sürecinde uygulanan öğretim programında öğrencilerin okula bağlılığını etkileyen olumsuz faktörleri Şekil 14’de belirtilmektedir.

Şekil 14

Rehber Öğretmenlerine Göre Uzaktan Eğitim Sürecinde Uygulanan Öğretim Programında Öğrencilerin Okula Bağlılığını Etkileyen Olumsuz Etmenler

Rehber öğretmenler, uzaktan eğitim sürecinde öğrencilerin okula bağlılık durumunu olumsuz etkileyen etmenlerin, öz denetimi olmaması, geri dönüt alamaması, eşit imkânlara sahip olmamaları, ders sayısının fazla olması ve öğretmenlerin kullandığı yöntem ve tekniklerin yeterli olmaması olduğunu belirtmektedirler. Akyürek (2020: 4) uzaktan eğitimde yüz yüze öğrenci ilişkilerini ulaşmama, sosyalleşmenin olmaması, özdenetim olmayan öğrencilerde sorun yaşanması, beceri veya uygulamaya dönük derslerde yetersiz kalınması gibi sınırlılıklarından da bahsetmektedir. Metin, Gürbey, Çevik (2021: 84), yaptıkları çalışmada öğretmenler uzaktan eğitimin öğrencilerin derse yönelik motivasyonlarını olumlu yönde katkısı olmadığını düşünmedikleri sonucuna

ulaşmıştır. Bu sonuçlar da rehber öğretmenlerin görüşleri ile paralellik göstermektedir. Bu yönde görüş bildiren rehber öğretmenlerden bazılarının görüşleri şöyledir;

“Öğrencilere uygulanan öğretim programına ilişkin geri bildirim alınamamakta, birebir temas olmadığı için öğrencinin konuyu anlayıp anlamadığı görülmemektedir.”
(OD-RÖ1)

*“Sadece dinleyici olarak yer alınan gelişimin ya da gelişmenin ölçülemediği, geri bildirimin olmadığı bir program bence olumsuz yönler.....”***(İD-RÖ4)**

*“.....Fakat imkan eşitliğini sağlanmaması her çocuğun hakkı olan eğitime ulaşamamasına neden olan en büyük olumsuzluktur.”***(AD-RÖ5)**

*“Problemin içeriklerin fazla ilgi çekici kabul görmemesi ve öğrencilerin çabuk sıkılıp öz disiplini kaybetmelerinde görüyorum.”***(OD-RÖ2)**

*“Uzaktan eğitim sürecinde sınıf ve branş öğretmenleri kullandıkları yöntem ve tekniklerde değişikliğe gitmediği ve öğrencilerin birbirleri ile ders sürecinde etkileşim halinde olmalarını sağlamadığı sürece okula bağlılık zamanla düşecektir.”***(AD-RÖ6)**

*“Olumlu tek bir dayanak yoktur. Zamanlama, içerik, sorumluluklar bağlılık derecesini düşürmüş ya da geliştirmemiştir.”***(İD-RÖ7)**

*“İletişimde bulunduğum öğrenciler, günlük ders sayısının fazla olduğunu, çok yorulduklarını ifade etmişlerdir.”***(İD-RÖ8)**

4.2.2.4. Uzaktan Eğitim Sürecinde Öğrencilerin Öğrenmeye İstekli Olma Durumuna İlişkin Rehber Öğretmenlerin Görüşlerinden Elde Edilen Bulgular ve Yorumlar

Tablo 28’de uzaktan eğitim sürecinde öğrenmeye istekli olma durumunuza ilişkin rehber öğretmenlere uygulanan yarı yapılandırılmış görüşme formundan elde edilen bulgular yer almaktadır.

Tablo 28

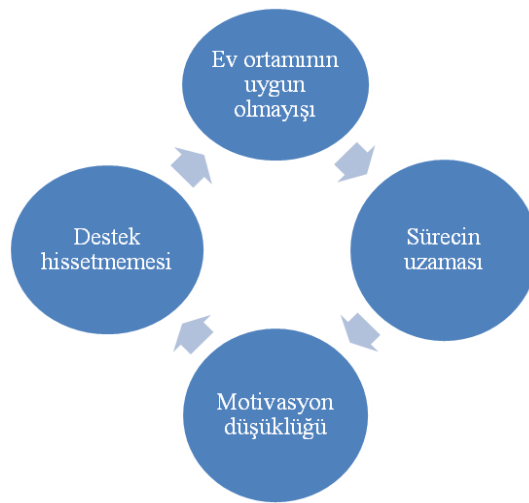
Uzaktan Eğitim Sürecinde Öğrencilerin Öğrenmeye İstekli Olma Durumuna İlişkin Rehber Öğretmen Görüşlerine Ait Frekans Dağılımı

Kategoriler	Görüşler	f
Öğrenmeye İsteklilik Düzeyi Azaldı	Uzaktan Eğitim Sürecinde Öğrencilerin Öğrenmeye İstekli Olma Düzeyi Azaldığı Yönünde Görüşler.	5
Öğrenmeye İsteklilik Düzeyi Arttı	Uzaktan Eğitim Sürecinde Öğrencilerin Öğrenmeye İstekli Olma Düzeyi Arttığı Yönünde Görüşler.	4
Toplam		9

Uzaktan eğitimin öğrenci merkezli olması en önemli avantaj olarak görülmekte fakat öğrenme sorumluluğunu üstlenmemiş ve kendi kendine öğrenme becerisine sahip olmayan bireyler için dezavantaj olmaktadır (Altun,2020: 14). Uzaktan eğitim sürecinde öğrenmeye istekli olma durumuna ilişkin rehber öğretmenler görüşleri incelediğinde iki anlamsal kategoriye ayrılmıştır. Uzaktan eğitim sürecinde öğrenmeye istekli olma durumuna ilişkin rehber öğretmenlerin bir kısmı öğrencilerde öğrenme isteğinin azaldığı yönünde görüş belirtmektedirler. Uzaktan eğitim sürecinde öğrencinin öğrenmeye istekli olma durumunu azalmasına neden olan faktörleri Şekil 15’de belirtilmektedir.

Şekil 15

Rehber Öğretmenlerine Göre Uzaktan Eğitim Sürecinde Öğrencilerin Öğrenmeye İstekli Olma Durumunu Azaltan Faktörler

Şekil 15 incelendiğinde, okul rehber öğretmenlerine göre, ev ortamının uygun olmayışı, sürecin uzaması, motivasyon düşüklüğü, destek hissetmemesi gibi nedenler öğrencilerin uzaktan eğitim sürecinde öğrenmeye istekli olma durumunu olumsuz etkilemektedir. Bu bağlamda öğrenmeye istekliliği azalan öğrencilerin okula bağlılık düzeyinde azalacağı söylenebilir. Yaşar (2021) da yaptığı araştırmada rehber öğretmenlerine göre pandemi sürecinde en sık yaşanan problemler öğrenciler açısından değerlendirildiğinde teknoloji bağımlılığında önemli bir artışın olduğu, bununla birlikte uzaktan eğitim derslerine katılımın oldukça az olduğu, öğrencilerin ders çalışmaktan önemli ölçüde uzaklaştığı yönündedir. Bu sonuç araştırma sonucu ile paralellik göstermektedir. Bu yönde görüş bildiren rehber öğretmenlerden bazılarının görüşleri şöyledir;

“Uzaktan eğitim sürecinde öğrencilerin derse katılımı az olduğu ve hep aynı öğrencilerle ders yapıldığı görülmüştür.” (OD-RÖ1)

“Başlangıçta özellikle 5. Sınıflarda öğrenme süreci istekli bir biçimde girerken 6.7ve.8. sınıflarda not kaygısı daha fazlasıydı lakin süreç uzadıkça öğrenme isteği bütün kademelerde geriledi.” (OD-RÖ2)

“Uzaktan eğitim süreci yüz yüze eğitim sürecine göre öğrenmeye istekli olma durumları daha düşük olduğunu düşünüyorum.” (AD-RÖ3)

“Öğrencilerin ev ortamının rahatlığı sürece odaklanma ve konsantrasyonda güçlüğe sebep olarak motivasyon düşüklükleri yaşanmıştır.” (AD-RÖ5)

“Katılım, destek, inanç eksikliği sebebiyle öğrenmeye istek çok düşüktü.” (İD-RÖ7)

Rehber öğretmenlerin bir kısmı uzaktan eğitim sürecinde öğrencilerin öğrenmeye istekli olduklarını belirtmektedir. Uzaktan eğitim sürecinde öğrencinin öğrenmeye istekli olmasını sağlayan faktörleri Şekil 16’da belirtilmektedir.

Şekil 16

Rehber Öğretmenlerine Göre Uzaktan Eğitim Sürecinde Öğrencilerin Öğrenmeye İstekli Olma Durumunu Artıran Faktörler

Şekil 16 incelendiğinde rehber öğretmenlere göre uzaktan eğitim sürecinde, gerekli donanıma, imkana sahip olması, arkadaşları- öğretmenleri ile görüşme imkanı olan, akademik hedefi olan ve yüz yüze eğitimde de başarılı olan öğrencilerin öğrenme isteğinin arttığını ifade etmektedirler. Öğrenme isteği olan öğrencilerin okula bağlılık düzeylerinin de yüksek olacağı söylenebilir. Bu yönde görüş bildiren rehber öğretmenlerden bazılarının görüşleri şöyledir;

“Gerekli olan teknolojik donanıma sahip olan ve ailesi tarafından evde okul ortamının yaratıldığı, sosyal olarak öğretmen ve arkadaşları ile uzaktan görüşmeyi sağlayabilen öğrenciler, öğretmenleri tarafından motive edildiği sürece öğrenmeye istekliydiler.” (İD-RÖ4)

“Uzaktan eğitim sürecinde sınav senesinde olan ve 5.sınıflar seviyesindeki öğrencilerin diğer sınıf seviyelerine göre öğrenmeye daha istekli olduğu gözlenmektedir. -----“ (AD-RÖ6)

“İletişimde olduğum öğrenciler sorumluluklarını istekle yerine getirmişleridir.” (İD-RÖ8)

“Uzaktan eğitim sürecinde; öğrencilerden normal eğitim sürecinde başarılı olanların uzakta eğitimde de katılımı en üst seviyede tutmaya çalıştığı gözlemlenmiştir.” (OD-RÖ9)

4.2.2.5. Uzaktan Eğitim Sürecinde Öğrencilerin Okula Karşı Sorumluluklarını Yerine Getirmelerine İlişkin Rehber Öğretmenlerin Görüşlerinden Elde Edilen Bulgular ve Yorumlar

Tablo 29’da uzaktan eğitim sürecinde öğrencilerin okula karşı sorumluluklarını yerine getirmesine ilişkin rehber öğretmenlere uygulanan yarı yapılandırılmış görüşme formundan elde edilen bulgular yer almaktadır.

Tablo 29

Uzaktan Eğitim Sürecinde Öğrencilerin Okula Karşı Sorumluluklarını Yerine Getirmelerine İlişkin Rehber Öğretmen Görüşlerine Ait Frekans Dağılımı

Kategoriler	Görüşler	f
Sorumluluklarını Yerine Getirdiler	Uzaktan Eğitim Sürecinde Öğrencilerin Okula Karşı Sorumluluklarını Yerine Getirdiklerine İlişkin Öğretmen Görüşleri.	3
Kontrol	Uzaktan Eğitim Sürecinde Okula Karşı Sorumluluklarını Yerine Getirme Sürecine İlişkin Ailesi Tarafından Kontrol Edilmesi Sonucu	1
Sorumluluklarını Yerine Getiremediler	Sorumluluklarını Yerine Getiren Öğrencilere İlişkin Öğretmen Görüşleri.	5
Toplam	Uzaktan Eğitim Sürecinde Öğrencilerin Okula Karşı Sorumluluklarını Yerine Getirmediklerine İlişkin Öğretmen Görüşleri.	9

Uzaktan eğitim sürecinde öğrenciler, öğrenme sorumluluğunu üstlenemedikleri zaman çok zorluk yaşamakta ve öğrenme kayıpları oluşmaktadır. Çünkü uzaktan eğitim sürecinde öğrenme sorumluluğu öğrenenlere üstlenmektedir (Bozkurt, 2020:122). Öğrenci, öğrenme konusunda ihtiyaç duydukları şeyleri tamamlama, ödev ve görevlerini zamanında yapma, başarıya ulaşmak için plan doğrultusunda çalışma yapması öğrenme sorumluluğu olarak ifade edilebilir (Yakar ve Saracaloğlu, 2017:27). Öğrenme sorumluluğu gelişmiş öğrencilerde, kendisinde var olan imkanları kullanarak ihtiyaçlarını bilmekte ve başarıya ulaşmada karşısına çıkan engelleri aşmaktadır. (MEB,2019:5). Uzaktan eğitim sürecinde okula karşı sorumluluklarınızı yerine getirmesine ilişkin rehber öğretmen görüşleri incelediğinde üç anlamsal kategoriye ayrılmıştır. Uzaktan eğitim sürecinde öğrencilerin okula karşı sorumluluklarını yerine getirmeye ilişkin üç rehber öğretmen, öğrenme sorumluluğu yetkinliğine sahip ve imkanı olan öğrencilerin sorumluluklarını yerine getirdikleri yönünde görüş belirtmektedirler. Uzaktan eğitim sürecinde ailesi ve öğretmen tarafından denetlenen öğrencilerin okula karşı sorumluluklarını yerine getirdikleri yönünde bir rehber öğretmen görüş belirtmektedirler.

Bu sonuca göre okula karşı sorumluluklarını yerine getiren öğrencilerin okula bağlılık durumlarının da olumlu olacağı belirtilebilir.

Uzaktan eğitim sürecinde, denetim olmadığından, motivasyon düşüklüğü, imkan eşitsizliği vb. nedenlerden dolayı öğrencilerin okula karşı sorumluluklarını yerine getirmediğine ilişkin beş rehber öğretmen görüş belirtmektedirler. Bu bağlamda okula karşı sorumluluklarını yerine getirmeyen öğrencilerin okula bağlılık durumunun da olumsuz etkileneceği söylenebilir. Gören, Gök, Yalçın, Göregen ve Çalışkan (2020:90) yaptıkları çalışmada öğrenci ve velilerin en çok sorun yaşadığı durumlardan biri bireysel çalışmaktan kaynaklanan motivasyon eksikliği olduğu belirlenmiştir. Motivasyon eksikliği öğrencilerde sorumluluklarını yerine getirmekte zorlanmasına neden olur. Yapılan başka bir araştırmada da öğrencilerin öğrenme sorumluluklarını alamadıkları, öz yönetimli-öz yönelimli öğrenme becerilerinin gelişmediği için uzaktan eğitim sürecinde başarılı olamadıkları belirtilmiştir (Bozkurt, 2020). Rehber öğretmenlerden bazılarında yapılan alıntılar şöyledir;

“Öğrencilerimin sorumluluklarını yerine getirdiğini düşünüyorum.”(İD-RÖ8)

“İnternet erişimi ve aile ilgisi bu konuda en önemli iki faktör Veli “öğretmen- veli – öğrenci whatsapp iletişim gruplarını düzenli takip edip çocuğu bu konuda yönlendirip program yapmasına yardımcı olup ve takibini yapıyor ise çocuk sorumluluklarını yerine getirmekte daha başarılı oluyor. Ancak veli bu konuda yetersiz ve ilgisiz ise bazen çocuk neyi ne zaman yapacağını dahi bilmiyor.” (AD-RÖ6)

“Verilen ödevlere ya da sorumluluklara geri bildirim alan öğrenciler sorumluluklarını yerine getirmek konusunda gayretliydi. Bu durum ailenin eğitime ve okula yaklaşımdan da olumlu olumsuz etkilendi.” (İD-RÖ4)

“Uzaktan eğitim sürecinde öğrencilerin okula, derslere karşı sorumlulukları imkanları doğrultusunda yerine getirmeye çalıştığı gözlemlenmiştir. Normal eğitim sürecinde başarılı olan , derslere aktif katılan öğrencilerin katılım seviyesinin daha fazla olduğu fakat imkanların kısıtlı olmasının da bu süreci etkilediği görülmüştür.” (OD-RÖ9)

“Denetim olmadığı için öğrenciler sorumluluklarını yerine getirmemekte, aile ile bu konuda karşı karşıya gelmektedir.” (OD-RÖ1)

“Hem öğrenci hem de velilerde pandemi sürecinin ilk birkaç ayından sonra anlamlı bir düşüş gözlemlendi.” (OD-RÖ2)

“Uzaktan eğitim sürecinde öğrenciler okula karşı sorumluluklarını da tam yerine getirememekte, 30 kişilik sınıflarda en fazla 5-6 öğrenci katılmaktadır. Diğerleri genelde katılmamaktadır. (AD-RÖ3)

“Uzaktan eğitim sürecinde imkan eşitsizliğinin önüne geçilmek adına notlandırma, öğrencilerin motivasyon düşüklüğü yaşama, rahata alışma dolayısıyla da okula karşı sorumluluklarını aksatmasına sebep olmuştur.” (AD-RÖ5)

Sorumluluk alma bir süreç ve bir çok değişkeni vardır. Sadece tekrar ve ezbere yönelik verilen ödevler asla bir katkı sağlamadı ve görevler büyük bir oranda yerine getirilemedi. (İD-RÖ7)

4.2.2.6. Uzaktan Eğitim Sürecinde Öğrencilerin Okula Bağlılığını Arttırmak İçin Neler Yaptıklarına İlişkin Rehber Öğretmenlerin Görüşlerinden Elde Edilen Bulgular ve Yorumlar

Tablo 30’da uzaktan eğitim sürecinde öğrencilerin okula bağlılığını arttırmak için neler yaptıklarına ilişkin rehber öğretmenlere uygulanan yarı yapılandırılmış görüşme formundan elde edilen bulgular yer almaktadır.

Tablo 30

Uzaktan Eğitim Sürecinde Öğrencilerin Okula Bağlılığı Artırmak İçin Neler Yaptıklarına İlişkin Rehber Öğretmen Görüşlerine Ait Frekans Dağılımı

Kategoriler	Görüşler	f
Öğrenci-Veli ile İletişimi Artırma	Uzaktan Eğitim Sürecinde Okula Bağlılığını Arttırmak İçin Öğrenci - Veliler ile Etkili İletişime Geçme Yönünde Görüşler.	5
Bireysel Görüşme	Uzaktan Eğitim Sürecinde Okula Bağlılığını Arttırmak İçin Öğrenciler –Öğretmen- Veli ile Bireysel Görüşme Yapma Yönünde Görüşler.	4
Seminerler Düzenleme	Uzaktan Eğitim Sürecinde Okula Bağlılığını Arttırmak İçin Öğrenci ve Velilere Yönelik Seminer Düzenleme Yönünde Görüşler.	3
Toplam		12

Uzaktan eğitim sürecinde öğrencilerin okula bağlılığını arttırmak için neler yaptıklarına ilişkin rehber öğretmen görüşleri incelendiğinde üç anlamsal kategoriye ayrılmıştır. Uzaktan eğitim sürecinde öğrencilerin okula bağlılığını arttırmak için rehber öğretmenler, öğretmen-öğrenci- veli ile iletişimi içinde oldukları, öğretmen veli- öğretmen ile bireysel görüşme yaptıkları ve veli- öğrenciye yönelik farklı konularda

seminer yaptıkları yönünde görüş belirtmektedirler. Okullar da psikolojik danışma hizmetlerinin sunulmasında ve okul rehberlik ve psikolojik danışma programının uygulanmasında sorumlu olan rehber öğretmenler uzaktan eğitim sürecinde öğrencilerin okula bağlılığını artırmak için çalışmalar yaptığı söylenebilir. Öztan Ulusay ve Cihangül (2021) yaptıkları araştırmada uzaktan eğitim sürecinde psikolojik danışmanların, yaşanan kriz süreci ile ilgili olarak öğrencilerle iletişim içinde olduklarını, yaşanan süreci anlamalandırmaları için görüşmeler yaptıkları, yayın hazırladıkları, velilere yönelik bilgilendirme yaptıkları sonucuna ulaşmıştır. Ayrıca öğrencilerin uyum ile ilgili yaşadığı problemler, duygu yönetimi, sınava yönelik sorunlar, sosyal yaşamı planlama ve zamanı planlama konularında, kriz ile başedebilme çalışmalar yaptıkları sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuca bağlı olarak rehber öğretmenlerin uzaktan eğitim sürecinde öğrencilerin bu yeni sürece uyum göstermesini destekleyecek öz düzenleme becerilerini kapsayan çalışmalar yaptıkları belirtilebilir. Maden (2021) yaptığı çalışmada uzaktan eğitim sürecinde öğrencilerin ihtiyaç duyduğu rehberlik hizmetini alması ve gerekli yönlendirmelerin yapılması konularında okul yöneticileri ve öğretmen görüşlerine göre yetersiz olduğu ya da eksik kaldığı sonucuna ulaşıldığı ifade edilmektedir. Yaşar (2021) yapmış olduğu çalışmada uzaktan eğitim sürecinde okul rehber öğretmenlerinin genellikle online psikolojik danışmanlık hizmeti sundukları, aile ve öğrenciye yönelik psiko-sosyal eğitimleri yaptıkları sonucuna ulaşılmıştır. Bir başka ifade ile güçlendirici ve teşvik edici çalışmalar yaptıkları söylenebilir. Ulaşılan bu sonuçlar araştırma bulguları paralellik göstermektedir. Araştırmaya katılan rehber öğretmenlerin görüşleri şöyledir:

“Okulla bağlarını koparmamaları için öğrencilerle whatsapp ile birebir telefon görüşmeleri yaparak motivasyonlarını sağlamaya yönelik çalışılmaktadır.” (OD-RÖ1)

“Öğrencilerde interaktif programlarla görüşmeler, sunumlar ve danışmalar gerçekleştirildi. Bazı öğrencilerle uygun koşullar sağlanarak yüzyüze görüşmeler yaptım.” (OD-RÖ2)

“Uzaktan eğitim sürecinde okula bağlılıklarını arttırmak için etkinlik ve oyunlarla zenginleştirme, sohbet etme.” (AD-RÖ3)

“Her ay düzenli olarak sen başından belirlediğimiz konularla ilgili veli ve öğrenci oturumları gerçekleştirdik. Öğretmenler ve sınıf öğretmenleri ile görüşmeler ve şube öğretmenler kurulunda iletilen öğrencilerle ve aileleriyle yüzyüze ve online görüşmeler

yürttük. Ayrıca öğrenci veli gruplarından yer alarak sürekli ulaşılır olmaya çalıştık.”
(İD-RÖ4)

“Bir alışkanlığın değişmesi başlı başına bir stres kaynağıdır. Yaşanılan stres ve kaygı okula bağlılığı olumsuz yönde etkilemektedir. Bu sebeple stresin doğal olduğunu hissettirilmesi, bu durumu yalnız kendisinin yaşamadığını farkına varması çalışmaları bireysel görüşmeler ve grup görüşmeleri ile gerçekleştirilmiştir. Güven duyulan kişilerle konuşmak, duygu ve düşüncelerini ifade edilmesi teşvik çalışmaları yapılmıştır.” (AD-RÖ5)

“Veli ve öğretmenler ile bu konuda görüşme ve seminerler düzenliyoruz. Konu ile alakası olmasa dahi yapılan her seminerde bu konunun zeminini vurguluyoruz. Derse katılımın az olduğu öğrenciler ile sınıf rehber öğretmenleri aracılığı ile iletişim kurmaya çalışıyoruz. Her aya en az bir seminer çalışması ile öğrenciler ile iletişim halinde kalmaya çalışıyoruz.” (AD-RÖ6)

“Bu süreçte çalışmalarımı program çerçevesinde ve yeni oluşan ihtiyaçlara yönelik olarak velilere, öğrencilere ve öğretmenlere yönelik olarak yürüttüm. Çevrimiçi seminerler, öğrenci, veli ve öğretmen bültenleri (Rehberlik servisinden Mektup var) ile sürdürüyorum.” (İD-RÖ8)

“Öğrencilere okulların uzakta eğitim ile devam ettiği pandemi süreci nedeniyle bu şekilde devam ettiği açıklanmaya çalışılmakta ve veli-öğretmen-öğrenci işbirliği kurularak sürekli iletişim halinde olunmaktadır.” (OD-RÖ9)

4.2.2.7. Uzaktan Eğitim Sürecinde Öğrencilerin Okula Bağlılığını Artırmak İçin Yapılması Gerekenlere İlişkin Rehber Öğretmenlerin Görüşlerinden Elde Edilen Bulgular ve Yorumlar

Tablo 31’de uzaktan eğitim sürecinde öğrencilerin okula bağlılığını artırmak için yapılması gerekenlere ilişkin rehber öğretmenlere uygulanan yarı yapılandırılmış görüşme formundan elde edilen bulgular yer almaktadır.

Tablo 31

Uzaktan Eğitim Sürecinde Öğrencilerin Okula Bağlılığını Artırmak İçin Yapılması Gerekenlere İlişkin Rehber Öğretmen Görüşlerine Göre Frekans Dağılımı

Kategoriler	Görüşler	f
Öğrenci Merkezli Yöntemlerin Kullanılması	Uzaktan Eğitim Sürecinde Öğrencilerin Okula Bağlılığını Arttırmak İçin Öğrencilerin Canlı Derslerde Aktif Olacağı Yöntemleri Kullanılması Yönünde Görüşler.	3
İnternet ve Teknolojiye Ulaşım	Her Öğrenciye Eşit Şartlar, İnternet ve Teknolojiye Ulaşılabilirliği Yönünde Görüşler.	3
Ailelerde Bilinç Oluşturma	Uzaktan Eğitim Sürecinde Öğrencilerin Okula Bağlılığını Arttırmak İçin Aileleride Sürecin İçine Katmak Yönünde Görüşler.	2
Hibrit Eğitim	Bazı Derslerin ve Etkinliklerin Yüz Yüze Yapılması Yönünde Görüşler.	3
Sınavların Yapılması	Uzaktan Eğitim Sürecinde Öğrencilerin Okula Bağlılığını Arttırmak İçin Sınavların Yapılması Yönünde Görüşler.	1
Ekran Başında Geçen Süreyi Ayarlamak	Uzaktan Eğitim Sürecinde Ekran Başında Geçen Süreyi Azaltmak Yönünde Görüşler.	1
Veli-Öğrenci İle İletişim	Veli ve Öğrenci İle İletişim Halinde Olmak Yönünde Görüşler.	1
Toplam		14

Covid-19 salgınından dolayı okullarda örgün eğitime ara verilerek uzaktan eğitim geçiş yapıldı. Uzaktan eğitim sürecinde öğrencilerin okula bağlılıklarını artırması yönünde rehber öğretmenler farklı görüşleri bildirmektedir. Uzaktan eğitim sürecinde öğrencilerin okula bağlılığı artırmak için yapılması gerekenlere ilişkin bazı rehber öğretmenler öğrenciyi aktif kılacak öğrenci merkezli yöntemlerinin kullanılmasını belirtmektedir. Bir diğeri de teknolojik ve internet ile ilgili ihtiyaçların giderilmesi yönünde rehber öğretmenler görüş belirtmektedirler. Uzaktan eğitim sürecinde öğrencilerin okula bağlılığı artırmak için yapılması gerekenlere ilişkin bazı rehber öğretmenler velilerin bilinçlendirilmesi ve örgün eğitimin devamı olduğu konusunda farkındalık oluşturulmasını ifade etmektedirler. Rehber öğretmenlerden biri öğrencilerin okula bağlılık durumunu artırmak için hibrit eğitime geçilmesi gerektiğini belirtmektedir. Uzaktan eğitim sürecinde öğrencilerin okula bağlılığı artırmak için yapılması gerekenlere ilişkin bir rehber öğretmen uzaktan eğitimde sürecinde sınavların yapılması ekran başında süreyi ayarlama ve öğrenci-veli ile iletişimi artırma yönünde görüş bildirmektedir. Özdoğan ve Berkant (2020) yaptıkları çalışma da uzaktan eğitim sürecinde yaşanan sorunlara ilişkin paydaşların çözüm önerileri olarak çoğunlukla süreçte ölçme ve değerlendirilmenin yapılması, fırsat eşitliğinin oluşturulması, derse katılım ve etkileşimin artırılması, altyapının güçlendirilmesi, öğrencilerin kendi öğretmenleriyle ders yapması

ve ders sayılarının azaltılması şeklindedir. Bu öneriler rehber öğretmenlerin önerileri ile örtüşmektedir. Araştırmaya katılan rehber öğretmenlerin bazılarının görüşleri şöyledir;

“Öğrencilerin teknolojik ihtiyaçları giderilmeli, interneti olmayan öğrencilere internet erişimi sağlanmalıdır.” (OD-RÖ1)

“İlgi çekici bir müfredatla, özellikle küçük yaş gruplarında eğlenceli ve katılımcı etkinliklerle düzenlenmesi ailelerin bu sürece katılmasının sağlanması.” (OD-RÖ2)

“ Uzaktan eğitim sürecinde okula bağlılığın artırılması için, fiziki, sportif ve kültürel dersler okullarda açık alanda yüz yüze planlanabilir. (AD-RÖ3)

“ Yüzyüze küçük gruplar halinde sosyal etkinlikler planlanması, kapalı olduğumuz süreçte online öğretmen- öğrenci –veli görüşmeleri.” (İD-RÖ4)

“Öncelikli olarak imkan eşitsizliğin giderilmesi, altyapının geliştirilmesi gerekmektedir. Uzun süre ekran karşısında geçirilmesinin engellenmesi gerekmektedir. Kısmı de olsa yüzyüze gelinmelidir. Sınavların yapılması ve sonuçlarının değerlendirmeye alınması daha etkili olacaktır.” (AD-RÖ5)

“Eğitim programlarının, öğretim yöntem ve tekniklerinin uzaktan eğitime göre güncellenmesi oldukça önemli. (Öğretmenlerimizin çocukların online derste daha aktif olmasını sağlayacak yöntem ve teknikler ile odak ve ilgisini artırmaya çalışması okula bağlılığı artıracaktır. Öğrencilerin yaparak yaşayarak öğrenmesi uzaktan eğitim döneminde çok mümkün olmasa da teknolojinin imkanlarını kullanarak öğrencilerin konu ile ilgili yerleri, mekanları, şekilleri vb. ilgili nesneleri online olarak gezmelerini, 3 boyutlu görmelerini sağlanabilir. Velilerin öğrencilerin eğitim-öğretim hayatında daha aktif rol alması, plan ve programların veliler tarafından öğrenci bazında takip edilmesi ve öğrencilerin bu konuda sorumluluk almalarını sağlanması okula bağlılık konusunda önem arz etmektedir.” (AD-RÖ6)

“Öncelikle tüm öğrencilerin uzaktan eğitime katılması için gerekli olan donanımına sahip olmasının önemli olduğunu ve bunun ücretsiz sağlanması gerektiğini düşünüyorum. Yoğun bir program yerine, öğrencilerin severek katılacakları etkinliklerin olduğu bir program daha etkili olacaktır.” (İD-RÖ8)

“Öğrencilerin uzaktan eğitimin okuldaki eğitimle aynı amacı taşıdığını, öğrenmelerinin gerekli olduğu, öğrencilerin imkanları doğrultusunda derslere katılmaları gerekliliğinin öğrenci velileri tarafından da anlaşılması gerektiği görülmüştür.” (OD-RÖ9)

4.2.3. Öğretmelerin Görüşlerine Ait Bulgular

4.2.3.1. Bir Eğitim Programının Öğrencilerin Okula Bağlılığını Etkilemedeki Yeri, Önemi ve Etkisine İlişkin Öğretmenlerin Görüşlerinden Elde Edilen Bulgular ve Yorumlar

Tablo 32’de bir eğitim programının öğrencilerin okula bağlılığını etkilemedeki yeri, önemi ve etkisine ilişkin öğretmenlere uygulanan yarı yapılandırılmış görüşme formundan elde edilen bulgular yer almaktadır

Tablo 32

Bir Eğitim Programının Öğrencilerin Okula Bağlılığını Etkilemedeki Yeri, Önemi ve Etkisine İlişkin Öğretmen Görüşlerine Ait Frekans Dağılımı

Kategoriler	Görüşler	f
Öğrenci Merkezli Programlar	Program İçeriği, Yöntem ve Teknikleri, Öğrencinin İlgi, İhtiyaç ve Hazır Bulunuşluk Düzeyine Uygun Olması Yönünde Görüşleri.	13
İşlevsel Olması	Program İçeriği Güncel ve Geçerli Bilgilerden Oluşması Yönünde Görüşler.	5
Çevrenin Koşullarına Uygun Olması	Çevrenin Koşullarına Uygun Olması Yönünde Görüşler.	3
Eğitim Programı	Genel Anlamda Eğitim Programı Etkilidir Yönünde Görüşler.	4
Toplam		25

Okulun günlük yaşama etkisi ve öğrencinin okulda geçirdiği süre dikkate alındığında öğrenci- okul arasındaki bağ oldukça önemlidir. Okul ile birey arasındaki oluşan bu bağda, edinilen bilgi-beceri- kazanımlar, ders ve ders dışı etkinlikler, arkadaş ve öğretmeni ile kurduğu iletişim önemli rol oynar (Karababa, Oral, Dilmaç, 2018:269). Öğrencilerin edineceği bilgi-beceri- kazanımlar, ders ve ders dışı vb. gibi etkinliklerin birçoğu eğitim programları içerisinde yer alır. Öğretmenlere “Bir eğitim programının öğrencilerin okula bağlılığını etkilemedeki yeri, önemi ve etkisine” ilişkin sorusu yöneltildi. Bu soruya ilişkin öğretmen görüşleri dört anlamsal kategoriye ayrıldığı saptandı. Öğretmen görüşlerine göre eğitim programlarının öğrenci merkezli hazırlanması öğrencilerin okula bağlılık durumunu olumlu etkilediğini belirtmektedirler. Bir diğer ifade ile öğrencinin ilgi, ihtiyaç ve hazır bulunuşluk düzeyine göre hazırlanan eğitim programları öğrencilerin okula bağlılık düzeyini olumlu etkilediği söylenebilir. Öğretmen görüşleri incelendiğinde beş öğretmen de eğitim programlarının işlevsel olması öğrencilerin okula bağlılığında etkili olduğu yönünde görüş bildirmektedir. Bir diğer

boyutta eğitim programlarının çevrenin koşullarına uygun hazırlandığında öğrencilerin okula bağlılığında etkili olduğu yönünde üç öğretmen görüş bildirmektedir. En son kategoride dört öğretmen eğitim programlarının genel anlamda öğrencilerin okula bağlılık durumunda etkili olduğunu ifade etmektedir. Kalaycı ve Özdemir (2013) yaptığı çalışmada öğrencilerin okula yönelik içsel bağlılıkları ile öğretmen ilişkisi boyutlarının önemli olduğu sonucuna ulaşmıştır. Öğrencilerin içsel bağlılıklarını artıracak destek süreçlerinin işe koşulmasını gerekliliğini belirterek, derslerin ve diğer eğitsel etkinliklerin öğrencilerin yaş grubuna uygun olacak şekilde tasarlanmasını önermiştir. Bu bulgu araştırma sonuçları ile paralellik göstermektedir. Öğretmenlerden yapılan alıntılardan bazıları şöyledir;

“Programın öğrenciler üzerinde olumlu yada olumsuz etkileri olmaktadır. İyi hazırlanmış bir eğitim programı öğrencinin öğrenmeye olan isteğini artırmada, motive etmede çok faydası vardır. Öğrenciler ne zaman, ne yapacaklarını programa göre düzenler. Başarılı olmak için düzgün hazırlanmış bir programa mutlaka ihtiyaç vardır.” (OD-Ö2) *“Özellikle ortaokul çağındaki öğrenciler, dersin konusu, işlenişi, ders içinde kullanılan materyallere göre o derse karşı daha fazla ilgi duyuyorlar. Bu da onların dersi ve okulu sevmesinde etkili oluyor.”* (OD-Ö4)

“Yaratıcı ve yenilikçi programlar öğrenciye ve çağa uygun programlar, içerisinde etkinlik, aktivite, gezi, gözlem olan programlar okula bağlılığı artırıyor. Yeni nesil öğrenciler artık hız, pratik ve teknolojik kavramları çok fazla kullandığı için yavaş, uzun ve hareketsiz müfredatlar öğrenci açısından gereksiz görülüyor.” (OD-Ö6)

“Eğitim programının uygulanmasındaki başarı, okula olan sevgi ve ilginin artmasına sebep olur. Bu yüzden sosyo-kültürel çevre göz önünde bulundurularak yapılan eğitim programları daha çok olumlu etki bırakır.” (AD-Ö7)

“Öğrencilerin okullarına gelme isteğini artırmada rolü vardır.” (AD-Ö9)

“Eğitim programları hazırlanırken yaş ve yöre şartları, hazır bulunuşluk düzeyi öğrenciyi eğitim öğretim sürecinde bağlılığını okula arttırır. Yaş ve algı düzeyleri çevresel şartlar dikkate alınmamışsa başarılı olmaz.” (İD-Ö11)

“Ezber ve teorik ağırlıklı bir akademik program öğrencinin okula olan bağlılığını azaltır, ilgisini çekmez. Uygulama ağırlıklı güncel, günün gereksinimlerini karşılayan, araştırmaya ve gelişime dayalı bir eğitim programı öğrencinin okula bağlılığını artırır. Oyuna ve etkinliğe dayalı anaokuluna severek giden bir öğrenci ilkokula başladığında

okuldan soğuyabilmektedir. Aynı durum ortaokul ve lise için hatta yüksek öğrenim için de söz konusu olabilir. İlkyardım dersini bile teorik (sadece) veren veçoktan seçmeli sorularla (sadece) sınav yapan bir eğitim programı öğrencinin gereksinimlerini karşılamayacağı için okula bağlılığı azaltır.” (İD-Ö12)

“Eğitim programı, günlük hayatta karşılaşılan problemlerin çözümüne katkı sunabildiği oranda öğrenci tarafından kabul görüyor. Sıkça duyduğumuz “öğretmenim, bu konu gerçek hayatta ne işimize yarayacak?” sorusunu sordurmayacak bir eğitim programı çocuk tarafından kabul edilir. Bu noktada “bağlam temelli öğrenme modelleri” güçlendirilmelidir.” (AD-Ö13)

“Öğrencilerin sınıf seviyelerine göre akademik, ruhsal ve fiziksel gelişimlerine uygun olarak hazırlanmış iyi bir eğitim programının öğrencilerin okula bağlılığını olumlu yönde etkileyeceğini, okulu sevdireceğini, okulun kendisini hayata hazırlamadaki önemini kavrama, öğrendiklerini davranışa dönüştürme vb. konularda öğrencileri motive edeceğini düşünüyorum.” (AD-Ö14)

“Eğitim programımız içerik ve uygulama bakımından öğrencilerimizin okula bağlılıklarını olumlu yönde etkilemektedir.” (AD-Ö15)

“Eğitim programı öğrencilerin okula bağlılığını etkilemede en önemli etkidir. Çünkü eğitim programının eğlenceli olması, sıkılamaması, eğletirken öğretmesi öğrenciyi okula gelmeye daha hevesli kılar.” (AD-Ö17)

“Eğitim programı çevrenin koşullarına, öğrencilerin ve velilerin beklentilerine uygun olmalıdır. Program çağın gereklerine uygun olmalıdır.” (İD-Ö20)

“Verilen eğitim programı öğrencinin seviyesine uygun olmalıdır. Öğrencinin ilgisi çekecek şekilde teknolojik bir alt yapıya sahip olmalıdır. Bu sayede program etkili bir hale gelecektir.” (İD-Ö22)

“Eğitimin programının ilgi çekici olması, öğrencilerin günlük hayatta uygulayabilmesi, eğlenceli olması öğrenciyi okula bağlamada daha etkili oluyor.” (İD-Ö23) “Çocuk anlarsa, mutlu olur. Bunun için öğrencilerin ilgi ve ihtiyaçları belirlemeli. Araştırmaya teşvik edilmeli.” (OD-Ö25)

“Öğretimin programının öğrenci merkezli hazırlanması öğrencilerin okula bağlılığını artırır. Öğrencilerin etkinliklerden keyif alması okula tutumlarını olumlu etkiler. Programın çok yüklü olması, merkezi sınavların varlığı öğrencilerin olumsuz tutumlarını etkileyebilir.” (OD-Ö26)

“Eğitim programları okul, öğrencinin profesyonel öğretmenlerle ve akranlarıyla ilişkilendiği yer olduğu için, programın öğrenci merkezli hazırlanması ve öğrencinin süreçte aktif rol alması durumunda öğrencinin okula bağlılığına büyük katkısı olacağını düşünüyorum. Bununla birlikte eğitim ve özellikle öğretim süreçleriyle ilgili öğrencinin profesyonel anlamda dönük olabilmesi açısından da okullar sürecin temel mekanlarını oluşturduğundan okulların süreçteki önemi ve etkisinin de alternatifsiz olduğu kanısındayım.” (OD-Ö27)

4.2.3.2. Uzaktan Eğitim Sürecinde Öğrencilerin Okula Bağlılık Durumuna İlişkin Öğretmenlerin Görüşlerinden Elde Edilen Bulgular ve Yorumlar

Tablo 33’de uzaktan eğitim sürecinde öğrencilerin okula bağlılık durumuna ilişkin öğretmenlere uygulanan yarı yapılandırılmış görüşme formundan elde edilen bulgular yer almaktadır.

Tablo 33

Uzaktan Eğitim Sürecinde Öğrencilerin Okula Bağlılık Durumuna İlişkin Öğretmenin Görüşlerine Ait Frekans Dağılımı

Kategoriler	Görüşler	f
Okula Bağlılık Azaldı	Uzaktan Eğitim Programında Okula Bağlılık Düzeyim Azaldığı Yönünde Görüşler.	19
Okula Bağlılık Arttı	Uzaktan Eğitim Programında Öğrencilerin Okula Bağlılıkları Arttığı Yönünde Görüşler.	6
Toplam		25

Uzaktan Eğitim, öğrenci ve öğretmenlerin yüz yüze olma zorunluluğunu ortadan kaldıran öğrenci ve öğretmenlere zaman, mekân, öğrenci hızı, yaş vb. konularda esneklik sağlayan ve farklı eğitim araçlarıyla yürütülebilen bir sistem olarak tanımlanabilir (Aydın, 2020: 878). Öğrencilerin ve öğretmenlerin deneyimlerinin olmadığı bir alan olan uzaktan eğitim sürecinde öğrencilerin okula bağlılık durumuna ilişkin öğretmenlere görüşleri soruldu. Uzaktan eğitim sürecinde öğrencilerin okula bağlılık düzeyine ilişkin öğretmen görüşleri incelendiğinde araştırmaya katılan öğretmenlerin bir kısmı öğrencilerin okula bağlılıkları azaldığı yönünde görüş belirtmektedirler. Uzaktan eğitim programında okula bağlılık düzeyim azalmasına neden olan faktörleri Şekil 17’de belirtilmektedir.

Şekil 17

Öğretmenlere Göre Uzaktan Eğitim Sürecinde Öğrencilerin Okula Bağlılık Durumunu Azaltan Nedenler

Uzaktan eğitim sürecinde öğrencilerin okula bağlılık düzeyinin azalmasında, motivasyon düşüklüğü, teknolojiye, internete ulaşamama, ekonomik sıkıntılar, alt yapı yetersizliği, ders sayısının fazla olması, sınıf ve sosyal ortamından uzak olmalarından dolayı olduğu yönünde öğretmenler görüş belirtmektedirler. Çilek, Uçan ve Ermiş (2021) yaptıkları araştırmada öğretmenlere göre uzaktan eğitimin çoğunlukla belirtilen dezavantajları internet ve bilgisayar yetersizliği, motivasyon kaybı, teknik problemler, teknoloji kullanım yetersizlikleri, veli müdahaleleri ve sosyalleşme yetersizliği ile ilgili olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Gözler vd. (2021) yaptıkları çalışmada uzaktan eğitim sürecinde teknolojik ve ulaşım (internet ve diğer teknik materyaller) eksikliğinin yaşandığı sonucuna ulaşmıştır. Bu bulgular araştırma sonucu ile örtüşmektedir. Öğretmenlerden alınan bazı alıntılar şunlardır;

“Okula bağlılık azaldı. Öğrencilerin bir kısmı uzun süre eğitime ulaşamadığından okula bağlılıkta azalma oldu.” (OD-Ö2)

“..... Fakat orta seviyedeki öğrenciler bu süreci büyük bir kayıpla kapattı diyebilirim”. (OD-Ö4)

“Uzaktan eğitim sürecinde öğrencilerin okula bağlılıkları örgün eğitimdeki gibi maalesef olumlu yönde olmamıştır.” (OD-Ö5)

“Uzaktan eğitim sürecinde öğrenciler tamamen uzaklaştılar. Katılımlar minimum düzeyinde kaldı.” (İD-Ö11)

“Uzaktan eğitimde okula bağlılık oranı oldukça düşmüştür (AD-Ö15)

“Eğitimi olumsuz etkilemektedir. Öğrencilerin motivasyonu olumsuz olmuştur. Derslerden uzaklaşmalarına dikkat dağınıklığına yol açmıştır.” (OD-Ö1)

“Uzaktan eğitim süreci öğrencilerin okula bağlılık durumlarını olumsuz etkilemektedir. Öğrencilerin öğrenme motivasyonu eksikliğine neden olmaktadır.” (OD-Ö3)

“Zaman geçtikçe derslere karşı ilgi tamamen azaldı.” (İD-Ö21)

“İlk başta öğrenciler çok ilgilidiler. Çabuk uyum sağladılar. Zaman içerisinde bu uyum azaldı. Derslerden uzaklaşmalar yaşandı. Günde 7 saat onlara fazla geldi.” (OD-Ö25)

“Uzaktan eğitimde hem maddi hem manevi anlamda öğrencilerimizi yeterince destekleyemediğimizi düşünüyorum. (AD-Ö8)

“Teknik sebeplerden kaynaklanan eksiklikler dikkati etkilemiştir.” (İD-Ö10)

“Uzaktan eğitimde öğrencilerin okula bağlılık oranlarının büyük ihtimalde düştüğünü hissediyorum. Çünkü imkanı olmayan öğrencilerin okuldan soğumalarına neden oldu.” (AD-Ö17)

“Uzaktan eğitimin şu an yaşadığımız biçimi tüm dünyada yaşadığımız biçimi tüm dünyada yaşanan olağanüstü koşullarda bir zorunluluk olarak ortaya çıktı. Sürece teknolojiyi daha fazla dahil etmesi gibi olumlu yönleri olsa da öğrencilerin okula bağlılığını fazlasıyla olumsuz etkiledi. Toplumda her geçen gün daha da derinleşen yoksulluk ve buna bağlı olarak belirginleşen sınıfsal sınıfsal fark, bu süreçte uzaktan eğitimin ulaşılabilirliğini büyük bir kesim için imkansız hale getirdi. Kimi aileler eğitim çağındaki evlatlarını, güvencesiz çalışan çocuk işçi olarak üretime dil etmek zorundan kaldılar. Aynı zamanda kız çocuklarının çocuk yaşta evlendirilmesi biçiminde yaşanan istismarlarında yaygınlık kazanmasına sebep oldu. Bahsettiğim koşullar göz önünde bulundurulduğunda bırakın uzaktan eğitimin okula bağlılığı olumlu etkilemesini, çok büyük bir öğrenci kesiminin eğitim hayatı geri döndürülmez bir biçimde sona erdi.” (OD-Ö27)

“Uzaktan eğitimde, sanal ortam olduğundan bağlılık durumunda sıkıntı gözlemledim. Çünkü göz teması kuramadığım öğrencilerimle, mekanik bir ilişki çocukları da cezpt etmedi (AD-Ö7)

“Uzaktan eğitim sürecinde akademik anlamda bilgi aktarımı gerçekleştirilebilmekte ancak sınıf ve okul iklimi yaşanmadığı için okula bağlılık olumsuz yönde etkilenmektedir. (AD-Ö14))

“Uzaktan eğitim sürecinde öğrencilerin sosyal alanlarından uzaklaşması okula bağlılık durumlarını olumsuz etkilemiştir.” (İD-Ö18)

“Bu süreçte okula bağlılığın giderek düştüğünü gördüm. Öğrenciler süreç içerisinde okul ortamından, ders ortamından uzaklaştılar.”. (İD-Ö20)

“Öğrencilerin okula bağlılığında azalma görüyorum. Okula ilişkin en çok özlem duydukları şey arkadaş ortamı. Uzaktan eğitime öğrenciler ciddi anlamda adapte oldular ve okulu sorgular hale geldiler.” (OD-Ö26)

Uzaktan eğitim sürecinde öğrencilerin okula bağlılık düzeyine ilişkin öğretmen görüşleri incelendiğinde araştırmaya katılan öğretmenlerin bir kısmı da öğrencilerin okula bağlılıkları arttığı yönünde görüş belirtmektedirler. Uzaktan eğitim programında okula bağlılık düzeyim artmasını sağlayan faktörleri Şekil 18’de belirtilmektedir.

Şekil 18

Öğretmenlere Göre Uzaktan Eğitim Sürecinde Öğrencilerin Okula Bağlılık Durumunu Artıran Faktörler

Uzaktan eğitim sürecinde öğrencilerin okula bağlılık düzeyine ilişkin öğretmen görüşleri incelendiğinde; öğrencilerin okula bağlılık düzeyinde değişme olmadığı ve uyum sağlamaya çalıştığı gözlemlendi. Öğretmenlere göre, öğrencilerin uyum sağlama çabası, akademik hedefi olanlar, başarılı olanlar ve okulun önemli olduğunu kavramaları ve teknolojik imkana sahip olmaları uzaktan eğitim sürecinde öğrencilerin okula bağlılık düzeyinin artmasında etkili oldu. Öğretmen ve öğrenciler fiziksel olarak aynı mekanda bulunmadığı uzaktan eğitimde, sürecinde eğitim öğretim faaliyetleri teknolojik imkânlar aracılığı ile yapılmaktadır. (Kavuk ve Demirtaş, 2021:59). Taş (2021) yaptığı araştırmada teknolojinin daha aktif kullanılmasını sağlaması uzaktan eğitimin olumlu yönlerinden biri olduğu sonucuna ulaşmıştır. Bu sonuç araştırmaya bulgusu ile örtüşmektedir. Öğretmen görüşlerinden bazıları aşağıda verilmiştir:

“Uzaktan eğitim sürecinde okula bağlılıklarının azaldığını düşünüyorum. Fakat süreç özel bir durum olduğu için öğrenciler uyum sağlamaya çalışmaktadır.” (AD-Ö18)

“Uzaktan eğitim sürecinde ilgili, başarılı öğrenciler canlı derslere de aynı ilgi ve alakayı gösterdi.” (OD-Ö4)

“ Şartları uygun olduğu sürece bağlı kaldılar.” (AD-Ö9)

“Aslında uzaktan eğitim ile yüzyüze eğitim, öğrenci davranışlarının paralel olduğunu göstermiştir. Yüzyüze eğitime istekli ve bu eğitimde başarılı olanlar uzaktan eğitime de istekli ve uzaktan eğitimde başarılı olmuşlardır. Yüzyüze eğitimde sorun yaşayan, okul kültürüne uyum sağlamada zorlanan öğrenciler uzaktan eğitimde de sıkıntı yaşamadılar.” (AD-Ö13)

“Hedefi olan öğrenci bilinçli öğrenci uzaktan eğitim derslerine daha ilgili, istekli, aktif katılım sağladı.” (İD-Ö23)

“Bu süreç baştan zorluklar getirmiş olsa da sonraki zamanda ihtiyaçların karşılanması halinde güzel bir uyum sağlanmıştır.” (İD-Ö22)

“Bir anlamda okula bağlılık arttı. Online eğitimler daha çok okulun, yaşayarak öğrenmenin ve sosyal hayatın daha çok ihtiyaç ve anlamlı olduğunu gösterdi. Bunun yanı sıra uzaktan eğitimde teknolojik imkanlardan fazlaca yararlanabildiğimiz için artı bir katkısı oldu.” (OD-Ö6)

“Uzaktan eğitim, tamamlayıcı bir eğitim olarak günümüzde eğitimin bir parçası olmuştur. Yeterli teknik altyapısı oluşturmuş, eğitim materyalleri olan bir uzaktan eğitim

programını çocuğun (öğrencinin) okula, eğitime bağlılığında pozitif katkı sağlar.” (AD-Ö16)

4.2.3.3. Uzaktan Eğitim Sürecinde Uygulanan Öğretim Programında Öğrencilerin Okula Bağlılığını Etkileyen Olumlu Ve Olumsuz Etmenlere/Faktörlere İlişkin Öğretmenlerin Görüşlerinden Elde Edilen Bulgular ve Yorumlar

Tablo 34’de uzaktan eğitim sürecinde uygulanan öğretim programında öğrencilerin okula bağlılığını etkileyen olumlu ve olumsuz etmenlere/faktörlere ilişkin öğretmenlere uygulanan yarı yapılandırılmış görüşme formundan elde edilen bulgular yer almaktadır.

Tablo 34

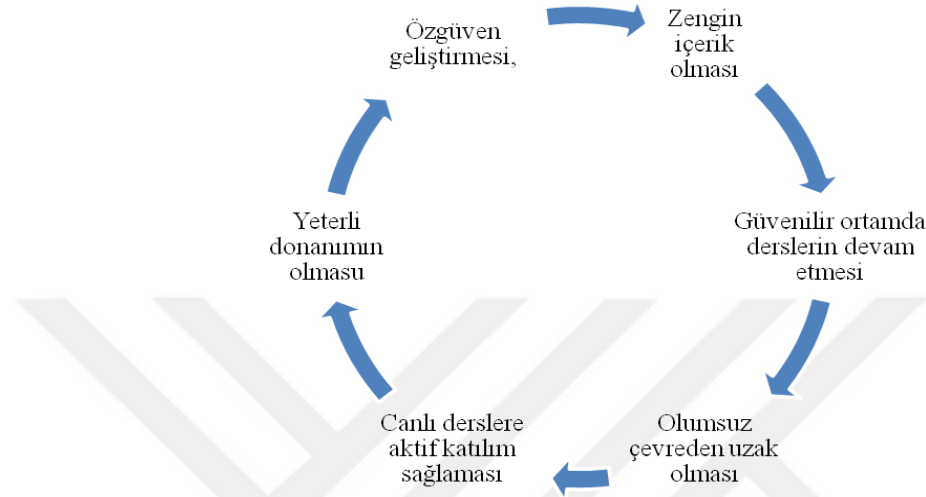
Uzaktan Eğitim Sürecinde Uygulanan Öğretim Programında Öğrencilerin Okula Bağlılığını Etkileyen Olumlu ve Olumsuz Etmenler/Faktörlere İlişkin Öğretmen Görüşlerine Ait Frekans Dağılımı

Kategoriler	Görüşler	f
Olumlu Etkileri	Uzaktan Eğitim Sürecinde Uygulanan Öğretim Programında Öğrencilerin Okula Bağlılığını Etkileyen Olumlu Görüşler.	9
Olumsuz Etkileri	Uzaktan Eğitim Sürecinde Uygulanan Öğretim Programında Okula Bağlılığını Etkileyen Olumsuz Görüşler	22
Toplam		31

Uzaktan eğitimin en önemli faydası öğrencilere/öğrencilere "her yerde" ve "her zaman" eğitim verme imkanı sağlamasıdır. Yüz yüze öğrenme ve eğitim imkanı olmayanlara alternatif bir eğitim sağlar. (Li, Hongmei, 2002:4). Uzaktan eğitimin yararları yanında sınırlılıkları da bulunduğundan öğretmenlere, uzaktan eğitim sürecinde uygulanan öğretim programında öğrencilerin okula bağlılığını etkileyen olumlu ve olumsuz etmenlere/faktörlere ilişkin görüşleri soruldu. Uzaktan eğitim sürecinde uygulanan öğretim programında öğrencilerin okula bağlılığını etkileyen olumlu etmenlerin neler olduğu konusunda öğretmenler farklı görüş bildirdi. Uzaktan eğitim sürecinde uygulanan öğretim programında öğrencilerin okula bağlılığını etkileyen olumlu faktörler Şekil 19’da belirtilmektedir.

Şekil 19

Öğretmenlere Göre Uzaktan Eğitim Sürecinde Uygulanan Öğretim Programında Öğrencilerin Okula Bağlılığını Etkileyen Olumlu Etmenler

Öğretmenlere göre, uygulanan öğretim programında çok fazla içerik ve materyallerin kullanılması, canlı derslere aktif katılım sağlanması ve özgüven geliştirilmesi, pandemi sürecinde güvenilir ortamda derslere devam etmesi, olumsuz çevreden uzak olmasını sağladığı için ve yeterli donanıma sahip ise öğrencilerin uzaktan eğitim sürecinde uygulanan öğretim programında öğrencilerin okula bağlılığını etkileyen olumlu etmenlerdir. Demir ve Özdaş (2020) yaptıkları araştırmada uzaktan eğitim sürecinden memnun olan öğretmenler, uzaktan eğitimi başarılı, motive edici, olumlu, güzel, yararlı, iyi, verimli, yeterli, eğlenceli ve öğretici olarak değerlendirdikleri görülmektedir. Çilek, Uçan ve Ermiş (2021) yaptıkları araştırmada öğretmenlere göre, uzaktan eğitimin olumlu taraflarına yönelik görüşlerinin zaman ve mekândan bağımsızlık, derslerin defalarca izlenebilmesi, hastalığın bulaşmasından korunma, veli desteği ve teknolojik becerileri geliştirilmesi şeklinde görülmektedir. Bu sonuç araştırma sonuçları ile örtüşmektedir. Araştırmaya katılan öğretmenlerin bazılarının görüşleri şöyledir;

“.....olumlu; Uzaktan eğitim materyallerin fazla olması -Derslerin öğrencilerin beklentilerini karşılaması -Öğrencilerin aktif katılımının sağlanması.” (OD-Ö3)

“İçerik açısından uzaktan eğitim çok faydalı oldu diyebilirim. Bilgisayar başında ders işlediğimiz için bütün içerikleri kullandık.....” (OD-Ö4)

“Ev ortamında zaman ve mekan esnekliği oluşu, dijital içeriklerin derste hızlıca paylaşılabilmesi olumlu, ...” (İD-Ö12)

“Uzaktan eğitim programında teknolojik imkânları kullanan öğrenci daha araştırmacı, üretken ve yaratıcı olmayı sağlayabilir.” (AD-Ö16)

“Olumlu tarafı ise öğrenci online dersler de konuşma fırsatı bularak özgüven geliştirmiştir.” (İD-Ö22)

“Okula bağlılığı artırmada böyle olumlu etki oldu. Girebilen ve başarılı öğrencilerle birebir ilgilenme fırsatı oldu ve daha çok ders katılımı oldu bu öğrencilerin.” (AD-Ö17)

“..... Olumlu tek yönü imkanı olanlar pandemi sürecinde ailelerin güvenli ortamında derse girebildiler.” (İD-Ö7)

“Bilgisayar, tablet, telefon gibi cihazları olabilenler bağlanırken herhangi bir zorluk yaşamadılar.” (İD-Ö8)

“..... Kötü alışkanlıkların, davranış bozukluklarının zararlı etkileri bertarafedilmiştir.” (İD-Ö13)

Vazgeçilmez katkıları bulunan uzaktan eğitimin ekonomik, eğitsel ve teknolojik nedenlerden dolayı bazı sınırlılıkları vardır. Uzaktan eğitimin yapılabilmesi için öğrenenlerin eğitimi gerçekleştirebilecek özelliklerdeki donanım ve çevre birimlerini sahip olmaları ekonomik anlamda; öğretim teknolojilerini kullanabileceği bilgi ve beceri sahip olmaları gerekliliği eğitsel anlamda sınırlılığı neden olmaktadır (Yurdakul,2015:284). Uzaktan eğitim sürecinde uygulanan öğretim programında öğrencilerin okula bağlılığını etkileyen olumsuz etmenlerin neler olduğu konusunda öğretmenler farklı görüş bildirmektedir. Uzaktan eğitim sürecinde uygulanan öğretim programında öğrencilerin okula bağlılığını etkileyen olumsuz faktörler Şekil 20’de belirtilmektedir.

Şekil 20

Öğretmenlere Göre Uzaktan Eğitim Sürecinde Uygulanan Öğretim Programında Öğrencilerin Okula Bağlılığını Etkileyen Olumsuz Etmenler

Uzaktan eğitim sürecinde uygulanan öğretim programında uygulama derslerinde yöntemlerin kullanılamaması, öğrencilerin kontrol edilememesi, geri bildirim alınamaması, teknolojik yetersizlik, sosyal ortamdan uzak olması, uzun süre ekran başında kalma motivasyonunun düşmesi, teknoloji bağımlılığı, görev ve sorumluluklarını yerine getirmemeden dolayı okula bağlılığını etkileyen olumsuz etmenlerdir. Zhang, Wang , Yang, Wang (2020) yaptıkları araştırmada uzaktan eğitim sürecinde, çevrimiçi öğretim altyapısının zayıflığı, öğretmenlerin deneyimsizliği, evdeki karmaşık ortamlar gibi sorunlar olduğu görülmüştür. Han, Demirebilek, Demirtaş (2021), yaptıkları araştırmanın sonuçlarına göre, uzaktan eğitim sürecinde beceri gerektiren ders ve konuların öğretimin verimsiz geçmesi, yüz yüze eğitimde kullanılan programının uzaktan eğitim sürecinde revize edilmeden devam edilmesi, derslerle ilgili içeriklerin yeterli olmaması, öğretmenlerin öğrenciler ile etkileşim kuramaması, derslere devamın isteğe bırakıldığı için derse katılımın az olması, öğrencilerin geri dönüt vermemesi, öğretmenlerin ve öğrencilerin evlerinin uzaktan eğitime uygun olmaması, bazı velilerin canlı derslere

müdahale etmeleri gibi nedenler uzaktan eğitime ilişkin yaklaşımı olumsuz etkilediği sonucuna ulaşmıştır. Kaplan ve Alkan (2022) yaptıkları araştırmada uzaktan eğitim sürecinde öğretmenlerin etkin katılım temasına ilişkin görüşlerine göre öğretmenlerin büyük bir bölümünün, uzaktan eğitim sürecinde aktif katılımın düştüğünü ifade ettiği görülmüştür. Bu durumun en çok nedenlerinden biri de öğrenciyi denetleme olanağının yüz yüze eğitime göre daha düşük olduğu ifade edilmektedir. Bu sonuç araştırma sonuçları ile paralellik göstermektedir. Araştırmaya katılan öğretmenlerden bazılarının görüşleri şöyledir;

“Öğrencilerden geri bildirim alınmamakta, kameranın arkasında olup olmadığını kontrol edilememektedir. Ayrıca bazı öğrencilerin bilgisayar ya da internete sahip olmamaları” (OD-Ö1)

“Olumsuz etmenler teknik problemler, internet alt yapısının yetersizliği ve internete ulaşmadaki problemler. “(OD-Ö2)

“Olumsuz etmenler; öğrencilerin yeterli internet erişimlerine sahip olmamaları. Bilgisayarı olmayan öğrencilerin cep telefonundan dersleri takip etmekte yaşadıkları zorluklar-Öğrenci katılımın azlığı-Öğrencilerin temel bilgisayar becerilerine sahip olmamaları” (OD-Ö3)

“..... Fakat ders esnasında kamera ve ses açmayan öğrenciler derslere katılmadı ve biz buna müdahale edemedik.” (OD-Ö4)

“Uzaktan eğitim sürecinde motivasyon eksikliği, ev ortamı, çocukların sınıf ve arkadaş çevresinden mahrum kalması, çocukların derslere karşı istek, verimli çalışma duygusu azaltmıştır. örgün eğitimin önemi anlaşılmıştır.” (OD-Ö5)

“.....Alt yapı yetersizliği, hareketsizlik, uzun zaman ekran başında kalma, sosyal hayatın öğrenmenin eksikliği olumsuz yönleri.” (OD-Ö6)

“Okula bağlılıkta olumsuzluklar, okula fiziksel olarak gelememeleri, sosyal ortamdan uzak olmaları çocukları soğuttu. İmkan dahilinde girebilen 3-5 öğrenciyle dersler işlendi. Çoğu çocuğa gerek ekonomik, gerek psikolojik sebeplerden dolayı ulaşamadı. Olumlu tek yönü imkanı olanlar pandemi sürecinde ilelerin güvenli ortamında derse girebildiler.” (AD-Ö7)

“.....Ama bunun yanında herhangi bir iletişim cihazı olmayanlar ,interneti olmayanlar sorun yaşadılar. (Büyük çoğunluğu).Zaten telefon bağımlısı olan çocuklarımıza biraz da bağımlılık aşılması olduk.” (AD-Ö8)

“Okula bağlılığını olumsuz etkiledi. Teknolojik alet ve yapı yetersizliği başlıca etmenlerdir. Olumlu bir gözlem görülmeydi.” (İD-Ö11)

“..... teknik aksaklıklar, dikkat toplama ve derse katılımın açısından olumsuz etkileri vardır.” (İD-Ö12)

“Maalesef uzaktan eğitim süreç, öğrencilerimizin duyularını harekete geçirme konusunda bizi kısıtlamıştır. Deney ve görsellerin yapılamaması öğrencilerimizin motivasyonu olumsuz etkilemiştir. Tabi ki olumlu yönleri de olmuştur. Bunun yanında çocukların sosyalleşmesi sekteye uğramıştır. Çocuklar okulda sadece ders konularını öğrenmiyorlar. İnsan ilişkilerini de öğreniyorlar. İşte çocuklar en fazla bu öğrenmeden mahrum kaldılar.” (AD-Ö13)

“Yüz yüze eğitime göre hazırlanmış bir öğretim programının uzaktan eğitim sürecinde uygulanması çeşitli zorlukların yaşanmasına neden olmuştur. Öğretim programının, öğrencilerin eğitime ulaşımını sağlayacak teknolojik araçlara sahip olup olmadıklarını, ailelerin sosyo-ekonomik durumu, öğrencilerin gelişim seviyeleri ve dezavantajlı öğrencilerin durumu göz önünde bulundurularak hazırlanması gerekir diye düşünüyorum.” (AD-Ö14)

“Uzaktan eğitimin öğrencilerin üzerinde olumlu etkisini gözlemleyemedim. Ders bilinci, öğretmen-öğrenci kavramı, ders saati olgusu, görev ve sorumluluk bilinci olumsuz yönde etkilemiştir. Akademik başarı oldukça düşmüştür.” (AD-Ö15)

“Ama olumsuz etkisi kopuk olan öğrencilerin daha kopmasına, başarılı olup imkanının olmayanların soğumasına ve bir sene kaybetmesine neden oldu.” (AD-Ö17)

“Olumsuz yanı çocukların internet, tablet sorunları, yoklama alınmayınca katılım az olabildi. Okul-ev arası uyumsuzluk” (AD-Ö18)

“.....Olumsuz etmenler; Fiziki yetersizlikler (internet, uzaktan eğitim araçlarına erişimin herkes için mümkün olmaması), Sanal ortamda kontrolün çok mümkün olmaması, Öğretmen ve öğrenci arasındaki göz göze yüz yüze iletişimin olmaması.” (İD-Ö20)

“Olumlu olan herhangi bir şey olmadı. Tam tersine öğrenciler sosyal hayattan koptular.” (İD-Ö21)

“Uzaktan eğitimde öğrenci, alt yapının oluşturulamadığından internet problemi yaşayarak, derslere katılımı düzenli olmamaktadır. Bu da eğitimi aksatmaktadır.” (İD-Ö22)

“Etkileşim eksikliği ve motivasyonun düşük olması başarıyı olumsuz etkilemiştir.”
(İD-Ö24)

“Olumsuz; dikkat dağınıklığı olan öğrencilerimiz bu süreçte eğitimden koptular. Öğretmenler sadece yol gösterici oldular. Eksiklerini bulmak ve tamamlamak bizzat öğrenciye düştü. Çocuklar bu yükün altından kalkamadı.” **(OD-Ö25)**

“Öğretim programının uzaktan eğitimi öngörerek hazırlanmadığı ortadadır. Özellikle uygulama gerektiren kazanımların işlevini yitirdiği görülmektedir. Drama, deney, simülasyon, rol oynama gibi tekniklerin kullanılmamasının eksikliği hissediliyor.”
(OD-Ö26)

“Bu derslere katılmak için gerekli donanımına sahip olan öğrencilerin bilgiye erişimleri kolaylaştı ama çoğu öğrenci için maalesef denetimden uzak olan bu imkanların beraberinde getirdiği olumsuzluklar tehlikeler de vardı. Bu konuda aklıma ilk gelenle: internet bağımlılığı, uygunsuz sitelere erişim, hareketsizliği bağlı fizyolojik problemler, obezite sosyal gelişim bozuklukları...” **(OD-Ö27)**

4.2.3.4. Uzaktan Eğitim Sürecinde Öğrencilerin Öğrenmeye İstekli Olma Durumuna İlişkin Öğretmenlerin Görüşlerinden Elde Edilen Bulgular ve Yorumlar

Tablo 35’de uzaktan eğitim sürecinde öğrencilerin öğrenmeye istekli olma durumuna ilişkin öğretmenlere uygulanan yarı yapılandırılmış görüşme formundan elde edilen bulgular yer almaktadır.

Tablo 35

Uzaktan Eğitim Sürecinde Öğrencilerin Öğrenmeye İstekli Olma Durumuna İlişkin Öğretmen Görüşlerine Ait Frekans Dağılımı

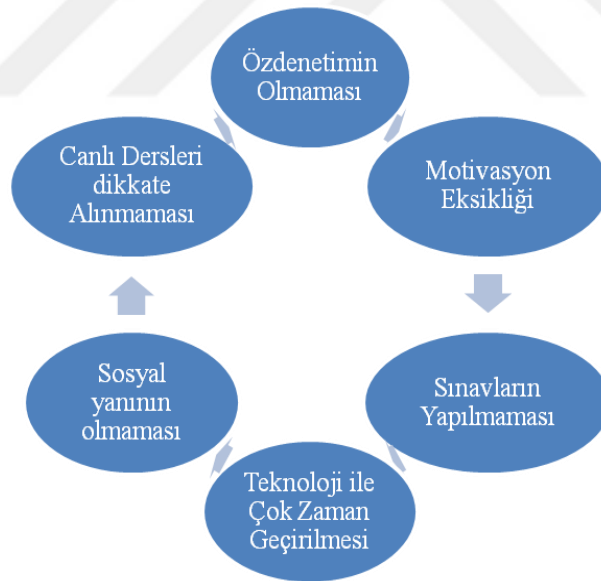
Kategoriler	Görüşler	f
Öğrenmeye İsteklilik Düzeyi Azaldı	Uzaktan Eğitim Sürecinde Öğrencilerin Öğrenmeye İstekli Olma Düzeyi Azaldığı Yönünde Görüşler.	16
Öğrenmeye İsteklilik Düzeyi Arttı	Uzaktan Eğitim Sürecinde Öğrencilerin Öğrenmeye İstekli Olma Düzeyi Arttığı Yönünde Görüşler.	12
Toplam		28

Ders ile ilgili kazanımlara ulaşılamıyorsa bunun en önemli nedenlerinden biri öğrencilerin derse ilgi duymadıklarından dolayıdır. Bu nedenle dersle ilgili kazanımlara ulaşmak için öğrencilerde istekliliğin artırılması önemlidir (Dilekman ve Ada, 2005:114). Öğrenciler, öğrenmeye hazır olduğunda ve bir şey öğrenme isteği hissettiğinde öğrenme

en etkili şekilde gerçekleşir (Ceylan, 2003:8). Geleneksel okul ve sınıf algısı salgın ile birlikte değişikliğe uğradı. Sanal sınıflar oluşturularak farklı mekânlarda teknolojik araçlarla dersler yapılmaya başlandı. (Kaymaz,2021). Salgın süreci ile başlayan uzaktan eğitim sürecinde öğrencilerin öğrenme isteklilik durumuna ilişkin öğretmenlerin görüşleri soruldu. Araştırmaya katılan öğretmenlerin görüşleri incelendiğinde iki anlamsal kategoriye ayrılmıştır. Uzaktan eğitim sürecinde öğrencilerin öğrenmeye istekli olma durumuna ilişkin öğretmenlerin bir kısmı öğrenme isteğinin azaldığı yönünde görüş belirtmektedirler. Uzaktan eğitim sürecinde öğrencilerin öğrenmeye istekli olma durumunun azalmasına neden olan faktörler Şekil 21’de belirtilmektedir.

Şekil 21

Öğretmenlere Göre Uzaktan Eğitim Sürecinde Öğrencilerin Öğrenmeye İstekli Olma Durumunu Azaltan Faktörler

Uzaktan eğitim sürecinde öğrencilerin öğrenmeye istekli olma durumuna ilişkin bazı öğretmenler, öğrencilerin ilk başta istekli olduklarını zamanla özdenetim ve motivasyon eksikliği, sosyal yanının olmaması, sınavların yapılmaması, teknoloji ile çok zaman geçirme ve canlı dersleri ciddiye almadıklarından dolayı öğrenmede isteksizlik oluştuğu yönünde görüş bildirmektedirler. Öğrenme de isteksizlik yaşayan öğrencilerin okula

bağlılık durumunun azalacağı söylenebilir. Demir ve Özdaş (2020) yaptığı araştırmada öğretmenler, öğrenci motivasyonunun düşük olması, öğrencilerin derslere ilgisiz olması, derslerden soğumaları, evde eğitim görmek istememeleri, derslere katılımın az olması, velilerin teknolojiyi kullanma eksikliği ve öğrencinin platform üzerinden iletişim kuramaması gibi sorunlarla karşılaştığı sonucuna ulaşmıştır. Kaymaz (2021) yaptığı çalışmada uzaktan eğitim sürecinde öğrencilerde isteklendirme eksikliği, sınıf öğretmenlerinin mücadele etmek zorunda oldukları bir iş yükü olduğu sonucuna ulaşmıştır. Uzaktan eğitim sürecinde öğrencilerin motivasyonlarının olumsuz etkilemesinin nedeni pandemi süreci içerisinde yaşamış olduğu stres, korku ve kaygı durumlarıdır. Bu nedenle öğrencilerin derslere yönelik motivasyonlarının azalmasına ve derslere yönelik isteksizliğe neden olmuş olabileceğini belirtmektedir (Metin, Gürbey, Çevik (2021: 84). Bu sonuç araştırma bulguları ile örtüşmektedir. Bu yönde görüş bildiren öğretmenlerin bazılarının görüşleri şöyledir.

“İlk başta güzeldi. Ancak zamanla azaldı.” (OD-Ö6)

“İlk zamanlar daha isteklilerdi.” (OD-Ö9)

“İstek hemen hemen yok gibiydi. Çünkü ciddiye alınmadı. Gerçek bir okul gibi değildi onlar için. Gerek EBA TV gerek canlı dersler.” (OD-Ö7)

“30 kişilik sınıfta derse girebilen öğrenci sayısı en fazla 10 kişi bunların hepsinin de ilgisini tutabilecek seviyede olduğunu düşünmüyorum”. (OD-Ö8)

İstekli katılım olmadı. Düşük not alma ihtimali düşünülerek katılım sağlandı.Sonrasında katılım sıfırlandı.” (İD-Ö11)

“..... motivasyonu düşük öğrencileri uzaktan eğitim ile motive etme imkanı yok denecek kadar azdır.” (İD-Ö12)

“..... Ancak çalışma disiplinini kazanamamış ya da az kazanmış öğrencilerin öğrenmeye istekli olma oranının düştüğünü gözlemledim. Motivasyonu düşük öğrencilerin derse olan ilgisini artırma, dikkat çekme ve dezavantajlı öğrencilerle ilgilenme vb. konularda uzaktan eğitimin bu çalışmaları olumsuz yönde etkilediğini düşünüyprum.” (AD-Ö14)

“Öğrenme güçlüğü çeken orta grup öğrencilerimiz yüzyüze eğitimde iyileştirilebilirken; uzaktan eğitim sürecinde bu grup alt gruba dahil olmuştur. İyi ve alt grup öğrenciler arasındaki makas çok açılmıştır. Orta grup erimiştir.” (AD-Ö15)

“..... geneli açısından baktığımızda öğrencilerin büyük bir bölümü eğitimden uzaklaşmaya başlamıştır.” (AD-Ö16)

“Okul ortamında olandan daha isteksizdi öğrenciler. Çünkü ev ortamında çok rahatlaştırdı öğrencileri.” (AD-Ö17)

“Öğrencilerin büyük çoğunluğu istekli değillerdi.” (İD-Ö19)

“Çok değildir. İlgili olan öğrenci sayısının %10 olduğu görüldü”. (İD-Ö21)

“Öğrenci daha az istekli ve heveslidir.” (İD-Ö24)

“Çocuklar evde kalmaktan rahatsız. Sıkıldılar. Çocuklar evde zamanlarının büyük bir kısmını teknoloji ve internet kullanımına harcıyor. Sosyal medyada vakit geçiriyor. Zamanlarını bu şekilde harcadıklarından dolayı derslerinden koptular.” (OD-Ö25)

“..... Fakat yüzyüze eğitimde ilgisiz öğrencilerin, uzaktan eğitimde daha da artan yoğunlukta ilgilerini kaybetmiştir. Genel öğrenme isteğinde azalma görüyorum.” (OD-Ö26)

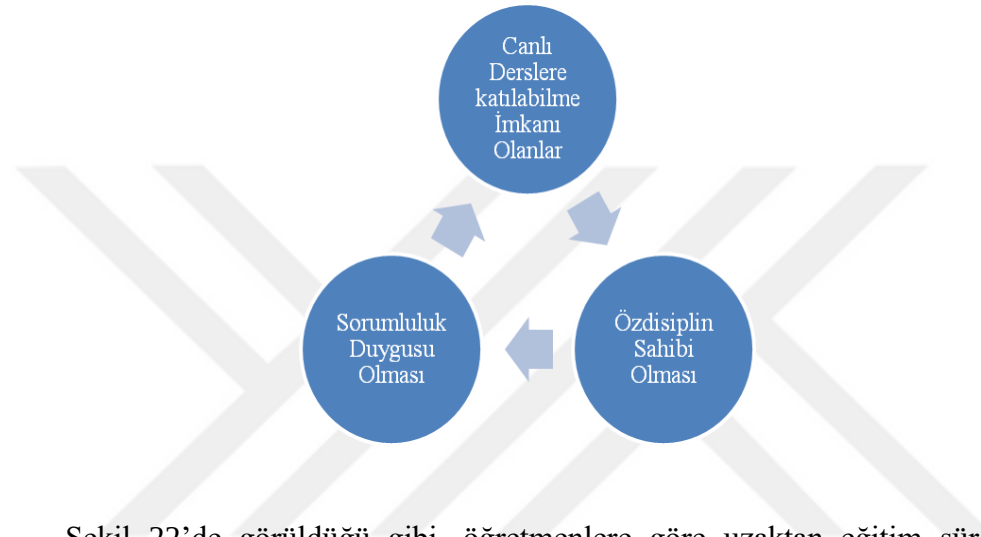
“Sürecin başında, uzaktan eğitime erişim imkanı olan öğrencilerde gözlemlediğim bir heyecan ve buna bağlı olarak ortaya çıkan bir mutluluk vardı. Kısa bir zamanın sonundan içinde oldukları bu uzaktan eğitim sürecinin; öğreticinin, arkadaşlarının ve ailelerinin denetiminden ne kadar uzak bir eğitim biçimi olduğunu keşfettiler ve baştaki heyecanlarına bağlı öğrenme motivasyonları aynı hızda kayboldu. Çünkü derse katılımları ekranlardaki küçük siyak kutucukların içinde isimlerinin ve numaralarının yazması ile sınırlıydı. Böyle olunca da hem gün içindeki tüm derslere katılabildiklerini hem de aynı anda istedikleri diğer şeyleri yapabildiklerini gördüler. Eğitim sadece ekranlardan bir şeyleri izlemek, gelen sesleri dinlemek olsaydı eğer her öğrenciye bir bilgisayar ve internet erişimi verilerek bu sağlıklı bir biçimde gerçekleşebilirdi. Ama eğitimin sosyal yanı bunun gerçekleşmesine en büyük engel sanırım. Sosyal yanı eksik olan eğitimin bu uzaktan hali, öğrencilerin ve öğretmenlerin öğrenmeye istekli olma durumlarının büyük oranda ortadan kaldırdı.” (OD-Ö27)

Öğrenciler, öğrenme sorumluluğunu üstlenerek öğrenmek için öğrenme sürecine istekli katılmak ve öğrenmenin gerektirdiği ilkelere uymalıdır. (Vatansever Bayraktar,1086). Uzaktan eğitim sürecinde öğrenmeye istekli olma durumuna ilişkin bir öğretmen görüşlerinde bir diğer kategoride uzaktan eğitim sürecinde öğrencilerin öğrenme isteğinin arttığı yönünde görüş belirtmektedirler. Uzaktan eğitim sürecinde

öğrencilerin öğrenmeye istekli olma durumunun artmasını sağlayan faktörler Şekil 22’de belirtilmektedir.

Şekil 22

Öğretmenlere Göre Uzaktan Eğitim Sürecinde Öğrencilerin Öğrenmeye İstekli Olma Durumunu Artıran Faktörler

Şekil 22’de görüldüğü gibi, öğretmenlere göre uzaktan eğitim sürecinde canlı derslere katılabilme imkanı olması, öz disiplinli ve sorumluluk bilinci gelişmiş öğrencilerin öğrenme isteği arttı. Öğrenme isteği artan öğrencilerin okula bağlılık durumunun da olumlu olacağı söylenebilir. Alper(2020) yaptığı çalışmada uzaktan eğitim sürecinde öğrenciler canlı derslerde daha dikkatli dinledikleri sonucuna ulaşmıştır. Fidan (2020) tarafından yapılan araştırmada ise öğretmenlere göre uzaktan eğitim sürecinde öğrencilerdeki içsel motivasyonun öneminin anlaşıldığı sonucuna ulaşmıştır. Erdoğan ve Yüzbaş (2018:) yaptıkları araştırma sonuçlarına göre akademik olarak başarılı olan öğrencilerin okul bağlılık düzeyi daha yüksek olduğu ve bu sonucun öğrencilerin okulu sevmeleri sosyal kültürel faaliyetlere katılma istekleri ve okula dönük aidiyet duyguları onların daha başarılı olma isteklerini de artırdığından dolayı olduğunu belirtmektedir. Bu sonuçlar araştırma sonuçları ile örtüşmektedir. Bu öğretmenlerden bazılarının görüşleri şöyledir;

“Öğrencilerin bir kısmı çok istekli iken” (OD-Ö2)

“Katılan öğrencilerin çevrimiçi öğrenmeye hazır olmaları.- Aktif katılımın sağlanması (Derslerde)” (OD-Ö3)

“Yüzyüze eğitimde derse katılan, ödevlerini yapan sorumluluk sahibi öğrenciler uzaktan eğitimde de başarılı oldular.” (OD-Ö4)

“Uzaktan eğitim sürecinde öğrencilerin belirli bir kısmı özdisiplin, içten güdülenme ve akademik başarı hırsı gibi nedenlerle öğrenmeye istekli olurken çoğunluğu ise maalesef öğrenme sürecindeki isteğini kaybetmiştir.” (OD-Ö5)

“Sevdiği derslere öğrenci ilgisi fazlayken sevmediği dersleri ise es geçebilmektedir öğrenci.” (İD-Ö10)

“Öğrenme isteği yüksek öğrencilere daha fazla imkan tanımakta birlikte” (İD-Ö12)

“Gözlemlediğim kadarıyla canlı derslere katılma imkanı olanlar uzaktan eğitim sürecinde öğrenmeye daha istekliydiler. Evlerinde rahat orta bunu sağlamış olabilir. Sınıfta yaşanabilecek bazı dikkat dağıtıcı unsurların uzaktan eğitimde olmaması bu noktada olumlu katkı yapmıştır.” (AD-Ö13)

“Öğrenme becerisi ve çalışma disiplini kazanmış öğrencilerin öğrenme isteğinde bir azalma olmadığını daha da arttığını gözlemledim.” (AD-Ö14)

“Öğrencilerin çoğunda öğrenmeye istekli bir anlayışın olduğunu gördüm. Ama tam olarak öğrenmenin gerçekleştiğini söyleyemem. Çünkü hem öğrencinin oto kontrol mekanizmasının yeterince çalışmadığı hem de öğretmen tarafından kontrol edilememesi öğrenmenin istenilen Düzeyde olmasını engellemiştir.” (İD-Ö20)

“Başarılı, düzenli ders takibi yapan öğrenci her zaman istekli olmuştur. Online ders durumuna çoğu öğrencimiz adapte olmuştur.” (İD-Ö22)

“Matematik dersinde yüz yüze sınıf ortamındaki öğrencinin dikkatini dağıtan olumsuz etkiler ortadan kalktığı için katılım oldukça fazlaydı. Öğrenciler aktif katılım sağladı.” (İD-Ö23)

“Özellikle başarılı öğrencilerin öğrenme isteği devam etmekte.” (OD-Ö26)

4.2.3.5. Uzaktan Eğitim Sürecinde Öğrencilerin Okula Karşı Sorumluluklarını Yerine Getirmesine İlişkin Öğretmenlerin Görüşlerinden Elde Edilen Bulgular ve Yorumlar

Tablo 36’da uzaktan eğitim sürecinde öğrencilerin okula karşı sorumluluklarını yerine getirmesine ilişkin öğretmenlere uygulanan yarı yapılandırılmış görüşme formundan elde edilen bulgular yer almaktadır.

Tablo 36

Uzaktan Eğitim Sürecinde Öğrencilerin Okula Karşı Sorumluluklarını Yerine Getirmelerine İlişkin Öğretmen Görüşlerine Ait Frekans Dağılımı

Kategoriler	Görüşler	f
Sorumluluklarını Yerine Getirdiler	Uzaktan Eğitim Sürecinde Öğrencilerin Okula Karşı Sorumluluklarını Yerine Getirdiklerine İlişkin Öğretmen Görüşleri.	7
Sorumluluklarını Yerine Getiremediler	Uzaktan Eğitim Sürecinde Öğrencilerin Okula Karşı Sorumluluklarını Yerine Getirmediklerine İlişkin Öğretmen Görüşleri.	17
Toplam		24

Öğrencilerin akademik eğitim-öğretim yaşamında ve okul başarısında öğrenme sorumluluğu önemli bir yere sahiptir. Öğrenme sorumluluğu gelişen öğrenciler, sorumluluklarını yerine getirmekte, amaçlara ulaşmada gerekli adımları belirleyerek amaç doğrultusunda hareket etmekte ve öğrenme sürecinde eksik hissettikleri şeyleri tamamlamaktadır (Yakar, 2017: 10). Covid-19 salgını süreci ile başlayan uzaktan eğitim sürecinde öğrencilerin okula karşı sorumluluklarını yerine getirmesine ilişkin öğretmenlere görüşleri soruldu. Araştırmaya katılan öğretmenlerin görüşleri incelendiğinde iki anlamsal kategoriye ayrılmıştır. Uzaktan eğitim sürecinde öğrencilerin okula karşı sorumluluklarını yerine getirmeye ilişkin öğrencilerin sorumluluklarını yerine getirdikleri yönünde bir kısım öğretmenler görüş belirtmektedirler. Öğretmenler, öz disiplini gelişmiş öğrenciler ile aile-öğretmen tarafından kontrol edilen öğrenciler sorumluluklarını yerine getirdikleri yönünde görüş belirtmektedir. Okula karşı sorumluluklarını yerine getiren öğrencilerin okula bağlılık durumlarında olumlu olacağı söylenebilir. Alper (2020: 64) yaptığı araştırmada uygulama yaptığı okuldaki öğretmenlerin öğrencilerin derse katılımlarının birkaç öğrenci haricinde tamamının etkin olduğunu, ödevlerini yaptıklarını ve gerektiğinde öğrenci ile özel görüşmeler yapıldığını

ya da veli ile görüşülerek sorunların çözüme kavuştuğunu belirtmektedirler. Bu sonuç öğretmen görüşlerini desteklemektedir. Bu öğretmenlerden bazılarının görüşleri şöyledir;

“Öğrenciler öğrenme isteği ve aile desteklenmesi ile sorumluluklarını yerine getirmeye çalışmışlardır.” (OD-Ö5)

“Sorumlular yine devam sağladılar.” (AD-Ö9)

“Canlı derslere katılabilen öğrencilerimizin çoğunluğu, kendilerine verdiğim ödevleri yapma konusunda istekliydiler. EBA, whatsapp grubu gibi kanallar vasıtasıyla verdiğimiz ödev ve görevleri öğrencilerimiz büyük oranda yaptılar.” (AD-Ö13)

“Sorumluluk bilinci kazanmış öğrencilerde sorun yaşamadım.” (AD-Ö14)

“Evde olmaları nedeniyle sorumluluklarının kontrolü aileler tarafından sağlanmıştır.” (OD-Ö22)

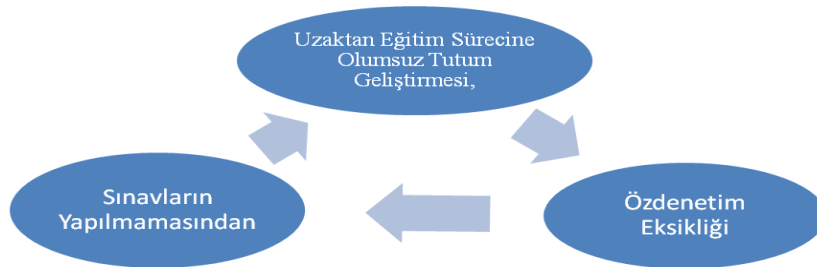
“Çok değişiklik olmadı. Sorumluluk sahibi öğrenci uzaktan eğitimde de bunu devam ettirdi.” (OD-Ö23)

“..... Başarılı öğrencilerin ise öğrenme sorumluluğu devam ediyor.” (OD-Ö26)

Uzaktan eğitim sürecinde öğrencilerin okula karşı sorumluluklarını yerine getirmelerine ilişkin öğretmen görüşlerinde bir diğer boyutta uzaktan eğitim sürecinde öğrencilerin okula karşı sorumluluklarını yerine getirmedikleri yönünde görüşlerin yer almasıdır. Uzaktan eğitim sürecinde öğrencilerin okula karşı sorumluluklarını yerine getirmemesine neden olan faktörler Şekil 23’de belirtilmektedir.

Şekil 23

Öğretmenlere Göre Uzaktan Eğitim Sürecinde Öğrencilerin Okula Karşı Sorumluluklarını Yerine Getirmemelerinde Etkili Olan Faktörler

Şekil 23 incelendiğinde, öğrencilerin uzaktan eğitim sürecine olumsuz tutum geliştirmesi, özdenetim eksikliği, sınavların yapılmamasından dolayı okula karşı sorumluluklarını yerine getirmediklerine yönünde öğretmenler görüş belirtmektedirler. Okula karşı sorumluluklarını yerine getirmeyen öğrencilerin okula bağlılık durumunun da olumsuz olacağı söylenebilir. Özdoğan ve Berkant (2020) yaptıkları araştırmada katılımcıların eğitim ile ilgili dezavantajların motivasyon kaybı, ölçme ve değerlendirmenin olmaması, internet ve bilgisayar gibi kaynakların yetersizliği, eğitimde fırsat eşitsizliği oluşturması, iletişim ve etkileşim yetersizliği, teknik problemler, sosyalleşme yetersizliği ve uzaktan eğitim sürecine hazırlıksız olma durumları ile ilgili olduğunu belirtmişlerdir. Uzaktan eğitim sürecinde, çoğunlukla bireylerin öz-düzenleme, çalışma becerileri ve motivasyon durumuna bağlı olarak öğrenme gerçekleşir (Sezgin, 2021: 286). Öğrencilerde öğrenme becerileri eksiklik var ise öğrenme sorumluluklarını yerine getirmekte zorlanmaktadır. Öğrenme sorumluluklarını yerine getirilmediği zaman akademik başarının düşmesine neden olur. Bu durum öğrencilerin okula bağlılığını olumsuz etkilemektedir. Nitekim Kartal (2017: 77) yaptığı araştırmada akademik başarı puanı yükseldikçe okula bağlılık düzeyi de arttığı yönünde görüş bildirmektedir. Bu sonuç araştırmaya sonuçları ile paralellik göstermektedir. Bu yönde görüş bildiren öğretmenlerin bazılarının görüşleri şöyledir.

“Öğrencilerin sorumluluklarını yerine getirmede olumsuz tutum geliştirdiler.” (OD-Ö1)

“Bazı öğrencilerin uzaktan eğitime yönelik olumsuz tutum geliştirmeleri. Öğrencilerin öğrenme sorumluluklarına sahip olmamaları.” (OD-Ö3)

“Maalesef uzaktan eğitim süreci öğrencileri daha umursamaz ve sorumsuz hale getirdi.” (OD-Ö4)

“Ödev yapma, derslere katılım hep azaldı. Derslerde aktif katılımı azaldı. İletişim ve deneyim çok azaldı. Sorumluluk duygusu çok fazla azaldı.” (OD-Ö6)

“. Sorumluluklarını çok az öğrenci yerine getirdi. Ciddi ders takip kopuşları yaşandı.” (AD-Ö7)

“Not kaygısı olmadığı için sorumluluklarını tam olarak yerine getirmemişlerdir. Bir değerlendirme ölçeği olmalıdır.” (İD-Ö10)

“Uzaktan eğitim sürecinde okula karşı sorumluluk bağlılık yok denilecek kadar sağlandı. Yüz yüze eğitimin olduğu günlerde katılımın azlığı sorumluluğun göstergesidir.” (İD-Ö11)

“Okula gelmeyen öğrencinin sorumluluklarını yerine getirme konusunda olumsuzluklar yaşanmakta, ödev yapma konusunda bir düzen sağlanmamaktadır.” (İD-Ö12)

“..... Ancak çalışma disiplini kazanamamış, aldığı sorumluluğu yerine getirmeyen öğrencilerin oranında bir artış meydana gelmiştir. Verilen çalışmaların, projelerin yapılmasında öğrencilere rehberlik etme ve ölçme değerlendirme çalışmalarında yüz yüze eğitimdeki kadar verim alınamamıştır.” (AD-Ö14)

“Sorumluluk bilinci sıfıra indirgenmiştir.” (AD-Ö15)

“Öğrencilerin okula ve derslere karşı ilgisi azalmıştır. Uzaktan eğitim tek başına sürdürülebilir değildir.” (AD-Ö16)

“Uzaktan eğitimde öğrencilerin sorumluluklarını yerine getirmek yerine savsakladıklarını ve önem vermediklerini gördüm.” (AD-Ö17)

“Sorumluluktan kaçan bir yapıları vardı.” (İD-Ö19)

“Verilen sorumlulukların yerine getirilmediği görüldü. Öğrenci öğretmeni görmediği için ödevler yapılmadı. Yazı yazmayı ve okumayı unuttular.” (İD-Ö21)

“Öğrenciler okula karşı sorumluluklarını çok az yerine getirmişlerdir.” (İD-Ö24)

“Öğrencilerin öğrenme sorumluluğu yüz yüze eğitime göre azaldı. Özellikle dış denetimli öğrenciler süreçten koptu.” (OD-Ö26)

..... öğrencilerin okula karşı taşıdıkları aidiyet duygusunun oldukça zayıfladığını gözlemleyebiliyorum ve buna bağlı olarak da okula karşı sorumluluklarını yerine getirmelerinde de kolayca fark edilebilecek seviyede bir gerileme var. (OD-Ö27)

4.2.3.6. Uzaktan Eğitim Sürecinde Öğrencilerin Okula Bağlılığını Artırmak İçin Neler Yaptıklarına İlişkin Öğretmenlerin Görüşlerinden Elde Edilen Bulgular ve Yorumlar

Tablo 37’de uzaktan eğitim sürecinde öğrencilerin okula bağlılığını arttırmak için neler yaptıklarına ilişkin öğretmenlere uygulanan yarı yapılandırılmış görüşme formundan elde edilen bulgular yer almaktadır.

Tablo 37

Uzaktan Eğitim Sürecinde Öğrencilerin Okula Bağlılığı Artırmak İçin Neler Yaptıklarına İlişkin Öğretmen Görüşlerine Ait Frekans Dağılımı

Kategoriler	Görüşler	f
Öğrenci- Veli İle İletişimi Artırma	Uzaktan Eğitim Sürecinde Okula Bağlılığını Arttırmak İçin Veliler ile Etkili İletişime Geçme Yönünde Görüşler	7
Sorumluluk Verme	Uzaktan Eğitim Sürecinde Okula Bağlılığını Arttırmak İçin Öğrenciler Sorumluluk Verme Yönünde Görüşler	6
Motivasyonu Artırma ve Dikkat Çekme	Uzaktan Eğitim Sürecinde Okula Bağlılığını Arttırmak İçin Öğrencilerin Motivasyonunu Artırıcı Etkinlikler Yapma Yönünde Görüşler	17
Sohbet Etme	Uzaktan Eğitim Sürecinde Öğrencilerin Okula Bağlılığını Arttırmak Öğrencilerle Sohbet Etme Yönünde Görüşler	2
Toplam		33

Öğretmen desteği okul bağlılığının en önemli yordayıcılarından biridir. Öğrencinin kendisini en iyi hissettiği ortamlar öğretmenlerin sıcak, anlayışlı, destekleyici olduğu andır (Kartal, 2017: 79). Uzaktan eğitim sürecinde öğrencilerin okula bağlılığını arttırmak için neler yaptıklarına ilişkin öğretmen görüşleri incelediğinde dört anlamsal kategoriye ayrılmıştır. Uzaktan eğitim sürecinde öğrencilerin okula bağlılığını artırmak için öğretmenler veli- ile iletişimi içinde oldukları, sorumluluk- görevler verdikleri, ilgi ve motivasyonu artırma ve öğrencilerle sohbet ettiklerini belirterek öğrencilerin okula bağlılığını artırmaya çalıştıklarını ifade etmektedirler. Demir ve Özdaş (2020: 288) araştırma bulgularına göre, öğretmenlerin uzaktan eğitim sürecinde öğrencileri ile iletişimlerini kesmediklerini, tam tersine bu süreçte etkin bir şekilde çalıştıkları, uzaktan eğitime hazırlık yapma, öğrencilerle paylaşımda bulunma, çevrimiçi ders verme, veli ve öğrencilerle iletişime geçme, öğrencileri motive etme ve öğrencileri izleme sonucuna ulaşmıştır. Arslan, Görgülü Arı, ve Hayır Kanat (2021) yaptıkları araştırmada veli görüşlerine göre, sınıf rehber öğretmenlerinin dersler, ödevler ve programlar hakkında gereken bilgilendirmeyi yaptıkları ve iletişim ağlarının olduğu belirtmişlerdir. Bu sonuçlar öğretmen görüşleri ile paralellik göstermektedir. Bu öğretmenlerin görüşleri şöyledir:

“Velilerle iletişime geçtim. Öğrencilerin aktif olarak katılımını sağlamak için çeşitli görevler verdim.” (OD-Ö1)

“Öğrencilerin derslerde aktif katılımını sağlıyorum. Öğrencilerin öğrenmelerinde sorumluluk almaları yönünde teşvik ediyorum. Öğrenci velileri ile iletişim kuruyorum.”

(OD-3)

“Onları motive etmek için derslerde oyunlar oynadık. Konu tekrarını baz alan oyunlar öğrencilerin katılımını artırdı.” **(OD-Ö4)**

“Dersleri daha eğlenceli, motivasyonu ve öğrenci katılımını artırıcı dikkatlerini uzun süre canlı tutacak yöntem, teknik ve materyaller kullanmaya çalışıyorum.” **(OD-Ö5)**

“Derslerde ilgi çekici videolar izletiyorum. Web 2.0 araçlarını kullanıyorum. Değişik araçlarla öğrencilerin kendilerini okullarında sağlıyorum. Evlerde deneyler ve yorumlar yapmalarını sağladım.” **(OD-Ö6)**

“Canlı ders sırasındaki etkinlikleri oyun, etkinlik ağırlıklı yaparak ilgilerini artırmaya çalıştım. Velilerle bire bir iletişim kurarak derse katılmalarını rica ettim.” **(AD-Ö7)**

“Velilerle iletişime geçtim. Öğrencilerin aktif olarak katılımını sağlamak için çeşitli görevler verdim.” **(AD-Ö8)**

“Derslerde farklı etkinlikler yarışma, kitap okuma, tarifler, küçük öykü ve şiirler okuyabiliyoruz.” **(İD-Ö10)**

“Okula bağlılığını arttırmak için veli görüşmelerinde (zoom) artırma çalışması yapıldı. Verimli olunmadı. Öğrencilerin katılımı sağlansa bile ve katılım aktif sağlanamadı.” **(İD-Ö11)**

“WEB 2.0 araçları kullanıyorum. Qkaz, wordwall, clasroom(Google) . Yarışmalar yapıyorum .(dijital platform). Eba web araçlarını kullanıyorum.” **(İD-Ö12)**

“Onları sıkılamaya özen gösteriyorum. Yeri geldiğinde dersimizi sohbet ve oyun için ayırıyorum. Onlara hedef gösteriyorum. “6 sorumuz var. Bu 6 soruyu bitirdiğimiz anda dersi tamamlayacağız” diyorum. İllaki 30 dakikanın dolmasını beklemiyorum. Bu onların daha istekli olmasına yardımcı oluyor.” **(AD-Ö13)**

“Öğrencilerimi öğrenmeye karşı isteklendirecek konuşma ve etkinliklere yer veriyorum. Motivasyon artırıcı çalışmalara ve derse katılmayı sağlayacak etkinliklere önem veriyorum. Öğrencilerimi derste konuşturmaya, duygu ve düşüncelerini rahatça ifade etmelerini sağlayacak etkinlikleri planlıyorum. Öğrenci velilerimle sürekli iletişim kurmaya çalışıyorum.” **(AD-Ö14)**

“Öğrencilerimi zinde tutabilmek adına proje yürütüyorum (etwining), web araçları ile oyunlar ve bulmacalar hazırlıyorum.” (AD-Ö15)

“Daha fazla kaynak taraması yaparak öğrencilerin ilgisini ve motivasyonunu arttırmaya çalışıyorum. Araştırmaya dayalı konular veriyorum.” (AD-Ö16)

“Uzaktan eğitimde okula bağlılığı artırmak için sürekli görseller, videolar, etkinlikler ve alıştırmalar yaptırırım.” (AD-Ö17)

“Öncelikle öğrencileri tanımak, onları anlamak, değerli olduklarını ve sürecin geçecek olduklarını anlatmak. Derslere ilgisini çekici etkinlikler sunmak. Ders takibi yapmak. Süreç takibi yapmak. Devamlılığı güdeleyici faaliyetler sağlamak. (AD-Ö18)

“Öğrencilere ödev verildi. Ödevler kontrol edildi. Motivasyon artırıcı çalışmalar yapıldı. Velilerle görüşüldü. Her yeni gelişme hakkında öğrenciler ve veliler bilgilendirildi.” (İD-Ö20)

“Online ortamda çeşitli görsellerden yararlanıyoruz. Günlük hayata uyarlayarak ders anlatımı yapıyoruz.” (İD-Ö22)

“Matematik dersini daha eğlenceli öğrencileri sıkmadan monotonluktan uzak işlemeye çalıştım.” (İD-Ö23)

“Türkçe dersi ile ilgili kazanımlar çerçevesinde okuma anlamının dışında kendini yazılı- sözlü ifade etme, canlandırma, yeteneklerini keşfetme, çeşitli etkinliklerde görev-sorumluluk alma başarılarını ödüllendirme vb...”. (İD-Ö24)

“Zoom sistemini etkili kullanarak öğrencileri motive ediyorum. Video izletme, dijital etkinlik yapma gibi. Ayrıca derslerin 30 dakika olmasında oldukça motive edici.” (OD-Ö26)

“Bu süreçte öğrencilerin, özellikle de ilkokul ve ortaokul öğrencilerinin edilgen olmaları sebebiyle uzaktan eğitim esnasında bir video kaydı izliyormuş hissiyatında olduklarını düşünüyorum. Kameralarının olmadığı olsa da açmalarına izin verilmediği, izin verilse de yaşadığı ortamın kimse tarafından görülmesini istemedikleri için, küçük siyah kutucuklara yazılı birer isim ve numara olarak var olabildiklerini gözlemlemeleri onlara kendileri hiç iyi hissettirmedi. Bunun dışında, derse giren öğrencilerimle oyunlar oynadık, kameralarını açmak isteyenlerin hepsi açtı, sevdikleri şeylerden bahsettiler, onları dinledim. Benim sevdiğim şeyleri sordular, onlara cevap verdim. Ben de onları tabi..bazı program filtrelerini kullanarak ekranda komiklikler yaptılar, bazen dersi ekrandaki görüntülerini baş aşağı çevirerek dinlemek istediklerini söylediler, tamam

dedim, öyle dinlediler. Çok eğlendik. Bazen onlara kitap okudum, okuduklarım üzerine sohbet ettik. Bazen de ders işledik, bir şeyler öğrenmelerini çok umursamadım ama onlar öğrenmeleri gereken her şeyi öğrendiler. Muhtemelen bir çoğu öğrendiklerini unutmuşlardır ama gerektiğinde tekrar öğrenecekler bundan eminim. Bu dönemde asıl amacım onların okul ve öğretmenler kurdukları bağı güçlü tutmaktı, bunu yapmaya çalıştım. Bu dönemim geçeceği konusunda onları motive ettim, aidiyet duygularını korumalarına yardımcı olmayı umut ettim.” (OD-Ö27)

4.2.3.7. Uzaktan Eğitim Sürecinde Öğrencilerin Okula Bağlılığını Artırmak İçin Yapılması Gerekenlere İlişkin Öğretmenlerin Görüşlerinden Elde Edilen Bulgular ve Yorumlar

Tablo 38’de uzaktan eğitim sürecinde öğrencilerin okula bağlılığını artırmak için yapılması gerekenlere ilişkin öğretmenlere uygulanan yarı yapılandırılmış görüşme formundan elde edilen bulgular yer almaktadır.

Tablo 38

Uzaktan Eğitim Sürecinde Öğrencilerin Okula Bağlılığını Artırmak İçin Yapılması Gerekenlere İlişkin Öğretmen Görüşlerine Ait Frekans Dağılımı

Kategoriler	Görüşler	f
Öğrenci Merkezli Yöntemlerin Kullanılması	Uzaktan Eğitim Sürecinde Öğrencilerin Okula Bağlılığını Arttırmak İçin Öğrencilerin Canlı Derslerde Aktif Olacağı Yöntemleri Kullanmak Yönünde Görüşler.	9
İnternet ve Teknolojiye Ulaşım	Her Öğrenciye Eşit Şartlar Ve İnternet Ve Teknolojiye Ulaşılabilirlik Yönünde Görüşler.	7
Devamın Zorunlu Olması	Uzaktan Eğitim Sürecinde Öğrencilerin Okula Bağlılığını Arttırmak İçin Öğrencilerin Devamın Zorunlu Olması Yönünde Görüşler.	4
Ailelerde Bilinç Oluşturma	Uzaktan Eğitim Sürecinde Öğrencilerin Okula Bağlılığını Arttırmak İçin Aileleri De Sürecin İçine Katmak Yönünde Görüşler.	6
Hibrit Eğitim	Hibrit Eğitimin Uygulanması Yönünde Görüşler.	2
Yüz Yüze Eğitim	Uzaktan Eğitimin Öğrencilerin Okula Bağlılığını Arttırmada Etkili Değildir Yönünde Görüşler.	5
Bilişim Teknolojileri Eğitimi	Uzaktan Eğitim Sürecinde Öğrencilerin Okula Bağlılığını Arttırmak Bilişim Teknolojileri Kullanma Konusunda Öğretmen Ve Öğrencilere Eğitim Verilmesi Yönünde Görüşler	2
İçeriklerin Artırılması ve Ders Saatlerinin Esnek Olması	Uzaktan Eğitim Sürecinde EBA İçeriklerinin Artırılması Ve Ders Saatlerinin Esnek Alması Yönünde Görüşler.	2
Toplam		37

Uzaktan eğitim sürecinde öğrencilerin okula bağlılığını artırmak için yapılması gerekenlere ilişkin öğretmen görüşleri incelendiğinde sekiz anlamsal kategoriye ayrılmıştır. Uzaktan eğitim sürecinde öğrencilerin okula bağlılığı artırmak için yapılması gerekenlere ilişkin öğretmenler; uzaktan eğitime uygun materyallerin oluşturulması, içeriklerin artırılması, teknolojik araç ve internet ihtiyacının giderilmesi, canlı derslere katılımın zorunlu olması, ailelerin bilinçlendirilmesi, ders saatlerinin esnek olması, öğretmen-öğrenciye yönelik teknoloji eğitimi, hibrit eğitimin uygulanması ve yüz yüze eğitime geçilmesi yönünde görüş belirtmektedir. Özdoğan ve Berkant (2020:) yaptıkları çalışmada uzaktan eğitim sürecinde eğitimin niteliğini artırmaya yönelik çözüm önerileri çoğunlukla uzaktan eğitim sürecinde ölçme ve değerlendirilmenin yapılması, internet ve bilgisayar gibi uzaktan eğitim sağlayacak kaynaklara erişimin sağlanarak fırsat eşitliğinin oluşturulması, ders içi aktif katılımın ve etkileşimin artırılması, sistemsel altyapının güçlendirilmesi, öğrencilerin kendi öğretmenleri ile ders yapması ve ders sayılarının azaltılması şeklindedir. Çilek, Uçan ve Ermiş (2021) yaptıkları araştırmada öğretmenlerin çözüm önerileri ise fırsat eşitliğinin sağlanması, velilere teknoloji kullanım eğitimi verilmesi, EBA platformunun ilkokullar bazında içeriklerle donatılması ve okulların internet altyapılarının güçlendirilmesi şeklinde görülmektedir. Gözler vd. (2021) yaptıkları çalışmada öğretmen görüşlerine göre uzaktan eğitim sürecinde MEB'na düşen görevler arasında tablet dağıtımı sağlanması, internet erişimine yönelik çalışmalar yapılması, öğretmenlere teknoloji ağırlıklı eğitimler ayarlanması ve ders saatlerinin azaltılması yönünde düzenleme yapılması sonuçlarına ulaşıldığı görülmektedir. Bu sonuçlar öğretmen görüşleri ile paralellik göstermektedir. Öğretmenlerden bazılarının yapılan alıntılar şöyledir;

“Öğrenci velileri ile sürekli iletişim halinde olunmalıdır- Öğrenciler derslerde aktif hale getirilmelidir - Öğrencilerin derslere katılımını engelleyen faktörleri inceleyerek gerekli önlemler alınmalıdır.” (OD-Ö1)

“Öğrencilere temel bilgisayar ve teknoloji kullanımı konularında eğitimler verilemelidir. Öğrencilerin derslere katılımını engelleyen faktörler incelenerek, bu faktörleri ortadan kaldıracak önlemler alınmalıdır.” (OD-Ö3)

“Dersleri daha eğlenceli hale getirerek öğrenciler de daha aktif katılım gösterebilirler.” (OD-Ö4)

“Öğrencilere buluş, araştırma, gözlem- deney tartışma vb. aktif katılımını sağlayacak yöntemler ve materyaller kullanılması. Aileler işbirliği yapılarak belirli bir disiplin ve düzen içinde süreç yürütmeli. Süreç içerisinde devam mecburiyeti ve mutlaka akademik bir not verilerek katılım artırılmalıdır.” (OD-Ö5)

“Teknik-alt yapı destek, bilinçli aile lazım. Ayrıca uzun saatler boyu eğitim yerine az saatler olmalı. Hibrit eğitim modeli uygulanmalı bazı dersler evden, bazıları okulda olmalı. Öğretmenler bu yönde eğitimler almalı. Uzaktan eğitim tamamen değil, okuldaki eğitime ek yardım olmalıdır.” (OD-Ö6)

“İnternet imkanı ve araç- gereçlerinin tamamlanması gerekiyor. Velileri biraz daha bilinçlendirerek kaybolan bir zaman olmadığını, bunun kazanca dönüşmesi için öğrenci-veli – öğretmen sac ayağı içinde iletişimin sürekli ve canlı tutulması anlatılmalıdır.” (AD-Ö7)

“Öğrenci velileri ile sürekli iletişim halinde olunmalıdır.” (AD-Ö8)

“Arada sırada bile olsa bir araya gelmek önemlidir.” (İD-Ö10)

“Uzaktan eğitimin etkili olabilmesi ve kalıcılığın sağlanması alt yapı ve teknolojiye ulaşım MEB tarafında sağlanması ve devam zorunluluğunu bu çalışmalardan sonra sağlanmalıdır. İsteğe bırakıldığında başarı sağlanmaz.” (İD-Ö11)

“Yaratıcı projeler hazırlamaları, sosyal projelerde görev almaları, oyunlaştırarak öğrenim etkinliklerini planlanması, resfebe, bilgi kartları, vb. materyallerin kullanımı olumlu olur.” (İD-Ö12)

“ Bu sürdürülebilir bir yöntem değil. Belki yüz yüze eğitime geçişte tamamlayıcı unsur olabilir. Bizim bir an önce yüz yüze eğitime geçmekten başka bir hedefimiz olmamalı. Sonrasında uzaktan eğitim tamamen terkedilmemeli. Bir alternatif olarak sunulmalı(AD-Ö13)

14. Yüzyüze eğitime geçilmeli bu geçiş aşamasında da uzaktan eğitimden faydalanılmalı. Program uzaktan eğitime göre düzenlenmeli. (AD-Ö14)

“ İlk başta yapılması gereken şey fırsat eşitliği. Herkes aynı şartlarda olduktan sonra objektif değerlendirme yapılabilir.” (AD-Ö15)

“ Teknik alt yapı güçlendirilmeli. Her öğrencinin uzaktan eğitime katılmasını sağlayacak bilgisayar ve internet imkanı sağlanmalı. Görsel içerikler çoğaltılmalı.” (AD-Ö16)

“Daha fazla öğrencilerin eğlenebileceği etkinlikleri yapmak öğrencilerin bağlılığını artırabilir. Öğrencilerin daha fazla katılabileceği etkinliklerde artıracaktır”. (AD-Ö17)

“Öğrencilerin okula geri dönmesini sağlamak.” (İD-Ö19)

“Bütün öğrencilere fiziki olanaklar tanınmalı. Yani her öğrenciye tablet ve internet olanağı tanınmalı. Devam zorunluluğu olmalı.” (İD-Ö20)

“Artırılmıyor.” (İD-Ö21)

“ Uzakta eğitim sürecinde okula aidiyet etkileşim ve motivasyon oluşmadığı için okula bağlılık ve başarı büyük oranda beklenemez.” (İD-Ö24)

“Öncelikle görev dağılımı yapılmalı. Derse öğrencinin hazır gelmesi. Derslerin birer tartışma ortamı içinde geçmesi. Ders öncesi öğrencilere anlatılacak konunun içeriği verilmeli, paylaşılmalı. Öğrencilerin öğrenmelerinin pekiştirilmesi için ders sonrası görevler verilmeli. Dersin son 3-5 dakikasını vereceğimiz öğrenci görevleri için ayırmamız gerekli. Anne ve baba bu süreçte çocuklarını yakından takip etmeli ve destek olmalı. Biz öğretmenler hangi branş olursa olsun bilgisayar konusunda kendimizi geliştirmeliyiz.” (OD-Ö25)

“ Dijital içeriklerin sayısı artırılmalıdır. EBA sistemi, uzaktan eğitim öğrenme ortamlarını zenginleştirecek şekilde tasarlanmalıdır. Uzaktan eğitim dersleri esnek zaman dilimlerinde yapılmalıdır.” (OD-Ö26)

“Öncelikle uzaktan eğitim sürecinin asla yüzyüze eğitimin yerini tutabileceğini düşünmediğimi belirtmek istiyorum.. Ancak yüz yüze eğitim sağlıklı bir şekilde yapıldıktan sonra, ihtiyaç halinde destek olarak kullanılabilir bir eğitim argümanı olabilir uzaktan eğitim. Bu çerçevede bile uzaktan eğitimin sağlıklı bir biçimde kullanılabilmesi için ise her aileye /öğrenciye asgari olarak sağlanması gerekenler şunlar olmalıdır. Gerekli sayıda cihaz, yeterli miktarda güvenli internet, ve tüm bunları koordine ederek denetim altında tutabilecek sağlıklı bir güvenlik mekanizması. Bu asgari koşullar sağlanmak zorundadır. Öğrencilerin canlı derslerde de yüzyüze derslerde de pasif dinleyiciler pozisyonundan çıkarılıp etken duruma getirilmeleri gerekiyor.” (OD-Ö27)

4.2.4. Veli Görüşlerine Ait Bulgular

4.2.4.1. Bir Eğitim Programının Öğrencilerin Okula Bağlılığını Etkilemedeki Yeri, Önemi ve Etkisine İlişkin Görüşlerine İlişkin Velilerin Görüşlerinden Elde Edilen Bulgular ve Yorumlar

Tablo 39’da bir eğitim programının öğrencilerin okula bağlılığını etkilemedeki yeri, önemi ve etkisine ilişkin görüşlerine ilişkin velilere uygulanan yarı yapılandırılmış görüşme formundan elde edilen bulgular yer almaktadır.

Tablo 39

Bir Eğitim Programının Öğrencilerin Okula Bağlılığını Etkilemedeki Yeri, Önemi ve Etkisine İlişkin Veli Görüşlerine Ait Frekans Dağılımı

Kategoriler	Görüşler	f
Eğitim Programı	Genel Anlamda Eğitim Programı Etkilidir Yönünde Görüşler.	7
Öğrenciye Görelik	Program İçeriği Öğrencinin İlgi, İhtiyaç Ve Hazır Bulunuşluk Düzeyine Uygun Olması Yönünde Görüşler	2
Eğitim durumları ve İçerik	İçerik Ve Eğitim Durumları Öğrenci Merkezli Hazırlanması Yönünde Görüşler	3
Sosyalleşme	Öğrenciyi Sosyal Yönden Desteklemesi Yönünde Görüşler.	1
İşlevsel olması	Program İçeriği Güncel, Geçerli Ve Amaca Yönelik Hazırlanması Bilgilerden Oluşması Yönünde Görüşler	3
Toplam		16

Eğitim programlarının okul bağlılığındaki etkisindeki veli görüşleri incelendiğinde dört anlamsal kategoriye ayrılmıştır. Veli görüşleri incelendiğinde velilerin çoğu eğitim programlarının genel anlamda okula bağlılığında etkili olacağı yönünde görüş bildirmektedir. Veliler eğitim programlarının işlevsel olması, sosyal yönden gelişimini desteklemesi, öğrenciyi aktif kılacak yöntemlerin yer alması, öğrencinin ilgi, ihtiyaç ve hazır bulunuşluk düzeyine göre hazırlanırsa öğrencilerin okula bağlılığında etkili olduğu yönünde görüş bildirmektedir. Araştırmaya katılan velilerden bazılarının görüşleri aşağıda verilmiştir.

“Bir eğitim programında öğrencinin etkinliği, disiplin, yorucu olmayan fakat eğiticiliği yüksek etkinlikler ne kadar fazlaysa öğrencinin okula bağlılığı o ölçüde artar.”
(OD-V1)

“Eğitim programı öğrencinin okulu sevmesinde çok etkilidir. Program eğer öğrencinin hazır bulunuşluğuna uygun hazırlanmışsa ve öğrenci bu programda öğrendiklerinin hayatında anlamlı sonuçlar doğacağına güvenirse okula gitmek çok daha önemli olacaktır.” (OD-V4)

“İyi hazırlanmış bir eğitim programı, öğrencilerin okula bağlılığını olumlu etkiler.”
(OD-V5)

“Eğitim programının öğrencileri olumlu etkilediğini ve okula bağlılığını artırdığını düşünüyorum.” (OD-V6)

“Eğitim programı eğlenceliyse bağlayabilir”. (AD-V9)

“Bir eğitim programının öğrencilerin okula bağlılığını etkilemede büyük rolü olduğunu düşünüyorum. Uygulanan programların içeriği, çocukların ilgi ve yeteneklerine, seviyelerine göre düzenlenmiş ise öğrencilerin öğrenmedeki motivasyonunu arttırdığı inancındayım. Motivasyonu yüksek olan çocukların okula bağlılıkları da artacaktır. Uygulanan eğitim programları sadece akademik açıdan değil sosyal duygusal gelişimlerine de hitab edecek şekilde düzenlendiği takdirde çocukların ilgi ve bağlılıklarının artacağı kanaatindeyim.” (İD-V14)

“Öğrencilerin okula bağlılığındaki en önemli etken öğretmenin çocuklara ilgisini ve canlılığını aktif tutması.” (İD-V15)

“Çocuklar için zaten zor bir süreç olan pandemi döneminde eğitim programının çocukların derse katılımında heveslendirici ve istekli olmalarını sağlayacak şekilde düzenlenmesi gerektiğini düşünüyorum.” (AD-V18)

“Eğitim programları çocukları disipline eder. Çünkü neyin, hangi gün, hangi saat olacağı bellidir. Çocuk buna göre program hazırlar ve uyar.” (AD-V21)

“İnsan tabiatı gereği kendi ilgi, istek ve bilgisine uygun ortamlarda mutlu olur. Öğrencilerin yaş grupları düşünüldüğünde ortamın; öncelikle mutluluğa dolayısıyla algı düzeyine etkisi çok daha fazla olduğu tartışılmazdır. Eğitim programı çocukların ilgi, istek ve yeteneklerine uygun düzenlendiğinde, çocuklar mutlu dolayısıyla okula bağlı olacaktır. Eğitim programları, sınav ve kazanıma odaklı olmaktan ziyade öğrenci merkezli düzenlenirse okula bağlılıkta artacaktır.” (İD-V25)

“Eğitim programı öğrenciyi okula bağlar. İyi ve donanımlı içselleştirilmiş program çocuğu okula, eğitime bağlar, eğitime bağlar. İnandırıcı ve amaca hizmet eden program, öğrenciye de değer verildiğinin işaretidir.” (İD-V28)

“Eğitim programı öğrenciyi okula çekebilecek aktiviteler içermelidir. Program öğrencinin yaş grubuna göre şekillenmelidir.” (İD-V33)

“Eğitimde okul- öğretmen- öğrenci- öğrenci için arkadaş hepsi bir bütündür. Eğitim programı bu faktörlerle etkileşim içindeyse bağlılığı etkiler.” (OD-V34)

“Bir eğitim programının sürdürülebilir olması, öğretmenlerimizin öğrencilere yaklaşımı, velinin de öğretmenlerle işbirliği içinde olması öğrencilerin okul bağlılığını arttırır. (OD-V35)

“Bir eğitim programı uygun kriterlerde başarılı bir şekilde hazırlanıp uygulandığında; öğrenciler okulda başarılı, kendine güvenen, mutlu bireyler olacakları için okulla ilgili çalışmalara ilgi duyacaklardır. Eğitim programı sayesinde amaçlanan hedeflere uygun bireyler olarak yetişeceklerdir. ”.(OD-V36)

4.2.4.2. Uzaktan Eğitim Sürecinde Öğrencilerin Okula Bağlılık Durumuna İlişkin Velilerin Görüşlerinden Elde Edilen Bulgular ve Yorumlar

Tablo 40’da uzaktan Eğitim sürecinde öğrencilerin okula bağlılık durumunuza ilişkin velilere uygulanan yarı yapılandırılmış görüşme formundan elde edilen bulgular yer almaktadır.

Tablo 40

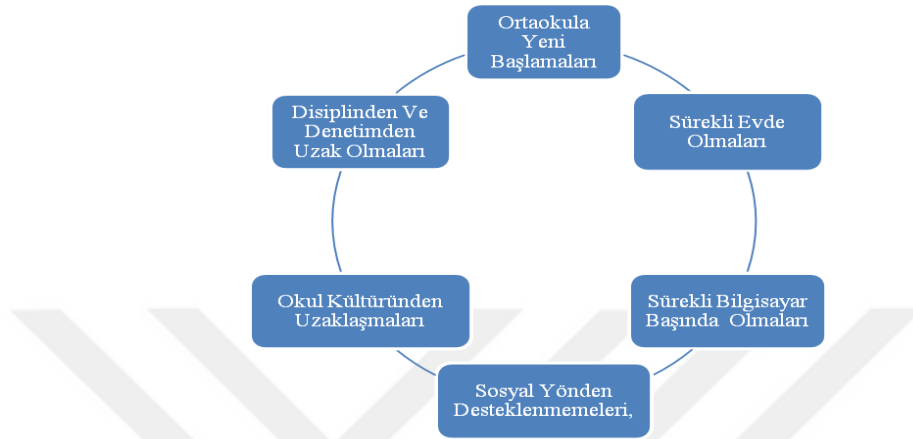
Uzaktan Eğitim Sürecinde Öğrencilerin Okula Bağlılık Durumuna İlişkin Veli Görüşlerine Ait Frekans Dağılımı

Kategoriler	Görüşler	f
Okula Bağlılık Azaldı	Uzaktan Eğitim Programında Okula Bağlılık Düzeyim Azaldığına İlişkin Görüşler	20
Okula Bağlılık Arttı	Uzaktan Eğitim Programında Öğrencilerin Okula Bağlılıkları Arttığına İlişkin Görüşler	13
Toplam		33

Uzaktan eğitim sürecinde öğrencilerin okula bağlılık düzeyine ilişkin veli görüşleri incelendiğinde araştırmaya katılan velilerin bir kısmı öğrencilerin okula bağlılıkları azaldığı yönünde görüş belirtmektedirler. Öğrenci velilerine göre Uzaktan Eğitim sürecinde öğrencilerin okula bağlılık durumunun azalmasına ilişkin faktörler Şekil 24’de belirtilmektedir.

Şekil 24

Velilere Göre Uzaktan Eğitim Programında Öğrencilerin Okula Bağlılık Durumunu Azaltan Nedenler

Velilere göre, öğrencilerin derslere olan ilgilerinin azalması, ortaokula yeni başlamaları, sürekli evde olmaları, sürekli bilgisayar başında olmaktan sıkılmaları, sosyal yönden desteklenmemeleri, okul kültüründen uzaklaşmaları, okuldan kopmaları, disiplinden ve denetimden uzak olmaları nedenlerinden dolayı öğrencilerin okula bağlılıklarının azaldığını ifade etmektedirler. Yüz yüze yapılan eğitim öğretim sürecinde öğrencilerin sınıf içindeki bireysel durumlarını gözlemleyebilme, onlarla bire bir iletişim kurma ve göz teması kurma imkanı bulunmaktadır. Fakat uzaktan eğitim sürecinde öğrenciler öğretmenleri ile göz teması kuramadıklarından ve kamera ve mikrofununu açmak istemediklerinden dolayı derse katılma konusunda çekingen kaldıkları ve pasif olmaktadır (Gürer, Tekinarslan ve Yavuzalp, 2016: 69). Altunel ve Özoğul'a (2020) göre uzaktan eğitim sürecinde öğrencilerin sosyal anlamda yaşadıkları doyumsuzluk öğrencilerin öğrenmeye olan istekliliği de düşmektedir. Bu nedenle velilere öğrencilerin psikolojik sağlamlığının korunmasın da önemli sorumlulukları vardır. Başaran, Doğan, Karaoğlu, Şahin (2020: 394) göre uzaktan eğitimin en önemli eksikliği okul ortamının yarattığı eğitim-öğretim ruhunu oluşturamamasıdır. Sanal ortamda bu ruhu oluşturmak çok zordur. Öğrencilerin birbirleri ile iletişim ve etkileşim içinde olması, aktif katılım, somut yaşantı gibi yüz yüze eğitim sağladığı kolaylıkları uzaktan eğitim sağlamada yetersiz kalabilir. Bu nedenle öğrenmede ve davranış kazanımında eksiklik yaşanmaktadır. Akgül ve Oran (2020) yaptığı araştırmada uzaktan eğitim sürecinde

karşılaşılan sorunlara ilişkin ortaokul öğrenci velilerinin cevapları incelendiğinde internet problemi, uzaktan eğitime ilgisiz, teknolojik cihaz eksikliği, çocuğun evde yalnız kalması, ders içerikleri yetersiz, kaynak sıkıntısı, sistem oturtulmakta zorlanıldı, sınırlı öğretmen kontrolünden uzak olması olduğu görülmektedir. Bu sonuçlar araştırma sonuçları ile örtüşmektedir. Bu yönde görüş bildiren velilerden bazılarının görüşleri şöyledir;

“Kontrol mekanizmaları ve disiplinin azalmasıyla öğrencilerin okula bağlılığı düşmüştür.” (OD-V1)

“. Uzaktan eğitim okuldaki gibi olmuyor.” (OD-V2)

“Uzaktan eğitimde okula olan bağlılığında belirgin bir azalma gözlemledim. (OD-V4)

“Sürecin başında uzaktan eğitimi kabullenmekte zorlandım, okulun açılmasını dört gözle bekledim. Oğlum 5.sınıf öğrencisi. Okula bir gün bile gidemediği, daha doğrusu yüz yüze eğitime başlayamadığı için okula bağlılık konusunda yorum yapamıyorum, ancak okul açıldığında çabuk adapte olacağını düşünüyorum.” (OD-V5)

“Olumsuz etkiledi.” (OD-V8)

“Azaldı”(AD-V10)

“Sıkıldı ve derslere katılımda zorlandım .” (AD-V11)

“Okul öğrencileri sadece akademik anlamda değil, sosyal ve duyuşsal anlamda da geliştirilen bir kurum olduğu için uzatan eğitim sürecinde bu yönlerden eksiklikler olduğu için uzaktan eğitimde okula bağlılık geliştirmekten çok okul kültüründen, disiplininden uzaklaştı.” (İD-V13)

“Uzaktan eğitim sürecinde çocuğumun okula bağlılığı ciddi ölçüde zayıflamıştır.” (İD-V14)

“ İlk başlarda hevesle başına oturmasına rağmen geçen süreçte ne yazık ki bu durum tersine döndü.” (İD-V16)

“Uzaktan eğitimde çocuklar kendilerini derslere veremiyorlar ve konuları tam anlamıyorlar.” (AD-V17)

“Kendi çocuğumun okula bağlılık ve dersler konusunda isteksiz ve zorla katılım sağladığını belirtebilirim.” (AD-V18)

“Uzaktan eğitimde ise yüz yüze eğitimdeki kadar başarılı bir performans elde edemedik biz. Örgün eğitim çocukları her açıdan teşvik ettiği için başarı oranı daha yüksek.” (İD-V29)

“Uzaktan eğitim sürecinde, bir veli olarak söylüyorum okuldan günden güne uzaklaştığını düşünüyorum.” (İD-V32)

“Uzaktan eğitim süreci öğrencinin bağıllık durumuna oldukça zayıflatmış, okuldan uzaklaştırmıştır. Derslere karşı ilgisi azalmıştır.” (OD-V33)

“Okula bağıllığının olumsuz etkilendiğini düşünüyorum.” (OD-V34)

“Uzaktan eğitim sürecinde öğrencimin okula bağıllık durumu hiç iç açıcı değil maalesef. Dördüncü sınıfta yaşamaya başladığımız pandemi ile başlayan uzaktan eğitim tanıdığı bildiği öğretmeni ve arkadaşları ile kısa sürdü ve bitti. Bu eğitim öğretim yılı 5. Sınıf olarak tamamen uzaktan eğitim olarak bitti. Ortaokulda yeni arkadaşlar ve her derse giren yeni öğretmenler hiç yüz yüze gelmeden eğitim öğretim gördüler. Aile içinde çocuğumuza verdiğimiz destekle ortaokullu oldu, yeni arkadaşlar, yeni öğretmenler vb gibi büyüdüğünü ifade etmemizle iyi başlayan uzaktan eğitim süreci zaman geçtikçe sıkıcı hale geldi. Ders dışında internette geçirdiği zaman çoğaldı. Çoğalan bu internet zamanları derslerde kullanılmaya başlandı. Çocuğumun sürekli evde olması, alternatif olanaklarının olmaması spor yapmak, gezmeye gitmek gibi hep aynı tekrarlar sıkıcı hale geldi. Şu anda durumu hiç öğrenci bilinci ve ciddiyeti içinde olduğunu söyleyemem.” (OD-V36)

“Uzaktan eğitim süreci içinde okula bağıllıkları sadece ders öğrenebilmek için bir bağ kurduğunu düşünüyorum. Sosyal anlamda bir gelişim göstermediğimizi düşünmüyorum.” (İD-V31)

“Yeni nesil çocuklar teknolojiye ilgi duydukları için ilk başlarda uzaktan eğitimde keyif alıyordu. Devam edildikçe bağımlılık seviyesine ulaşp, yüzyüze eğitime katılmak istememeye kadar vardı.” (İD-V25)

“Uzaktan eğitim sürecinde çocuğun 8. Sınıf olduğu için bu durumu avantaj olarak gördü, çünkü okulun bazı noktalarda zaman kaybına neden olduğunu hatta gereksiz olduğunu düşünmekte.” (İD-V28)

Uzaktan eğitim sürecinde öğrencilerin okula bağıllık düzeyine ilişkin veli görüşleri incelendiğinde araştırmaya katılan velilerin bir kısmı öğrencilerin okula bağıllıklarının da bir değişiklik olmadığı hatta arttığı, zorlandıkları zaman öğretmen- veli desteği ile devam

ettikleri yönünde görüş belirtmektedirler. İnci Kuzu(2020) yaptığı araştırmada veliler çoğunlukla pandemi döneminde uzaktan eğitimin en iyi çözüm yolu olduğunu, derslerin içeriğini, süresini ve hızını uygun gördüklerini belirtmişlerdir. Araştırmaya katılan veliler, uzaktan eğitimde yapılan canlı derslerin verimli geçtiğini ve öğrencilerinin dersleri etkin bir şekilde dinlediklerini ifade etmişlerdir. Veliler, öğrencilerinin kaygı yaşadıklarını fakat sınıf öğretmenleriyle sürekli iletişim halinde olduklarını gerektiğinde de öğretmenlerinden destek alabildikleri sonucuna ulaşmıştır. Bu sonuç araştırma sonuçları ile tutarlılık göstermektedir. Bu yönde görüş bildiren velilerden bazılarının görüşleri şöyledir;

“Uzaktan eğitim sürecinde öğrencimin okula bağlılık durumunun değişmediğini fakat öğrenimi okuldaki gibi değil”. (OD-V6)

“Zaman zaman zorlansa da okuluna bağlıydı”. (AD-V21)

“Uzaktan eğitim yüz yüze eğitim kadar olmasa da öğrencimin okula bağlılığının iyi olduğunu düşünüyorum.” (AD-V19)

“Uzaktan eğitim sürecinde okula bağlılıkta sorun yaşamadık. Yüz yüze eğitimde olduğu gibi devam ettik.”. (İD-V30)

“Uzaktan eğitimde öğrencim elinden geleni yaptı.” (OD-V3)

“İlk zamanlar pandeminin verdiği endişe ve belirsizlik dolayısıyla uzaktan eğitim keyifliydi. Dışarıda olmak tabii ki okula gitmek bir çeşit tehlikeydi.” (OD-V7)

“Okula gitme isteği artar.” (AD-V9)

“Öğrenme ihtiyacı dolayısı ile en verimli şekilde fayda sağlamaya çalıştığını düşünüyorum.” (AD-V12)

“Uzaktan eğitimde çocuklar derslere girmek istemedikleri zaman öğretmenlerin yardımıyla derslere katıldık.” (İD-V15)

“Öğretmenler ile diyalog kesilmemesi ve irtibatta olunması okulla arasındaki bağı tazeledi.” (AD-V20)

“Uzaktan eğitim sürecinde derslerine katılmasına önem veriyoruz. Ve yakından takip ediyoruz.” (AD-V23)

“Arada kopmalar yaşansa da öğretmen ve veli gayretleriyle derslere bağlılık sağlayabildi. Fakat okula gidilmediği için okula bağlılık pek söz konusu olmadı. (İD-V27)

“Uzaktan eğitim sürecinde oğlum sürekli derslere katıldı, ödevlerini yaptı.” (İD-V26)

4.2.4.3. Uzaktan Eğitim Sürecinde Uygulanan Öğretim Programında Öğrencilerin Okula Bağlılığını Etkileyen Olumlu ve Olumsuz Etmenlere/Faktörlere İlişkin Velilerin Görüşlerinden Elde Edilen Bulgular ve Yorumlar

Tablo 41’de uzaktan eğitim sürecinde uygulanan öğretim programında öğrencilerin okula bağlılığını etkileyen olumlu ve olumsuz etmenlere/faktörlere ilişkin velilere uygulanan yarı yapılandırılmış görüşme formundan elde edilen bulgular yer almaktadır.

Tablo 41

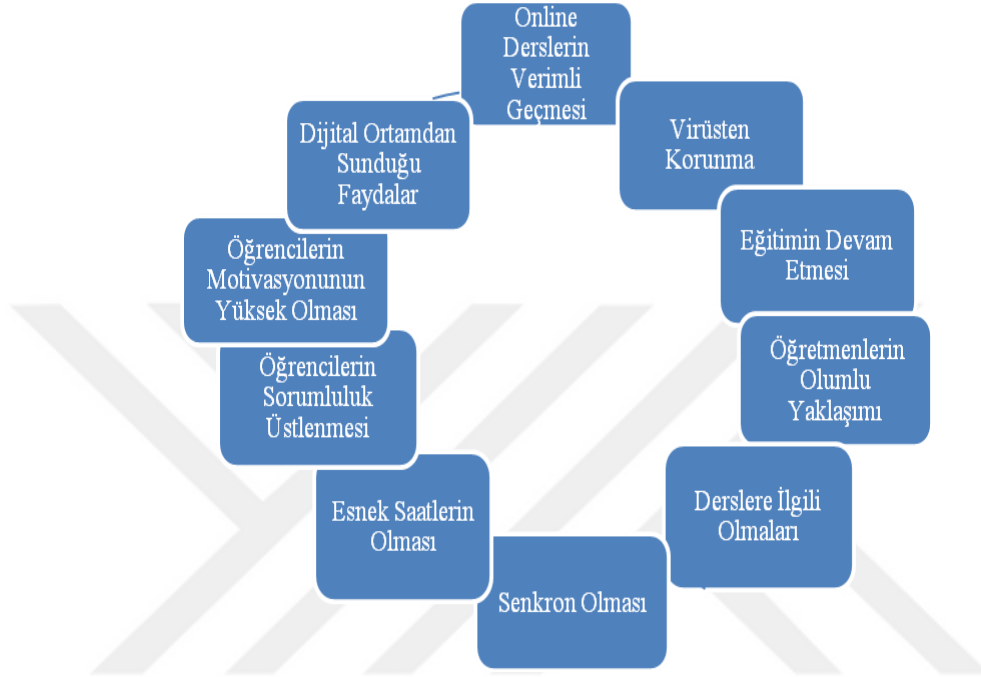
Uzaktan Eğitim Sürecinde Uygulanan Öğretim Programında Öğrencilerin Okula Bağlılığını Etkileyen Olumlu ve Olumsuz Etmenler/Faktörlere İlişkin Veli Görüşlerine Ait Frekans Dağılımı

Kategoriler	Görüşler	f
Olumlu Etkileri	Uzaktan Eğitim Sürecinde Uygulanan Öğretim Programında Öğrencilerin Okula Bağlılığını Etkileyen Olumlu Görüşler	18
Olumsuz Etkileri	Uzaktan Eğitim Sürecinde Uygulanan Öğretim Programında Okula Bağlılığınızı Etkileyen Olumsuz Görüşler	30
Toplam		48

Uzaktan eğitim sürecinde uygulanan öğretim programında öğrencilerin okula bağlılığını etkileyen olumlu etmenlerin neler olduğu konusunda veliler farklı görüş bildirmektedir. Öğrenci velilerine göre uzaktan eğitim sürecinde uygulanan öğretim programında öğrencilerin okula bağlılığını etkileyen olumlu faktörler Şekil 25’de belirtilmektedir.

Şekil 25

Velilere Göre Uzaktan Eğitim Sürecinde Uygulanan Öğretin Programında Öğrencilerin Okula Bağlılığını Etkileyen Olumlu Etmenler

Uzaktan eğitim sürecinde uygulanan öğretim programında online derslerin verimli geçmesi, virüsten korunma, eğitimin devam etmesi, öğretmenlerin olumlu yaklaşımı, derslere ilgili olmaları, senkron olması, esnek saatler, sorumluluk üstlenmesi, motivasyonu yüksek olması, dijital ortamdan sunduğu faydalar öğrencilerin okula bağlılığını olumlu etkilediği yönünde veliler görüş bildirmektedirler. İnci Kuzu'nun (2020) yaptığı araştırma sonuçlarına göre, öğrenci velilerine göre, uzaktan eğitim faaliyetlerinin verimli geçtiğini ve çocukların aktif olarak katıldığını sonucuna ulaşmıştır. Akgül ve Oran (2020) velilerin büyük bir çoğunluğu uzaktan eğitimin yüz yüze eğitime kıyasla en büyük avantajının, çocukların sağlık açısından güvenli bir ortamda eğitim aldıklarını vurgulamıştır. Doğan ve Sözer Özdemir (2021) yaptığı çalışmada veliler olumlu olarak uzaktan eğitim sürecinde çocuklarla paylaşımlarının arttığını, onları tanıma imkânlarının olduğunu, derslerle ilgili eksik yönlerini görme imkânları olduğunu, salgından ve diğer tehlikelerden korunduklarını, güvende olduklarını, derslerini takip etme şanslarının olduğu ve masraflarının azalması gibi sebeplerden memnun oldukları

sonucuna ulaşmıştır. Bu sonuçlar araştırma bulguları ile örtüşmektedir. Bu yönde görüş bildiren velilerden bazılarının görüşleri şöyledir;

“....., fakat online dersler oldukça verimliydi.” (OD-V8)

“Uzaktan eğitimde olumlu olarak dersleriyle daha çok ilgilendi ve derslerdeki katılımını artırdı. Uzaktan eğitimin olumsuz bir etkisi olmadı.” (AD-V23)

“.....Derslere düzenli olarak katıldı.” (AD-V10)

“Olumlu özellikleri derse odaklanmalarının daha iyi olduğunu gözlemledim.” (İD-V30)

“Uzaktan eğitimin ilk günlerinde çocukların ev ortamında öğretmen ve arkadaşlarıyla ders yapmaları onları olumlu etkilemiştir.” (İD-V29)

“Online eğitimi faydalarında daha görsel çevrimiçi derlerin yapılması ve farklı saat uygulamaları söylenebilir.” (OD-V1)

“Olumlu etmen: eğitimin bir şekilde devam edebilmesi.” (OD-V34)

“..... Olumlu yönü pandemiden korunmuş oldu.” (OD-V7)

“Henüz okuluna gidip sınıflarında ders yapamadıkları için okula bağlılığını etkileyen olumlu faktörler öğretmenleri oldu. Bu süreçte öğretmenleri çok sabırlı ve ilgili davrandı. Hiçbiriyle yüz yüze tanışmamasına rağmen her birini tanıdılar (ilgileri açısından). (İD-V13)

“Olumlu yönü tekrardan öğretmenlerini ve öğrencileri gördüler.” (İD-V16)

“.....Ama bütün zorluklara rağmen öğretmen ve veli çabaları çocukların tamamen eğitimden uzaklaşmamalarını sağladı.” (İD-V27)

“Olumlu yönleri; öğretmenlerimizin uzaktan eğitimde canlı derslerde çocuklarımızı sıkmadan, yerine göre ders yerine göre de onların sorunlarını dinlemeleri.” (OD-V35)

“Uzaktan eğitimin ilk günlerinde çocukların ev ortamında öğretmen ve arkadaşlarıyla ders yapmaları onları olumlu etkilemiştir.” (İD-V29)

“Olumlu yönü okulu sevmesi, öğretmenlerini sevmesi nedeniyle derslere katıldık.” (İD-V26)

“....., olumlusu, görevlerine elinden geldiğince ödevlerini yaparak derslerden kopmadı.” (OD-V3)

*“Olumlu olarak öğrencimin sorumluluk sahibi olması
.....”.* (AD-V19)

“Motivasyonun düşmemesi.” (AD-V24)

“Olumlu tarafı ise dijital dünya ile bilginin yakınlarına geldiğini gördüler. Tam verim alınmasa da dijital ortamdan da fayda sağlayabilirler.” (İD-V31)

Uzaktan eğitim sürecinde uygulanan öğretim programında öğrencilerin okula bağlılığını etkileyen olumsuz etmenlerin neler olduğu konusunda veliler farklı görüş bildirmektedir. Öğrenciler tarafından ciddiye alınmaması, tatil gözüyle bakılması, derse katılımın az olması, dönüt alınmaması, yetersiz olması, sıkıcı bulması, göz temasının olmaması, sınıf disiplininin uzak olması, sorumluluk bilincinin azalması, etkileşimin olmaması, programın revize edilmeden devam edilmesi uzaktan eğitim sürecinde öğrencilerin okula bağlılığını olumsuz etkileyen etmeler olduğu yönünde veliler görüş bildirmektedir. Ayrıca internet kaynaklı sorunlar, ev ortamının verdiği rahatlık, teknoloji bağımlılığının artması, dikkat dağınıklığının artması, arkadaşlarından uzaklaşma, sınavların yapılamaması, uzun süre ekran başında oturma nedeniyle sağlık problemlerinin oluşması ve yüz yüze eğitimden soğutması gibi etmenlerde velilere göre uzaktan eğitim sürecinde öğrencilerin okula bağlılığını olumsuz etkilemektedir. Akgül ve Oran (2020) yaptığı araştırmada ortaokul öğrenci velilerine göre uzaktan eğitimin dezavantajları; çocukları bireyselleştirdiği, internet bağlantısında yaşanan problemleri, çocukların pasif olması, odaklanma yaşanan zorluklar, iç disiplin eksikliği, kalitesiz eğitim, teknolojik araç eksikliği, kardeş rahatsızlığı, öğrencilerin tatil havasında olmaları sonucuna ulaşmıştır. Doğan ve Sözer Özdemir (2021) yaptığı çalışmada veliler olumsuz olarak; uzaktan eğitim sürecinde çocukların devamlı evde olmasından dolayı çok sıkılmaları, derslerinin takibi, çocukların derse girmek istememesi, ders seçmesi, öğrenmede çocukların geri kalması, bağlantı sıkıntılarından dolayı çocuğun derse girememesi dolayı velilerin bunalıma girmesi, ders konularında çocuklarına faydalı olamamaları, çalışan ailelerin çocuklarını kontrol edememesi, çocukların ders esnasında ilgilerinin başka yerlere kaymasından dolayı veliyle yaşanan çatışmalar, velilerin okuldaki disiplini evde sağlayamaması, velilin diğer işlerini yapmaya zaman bulamaması, çocuklarında dijital bağımlılık tehlikesinin olması ve bedensel ve ruh sağlığında bozulmalar olması gibi birçok sebeplerle uzaktan eğitim sürecinin eleştirerek sorumluluklarının eskiye nazaran çok fazla arttığını belirtmişleri görülmektedir. Bu

sonuçlar araştırma sonuçları ile paralellik göstermektedir. Bu velilerden bazılarının görüşleri şöyledir;

Kontrol mekanizması (sınav , sözlü vb) uygulanmayışı, online etkinliklerde teknik arızalar ve yüz yüze eğitimi verdiği sosyallikten uzaklaşma negatif yönlerdir..... ”. (OD-V1)

“Öğrenci ve öğretmen göz göze gelmeli bu da sadece okulda olmalı evdeyken kendilerini salıyorlar.” (OD-V2)

“Olumsuz;canlı derslerde kopukluk yaşadı, ... (OD-V3)

“Öğretmenleri tarafından kontrol edilemediğini düşündü, bu yüzden de sorumlulukları konusunda yeterince hassas davranmadı. Arkadaşlarıyla ilişkileri azaldı. Teknoloji daha fazla kullanmaya başladı.” (OD-V4)

“Olumlu bir yanını görmüyorum. Eğitim-öğretim okul ortamında, yüzyüze, paylaşarak, sosyalleşerek anlamlı ve verimli olur.” (OD-V5)

Uzaktan eğitim sürecinde okula bağlılığını etkileyen olumlu bir faktör göremiyorum eğitimini de yetersiz görüyorum. (OD-V6)

Okul, sınıf, disiplininden uzak olduğundan daha rahat dinledi. (En rahat kıyafet, zaman zaman yatar vaziyette vs.). Olumlu yönü pandemiden korunmuş oldu. (OD-V7)

“Telefonlar çok dikkatini dağıttı..... ”. (OD-V8)

“Uzaktan eğitim yetersiz.” (AD-V9)

“ Teknolojiye bağımlılığı arttı. ”. (AD-V10)

“Uzaktan eğitimin yüzyüze olmaması çocukları rahata alıştırdı.” (AD-V11)

“Her zaman aynı dikkat ve istek söz konusu olmuyor. Ev konforunda olmak avantaj gibi görünse de öğrenmede gelişimde dezavantaj olduğunu düşünüyorum.” (AD-V12)

“Uzaktan eğitim sürecinde programda herhangi bir sadeleşmeye gidilmemesi olumsuz etkilerden biridir. Öğrencilerden beklenen kazanımlar aynen istenmiştir. Bu da bazı derslerde (uygulamalı/sayısal/yabancı dil gibi) zorluk yaşanmasına sebep olmuştur. Uygulanan programda 7. Sınıf düzeyinde yüzyüze eğitimin hiç yapılmamış olması çocuğumun okuldan oldukça uzaklaşmasına sebep olmuştur. Derslere karşıda olumsuz tutumlar geliştirme refleksinde olmuştur. Canlı derste ekran başında öğretmenlerimizin de kullandıkları yöntem-teknikler eksik kalmıştır. Kameralarını açma konusunda zorunluluk olmaması pasif dinleyici rolünde olmasına sebep olmuş, ders esnasında dikkat dağıtacak başka şeylerde uğraşmalarına neden olmuştur.” (İD-V14)

“Tabiki eğitim evde olunca dikkat dağınıklık ve sorumluluk bilinci azalıyor. 5. Sınıftaki çocuğumda bu düzeni branş öğretmenleri olması nedeniyle tam oturtamadık.”

(İD-V15)

“..... Olumsuz yönü; interneti olmayan bilgisayarı bozulan veya evde küçük çocuğu olan öğretmenin derse giremeyişi çocukları olumsuz etkiledi. (İD-V16)

“Eğitmenlerimiz ellerinden geleni yaptılar fakat hem öğrenciler hem öğretmenler hem de veliler olarak çok zorlandık. “(AD-V17)

“Ev ortamında okuldaki disiplin ve öğretmenlerle birebir görüşme olanağı olmadığı için çok daha gevşek ve serbest olması.” (AD-V18)

“..... olumsuz olarak bazı ağ sıkıntıları. (AD-V19)

“Yaşlarının küçük olmasından dolayı okul kadar ciddiye almadıklarını düşünüyorum.” (AD-V20)

“Sistemsiz sıkıntı olmadığı takdirde fazla sıkıntısı olmadı. Ama dersler arası 10 dakika yeterli olmadı ve ekran başında etkili dinlenme dikkati zaman zaman dağıldı.” (AD-V21)

“Uzaktan eğitim programıyla daha görsel ve teknolojik içeriklerinin sıkça kullanımı öğrencilerin geleneksel eğitime daha soğuk bakmasına neden olmaktadır. Yüzyüze eğitime denildiğinde sürecin çok zor olacağı inancındayım.” (İD-V25)

“.....Olumsuz yönü internet bağlantısında bazen yoğunluktan giremedik(İD-V26)

“Sürekli program ve ders saatlerinin değişmesi hep belirli belirsizliklerin olması (Sınav var mı yok mu vb.). Öğretmenlerle yüz yüze olunmadığı için ödevlerin gerekli düzen içinde yapılmaması derse cevap verilmek istemediğinde mikrofon bozulması gibi olumsuzluklar yaşandı.” (İD-V27)

“Denetimin yeterince olmayışı bağını da zayıflamakta, tüm öğrenciler gibi benim çocuğumda bunun geçici bir süreç olduğunu düşünmekte. Bu süreçte okula bağlılığı dersin niteliği (Mat-Fen vs.) ve öğretmenine olan saygı çerçevesinde kalmıştır. Okul eşittir öğretmen...”.(İD-V28)

..... Fakat bu sürecin uzun sürmesi çocukları biraz rahatlığa itmiş gevşemelerine sebep olmuştur. (İD-V29)

Olumsuzlukları sosyalleşmediler arkadaşlarından uzak kaldılar. Sürekli bilgisayar başında olanları onları hareketsiz yaptı. Ayrıca göz sağlıklarını olumsuz etkiledi.

..... (İD-V30)

“Ev ortamında derse bağlanmaları ve daha rahat bir ortam oluştu. Disiplin olarak biraz eksik kaldılar. Sürekli bilgisayar başında oturmak duruş bozuklukları, ağrılar yaptı. Hareketsiz kaldılar. Sosyal yönden gelişmediler. Bir olumsuz tarafı uzaktan eğitimde öğretmen-öğrenci birebir temas kuramıyorlar. Yüzyüze sohbet etmek ya da ders anlatmak bence daha etkili. “(İD-V31)

“Eğitim programı yüzyüze eğitim gibi olmuyor. Çocuk olsa da olur olmasa da kafasında. Öğretmenlerimiz bu konuda ne kadar çaba gösterse de, çocuk bir sınıf ortamındaki gibi değil.” (İD-V32)

Uzaktan eğitim sürecinde uygulanan öğretim programında öğrencinin tatil modunda olması nedeniyle ders saatine uyulmamış. Öğrenci anlatımları sıkıcı bulduğu için katılmak istememiştir.” (OD-V33)

“..... Olumsuz etmen: Dönüt alınamaması, derse katılımın yeterli olmaması, diğer öğrencilerle etkileşim olmaması, internet ve kopma sorunu.” (OD-V34)

“Uzaktan eğitim sürecinde uygulanan eğitim programında öğrencimin okula bağlılığını etkileyen olumlu bir yön görememekteyim. (OD-V36).

4.2.4.4. Uzaktan Eğitim Sürecinde Öğrencilerin Öğrenmeye İstekli Olma Durumuna İlişkin Velilerin Görüşlerinden Elde Edilen Bulgular ve Yorumlar

Tablo 42’de Uzaktan eğitim sürecinde öğrencilerin öğrenmeye istekli olma durumuna ilişkin velilere uygulanan yarı yapılandırılmış görüşme formundan elde edilen bulgular yer almaktadır.

Tablo 42

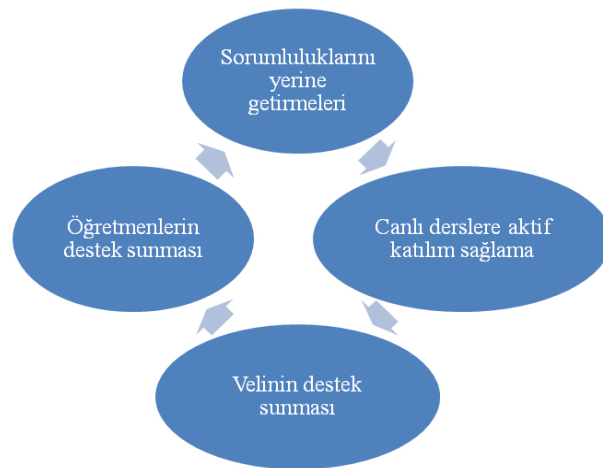
Uzaktan Eğitim Sürecinde Öğrencilerin Öğrenmeye İstekli Olma Durumuna İlişkin Veli Görüşlerine Ait Frekans Dağılımı

Kategoriler	Görüşler	f
Öğrenmeye İsteklilik Düzeyi Azaldı	Uzaktan Eğitim Sürecinde Öğrencilerin Öğrenmeye İstekli Olma Düzeyi Azaldı Yönünde Görüşler.	16
Süreç İçerisinde Öğrenme İsteği Azaldı	Uzaktan Eğitim Sürecinde Öğrenme İsteği Zamanla Azaldı Yönünde Görüşler.	7
Öğrenmeye İsteklilik Düzeyi Arttı	Uzaktan Eğitim Sürecinde Öğrencilerin Öğrenmeye İstekli Olma Düzeyi Arttı Yönünde Görüşler.	9
Toplam		32

Uzaktan eğitim sürecinde öğrencilerin öğrenmeye istekli olma durumunuza ilişkin veli görüşleri incelediğinde üç anlamsal kategoriye ayrılmıştır. Uzaktan eğitim sürecinde öğrencilerin öğrenmeye istekli olma durumuna ilişkin velilerin bir kısmı öğrenme isteğinin arttığı yönünde görüş belirtmektedirler. Öğrenci velilerine göre uzaktan eğitim sürecinde öğrencilerin öğrenmeye istekli olma durumunu etkileyen olumlu faktörler Şekil 26’da belirtilmektedir.

Şekil 26

Velilere Göre Uzaktan Eğitim Sürecinde Öğrencilerin Öğrenmeye İstekli Olma Durumunu Artıran Faktörler

Şekil 26’da görüldüğü gibi, uzaktan eğitim süreci başlaması ile öğrencilerde var olan öğrenme isteğinin devam etmesinde, öğrencilerin sorumluluklarını yerine getirmeleri,

canlı derslere aktif katılım sağlamaları ve bu konuda veli-öğretmen desteğinin sunulması ifade edilebilir. Akgül ve Oran (2020) yaptığı araştırmada uzaktan eğitim sürecinde olumlu istekli kategorisini belirten veliler genel olarak; teşvik edersek motivasyonu daha çok artıyor görüşünde yoğunlaştığı sonucuna ulaşmıştır. Bu sonuç araştırma sonucu ile örtüşmektedir. Bu yönde görüş bildiren velileri görüşleri şunlardır:

“Her halukarda öğrenmeye istekli bir öğrencim var.” (AD-V19)

“Kızım adına diyebilirim ki çok istekli davrandı ve ailece mücadele ettik.” (AD-V17)

“Uzaktan eğitim sürecinde zamanının çoğunu evde geçirdiği için derslere ve öğrenmeye olan ilgisi arttı.” (AD-V23)

“Öğrenmeye istekliydi. Hem derslere girdi, hem de derse parmak kaldırarak katıldı.” (İD-V26)

“Yıl boyunca aktif derslere katıldı. Verilen ödevleri zamanında yaptı ve sunum gerektiren etkinlik (ödev)lerini zamanında sundu.” (AD-V21)

“Uzaktan eğitim sırasında ilk dönem alışınca kadar zorlandık. Takibimizi çok sağlıklı yapamadık. 2. Dönem daha oturmuş ve daha verimli geçti. İlk dönem isteksiz idi. 2.dönem daha disiplinli olduk.” (İD-V31)

“.....başarısında yükselme oldu.” (AD-V10)

“Okul-Öğretmen-Aile- Öğrenci birliği ile öğrenme istekleri yıl boyunca devamlılık gösterdi.” (İD-V15)

“Motivasyon ve istekleri arada yok olsa da öğretmen veli desteğiyle toparlanılmaya çalışıldı.” (İD-V27)

Uzaktan eğitim sürecinde öğrencilerin öğrenmeye istekli olma durumuna ilişkin velilerin bir kısmı da ilk başta öğrenme isteğinin olduğu daha sonra öğrenme isteğinin azaldığı yönünde görüş belirtmektedirler. Öğrenci velilerine göre uzaktan eğitim ilk başladığında öğrencilerin istekle başladığını zaman geçtikçe istekli olma durumunun azalmasına neden olan etkenler Şekil 27’de belirtilmektedir.

Şekil 27

Velilere Göre Uzaktan Eğitim Sürecinde Öğrencilerin Öğrenmeye İstekli Olma Durumunu Zamanla Azaltan Faktörler

Uzaktan eğitim ilk başladığında öğrencilerin istekle başladığını zaman geçtikçe motivasyonun düştüğü, performansın azaldığı, değerlendirmenin yapılmaması, katılımın azalması, bazı derslere girmek istememeleri gibi nedenler öğrenme isteğini zamanla azaltmasına neden olduğu ifade edilebilir. Bu yönde görüş bildiren velilerin bazılarının görüşleri şöyledir. Akgül ve Oran (2020) araştırmaya katılan velilerden bazıları da; başlarda hevesliydi ancak süreç uzayınca sıkıldı kategorisini belirtmiştir. Gören, Gök, Yalçın, Göregen ve Çalışkan (2020) Bu alt boyutta paydaşların uzaktan eğitim sürecinde karşılaştıkları güçlükler de belirlenmek istenmiştir. Bu kapsamda, öğrenci ve velilerin en çok sorun yaşadığı iki durumun internet bağlantısı sorunu ve bireysel çalışmaktan kaynaklanan motivasyon eksikliği olduğu belirlenmiştir. Bu sonuç araştırma sonucu ile paralellik göstermektedir. Bu yönde görüş bildiren velilerin görüşleri şunlardır:

“Öğrenme isteği ekranları ile birlikte olma öğretmenleri ile iletişim kurma isteği vardı fakat tam verimli olmadığı için motivasyon zamanla düştü.” (AD-V12)

“Benim kızım öğrenmeye istekli olduğu zamanlar çok oldu. Ancak bazı noktalarda kopmalar oldu. Öğrenmeyi sadece kendisi için istemeyip bunun karşılığını almak istediği (Not olarak) çok zamanlar oldu. Niye çalışıyorum ki zaten sınavlarda yok. Herkese aynı notu veriyorlar söylemlerle sıklıkla duyur olduk.” (İD-V13)

“Başlangıçta istekliydi, sonraları sorumluluk gereği zorlanarak katıldı.” (İD-V28)

“Çocukların alışkın oldukları bir eğitim süreçleri vardır. O yüzden çocuklar bu rutine alışkın oldukları için başlarda. Çok iyi giden öğrenme isteği zaman uzadıkça performans olarak düşmeye başladı.” (İD-V29)

“Bazı derslere karşı istekli olmasına karşın bazı derslere karşı istekli değildi.” (İD-V30)

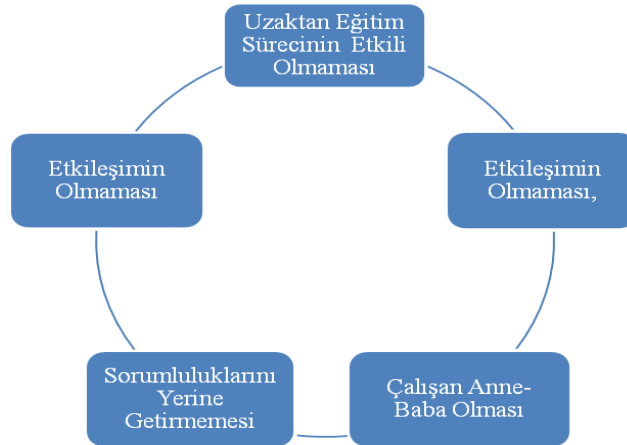
“Öğrenmeye istek konusunda bir sıkıntımız olmadı. Fakat son haftalarda artık derslere girmekte zorluk çekmeye başladı. Bu da derslere katılımın azalmasından kaynaklanmış olabilir diye düşünüyorum.” (OD-V35)

“ Süreç zarfında gittikçe azalmıştır.” (OD-V1)

Uzaktan eğitim sürecinde öğrencilerin öğrenmeye istekli olma durumuna ilişkin velilerin bir kısmı öğrenme isteğinin azaldığı yönünde görüş belirtmektedirler. Öğrenci velilerine göre uzaktan eğitim sürecinde öğrencilerin öğrenmeye istekli olma durumunu etkileyen olumsuz faktörler Şekil 28’de belirtilmektedir.

Şekil 28

Velilere Göre Uzaktan Eğitim Sürecinde Öğrencilerin Öğrenmeye İstekli Olma Durumunu Azaltan Faktörler

Şekil 28 incelendiğinde velilere göre; uzaktan eğitim sürecinin yüz yüze eğitim kadar etkili olmaması, etkileşimin olmaması, çalışan anne-baba olması, sorumluluklarını yerine getirmek istememesinden dolayı öğrencilerin öğrenme isteği azaldığı söylenebilir. Bu

yönde görüş bildiren velilerin bazılarının görüşleri şöyledir. Akgül ve Oran (2020) yaptığı araştırmada Olumsuz-isteksiz kategorisinde görüş bildiren velilerden bazıları ise; uzaktan eğitim tatmin edici gelmedi ve motivasyonu düşük düşüncesini dile getirmişlerdir. Taş (2021) yaptığı araştırmada katılımcıların büyük bir çoğunluğunun uzaktan eğitimi birden fazla duyuya hitap etme imkânını sınırladığı, öğretmen-öğrenci etkileşimini azalttığı, yüz yüze iletişimi ortadan kaldırdığı, öğrencilerin sosyalleşmelerine ket vurduğu, öğrencilerin teknoloji bağımlısı olma risklerini artırdığı, öğretmen-veli işbirliğini alt düzeye indirdiği, derse girme ve ders işleme istekliliğini sekteye uğrattığı ve canlı derse erişim problemi yaşandığı için olumsuz olarak değerlendirdikleri görülmektedir. Bu sonuçlar araştırma bulguları ile benzerlik göstermektedir. Araştırmaya katılan velilerden bazılarının görüşleri şu şekildedir;

“Öğrenmeye olan isteğinde azalma oldu”. (OD-V4)

“Sürecin başında ve sonlarına doğru isteksizdi. Belirsizlik olması da sürecin ilerleyişini olumsuz etkiledi.” (OD-V5)

“İsteksiz, hevesiz bir ruh hali vardı.” (OD-V7)

“Uzaktan eğitim sürecinde öğrencim öğrenmeye hiç istekli olamadı.” (AD-V18)

“Bu süreçte, çocuk ailenin baskısı ve zorlaması ile öğrenmeye çalıştı. İstekli olduğunu düşünmüyorum.” (İD-V32)

“Uzaktan eğitim sürecinde öğrencinin öğrenme ile ilgili isteği azalmıştır.” (OD-V33)

“İstekli değil.” (OD-V34)

“Uzaktan eğitim sürecinde öğrencimin okuldaki gibi öğrenmeye istekli olmadığını düşünüyorum.” (OD-V6)

“Çocuğumun uzaktan eğitim sürecinde öğrenmeye karşı isteksiz bir tutum sergilemiştir.” (İD-V14)

“Biraz zorlandık. Adapte olmaları kolay olmadı. Oyun oynamak tabi ki daha cazip geliyordu. Çalışan aile olmanın da eksileri oldu.” (AD-V20)

“Derslerden istediği performansı alamadı ve kendide yüz yüze eğitimde olduğu başarısını elde edemediği.” (OD-V3)

“Yüz yüze daha verimli ve istekli.” (OD-V8)

“Yüz yüze eğitim daha iyi.” (AD-V9)

“Yüz yüze eğitimin verdiğini hiçbir şey vermez.” (İD-V16)

“Uzaktan eğitim sürecinde öğrencimin öğrenmeye istekli olma durumunun kötü etkilendiğini düşünüyorum. Öğrenme zaten kendi içinde birçok etkenlerle değişebilen bir etkinliktir. Evde tek başına yaptığı etkinlik sıkıcı hale geldi. Kendini akranları arasında değerlendiremedi. Eksiklerini akranları ve öğretmenleri ile birlikte değerlendirip, eksiklerini tamamlama imkânı bulamadı. Öğretmenleri ile yüz yüze gelip yönlendirmeleri kadar etkili olmadı hiçbir yönlendirme. Ertesi gün için okula gidip yapacakları, yaşayacakları ile ilgili heves ve heyecanları duymadığı için sorumluluk ve görevlerini yerine getirmedi.” (OD-V36)

“Öğrenme değil yoklama için katılım var.” (OD-V2)

4.2.4.5. Uzaktan Eğitim Sürecinde Öğrencilerin Okula Karşı Sorumluluklarını Yerine Getirmelerine İlişkin Velilerin Görüşlerinden Elde Edilen Bulgular ve Yorumlar

Tablo 43’de uzaktan eğitim sürecinde öğrencilerin okula karşı sorumluluklarını yerine getirmesine ilişkin velilere uygulanan yarı yapılandırılmış görüşme formundan elde edilen bulgular yer almaktadır.

Tablo 43

Uzaktan Eğitim Sürecinde Öğrencilerin Okula Karşı Sorumluluklarını Yerine Getirmelerine İlişkin Veli Görüşlerine Ait Frekans Dağılımı

Kategoriler	Görüşler	f
Sorumluluklarını Yerine Getirdiler	Uzaktan Eğitim Sürecinde Öğrencilerin Okula Karşı Sorumluluklarını Yerine Getirdiklerine İlişkin Veli Görüşleri.	28
Sorumluluklarını Yerine Getiremediler	Uzaktan Eğitim Sürecinde Öğrencilerin Okula Karşı Sorumluluklarını Yerine Getirmediklerine İlişkin Veli Görüşleri.	7
Toplam		35

Uzaktan eğitim sürecinde öğrencilerin okula karşı sorumluluklarını yerine getirmelerine ilişkin veli görüşleri incelediğinde iki anlamsal kategoriye ayrılmıştır. Uzaktan eğitim sürecinde öğrencilerin okula karşı sorumluluklarını yerine getirmeye ilişkin öğrencilerin sorumluluklarını yerine getirdikleri yönünde velilerin çoğu görüş belirtmektedirler. Veliler, uzaktan eğitim sürecinde öğrenciler verilen ödevleri yaptıkları, derslere düzenli katılım gösterdikleri, okula karşı sorumluluklarını yerine getirdikleri,

kitap okudukları yönünde görüş bildirmektedirler. Ayrıca öğrencilerin okula karşı sorumluluklarını yerine getirme de veli-öğretmen desteği sunulması da etkili olduğu yönünde veliler görüş bildirmektedir. Gören, Gök, Yalçın, Göregen ve Çalışkan (2020) araştırmaya katılan velilerin cevapları incelendiğinde velilerin büyük çoğunluğunun uzaktan eğitime severek katıldıklarını belirttikleri görülmüştür. Araştırmanın uzaktan eğitimin olumlu ve olumsuz yönlerinin belirlenmesi boyutunda öğrencilerin derslere severek katılıyor olmaları, öğrencilerin genelinin öğrenme sürecinde zorluk çekmediğini belirtmesi, uzaktan eğitimin esnek ve kullanımının kolay olması gibi durumlar olumlu yönleri ön plana çıktığını belirtmektedir. Bu sonuç araştırma bulguları ile örtüşmektedir. Araştırmaya katılan velilerden bazılarının görüşleri aşağıda verilmiştir.

“Verilen ödevleri ve yapılan etkinliklere olabildiğince katılım göstermişlerdir.”
(OD-V1)

“Sorumluluklarına uygun bir şekilde derslere katıldı.” **(OD-V3)**

“Öğrencimin okula karşı sorumluluklarını yerine getiriyor.” **(OD-V6)**

*“Tüm bu olumsuzluklara rağmen ödevlerini yaptı, projelerde katıldı.”***(OD-V7)** *“Derse girme isteği olması.”* **(AD-V9)**

“Derslere katılma isteği var fakat yeterli bulmadığı için girse de bir şey fark etmiyor diyor.” **(AD-V11)**

“Pandemi şartlarında ve yeni düzene uyum sağlamada elinden geleni yaptığını düşünüyorum.” **(AD-V12)**

“Canlı derslere istekli katılım sağladı. Ödevleri zamanın da yaptı.” **(İD-V13)**

“Çaba gösterdi. Fakat yüz yüze eğitimin etkisini hissedemedik.” **(AD-V20)**

“Sorumluluklarını bilen bir öğrenci oldu. Okuldan gelen bilgi mesajlarına duyarlıydı. Yönlendirme, bilgi mesajlarına uydu.” **(AD-V21)**

“Sorumluluklarının farkında bir öğrenciydi.” **(AD-V22)**

“Okulda olmasa da sorumluluklarının bilincindeydi. Bu yüzden uzaktan eğitimi takip ederek sorumluluklarını yerine getirdi.” **(AD-V23)**

“Sorumluluklarının bilincinde olması.” **(AD-V24)**

“İlkokuldan edinilen sorumluluk bilincinin uzaktan eğitime rağmen korunduğunu düşünüyorum.” **(İD-V25)**

“Oğlum sorumluluklarını yerine getirdi.” **(İD-V26)**

“Yüz yüze eğitimde olduğu gibi sorumluluklarını yerine getirdi. Ödevlerini okuması gereken kitapları zamanında bitirdi.” (İD-V30)

“Sorumluluklarını yerine getiriyor.” (OD-V34)

“Okula karşı sorumluluklarını zorlanmadan yerine getirdi.” (OD-V35)

“%50 oranda sorumluluk yerine getirildi. (ilgili bir öğrenci olmasına rağmen.” (İD-V27)

“Çok zorlanmasına rağmen yerine getirmeye çalıştı.” (AD-V17)

“Sorumluluklarını yerine getirdi. Etkinlik, deney, ödev gibi çalışmaları bizim de desteğimiz (bazen zorlamamız) ile yaptı. Bazı projelerde yer aldı”. (OD-V5)

“Öğretmenlerimizin içinde kendilerinin ve çocuklarımızın olduğu gruplar kurması çalışmaları takip etmeleri açısından olumlu olmuştur. Çocuklarımızın ödev kontrolleri, proje çalışmaları, sunumlar vb. buralardan paylaşılmıştır. Sorumluluklarını yerine getirme noktasında bir sorun yaşanmamıştır. Velilerin takibi, öğretmenlerin kontrolleri sayesinde sorumluluklar tam olarak yerine getirilmiştir.” (İD-V14)

“Her ne kadar okul kültüründen uzakta olsalar da öğrenci sorumluluklarını yerine getirmeleri için elimizden gelen desteği vermeye çalıştık. Çok iyi olmasa da sorumluluktan kopmadık.” (İD-V15)

“ Biz veliler hep kural koyduk ama yeterli olmadı. Çünkü 40 kişiyi burda yönetemezlerdi.” (İD-V16)

“Sorumluluklarını mümkün olduğunca destekleyerek yerine getirmeye çalıştık.” (AD-V18)

“Sorumluluklarını yerine getirmesi öğretmenin geri dönüt olmak istemesi ve ödev kontrolüyle sınırlıdır.” (İD-V28)

“Zamanla online derslere girme isteği düştüğü için velisi olarak benim ikazlarımla derslere katılım sağlamıştır.” (İD-V29)

“Uzaktan eğitim sırasında ilk döneme göre 2. Dönem daha güzel takip ettik. Evde disiplini oturtmamız zaman aldı. Ödevlerini derslerden sonra düzenli yaptı.” (İD-V31)

Uzaktan eğitim sürecinde öğrencilerin okula karşı sorumluluklarını yerine getirmeye ilişkin öğrencilerin sorumluluklarını yerine getirmedikleri“ yönünde veliler görüş belirtmektedirler. Uzaktan eğitim sürecinde öğrencilerin sorumluluk almadıkları, derslere katılmadıkları sorumluluklarını yerine getirmede zorlandıklarından dolayı okula karşı sorumluluklarını yerine getirmedikleri yönünde veliler görüş bildirdikleri ifade edilebilir.

Arslan, Görgülü Arı, Hayır Kanat (2021) yaptıkları araştırmada veli görüşlerine göre öğrencilerin online eğitim sürecinde, yüz yüze eğitime kıyasla sorumluluk bilinçlerinde azalma olduğuna ve öğrencilerin her derse aynı şekilde katılım göstermediklerine ulaşılmaktadır. Bu sonuç araştırma bulguları ile örtüşmektedir. Araştırmaya katılan velilerden bazılarının görüşleri aşağıda verilmiştir.

- “Sorumluluk almıyorlar”. (OD-V2)
- “Sorumluluklarını yerine getirme isteği azaldı”. (OD-V4),
- “Derslere çok az katıldı”- (OD-V8)
- “Pandemi olduğu için öğrencim çoğu sorumluluğunu yerine getiremedi.” (AD-V19)
- “Aile olarak çok üzgünüz.” (İD-V32)
- “Uzaktan eğitim sürecinde öğrenci okula karşı sorumluluklarını yerine getirmede zorlanmıştır.” (OD-V33)
- “Uzaktan eğitim sürecinde öğrencimin okula karşı sorumluluklarını yerine getirmesi oldukça zor geçti. Her öğrenci farklıdır. Her öğrencinin ailesi, çevresi, duygu ve düşünceleri birbirinden farklı olduğu düşünülürse bizim için zor ve kötü geçen bu durum başkası için tabiki geçerli olmayabilir.” (OD-V36)

4.2.4.6. Uzaktan Eğitim Sürecinde Öğrencilerin Okula Bağlılığını Arttırmak İçin Neler Yaptıklarına İlişkin Velilerin Görüşlerinden Elde Edilen Bulgular ve Yorumlar

Tablo 44’de uzaktan eğitim sürecinde öğrencilerin okula bağlılığını arttırmak için neler yaptıklarına ilişkin velilere uygulanan yarı yapılandırılmış görüşme formundan elde edilen bulgular yer almaktadır.

Tablo 44

Uzaktan Eğitim Sürecinde Öğrencilerin Okula Bağlılığı Artırmak İçin Neler Yaptıklarına İlişkin Veli Görüşlerine Ait Frekans Dağılımı

Kategoriler	Görüşler	f
Canlı Ders İçin Ortam Hazırlama ve Gerekli Donanımı Hazırlama	Uzaktan Eğitim Sürecinde Okula Bağlılığını Arttırmak İçin Öğrencilerin Ders Yapacakları Ortamı Düzenleme Ve Donanımı Sağlama ile İlgili Veli Görüşleri	11
Kontrol Etme ve Destek Sunma	Uzaktan Eğitim Sürecinde Okula Bağlılığını Arttırmak İçin Öğrenciler Yaptıkları Çalışmaları Kontrol Etme ve Destek Sunmaya Yönelik Veli Görüşleri	9
Motivasyonu Artırma	Uzaktan Eğitim Sürecinde Okula Bağlılığını Arttırmak İçin Öğrencilerin Motivasyonunu Artırıcı Etkinlikler Yaptıklarına İlişkin Veli Görüşleri	17
Sohbet ve Etkinlikler Yapma	Uzaktan Eğitim Sürecinde Öğrencilerin Okula Bağlılığını Arttırmak Okul – Öğretmenleri İle İletişim Halinde Olmalarına Yönelik Veli Görüşleri.	4
Okul- Öğretmen ile İletişim Halinde Olma		
Toplam		41

Uzaktan eğitim sürecinde öğrencilerin okula bağlılığını arttırmak için neler yaptıklarına ilişkin veli görüşleri incelendiğinde dört anlamsal kategoriye ayrılmıştır. Uzaktan eğitim sürecinde öğrencilerin okula bağlılığını arttırmak için veliler, canlı derslere katılmaları için uygun ortam hazırlama, ödevlerini kontrol etme, teknolojik ihtiyaçları karşılama, ders saatlerini takip etme, motivasyon artırıcı sohbet etkinlikleri yapma, öğretmen ile iletişim halinde oldukları yönünde görüş bildirmektedir. Arslan, Görgülü Arı, ve Hayır Kanat(2021) yaptıkları araştırmada veli görüşlerine göre, sınıf öğretmenlerinin diğer branş öğretmenleriyle iletişim halinde oldukları ve rehber öğretmenin bulunduğu iletişim gruplarıyla etkili bir iletişim gerçekleştirildiği sonucuna ulaşmıştır. Bu sonuç araştırma bulguları ile benzerlik göstermektedir. Araştırmaya katılan velilerden bazılarının görüşleri aşağıda verilmiştir.

“Ödev yapma, kitap okumak ve ders dinlemeleri için ortam oluşturmaya çalışmak sayılabilir.”, (OD-V1)

“Canlı derslere katılmasını sağlıyorum. Ödevlerini yapıp yapmadığını kontrol ediyorum. Evde ders çalıştığı zamanlarda uygun koşulları hazırlıyorum.” (OD-V4)

“Evde internet, mikrofon, kulaklık,, bilgisayar, tablet gibi ihtiyaçları karşıladık. Kendi odasında sessiz bir ortamda derslerine katıldı. Motivasyonu konusunda sürekli destek olduk, çalışmalarını kontrol ettik.” (OD-V5)

“Veli olarak öğrencimin okula bağlılığını artırmak için n onu derslerine düzenli katılmaya teşvik ettim.” (OD-V6)

“Zaman zaman derslere beraber katıldık, yürüyüş, bisiklete binmek gibi aktiviteler yaptık. Arkadaşlarıyla bağıni koparmaması için teşvik ettim. Ama dışarı çıkma konusunda son derece ürkek”. (OD-V7)

“Ders çalıştıktan sonra bana anlatmasını istiyorum-.”(OD-V8)

“Ders saatinde derse katılımı sağlamak.”. (AD-V9)

“Elimden geldiğince bilgilendirmeye çalışıyorum.” (AD-V11)

“Uygun zaman ve koşulları sağlamak ve motive etmek.” (AD-V12)

“Ona derse girebileceği uygun ortamı hazırlıyorum. Erken kaldırıp kahvaltısını yaptırıp dinç vücutla derse katılımını gerçekleştirmeye çalışıyorum. Ödevlerinin kontrol ediyorum ve birkaç hafta da bir okulun bahçesine gidip burada çok güzel vakitler geçireceği ve çok güzel arkadaşlıklar kuracağına dair sohbetler ediyoruz. Ve sınıf arkadaşlarıyla zoom üzerinden görüşmeler yapması için teşvik ediyoruz.” (İD-V13)

“Veli olarak sürecin içinde olmak, takip etmek, uygun ortam hazırlamak, yetersizlikler noktasında destek çalışmaları yapmak, arkadaşlarıyla zaman zaman buluşturmak okula bağlılıklarını artırmada faydalı olmuştur.” (İD-V14)

“Ödev kontrolü kendi sorumluluklarını yerine getirme alışkanlıklarını kazandırmaya çalışarak yüz yüze eğitime hatırlatmaya çalıştık.” (İD-V15)

“Odasında vaktinde sessiz kalmayı sağladık.” (İD-V16)

“Ders saatlerini takip etmeye ve derslerini kaçırmamaları adına takipler yapıp ödevlerinde yardımcı olmaya çalıştık.” (AD-V17)

“Ev ortamında öğrenci olmanın rahatlığını anlatarak ve ne kadar kolaylık olduğunu konuşarak heveslendirmeye çalışıyorum.” (AD-V18)

“Öğrencim uzaktan eğitimini iyi yapabilsin diye elimden geleni yapıyorum.” (AD-V19)

“Önemini baskı ile değil diyalog ile anlatmaya çalıştık.” (AD-V20)

“Gerek telefon gerekse bizzat okul ziyaret yapıp gelişmeler hakkında bilgim olabiliyor. Veli olarak neler yapabileceğim hakkında yetki kişiler ile görüşmeler yapıyorum.” (AD-V21)

“Okul ile bağlantımı koparmadım.” (AD-V22)

“Ders sırasında ortamın sessiz olmasını sağlıyoruz, her konuda yardımcı olmaya çalışarak destek veriyoruz.” (AD-V23)

“Uzaktan da olsa derslere katılımının sağlanması konusunda kararlı durduk. Hiçbir dersi sağlık sorunları dışında kaçırmadık.” (İD-V25)

“Derslerden (Uzaktan eğitim) gün içinde bitince ödevlerini yaptığını kontrol etmek, anlamadığı konuya yardımcı olmak ona destek oluyordum.” (İD-V26)

“Derslere katılıp ödevlerini yapmasını sağlamayı ve motive etmeye çalışıyorum.” (İD-V27)

“Sürecin avantajlı/dezavantajlı yanlarını anlatıyoruz. Amaç ve gereklilik konuları üzerinde durarak derse katılmasını sağlıyoruz.” (İD-V28)

“Okulun duyurularını takip edip çocuğumu ona göre yönlendiriyorum. Online derslere katılmasını sağlıyorum. Örgün eğitime başladığında okula gitmesini sağlıyorum.” (İD-V29)

“ Gerekli ortamı hazırladım. Dikkatini dağıtacak ortamı ortadan kaldırdım. Ders saatleri içerisinde odaklanmasını engelleyen durumları ortadan kaldırdım. Ödevlerini zamanında yapması için takip ettim ve destek oldum.” (İD-V30)

“Okulun önemi hakkında sohbet ediyoruz. Okursak hayatta nelere sahip oluruz, okumazsak ne olur. İradenin öneminden bahsediyorum (derslerde başarılı olmak için).” (İD-V31)

“. Dershane tercih ettik. Okumaya yönelik ilgisini çeken kitaplar aldık. Sınıf öğretmenini ile iletişim halindeydik.” (İD-V32)

Uzaktan eğitim sürecinde veli olarak okula bağlılığını artırmak için teşvik edici konuşmalar yaptık.” (OD-V33)

“Onunla konuşarak motive etmeye çalışıyorum. Birlikte çalıştığımız zamanlar oluyor.” (OD-V34)

“Ders saatlerinden önce kalkıp kahvaltısını yaptırıp, derse zamanında girmesini sağlıyorum. Dersler konusunda elimden geldiği kadar destek olmaya çalışıyorum. Öğretmenlerimizle iletişim halinde olmaya çalışıyorum.” (OD-V35)

“Uzaktan eğitim sürecinde veli olarak öğrencimin okula bağlılığını arttırmak için evde motivasyonunu arttırma amaçlı kurallar koymaya çalışıyorum. Konuşmalar yapıyorum. Artık kendi çözümlerimin yeterli olmadığını düşünerek profesyonel yardım almaya başlattım. Bu konuda veli olarak bizlere daha fazla yol gösterilmesini istiyorum.” (OD-V36)

4.2.4.7. Uzaktan Eğitim Sürecinde Öğrencilerin Okula Bağlılığını Artırmak İçin Yapılması Gerekenlere İlişkin Velilerin Görüşlerinden Elde Edilen Bulgular ve Yorumlar

Tablo 45’de uzaktan eğitim sürecinde öğrencilerin okula bağlılığını artırmak için yapılması gerekenlere ilişkin velilere uygulanan yarı yapılandırılmış görüşme formundan elde edilen bulgular yer almaktadır.

Tablo 45

Uzaktan Eğitim Sürecinde Öğrencilerin Okula Bağlılığını Artırmak İçin Yapılması Gerekenlere İlişkin Veli Görüşlerine Ait Frekans Dağılımı

Kategoriler	Görüşler	f
Öğrenci Merkezli Yöntemlerin Kullanılması	Uzaktan Eğitim Sürecinde Öğrencilerin Okula Bağlılığını Arttırmak İçin Öğrencilerin Canlı Derslerde Aktif Olacağı ve Yeni Fikirler Oluşturacağı Yöntemleri Kullanılmasına Yönelik Veli Görüşleri	6
İnternet ve Teknolojiye Ulaşım	Her Öğrenciye Ve İnternet Ve Teknolojiye Ulaşılabilirliğe Yönelik Veli Görüşleri	2
Ailelerde Bilinç Oluşturma	Uzaktan Eğitim Sürecinde Öğrencilerin Okula Bağlılığını Arttırmak İçin Ailelerinde Olumlu Yönlendirme Yapmasına Yönelik Veli Görüşleri	3
Hibrit Eğitim	Hibrit Eğitimin Uygulanmasına Yönelik Veli Görüşleri	2
Yüz Yüze Eğitim	Uzaktan Eğitimin Öğrencilerin Okula Bağlılığını Arttırmada Etkili Olmadığına Yönelik Veli Görüşleri	5
Öğretmen İle İletişimin Artırılması	Uzaktan Eğitim Sürecinde Öğrencilerin Okula Bağlılığını Arttırmak İçin Öğretmenlerle İletişimin Arttırılmasına Yönelik Veli Görüşleri	6
Sosyal Etkinliklerin Artırılması	Uzaktan Eğitim Sürecinde Öğrencilerin Okula Bağlılığını Arttırmak İçin Sosyal Etkinliklerin Düzenlenmesine Yönelik Veli Görüşleri	4
Öğrenci Sayısının Düşürülmesi	Uzaktan Eğitim Sürecinde Öğrencilerin Okula Bağlılığını Arttırmak İçin Öğretmene Düşen Öğrenci Sayısını Azaltılmasına Yönelik Veli Görüşleri	2
Toplam		30

Uzaktan eğitim sürecinde öğrencilerin okula bağlılığını artırmak için yapılması gerekenlere ilişkin veli görüşleri incelediğinde sekiz anlamsal kategoriye ayrılmıştır. Uzaktan eğitim sürecinde öğrencilerin okula bağlılığını artırmak için, teknolojik ihtiyaçların giderilmesi, öğrenciyi aktif kılacak yöntemlerin kullanılması, öğretmen- öğrenci- veli iletişimin etkili olması, yüz yüze eğitime geçilmesi, ailelerde bilinç oluşturma, sosyal etkinliklerin düzenlenmesi ve öğrenci sayısının düşürülmesi yönünde görüş bildirmektedir. Öğrencilerin teknolojik ihtiyaçları karşılanması, öğrenci merkezli yöntemlerin kullanılması ailelerde bilinç oluşturma, öğretmen- öğrenci- veli iletişimin güçlü kılınması ve öğrenci sayılarının düşürülmesi gibi önlemlerle uzaktan eğitim sürecinde öğrencilerin okula bağlılığını artırabileceği söylenebilir. Ayrıca sosyal etkinliklerin artırılması ve bazı etkinliklerin- derslerin okulda yapılması da öğrencilerin okula bağlılığına katkı sağlayacağı ifade edilebilir. Bazı veli görüşlerine göre de uzaktan eğitim sürecinde öğrencilerin okula bağlılığını artırmanın zor olduğu bunun için yüz yüze eğitime geçilmesi görüşünde bulunmaktadır. Akgül ve Oran (2020) yaptığı araştırmada ortaokul öğrenci velilerinin pandemi sürecindeki uzaktan eğitimde karşılaştıkları sorunlara çözüm önerileri ailelere ücretsiz internet verilmesi, alt yapının düzeltilmesi, ücretsiz ders materyallerinin verilmesi, öğretmen kalitesi arttırılmalı ve kaynakların

arttırılması olmuştur. Yılmaz vd. (2020) velilerin uzaktan eğitim algılarının ortaya konulduğu yaptıkları bir çalışmada velilerin çoğunluğu pandemi döneminde verilen eğitime nazaran örgün eğitimin daha değerli olduğu sonucuna ulaşmıştır. Doğan ve Sözer Özdemir (2021) velilere göre uzaktan eğitim sürecinde ders veriminin artırılması için, okul idarelerinin ve öğretmenlerinin online denemeler ve yarışmalar yapılması, derse girmeyenlerin veliye bildirilmesi, psikolojik destekler verilmesi, ders katılımını artırmak için veli-öğretmen-okul idaresi ile işbirliği sağlanması, derslerde öğrenciye söz ve geri bildirimler verilmesi, öğretmenlerin daha sık ders takibi yapılması, bireysel özelliklere göre derslerin anlatılması, öğretmenlerin daha hazırlıklı gelmesi, dijital ortamda ders kaynakları ve etkinliklerin artırılması, öğretmenler öğrenciler ile sürekli iletişim de olması, yardımcı ders kitaplarından ödevler verilmesi, yazma uygulamalarına ağırlık verilmesi, derslerde disiplin sağlanması, çocuklar için yaşlarına uygun ilgi çekici içerikler ve kaynaklar kullanılması, öğrenciler arasında fırsat eşitliği sağlanması, canlı derslere katılımın zorunlu olmasını, maddi durumu yersiz öğrencilere tablet ve internet verilmesi, derslerde uygulamalara ağırlık verilmesi, bazı dersler oyunlarla öğretilmesi gerektiği üzerine önerilerde bulunmuşlardır. Bu sonuçlar araştırmaya bulguları ile örtüşmektedir. Araştırmaya katılan velilerden bazılarının görüşleri aşağıda verilmiştir.

“Öğrencilerin daha aktif olduğu soru/cevap yoğunluklu ders ve etkinlikler.” (OD-V1)

“Bir an önce okulun açılması onun dışında yapılabilecekleri bilemiyorum.” (OD-V2)

“Bence kesinlikle yüz yüze eğitim olması gerekiyor. Uzaktan eğitimde istediğim istekle derslerine sarılmaması”. (OD-V3)

“Öğretmenleriyle daha fazla iletişim halinde olabilirler. Teknolojiyi daha etkin kullanmayla ilgili çalışmalar yapılabilir. Uzaktan eğitim dahilinde sosyal etkinlikler düzenlenebilir.” (OD-V4)

“Özellikle gerekli fiziksel şartlar sağlanmalıdır. Ebeveynler sabırla çocuklarını desteklemeli ve motive etmelidir.” (OD-V5)

“öğretmenin desteği, öğrencinin derslere isteğini artmasını sağlamak, motivasyonunu yükseltmek, ilişkileri sıcak tutmak kısacası öğrencilerle bu süreçte daha çok ilgilenmek gerekir.” (OD-V6)

“Öğretmenlerimiz ellerinden geleni yaptılar. Belki dersler daha eğlenceli hale getirebilir. Dersler yarışmalar şeklinde yapılabilir belki küçük ödülleri. Evet 6. Sınıf ama dümdüz ders anlatmaktansa bu uzaktan eğitim sürecinde, öğrencilerin derse odaklanmaları açısından önemli olabilir.” (OD-V7)

“Ders çalıştıktan sonra bana anlatmasını istiyorum.” (OD-V8)

“Derslerin daha eğlenceli anlatımı.” (AD-V9)

“Dersleri ve okumayı sevdirmeli, okumayı seven her çocuk okulu da sever.” (AD-V10)

“Uzaktan eğitimin yeterli olmayacağını düşünüyorum. Çünkü çocuklar sınıf ortamı gibi ciddiye almıyorlar.” (AD-V11)

“ Rehberlik çalışmalarında olduğu gibi haftanın belli bir günü öğretmenleriyle birlikte (canlı derslerdeki katılım gibi) sohbet günleri yapmaları.” (İD-V13)

“Zaman zaman okulda bir araya gelmeyi gerektiren etkinlikler planlanabilir. Müfredat sadeleştirilebilir. Uzaktan eğitimde kullanılabilecek yöntem teknikler geliştirilebilir. 7 saat olan canlı ders saati azaltılabilir. Rehber öğretmenlerin biraz daha süreç içinde olması çocuklarla daha sık bir araya gelmeleri sağlanabilir.” (İD-V14)

“Öğretmenleriyle ile iletişimlerinin kopması rehberlik servisi ile gerek gördüğümde görüşmelerin yapılması.” (İD-V15)

“Her öğretmen en fazla 10 öğrenciye bakmalı.” (İD-V16)

“Derse katılımlar daha çok olmalı ve çocuklar özendirilmelidir.” (AD-V17)
“Öğrencilerin derse katılımı konusunda aileler ile işbirliği yapılarak çocukların derslerde daha verimli olması sağlanabilir.” (AD-V18)

“Daha az sayıda kişilerle (öğrenci) dersler yapılırsa daha iyi sonuçlar elde edilebilir.” (AD-V20)

“Okulların imkanları dahilinde de fiziksel aktivite kulüpleri yapılabilir var olan kulüpler ise artırılabilir, çocukların ilgisini çeken alanlarda çalışmalar yapılabilir.” (AD-V21)

“Ders dışı farklı etkinlikler düzenlenebilir.” (AD-V23)

“Motivasyonunun düşmemesi, Araştırma isteğine destek vermek.” (AD-V24)

“Uzaktan eğitimle çocuğun okula ayniyet duyması çok güç. Bizim gibi geleneksel toplumlarda bağlılığın, samimiyyetin ve ayniyetin ancak yüz yüze gerçekleşebileceğini

düşünüyorum. Teknoloji belki hayatımıza çok kolaylık sağlıyor ama ilişkilerdeki saflığı zedelediği kaanatindeyim.” (İD-V25)

“Daha aktiviteli dersler işleme ve teknolojik yetersizliğin giderilmesi gerekiyor.” (İD-V27)

“Çocukların daha sosyal aktivitelerle motivasyonlarının artırılması pandemi dönemini uzun süredir evde geçirmelerinden oluşan olumsuzlukları bir nebze de olsa hafifletir diye düşünüyorum. Konu tekrarlarıyla da eksik konularının telafisi sağlanmış olur.” (İD-V29)

“Derslere hazırlıklı girdikleri zaman derse katılım oluyor. Soruları bilince daha mutlu oluyor, sıkılmıyor. Öğretmenleriyle arkadaşlarıyla sağlıklı bir bağ kurması okula bağlılıklarını artırıyor.” (İD-V31)

33 Uzaktan eğitim sürecinde bu yaş grubunda öğrencinin okula bağlılığını artırmak çok zordu. O nedenle kesinlikle yüz yüze eğitimin yerini tutması mümkün değildir. (OD-V33)

“Sınıflar geçen yıldan beri hiç başlamadığı için daha çok kopukluk oldu. Onlar için de hafta da iki gün okul olabilir.” (OD-V34)

“Okula bağlılığı arttırmak için öğrencini okula gidiyormuş gibi gününü planlanmasını sağlamalıyız. Verilen ödevleri zamanında bitirmesini hatırlatmalıyız. Okul ve öğretmenlerimizle veli olarak iletişim halinde olmalıyız.” (OD-V35)

“Uzaktan eğitim sürecinde öğrencilerin okula bağlılıklarını arttırmak için çocuklarımıza test kitabı sayfaları değil, ders kitabı sayfalarını ezberleme pahasına bir şeyler öğretilmesini ve bunun istenmesini istemiyorum. Bunun yerine okuyup anlama ve yorumlamaya yönelik eğitimlerin yapılması yerinde olacaktır. Yeni fikirler, kendilerine ait fikirleri üretebilmek daha cazip gelecektir diye düşünüyorum.” (OD-V36)

4.2.5. Öğrenci Görüşlerine İlişkin Bulgular

4.2.5.1. Bir Eğitim Programının Öğrencilerin Okula Bağlılığını Etkilemedeki Yeri, Önemi ve Etkisine İlişkin Öğrencilerin Görüşlerinden Elde Edilen Bulgular ve Yorumlar

Tablo 46’da bir eğitim programının öğrencilerin okula bağlılığını etkilemedeki yeri, önemi ve etkisine ilişkin öğrencilere uygulanan yarı yapılandırılmış görüşme formundan elde edilen bulgular yer almaktadır.

Tablo 46

Bir Eğitim Programının Öğrencilerin Okula Bağlılığını Etkilemedeki Yeri, Önemi ve Etkisine İlişkin Öğrenci Görüşlerine Ait Frekans Dağılımı

Kategoriler	Görüşler	f
Eğitim Programı Okula Bağlılığında Etkilidir	Eğitim Programının Öğrencilerin Okula Bağlılığında Etkili Olduğuna İlişkin Öğrenci Görüşleri	4
Yöntem ve Teknik	Öğrencinin Aktif ve İlgisini Çekebilmesine Yönelik Öğrenci Görüşleri	6
Öğrenciye Uygunluğu	Öğrencinin Gelişim Düzeyine Uygun Olmasına Yönelik Öğrenci Görüşleri	3
İçerik	Konuların İlgi Çekici Olması ve Etkinlik İçermesine Yönelik Öğrenci Görüşleri	3
Toplam		16

Bir eğitim programının öğrencilerin okula bağlılığını etkilemedeki yeri, önemi ve etkisine ilişkin öğrenci görüşleri incelendiğinde dört anlamsal kategoriye ayrılmıştır. Öğrencilere göre eğitim programları, öğrencilerin okula bağlılığında etkili olduğu ve eğitim programları öğrenenlerin gelişim düzeyine uygun olması, öğrenciyi aktif kılacak yöntemleri içermesi ve içeriğin ilgi çekici olması halinde öğrencilerin okula bağlılığını olumlu yönde etkili olacağını ifade etmektedirler. Bu öğrencilerden bazılarının görüşleri şöyledir;

“Bir eğitim programının çeşitliliği ve aktifliği ölçüsünde öğrencilerin okula bağlılığı artar.” (OD-ö3)

“Eğitim programı öğrencinin ihtiyacına ne kadar uygun olursa, okula uyumu ve bağlılığı artar.” (OD-ö4)

“Her dersin aktiviteleri olmalı. Sınıflar arası yarışmalar yapılmalı.” (OD-ö5)

“Öğrencilerin okula bağlılığında önemi büyüktür.” (OD-ö6)

“Öğrencinin kendini geliştirmesinde ve okula bağlılığını artırmasına yardımcı olur.” (OD-ö7)

“Bir eğitim programının öğrencilerin okula bağlılığını etkilemedeki yeri çok önemlidir

Eğer eğitim programı eğlenceliyse öğrenci dersleri daha çok sever.” (AD-ö9)

“ Önemlidir. Eğer konular yaşıma ve seviyeme göreyse daha çok ilgimi çeker. Eğlenceli ve eğitici olursa derslerime okuluma daha çok bağlanırım.” (İD-ö14)

“Önemli olduğunu düşünüyorum.” (İD-ö15)

“Öğrencilerin okula bağlılığındaki en önemli etken öğretmenin çocuklarına ilgisini ve canlılığını aktif tutabilmesidir.” (İD-ö16)

“Bence çok etkili çünkü öğrenciler eğitim programını severse daha bağlı olur.” (AD-ö21)

“Okuldaki bağlılığı artırır. Dersler daha eğlenceli geçer.” (AD-ö22)

“Okula bağımlılığımı etkiliyor. Dinlemek en güzel şeydir. Öğretmenlerin anlattıkları ile bilgi kazanıyorum ve bu beni mutlu ediyor.” (AD-ö23)

“Bir eğitim programının amacının öğrencilerin yararına olmasını öğretmenlerin, eğitimcilerin veya velilerin fark etmesinden ziyade bir öğrencinin fark etmesi projenin öğrenci üzerinde daha etkili olmasını sağlar. Eğitim programının faydalarını öğrenciler keşfettikten sonra okula bağlılıkları buna bağlı olarak artacaktır. Öğrenciler okula zorla gelinen bir yerden çok, bilgi öğrenme konusunda ona yardımcı olacak bir kurum olarak düşünecektir.” (İD-ö28)

“Öğrencilerin eğitim programları okula bağlılığını olumlu şekilde etkiler ve bu oldukça önemlidir.” (OD-ö36)

4.2.5.2. Uzaktan Eğitim Sürecinde Okula Bağlılık Durumunuza İlişkin Öğrencilerin Görüşlerinden Elde Edilen Bulgular ve Yorumlar

Tablo 47’de uzaktan eğitim sürecinde okula bağlılık durumunuza ilişkin öğrencilere uygulanan yarı yapılandırılmış görüşme formundan elde edilen bulgular yer almaktadır.

Tablo 47

Uzaktan Eğitim Sürecinde Öğrencilerin Okula Bağlılık Durumuna İlişkin Öğrenci Görüşlerine Ait Frekans Dağılımı

Kategoriler	Görüşler	f
Okula Bağlılık Azaldı	Uzaktan Eğitim Programında Okula Bağlılık Düzeyim Azaldığı Yönünde Görüşler	19
Okula Bağlılık Arttı	Uzaktan Eğitim Sürecinde Okula Bağlılık Düzeyim Arttığı Yönünde Görüşler	12
Toplam		31

Uzaktan Eğitim sürecinde okula bağlılık durumunuza ilişkin öğrenci görüşleri incelendiğinde iki anlamsal kategoriye ayrılmıştır. Öğrenci görüşleri incelediğinde bazı öğrenciler uzaktan eğitim sürecinde okula bağlılık düzeylerin de azalma olduğu yönünde

görüş belirtmektedir. Öğrencilere göre uzaktan eğitim sürecinde okula bağlılık durumunun azalmasına ilişkin faktörler Şekil 29’da belirtilmektedir.

Şekil 29

Öğrencilere Göre Uzaktan Eğitim Sürecinde Okula Bağlılık Durumunu Azaltan Nedenler

Öğrenci görüşleri incelendiğinde, uzaktan eğitimde okula bağlılığını azalmasının nedenleri Şekil 29’da görüldüğü gibi, uzaktan eğitim de zorunluluk olmaması, okula özlem duygusunun azalması, dersleri anlamada yaşanan zorluk, kameraların kapalı olması, canlı derslerden hoşlanmamasıdır. Bu etkenlerden dolayı okula bağlılık durumunun azaldığını belirtmektedirler. Öğrenci görüşlerinden bazıları aşağıda verilmiştir:

“Çok fazla bağlılık olmadı uzaktan eğitimde.” (OD-ö2)

“Uzaktan eğitimde bir zorunluluk olmadığı için disiplinin azaldığını ve bağlılığı düştüğünü düşünüyorum.” (OD-ö3)

“Bağlılığımın azaldığını düşünüyorum”. (OD-ö4)

“Önceleri özliyordum. Artık özlemiyorum”. (OD-ö5)

“Okula yüz yüze devam etmiş olsaydım okula daha bağlı olurum ve derslerime karşı daha istekli olurum.” (OD-ö6)

“Uzaktan eğitimin okuldaki yüz yüze eğitime bağlı olduğunu düşünemiyorum” (OD-ö7)

“Okula bağlılığımı kötü etkiledi” (OD-ö8)

“Bazı öğrenciler uzaktan eğitim sürecinde dersleri anlayamadığı için okula gitmek istiyor.” (AD-ö9)

“azaldı”. (AD-ö10)

“Uzaktan eğitim sürecinde okula bağlılığım kalmadı.” (İD-ö14)

“Uzaktan eğitimde bence okula bağlılık durumumuz kötü gitti.” (AD-ö17)

“Her gün 7 saat canlı ders yapmak hiç hoşuma gitmiyor, üstelik çok da sıkıcı” (AD-ö19)

“Yüzyüze eğitimi tercih ederim.” (AD-ö20)

“5.Sınıf olduğum için okulumu hiç göremedim. Sadece sınav için gittim. Bağlılık duymadım”. (İD-ö25)

“Uzaktan eğitim süreci gerçekten çok zorlu ve sıkıntılı bir süreç ve hayatımızın bir bölümünde daha yer alacak gibi gözüküyor. Ben okula bağlı olduğumu söyleyemeyeceğim. Çünkü kamera ve mikrofonların da genellikle kapalı olması ortamı sessizleştiriyor ve okul ortamını ciddi anlamda yok ediyor. (İD-ö28)

“İlk başta okula hakim olsam da gün geçtikçe uzaklaştım”. (İD-ö32)

“Uzaktan eğitimle birlikte ülke genelindeki öğrenciler okula bağlanmakta sorun yaşadı dersler başladı ve bu hem öğrencileri hem de velileri olumsuz etkiledi. (OD-ö36)

Öğrenci görüşleri incelediğinde bazı öğrenciler uzaktan eğitim sürecinde okula bağlılık düzeylerin de arttığı yönünde görüş bildirdi. Öğrenciler, uzaktan eğitim sürecinde okulu daha çok özledikleri, ödevlerini yaptıkları, öğretmenlerinden destek aldıkları, duygularını kontrol ettikleri, derslerden geri kalma kaygısı ile sürekli takip ettikleri yönünde görüş bildirerek okula bağlılık düzeylerin de arttığını ifade etmektedirler. Bu öğrencilerden bazılarının görüşleri şöyledir;

“Uzaktan eğitim bizi okula daha çok bağladı diye düşünüyorum”. (AD-ö21)

“Uzaktan eğitimde okula olan bağlılığım arttı, okulu özledim” (AD-ö22))

“Uzaktan eğitimde sürekli derslere girdik. Verilen ödevleri yaptık. Öğretmenlerimiz çok güzel anlattı.” (İD-ö26)

“Uzaktan eğitimde online derslere girmekte zorlandığımız zamanlarda öğretmenlerimizin ilgisiyle devamlılık sağladık”. (İD-ö16)

“Evet bu beni biraz etkiledi ama yüz yüze eğitimin bir gün tekrar başlayacağı umuduyla kendimi korudum.” (AD-ö23)

“ Uzaktan eğitim sürecinde çok memnunum”. (AD-ö11)

“Bence uzaktan eğitim okuldan çok daha farklı. Nedeni de bana zorunluluk gibi gelmemesi” (İD-ö15)

“Yüzyüze eğitimde olmasada canlı dersleri hiç kaçınmadan takip etmeye çalıştım.” (İD-ö27)

“İdare eder”. (İD-ö29)

“Her zaman devam ettim.” (İD-ö30)

“Geri kalma dersi anlamam korkusu ile eğitim öğretim hayatıma olan özlemim ile derslere katıldım. (OD-ö33)

“Düzenli olarak tüm derslerime katılmaya çalışıyorum. Derslerimi takip ediyor, öğretmenlerimin verdiği ödevleri yapıyorum. Okula gidemesem de evden takip ediyorum.” (OD-ö35)

4.2.5.3. Uzaktan Eğitim Sürecinde Uygulanan Öğretim Programında Okula Bağlılığınızı Etkileyen Olumlu ve Olumsuz Etmenlere/Faktörlere İlişkin Öğrencilerin Görüşlerinden Elde Edilen Bulgular ve Yorumlar

Tablo 48’de uzaktan eğitim sürecinde uygulanan öğretim programında okula bağlılığınızı etkileyen olumlu ve olumsuz etmenlere/faktörlere ilişkin öğrencilere uygulanan yarı yapılandırılmış görüşme formundan elde edilen bulgular yer almaktadır.

Tablo 48

Uzaktan Eğitim Sürecinde Uygulanan Öğretim Programında Öğrencilerin Okula Bağlılığını Etkileyen Olumlu ve Olumsuz Etmenler/Faktörlere İlişkin Öğrenci Görüşlerine Ait Frekans Dağılımı

Kategoriler	Görüşler	f
Olumlu Etkileri	Uzaktan Eğitim Sürecinde Uygulanan Öğretim Programında Okula Bağlılığınızı Etkileyen Olumlu Görüşler	17
Olumsuz Etkileri	Uzaktan Eğitim Sürecinde Uygulanan Öğretim Programında Okula Bağlılığınızı Etkileyen Olumsuz Görüşler	25
Toplam		42

Uzaktan eğitim sürecinde uygulanan öğretim programında okula bağlılığınızı etkileyen olumlu ve olumsuz etmenlere/faktörlere ilişkin öğrenci görüşleri iki anlamsal kategoriye ayrılmıştır. Öğrenciler, uzaktan eğitim sürecinde uygulanan öğretim programında okula bağlılığınızı etkileyen olumlu etmenler arasında, teknolojiyi kullanma

yeteneğinin artması, derslerden geri kalınmaması, sorumluluklarımı farkına varma, okulu özleme, okuldan kopmama, yeni konuları öğrenme, arkadaşları ile iletişim kurma, derse hazırlanmanın kolay olması, servislerde yorulmama, ders sürelerinin kısa olması, öğretmenlerin olumlu yaklaşımı, derslere ve kendilerine daha çok zaman ayırabilmesi olarak belirtmektedirler. Genç, Engin ve Yardım (2020) yaptıkları araştırmada lisansüstü öğrencilerin uzaktan eğitim uygulamalarının verimini arttırdığını düşündükleri faktörler derslere fiziksel hazırlığın ortadan kalkması, öğretim elemanlarının destekleyici tavır ve yeterlikleri, öğrencilerin nitelikleri, ödevlerin öğrencileri derse hazırlaması/dersten kopmayı önlemesi, öğretimsel görevlere verilen geribildirimler, kaynaklara erişim kolaylığı sağlaması, online eğitimlere katılım fırsatı sonuçlarına ulaşmışlardır. Kaplan ve Alkan (2022) Araştırmaya katılan öğretmenlere göre web tabanlı uzaktan eğitim öğrencilere okulu gidip gelme, okul için hazırlanma gibi konularda zaman tasarrufu sağlamış ve öğrenciler daha çok derslerine odaklanabilme imkanına sahip olmuşlardır. Benzer bir şekilde, Doğan ve Koçak (2020) tarafından gerçekleştirilen çalışmada öğretmenler uzaktan eğitimin öğrencilerin zamandan ve mekândan tasarruf etmesini sağlayarak kendilerini geliştirmek için daha fazla imkân verdiğini ifade etmiştir. Bu sonuçlar araştırma sonuçları paralellik göstermektedir. Bu öğrencilerden bazılarının görüşleri şöyledir:

“.....Bunun yanında teknolojiyi kullanma kabiliyetimin arttığını düşünüyorum.”
(OD-ö4)

“Olumlu olarak kendimize ve derslerimize ayıracak daha çok vaktimiz olmasıdır.”
(OD-ö7)

“Olumlu olan görüşlerim derslerden geri kalmaması, geleceğin parlak olması. olumsuz görüşüm yok”. (AD-ö11)

“Bence öğretmenlerimiz çok ilgili ve kamaranın açık olması disipline sokuyor”. (İD-ö15)

“Ben 8. Sınıf olduğum için sınavlara hazırlanıyordum ve sorumluluğumun ne olduğunu biliyordum.” (İD-ö16)

“Ben uzaktan eğitimde daha çok okuluma bağlandım. Çünkü okulu çok özledim.”
(AD-ö23)

“Bu dönemde çok iyi olmuş en azından bizi teselli eder. Ben okula daha çok bağlandım” . (AD-ö24)

“Olumlu yönü sorumluluğum arttı. Kendim ders saatlerinde girip programını takip ediyordum” . (İD-ö26)

“.....Olumlu Faktörler; Yeni konuları az da olsa öğrenmiş olduk.Okuldan tam olarak bağlarımızı koparmayarak motive olduk, az da olsa arkadaşlarımız oldu” . (İD-ö27)

“Olumlu olan yönleri derse hazırlığın çok hızlı gerçekleşebilmesi olduğunu düşünüyorum” . (İD-ö28)

“Olumlu etkileyen özellikler derslerimi çalışmam”, (İD-ö29) “

“..... Ama servislerde yorulmadım. (İD-ö30)

““Okula olan özlemimiz arttı.”. (İD-ö31)

“Öğretmenlerin bizlerle ilgilenmesi yoklama alması dolayısıyla derslere katıldım. Uzaktan eğitimin zorunlu bağlayıcı takip edilebilir olduğunu düşünüyorum.” (OD-ö33)

““ . Bence olumluydu. Bütün öğretmenlerim konuları öğretmeye çalıştı”. (OD-ö34)

“Okula bağlılığımı etkileyen herhangi bir olumsuz etmen yok. Ayrıca okuldaki kadar olmasa da uzaktan eğitimde de sınıf ortamı sağlanabiliyor.” (OD-ö35)

“Olumlu tarafları ders süreleri azaltılarak öğrencilerin odaklanmasını ve dersi dinleme olarak etkiledi.” (OD-ö36)

Uzaktan eğitim sürecinde uygulanan öğretim programında okula bağlılığınızı etkileyen etmenler konusunda bazı öğrenciler okula bağlılık durumunu olumsuz etkileyen etmenlerin olduğu yönünde görüş bildirmektedirler. Öğrencilere göre uzaktan eğitim sürecinde uygulanan öğretim programında okula bağlılığınızı etkileyen etmenler arasında; okulda soğumaları, okuldan koptukları, öğretmenlerle iletişimin zayıflaması, arkadaşları ile iletişimin zayıflaması, derslerin sıkıcı olması, sosyalleşmenin olmaması, fiziksel olarak hareket kısıtlılığı, internet kopmalarından dolayı dersten kopmaları, konuları öğrenememe, teknoloji bağımlılığının artması, dikkatin çabuk dağılması, okul kültüründen uzak olması, konuları öğrenmede yetersiz olması, sorumluluk duygusunu azalması, uzun süre ekrana bakmadan dolayı göz sağlığını etkilemesi, uyum sağlayamama kameraların kapalı olması olarak belirtmektedirler. Genç, Engin ve Yardım (2020) yaptıkları araştırmada uzaktan eğitim süreci üzerinde olumsuz etki oluşturan faktörler ise derslerin bir günde yoğunlaşması, artan ödev yükü, aile üyelerinin gürültüsü/dışarıdan gelen uyarılar, öğretimsel görevlerin yeterli açıklanmaması,

teknolojiye aşırı maruz kalma, pandemi kaynaklı sorunlar, öğrenci niteliklekleri, internet kaynaklı sıkıntılar, sistemsel-teknolojik sorunlar, yöntem ve tekniklerde tekdüzelik, sınıf mevcutlarının fazlalığı sonucuna ulaşmıştır. Özdoğan ve Berkant (2020). Yapılan araştırmada uzaktan eğitimin sıklıkla ifade edilen dezavantajları ise, ölçme ve değerlendirme eksikliği, motivasyon kaybı, internet ve bilgisayar eksikliği, fırsat eşitsizliği, etkileşim yetersizliği, teknik olarak yaşanan problemler, sosyalleşme eksikliği ve sürece hazırlıksız olma olarak sıralanabilir. Bu sonuç araştırma sonucu ile benzerlik göstermektedir. Bu öğrencilerden bazılarının görüşleri şöyledir:

“Uzaktan eğitim okuldan soğumamıza neden oldu”. (OD-ö1)

“Olumsuz, okuldan çok kopmak, olumlusu kendim için yoktur”. (OD-ö2)

“Bence herkes için eşit bir ortam oluşmadı ve bu da öğrenim ve test kısmını olumsuz etkiledi.” (OD-ö3)

“ Öğretmenlerimle ve arkadaşlarımla yüzyüze görüşemediğim için ilişkimizde zayıfladığını düşünüyorum. Bunun yanında teknolojiyi kullanma kabiliyetimin arttığını düşünüyorum. (OD-ö4)

“Dersler sıkıcı geçiyor”. (OD-ö5)

“Okula gidemeyerek arkadaşlarımla sosyalleşemiyorum. Fiziksel olarak hareketlerim azaldı”. (OD-ö6)

“Olumsuz olarak ise yaşadığımız internet kesintisiyle derslere giremememizdir.” (OD-ö7)

“Konular yüz yüze olduğu gibi açıklayıcı anlatılmıyor.” (OD-ö8)

“Okula bağlılığımı uzaktan eğitim sürecinde iyi idare edebiliyorum olumsuz faktörler ise bazı dersleri anlamakta güçlük çekebiliyorum.” (DD-ö9)

“Teknolojiye bağımlılığı arttı”. (AD-ö19)

“Öğretmenlerle canlı olarak ders işlenmediği için konu eksiklikleri eğitim hayatımızı olumsuz etkilediğini düşünüyorum”. (AD-ö12)

“ İnternet sorunları, hocaların işi çıkabiliyor aynı şekilde öğrencilerinde. Ve yüz yüze iken ki kolaylık olmuyor. (İD-ö13)

“Olumlu bir yönü yok. Olumsuzlar, İletişim çok az, Dikkatim çabuk dağılıyor, Anlatılan konuları bazen anlamıyorum. Çok hızlı yeni konuya geçiyoruz. Konular çok fazla, teknik sorunlar çok yaşanıyor. Hiç eğlenceli değil. Sıkılıyorum” (İD-ö14)

“Uzaktan eğitimde hocalarımız, ailelerimiz ve bizler adapte olma konusunda biraz zorlandık” (AD-ö18)

“Yüz yüze eğitimdeki kadar okul atmosferi oluşmuyor” (AD-ö20)

“Öğretim programı bizi okula göre daha olumsuz etkiledi bunun ilk örneği de dersteki öğrenci sayılarının azlığı olmalıdır”. (AD-ö21)

“Okulda dersi daha iyi anladım, sessizce dinlerdik. Uzaktan eğitimde çok cızırtı olurdu anlayamazdık”. (AD-ö22)

“Arkadaşlarımı, öğretmenlerimi tanıyamadım. Bu kötü etkiledi beni.” (İD-ö25)

“Olumsuz yönü de internet bağlantısı sorunları yaşadık. Bazen derse giremediğimiz durumlar oldu.” (İD-ö26)

“Olumsuz faktörler; Çoğu arkadaşlarımı tanıyamadık derslere katılmadılar katılanlar ile de çok kaynaşamadık. Yeni tanıdığımız öğretmenler ile de iletişim kurmakta güçlük çektik. Sürekli sabit oturmak uykumuzu getirdi ayrıca da uzun süre ekrana bakmak gözlerimizi yordu.” (İD-ö27)

“Olumsuz yönü olarak kamera ve mikrofonların kapalı olmasının ortamı sessizleştirmedi diyebilirim.” (İD-ö28)

“Evde olmak beni arkadaşlarımda uzaklaştırdı”. (İD-ö30)

“ Uzaktan eğitimin zor ve konsantre eksikliği yaşadım. Tabi ki ilk günler okul hayatında zorlanacağım. (İD-ö31)

“Uzaktan eğitim sürecinde uygulanan eğitim sürecinde olumsuz olarak okuldan ve derslerden uzaklaştım.” (İD-ö32)

“Olumsuz tarafları öğrenciler her geçen gün dersleri hafife aldı ve bunun sonucuyla ders anlamaları zorlaştı.” (OD-ö36)

“Ders programımızı çok yoğun buluyorum ve okula gittiğimiz günlerde bile canlı dersler oluyor bu çok sıkıcı” (AD-ö19)

4.2.5.4. Uzaktan Eğitim Sürecinde Öğrenmeye İstekli Olma Durumunuza İlişkin Öğrencilerin Görüşlerinden Elde Edilen Bulgular ve Yorumlar

Tablo 49’da uzaktan eğitim sürecinde öğrenmeye istekli olma durumunuza ilişkin öğrencilere uygulanan yarı yapılandırılmış görüşme formundan elde edilen bulgular yer almaktadır.

Tablo 49

Uzaktan Eğitim Sürecinde Öğrencilerin Öğrenmeye İstekli Olma Durumuna İlişkin Öğrenci Görüşlerine Ait Frekans Dağılımı

Kategoriler	Görüşler	f
Öğrenmeye İsteklilik Azaldı	Uzaktan Eğitim Sürecinde Öğrenmeye İstekli Olma Düzeyi Azaldığına İlişkin Öğrenci Görüşleri.	16
Öğrenmeye İsteklilik Arttı	Uzaktan Eğitim Sürecinde Öğrenmeye İstekli Olma Düzeyinin Arttığına İlişkin Öğrenci Görüşleri.	14
Öğrenmeye İsteklilik Durumunda Bir Değişiklik Olmadı	Uzaktan Eğitim Sürecinde Öğrenmeye İstekli Olma Düzeyinde Bir Değişiklik Olmadığına İlişkin Öğrenci Görüşleri.	6
Toplam		36

Uzaktan eğitim sürecinde öğrenmeye istekli olma durumunuza ilişkin öğrenci görüşleri incelediğinde üç anlamsal kategoriye ayrılmıştır. Uzaktan eğitim sürecinde öğrenmeye istekli olma durumuna ilişkin bazı öğrenciler öğrenme isteğinin azaldığı yönünde görüş belirtmektedirler. Araştırmaya katılan öğrenciler, uzaktan eğitim sürecinde öğrenmede zorluk yaşamaları, dersi dinlemek isteğinin olmaması, sınavlar yapılmaması, evde dikkatin çabuk dağılması, canlı derslerde sıkılmaları nedenleri ile öğrenme isteklerinin azaldığını ifade etmektedirler. Eken, Tosun ve Tuzcu Eken (2020: 124) Pandemi sürecinde uzaktan eğitimde yaşanan en önemli sorunlardan bir diğeri de, kendi öğrenme planını yapamayan, zaman yönetimi konusunda sorun yaşayan öğrencilerdir. Sınıf ortamına alışkın öğrencilerde ders dinlemek, not almak, ders sonrasında tekrar etmeye yönelik yeterli motivasyonun sağlanamaması, sorun olarak gündeme gelmektedir. Bu öğrencilerden bazılarının görüşleri şöyledir:

“Uzaktan öğrenimde zorluklar yaşadım”. (OD-ö1)

“Aslında yüz yüze eğitimde öğrenme isteğim daha fazlaydı fakat uzaktan eğitimde bu o kadar fazla olmadı.” (OD-ö2)

“Öğrenmeye olan isteğim azaldı”. (OD-ö4)

“Bazen dersi dinlemek istemiyorum”. (OD-ö5)

“Uzaktan eğitimde okul ortamından uzakta kaldığım için öğrenmeye isteğimin azaldığını düşünüyorum”. (OD-ö7)

“Öğrenme isteğimi kötü etkiledi.” (OD-ö8)

“Uzaktan eğitim öğrenme isteğini olumsuz etkiledi.” (AD-ö12)

“Aslında uzaktan eğitimde okul olduğu için çaba göstermek zorundaydık ama zorlu geçti”. (İD-ö13)

“ Öğrenmeye karşı isteğim daha azaldı.” (İD-ö14)

“Öğrenme isteğimin arttığını söyleyemem ancak derslerin online olduğu için daha kolay giriş yapabiliyorduk önceden hazırlık yapmamız gerekmiyordu bu da derslere girmemi olumlu etkiliyordu. (İD-ö16)

“Tüm canlı derslere giriyorum ama bazen canım hiç girmek istemiyor ve bazı zor dersler var. O dersleri anlamıyorum. (AD-ö19)

“Öğrenme isteğimizin azaldığını düşünüyorum. Yüz yüze daha verimliydi. (AD-ö21)

“ Bu sene sınav öğrencisi olduğum için canlı derslere girmek bazen vakit kaybı olabiliyordu. Derslere girme sebebi genellikle iyi bir not alabilmektir. Bundan dolayı derse zorla girdiğim zamanlar oluyordu. Derse istekli girmeyince öğrenmek de zorlaşıyordu. Sevdiğim öğretmenler veya sevdiğim derslerde daha istekli girdiğimi söyleyebilirim. (İD-ö28)

“Sıkılmak” (İD-ö29)

“Sınav vb. şeyler yapılmadığı için kendimi öğrenmeye istekli bulmadım”. (İD-ö32)

“ Bazen çok sıkıldım. Evde dikkatim dağılıyordu. Dışarı çıkmak istiyordum. Uzaktan eğitimde daha zor anlıyordum.” (OD-ö34)

Uzaktan eğitim sürecinde öğrenmeye istekli olma durumuna ilişkin bazı öğrenciler öğrenme isteğinin arttığı yönünde görüş belirtmektedirler. Araştırmaya katılan öğrenciler, öğrenmekten zevk almaları, uyum sağlamaları, dersleri merak etmeleri, istekli olmaları, azimle çalışmaları, öğretmenlerin destek sunmaları, ailelerin destek sunmaları, eğlenceli bulmaları, LGS sınavının olması, sorumlulukların farkında olmaları sebebiyle öğrenme isteğinin arttığını ifade etmektedirler. Bu öğrencilerden bazılarının görüşleri şöyledir:

“Başta pek alışamadım. Sonraları daha istekli bir şekilde derslere katıldım”. (OD-ö6)

“ Ben uzaktan eğitim sürecinde elimden geldiğince anlamaya çalışıyorum ve öğrenmekten zevk alıyorum.” (AD-ö9)

“arttı”. (AD-ö10)

“Bazen dersler sıkabiliyor ama merakta ediyorum”. (İD-ö15)

“Bu dönemde çok istekle ve azimle çalıştığımı düşünüyorum. Ayrıca zaten hocalarım ve ailem bana çok destek çıktılar”. (AD-ö18)

“Elimden geleni yapmaya çalıştım.” (AD-ö20)

“Uzaktan eğitimde öğrenmeyi çok istedim ama maalesef bağlantı kayıpları gibi sorunlar yüzünden bazı konuları anlayamadım.” (AD-ö22)

“Öğretmenlerimiz anlattıkları derste adapte olmamı sağladı.” (AD-ö23)

“Çok umutsuzdum ama daha çok çalıştım ve güzel geçti.” (AD-ö24)

“Canlı derslerim çok eğlenceli olduğunu düşünüyorum. Derslere çok istekli girdim.” (İD-ö25)

“Uzaktan eğitimde ders programları devam etti. Takip ettiğim için verimli oldu.” (İD-ö26)

“Bence canlı derslerimiz eğlenceli geçti. Öğretmenlerimizin de katkılarıyla öğrenme isteği arttı.” (İD-ö27)

“Öğrenmeye istekli olmamız sınavlar ve LGS içindi. Bu konularda başarısız olmamak için bir kısım öğrenci öğrenmeye istekli hale geldi”. (OD-ö36)

“Öğrenmeyi istedim tam olmadı”. (OD-ö33)

“Evde olmanın verdiği rahatlık insanı biraz gevşetse de hep ders bilincindeydim.” (OD-ö3)

“İstekli olmak benim için önemli bir durum” (AD-ö11)

“uzaktan eğitimde öğrenme isteğim değişmedi”. (AD-ö17)

“Her zaman ki gibi hevesliyim”. (İD-ö30)

“Öğrenme isteğinden bir şey kaybetmedim fakat elektronik ortam çok daha zor”. (İD-ö31)

“Yeni şeyler öğrenmeye her zaman istekliyimdir. Okulda veya evde olmak öğrenme isteğimi etkilemedi”. (OD-ö35)

4.2.5.5. Uzaktan Eğitim Sürecinde Okula Karşı Sorumluluklarınızı Yerine Getirmenize İlişkin Öğrencilerin Görüşlerinden Elde Edilen Bulgular ve Yorumlar

Tablo 50’de uzaktan eğitim sürecinde okula karşı sorumluluklarınızı yerine getirmenize ilişkin öğrencilere uygulanan yarı yapılandırılmış görüşme formundan elde edilen bulgular yer almaktadır.

Tablo 50

Uzaktan Eğitim Sürecinde Öğrencilerin Okula Karşı Sorumluluklarını Yerine Getirmelerine İlişkin Öğrenci Görüşlerine Ait Frekans Dağılımı

Kategoriler	Görüşler	f
Sorumluluklarımı Yerine Getirdim	Uzaktan Eğitim Sürecinde Okula Karşı Sorumluluklarınızı Yerine Getirmeye İlişkin Öğrenci Görüşleri.	25
Sorumluluklarımı Yerine Getiremedim	Uzaktan Eğitim Sürecinde Okula Karşı Sorumluluklarınızı Yerine Getirememeye İlişkin Öğrenci Görüşleri.	7
Toplam		32

Uzaktan eğitim sürecinde okula karşı sorumluluklarınızı yerine getirmenize ilişkin öğrenci görüşleri incelediğinde iki anlamsal kategoriye ayrılmıştır. Uzaktan eğitim sürecinde okula karşı sorumluluklarını yerine getirmeye ilişkin öğrencilerin bir kısmı, “okula karşı sorumluluklarını yerine getirdim” yönünde görüş belirtmektedirler. Öğrenciler, dersleri düzenli takip etme, ödevleri yapma, projelere katılma, derse aktif katılma ve diğer sorumlulukları yerine getirdiklerini ifade etmektedirler. Bu öğrencilerden bazılarının görüşleri şöyledir:

“Canlı dersleri kaçırmamaya çalıştım.” (OD-ö2)

“Tüm sorumluluklarımı yerine getirdiğimi düşünüyorum.” (OD-ö4)

“Ödevlerimi yaptım. Tübitak etwining projelerine katıldım. Bunlar eğlenceliydi.”(OD-ö5)

“Sorumluluklarımı yerine getirdim. Ancak okula gitseydim daha verimli ve istekli çalışabilirdim.” (OD-ö6)

“Uzaktan eğitim sürecinde okula karşı sorumluluklarımı yerine getirmeye çalışıyorum”. (OD-ö7)

“Ben okula karşı sorumluluklarımı yerine getirmeye çalışıyorum ve sorumluluklarımı yerine yeterince getirdiğini düşünüyorum.” (DD-ö9)

“evet” (AD-ö10)

“Sorumluluklarımı yerine getirmesi çok güzel.” (AD-ö11)

“Sorumluluklarımı yaptım. Ödevlerimi, projelerimi sunumlarımı tamamladım. Canlı derslerimin hepsine girdim”. (İD-ö14)

“Sorumluluklarımı yerine getiriyorum ama pek zorunluluk gibi gelmiyor.” (İD-ö15)

“Online eğitim alışık olmadığımız bir durum olsa da çoğu sorumluluğumu yerine getirdim. (İD-ö16)

“İlk başlarda çok zorlandım ama daha sonra alışınca hepsinin üstesinden geldiğimi düşünüyorum.” (AD-ö18)

“Genelde tüm derslere katılıyorum sorumluluklarımsa çoğunu yerine getirmeye çalışıyorum ama ev imkanlarıyla olduğu kadar.” (AD-ö19)

“Sorumluluklarımı yerine getirmeye çalışırım.” (AD-ö20)

“yani 1 buçuk yıl okula gitmediğimiz için sorumluluklarımızı yerine getirmeliyiz.” (AD-ö23)

“Sorumluluklarımı yerine getirdim ve şimdi zamanımı boşa harcamamış oluyorum” (AD-ö24)

“Derslerin tamamına girdim. Hiç ders kaçırmadım.” (İD-ö25)

“Derse katılımımız ile sorumluluğumuzu yerine getirdik.” (İD-ö26)

“Uzaktan eğitimde derse girmek, soruları cevaplamak ödevleri zamanında yapmaktan başka pek bir sorumluluğumuz olmuyor. Ben kendi adıma sorumluluğumu yerine getirdiğimi düşünüyorum.” (İD-ö28)

“Ödevlerimi yaptım.” (İD-ö29)

“Hepsini yerine getirdim.” (İD-ö30)

“Elimden geleni yaptım.” (OD-ö33)

“Bir öğrenci olarak derslere girmek gibi sorumluluklarımı yerine getirdiğimi düşünüyorum.” (OD-ö34)

“Evden, okula karşı yerine getirebileceğim sorumluluğum derslerimi takip etmektir. Ben de tüm sene boyunca düzenli olarak derslerime katılarak sorumluluğumu yerine getirdim.” (OD-ö35)

“Okula karşı getirilen sorumluluklarımız artmıştı. Ödevler, çalışmalar vb. bu sorumluluklar eğitim çerçevesinde önemli şeylerdi ve çok doğru ve yerine getirilmesi gereken sorumluluklar.” (OD-ö36)

Uzaktan eğitim sürecinde okula karşı sorumluluklarını yerine getirmeye ilişkin bazı öğrenciler, “okula karşı sorumluluklarımı yerine getirmedi” yönünde görüş belirtmektedirler. Öğrenciler uzaktan eğitim sürecinde okul ile bağ kuramama, boş verme, sosyal etkinlikleri yapmama, okula gidememe, ödevleri yapmama, derslere girme isteği azalmasından dolayı uzaktan eğitim sürecinde okula karşı sorumluluklarını yerine getirmediklerini ifade etmektedirler. Bu öğrencilerden bazılarının görüşleri şöyledir:

“Uzaktan eğitim olduğu için boşvermişliklerim var. (OD-ö1)

Okulla somut bağımız olmadığı için zorlaştı.” (OD-ö3)

“Getiremedim.”(OD-ö8)

“Uzaktan eğitim geçtiğimiz yıllarda okulda yaptığımız yarışmalar, proje, eğlenceli oyunlar yapmadığımız için sosyal gelişimimizi olumsuz etkiledi.” (AD-ö12)

“Uzaktan eğitimde okula gidemediğimiz için sorumluluklarımızı yerine getiremedik.” (AD-ö18)

“Sorumluluklarımızı yapmamaya başladık. Ödevlerimiz aksadı ya da önemsemedik. Derslere girme isteğimiz azaldığı için sorumluluklarımızı da yerine getirmedik.” (AD-ö21)

“Okula gitmediğimiz için sorumluluklarımız pek yerine getiremedik.” (İD-ö27)

4.2.5.6. Uzaktan Eğitim Sürecinde Okula Bağlılığınızı Arttırmak İçin Neler Yaptıklarına İlişkin Öğrencilerin Görüşlerinden Elde Edilen Bulgular ve Yorumlar

Tablo 51’de uzaktan eğitim sürecinde okula bağlılığınızı arttırmak için neler yaptıklarına ilişkin öğrencilere uygulanan yarı yapılandırılmış görüşme formundan elde edilen bulgular yer almaktadır.

Tablo 51

Uzaktan Eğitim Sürecinde Öğrencilerin Okula Bağlılığını Artırmak İçin Neler Yaptıklarına İlişkin Öğrenci Görüşlerine Ait Frekans Dağılımı

Kategoriler	Görüşler	f
Canlı Derslere Katılım	Uzaktan Eğitim Sürecinde Okula Bağlılığını Arttırmak İçin Canlı Derslere Katılım İle İlgili Öğrenci Görüşleri.	15
Sorumluluklarını Yerine Getirme	Uzaktan Eğitim Sürecinde Okula Bağlılığını Arttırmak İçin Ödevleri Yapma, Derslerine Çalışma, Test Çözme, Kitap Okuma, Projelere Katılma ile İlgili Öğrenci Görüşleri.	22
Arkadaşları İle İletişim	Uzaktan Eğitim Sürecinde Okula Bağlılığını Arttırmak İçin Arkadaşları İle İletişim Halinde Olma ile İlgili Öğrenci Görüşleri.	4
Öğretmenleri İle İletişim	Uzaktan Eğitim Sürecinde Okula Bağlılığını Arttırmak İçin Öğretmenleri ile İletişim Halinde Olma ile İlgili Öğrenci Görüşleri.	3
Okula Ziyaret	Okula Ziyaret Etme ile İlgili Öğrenci Görüşleri.	2
Bir Şey Yapmama	Herhangi Bir Şey Yapmama ile İlgili Öğrenci Görüşleri.	3
Toplam		49

Uzaktan eğitim sürecinde okula bağlılığınızı arttırmak için neler yaptıklarına ilişkin öğrenci görüşleri incelediğinde yedi anlamsal kategoriye ayrılmıştır. Uzaktan eğitim sürecinde öğrenciler, canlı dersleri takip düzenli takip etme, derslere aktif katılma, sorumluluklarını yerine getirme, arkadaşları ile iletişim içinde olma, öğretmenleri ile

iletişim içinde olma, okul bahçesinde zaman geçirme yönünün de görüş belirterek okula olan bağlılıklarını artırdıklarını ifade etmektedirler. Bu öğrencilerden bazılarının görüşleri şöyledir:

“Öğretmenlerin verdiği ödevleri yaparak ve canlı derslere girerek okula bağlılığımı artırdım.” (OD-ö2)

“Ödevlerimi düzenli yaptım, uygun ortam aradım.” (OD-ö8)

“Tüm canlı derslerime katılıyorum, bütün ödevlerimi eksiksiz yapıyorum.” (OD-ö4) “.

“Arkadaşlarımla görüşmek, oynamak istiyorum ama herkes maske takmıyor.” (OD-ö4)

“Derslere düzenli girdim, bazı projelerde görev aldım.” (OD-ö6)

“Okula bağlılığımı artırmak için uzaktan eğitim sürecinde derslerime katılıyorum ve öğretmenlerimle iletişim kuruyorum.” (OD-ö7)

“Ders alışıyorum.” (OD-ö8)

“Öğrenci olarak okula bağlılığımı arttırmak için; canlı derslerime giriyorum, ödevlerimi yapıyorum, eğitim programlarından yararlanıyorum.” (AD-ö9)

“Derslerime alışıyorum.” (AD-ö10)

“Ders çalışıp elimden geleni yapıyorum.” (AD-ö11)

“Sınava yönelik test video gibi araç gereerle eğitim aığımı kapatmaya çalıştım.” (AD-ö12)

“Okulun bahçesinde oturup hevesimi almaya çalışıyorum.” (İD-ö15)

“Hergün kendime ödev verdim ve bu ödevleri yaptım.” (İD-ö16)

“Derslerimi düzenli yapıp kitap okuyorum.” (AD-ö17)

“Dersleri kaçırmamaya verilen sorumlulukları zamanı gelmeden yapıp teslim etmeye çalıştım.” (AD-ö18)

“Okula gideceğim günleri sayıyorum.” (AD-ö19)

“Mümkün olduğunca önceliklerimin başında olan eğitimimi almaya çalışırım.” (DD-ö20)

“Dersleri daha eğlenceli hale getirmeye çalıştım, not aldım, fikirlerimi her zaman açıkça şöyledim.” (AD-ö21)

“Ders çalışıp kitap okumak.” (AD-ö22)

“Ders çalışıp kitap okuyorum.” (AD-ö23)

“Okula bağılı olmak içim canlı derslerime giriyorum ve ödevlerimi yapıyorum öğretmenlerimi dinliyorum şimdi okula daha çok bağlandım.” (AD-ö24)

“Arkadaşlarımla telefonla görüşüyoruz.” (İD-ö25)

“Ödevlerimi düzenli yapıyor ve öğretmenlerimi dinliyorum.” (İD-ö26)

“Anlamağım konuları başka kanallardan izliyorum.” (İD-ö27)

“Dersleri, ödevleri kaçırmamaya çalışıyorum, arkadaşlarımla olan iletişimimi koparmamaya çalışıyorum.” (İD-ö28)

“Kitap okuyorum.” (İD-ö29)

“Saatinde derslerime girdim, okulun programına uyup ödevlerimi zamanında yaptım.” (İD-ö30)

“Her sabah erken kalkmaya dikkat ediyorum. Derslerimi okul ciddiyetinde dinleyip yapmaya özen gösterdim.” (İD-ö31)

“Canlı derslere girip kitap okuyorum.” (İD-ö32)

“Okula gider gidip düzenli olup erken uyanıp derslere katılmak.” (OD-ö33)

“Okul arkadaşlarımla farklı platformlarında buluşuyoruz.” (OD-ö34)

“Canlı derslerimden sonra ek kaynaklarımdan çalışıyor, derste yaptıklarımızı tekrar ediyorum.” (OD-ö35)

“Arkadaşlarımızla olan ilişkilerimizi arttırıyoruz.” (OD-ö36)

Uzaktan eğitim sürecinde okula bağılılığını arttırmak için üç öğrenci “herhangi bir şey yapmadıkları yönünde görüş belirtmektedirler. Bu kategoriye ait bazı öğrencilerin görüşleri şöyledir:

“Bu konu ile ilgili çalışmam olmadı.” (OD-ö1)

“Dediğim gibi yeniden başlamayı düşündüğüm için şu an bir şey yapmıyorum zaman ilerledikçe görüşürüz.” (İD-ö13)

“Herhangi bir şey yapmadım.” (İD-ö14)

4.2.5.7. Uzaktan Eğitim Sürecinde Okula Bağılılığını Arttırmak İçin Yapılması Gerekenlere İlişkin Öğrencilerin Görüşlerinden Elde Edilen Bulgular ve Yorumlar

Tablo 52’de uzaktan eğitim sürecinde okula bağılılığını arttırmak için yapılması gerekenlere ilişkin öğrencilere uygulanan yarı yapılandırılmış görüşme formundan elde edilen bulgular yer almaktadır.

Tablo 52

Uzaktan Eğitim Sürecinde Öğrencilerin Okula Bağlılığın Artırmak İçin Yapılması Gerekenlere İlişkin Öğrenci Görüşlerine Ait Frekans Dağılımı

Kategoriler	Görüşler	f
Yüz Yüze Eğitim	Yüz Yüze Eğitime Geçilmesine Yönelik Öğrenci Görüşleri.	5
Hibrit Eğitim	Bazı Derslerin Okulda Bazı Dersler Online Eğitim Yapılması Yönünde Öğrenci Görüşleri.	2
Canlı Ders	Canlı Derslerle İlgili Düzenlemeler ve Düzenli Katılım İle İlgili Öğrenci Görüşleri.	12
Sosyal Faaliyet	Arkadaşları ile İletişim Halinde Olmaya Yönelik Öğrenci Görüşleri .	6
Öğretmen	Öğretmenlerin Öğrencileri Öğrenme Sürecine Yönlendirmesine ilişkin Öğrenci Görüşleri.	5
Akran İlişkileri	Akranları İletişim Halinde Olmaya yönelik Öğrenci Görüşleri .	3
İnternet ve Teknolojiye Ulaşım	İnternet ve Teknoloji İmkânının Sağlanması ile İlgili Öğrenci Görüşleri.	2
Toplam		35

Uzaktan eğitim sürecinde okula bağlılığını artırmak için yapılması gerekenlere ilişkin öğrenci görüşleri incelediğinde 7 anlamsal kategoriye ayrılmıştır. Uzaktan eğitim sürecinde öğrenciler, hibrit eğitim yapılması, canlı derslere düzenli katılması, canlı ders sürelerinin artırılması, canlı ders için uygun ortam sağlanması, canlı derste kameraların açılması, sosyal etkinliklerin düzenlenmesi, öğretmenlerin destek sunması, arkadaşları ile iletişim içinde olmaları ve teknolojik ihtiyaçların karşılanması durumlarında okula bağlılıkları artacağını belirtmektedirler. Ayrıca bazı öğrenciler uzaktan eğitim sürecinde okula bağlılıklarının artmayacağını bunun için yüz yüze eğitime geçilmesi gerektiği yönünde görüş belirtmektedirler. Çünkü yüz yüze eğitimde öğrencilerin sosyalleşmelerine ve arkadaşları ile etkileşim içinde bulunma fırsatı sağlar. Bu etkileşim bireyin gelişimini olumlu yönde etkiler ve okula bağlılıkları artar. Buna ek olarak öğrencilerin okula bağlılık düzeyi yüksek olursa, öğrencilerin akademik başarılarının yanında ders ve ders dışı sosyal aktivitelerde de başarılı olurlar (Taylı ve Dönmez, 2018:4). Ayrıca okul bağlılığı yüksek olan öğrencilerde okul faaliyetlerine katılmada isteklilik göstermektedirler (İhtiyaroğlu ve Demir, 2015: 286). Öğretmenlerini olumlu kişilerarası davranışları benimsemiş olarak algılayan öğrenciler, daha fazla motive olmakta, okul görevlerine girmekte ve daha yüksek akademik başarıya ulaşmaktadır. Aksine, öğretmenlerle olan ilişkilerini, aşırı derecede şiddetli, düşmanca veya çelişkili olarak algılayan öğrencilerin motivasyonu düşmekte ve daha düşük performans sergilemektedirler (Passini, Molinari ve Speltini, 2015 Akt: Sürücü ve Ünal,). Bilgin ve Taş'da yaptıkları araştırmada destekleyici öğretmen davranışlarının, öğrencilerin okula bağlılıklarını olumlu yönde

etkilediği sonucuna ulaşmışlardır. Akran ilişkileri de okul bağlılığını etkileyen etmenlerden biridir. Ergenlik dönemine girmiş bulunan ortaokul öğrencilerinin sosyal gelişimi ve ihtiyaç hissettiği duygusal destek açısından akranları ile kurdukları iletişim önemlidir. Bu nedenle akran ilişkileri ergenlik döneminde okul bağlılığı için önemli olmaktadır (Kızıldağ, Zorbaz ve Zorbaz, 2017:109). Canlı derslere katılabilmeleri için öğrenenlerin eğitimi gerçekleştirebilecek özelliklerdeki donanım ve internet erişimine sahip olmaları gerekmektedir. İnternetin öğrenmeye yönelik ilgiyi arttırması, öğrenmeye olumlu katkılar getirmesi gibi yararları olduğu gibi alt yapının yetersiz olduğu durumlarda ise olumsuzlukların yaşanmasına neden olur. Web tasarımları ile etkileşimleri sırasında ses, görüntü ya da bağlantının kesilmesi gibi teknolojik sorunlar öğrenmeyi engellemekte ve öğrenenlerin motivasyonunu düşürmektedir (Yurdakul,2015:284). Bu yönde görüş bildiren öğrencilerin görüşleri şöyledir:

“Uzaktan eğitimin iyi olmadığı yüz yüze eğitimin anlamını önemini anladım. Okulların bir an önce açılmasını ve yüz yüze eğitim almamızın şart olduğunu anladım.”
(OD-ö1)

“Tek istediğim yüz yüze eğitimidir.” **(OD-ö2)**

“Bir sınıf ortamı gibi sesiz ve dikkat dağıtıcı şeylerin olmadığı ortamda bulunmak ve sorumlulukları yerine getirmek.” **(OD-ö3)**

“Öğrencilerin, öğretmenlerin ekran başında birbirlerini görmesi, internet ortamında da olsa sosyal etkinlik düzenlenebilir koro, film izlemek vb.” **(OD-ö4)**

“Pandemi bitsin artık. Okulda yarışmalar, turnuvalar olsun ama her dersten olsun.”
(OD-ö5)

“Derslere düzenli girmeliyiz. Sınıf arkadaşlarımızla birbirimizi tanımaya çalışmalıyız.” **(OD-ö6)**

“Uzaktan eğitim sürecinde okula bağlılığı artırmak için öğretmenlerimizin ve okulumuzun bizi daha çok motive etmesi gerekir.” **(OD-ö7)**

“Derslere düzenli katılmak.” **(OD-ö8)**

“Derslere girmeli ve aksatmamalıyız. Okulumu çok seviyorum.” **(AD-ö10)**

“Derslerin artması gibi ve okullarınsa yüz yüze eğitime açık olması gibi.” **(AD-ö11)**

“Ücretsiz internet sağlansaydı daha verimli, daha aktif olurduk dersimize.” **(AD-ö12)**

“Ders tekrarı yapıp her şey hazırlıklı olmak.” **(İD-ö13)**

“Okula çağırıp etkinlikle yapabilirler. Öğretmenler daha canlı ders anlatabilir. İlginizi çekecek etkinlikle koyabilirler. 7. Saat canlı ders çok fazla. Azaltabilirler.” (İD-ö14)

“Mesafeli bir şekilde açık alanda buluşmalıyız. (Sınıf arkadaşlarım ve öğretmenimle.” (İD-ö15)

“Öğretmenlerimizle ders dışında da konuşabilirdik.” (İD-ö16)

“Derslerin yanı sıra okulda yaptığımız gibi eğlenceli aktiviteler yapıp derslere daha fazla kişinin girmesini sağlayabiliriz.” (AD-ö18)

“Programımız azaltılıp okuldaki yüzyüze ders saatlerimiz artırılabilir.” (AD-ö19)

“Yüz yüze eğitimi daha çok seviyorum.” (DD-ö20)

“Ben yaptıklarımın iyi yönde şeyler olduğunu düşünüyorum, derslerime katıldım. Okula gelme isteğim arttı uzaktan eğitimin daha zor gelmesi bizi daha da etkiledi. Öğrenciler olarak okula bağlandık.” (AD-ö21)

“Öğrencilerle oyunlar oynamak bence yeterli.” (AD-ö22)

“Arada bir bazı dersleri okulda yapsak güzel olur.” (İD-ö25)

“Herkesin derslere katılıp ödevlerini yapması gerekiyor. Fakat çoğu zaman arkadaşlarım derse katılmıyordu.” (İD-ö26)

“Teknolojik yetersizliğimin giderilmesi ve derslerin daha eğlenceli hale gelmesi.(İD-ö27)

“Öğrenciler için derse girmeyi bir zorunluluk olarak değil boş vakitlerimizi değerlendirdiğimiz faydalı ve eğlenceli birer aktivite olarak gösterilmesini sağlayacak projeler üretilmesi gerektiğini düşünüyorum .” (İD-ö28)

“Çok daha zor ve sıkıcı sosyal olmak bence en iyisi.” (İD-ö31)

“Canlı derslere girip okula bağlı kalmak.” (İD-ö32)

“Derslere sesli ve görüntülü katılmak olabilir. Herkese ayrılmış daha uzun zaman ve daha uzun aralar.” (OD-ö33)

“Arkadaşlarımla okulun bahçesinde vakit geçirmek.” (OD-ö34)

“Ders saatlerimiz biraz daha uzatılabilir.” (OD-ö35)

“Okuldakilerle sık sık etkileşim halinde olunmalı ve canlı dersler zamanında ve adapte olarak katılınması gerekli.”

BEŞİNCİ BÖLÜM

5. SONUÇLAR VE ÖNERİLER

Bu bölümde, araştırmada elde edilen bulgulara ilişkin sonuçlar ve sonuçların ışığında öneriler yer verilmiştir.

5.1. Sonuçlar

Araştırmada elde edilen bulgular iki başlık altında toplanmıştır. İlk önce araştırmanın kapsamındaki öğretmenlerin kişisel bilgilere ilişkin sonuçlar verilmiş, daha sonra araştırmanın alt amaçlarına ilişkin sonuçlar belirtilmiştir.

5.1.1. *Araştırma Kapsamındaki Öğretmenlerin Kişisel Bilgilerine İlişkin Sonuçlar*

İzmir ili Bornova ilçe merkezinde toplam 2020-2021 yılı eğitim-öğretim yılında toplam 29 ortaokul bulunmaktadır. Bornova ilçe merkezindeki 29 ortaokuldan sosyo-ekonomik açıdan üç iyi, üç orta, üç de düşük düzey olarak toplam 9 okul araştırma kapsamına alınmıştır.

Araştırmanın çalışma grubunu bu okullarda görev yapan okul yöneticileri öğretmenler, rehber öğretmenler, 5., 6 7. ve 8. sınıflarda öğrenim gören öğrenciler ile öğrencilerin velileri oluşturmuştur. Her okuldan bir okul müdürü bir de yardımcısı olmak üzere 18 okul yöneticisi, bir rehber öğretmen, üç branş öğretmeni, her sınıf düzeyinden bir öğrenci ve bir veli araştırmaya katılmıştır.

Araştırma kapsamında bulunan 18 okul yöneticisinin 5 tanesi kadın yönetici ve 13 tanesi ise erkek yöneticidir. Araştırma kapsamında görüşlen okul yöneticilerinin 15 tanesi lisans eğitim düzeyinde, 2 tanesi yüksek lisans eğitim düzeyinde ve 1 tanesi de doktora eğitim düzeyindedir.

Araştırma kapsamında bulunan 9 rehber öğretmenin 7 tanesi kadın rehber öğretmen ve 2 tanesi ise erkek rehber öğretmendir. Araştırma kapsamında görüşlen rehber öğretmenlerin 8 tanesi lisans eğitim düzeyinde, 1 tanesi yüksek lisans eğitim düzeyindedir.

Araştırma kapsamında bulunan 27 öğretmenin 16 tanesi kadın öğretmen ve 11 tanesi ise erkek öğretmendir. Araştırma kapsamında görüşülen öğretmenlerin 25 tanesi lisans

eğitim düzeyinde, 1 tanesi yüksek lisans eğitim düzeyinde ve 1 tanesi de doktora eğitim düzeyindedir. Araştırma kapsamında sekiz Türkçe öğretmeni, altı matematik öğretmeni, altı fen bilgisi öğretmeni, iki İngilizce öğretmeni, dört sosyal bilgiler öğretmeni, bir teknoloji tasarım öğretmeni olmak üzere toplam 27 öğretmen ile görüşülmüştür.

Araştırmaya katılan 36 velinin 25'i kadın, 11'i erkektir. Araştırma kapsamında görüşülen 8 tane veli ortaokul düzeyinde, 16 tane veli lise düzeyinde, 2 tane veli önlisans düzeyinde ve 10 tanesi de lisans düzeyinde eğitim seviyesi bulunmaktadır. Araştırmaya katılan 36 öğrencinin 23 kız öğrenci ve 13 erkek öğrenci ile görüşüldü.

5.1.2. Araştırmanın Alt Amaçlarına İlişkin Sonuçlar

Araştırmanın genel amaç çerçevesinde yedi amaç belirlenmiştir. Bu yedi amaca ilişkin sonuçlar aşağıda belirtilmiştir.

5.1.2.1. Bir Eğitim Programının Öğrencilerin Okula Bağlılığını Etkilemedeki Yeri, Önemi ve Etkisine İlişkin Okul Yöneticilerinin Görüşlerine Ait Sonuçlar

Bir eğitim programının öğrencilerin okula bağlılığını etkilemedeki yeri, önemi ve etkisine ilişkin okul yöneticilerinin görüşleri incelendiğinde, eğitim programları öğrencilerin okula bağlılık durumunda etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Eğitim Programının teknik yapısı ve uygulanabilirliği okula bağlılığı etkilediği söylenebilir. Eğitim programı, bireyde istendik kazanımların neler olacağı ve bu kazanımlara ulaşmak için girişilecek her türlü etkinliği düzenlemesidir. Eğitim programı, öğrencinin okul içi ve okul dışı planlı tüm etkinliklerini kapsadığı için öğrencinin okula bağlılığında etkili olduğu sonucuna varılmıştır. Eğitim programları öğrencilerin ilgi, ihtiyaç ve hazır bulunuşluk düzeyleri ne uygun olduğunda öğrencilerin okula bağlılık durumunu olumlu etkileyeceği söylenebilir. Eğitim programlarının, gerçek yaşamla ilişkili olması işlevsel olması ve öğrencinin sosyalleşmesini desteklemesi öğrencilerin okula bağlılık durumunu olumlu etki göstereceği söylenebilir.

5.1.2.2. Bir Eğitim Programının Öğrencilerin Okula Bağlılığını Etkilemedeki Yeri, Önemi ve Etkisine İlişkin Rehber Öğretmenlerin Görüşlerine Ait Sonuçlar

Bir eğitim programının öğrencilerin okula bağlılığını etkilemedeki yeri, önemi ve etkisine ilişkin rehber öğretmenlerin görüşleri incelendiğinde, eğitim programları

öğrencilerin okula bağlılık durumunda etkili olduğu ifade edilebilir. Eğitim programlarının öğrenci merkezli ve işlevsel olması öğrencilerin okula bağlılık durumunu olumlu etki göstereceği söylenebilir. Gerçek yaşamla ilişkili olan eğitim programı öğrencilerin işine yaraması, beklenti ve ihtiyaçlarına cevap verebilmesi öğrencilerin okula bağlılık durumuna olumlu yönde etkilemektedir. Eğitim programları yaparak yaşayarak öğrenmeye ortam sağlaması öğretmenin rehber, öğrencinin merkezde olduğu programlar öğrencinin okula bağlılığını olumlu yönde arttırmaktadır. Öğretmenin aktif öğrencinin pasif olduğu durumlarda süreç öğrencinin dikkat süresini ve katılım isteği azalmaktadır. Fakat yaparak-yaşayarak gibi öğrencinin öğrenme sürecinde aktif olmasını sağlayan yöntemler öğrencileri daha istekli kıldığı ve öğrencilerin okula bağlılığı da artırdığı ifade edilebilir. Eğitim programları hazırlanırken öğrencilerin akademik, sosyal, duygusal pek çok yönden ihtiyacın cevap verebilmesi onların okula bağlılık durumuna olumlu etkileyeceği ifade edilebilir. Bir eğitim programının çocukların gelişim düzeyine, yetenek ve ilgilerine yönelik olması öğrencilerin okula bağlılık durumunu doğrudan etkileyeceği söylenebilir. Eğitim programında içerik öğrencilerin ilgi alanlarına ve sosyal duygusal gelişimlerine uygun olması okula bağlılıklarını yakından etkilediği söylenebilir.

5.1.2.3. Bir Eğitim Programının Öğrencilerin Okula Bağlılığını Etkilemedeki Yeri, Önemi ve Etkisine İlişkin Öğretmenlerin Görüşlerine Ait Sonuçlar

Bir eğitim programının öğrencilerin okula bağlılığını etkilemedeki yeri, önemi ve etkisine ilişkin öğretmenlerin görüşleri incelendiğinde, eğitim programları öğrencilerin okula bağlılık durumunda etkili olduğu sonucuna ulaşıldı. Günümüz de öğrenciler hız, pratik ve teknolojik kavramları çok fazla kullandığı için yavaş, uzun ve hareketsiz programlar etkili değildir. Eğitim programın öğrenci merkezli hazırlanması ve öğrencinin süreçte aktif rol alması durumunda öğrencinin okula bağlılık durumuna olumlu etki yapacağı belirtilebilir. Çağa uygun yaratıcı, yenilikçi programlar ve içerisinde etkinlik, aktivite, gezi, gözlem vb. olan programlar öğrencilerin okula bağlılığı artırdığı söylenebilir. Ezber ve teorik ağırlıklı bir akademik program öğrencinin okula olan bağlılığını azaltır, ilgisini çekmez. Uygulama ağırlıklı güncel, günün gereksinimlerini karşılayan, günlük hayatta karşılaşılan problemlerin çözümüne katkı sunabilen, araştırmaya ve gelişime dayalı bir eğitim programı öğrencinin okula bağlılığını

artırabileceği ifade edilebilir. Eğitim programında yer alan içeriğin konusu, işlenişi, ders içinde kullanılan materyallerinde öğrencilerin okula bağlılığında etkili olduğu söylenebilir. Eğitim programının uygulanmasındaki başarı, okula olan sevgi ve ilginin artmasına sebep olur. Öğrencilerin gelişim düzeyine, ilgi, ihtiyaç ve çevresel şartlar dikkate alınarak hazırlanan eğitim programı öğrencilerin okula bağlılık durumunda etkili olacağı belirtilebilir. Sosyo-kültürel çevre göz önünde bulundurularak yapılan eğitim programları öğrencilerin okula bağlılıklarında daha çok olumlu etki yapacağı söylenebilir. Eğitim programının içerik ve yöntem-tekniklerin eğlenceli olması, ilgi çekici olması, sıkıması, eğlenirken öğretmesi, günlük hayatta uygulayabilmesi öğrenciyi okula bağlılığında olumlu etki yapacağı belirtilebilir. Süreçteki etkinlikler, yaklaşımlar öğrencinin bağlılığını artırdığı ifade edilebilir.

5.1.2.4. Bir Eğitim Programının Öğrencilerin Okula Bağlılığını Etkilemedeki Yeri, Önemi ve Etkisine İlişkin Velilerin Görüşlerine Ait Sonuçlar

Bir eğitim programının öğrencilerin okula bağlılığını etkilemedeki yeri, önemi ve etkisine ilişkin velilerin görüşleri incelendiğinde, eğitim programları öğrencilerin okula bağlılık durumunda etkili olduğu sonucuna ulaşıldı. Eğitim programı çocukların hazır bulunuşluk, ilgi, istek ve yeteneklerine uygun düzenlendiğinde okula bağlılık durumunu olumlu yönde etkileyeceği söylenebilir. Eğitim programları öğrenci merkezli ve işlevsel olması da okula bağlılık durumunu olumlu yönde etkileyeceği belirtilebilir. Uygulanan programların içeriği, çocukların ilgi ve yeteneklerine göre düzenlenmesi ve motivasyonunu artırıcı eğitim durumlarının olması öğrencilerin okula bağlılıklarını olumlu yönde etkileyeceği ifade edilebilir. Eğitim programı öğrenciye okula sevdirecek aktiviteler içermesi, eğlenceli olması akademik ve sosyal duygusal gelişimlerini desteklemesi öğrencilerin okula bağlılık durumunu olumlu yönde etkileyeceği söylenebilir.

5.1.2.5. Bir Eğitim Programının Öğrencilerin Okula Bağlılığını Etkilemedeki Yeri, Önemi ve Etkisine İlişkin Öğrencilerin Görüşlerine Ait Sonuçlar

Bir eğitim programının öğrencilerin okula bağlılığını etkilemedeki yeri, önemi ve etkisine ilişkin öğrencilerin görüşleri incelendiğinde, eğitim programları öğrencilerin okula bağlılık durumunda etkili olduğu sonucuna ulaşıldı. Eğitim programları

öğrencilerin ilgi, ihtiyaç ve hazır bulunuşluk düzeyleri ne uygun olduğunda öğrencilerin okula bağlılık durumunu olumlu etkileyeceği söylenebilir. Eğitim programının içerik bölümü ilgi çekici ve eğlenceli olması öğrencilerin okula bağlılık durumunu olumlu etkileyeceği belirtilebilir. Uygulanan yöntem ve tekniklerin öğrenciyi aktif kılacak etkinlik ve aktiviteleri içermesi öğrencilerin okula bağlılık durumunu olumlu etkilediği söylenebilir.

5.1.2.6. Bir Eğitim Programının Öğrencilerin Okula Bağlılığını Etkilemedeki Yeri, Önemi Ve Etkisine İlişkin Okul Yöneticisi, Rehber Öğretmen, Öğretmen, Veli ve Öğrenci Görüşlerinin Tümüne Ait Sonuçlar

Bir eğitim programının öğrencilerin okula bağlılığını etkilemedeki yeri, önemi ve etkisine ilişkin okul yöneticisi, rehber öğretmen, öğretmen, veli ve öğrencilerin görüşlerinin tümü incelendiğinde eğitim programları öğrencilerin okula bağlılık durumunu etkilediği sonucuna ulaşıldığı görülmektedir. Eğitim programları öğrenci merkezli, işlevsel olması, yaparak-yaşayarak öğrenmesini sağlayacak aktif yöntemleri içermesi öğrencilerin okula bağlılık durumunu olumlu yönde etkileyeceği sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca eğitim programları öğrencilerin ilgi, ihtiyaç ve hazır bulunuşluk düzeylerine uygun hazırlanması, akademik –sosyal-duygusal gelişimlerini desteklemesi, içerik ve yöntem-tekniklerin eğlenceli ve ilgi çekici olmasıda öğrencilerin okula bağlılık durumunu olumlu yönde etkilediği sonucuna varılmıştır.

5.1.2.7. Uzaktan Eğitim Sürecinde Öğrencilerin Okula Bağlılık Durumlarına İlişkin Okul Yöneticilerinin Görüşlerine Ait Sonuçlar

Uzaktan eğitim sürecinde öğrencilerin okula bağlılık durumlarına ilişkin okul yöneticilerinin görüşleri incelendiğinde, birçok okul yöneticisine göre öğrencilerin okula bağlılık durumunun azaldığı sonucuna ulaşıldı. Uzaktan eğitim, dünyayı etkileyen pandemi sonucu öğrenme kayıplarını engellemek için uygulandı. Fakat uzaktan eğitim sürecinde yaşanan süreç ile ilgili belirsizlik, okul kültüründen uzak olması, motivasyon eksikliği, ev ortamından kaynaklı sorunlar, derslere devamın zorunlu olmaması, uzaktan eğitim ile ilgili yaşanan bir deneyimin olmaması, kontrolün yapılamaması, alt yapı yetersizliği, eşit imkanlara sahip olunmaması, öğretmen ve arkadaşları ile etkileşimin yetersiz olması gibi nedenler öğrencilerin okula bağlılık durumlarını olumsuz etkilediği

sonucuna ulaşıldı. Bu bağlamda öğrencilerin okula bağlılıkları azaldığı söylenebilir. Bunun yanı sıra bazı yöneticiler uzaktan eğitim sürecinde aldıkları önlemler sayesinde öğrencilerin okula bağlılık durumunun olumsuz etkilenmediği sonucuna ulaşıldı.

5.1.2.8. Uzaktan Eğitim Sürecinde Öğrencilerin Okula Bağlılık Durumlarına İlişkin Rehber Öğretmenlerin Görüşlerine Ait Sonuçlar

Uzaktan eğitim sürecinde öğrencilerin okula bağlılık durumlarına ilişkin rehber öğretmenlerin görüşleri incelendiğinde, rehber öğretmenlerin bir kısmına göre öğrencilerin okula bağlılık durumunun azaldığı sonucuna ulaşıldı. Uzaktan eğitim sürecinde, öğrencilerin canlı derslere katılmak için gerekli donanımına sahip olmaması, canlı derslere katılma öğrenci-veli isteğine bırakılması, sosyal faaliyetlere katılamama, öğretmen-arkadaş desteğini alamama, kontrol edilebilirliğin az olması, etkileşimsiz ortam ve tatil gözüyle bakılması gibi nedenlerden dolayı öğrencilerin okula bağlılık düzeyinde düşüş yaşandığı söylenebilir. Bunun yanında bazı rehber öğretmenlere göre uzaktan eğitim sürecinde öğrencilerin okulu özledikleri için okula bağlılıkları arttığı sonucuna ulaşıldı.

5.1.2.9. Uzaktan Eğitim Sürecinde Öğrencilerin Okula Bağlılık Durumlarına İlişkin Öğretmenlerin Görüşlerine Ait Sonuçlar

Uzaktan eğitim sürecinde öğrencilerin okula bağlılık durumlarına ilişkin öğretmenlerin görüşleri incelendiğinde, öğretmenlerin bir kısmına göre öğrencilerin okula bağlılık durumunun azaldığı sonucuna ulaşıldı. Uzaktan eğitim sürecinde, motivasyon düşüklüğü, teknolojiye, internete ulaşamama, ekonomik sıkıntılar, alt yapı yetersizliği, ders sayısının fazla olması, sınıf ve sosyal ortamından uzak olması gibi nedenlerden dolayı öğrencilerin okula bağlılık düzeyinin azaldığı belirtilebilir. Bunun yanında bazı öğretmenlere göre uzaktan eğitim sürecinde öğrencilerin uyum sağlama çabası, teknolojik imkana sahip olma, okulun önemli olduğunu kavrama, akademik hedefi olması ve başarılı olanlar uzaktan eğitim sürecinde okula bağlılık düzeyinin artmasında etkili olduğu sonucuna ulaşıldığı belirtilebilir.

5.1.2.10. Uzaktan Eğitim Sürecinde Öğrencilerin Okula Bağlılık Durumlarına İlişkin Velilerin Görüşlerine Ait Sonuçlar

Uzaktan eğitim sürecinde öğrencilerin okula bağlılık durumlarına ilişkin velilerin görüşleri incelendiğinde, velilerin bir kısmına göre öğrencilerin okula bağlılık durumunun azaldığı sonucuna ulaşıldığı söylenebilir. Uzaktan eğitim sürecinde öğrencilerin derslere olan ilgilerinin azalması, ortaokula yeni başlamaları, sürekli evde olmaları, sürekli bilgisayar başında olmaktan sıkılmaları, sosyal yönden desteklenmemeleri, okul kültüründen uzaklaşmaları, okuldan kopmaları, disiplinden ve denetimden uzak olmaları nedenlerinden dolayı öğrencilerin okula bağlılıklarının azaldığı belirtilebilir. Bunun yanında bazı velilere göre uzaktan eğitim sürecinde öğretmen- veli desteği ile öğrencilerin okula bağlılıklarının da bir değişiklik olmadığı hatta arttığı sonucuna ulaşıldığı ifade edilebilir.

5.1.2.11. Uzaktan Eğitim Sürecinde Okula Bağlılık Durumunuza İlişkin Öğrenci Görüşlerine Ait Sonuçlar

Uzaktan Eğitim sürecinde okula bağlılık durumunuza ilişkin öğrenci görüşleri incelendiğinde, öğrencilerin bir kısmına göre okula bağlılık durumunun azaldığı sonucuna ulaşıldığı söylenebilir. Uzaktan eğitim sürecinde, zorunluluk olmaması, okula özlem duygusunun azalması, dersleri anlamada yaşanan zorluk, kameraların kapalı olması, canlı derslerden hoşlanmaması gibi nedenlerinden dolayı öğrencilerin okul bağlılık durumunda azaldığı belirtilebilir. Bunun yanında bazı öğrencilere göre uzaktan eğitim sürecinde okulu daha çok özlemeleri sorumluluklarını yerine getirmeleri, öğretmenlerinden destek almaları, duygularını yönetebilmeleri, derslerden geri kalma kaygısı ile sürekli takip etmelerinden dolayı okula bağlılık durumunun arttığı sonucuna ulaşıldığı söylenebilir.

5.1.2.12. Uzaktan Eğitim Sürecinde Öğrencilerin Okula Bağlılık Durumlarına İlişkin Okul Yöneticisi, Rehber Öğretmen, Öğretmen, Veli ve Öğrenci Görüşlerinin Tümüne Ait Sonuçlar

Uzaktan eğitim sürecinde öğrencilerin okula bağlılık durumlarına ilişkin okul yöneticisi, rehber öğretmen, öğretmen, veli ve öğrencilerin görüşlerinin tümü incelendiğinde iki farklı kategoride görüşlerin yer aldığı görülmektedir. Birinci kategoride

uzaktan eğitim sürecinde öğrencilerin okula bağlılık durumlarının arttığı sonucuna ulaşılmıştır. Uzaktan eğitim sürecine uyum sağlama çabası, öğretmen-veli desteğinin olması, okulu özlemeleri, okulun önemini fark etmeleri, sorumluluklarının bilincinde olması, hedeflerinin olması, derslerden geri kalma kaygısı, teknolojik imkana sahip olması gibi faktörler öğrencilerin okula bağlılık durumlarını artmasında etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

İkinci kategoride uzaktan eğitim sürecinde öğrencilerin okula bağlılık durumlarının azaldığı sonucuna ulaşılmıştır. süreç ile ilgili belirsizlik, okul kültüründen uzak olunması, motivasyon eksikliği, ev ortamından kaynaklı sorunlar, derslere devamın zorunlu olmaması, canlı derslere katılma öğrenci-veli isteğine bırakılması, sosyal faaliyetlere katılamama, öğretmen-arkadaş desteğini alamama, kontrol edilebilirliğin az olması, etkileşimsiz ortam, tatil gözüyle bakılması, kameraların kapalı olması, canlı derslerden hoşlanmaması, dersleri anlamada yaşanan zorluk, derslere olan ilgilerinin azalması, ortaokula yeni başlamaları, sürekli evde olmaları, uzaktan eğitim ile ilgili yaşanan bir deneyimin olmaması, alt yapı yetersizliği, eşit imkanlara sahip olunmaması, sürekli bilgisayar başında olmaktan sıkılmaları, sosyal yönden desteklenmemeleri, okula özlem duygusunun azalması, okuldan kopmaları, disiplinden ve denetimden uzak olmaları gibi nedenler öğrencilerin okula bağlılık durumlarının azalmasına neden olan faktörler olduğu sonucuna ulaşıldığı görülmektedir.

5.1.2.13. Uzaktan Eğitim Süre İçinde Uygulanan Öğretim Programında Öğrencilerin Okula Bağlılığını Etkileyen Olumlu ve Olumsuz Etmenlere/Faktörlere İlişkin Okul Yöneticilerinin Görüşlerine Ait Sonuçlar

Uzaktan eğitim süre içinde uygulanan öğretim programında öğrencilerin okula bağlılığını etkileyen olumlu ve olumsuz etmenlere/faktörlere ilişkin yönetici görüşleri incelendiğinde, uzaktan eğitim sürecinde uygulanan öğretim programında öğrencilerin okula bağlılığını etkileyen olumlu etmenlerin, öğrencilerin farklı teknolojilerle tanışma fırsatı bulmaları, pandemi sürecinde eğitimin devam etmesi, akademik eksiklerin giderilmesi, zamanda esneklik sağlanması, salgından dolayı güven verici ortamda bulunmaları, salgının kontrol altında tutulması sonucuna ulaşıldı. Uzaktan eğitim süre içinde uygulanan öğretim programında öğrencilerin okula bağlılığını etkileyen olumsuz etmenler/faktörler ise öğrencilerin okul ve sınıf ortamından uzaklaşmaları, okula karşı aidiyet duygusunun gelişmemesi, eşit imkânlara, gerekli donanım ve internete sahip

olmamaları, öğrencilerin ve öğretmenlerin teknolojiyi kullanmada bilgi eksiliğinin olması, eğitim programların da gerekli güncellemelerinin yapılmadan uygulanması ve beceri derslerinde uygulanabilirlik düzeyinin düşük olması, canlı derslere katımın isteğe bırakılması, teknoloji bağımlılığının artması, devam zorunluluğunun olmaması, sonucuna ulaşıldı.

5.1.2.14. Uzaktan Eğitim Süre İçinde Uygulanan Öğretim Programında Öğrencilerin Okula Bağlılığını Etkileyen Olumlu ve Olumsuz Etmenlere/Faktörlere İlişkin Rehber Öğretmenlerin Görüşlerine Ait Sonuçlar

Uzaktan eğitim süre içinde uygulanan öğretim programında öğrencilerin okula bağlılığını etkileyen olumlu ve olumsuz etmenlere/faktörlere ilişkin rehber öğretmenlerin görüşleri incelendiğinde, uzaktan eğitim sürecinde uygulanan öğretim programında öğrencilerin okula bağlılığını etkileyen olumlu etmenlerin, salgın sürecinde öğrencilerin eğitime devam etmesi, programın esnek olması, öğrencilerin ilgisini çeken etkinlikler içerdiği sonucuna ulaşıldı. Uzaktan eğitim süre içinde uygulanan öğretim programında öğrencilerin okula bağlılığını etkileyen olumsuz etmenler/faktörler ise öz denetimin olmaması, geri dönüt alınmaması, eşit imkânlarla sahip olmamaları, ders sayısının fazla olması ve öğretmenlerin kullandığı yöntem ve tekniklerin yeterli olmaması sonucuna ulaşıldığı söylenebilir.

5.1.2.15. Uzaktan Eğitim Süre İçinde Uygulanan Öğretim Programında Öğrencilerin Okula Bağlılığını Etkileyen Olumlu ve Olumsuz Etmenlere/Faktörlere İlişkin Öğretmenlerin Görüşlerine Ait Sonuçlar

Uzaktan eğitim süre içinde uygulanan öğretim programında öğrencilerin okula bağlılığını etkileyen olumlu ve olumsuz etmenlere/faktörlere ilişkin öğretmenlerin görüşleri incelendiğinde, uzaktan eğitim sürecinde uygulanan öğretim programında öğrencilerin okula bağlılığını etkileyen olumlu etmenlerin, uygulanan öğretim programında çok fazla içerik ve materyallerin kullanılması, canlı derslere aktif katılım sağlaması, özgüven geliştirmesi, pandemi sürecinde güvenilir ortamda derslere devam etmesi, olumsuz çevreden uzak olmasını sağlaması ve yeterli donanımına sahip olması sonucuna ulaşıldığı ifade edilebilir. Uzaktan eğitim süre içinde uygulanan öğretim programında öğrencilerin okula bağlılığını etkileyen olumsuz etmenler/faktörler ise

uygulama derslerinde yöntemlerin kullanılamaması, öğrencilerin kontrol edilememesi, geri bildirim alınamaması, teknolojik yetersizlik, sosyal ortamdan uzak olması, uzun süre ekran başında kalma motivasyonunun düşmesi, teknoloji bağımlılığı, görev ve sorumluluklarını yerine getirmemeleri sonucuna ulaşıldı.

5.1.2.16. Uzaktan Eğitim Süre İçinde Uygulanan Öğretim Programında Öğrencilerin Okula Bağlılığını Etkileyen Olumlu ve Olumsuz Etmenlere/Faktörlere İlişkin Velilerin Görüşlerine Ait Sonuçlar

Uzaktan eğitim süre içinde uygulanan öğretim programında öğrencilerin okula bağlılığını etkileyen olumlu ve olumsuz etmenlere/faktörlere ilişkin velilerin görüşleri incelendiğinde, uzaktan eğitim sürecinde uygulanan öğretim programında öğrencilerin okula bağlılığını etkileyen olumlu etmenlerin, online derslerin verimli geçmesi, virüsten korunma, eğitimin devam etmesi, öğretmenlerin olumlu yaklaşımı, derslere ilgili olmaları, senkron olması, esnek saatler, motivasyonu yüksek olması, dijital ortamdan sunduğu faydalar, sorumluluk üstlenmesi sonucuna ulaşıldı. Uzaktan eğitim süre içinde uygulanan öğretim programında öğrencilerin okula bağlılığını etkileyen olumsuz etmenler/faktörler ise öğrenciler tarafından ciddiye alınmaması, tatil gözüyle bakılması, derse katılımın az olması, dönüt alınamaması, yetersiz olması, sıkıcı bulması, göz temasının olmaması, sınıf disiplininin uzak olması, sorumluluk bilincinin azalması, etkileşimin olmaması, programın revize edilmeden devam edilmesi, internet kaynaklı sorunlar yaşanması, ev ortamının verdiği rahatlık, teknoloji bağımlılığının artması, dikkat dağınıklığının artması, arkadaşlarından uzaklaşma, sınavların yapılamaması, uzun süre ekran başında oturma nedeniyle sağlık problemlerinin oluşması ve yüz yüze eğitimden soğuttuğu sonucuna ulaşıldığı söylenebilir.

5.1.2.17. Uzaktan Eğitim Süre İçinde Uygulanan Öğretim Programında Öğrencilerin Okula Bağlılığını Etkileyen Olumlu ve Olumsuz Etmenlere/Faktörlere İlişkin Öğrencilerin Görüşlerine Ait Sonuçlar

Uzaktan eğitim süre içinde uygulanan öğretim programında öğrencilerin okula bağlılığını etkileyen olumlu ve olumsuz etmenlere/faktörlere ilişkin öğrencilerin görüşleri incelendiğinde, uzaktan eğitim sürecinde uygulanan öğretim programında öğrencilerin okula bağlılığını etkileyen olumlu etmenlerin, teknolojiyi kullanma yeteneğinin artması, derslerden geri kalınmaması, sorumluluklarını farkına varma, okulu

özleme, okuldan kopmama, yeni konuları öğrenme, arkadaşları ile iletişim kurma, derse hazırlanmanın kolay olması, servislerde yorulmama, ders sürelerinin kısa olması, öğretmenlerin olumlu yaklaşımı, derslere ve kendilerine daha çok zaman ayırabilmeleri sonucuna ulaşıldı. Uzaktan eğitim süre içinde uygulanan öğretim programında öğrencilerin okula bağlılığını etkileyen olumsuz etmenler/faktörler ise okulda soğumaları, okuldan koptukları, öğretmenlerle iletişimin zayıflaması, arkadaşları ile iletişimin zayıflaması, derslerin sıkıcı olması, sosyalleşmenin olmaması, fiziksel olarak hareket kısıtlılığı, internet kopmalarından dolayı dersten koptukları, konuları öğrenememe, teknoloji bağımlılığının artması, dikkatin çabuk dağılması, okul kültüründen uzak olması, konuları öğrenmede yetersiz olması, sorumluluk duygusunu azalması, uzun süre ekrana bakmadan dolayı göz sağlığını etkilemesi, uyum sağlayamama kameraların kapalı olması sonucuna ulaşıldığı söylenebilir.

5.1.2.18. Uzaktan Eğitim Süre İçinde Uygulanan Öğretim Programında Öğrencilerin Okula Bağlılığını Etkileyen Olumlu ve Olumsuz Etmenlere/Faktörlere İlişkin Okul Yöneticisi, Rehber Öğretmen, Öğretmen, Veli Ve Öğrenci Görüşlerinin Tümüne Ait Sonuçlar

Uzaktan eğitim süre içinde uygulanan öğretim programında öğrencilerin okula bağlılığını etkileyen olumlu etmenlere ilişkin okul yöneticisi, rehber öğretmen, öğretmen, veli ve öğrencilerin görüşlerinin benzer olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Uzaktan eğitim sürecinde uygulanan öğretim programında; öğrencilerin farklı teknolojilerle tanışma fırsatı bulması, teknolojiyi kullanma yeteneğinin artması, dijital ortamın sunduğu faydaların çok olması, çok fazla içerik ve materyallerin kullanılmasına imkan sunması olumlu etmenler olarak belirtildiği gözlenmiştir. Uzaktan eğitim sürecinde uygulanan öğretim programının olumlu yönlerine ek olarak, öğrencilerin derslerden geri kalmaması, online derslerin verimli geçmesi, yeni konuları öğrenmelerini sağlaması, pandemi sürecinde güvenilir ortamda derslere devam etmesi, ders sürelerinin kısa olması, derse hazırlanmanın kolay olması, senkron olması, esnek saatlerin olması, okuldan kopmama gibi faktörlerinde bulunduğu sonucuna varılmıştır. Ayrıca uzaktan eğitim sürecinde uygulanan öğretim programında öğrenciler sorumluluklarının farkına varmaları, arkadaşları ile iletişim kurmalarına imkan sağlaması, servislerde yorulmamaları, motivasyonlarının yüksek olmaları, akademik eksiklerini tamamlama imkanı yaratması,

olumsuz çevreden uzak olmalarını, virüsten korunmaları, salgının kontrol altında tutulması, derslere ve kendilerine daha çok zaman ayırabilmeleri gibi olumlu faktörler de yer aldığı sonucuna ulaşılmıştır.

Uzaktan eğitim süre içinde uygulanan öğretim programında öğrencilerin okula bağlılığını etkileyen olumsuz etmenlere ilişkin okul yöneticisi, rehber öğretmen, öğretmen, veli ve öğrencilerin görüşlerinin benzer olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Uzaktan eğitim süre içinde uygulanan öğretim programında öğrencilerin okula bağlılığını etkileyen olumsuz etmenler arasında öğrencilerin okul ve sınıf ortamından uzaklaşmaları, okula karşı aidiyet duygusunun gelişmemesi, okuldan soğumaları, okuldan kopmaları, okul kültüründen uzak olmaları, sorumluluk duygusunu azalması, öğretmenlerle iletişimin zayıflaması, programın revize edilmeden devam edilmesi ve beceri derslerinde uygulanabilirlik düzeyinin düşük olmasıdır. Bunun yanında diğer olumsuz etmenler de ise; arkadaşları ile iletişimin zayıflaması, sosyalleşmenin olmaması, uyum sağlayamama, internetten kaynaklı sorunlar yaşanması, ev ortamının verdiği rahatlık, sınıf disiplininin uzak olması etkileşimin olmaması, eşit imkânlara, gerekli donanım ve internete sahip olmamaları, öğrencilerin ve öğretmenlerin teknolojiyi kullanmada bilgi eksiliğinin olmasıdır. Ayrıca öğrenciler tarafından ciddiye alınmaması, tatil gözüyle bakılması, derse katılımın az olması, dönüt alınamaması, derslerin sıkıcı olması, dikkatin çabuk dağılması, canlı derslere katılımın isteğe bırakılması, kameraların kapalı olması, teknoloji bağımlılığının artması, göz temasının olmaması, uzun süre ekran başında oturma nedeniyle sağlık problemlerinin oluşması, devam zorunluluğunun olmaması öğrencilerin okula bağlılığını olumsuz etkileyen olumsuz etmenlerdir.

5.1.2.19. Uzaktan Eğitim Sürecinde Öğrencilerin Öğrenmeye İstekli Olma Durumuna İlişkin Okul Yöneticilerinin Görüşlerine Ait Sonuçlar

Uzaktan eğitim sürecinde öğrencilerin öğrenmeye istekli olma durumuna ilişkin okul yöneticilerinin görüşleri incelendiğinde, uzaktan eğitim sürecinde aile-öğretmenlerinden ve EBA destek noktalarında destek alan ve özdenetimi gelişmiş öğrencilerin öğrenmeye istekli olduğu sonucuna ulaşıldı. Öğrenmeye istekli olan öğrencilerin okula bağlılık durumu yüksek olacağı söylenebilir. Bunun yanında uzaktan eğitim sürecinde bazı öğrencilerin motivasyonunun düşük olması, hazır bulunuşluk düzeyinin uygun olmaması, öğrenmeye istekli olmaması, okul ortamından uzak olması,

ev ortamlarının uygun olmaması, devamsızlığın dikkate alınmaması, internet ve bilgisayara ihtiyaç duyması gibi nedenlerden dolayı öğrenmeye istekli durumunun olmadığı sonucuna ulaşıldı. Öğrencilerin öğrenme istekleri azaldığında onların okula bağlılık durumu da olumsuz etkileyeceği ifade edilebilir.

5.1.2.20. Uzaktan Eğitim Sürecinde Öğrencilerin Öğrenmeye İstekli Olma Durumuna İlişkin Rehber Öğretmenlerin Görüşlerine Ait Sonuçlar

Uzaktan eğitim sürecinde öğrencilerin öğrenmeye istekli olma durumuna ilişkin rehber öğretmenlerin görüşleri incelendiğinde, uzaktan eğitim sürecinde gerekli donanım, imkana sahip, arkadaşları- öğretmenleri ile görüşebilme imkanı olan, akademik hedefi olan ve yüz yüze eğitimde de başarılı olan öğrencilerin öğrenme isteğinin yüksek olduğu sonucuna ulaşıldı. Bu bağlamda öğrenme isteği olan öğrencilerin okula bağlılık düzeylerinin de yüksek olacağı söylenebilir. Bunun yanında bazı öğrencilerin uzaktan eğitim sürecinde ev ortamının uygun olmaması, sürecin uzaması, motivasyonun düşük olması, destek hissetmemesi gibi nedenlerden dolayı öğrenmeye istekli olmadıkları sonucuna ulaşıldığı belirtilebilir. Bu bağlamda öğrenmeye istekliliğini azaltan nedenlerden dolayı öğrencilerin okula bağlılık düzeyinin düşeceği söylenebilir.

5.1.2.21. Uzaktan Eğitim Sürecinde Öğrencilerin Öğrenmeye İstekli Olma Durumuna İlişkin Öğretmenlerin Görüşlerine Ait Sonuçlar

Uzaktan eğitim sürecinde öğrencilerin öğrenmeye istekli olma durumuna ilişkin öğretmenlerin görüşleri incelendiğinde, canlı derslere katılabilme imkanı olan, öz disiplinli ve sorumluluk bilincine sahip öğrencilerin öğrenme isteği arttığı sonucuna ulaşıldı. Öğrenme isteği artan öğrencilerin okula bağlılık durumunun da olumlu olacağı söylenebilir. Bunun yanında uzaktan eğitim sürecinde bazı öğrencilerde özdenetim ve motivasyon eksikliği, canlı dersleri ciddiye almamaları, teknoloji ile çok zaman geçirmeleri, uzaktan eğitimin sosyal yanının olmaması ve sınavların yapılmamasından dolayı öğrenmede isteksizlik olduğu sonucuna ulaşıldı. Bu durum öğrencilerin okula bağlılık durumlarını olumsuz etkilediği söylenebilir.

5.1.2.22. Uzaktan Eğitim Sürecinde Öğrencilerin Öğrenmeye İstekli Olma Durumuna İlişkin Velilerin Görüşlerine Ait Sonuçlar

Uzaktan eğitim sürecinde öğrencilerin öğrenmeye istekli olma durumuna ilişkin velilerin görüşleri incelendiğinde, sorumluluklarını yerine getiren, canlı derslere aktif katılım sağlayan ve bu konuda veli-öğretmen desteğinin sunulan öğrencilerde öğrenme isteğinin devam ettiği sonucuna ulaşıldı. Bu durum öğrenme isteği devam eden öğrencilerin okula bağlılık durumlarının da olumlu olacağı söylenebilir. Araştırmada ulaşılan bir diğer sonuç da, öğrencilerde motivasyonun düşmesi, performansın azalması, değerlendirmenin yapılmaması, katılımın azalması, bazı derslere girmek istememeleri gibi nedenler öğrenme isteğini zamanla düşürdü. Bu bağlamda var olan öğrenme isteğinin zamanla azalması ile birlikte öğrencilerin okula bağlılık durumunun da olumsuz etkilediği söylenebilir. Bunun yanında uzaktan eğitim sürecinin yüz yüze eğitim kadar etkili olmaması, etkileşimin olmaması, çalışan anne-baba olması, sorumluluklarını yerine getirmek istememesinden dolayı öğrencilerin öğrenme isteği azaldığı ulaşılan bir diğer sonuçtur. Bu durum öğrenme isteği azalan öğrencilerin okula bağlılık düzeylerinin de azalacağı söylenebilir.

5.1.2.23. Uzaktan Eğitim Sürecinde Öğrenmeye İstekli Olma Durumuna İlişkin Öğrencilerin Görüşlerine Ait Sonuçlar

Uzaktan eğitim sürecinde öğrencilerin öğrenmeye istekli olma durumuna ilişkin öğrencilerin görüşleri incelendiğinde, öğrenmekten zevk alanı, uyum sorunu yaşamayan, dersleri merak eden, istekli olan, azimle çalışan, öğretmenlerinden destek alan, ailelerinden destek alan, eğlenceli bulan, LGS sınavının olması, sorumlulukların farkında olan öğrencilerin öğrenme isteğinin arttığı sonucuna ulaşıldı. Bu durum öğrenme isteği artan öğrencinin okula bağlılık düzeyleri de artacağı söylenebilir. Araştırmada ulaşılan bir diğer sonuç da uzaktan eğitim sürecinde öğrenmede zorluk yaşayan, dersi dinlemek isteğinin olmaması, sınavlar yapılmaması, evde dikkatin çabuk dağılması, canlı derslerde sıkılamaları nedenleri ile öğrenme isteklerinin azaldığıdır. Bu bağlamda öğrenme isteği azalan öğrencinin okula bağlılık durumu da azalacağı ifade edilebilir.

5.1.2.24. Uzaktan Eğitim Sürecinde Öğrencilerin Öğrenmeye İstekli Olma Durumuna İlişkin Okul Yöneticisi, Rehber Öğretmen, Öğretmen, Veli ve Öğrenci Görüşlerinin Tümüne Ait Sonuçlar

Uzaktan eğitim sürecinde öğrencilerin öğrenmeye istekli olma durumuna ilişkin okul yöneticilerinin, rehber öğretmenlerin, öğretmenlerin, velilerin ve öğrencilerin görüşleri iki farklı kategoriye ayrıldığı görülmektedir. Birinci kategoride uzaktan eğitim sürecinde öğrencilerin öğrenme isteğinin arttığı sonucuna ulaşıldığı görülmektedir. Öğrencilerin öğrenme isteğinin artmasında etkili olan faktörler ise; canlı derslere katılabilmek için gerekli donanım-interneti sahip olması, öğrenmekten zevk alması, uyum sorunu yaşamaması, dersleri merak etmesi, istekli olması, azimle çalışması, öğretmenlerin destek alması, ailelerin destek alması, EBA destek noktalarında destek alması, eğlenceli bulması, LGS sınavının olması, akademik hedefi olması, yüz yüze eğitimde başarılı olması, arkadaşları-öğretmenleri ile görüşebilme imkanı olması, sorumlulukların farkında olması, öz disiplinli olması ve sorumluluk bilincine sahip olmasıdır. Öğrenmeye istekli olan öğrencilerin okula bağlılık durumu yüksek olacağı söylenebilir.

İkinci kategoride ise, uzaktan eğitim sürecinde öğrencilerin öğrenme isteğinin azaldığı yönünde sonuca ulaşıldığı görülmektedir. Uzaktan eğitim sürecinde öğrencilerin öğrenme isteğinin azalmasına neden olan faktörler ise; özdenetim eksikliğinin olması, uzaktan eğitim sürecinde ev ortamının uygun olmaması, evde dikkatin çabuk dağılması, sürecin uzaması, motivasyonlarının düşmesi, performansın azalması, sınavların yapılmaması, katılımın azalması, destek hissetmemesi, uzaktan eğitim sürecinde öğrenmede zorluk yaşaması, uzaktan eğitim sürecinin yüz yüze eğitim kadar etkili olmaması, velilerinin çalışmasından dolayı denetimin olmaması, etkileşimin olmaması ve sosyal yanının olmamasıdır. Bunun yanında öğrencilerin öğrenme isteğinin azalmasında etken olan diğer faktörler ise; bazı derslere girmek istememeleri, dersi dinlememeleri, canlı derslerde sıkılamaları, canlı dersleri ciddiye almamaları, teknoloji ile çok zaman geçirmeleri ve sorumluluklarını yerine getirmek istememeleridir. Uzaktan eğitim sürecinde öğrencilerin öğrenme isteğinin azalmasından dolayı okula olan bağlılık durumunun da azalacağı söylenebilir.

5.1.2.25. Uzaktan Eğitim Sürecinde Öğrencilerin Okula Karşı Sorumluluklarını Yerine Getirmelerine İlişkin Okul Yönetici Görüşlerine Ait Sonuçlar

Uzaktan eğitim sürecinde öğrencilerin okula karşı sorumluluklarını yerine getirmelerine ilişkin okul yönetici görüşleri incelendiğinde, canlı derslere aktif katılan, sorumluluklarının farkında olan, motivasyonu yüksek, derslere karşı ilgili ve aile-öğretmeni tarafından kontrol edilen öğrenciler okula karşı sorumluluklarını yerine getirdikleri sonucuna ulaşıldı. Bu bağlamda okula karşı sorumluluklarını yerine getiren öğrencilerin okula bağlılık düzeylerinin yüksek olduğu söylenebilir. Bunun yanında ekonomik sıkıntıları olan, motivasyonu düşük olan, velisi ilgisiz olan, öz disiplini olmayan, öğretmen denetiminden uzak olan, okul ile ilişkisi kalmayan, devamsızlığı önemsemeyen öğrencilerin okula karşı sorumluluklarını yerine getirmediikleri sonucuna ulaşıldı. Öğrencilerin okula karşı sorumluluklarını yerine getirmediğinde onların okula bağlılık durumu da olumsuz etkileyeceği ifade edilebilir.

5.1.2.26. Uzaktan Eğitim Sürecinde Öğrencilerin Okula Karşı Sorumluluklarını Yerine Getirmelerine İlişkin Rehber Öğretmenlerin Görüşlerine Ait Sonuçlar

Uzaktan eğitim sürecinde öğrencilerin okula karşı sorumluluklarını yerine getirmelerine ilişkin rehber öğretmenlerin görüşleri incelendiğinde, öğrenme sorumluluğu yetkinliğine sahip ve canlı derslere katılım için gerekli donanıma sahip olan ve ailesi-öğretmen tarafından denetlenen öğrencilerin okula karşı sorumluluklarını yerine getirdikleri sonucuna ulaşıldı. Bu durumda okula karşı sorumluluklarını yerine getiren öğrencilerin okula bağlılık düzeylerinin yüksek olduğu belirtilebilir. Bunun yanında, motivasyon düşük olan, veli tarafından kontrol edilemeyen ve imkanı olmayan öğrencilerin okula karşı sorumluluklarını yerine getirmediikleri sonucuna ulaşıldığı belirtilebilir. Öğrencilerin okula karşı sorumluluklarını yerine getirmediğinde onların okula bağlılık durumu da olumsuz etkileyeceği söylenebilir.

5.1.2.27. Uzaktan Eğitim Sürecinde Öğrencilerin Okula Karşı Sorumluluklarını Yerine Getirmelerine İlişkin Öğretmenlerin Görüşlerine Ait Sonuçlar

Uzaktan eğitim sürecinde öğrencilerin okula karşı sorumluluklarını yerine getirmelerine ilişkin öğretmenlerin görüşleri incelendiğinde, öz disiplini gelişmiş öğrenciler ile aile-öğretmen tarafından kontrol edilen öğrenciler sorumluluklarını yerine getirdikleri sonucuna ulaşıldı. Bu sonuca göre okula karşı sorumluluklarını yerine getiren öğrencilerin okul ile sürekli iletişim halinde olduklarından dolayı okula bağlılık düzeylerinin yüksek olduğu söylenebilir. Bunun yanında uzaktan eğitim sürecine olumsuz tutum geliştiren, özdenetim eksikliği olan ve sınavların yapılmamasından dolayı dersleri dikkate alamayan öğrenciler okula karşı sorumluluklarını yerine getirmedikleri sonucuna ulaşıldı. Okula karşı sorumluluklarını yerine getirmeyen öğrencilerin okuldan uzaklaştığından dolayı okula bağlılık durumu da az olacağı söylenebilir.

5.1.2.28. Uzaktan Eğitim Sürecinde Öğrencilerin Okula Karşı Sorumluluklarını Yerine Getirmelerine İlişkin Velilerin Görüşlerine Ait Sonuçlar

Uzaktan eğitim sürecinde öğrencilerin okula karşı sorumluluklarını yerine getirmelerine ilişkin velilerin görüşleri incelendiğinde; verilen ödevleri yaptıkları, katılım gösterdikleri, derslere düzenli katılım gösterdikleri, kitap okuyarak okula karşı sorumluluklarını yerine getirdikleri sonucuna ulaşıldı. Bu bağlamda uzaktan eğitim sürecinde okul ile ilgili sorumluluklarını yerine getirdiklerinden dolayı okula bağlılık durumu da olumlu olacağı söylenebilir. Bunun yanında sorumluluk almayan, canlı derslere katılmayan, sorumlulukları yerine getirmede zorlanan öğrenciler okula karşı sorumluluklarını yerine getirmedikleri sonucuna da ulaşıldı. Bu bağlamda okula karşı sorumluluklarını yerine getirmeyen öğrencilerin okula bağlılık durumunun da olumsuz olacağı söylenebilir.

5.1.2.29. Uzaktan Eğitim Sürecinde Okula Karşı Sorumluluklarınızı Yerine Getirmelerine İlişkin Öğrencilerin Görüşlerine Ait Sonuçlar

Uzaktan eğitim sürecinde öğrencilerin okula karşı sorumluluklarını yerine getirmelerine ilişkin öğrencilerin görüşleri incelendiğinde; dersleri düzenli takip ettiklerini, ödevleri yaptıklarını, projelere katıldıklarını, derse aktif katılım sağlayarak

okula karşı sorumluluklarını yerine getirdikleri sonucuna ulaşıldı. Bu sonuca göre okula karşı sorumluluklarını yerine getiren öğrencilerin okula bağlılık düzeylerinin yüksek olduğu söylenebilir. Bunun yanında uzaktan eğitim sürecinde okul ile bağ kurmakta zorlanan, boş verme duygusu içinde olan, sosyal etkinliklere katılmayan, , ödevleri yapma isteği olmayan, derslere girme isteği azalan öğrencileri ise okula karşı sorumluluklarını yerine getirmediikleri sonucuna da ulaşıldı. Bu bağlamda okula karşı sorumluluklarını yerine getirmeyen öğrencilerin okula bağlılık durumunun da olumsuz olacağı söylenebilir.

5.1.2.30. Uzaktan Eğitim Sürecinde Öğrencilerin Okula Karşı Sorumluluklarını Yerine Getirmelerine İlişkin Okul Yöneticisi, Rehber Öğretmen, Öğretmen, Veli ve Öğrenci Görüşlerinin Tümüne Ait Sonuçlar

Uzaktan eğitim sürecinde öğrencilerin okula karşı sorumluluklarını yerine getirmelerine ilişkin okul yönetici rehber öğretmen, öğretmen, veli ve öğrenci görüşleri incelendiğinde canlı derslere aktif katılan, canlı derslere katılım için gerekli donanıma sahip olan, verilen ödevleri düzenli yapmaya özen gösteren, sorumluluklarının farkında olan, motivasyonu yüksek, düzenli kitap okuyan, derslere karşı ilgili ve aile-öğretmeni tarafından kontrol edilen, öğrenme sorumluluğunu üstlenen ve özdenetimli öğrenciler okula karşı sorumluluklarını yerine getirdikleri sonucuna ulaşıldı. Bu sonuca göre okula karşı sorumluluklarını yerine getiren öğrencilerin okul ile sürekli ilgili olduklarından dolayı okula bağlılık düzeylerinin yüksek olduğu söylenebilir. Bunun yanında ekonomik sıkıntıları olan, motivasyonu düşük olan, velisi ilgisiz olan, öz disiplini olmayan, öğretmen denetiminden uzak olan, okul ile bağ kurmakta zorlanan, boş verme duygusu içinde olan, sosyal etkinliklere katılmayan, , ödevleri yapma isteği olmayan, derslere girme isteği azalan, canlı derslere düzenli katılmayan, devamsızlığı önemsemeyen öğrencilerin okula karşı sorumluluklarını yerine getirmediikleri sonucuna ulaşıldı. Öğrencilerin okula karşı sorumluluklarını yerine getirmediklerinde onların okula bağlılık durumu da olumsuz etkileyeceği ifade edilebilir.

5.1.2.31. Uzaktan Eğitim Sürecinde Öğrencilerin Okula Bağlılığını Arttırmak İçin Neler Yaptıklarına İlişkin Okul Yöneticilerinin Görüşlerine Ait Sonuçlar

Uzaktan eğitim sürecinde öğrencilerin okula bağlılığını arttırmak için neler yaptıklarına ilişkin okul yöneticilerinin görüşleri incelendiğinde, veli -öğrenci- öğretmenle ile iletişim içinde oldukları, rehberlik servisi aracılığı ile veli-öğrenci seminerlerini planlı bir şekilde düzenledikleri, öğrencilerin devam-devamsız durumlarını takip ettikleri, devamsızlık yapan öğrencilerin derslere katılımına sağlamaya çalıştıkları, öğrencilerle ilgili velilere öğretmenler aracılığı ile bilgi verildiği, çevrimiçi resmi törenleri yaptıkları, okullarında EBA destek noktası oluşturdukları ve ihtiyacı olan öğrencilere bilgisayar, kaynak kitap vb tedarik ettikleri, öğrencilerde motivasyon artırıcı çalışmalar yaptıkları, canlı derslere katılarak sürecin takip ettikleri, okulum sosyal-medya hesabı üzerinde öğrencilerin yaptıkları çalışma-projelerini veli izniyle paylaştıkları sonucuna ulaşıldı. Okul yöneticileri tarafından yapılan bu çalışmalar uzaktan eğitim sürecinde öğrencilerin ve velilerin desteklendiği, yalnız bırakılmadığı ve öğrencilerin okul ile bağının artmasına sağladığı söylenebilir. Bu bağlamda yapılan bu çalışmalar sonucu öğrencilerin okula bağlılık durumuna olumlu etki yaptığı söylenebilir.

5.1.2.32. Uzaktan Eğitim Sürecinde Öğrencilerin Okula Bağlılığını Arttırmak İçin Neler Yaptıklarına İlişkin Rehber Öğretmenlerin Görüşlerine Ait Sonuçlar

Uzaktan eğitim sürecinde öğrencilerin okula bağlılığını arttırmak için neler yaptıklarına ilişkin rehber öğretmenlerin görüşleri incelendiğinde, öğretmen-öğrenci- veli ile iletişimi içinde oldukları, öğretmen veli- öğrenci ile bireysel –grup görüşmeleri yaptıkları, öğretmen veli-öğrenciye yönelik düzenli seminer yaptıkları, öğrencilerin motivasyonlarını artırıcı etkinlikler, görüşmeler yaptıkları sonucuna ulaşıldı. Bu süreçte okul rehber öğretmenlerin öğretmen-öğrenci ve veliye yönelik yaptıkları çalışmalar ile öğrencilerin okul bağlılığına olumlu katkı sağladığı söylenebilir.

5.1.2.33. Uzaktan Eğitim Sürecinde Öğrencilerin Okula Bağlılığını Arttırmak İçin Neler Yaptıklarına İlişkin Öğretmenlerin Görüşlerine Ait Sonuçlar

Uzaktan eğitim sürecinde öğrencilerin okula bağlılığını arttırmak için neler yaptıklarına ilişkin öğretmenlerin görüşleri incelendiğinde, için öğretmenler veli ile iletişimi içinde oldukları, veliye bilgilendirme yaptıkları, öğrencilere sorumluluk-görev-

ödev verdikleri, ilgi ve motivasyonu artırmaya yönelik etkinlikler yaptıkları, dersleri eğlenceli hale getirmeye çalıştıkları, öğrenciyi aktif kılacak yöntemleri kullandıkları ve öğrencilerle sohbet ettikleri sonucuna ulaşıldı. Öğrencilerin okul bağlılığında önemli bir etken olan öğretmenlerin yaptıkları bu çalışmalar ve öğrencilere olumlu katkı sağladığı söylenebilir. Bu bağlamda öğretmenlerin uzaktan eğitim sürecinde yaptıkları bu çalışmalar öğrencilerin okul bağlılığına olumlu etkilediği ifade edilebilir.

5.1.2.34. Uzaktan Eğitim Sürecinde Öğrencilerin Okula Bağlılığını Arttırmak İçin Neler Yaptıklarına İlişkin Velilerin Görüşlerine Ait Sonuçlar

Uzaktan eğitim sürecinde öğrencilerin okula bağlılığını arttırmak için neler yaptıklarına ilişkin velilerin görüşleri incelendiğinde, canlı derslere katılmaları için uygun ortam hazırladıkları, ödevlerini kontrol ettikleri, teknolojik ihtiyaçları karşıladıkları, ders saatlerini takip ettikleri, motivasyon artırıcı sohbet etkinlikleri yaptıkları, öğretmen ile iletişim halinde oldukları sonucuna ulaşıldı. Uzaktan eğitim sürecinde çocukların öğrenme sürecinde velilerin sorumlulukları fazlaydı. Bu sorumlulukları yerine getirmeye çalışan veliler yaptıkları bu çalışmalarla hem öğrencilerin öğrenme sürecine hem de okula bağlılık düzeylerine olumlu katkı sağladıkları söylenebilir.

5.1.2.35. Uzaktan Eğitim Sürecinde Okula Bağlılığını Arttırmak İçin Neler Yaptıklarına İlişkin Öğrencilerin Görüşlerine Ait Sonuçlar

Uzaktan eğitim sürecinde öğrencilerin okula bağlılığını arttırmak için neler yaptıklarına ilişkin öğrencilerin görüşleri incelendiğinde, canlı dersleri takip düzenli takip ettikleri, derslere aktif katıldıkları, sorumluluklarını yerine getirmeye çalıştıkları, arkadaşları ile iletişim içinde oldukları, öğretmenleri ile iletişim içinde oldukları, okul bahçesinde zaman geçirdikleri sonucuna ulaşıldı. Okula bağlılık duygusu artırmak için öğrencilerin yaptığı bu etkinlikler önemlidir. Günlük yaşamının içinde okul ile ilgili etkinliklerin olması okula olan bağlılığını olumlu yönde etkiyecektir. Bu bağlamda öğrencilerin uzaktan eğitim sürecinde yaptıkları bu etkinlikler okula bağlılığını arttırmaya olumlu katkı sunacağı ifade edilebilir.

5.1.2.36. Uzaktan Eğitim Sürecinde Öğrencilerin Okula Bağlılığını Arttırmak İçin Neler Yaptıklarına İlişkin Okul Yöneticisi, Rehber Öğretmen, Öğretmen, Veli ve Öğrenci Görüşlerinin Tümüne Ait Sonuçlar

Uzaktan eğitim sürecinde öğrencilerin okula bağlılığını arttırmak için neler yaptıklarına ilişkin okul yöneticisi, rehber öğretmen, öğretmen, veli öğrencilerin görüşleri incelendiğinde okul-veli-öğrenci arasında iletişimi güçlendirmek için çaba gösterildiği sonucuna ulaşılmıştır. Hem okul hem de veli tarafından öğrencilerin canlı derslere düzenli katılımı için takip ettikleri, motivasyonlarını artırıcı etkinlikler yaptıklarını, ödevleri kontrol ettikleri, görüşme-sohbet ettikleri, bilgisayar, internet, kaynak kitap vb tedarik ettikleri, okul kültürünü hatırlatıcı etkinlikler yaptıkları sonucuna ulaşıldı. Yapılan bu çalışmalar uzaktan eğitim sürecinde öğrencilerin desteklendiği, yalnız bırakılmadığı ve öğrencilerin okul ile bağının artmasına sağladığı söylenebilir. Bu bağlamda yapılan bu çalışmalar sonucu öğrencilerin okula bağlılık durumuna olumlu etki yaptığı söylenebilir.

5.1.2.37. Uzaktan Eğitim Sürecinde Öğrencilerin Okula Bağlılığını Arttırmak İçin Yapılması Gerekenlere İlişkin Okul Yöneticilerinin Görüşlerine Ait Sonuçlar

Uzaktan eğitim sürecinde öğrencilerin okula bağlılığını arttırmak için yapılması gerekenlere ilişkin okul yöneticilerinin görüşleri incelendiğinde, uzaktan eğitim sürecinde öğrenciyi aktif kılacak yöntemlerin geliştirilmesi, her öğrencinin internete ve gerekli donanım ihtiyaçlarının tedarik edilmesi, eşit eğitim imkanları sağlanması, rehberlik servisi aracılığı ile veli ve öğrencilere yönelik çalışma yapılması, uzaktan eğitim sürecinde uygulanabilecek sınavların yapılması, öğrencilerin devam zorunluluğunun olması, uygulama dersleri için hibrit eğitim uygulaması gerektiği sonucuna ulaşıldı. Uzaktan eğitim sürecinde bunlar dikkate alınarak uygulanırsa öğrencilerin okula bağlılık durumuna olumlu katkı sağlayacağı söylenebilir. Bunun yanında uzaktan eğitim sürecinde öğrencilerin okula bağlılık durumunun olumsuz etkileyeceğinden öğrencilerin okula bağlılık durumunu artırmak için yüz yüze eğitime geçilmesi gerektiği sonucuna da ulaşıldı.

5.1.2.38. Uzaktan Eğitim Sürecinde Öğrencilerin Okula Bağlılığını Arttırmak İçin Yapılması Gerekenlere İlişkin Rehber Öğretmenlerin Görüşlerine Ait Sonuçlar

Uzaktan eğitim sürecinde öğrencilerin okula bağlılığını arttırmak için yapılması gerekenlere ilişkin rehber öğretmenlerin görüşleri incelendiğinde, öğrencilerin canlı

derslerde aktif olacağı yöntemleri kullanılması, her öğrencinin internete ve gerekli donanım ihtiyaçlarının tedarik edilmesi, eşit eğitim imkanları sağlanması, hibrit eğitim uygulanması, sınavların yapılması, ekran başında geçen süreyi azaltılması, öğrenci- veli ile sürekli iletişim halinde olunması, okulun devamı olduğu konusunda ailelerde farkındalık oluşturulması gerektiği sonucuna ulaşıldı. Bu önerilere göre düzenlenen uzaktan eğitim süreci öğrencilerin okula bağlılık durumuna olumlu katkı sunacağı söylenebilir.

5.1.2.39. Uzaktan Eğitim Sürecinde Öğrencilerin Okula Bağlılığını Artırmak İçin Yapılması Gerekenlere İlişkin Öğretmenlerin Görüşlerine Ait Sonuçlar

Uzaktan eğitim sürecinde öğrencilerin okula bağlılığını artırmak için yapılması gerekenlere ilişkin öğretmenlerin görüşleri incelendiğinde, öğrencilerin canlı derslerde aktif olacağı yöntemleri kullanılması, her öğrencinin internete ve gerekli donanım ihtiyaçlarının tedarik edilmesi, eşit eğitim imkanları sağlanması, hibrit eğitim uygulanması, öğrencilerin devam zorunluluğunun olması sınavların yapılması, bilişim teknolojileri konusunda öğrenmen-öğrenciye eğitim verilmesi, ders saatlerinin esnek olması, ekran başında geçen süreyi düzenlenmesi, dijital içeriklerinin artırılması, öğrenci- veli ile sürekli iletişim halinde olunması, okulun devamı olduğu konusunda ailelerde farkındalık oluşturulması gerektiği sonucuna ulaşıldı. Bu önerilere göre düzenlenen uzaktan eğitim süreci öğrencilerin okula bağlılık durumuna olumlu katkı sunacağı söylenebilir. Bunun yanında uzaktan eğitim sürecinde öğrencilerin okula bağlılık durumunun olumsuz etkileyeceğinden öğrencilerin okula bağlılık durumunu artırmak için yüz yüze eğitime geçilmesi gerektiği sonucuna da ulaşıldı.

5.1.2.40. Uzaktan Eğitim Sürecinde Öğrencilerin Okula Bağlılığını Artırmak İçin Yapılması Gerekenlere İlişkin Velilerin Görüşlerine Ait Sonuçlar

Uzaktan eğitim sürecinde öğrencilerin okula bağlılığını artırmak için yapılması gerekenlere ilişkin velilerin görüşleri incelendiğinde, öğrencilerin canlı derslerde aktif olacağı yöntemleri kullanılması, her öğrencinin internete ve gerekli donanım ihtiyaçlarının tedarik edilmesi, eşit eğitim imkanları sağlanması, hibrit eğitim uygulanması, öğrencilerin motivasyonu artırmak için öğretmen- velinin gerekli desteği sunması, öğrenci-öğretmen iletişim halinde olması, sosyal etkinliklerin düzenlenmesi,

öğretmene düşen öğrenci sayısının azaltılması, gerektiği sonucuna ulaşıldı. Bu önerilere göre düzenlenen uzaktan eğitim süreci öğrencilerin okula bağlılık durumuna olumlu katkı sunacağı söylenebilir. Bunun yanında uzaktan eğitim sürecinde öğrencilerin okula bağlılık durumunun olumsuz etkileyeceğinden öğrencilerin okula bağlılık durumunu artırmak için yüz yüze eğitime geçilmesi gerektiği sonucuna da ulaşıldı.

5.1.2.41. Uzaktan Eğitim Sürecinde Okula Bağlılığınızı Artırmak İçin Yapılması Gerekenlere İlişkin Öğrencilerin Görüşlerine Ait Sonuçlar

Uzaktan eğitim sürecinde okula bağlılığınızı artırmak için yapılması gerekenlere ilişkin öğrencilerin görüşleri incelendiğinde, kameraların açık olması, bazı derslerin okulda yapılması, uygun ortamların oluşturulması, sosyal etkinliklerin düzenlenmesi, arkadaşları ile iletişim halinde olunmasını sağlayacak etkinliklerin düzenlenmesi, öğretmenlerin destek sunması, her öğrencinin internete ve gerekli donanım ihtiyaçlarının giderilmesi, derslerin eğlenceli hale getirilmesi gerektiği sonucuna ulaşıldı. Bu önerilere göre düzenlenen uzaktan eğitim süreci öğrencilerin okula bağlılık durumuna olumlu katkı sunacağı söylenebilir. Bunun yanında uzaktan eğitim sürecinde öğrencilerin okula bağlılık durumunun olumsuz etkileyeceğinden öğrencilerin okula bağlılık durumunu artırmak için yüz yüze eğitime geçilmesi gerektiği sonucuna da ulaşıldı.

5.1.2.42. Uzaktan Eğitim Sürecinde Öğrencilerin Okula Bağlılığını Artırmak İçin Yapılması Gerekenlere İlişkin Okul Yöneticisi, Rehber Öğretmen, Öğretmen, Veli ve Öğrenci Görüşlerinin Tümüne Ait Sonuçlar

Uzaktan eğitim sürecinde öğrencilerin okula bağlılığını artırmak için yapılması gerekenlere ilişkin okul yöneticisi, rehber öğretmen, öğretmen, veli ve öğrenci görüşleri incelendiğinde, uzaktan eğitim sürecinde kullanılacak aktif öğrenme yöntem ve tekniklerin geliştirilmesi, sınavların yqılması, canlı derslere devamın zorunlu olması, her öğrencinin eşit imkanlara sahip olması, internet, bilgisayar, kaynak kitap vb. ihtiyaçların karşılanması, hibrit eğitimin uygulanması, ekran başında geçen süreyi azaltılması, öğrenci- veli ile sürekli iletişim halinde olunması, okulun devamı olduğu konusunda ailelerde farkındalık oluşturulması, bilişim teknolojileri konusunda öğrenmen-öğrenciye eğitim verilmesi, ders saatlerinin esnek olması, dijital içeriklerinin artırılması, sosyal etkinliklerin düzenlenmesi, öğretmene düşen öğrenci sayısının

azaltılması, kameraların açık olması, arkadaşları ile iletişim halinde olunmasını sağlayacak etkinliklerin düzenlenmesi gerektiği sonucuna ulaşıldı. Bu önerilere göre düzenlenen uzaktan eğitim süreci öğrencilerin okula bağlılık durumuna olumlu katkı sunacağı söylenebilir. Bunun yanında uzaktan eğitim sürecinde öğrencilerin okula bağlılık durumunun olumsuz etkileyeceğinden öğrencilerin okula bağlılık durumunu artırmak için yüz yüze eğitime geçilmesi gerektiği sonucuna da ulaşıldı.

5.1.2.43. Uzaktan Eğitim Sürecinde Ortaokul Öğrencilerinin Okul Bağlılıklarına İlişkin Okul Yöneticisi, Öğretmen, Veli ve Öğrenci Görüşlerin Tümüne Yönelik Sonuçlar

1. Bir eğitim programının öğrencilerin okula bağlılığını etkilemedeki yeri, önemi ve etkisine ilişkin okul yöneticisi, rehber öğretmen, öğretmen, veli ve öğrencilerin görüşlerinin tümü incelendiğinde eğitim programları öğrencilerin okula bağlılık durumunu etkilediği sonucuna ulaşıldı.
2. Uzaktan eğitim sürecinde öğrencilerin okula bağlılık durumlarına ilişkin okul yöneticisi, rehber öğretmen, öğretmen, veli ve öğrencilerin görüşleri iki farklı kategoride yer aldığı görülmektedir. Birinci kategoride uzaktan eğitim sürecinde öğrencilerin okula bağlılık durumunu olumlu etkileyerek arttığı sonucuna ulaşıldı. İkinci kategoride uzaktan eğitim sürecinde öğrencilerin okula bağlılık durumunu olumsuz etkileyerek azaldığı sonucuna ulaşıldı.
3. Uzaktan eğitim süre içinde uygulanan öğretim programında öğrencilerin okula bağlılığını etkileyen olumlu etmenlere ilişkin okul yöneticisi, rehber öğretmen, öğretmen, veli ve öğrencilerin görüşlerinin benzer olduğu sonucuna ulaşıldı. Aynı şekilde uzaktan eğitim süre içinde uygulanan öğretim programında öğrencilerin okula bağlılığını etkileyen olumsuz etmenlere ilişkin okul yöneticisi, rehber öğretmen, öğretmen, veli ve öğrencilerin görüşlerinin yakın olduğu sonucuna ulaşıldı.
4. Uzaktan eğitim sürecinde öğrencilerin öğrenmeye istekli olma durumuna ilişkin okul yöneticilerinin, rehber öğretmenlerin, öğretmenlerin, velilerin ve öğrencilerin görüşleri iki farklı kategoriye ayrıldığı görülmektedir. Birinci kategoride uzaktan eğitim sürecinde öğrencilerin öğrenme isteğinin arttığı ve bu bağlamda öğrenme isteği olan öğrencilerin okula bağlılık düzeyinin yüksek

olduğu sonucuna ulaşıldı. İkinci kategoride ise uzaktan eğitim sürecinde öğrencilerin öğrenme isteğinin azaldığı sonucuna ulaşıldığı görülmektedir. Bu sonuca göre öğrenme isteği azalan öğrencinin okula bağlılık durumunun da düşük olacağı sonucuna ulaşıldı.

5. Uzaktan eğitim sürecinde öğrencilerin okula karşı sorumluluklarını yerine getirmelerine ilişkin okul yönetici rehber öğretmen, öğretmen, veli ve öğrenci görüşleri iki farklı kategoriye ayrıldığı görülmektedir. Birinci kategoride bazı öğrencilerin okula karşı sorumluluklarını yerine getirdiklerini ve buna göre bu öğrencilerin okula bağlılık durumunun yüksek olacağı sonucuna ulaşıldı. İkinci kategoride bazı öğrencilerin okula karşı sorumluluklarını yerine getirmediğini ve buna göre bu öğrencilerin okula bağlılık durumunun az olacağı sonucuna ulaşıldı.
6. Uzaktan eğitim sürecinde okul yöneticisi, rehber öğretmen, öğretmen, veli ve öğrencilerin görüşleri doğrultusunda öğrencilerin okula bağlılığını arttırmak için çalışmalar ve etkinlikler yaptıkları sonucuna ulaşıldı.
7. Uzaktan eğitim sürecinde öğrencilerin okula bağlılığını artırmak için yapılması gerekenlere ilişkin okul yöneticisi, rehber öğretmen, öğretmen, veli ve öğrenciler birbirine yakın öneriler sunduğu sonucuna ulaşıldı.

5.2. Öneriler

Uzaktan eğitim sürecinde;

1. Öğrencilerin sahip olduğu imkanlar bakımından var olan eşitsizlikler giderilmelidir.
2. Okul-öğretmen-veli tarafından öğrencilere maddi ve manevi destek sunulmalıdır.
3. Veli-öğretmen işbirliği sağlanarak öğrencilere sorumluluk, öz denetim, öğrenme sorumluluğu gibi unsurların kazandırılmasına yönelik etkinlikler düzenlemelidir.
4. Öğrencilerin akademik hedef oluşturmaları için gerekli rehberlik yapılmalıdır.
5. Öğrencilere ve velilere uzaktan eğitim uygulamalarına ilişkin belli aralıklarla bilgilendirme yapılmalıdır.
6. Okul kültürünü yansıtırıcı etkinlikler çevrimiçi düzenlemelidir.
7. Öğrencilerin motivasyonlarını artırmak için rehberlik yapılmalıdır.
8. Canlı derslere katılım zorunlu olmalı ve devamsızlık takibi yapılmalıdır.

9. EBA destek noktalarını artırarak ev ortamı uygun olmayan ve gerekli donanıma sahip olmayan öğrencilere sunulmalıdır.
10. Öğrencilerin ödev ve sorumluluklarını yerine getirip getirmediği öğretmen ve veli tarafından kontrol edilmelidir.
11. Öğrenci gelişimi hakkında veliye bilgi sunulmalıdır.
12. Dersleri anlamada zorluk yaşayan öğrencilere yönelik ek tedbirler alınmalıdır.
13. Öğrencilerin derse ilgisini çekecek yöntem ve tekniklerin kullanılmasına özen gösterilmelidir.
14. Öğrencilerin eğitime devam edebilmeleri için bilgisayar, internet, kaynak kitap vb. talepleri karşılanmalıdır.
15. Okul-öğretmen-veli-öğrenciler sürekli iletişim içinde olmalıdır.
16. Beceri ve uygulama dersleri mümkün olduğunca okulda yapılmalıdır.
17. Uyum sorunu yaşayan öğrencilere rehberlik yapılmalıdır.
18. Canlı derste kullanılan bilgisayar programlarını kullanımı ile ilgili öğretmen-veli-öğrenciye bilgilendirme yapılmalıdır.
19. Öğrenciye geri bildirim anında yapılmalıdır.
20. Öğrencilere teknoloji bağımlılığının olası sonuçları hakkında bilgilendirme yapılmalıdır.
21. Öğrencilerin uzun süre ekran başında oturmayacakları şekilde ders planı yapılmalıdır.
22. Verilen ödevler öğretmen ve veli tarafından kontrol edilmelidir.
23. Kullanılabilecek dijital içerikler artırılmalıdır.
24. Programın uygulayıcısı olan öğretmenlere yeni yaklaşımlar, öğretim stratejileri, yöntem ve tekniklere yönelik seminerler düzenlenmelidir.

5.2.1. Araştırmacılara Öneriler

1. Uzaktan eğitim sürecinde ortaokul öğrencilerinin okul bağlılıklarına ilişkin okul yöneticisi, rehber öğretmen, öğretmen, veli ve öğrenciyi kapsayan nicel bir çalışma yapılabilir.

2. Uzaktan eğitim sürecinde ilkokul ve lise kademlerinde öğrencilerinin okul bağlılıklarına ilişkin olarak okul yöneticisi, rehber öğretmen, öğretmen, veli ve öğrenciyi kapsayan nitel bir çalışma yapılabilir.
3. Uzaktan eğitim sürecinde ilkokul ve lise kademlerinde öğrencilerinin okul bağlılıklarına ilişkin olarak okul yöneticisi, rehber öğretmen, öğretmen, veli ve öğrenciyi kapsayan nicel bir çalışma yapılabilir.
4. Uzaktan eğitim sürecinde birleştirilmiş sınıflarda öğrenim gören öğrencilerin okul bağlılık durumlarına ilişkin araştırmalar yapılabilir.
5. Özel okullar ile devlet okullarında öğrenim gören öğrencilerin uzaktan eğitim sürecinde okul bağlılık durumlarının karşılaştırılacağı araştırmalar yapılabilir.
6. Bölge, il, ilçe- köy düzeyindeki okullarda uzaktan eğitim sürecinde ortaokul öğrencilerinin okul bağlılık durumlarının karşılaştırılacağı araştırmalar yapılabilir.

KAYNAKLAR

- Açılan, B. B., Özgenel, M. (2021). Öğretmen Yakınlık Davranışlarının Öğrencilerin Okula Bağlılık Düzeylerine Etkisi: Lise ve Ortaokul Karşılaştırması. *Education Sciences (NWSAES)*, 16(1), 1-16.
- Adıgüzel, A. (2009). Sınıf Öğretmenlerinin Öğrenme Etkinliklerini Düzenleme ve Gerçekleştirme Çabalarında Zorlanma Düzeyleri. *Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6 (2), 89-110.
- Akgül, F. (2021). *Lise Öğrencilerinin Okula Bağlılık Düzeyleri ile Öznel İyi Oluşları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Yeditepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Yönetimi Ve Denetimi Yüksek Lisans Programı, İstanbul.
- Akgül, G., Oran, M. (2020). Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin, Ortaokul Öğrencilerinin ve Öğrenci Velilerinin Pandemi Sürecindeki Uzaktan Eğitime İlişkin Görüşleri. *Eğitimde Yeni Yaklaşımlar Dergisi*. 3(2), 15-37.
- Akgün, E., Yılmaz, E. O., Seferoğlu, S. S. (2011). Vizyon 2023 Strateji Belgesi ve Fırsatları Artırma ve Teknolojiyi İyileştirme Hareketi (FATİH) Projesi: Karşılaştırmalı Bir İnceleme. *XIII. Akademik Bilişim Konferansı Bildirileri Kitabı içinde*: 135-132. 04.08.2022 tarihinden https://ab.org.tr/ab11/kitap/AB11_tek.pdf adresinden erişildi.
- Akgün Özbek, E. (2015). Çevrimiçi Uzaktan Öğrenme: Bir Araştırma Gündemine Doğru. *Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi*. 1(1), 119-128.
- Aktay S., Keskin T. (2016). Eğitim Bilişim Ağı (Eba) İncelemesi. *Eğitim Kuram ve Uygulama Araştırmaları Dergisi*, 2(3), 27-44.
- Akyavuz Külekçi, E., Çakın, M. (2020). Covid-19 Salgınının Eğitime Etkisi Konusunda Okul Yöneticilerinin Görüşleri. *Turkish Studies*, 15(4), 723-737.
- Akyürek, M.İ. (2020), Uzaktan Eğitim: Bir Alanyazın Taraması. *Medeniyet Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 4(1), 1-9.
- Almaiah, M. A., Al-Khasawneh, A., Althunibat, A. (2020). Exploring The Critical Challenges And Factors Influencing The E-Learning System Usage During COVID-19 Pandemic. *Education And Information Technologies*, 25, 5261-5280.

- Alparslan, N.(2016). *Anne Babası Boşanmış Ergenlerin Benlik Saygısı ve Okula Bağlılık Düzeylerinin İncelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Bilim Dalı-İstanbul.
- Alper, A. (2020). Pandemi Sürecinde K-12 Düzeyinde Uzaktan Eğitim: Durum Çalışması. *Milli Eğitim Dergisi*, 49(1), 45-67.
- Altun E. (2020). *Eğitmenlerin Uzaktan Eğitime Yönelik Pedagojik Yeterliliklerinin Uzaktan Eğitim Ders Videoları Aracılığıyla İncelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ondokuz Mayıs Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Bilgisayar Ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Ana Bilim Dalı. Samsun.
- Altunel, M., Özoğul, E. T. (2020). 5 Soru: Koronavirüs Salgınında Veliler. 12.06.2022 <https://www.setav.org/5-soru-koronavirus-salgininda-veliler/adresinden> erişilmiştir.
- Arastaman, G. (2006). *Ankara İli Lise Birinci Sınıf Öğrencilerinin Okula Bağlılık Durumlarına İlişkin Öğrenci, Öğretmen ve Yöneticilerin Görüşleri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Arık, S., Karakaya, F., Çimen, O., Yılmaz, M. (2021). Covid-19 Pandemi Sürecinde Uygulanan Uzaktan Eğitim Hakkında Ortaöğretim Öğrencilerinin Görüşlerinin Belirlenmesi. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 41(2), 631-659.
- Arslan, K., Görgülü Arı, A., Hayır Kanat M. (2021). Covid-19 Pandemi Sürecinde Verilen Uzaktan Eğitim Hakkında Veli Görüşleri. *Ulakbilge Sosyal Bilimler Dergisi*, 57 192–206
- Atreya, A., Acharya, J. (2020). Distant Virtual Medical Education During COVID-19: Half A Loaf Of Bread. Wiley Public Health Emergency Collection.. 20.07.2022 tarihinde <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/epdf/10.1111/tct.13185> adresinden erişildi.
- Aybek, B. (2006). *Konu ve Beceri Temelli Eleştirel Düşünme Öğretiminin Öğretmen Adaylarının Eleştirel Düşünme Eğilimi ve Düzeyine Etkisi*. Doktora Tezi. Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Adana.

- Aydın E. (2020). Covid-19 Döneminde Eba Tv Üzerinden Yapılan Türkçe Derslerinin Değerlendirilmesi. *Millî Eğitim Dergisi* 49(1), 877-894.
- Aydın Güngör, T., Yılmaz, M., (2021). Okul Yöneticilerinin Uzaktan Eğitim Döneminde Kullandıkları Çatışma Stratejileri ve Yöntemleri. *OPUS (International Journal of SocietyResearches*, 18(41),
- Ayten Yüksel, M., Hayırsever, F. (2019). Ortaöğretim Programlarının Öğrenci Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15(2): 290-323.
- Bakırcı, H., Özcan, Ö., Kara, Y. (2021). Salgın Döneminde Ortaokul Öğretmenlerinin Uzaktan Eğitime Yönelik Görüşlerinin Belirlenmesi", *Fen Matematik Girişimcilik ve Teknoloji Eğitimi Dergisi*, 4(3), 155-170.
- Bal, H., Boz, M. S. (2017). Eğitim Bilişim Ağı (Eba) Kullanılabilirlik Düzeyinin Ölçülmesi Millî Eğitim Bakanlığı, *Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü*. 27.07.2022 tarihinde http://yegitek.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2018_11/06103543_SERPYLhYLYA_HOCA.pdf adresinden erişildi.
- Balaban, E. (2012). Dünyada ve Türkiye’de Uzaktan Eğitim ve Bir Proje Önerisi, İstanbul: Işık Üniversitesi. 12.05.2022 tarihinde https://www.erdalbalaban.com/wpcontent/uploads/2012/12/UE_UzaktanE%C4%9Fitim_EB.pdf adresinden erişildi.
- Balcı, A. (2001). *Sosyal Bilimlerde Araştırma: Yöntem, Teknik ve İlkeler*. (3. Baskı). Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Balaman, F., Hanbay Tiryaki, S . (2021). Corona Virüs (Covid-19) Nedeniyle Mecburi Yürütülen Uzaktan Eğitim Hakkında Öğretmen Görüşleri. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 10(1), 52-84.
- Balta, Y., Türel, Y. K. (2013). Çevrimiçi Uzaktan Eğitimde Kullanılan Farklı Ölçme Değerlendirme Yaklaşımlarına İlişkin Bir İnceleme. *Turkish Studies*, 8(3), 37-45.
- Baş, N. (2019). *Ortaokul Öğrencilerindeki Gelecek Beklentilerinin Açıklanmasında Okula Bağlılık Ve Okul Yaşam Kalitesinin Rolü*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Trabzon Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Rehberlik Ve Psikolojik Danışmanlık Bilim Dalı.
- Başaran, İ. E. (2013). *Eğitim Bilimine Giriş*. Ankara: Siyasal Kitapevi.

- Başaran, M., Doğan, E., Karaoğlu, E., Şahin, E. (2020). Koronavirüs (Covid-19) Pandemi Sürecinin Getirisi Olan Uzaktan Eğitimin Etkililiği Üzerine Bir Çalışma. *Akademia Eğitim Araştırmaları Dergisi* 5(2), 368-397.
- Bayram, F., Aypay, A.(2012). İlköğretim Okullarında Müdür Etkililiği, Okul İklimi ve Öğrenci Kontrol İdeolojileri Arasındaki İlişki, *Eğitimde Politika Analizi Dergisi*, 1(1), 49-63.
- Bilge, F., Tuzgöl Dost, M., Çetin, B. (2014). Lise Öğrencilerinde Tükenmişliği ve Okul Bağlılığını Etkileyen Faktörler: Çalışma Alışkanlıkları, Yetkinlik İnancı ve Akademik Başarı. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri Dergisi*, 14(5), 1709 – 1728.
- Bilgiç, S. (2009). *İlköğretim Öğrencilerinde Okul Yaşam Kalitesi Algısının Arkadaşlara Bağlılık ve Empatik Sınıf Atmosferi Değişkenleriy*
- Bilgin, O., Taş, İ. (2018). Ergenlerde Okula Bağlılığın Yordayıcıları Olarak Okul İklimi ve Sosyal Medya Bağımlılığı. *Akdeniz Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 12(26), 15-33.
- Bıyıklı, C., Özgür, A. O. (2021). Öğretmenlerin Covid-19 Pandemi Dönemindeki Senkron Uzaktan Eğitim Sürecinde Yaşanan Sorunlara İlişkin Çözüm Önerileri. *Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi*, 7(1), 110-147.
- Blum, R. (2005). School Connectedness: Improving the Lives of Students. 04.05.2022 tarihinde https://www.dshs.texas.gov/schoolhealth/tshac/School_connectedness_Improving_Students_Lives_2007.pdf adresinden erişildi.
- Boydak Özcan, M. (2002). Temel Kavramlar. *Öğretmenlik Mesleği* (Edt. Mehmet Taşpınar). 2-20. Elazığ: Elazığ Üniversitesi Kitabevi.
- Bozkurt, A. (2016). *Bağlantıcı Kitleli Açık Çevrimiçi Derslerde Etkileşim Örüntüleri Ve Öğretenöğrenen Rollerinin Belirlenmesi*. Doktora Tezi. Anadolu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Uzaktan Eğitim Anabilim Dalı. Eskişehir.
- Bozkurt, A. (2017). Türkiye’de Uzaktan Eğitimin Dünü, Bugünü ve Yarını. *Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi*. 3(2), 85-124.
- Bozkurt, A. (2020). Koronavirüs (Covid-19) Pandemi Süreci ve Pandemi Sonrası Dünyada Eğitime Yönelik Değerlendirmeler: Yeni Normal ve Yeni Eğitim Paradigması. *Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi*. 6(3), 112-142.

- Bümen, N.(2002). Program Geliştirme ve Ölçme Değerlendirmede Gelişim Dosyaları. *Ege Eğitim Dergisi*, 1(2), 120-125.
- Büyükkaragöz, S. S. (1997). *Program Geliştirme*. Konya: Öz Eğitim Basım Yayın Dağıtım Ltd. Şirketi.
- Can, E., Günbayı, İ. (2021). Covid-19 Pandemi Sürecinde Eğitim Bilişim Ağı(EBA) Üzerinden Gerçekleştirilen Uzaktan Eğitim Uygulamasına İlişkin İlkokul Yönetici ve Öğretmenlerinin Görüşleri. *Asya StudiesAcademic Social Studies / Akademik Sosyal Araştırmalar*, 5(16), 279-303.
- Can, N., Köroğlu, Y. (2020). Covid-19 Döneminde Yaygınlaşan Uzaktan Eğitimin Değerlendirilmesi Ve Eğitim Emekçileri Açısından İncelenmesi. *Madde, Diyalektik ve Toplum Dergisi*, 3 (4), 370-380.
- Canpolat, U., Yıldırım, Y. (2021). Ortaokul Öğretmenlerinin COVID-19 Salgın Sürecinde Uzaktan Eğitim Deneyimlerinin İncelenmesi. *Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi*, 7(1), 74-109.
- Ceylan, H., Özgenel, M. (2022). Ortaokul Öğrencilerinin Okula Bağlılıklarında Önemli Bir Faktör: Okul Kültürü. *Temel Eğitim Dergisi*, 13, 32-46.
- Ceylan, M. (2003). *İki Öğretmenin Sınıf İçinde Motivasyon Değişkenlerini Dikkate Alma Davranışlarının Betimlenmesi*, Yüksek Lisans Tezi Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitim Bilimleri (Eğitim Yönetimi, Teftişi, Planlaması ve Ekonomisi) Anabilim Dalı, Eskişehir.
- Chiu, M. M., Pong, S. L., Mori, I., Chow, B. W. Y. (2012). Immigrant Students Emotional And Cognitive Engagement At School: A Multilevel Analysis Of Students İn 41 Countries. *Journal Of Youth And Adolescence*, 41(11), 1409-1425.
- Coşkunserçe, O., İşçitürk, G. B. (2019). Eğitim Bilişim Ağı (EBA) Platformu Hakkında Öğrencilerin Farkındalığının Artırılmasına Yönelik Bir Durum Çalışması. *Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi*, 7(1), 260-276.
- Çağlar, Ç., Kılınç, A. (2020). Okul Yöneticilerinin Uzaktan Eğitime İlişkin Görüşlerinin İncelenmesi. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 8(110), 69-94.
- Çilek, A., Uçan, A., Ermiş, M. (2021). Pandemi Sürecinde Sınıf Öğretmenlerinin Uzaktan Eğitime İlişkin Görüşleri. *TURAN Stratejik Araştırmalar Merkezi*, 13(49), 308-323.

- Çubukçu, Z., Gültekin, M. (2006). İlköğretimde Öğrencilere Kazandırılması Gereken Sosyal Beceriler. *Ahmet Yesevi Üniversitesi, Bilig Bahar* (37), 155–174.
- Demir, E. (2014). Uzaktan Eğitime Genel Bir Bakış. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 39,203-212.
- Demir, F., Özdaş, F. (2020). Covid-19 Sürecindeki Uzaktan Eğitime İlişkin Öğretmen Görüşlerinin İncelenmesi. *Milli Eğitim Dergisi*, 49(1), 273-292.
- Demirel, Ö.(2010). *Eğitimde Program Geliştirme*. Ankara, Pegem Akademi.
- Deveci, H. (2005). Sosyal Bilgiler Dersinde Gazete Kullanımı. *The Turkish Online Journal of Educational Technology (TOJET)* 4(3).[Elektronik Dergi. <http://www.tojet.net/articles/4321.htm>.(Genel Ağdan 15.06.2007 tarihinde alınmıştır).
- Devlet Planlama Teşkilatı (DPT). (2006). *Bilgi toplumu stratejisi 2006-2010*. Ankara: DPT. 11.08.2022 tarihinde http://www.bilgitoplumu.gov.tr/Documents/1/BT_Strateji/Diger/060500_BilgiToplumuStratejisi.pdf. Adresinden Erişildi.
- Dilekmen, M. ve Ada, Ş. (2005). Öğrenmede Güdülenme, *Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11. 113-123.
- Doğan, S., Koçak, E. (2020). Eba Sistemi Bağlamında Uzaktan Eğitim Faaliyetleri Üzerine Bir İnceleme. *Ekonomi ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 7(14), 110-124.
- Doğan, S., Sözer Özdemir, Ö. (2021) Uzaktan Eğitim Sürecinin Öğrenci Velileri Üzerindeki Etkileri. Ahmet Doğanay ve Oğuz Kutlu (Ed.), *Güncel Eğitim Bilimleri Araştırmaları III*. Bilimsel Araştırmalar Kitabı İçinde 151-172. Akademisyen Yayınevi, Ankara.
- Doğan, U. (2014). Öğrenci Bağlılık Ölçeğinin Geçerlik ve Güvenirliği. *Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3(2), 390-403.
- Dönmez Ş., Taylı A. (2018). Ortaokul Öğrencilerinde Okul İklimi, Okula Bağlılık ve Okul Yaşam Kalitesi Algısının İncelenmesi. *Adnan Menderes Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 9(2), 1-17.
- Durak, G. (2017). Uzaktan Eğitimde Destek Hizmetlerine Genel Bakış: Sorunlar ve Eğilimler. *Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi*, 3(4), 160-173.
- Durmaz, A. (2008). *Liselerde Okul Yaşam Kalitesi (Kırklareli İli Örneği)*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Edirne.

- Eken, Ö., Tosun, N., Tuzcu Eken, D. (2020). Covid-19 Salgını İle Acil ve Zorunlu Uzaktan Eğitime Geçiş: Genel Bir Değerlendirme. *Millî Eğitim Dergisi* 49 (1), 113-128.
- Ekici, S., Yılmaz, B. (2013). FATİH Projesi Üzerine Bir Değerlendirme. *Türk Kütüphaneciliği Dergisi*, 27(2), 317-339.
- Erdem, M., Akkoyunlu, B. (2002). Sosyal Bilgiler Kapsamında Beşinci Sınıf Öğrencileriyle Yürütülen Ekip Proje Tabanlı Öğrenmenin Etkililiği Üzerine Bir Çalışma. *İlköğretim Online Dergisi*, 1(1). 15.07.2022 tarihinde <http://ilkogretim-online.org.tr/vol1say1/v01s01a.htm> . adresinden erişildi.
- Erden, M. (2004). *Öğretmenlik Mesleğine Giriş*. İstanbul: Alkım Yayınları.
- Erdoğan, M. Y., Yüzbaş D. (2018). Lise Öğrencilerinin Okula Bağlılık İle Genel Öz-Yeterlilik Düzeyleri Arasındaki İlişki. *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 3(32), 205-227.
- Ergüç Şahan, B., Parlar, H. (2021). Pandemi Döneminde Sınıf Öğretmenlerinin Karşılaştığı Problemler ve Çözüm Yolları. *OPUS– Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 18(40), 2375-2407.
- Ergün, E., Kurnaz, F.B. (2017). Çevrimiçi Öğrenme Ortamlarında Sınıf Topluluğu Hissi ve Öğrenci Bağlılığı Arasındaki İlişki, *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 25(4), 1515-1532,
- Erlangga, D.T. (2022). Student Problems In Online Learning: Solutions To Keep Education Going On. *Journal of English Language Teaching and Learning (JELTL)*, 3 (1), 21-26.
- Erol, M., Erol, A. (2020). Koronavirüs Pandemisi Sürecinde Ebeveynleri Gözünden İlkokul Öğrencileri. *Millî Eğitim Dergisi*, 49 (1), 529-551.
- Fauzi, İ., Khusuma, I. H. S. (2020). Teachers' Elementary School in Online Learning of COVID-19 Pandemic Conditions. *Journal Iqra: Kajian Ilmu Pendidikan* 5(1), 58-70.
- Fidan, M. (2020). Covid-19 Belirsizliğinde Eğitim: İlkokulda Zorunlu Uzaktan Eğitime İlişkin Öğretmen Görüşleri. *Uşak Üniversitesi Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 6(2), 24-43.
- Fidan, N., Erden, M. (1993). *Eğitime Giriş*. Ankara: Meteksan Yayıncılık

- Finn, J., Voelkl, K. (1993). School Characteristics Related To School Engagement. *Journal Of NegroEducation*(62), 249-268.
- Fredricks, J.A., P. C. Blumenfeld., A. H. Paris. (2004). School Engagement: Potential of the Concept, State of Tehe Evidence, *Rewiev of Educational Research*, 74, 59–109.
- Genç, S. Z., Engin, G., Yardım, T. (2020). Pandemi (Covid-19) Sürecindeki Uzaktan Eğitim Uygulamalarına İlişkin Lisansüstü Öğrenci Görüşleri, *Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 41, 134-158.
- Gökçe E. (2001). İlköğretim Öğrencilerinin Öğretmenlerden Beklentileri. *X. Ulusal Eğitim Kongresi Bildirileri Kitabı* içinde (s.1442–1453). Cilt:3 Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Bolu.
- Gökçe Toker, A., Bülbül, T. (2014). Okul Bir İnsan Bedenidir: Meslek Lisesi Öğrencilerinin Okul Algılarına Yönelik Bir Metafor Çalışması. *Eğitim Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 4(1), 63-88.
- Gökçyer, N., Namlı, A. (2015). Yöneticilerin Maarif Müfettişlerince Yapılan Kurum Denetimine Yönelik Algıları. *Turkish Studies*, 10(11), 707-724.
- Gören, S. Ç.,Gök, F., Yalçın, M., Göregen, F., Çalışkan, M. (2020). Küresel Salgın Sürecinde Uzaktan Eğitimin Değerlendirilmesi: Ankara Örneği. *Millî Eğitim Dergisi*, 49(1), 69-94.
- Gözler, A., Akyel, Y., Yılmaz, F., Duran, İ.,Tokat, R. Yılmaz,M. Yıldırım,M. (2021). *Covid 19 İle Başlayan Uzaktan Eğitim Sürecinin Eğitim Paydaşları Tarafından Değerlendirilmesi*. (Edt. F. Çelebi ve H. Ö. Sarıdoğan) Farklı Disiplinlerden Covid – 19 Çalışmaları, , Ankara, Duvar Yayınları, S:70-87.
- Gürer, M. D., Tekinarslan, E., Yavuzalp, N. (2016). Çevrimiçi Ders Veren Öğretim Elemanlarının Uzaktan Eğitim Hakkındaki Görüşleri. *Turkish Online Journal of Qualitative Inquiry*, 7(1), 47-78.
- Han, F., Demirbilek, N. (2021). Üniversite Öğrencilerinin Covid-19 Salgını Süresince Yürütülen Zorunlu Uzaktan Eğitime İlişkin Görüşleri, *Uluslararası Avrasya Sosyal Bilimler Dergisi* 12(44), 182-203.
- Han F., Demirbilek, N., Demirtaş, H. (2021). Okul Yöneticisi Ve Öğretmenlerin Koronavirüs (Covid-19) Salgını Sürecinde Yürütülen Uzaktan Eğitime İlişkin Görüşleri. *Cumhuriyet Uluslararası Eğitim Dergisi*, 10(3), 1168-1193.

- Haskılıç, Y. (2021). Covid 19 Sonrası Eğitim: Yönetici Görüşlerine Dayalı Bir Değerlendirme. *Bilge Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 5(2), 92-99.
- Hebebcı, M. T., Bertiz, Y., Alan, S. (2020). Investigation Of Views Of Students and Teachers on Distance Education Practices During The Coronavirus (COVID-19) Pandemic. *International Journal Of Technology In Education And Science (IJTES)*, 4(4), 267-282.
- Higgins, K., Perra, O., Ürdün, J. A., O'Neill, T., McCann, M. (2020). School bonding and ethos in trajectories of offending: Results from the Belfast Youth Development Study. *British Journal of Educational Psychology*, 90, 424–448
- Hoşgörür, V., Taştan, N. (2007). “Eğitimin İşlevleri”, *Eğitim Bilimine Giriş Kitabı içinde* 283-305, (Ed. Ö. Demirel ve Z. Kaya), Ankara, Pegem A Yayıncılık.
- Hutahayan B. (2021). The Effect of Changes of Learning Systems on Learning Outcomes in COVID-19 Pandemic Conditions. *Journal of Asian Finance, Economics and Business*, 8 (3), 695-704.
- İhtiyaroğlu, N., Demir, E.(2016). Farklı Denetim Odağına Sahip Öğrencilerin Okula Bağlılık Düzeylerinin İncelenmesi. *Karadeniz Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(03), 282-296.
- İlmen, E. (2010). *Okul Grubunun Okul Yaşam Kalitesi Ve Akademik Başarı Üzerindeki Etkisi*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Van.
- İnci Kuzu, Ç. (2020). Covid-19 Pandemisi Sürecinde Uygulanan İlkokul Uzaktan Eğitim Programı (EBA TV) ile İlgili Veli Görüşleri. *Millî Eğitim Dergisi* 49 (1), 505-527.
- İşman, A. (2011). *Uzaktan Eğitim*, Ankara: Pegem Akademi.
- İlgar, M. Z., Parlak K. (2014). Üniversite Sınavına Hazırlanan Öğrencilerin Okula Bağlılık Özbilinç ve Girişimcilik Özellikleri Arasındaki İlişki. *İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 2(4), 211-241.
- Kaçan, A., Gelen, İ. (2020). Türkiye’deki Uzaktan Eğitim Programlarına Bir Bakış. *Uluslararası Eğitim Bilim ve Teknoloji Dergisi*, 6 (1), 1-21.
- Kalaycı, H., Özdemir, M. (2013). Lise Öğrencilerinin Okul Yaşamının Niteliğine İlişkin Algılarının Okul Bağlılıkları Üzerindeki Etkisi. *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi* 33 (2), 293-315.
- Kan, Ç. (2006). Etkili Sosyal Bilgiler Öğretim Arayışı. *Kastamonu Eğitim Dergisi* 14(2), 537–544.

- Kara, M., Bozkurt, B. (2021). *Covid-19 Pandemisi Sürecinde Okul Yöneticiliği: Karşılaşılan Sorunlar ve Çıkarılan Dersler. Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 19(2), 1076-1103.
- Karababa, A., Oral, T., Dilmaç, B. (2018). Ortaokul Öğrencilerinde Okula Bağlılığın Yordanmasında Algılanan Sosyal Destek ve Değerin Rolü. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 33 (2), 269-279.
- Kaplan, E. , Kul, H. H. , Bektas, O., Öner Armağan, F. (2021). Sekizinci Sınıf Velilerinin Uzaktan Eğitim Sürecine Yönelik Tutumları: Kayseri İli Örneği. *İhlara Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 6 (2) , 251-277.
- Kaplan, İ. (2021). Covit 19 Pandemi Süreciyle İlgili Okul Yöneticilerinin Görüşleri. *Uluslararası Pegem Eğitim Kongres Bildiri Kitabı İçinde*: 272-281.
- Kaplan, İ., Alkan, M. F. (2022). Küresel Salgın Sürecinde Öğrenci Başarısı: Uzaktan Eğitimin Etkileri Üzerine Nitel Bir Araştırma. *E-Kafkas Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 9, 329-349.
- Karacaoğlu, Ö. C. (2014).Eğitimi ve Eğitimde Program Geliştirmeyi Etkileyen Gelişmelere Genel Bir Bakış. *Ufuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. 3 (5) 91-109.
- Karaman, S., Karabey, S. (2020). Canlı Derslerin Genel Özellikleri ve İşleyişi. *Uzaktan Öğretimde Canlı Ders Uygulama İlkeleri ve Örnekleri-e Kitap* (Edt: S. Karaman ve E. Kurşun). Atatürk Üniversitesi Yayınları No: 1245, 07.08.2022 tarihinde ekitap.atauni.edu.tr adresinden erişildi.
- Kartal B. (2017). *Lise Öğrencilerinde Okul bağlılığının Yordayıcıları olarak Sosyal Destek ve Öz Yeterlilik*. Yayınlanmamış Yüksek Lisan Tezi. Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Programı, Ankara.
- Kavuk, E., Demirtaş, H. (2021). COVID-19 Pandemisi Sürecinde Öğretmenlerin Uzaktan Öğretimde Yaşadığı Zorluklar. *E-Uluslararası Pedandragoji Dergisi(e-upad)*, 1(1), 55-73. 07.08.2022 tarihinde Doi:<https://trdoi.org/10.27579808/e-ijpa.20> adresinden erişildi.
- Kaymaz, A. (2021). Uzaktan Eğitim Sürecinde Değişen İş Yükü ve Etkilerine İlişkin Öğretmen Görüşleri. *Uluslararası Liderlik Eğitimi Dergisi* 1(1).

- Kaynar, H., Kurnaz, A., Doğrukök, B., Şentürk Barışık, C. (2020). Ortaokul Öğrencilerinin Uzaktan Eğitime İlişkin Görüşleri. *Turkish Studies*, 15(7), 19.08.2022 tarihinde 3269-3292. <https://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.44486> adresinden erişildi.
- Kırbaç, M. (2019). *Öğretmenlerin Sınıf Yönetimi Anlayışı İle Öğrencilerin Okul Bağlılığı, Okul Direnci Ve Akademik Başarısı Arasındaki İlişkilerin Analizi*. Doktora Tezi. İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Eğitim Yönetimi Bilim Dalı.
- Kırık A. M. (2014). Uzaktan Eğitimin Tarihsel Gelişimi ve Türkiye’deki Durumu. *Marmara İletişim Dergisi*, 21. 73-94.
- Kızıldağ S., Zorbaz S. D., Zorbaz, O. (2017). Lise Öğrencilerinde Okul Bağlılığı. *Eğitim ve Bilim Dergisi*, 42(189), 107-119.
- Kızmaz, Z. (2006). Okullardaki Şiddet Davranışının Kaynakları Üzerine Kuramsal Bir Yaklaşım. *C.Ü. Sosyal Bilimler Dergisi*, 30, 47-70.
- Klem, A.M., Connell, P.J. (2004). Linking Teacher Support To Student Engagement and Achievement. *Journal of School Health*. 74(7).
- Koçak, S., Ay, M. H. (2020). Lise Öğrencilerinin Demokratik Okul Kültürü Algısı ile Akademik İsteklilikleri Arasındaki İlişkide Okul Bağlılığının Aracılık Rolü. *YYÜ Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17(1).
- Koçak, K. (2002). 1998 İlköğretim Okulu Sosyal Bilgiler Programı Genel Amaçlarının (Gerçekleşebilirliği) Değerlendirilmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 10(1), 133–162.
- Korollov A., Germonow G., Languева O., Shevyakova A. , Poskrebysheva N. (2020). Advantages And Disadvantages Of Distance Learning On Students’ And Teachers’ Of The Physical Culture Faculty Opinion. 05.05.2022 tarihinde <https://www.researchgate.net/journal/BIO-Web-of-Conferences-2117-4458> adresinden erişildi.
- Köse U. (2010). A Blended Learning Model Supported With Web 2.0 Technologies. *Procedia Social and Behavioral Sciences*, 2, 2794–2802.
- Kumaş, A. (2021). “Covid-19 Uzaktan Eğitim Sürecinde Öğrencilerin Evdeki Öğrenme Ortamlarının Değerlendirilmesi”, *International Academic Social Resources Journal*, 6(23), 354-372.

- Kurnaz, A., Kaynar, H., Şentürk Barışık, C., Doğrukök, B. (2020). Öğretmenlerin Uzaktan Eğitime İlişkin Görüşleri, *Millî Eğitim Dergisi*, 49 (1), 293-322.
- Külekçi Akyavuz, E., Çakın, M. (2020). Covid-19 Salgınının Eğitime Etkisi Konusunda Okul Yöneticilerinin Görüşleri. *Turkish Studies*, 15(4), 723-737.
- Lam, S. F., Jimerson, S., Kikas, E., Cefai, C., Veiga, F. H., Nelson, B., Farrell, P.(2012). Do Girls And Boys Perceive Themselves As Equally Engaged İn School? The Results Of An İnternational Study From 12 Countries. *Journal of School Psychology*, 50(1), 77-94.
- Li, Hongmei. (2002). *Distance Education: Pros, Cons, and the Future*. Annenberg School for Communication University of Southern CaliforniaThe paper was presented at the Instructional Division WSCA Annual Conference Long Beach, 01.09.2022 tarihinde [https://www.academia.edu/68726565/Distance Education Pros Cons and the Future](https://www.academia.edu/68726565/Distance_Education_Pros_Cons_and_the_Future). adresinden erişildi.
- Lippman Laura and Rivers Andrew. (2008). Assessing School Engagement: A Guide For Out-Of-School Time Program Practitioners. 01.09.2022 tarihinde [https://www.childtrends.org/wp-content/uploads/2013/05/2008-39Assessing School Enga gement.pdf](https://www.childtrends.org/wp-content/uploads/2013/05/2008-39Assessing_School_Engagement.pdf) adresinden erişildi.
- Maddox, S. J., Prinz, R. J. (2003). School bonding in children and adolescents: Conceptualization, assessment, and associated variables. *Clinical Child and Family Psychology Review*, 6, 31-49.
- Maden, H. (2021). *Uzaktan Eğitim Sürecinde İşlenen Derslere Yönelik Okul Yöneticileri ve Öğretmen Görüşleri*. Pamukkale Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Eğitim Yönetimi Bilim Dalı Tezsiz Yüksek Lisans Proje. Denizli.
- Maden, S., Önal, A. (2018). Elektronik Bilişim Ağı'ndaki Ortaokul Türkçe Dersi İçeriklerinin Kullanımı Üzerine Bir Araştırma. *Dil Eğitimi ve Araştırmaları Dergisi*, 4(2), 101-121.
- MEB. (2019). *Türkçe Dersi Öğretim Programı*. Ankara.
- MEB. (2021a). *Uzaktan Eğitim İçin Uydu Frekans ve Yayın Platformları Bilgileri*. 12.12.2021tarihinde <http://www.meb.gov.tr/uzaktan-egitim-icin-uydu-frekans-ve-yayin-platformlari-bilgileri/haber/20565/tr> adresinden erişildi.

- MEB. (2021b). Fatih Projesi.11.12.2021 tarihinde <http://fatihprojesi.meb.gov.tr/about.html>. adresinden erişildi
- Mengi, S. (2011). *Ortaöğretim 10. Ve 11. Sınıf Öğrencilerinin Sosyal Destek ve Özyeterlik Düzeylerinin Okula Bağlılıkları ile İlişkisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi, Sakarya .
- Metin, M., Gürbey, S., Çevik, A. (2021). Covid-19 Pandemi Sürecinde Uzaktan Eğitime Yönelik Öğretmen Görüşleri . *Maarif Mektepleri Uluslararası Eğitim Bilimleri Dergisi*, 5 (1), 66-89 .
- Midkiff, S. P. ve Dasiva, L. A.(2012). Leveraging the Web for Synchronous Versus Asynchronous Distance Learning. 05.02.2022 tarihinde www.shockandawe.us/mscis/313/Midkiff.pdf adresinden erişildi.
- Odabaş, H. (2004). *İnternet Tabanlı Uzaktan Öğrenim Modelinin Bilgi Hizmetlerine Yönelik Yüksek Öğretim Programlarında Kullanımı*. 05.02.2022 tarihinde <https://odabashuseyin.files.wordpress.com/2011/04/internet-tabanli-uzaktan-c3b6c49frenim-modelinin.pdf>. adresinden erişildi.
- Oelsner, J., Lippold, M. A., Greenberg, M. T. (2010). Factors Influencing the Development of School Bonding Among Middle School Students. *Journal of Early Adolescence*. 31(3). 463–487.
- Oğuzkan, A. F. (1993). *Eğitim Terimleri Sözlüğü*, Emel Matbaacılık San.Tic.Ltd. Şrk. Ankara.
- Okatan, Ö., Tagay, Ö. (2021). İlkokul Velilerinin Görüşlerine Göre COVID-19 Pandemisi. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17(2), 309-328.
- Osterman, K. F. (2000). Students' Need For Belonging İn The School Community. *Review of Educational Research*, 70(3), 323-367.
- Oymak, S., Tulunay Ateş, Ö. (2019). *Öğrenci, Öğretmen ve Yöneticilerin Görüşlerine Göre Okul İklimi*. 14. Uluslararası Eğitim Yönetimi Kongresi Tam Metin Bildiri Kitabı içinde. 169-176.
- Önen, E. (2014). Öğrencinin Okula Bağlılığı Ölçeği: Türk Ortaokul ve Lise Öğrencileri İçin Uyarlama Çalışması. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 5(42), 221-234.
- Özdemir, A. (2002). Sağlıklı Okul İkliminin Çeşitli Görünümleri ve Öğrenci Başarısı. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 10 (1), 39-46.

- Özdemir, S.M. (2011). Toplumsal Değişme ve Küreselleşme Bağlamında Eğitim ve Eğitim Programları: Kavramsal Bir Çözümleme. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12(1), 85-110.
- Özdemir, M. (2013). Resmi Genel Liselerin Eğitsel Amaçlarının “Misyon” Cümlelerine Dayalı Olarak Çözümlemesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 28(1), 281-293.
- Özdemir, S., Sezgin, F., Şirin, H., Karip, E., Erkan, S.(2010). İlköğretim Okulu Öğrencilerinin Okul İklimine İlişkin Algılarını Yordayan Değişkenlerin İncelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 38: 213-224.
- Özdemir, Y. (2015). Ortaokul Öğrencilerinde Okul Tükenmişliği: Ödev, Okula Bağlılık ve Akademik Motivasyonun Rolü. *Adnan Menderes Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 6(1), 27-35.
- Özdoğan, A. Ç., Berkant, H. G. (2020). Covid-19 Pandemi Dönemindeki Uzaktan Eğitime İlişkin Paydaş Görüşlerinin İncelenmesi. *Millî Eğitim Dergisi* 49 (1), 13-43.
- Özgök, A. (2013). Ortaokul Öğrencilerinde Okula Aidiyet Duygusunun Arkadaşlara Bağlılık Düzeyinin ve Empatik Sınıf Atmosferi Algısının İncelenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Özgök A., Sarı M. (2016). Ortaokul Öğrencilerin Okula Aidiyet Duygusu ve Arkadaş Bağlılık Düzeyi. *Ç.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 25 (3), 71-86.
- Özkan, H. H. (2009). Bilgi toplumunda Eğitim Programları. *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. 2(10), 113-132.
- Özmen, F. (2002). Eğitimde Okul ve Sınıf. *Öğretmenlik Mesleği*. (Edt M. Taşpınar), 169-191. Elazığ: Elazığ Üniversitesi Kitabevi.
- Öztan Ulusoy, Y., Cihangül, N. (2021). Uzaktan Eğitim Sürecindeki Psikolojik Danışmanların Krize Müdahale Deneyimlerinin İncelenmesi. *Milli Eğitim Özel Eğitim ve Rehberlik Dergisi*, 1 (1), 195-231.
- Polat, K. (2022). *Okul Bağlılığının Bireysel ve Çevresel Faktörlerle İlişkisi*. Doktora Tezi. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsüne Eğitimde Psikolojik Hizmetler Anabilim Dalı Rehberlik Ve Psikolojik Danışmanlık Programı.
- Rençber, İ. (2008). *Yeni İlköğretim Programının Uygulanmasında Karşılaşılan Sorunlara İlişkin Müfettiş, Yönetici ve Öğretmen Görüşleri (Konya İli Örneği)*.

Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı Eğitim Yönetimi Teftişi Planlaması ve Ekonomisi Bilim Dalı.

- Sadeghi, M. (2019). A Shift From Classroom to Distance Learning: Advantages and Limitations. *International Journal of Research in English Education*, (4)1, 80- 88.
- Saygi, H. (2021). Covid-19 Pandemi Uzaktan Eğitim Sürecinde Sınıf Öğretmenlerinin Karşılaştığı Sorunlar. *Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi (AUAd)*, 7(2), 109-129.
- Seilkhan, A., Abdrassulova, Z., Erkaebaeva, M., Soltan, R., Makhambetov, M., Ydyrys, A. (2022). Problems of distance education in Kazakhstan during the COVID-19 pandemic. *World Journal on Educational Technology: Current Issues*. 14(2), 380-389.
- Serçemeli, M., Kurnaz, E. (2020). Covid-19 Pandemi Döneminde Öğrencilerin Uzaktan Eğitim ve Uzaktan Muhasebe Eğitimine Yönelik Bakış Açıları Üzerine Bir Araştırma. *Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi*, 4(1), 40-53.
- Sezgin, S. (2021). Acil Uzaktan Eğitim Sürecinin Analizi: Öne Çıkan Kavramlar, Sorunlar ve Çıkarılan Dersler. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 21(1), 273-296.
- Sumadi, C.D., Hidayat, A. Agustina, İ.(2022). Literature Study: Analysis Of Learning Facilities In The Pandemic Era On The Effectiveness Of Online Learning In Elementary School. *Widyagogik*, 9(2).183-190.
- Surani, D., Hamidah, H. (2019). Studentsperceptions İn Online Class Learning During The Covid-19 Pandemic. *Ijoaser (International Journal On Advanced Science, Education, And Religion)*, 3(3). 83-.95.
- Sürücü, A., Ünal, A. (2018). Öğrenci Motivasyonunu Artıran Ve Azaltan Öğretmen Davranışlarının İncelenmesi. *Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 8(14), 253-295.
- Şahan, B. (2021). Öğrenci Başarısını Yordamada Evde Ebeveyn Katılımının ve Ebeveynlik Biçiminin Etkisi. *Kalem Eğitim ve İnsan Bilimleri Dergisi*, 11(1), 365-387.
- Şahin, H. (2006). Eğitim Programı Geliştirme Sürecinde Önemli Bir Aşama: İhtiyaç Belirleme. *Tıp Eğitimi Dünyası*, 22(22), 1-9.

- Şahin, M. (2012). Eğitimi ve Okulu Etkileyen Bazı Sosyal Değişimlerin Kavramsal Çözümlemesi. *Milli Eğitim Dergisi*, 194.
- Şahinel, M. (2015). Etkin Öğrenme. *Eğitimde Yeni Yönelimler*. (Edt:Özcan Demirel). Ss (149-165). Pegem Akademi. Ankara.
- Şen, Ş. (2007). Eğitim Açısından Toplumsal Değişme ve Yenileşme. *Eğitim Bilimine Giriş* (Edt. Karip, E.). ss:173-189. Pegem Akademi, Ankara,
- Şişman, M., Turan,S. (2004). Eğitim ve Okul Yönetimi. *Eğitim ve Okul Yöneticiliği El Kitabı* (Edt:Y.Özden) içinde 99-146: Ankara: PegemA Yayıncılık.
- Taş, H. (2021). COVID-19 Pandemisi Sürecinde Uygulamaya Konan Uzaktan Eğitimin Paydaş Görüşleri Bağlamında Değerlendirilmesi. *Eğitim ve İnsani Bilimler Dergisi: Teori ve Uygulama*, 12(23), 23-49.
- Taylı, A., Dönmez, Ş. (2018). Ortaokul Öğrencilerinde Okul İklimi, Okula Bağlılık ve Okul Yaşam Kalitesi Algısının İncelenmesi. *Adnan Menderes Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 9(2), 1-17.
- Thomson, S. (2005). Engaging students with school life. *Youth Studies Australia*, 24, (1).
- Turan, S. (2008) Eğitim Felsefesi ve Çağdaş Eğitim Sistemi. (Edt. A. Boyacı) *Eğitim Sosyolojisi ve Felsefesi*, Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayını No: 973, Eskişehir.
- Türker, A., DüNDAR, E. (2020). Covid-19 Pandemi Sürecinde Eğitim Bilişim Ağı (Eba) Üzerinden Yürütülen Uzaktan Eğitimlerle İlgili Lise Öğretmenlerinin Görüşleri Araştırma Makalesi. *Millî eğitim Dergisi* 49(1), 323-342.
- Urdan, T.A., Weggen, C. C. (2000). Corporate E-Learning: Exploring A New Frontier. 05.02.2022 tarihinde <http://papers.cumincad.org/data/works/att/2c7d.content.pdf> adresinden erişildi.
- Uzunboylu, H. (2001). İnternetin Öğrenme- Öğretme Süreçlerinde Kullanımı. *X. Ulusal Eğitim Kongresi Bildirileri Kitabı* içinde (s:1057–1066), II Cilt, Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Bolu.
- Varış, F. (1996). *Eğitimde Program Geliştirme “Teori ve Teknikler”*, Ankara:Ankara Üniversitesi Basımevi.
- Varış, F. (1991). *Eğitim Bilimine Giriş*. Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi.
- Vatansever Bayraktar, H. (2015). Sınıf Yönetiminde Öğrenci Motivasyonu ve Motivasyonu Etkileyen Etmenler. *Turkish Studies* 10(3) 1079-1100.

- Willms, J. D. (2003). *Student engagement at school: A sense of belonging and participation*. 05.02.2022 tarihinde <https://www.oecd.org/education/school/programme-for-international-student-assessment-pisa/33689437.pdf> adresinden erişildi.
- Yakar, A. (2016). Geleceğin Eğitimi Üzerine Program ve Tasarım Modeli Önerileri: “Yaşamsal Eğitim Programları” ve “Yaşamsal Öğretim Tasarımları”, *Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3 (2),
- Yakar, A., Saracaloğlu, A. S. (2017). Öğrenmeye Yönelik Sorumluluk Ölçeği. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 42, 27-49.
- Yamamoto Telli G., Altun, D. (2020). Coronavirüs ve Çevrimiçi (Online) Eğitimin Önlenemeyen Yükselişi. *Üniversite Araştırmaları Dergisi*, 3(1), 25-34.
- Yaşar, S. (2021). Pandemi Sonrası Okula Uyum Sürecine Yönelik Okul Psikolojik Danışmanlarının Görüşleri. *Muş Alparslan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(2), 114-127.
- Yeşilpınar Uyar, M., Doğanay, A. (2018). Öğrenci Merkezli Strateji, Yöntem ve Tekniklerin Akademik Başarıya Etkisi: Bir Meta- Analiz Çalışması. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 14(1), 186-209.
- Yeşilyaprak, B. (2002). Eğitimde Rehberlik Hizmetleri. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım,
- Yılmaz E., Güner, B., Mutlu, H., Yılmaz Arın, D. (2020). Farklı Öğrenim Kademelerindeki Öğrencilere Verilen Uzaktan Eğitim Hizmetinin Veli Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi. *Milli Eğitim Dergisi*, 49(1), 477-503.
- Yılmaz, E., Güner, B., Mutlu, H., Doğanay, G., Yılmaz, D. (2020). Veli Algısına Göre Pandemi Dönemi Uzaktan Eğitim Sürecinin Niteliği. Konya: Palet Yayınları.
- Yıldırım, A., Şimşek, H. (2018). Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri. Ankara: Seçkin Yayınları.
- Yorgancı, S. (2015). Web Tabanlı Uzaktan Eğitim Yönteminin Öğrencilerin Matematik Başarılarına Etkileri. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 23(3), 1401-1420.
- Yurdakul, B. (2015). *Uzaktan Eğitim*. Eğitimde Yeni Yönelimler. Kitabı içinde 271-288. (Edt:Ö. Demirel). Pegem Akademi. Ankara.
- Yüksel Ayten, M., Hayırsever, F. (2019). Ortaöğretim Kademesinde Uygulanan Öğretim Programlarının Öğrenci Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15(2), 290-323.

Zhang, W., Wang, Y., Yang, L., Wang, C. (2020). Suspending Classes Without Stopping Learning: China's Education Emergency Management Policy In The COVID-19 Outbreak. *Journal Of Risk And Financial Management*, 13(3), 3-6.

<https://egesem.org/egitim/cevrimici-egitim-ne-demek.html>). 15.06.2021 tarihinde erişildi.

(<http://www.uzaktanegitim.net/?pnum>): 12.03.2021 tarihinde erişildi.

(<https://tr.wikipedia.org/wiki/EBA>). 15.05.2021 tarihinde erişildi.

<https://www.iienstitu.com/blog/eba-nedir> 15.05.2021 tarihinde erişildi.

EKLER

Ek 1. Görüşme Formu

EK-3A- Uzaktan Eğitim Sürecinde Ortaokul Öğrencilerinin Okul Bağlılıklarına İlişkin Okul Yöneticilerine Yönelik Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formunun Yönergesi

BİLGİLENDİRİLMİŞ GÖNÜLLÜ OLUR FORMU

(OKUL YÖNETİCİSİ İÇİN)

Değerli Okul Yöneticisi;

Bu çalışmanın amacı içinde bulunduğumuz Covid 19 pandemisi nedeniyle okullarımızda uygulanmaya başlanan uzaktan eğitim sürecinde ortaokul öğrencilerinin okul bağlılıklarına ilişkin sizin görüşlerinizi belirlemektir. Bu çalışmada araştırmacılar tarafından hazırlanan görüşme formu kullanılacaktır. Bu çalışma görüşmelerin güvenilirliği ve objektifliğini sağlamak için kayıt altına alınacaktır. Vereceğiniz bilgilerin tamamı gizli tutulacak ve elde edilen bilgiler bu çalışma dışında başka hiçbir amaç için kullanılmayacaktır. İstedığınız takdirde çalışmanın sonuçları sizinle paylaşılacaktır.

Katkılarınızdan dolayı teşekkür ederim.

Araştırmacılar

Ad / Soyad: Prof. Dr. Mehmet Nuri GÖMLEKSİZ

Adres: Fırat Üniversitesi Eğitim Fakültesi

Telefon:

Ad / Soyad: Elif CÜRO

Adres: Çamdibi Kordon Birlik Ortaokulu Rehber Öğretmeni Bornova / İzmir

Telefon:

Bana bu çalışma ile ilgili gerekli tüm bilgiler aktarılmıştır. Özgür irademle adı geçen çalışmada katılımcı olmayı kabul ediyorum.

Katılımcı

Adı, Soyadı:

Adres:

Tel:

İmza: Aşağıdaki kısım görüşmeye dayalı araştırmalarda dikkate alınacaktır.

Katılımcı İle Görüşen Araştırmacı

Adı, Soyadı, Unvanı:

Adres:

Tel:

İmza:

Görüşme Tanığı (Görüşme esnasında üçüncü şahıs varsa)

Adı, Soyadı:

Adres:

Tel:

EK-3B- Uzaktan Eğitim Sürecinde Ortaokul Öğrencilerinin Okul Bağlılıklarına İlişkin Rehber Öğretmenlere Yönelik Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formunun Yönergesi

BİLGİLENDİRİLMİŞ GÖNÜLLÜ OLUR FORMU

(REHBER ÖĞRETMEN İÇİN)

Değerli Okul Yöneticisi;

Bu çalışmanın amacı içinde bulunduğumuz Covid 19 pandemisi nedeniyle okullarımızda uygulanmaya başlanan uzaktan eğitim sürecinde ortaokul öğrencilerinin okul bağlılıklarına ilişkin sizin görüşlerinizi belirlemektir. Bu çalışmada araştırmacılar tarafından hazırlanan görüşme formu kullanılacaktır. Bu çalışma görüşmelerin güvenilirliği ve objektifliğini sağlamak için kayıt altına alınacaktır. Vereceğiniz bilgilerin tamamı gizli tutulacak ve elde edilen bilgiler bu çalışma dışında başka hiçbir amaç için kullanılmayacaktır. İstedığınız takdirde çalışmanın sonuçları sizinle paylaşılacaktır.

Katkılarınızdan dolayı teşekkür ederim.

Araştırmacılar

Ad / Soyad: Prof. Dr. Mehmet Nuri GÖMLEKSİZ

Adres: Fırat Üniversitesi Eğitim Fakültesi

Telefon:

Ad / Soyad: Elif CÜRO

Adres: Çamdibi Kordon Birlik Ortaokulu Rehber Öğretmeni Bornova / İzmir

Telefon:

Bana bu çalışma ile ilgili gerekli tüm bilgiler aktarılmıştır. Özgür irademle adı geçen çalışmada katılımcı olmayı kabul ediyorum.

Katılımcı

Adı, Soyadı:

Adres:

Tel:

İmza: Aşağıdaki kısım görüşmeye dayalı araştırmalarda dikkate alınacaktır.

Katılımcı İle Görüşen Araştırmacı

Adı, Soyadı, Unvanı:

Adres:

Tel:

İmza:

Görüşme Tanığı (Görüşme esnasında üçüncü şahıs varsa)

Adı, Soyadı:

Adres:

Tel:

EK-3C- Uzaktan Eğitim Sürecinde Ortaokul Öğrencilerinin Okul Bağlılıklarına İlişkin Öğretmenlere Yönelik Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formunun Yönergesi

BİLGİLENDİRİLMİŞ GÖNÜLLÜ OLUR FORMU

(ÖĞRETMEN İÇİN)

Değerli Öğretmenim,

Bu çalışmanın amacı içinde bulunduğumuz Covid 19 pandemisi nedeniyle okullarımızda uygulanmaya başlanan uzaktan eğitim sürecinde ortaokul öğrencilerinin okul bağlılıklarına ilişkin sizin görüşlerinizi belirlemektir. Bu çalışmada araştırmacılar tarafından hazırlanan görüşme formu kullanılacaktır. Bu çalışma görüşmelerin güvenilirliği ve objektifliğini sağlamak için kayıt altına alınacaktır. Vereceğiniz bilgilerin tamamı gizli tutulacak ve elde edilen bilgiler bu çalışma dışında başka hiçbir amaç için kullanılmayacaktır. İstedığınız takdirde çalışmanın sonuçları sizinle paylaşılacaktır.

Katkılarınızdan dolayı teşekkür ederim.

Araştırmacılar

Ad / Soyad: Prof. Dr. Mehmet Nuri GÖMLEKSİZ

Adres: Fırat Üniversitesi Eğitim Fakültesi

Telefon: 0

Ad / Soyad: Elif CÜRO

Adres: Çamdibi Kordon Birlik Ortaokulu Rehber Öğretmeni Bornova / İzmir

Telefon:

Bana bu çalışma ile ilgili gerekli tüm bilgiler aktarılmıştır. Özgür irademle adı geçen çalışmada katılımcı olmayı kabul ediyorum.

Katılımcı

Adı, Soyadı:

Adres:

Tel:

İmza: Aşağıdaki kısım görüşmeye dayalı araştırmalarda dikkate alınacaktır.

Katılımcı İle Görüşen Araştırmacı

Adı, Soyadı, Unvanı:

Adres:

Tel:

İmza:

Görüşme Tanığı (Görüşme esnasında üçüncü şahıs varsa)

Adı, Soyadı:

Adres:

Tel:

EK-3D- Uzaktan Eğitim Sürecinde Ortaokul Öğrencilerinin Okul Bağlılıklarına İlişkin Velilere Yönelik Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formunun Yönergesi

Sayın Katılımcımız

Katılacağınız bu çalışma "Uzaktan Eğitim Sürecinde Ortaokul Öğrencilerinin Okul Bağlılıklarına İlişkin Okul Yöneticisi, Öğretmen, Veli ve Öğrenci Görüşleri" adıyla, Mehmet Nuri Gömleksiz ve Elif CÜRO tarafından 20 Nisan 2021-30 Haziran 2021 tarihleri arasında yapılacak bir araştırma uygulamasıdır.

Araştırmanın Hedefi: Araştırmanın genel amacı, Uzaktan Eğitim sürecinde ortaokul öğrencilerinin okula bağlılık durumlarına ilişkin okul yöneticisi, öğretmen, veli ve öğrenci görüşlerini belirlemek, bu alanda yaşanan sorunları ortaya koymak ve bu sorunlara ilişkin çözüm önerileri geliştirmektir.

Araştırmanın Nedeni: X Bilimsel araştırma - X Tez çalışması

Araştırmanın Yapılacağı Yer(ler): İzmir - Bornova

Araştırma Uygulaması: O Anket X Görüşme

O Gözlem O

Araştırma T.C. Milli Eğitim Bakanlığı'nın ve okul/kurum yönetiminin izni ile gerçekleştirilmektedir. Araştırma uygulamasına katılım tamamıyla gönüllülük esasına dayalı olmaktadır. Çalışmada sizden kimlik belirleyici hiçbir bilgi istenmemektedir. Cevaplar tamamıyla gizli tutulacak ve sadece araştırmacılar tarafından değerlendirilecektir. Veriler sadece araştırmada kullanılacak ve üçüncü kişilerle paylaşılmayacaktır.

Uygulamalar, kişisel rahatsızlık verecek sorular ve durumlar içermemektedir. Ancak, katılım sırasında sorulardan ya da herhangi başka bir nedenden rahatsız hissederseniz cevaplama işini yarıda bırakabilirsiniz.

Katılımı onaylamadan önce sormak istediğiniz herhangi bir konu varsa sormaktan çekinmeyiniz. Çalışma bittikten sonra bizlere telefon veya e-posta ile ulaşarak soru sorabilir, sonuçlar hakkında bilgi isteyebilirsiniz. Saygılarımızla,

Araştırmacı : Mehmet Nuri GÖMLEKSİZ* – Elif CÜRO**

İletişim Bilgileri : *

**

Yukarıda bilgileri bulunan araştırmaya katılmayı kabul ediyorum.

.../.../.....

Katılımcı Adı-Soyadı

Telefon Numarası :

EK-3E- Uzaktan Eğitim Sürecinde Ortaokul Öğrencilerinin Okul Bağlılıklarına İlişkin Çalışmaya Katılacak Öğrenci Velilerine Yönelik Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formunun Yönergesi

BİLGİLENDİRİLMİŞ VELİ GÖNÜLLÜ OLUR FORMU*

Değerli Veli;

Bu çalışmanın amacı içinde bulunduğumuz Covid 19 pandemisi nedeniyle okullarımızda uygulanmaya başlanan uzaktan eğitim sürecinde ortaokul öğrencilerinin okul bağlılıklarına ilişkin velisi olduğunuz öğrencinizin görüşlerini belirlemektir.

Araştırma T.C. Milli Eğitim Bakanlığı'nın ve okul yönetiminin de izni ile gerçekleştirilmektedir. Araştırma uygulamasına katılım tamamıyla gönüllülük esasına dayalı olmaktadır. Çocuğunuz çalışmaya katılıp katılmamakta özgürdür. Araştırma çocuğunuz için herhangi bir istenmeyen etki ya da risk taşımamaktadır. Çocuğunuzun katılımı **tamamen sizin istegınıza bağlıdır**, reddedebilir ya da herhangi bir aşamasında ayrılabilirsiniz. Araştırmaya katılmamama veya araştırmadan ayrılma durumunda öğrencilerin akademik başarıları, okul ve öğretmenleriyle olan ilişkileri etkilemeyecektir.

Çalışmada öğrencilerden kimlik belirleyici hiçbir bilgi istenmemektedir. Cevaplar tamamıyla gizli tutulacak ve sadece araştırmacılar tarafından değerlendirilecektir. Uygulamalar, genel olarak kişisel rahatsızlık verecek sorular ve durumlar içermemektedir. Ancak, katılım sırasında sorulardan ya da herhangi başka bir nedenden çocuğunuz kendisini rahatsız hissederse cevaplama işini yarıda bırakıp çıkmakta özgürdür. Bu durumda rahatsızlığın giderilmesi için gereken yardım sağlanacaktır. Çocuğunuz çalışmaya katıldıktan sonra istediği an vazgeçebilir. Böyle bir durumda veri toplama aracını uygulayan kişiye, çalışmayı tamamlamayacağını söylemesi yeterli olacaktır. Görüşmeye katılmamak ya da katıldıktan sonra vazgeçmek çocuğunuza hiçbir sorumluluk getirmeyecektir.

Verilecek bilgilerin tamamı gizli tutulacak ve elde edilen bilgiler bu çalışma dışında başka hiçbir amaç için kullanılmayacaktır. İstedığınız takdirde çalışmanın sonuçları sizinle paylaşılacaktır. Onay vermeden önce sormak istediğiniz herhangi bir konu varsa sormaktan çekinmeyiniz. Çalışma bittikten sonra bizlere telefon veya e-posta ile ulaşarak soru sorabilir, sonuçlar hakkında bilgi isteyebilirsiniz. Katkılarınızdan dolayı teşekkür ediyorum. Saygılarımla.

Araştırmacılar

Ad / Soyad: Prof. Dr. Mehmet Nuri GÖMLEKSİZ

Ad / Soyad: Elif CÜRO

Velisi bulunduğum kişinin katılacağı bu çalışma ile ilgili gerekli tüm bilgiler aktarılmıştır. Velisi olduğum kişinin adı geçen çalışmaya katılmasını özgür irademle kabul ediyorum.

Veli

Adı, Soyadı:

Adres:

Tel:

İmza:

Aşağıdaki kısım görüşmeye dayalı araştırmalarda dikkate alınacaktır.

Katılımcı İle Görüşen Araştırmacı

Adı, Soyadı, Unvanı:

Adres:

Tel:

İmza:

Görüşme Tanığı (Görüşme esnasında üçüncü şahıs varsa)

Adı, Soyadı:

Adres:

Tel:

İmza:

*Araştırmanın çalışma grubundakiler 18 yaşın altında ise olur formu katılımcının velisine imzalatılacaktır. 18 yaş ve üzerinde ise kendisine imzalatılacaktır.

EK 4A: Uzaktan Eğitim Sürecinde Ortaokul Öğrencilerinin Okul Bağlılıklarına İlişkin Okul Yöneticilerine Yönelik Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu

OKUL YÖNETİCİLERİ İÇİN GÖRÜŞME SORULARI

1. Bir eğitim programının öğrencilerin okula bağlılığını etkilemedeki yeri, önemi ve etkisine ilişkin görüşleriniz nedir?
2. Uzaktan Eğitim sürecinde öğrencilerin okula bağlılık durumlarına ilişkin görüşleriniz nedir?
3. Uzaktan eğitim sürecinde uygulanan öğretim programında öğrencilerin okula bağlılığını etkileyen olumlu ve olumsuz etmenlere/faktörlere ilişkin görüşleriniz nedir?
4. Uzaktan eğitim sürecinde öğrencilerin öğrenmeye istekli olma durumlarına ilişkin görüşleriniz nedir?
5. Uzaktan eğitim sürecinde öğrencilerin okula karşı sorumluluklarını yerine getirmelerine ilişkin görüşleriniz nedir?
6. Uzaktan eğitim sürecinde okul yöneticisi olarak öğrencilerin okula bağlılıklarını artırmak için neler yapıyorsunuz?
7. Uzaktan eğitim sürecinde öğrencilerin okula bağlılıklarını artırmak için yapılması gerekenlere ilişkin görüşleriniz nedir?

EK 4B: Uzaktan Eğitim Sürecinde Ortaokul Öğrencilerinin Okul Bağlılıklarına İlişkin Rehber Öğretmenlere Yönelik Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu

REHBER ÖĞRETMENLER İÇİN GÖRÜŞME SORULARI

1. Bir eğitim programının öğrencilerin okula bağlılığını etkilemedeki yeri, önemi ve etkisine ilişkin görüşleriniz nedir?
2. Uzaktan Eğitim sürecinde öğrencilerin okula bağlılık durumlarına ilişkin görüşleriniz nedir?
3. Uzaktan eğitim sürecinde uygulanan öğretim programında öğrencilerin okula bağlılığını etkileyen olumlu ve olumsuz etmenlere/faktörlere ilişkin görüşleriniz nedir?
4. Uzaktan eğitim sürecinde öğrencilerin öğrenmeye istekli olma durumlarına ilişkin görüşleriniz nedir?
5. Uzaktan eğitim sürecinde öğrencilerin okula karşı sorumluluklarını yerine getirmelerine ilişkin görüşleriniz nedir?
6. Uzaktan eğitim sürecinde rehber öğretmen olarak öğrencilerin okula bağlılıklarını arttırmak için neler yapıyorsunuz?
7. Uzaktan eğitim sürecinde öğrencilerin okula bağlılıklarını arttırmak için yapılması gerekenlere ilişkin görüşleriniz nedir?

EK 4C: Uzaktan Eğitim Sürecinde Ortaokul Öğrencilerinin Okul Bağlılıklarına İlişkin Öğretmenlere Yönelik Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu

ÖĞRETMENLER İÇİN GÖRÜŞME SORULARI

1. Bir eğitim programının öğrencilerin okula bağlılığını etkilemedeki yeri, önemi ve etkisine ilişkin görüşleriniz nedir?
2. Uzaktan Eğitim sürecinde öğrencilerin okula bağlılık durumlarına ilişkin görüşleriniz nedir?
3. Uzaktan eğitim sürecinde uygulanan öğretim programında öğrencilerin okula bağlılığını etkileyen olumlu ve olumsuz etmenlere/faktörlere ilişkin görüşleriniz nedir?
4. Uzaktan eğitim sürecinde öğrencilerin öğrenmeye istekli olma durumlarına ilişkin görüşleriniz nedir?
5. Uzaktan eğitim sürecinde öğrencilerin okula karşı sorumluluklarını yerine getirmelerine ilişkin görüşleriniz nedir?
6. Uzaktan eğitim sürecinde öğretmen olarak öğrencilerin okula bağlılıklarını arttırmak için neler yapıyorsunuz?
7. Uzaktan eğitim sürecinde öğrencilerin okula bağlılıklarını arttırmak için yapılması gerekenlere ilişkin görüşleriniz nedir?

EK 4D: Uzaktan Eğitim Sürecinde Ortaokul Öğrencilerinin Okul Bağlılıklarına İlişkin Velilere Yönelik Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu

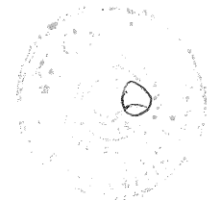
VELİLER İÇİN GÖRÜŞME SORULARI

1. Bir eğitim programının öğrencilerin okula bağlılığını etkilemedeki yeri, önemi ve etkisine ilişkin görüşleriniz nedir?
2. Uzaktan Eğitim sürecinde öğrencinizin okula bağlılık durumlarına ilişkin görüşleriniz nedir?
3. Uzaktan eğitim sürecinde uygulanan öğretim programında öğrencinizin okula bağlılığını etkileyen olumlu ve olumsuz etmenlere/faktörlere ilişkin görüşleriniz nedir?
4. Uzaktan eğitim sürecinde öğrencinizin öğrenmeye istekli olma durumlarına ilişkin görüşleriniz nedir?
5. Uzaktan eğitim sürecinde öğrencinizin okula karşı sorumluluklarını yerine getirmelerine ilişkin görüşleriniz nedir?
6. Uzaktan eğitim sürecinde veli olarak öğrencinizin okula bağlılıklarını arttırmak için neler yapıyorsunuz?
7. Uzaktan eğitim sürecinde öğrencilerin okula bağlılıklarını arttırmak için yapılması gerekenlere ilişkin görüşleriniz nedir?

EK 4E: Uzaktan Eğitim Sürecinde Ortaokul Öğrencilerinin Okul Bağlılıklarına İlişkin Öğrencilere Yönelik Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu

ÖĞRENCİLER İÇİN GÖRÜŞME SORULARI

1. Bir eğitim programının öğrencilerin okula bağlılığını etkilemedeki yeri, önemi ve etkisine ilişkin görüşleriniz nedir?
2. Uzaktan Eğitim sürecinde okula bağlılık durumunuza ilişkin görüşleriniz nedir?
3. Uzaktan eğitim sürecinde uygulanan öğretim programında okula bağlılığınızı etkileyen olumlu ve olumsuz etmenlere/faktörlere ilişkin görüşleriniz nedir?
4. Uzaktan eğitim sürecinde öğrenmeye istekli olma durumunuza ilişkin görüşleriniz nedir?
5. Uzaktan eğitim sürecinde okula karşı sorumluluklarınızı yerine getirmenize ilişkin görüşleriniz nedir?
6. Uzaktan eğitim sürecinde öğrenci olarak okula bağlılığınızı arttırmak için neler yapıyorsunuz?
7. Uzaktan eğitim sürecinde okula bağlılığınızı arttırmak için yapılması gerekenlere ilişkin görüşleriniz nedir?

İZİN BELGELERİ

EK 2: Etik Kurulu Kararı

ETİK KURUL KARARI

TOPLANTI TARİHİ	TOPLANTI SAYISI	KARAR NO	ÇALIŞMACILARIN ADI SOYADI
12.02.2021	04	2	Sorumlu Araştırmacı : Prof. Dr. Mehmet Nuri GÖMLEKSİZ Yardımcı Araştırmacı: Elif CÜRO

KARAR

“Uzaktan Eğitim Sürecinde Orta Okul Öğrencilerinin Okul Bağlılıklarına İlişkin Okul Yöneticisi, Öğretmen, Veli ve Öğrenci Görüşleri” konulu çalışma etik kurulumuzda görüşülmüş olup; çalışmanın etik kurallara uygun olduğuna oybirliğiyle karar verilmiştir.

Prof. Dr. Mehmet Nuri GÖMLEKSİZ (Başkan)			
Prof. Dr. Sebahattin DEVECİOĞLU (Üye)	İmza	(Üye)	
Prof. Dr. Süleyman İLHAN (Üye)	İmza	Doç.Dr. Haki PEŞMAN (Üye)	İmza
Doç. Dr. İrfan EMRE (Üye)	İmza	Doç.Dr. Yunus Emre KARAKAYA (Üye)	İmza
Doç. Dr. Taner YILDIRIM (Üye)	İmza	Dr. Öğr. Üyesi Serkan BİÇER (Üye)	İmza
Doç.Dr. Erkan Turan DEMİREL (Üye)	İmza	Dr.Öğr. Üyesi Ayşe Ülkü KAN (Üye)	İmza
Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırmaları Etik Kurul Sekreteri: Pınar ARSLAN			İmza

EK 3: Araştırma İzin Belgeleri

T.C.
İZMİR VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : E-12018877-604.01.02-26050588
Konu : Araştırma İzni - Elif CÜRO

07/06/2021

VALİLİK MAKAMINA

İlgi : a) MEB Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğünün 21.01.2020 tarihli ve 81576613-10.06.02-E.1563890 sayılı yazısı (Genelge 2020/2).
b) Fırat Üniversitesi Rektörlüğünün 23.04.2021 tarihli ve 39051 sayılı yazısı.

Fırat Üniversitesi Rektörlüğünün Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı Eğitim Yönetimi Bilim Dalı Doktora öğrencisi Elif CÜRO' nun, "Uzaktan Eğitim Sürecinde Ortaokul Öğrencilerinin Okul Bağlılıklarına İlişkin Okul Yöneticisi, Öğretmen, Veli ve Öğrenci Görüşleri" konulu çalışmasını Müdürlüğümüze bağlı ekli listede belirtilen okullarda uygulama isteği ilgi (b) yazıda belirtilmektedir.

Söz konusu ölçeklerin uygulanmasının, Müdürlüğümüze bağlı ekli listede belirtilen okullarda 2020-2021 eğitim öğretim yılında eğitim öğretimi aksatmayacak ve eğitim kurumu yöneticilerinin uygun gördüğü şekilde yapılması Müdürlüğümüzce uygun görülmektedir.

Makamlarınızca da uygun görüldüğü takdirde olurlarınıza arz ederim.

Dr. Ömer YAŞI
Millî Eğitim Müdürü

OLUR
Erhan GÜNAY
Vali a.
Vali Yardımcısı

Ek:
1-Ar
2-Ar

Adres

T.C.
İZMİR VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

ARAŞTIRMA DEĞERLENDİRME FORMU

ARAŞTIRMA SAHİBİNİN	
Adı Soyadı	Elif CÜRO
Kurumu / Üniversitesi	Fırat Üniversitesi/Eğitim Bilimleri Enstitüsü/Eğitim Bilimleri Bölümü
Araştırma Yapılacak İller	İzmir
Araştırma Yapılacak Eğitim Kurumu ve Kademesi	Ekli Listede Adı Geçen Okullar
Araştırmanın Konusu	Uzaktan Eğitim Sürecinde Ortaokul Öğrencilerinin Okul Bağlılıklarına İlişkin Okul Yöneticisi,Öğretmen ,Veli ve Öğrenci Görüşleri
Üniversite / Kurum Onayı	---
Araştırma/Proje/Ödev/Tez Önerisi	Uzaktan Eğitim Sürecinde Ortaokul Öğrencilerinin Okul Bağlılıklarına İlişkin Okul Yöneticisi,Öğretmen ,Veli ve Öğrenci Görüşleri
Veri Toplama Araçları	Okul Yöneticileri İçin Görüşme Soruları Öğretmenler İçin Görüşme Soruları Rehber Öğretmenler İçin Görüşme Soruları Veliler İçin Görüşme Soruları Öğrenciler İçin Görüşme Soruları
Görüş İstenilecek Birim/Birimler	-----
KOMİSYON GÖRÜŞÜ	
İlgi: Milli Eğitim Bakanlığının 21/01/2020 tarihli ve 1563890 sayılı Araştırma, Yarışma ve Sosyal Etkinlik İzinleri konulu 2020/2 sayılı Genelgesi. Genelge gereğince; araştırma başvurusu olması gereken nitelikler açısından incelenmiş olup araştırmanın 2020-2021 öğretim yılında, eğitim öğretimin başlamasıyla, eğitim öğretimi aksatmayacak ve eğitim kurumları yöneticilerinin uygun gördüğü şekli ile yapılmasına oybirliği ile karar verilmiştir.	
Komisyon Kararı	Oybirliği ile alınmıştır.
Muhalif Üyenin Adı ve Soyadı: ----	Gerekçesi; -----

KOMİSYON

26/05/2021

Ek 4. Orijinallik Raporu

 FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ 1983		T.C. FIRAT ÜNİVERSİTESİ EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ		FORM 20				
LİSANSÜSTÜ TEZ BENZERLİK RAPORU								
I - ÖĞRENCİ BİLGİLERİ								
Adı ve Soyadı	Elif CÜRO		Öğrenci No:101203205					
Bilim Dalı	EPÖ							
Programı	☐ Yüksek Lisans ☒ Doktora ☐ Bütünleşik Doktora							
II - TEZ BİLGİLERİ								
Tez Başlığı (Enstitü Tescilli)	Uzaktan Eğitim Sürecinde Ortaokul Öğrencilerinin Okul Bağlılıklarına İlişkin Okul Yöneticisi, Rehber Öğretmen, Öğretmen, Veli ve Öğrenci Görüşleri (İzmir İli Örneği)							
Danışman	Prof. Dr. Mehmet Nuri GÖMLEKSİZ							
II. Danışman								
III - ENSTİTÜ BENZERLİK RAPORU								
Yukarıda bilgileri verilen öğrencimizin tezi, CD ortamında MSWORD ve PDF formatında vermiş olduğu kopyaları kullanılarak aşağıda belirtilen filtreler uygulanmak suretiyle TURNİTİN intihal tespit programında analiz edilmiştir: 1. Kaynaklar bölümü hariç 2. Özet ve Abstract dâhil, diğer ön bölümler hariç 3. Alıntılar dâhil 4. Benzerlik oranı %1 ve üzeri ise dâhil İntihal tespit programının üretmiş olduğu rapora göre ilgili tezin benzerlik oranı <table border="1"><tr><td>Tez savunma sınavından önce taranan sayfa sayısı (251)</td><td>%19</td></tr><tr><td>Tez Savunma Sınavından sonra taranan sayfa sayısı (254)</td><td>%10</td></tr></table> değerlerine sahip olup Enstitümüzce uygulanan kabul edilebilir üst sınır %25'dir.					Tez savunma sınavından önce taranan sayfa sayısı (251)	%19	Tez Savunma Sınavından sonra taranan sayfa sayısı (254)	%10
Tez savunma sınavından önce taranan sayfa sayısı (251)	%19							
Tez Savunma Sınavından sonra taranan sayfa sayısı (254)	%10							
Kontrol Personeli Celal YILMAZ Bilgisayar İşletmeni	Tez, veri tabanına saklanmıştır. ☐ Saklanmamıştır. ☐		04/08/2022					
Sınav Jüri Üyesi (Unvanı, Adı ve Soyadı)	Düşünce:		İmza					
AÇIKLAMA 1. Form öğrenci tarafından bilgisayar ortamında doldurulur ve üst yazı ekinde savunma sınavı jüri üyelerine gönderilir. 2. Her bir jüri üyesi bu raporu dikkate alarak Tez Bireysel Değerlendirme Formu'nda ve bu formda ilgili alanları doldurmalıdır.								
Firat Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, 23119 - Elazığ / TÜRKİYE		http://ebe.firat.edu.tr/		Telefon : +90 424 237 0086 Fax: +90 424 237 0087 e-posta: egtbilens@firat.edu.tr				

ÖZ GEÇMİŞ

